ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל חמישי | שער תשיעי

אור התורה

מספר

שמות

והוא לקוטי אמרים. מאמרים יקרים. מעוררים הלבבות לעבודת ה׳. על סדרי פרשיות התורה. ועל חנוכה ופורים. שלש רגלים ור״ה ויוהכ״פ.

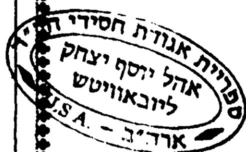
מאת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הגאון האמתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו קדוש ה׳

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג״מ זי״ע

— אדמו״ר ה„צמח צדק״ —
מליובאוויטש

חלק שני: בשלח

נעתק מכת״י ויוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת
„אוצר החסידים״
770 איסטערן פארקווי ברוקלין (13) נ. י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות עשרים ושבע לבריאה

מפתח כללי:

OR HATORAH

SHEMOS

Vol. II

Published and Copyrighted 1967 *by*

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213

Tel.: HYacinth 3-9250-1

נדפס בדפוס "עזרא"

ע"י מרדכי בן רחל ושלום דובער בן אסתר ברכה

Printed in United States of America

ב״ה

פתח דבר

על פי הוראת כ״ק אדמו״ר שליט״א, ובהמשך להנדפס מכבר[1], הננו מו״ל בזה בפעם הראשונה מכתבי יד את דרושי כ״ק אדמו״ר ה„צמח צדק״ ורשימותיו על פרשת בשלח.

דרושים ורשימות אלה נעתקו ברובם מביכלאך[2] כתבי יד מעתיקים שונים.

* * *

הדרושים שנדפסו בספר זה נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר, ומשנה אינה זזה ממקומה, ובפרט שאי אפשר בלא חידוש.

לע״ע לא נמצא תח״י גוף כתבי יד קודש של הצ״צ מרובם של הדרושים ורשימות הנ״ל, כי אם העתקות[3], ומכמה מהם — רק העתקה אחת, ולכן אפשר אשר גם לאחר ההגהה שהשתדלנו בה, ימצאו טעויות, ובפרט בציוני העמודים ומ״מ שבפנים, חסרון התחלת או סיום החצע״ג וכו׳.

* * *

בסוף כרך זה הוספנו מראה מקומות לפסוקי תנ״ך, מאמרי רז״ל, זהר וכו׳ (נערכו ע״י הרב התמים ר׳ אהרן שי׳ חיטריק).

מראה מקום להכתבי יד מהם נעתקו הדרושים והרשימות של כרך זה, וכן שאר הכרכים על ספר שמות — יבוא בסוף כרך האחרון של ספר שמות.

* * *

בפרטיות יותר ע״ד כתבי הצ״צ — ראה בהקדמת כ״ק אדמו״ר שליט״א לספר אור התורה שמות (שמות־בא).

מערכת „אוצר החסידים״

כ״ד טבת ה׳תשכ״ז, ברוקלין, נ. י.

---

1) והם: ע״ס בראשית, שמות־בא, ויקרא, במדבר, דברים, תהלים, חמש מגילות.

2) בעיקרם מהביכלאך הידועים בשם „בוך ליאדי״, „בוך באברויסק״.

3) מאמרים ורשימות אחדים נעתקו מגוף כתב יד קודש הצ״צ (מבוך שמות־ויקרא) — וכפי שמצויין בהמראה מקום לספר שמות.

לוח המפתחות

בשלח

אור התורה

פרשת

בשלח

פרשת בשלח

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה.

ות"א והוה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברינון ה' אורח ארעא פלשתאי, ארי קריבא הוא, ארי אמר ה' דילמא יזועון עמא (במתורגמן ערך זוע הביא כי ויחרד העם תרגום וזע כל עמא, וינע לבבו בישעי' סי' ז' וזע לביה, ותתחלחל המלכה, ואזדעזעית מלכתא, א"כ פי' ינחם היינו ענין פחד וחרדה, ורש"י פי' יחשבו מחשבה, ושניהם אמת דר"ל שמחמת החרדה יחשבו מחשבה לשוב מצרימה) במחזיהון קרבא ויתובון למצרים עכ"ל.

ב) **ת"י** והוה כד פטר פרעה ית עמא ולא דברינון ה' אורח ארעא פלשתאי ארום קריב הוא, ארום אמר ה' דילמא יתהון עמא (לשון חרטה וחרדה, וכדו תהית) במחמיהון אחוהון דמיתו בקרבא מאתן אלפין גוברין בני חילא משבטא דאפרים מאחדין בתריסין ורומחין ומאני זיינין ונחתו לגת למיבוז גיתי פלשתאי ובגין דעברו על גזירת מימרא דה' ונפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא אתמסרון בידא דפלשתאי וקטלונון הינון הוו גרמיא יבישא דאחי יתהון מימרא דה' על ידא דיחזקאל נביא בבקעת דורא (וכ"ה בגמרא ר"פ חלק) ואין יחמון כדין ידחלון ויתובון למצרים עכ"ל. והנראה שתירץ בזה מה שיש להקשות על אומרו פן ינחם העם כו' דמדוע לא יבטחו בה' שהוא הנלחם להם, אלא התירוץ שמחמת שיראו אחיהם שמתו במלחמה מזה יפחד לבם, וזה לא יתנו על לב לומר שמחמת שעברו על גזירת כו'.

פ"ד דמגלה דל"א א' יו"ט האחרון של פסח קורין ויהי בשלח ופרש"י לפי שביום ז' של פסח אמרו שירה על הים.

ג) **בעמה"מ** שער י"ד ר"פ כ"ח הערב רב הנזכרים הם היו אותם הנקראים עם בכל מקום והם אותם שהי' מלוה אותם פרעה שאמר המדרש ע"פ ויהי בשלח פרעה את העם אין שילוח אלא לשון לויה כו' והיה לו זה שברון לב שהם היו ממש מצרים ועלו מן הארץ בעל כרחו ולוה אותם עכ"ל. ובשער ט"ז פרק כ"ט דקל"ט ע"א כ' שהאויר מתתקן ע"י הבל פיו של האדם בתורה כו' וזהו טעם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא להתקדש ע"י דהע"ה שהוריש גת לישראל ולא היה מתקדש מדבר העמים כו' עכ"ל.

ד) **רבות** ר״פ בשלח ויהי בשלח פרעה, שפרעה התחיל קורא ווי, הוי ויהי בשלח, והיינו כי ישראל העלו הניצוצות ממנו כו׳ ועוד כמש״ש דקל״ז ע״ב כשהיו ישראל אצלי היה הקב״ה זקוק לי כו׳ ע״ש דהיינו שעי״ז הי׳ נמשך לו שפע רב כדי שלא יהיו ישראל תחת אומה שפילה כו׳.

ה) **ד״א** ויהי בשלח הה״ד השולח אמרתו ארץ כו׳ ר״ל פי׳ בשלח שהקב״ה שלח אמרתו ארץ שיהי׳ פרעה מוכרח לשלחם כו׳.

ו) **רבות** ס״פ אמור פל״ב דף ר״ב ע״ד ע״פ ויצא בן אשה ישראלית הה״ד גן נעול כו׳ ע״י שגדרו ישראל במצרים עצמן מן הערוה נגאלו ממצרים מתוך כך שלחייך שלוחייך כד״א ויהי בשלח פרעה.

ז) **במדבר** פ״ב דף רי״ד ג׳ גן נעול אלו הבתולות גל נעול אלו נשי האנשים, מעין חתום אלו הפנויות אמר להם הקב״ה בזכותם אני גואל את בנ״י הה״ד אחריו שלחיך פרדס רמונים בזכות כן שלחיך, ויהי בשלח פרעה, הוי בזכות הנשים כשירות יצאו ישראל ממצרים, לכך נאמר מוציא אסירים עכ״ל. והענין י״ל כי הגאולה הוא ענין יחוד העליון שהשכינה שהיא בחי׳ ממכ״ע יצאה מהתלבשותה בק״נ לקבל האור מבחינת סוכ״ע ולכן זהו נמשך ע״י שגדרו א״ע מן הערוה בחי׳ גן נעול כו׳ שעי״ז נמשך למעלה ג״כ שלא יהי׳ בא נחש על חוה כו׳, ושלא יהי׳ ושפחה כי תירש כו׳ אלא כמ״ש גרש את האמה הזאת כו׳.

ח) **נשא** פי״ד רנ״ו ג׳ בנשיא השביעי, שלשה אומות אסר הקב״ה לכשנכנסו לארץ לירש את ארצם שנאמר אל תצר את מואב וכן אדום כו׳ ארץ פלשתים מנין דכתיב ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא קרובה היתה השבועה שנשבע אברהם לאבימלך כו׳ ולע״ל עתיד הקב״ה להתיר שלשתן לישראל, שנאמר ועפו בכתף פלשתים ימה בישעי׳ סי׳ י״א פסוק י״ד ומתרגמינן ויתחברון כתף חד לממחי ית פלשתאי די במערבא כו׳, אדום ומואב משלוח ידם כו׳, ועיין ברבות לך לך ס״פ מ״ד ששלשה אומות לא נתן לו עד לע״ל קני קניזי קדמוני רק שבעה אומות נתן לו עכשיו ונתבאר במ״א שהשבעה אומות הם לברר ז״ת אבל בירור ג״ר עדיין לא ניתן לו בשלימות א״כ לכאורה פלשתים זהו מבירור הג״ר כו׳ ועז״נ ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, ולכן ועדיין לא נחם, לא קיבל תנחומין בשלימות כמ״ש ברבות ר״פ בשלח, אבל לע״ל כתיב נחמו נחמו עמי ע״י שיתן להם גם בירור ג״ר כו׳, ואפ״ל דלכן לע״ל פרזות תשב ירושלים ע״י בירור פלשתים מבוי המפולש שלע״ל ישמח ישראל בעושיו, משא״כ בעוה״ז אין שמחה בשלימות כו׳ ע׳ ברבות פ׳ אחרי פ״כ. ובספר כד הקמח ערך שמחה. ועמ״ש ע״פ צדקת פרזונו בישראל.

שה״ש רבה בפסוק גן נעול כו׳ שלחיך פרדס רמונים. הובא כנ״ל בשם רבות ר״פ בשלח ובמדבר פ״ב כו׳.

וח"א לך לך דפ"ב סע"ב ע"פ ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו, לווייה עבדו ליה בכל ארעא דמצרים, א"ל קב"ה הכי את זמין למיעבד לבנוי את תוזיף לון מארעך דכתי' ויהי בשלח פרעה את העם דאוזיף לון מכל ארעיה כו' למאי אצטריך כו' אר"ש ת"ח כולא רזא דחכמתא היא כו' אבל באברהם מה כתי' ויעל אברם ממצרים כו', ור"ל לפי שאברהם ירד למקום הקליפות ולא נתפתתה אחריהם א"כ עי"ז ויעל שהי' לו עליי' דוקא ע"י מצרים וכענין קיום מצות ל"ת שגבוהים ממ"ע ע"י דאתכפיא סט"א כו' וע' מזה בת"א בד"ה בחדש השלישי פי' ויעל אברם ממצרים, וזהו ג"כ ענין בשלח פרעה את העם, וה"ע כשושנה בין החוחים שנז' ברבות פ' אחרי ר"פ כ"ג על ישראל בצאתם ממצרים כו' והיינו דכמו השושנה שעם היות שהחוחים עוקצים אותה עכ"ז עיקר גידולה הוא ביניהם דוקא, כך בחי' רעייתי היא הנה"א בין הבנות שהם נה"ב שעם היות שהנה"ב מסתרת כו' עכ"ז עי"ז דוקא עליי' הנה"א ע"י שעושה בחי' אתכפי' ואתהפכא בנה"ב, וזהו"ע ויהי בשלח פרעה דוקא את העם כו', וזהו"ע צדקת פרזונו כו'.

כי אמר אלקים. בפ' וארא דכ"ה סע"ב, בשלח פרעה פ' בשלח דמ"ה ע"א.

בס"ד פ' בשלח התרכ"ג

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כו' הקשה מהרמ"א מהו את העם ולא אמר את ישראל גם מהו ולא נחם אלקים בוי"ו והל"ל לא נחם דהא קאי אדלעיל מיני' כששלח פרעה את העם לא נחם אלקי' דרך כו'. והנה על ישראל בגלות מצרים ובבל כתי' וזרעתיה לי בארץ בהושע סי' ב' כ"ה, ואמרו רז"ל בגמ' רפ"ח דפסחי' דפ"ז ע"ב ואמר ר' אלעזר לא הגלה הקדב"ה את ישראל לבבל אלא כדי שיתוספו עליהם כו' שנאמר וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא כדי להוציא כמה כורי'. והובא בפרש"י בהושע שם אמנם הת"י פי' וזרעתיה לי בארץ דקאי על בואם לארץ לע"ל וע"ד מ"ש בפ' נצבים אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך כו' והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך והטיבך והרבך מאבותיך, וארז"ל על זה שיתן להם ג' אומות קיני קניזי וקדמוני מה שלא ניתן לעולי מצרים כו'. ומתחלה נבאר לפי פשט הגמרא ופרש"י ויש להקדים מ"ש בשה"ש רבה ע"פ בטנך ערימת חטים עובדי כוכבי' אין להם נטיעה אין להם זריעה כמ"ש אף בל ניטעו אף בל זורעו בישעי' סי' מ"ם כ"ד, אבל ישראל יש

להם נטיעה יש להם זריעה שנאמר וזרעתיה לי בארץ כו'. ולהבין ענין הזריעה והתוס' והריבוי שנתהוה מן הגלות (ועמ"ש סד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי כו') ומאי דאמר אבל ישראל יש להם זריעה (ועמ"ש ע"פ אור זרוע לצדיק).

קיצור. ענין ב' פירושים ע"פ וזרעתיה לי בארץ. הש"ס ופ"ח דפסחים והת"י וענין יש להם זריעה.

הנה כתי' קדש ישראל לה' ראשית תבואתה בירמי' סי' ב' ג' וע' ברבות ויקהל ס"פ מ"ט ע"פ וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו כנס"י שנאמר קודש ישראל לה' ראשית תבואתה מבואר דראשי' תבואתו והוא בחי' תרומה וע' ברבות בראשית ר"פ י"ד ובפ' במדבר רפ"ד ראשית תבואתו כו' לכך דקדק במנינם כו', ופי' תבואתה תבואתו דוקא, שישראל נקראו תבואת ה' וכן אמרו רז"ל בפסח על התבואה. כמ"ש בזח"ג ויחי דרכ"ו ע"ב והוא כמו שאדם זורע תבואה עד"מ בשביל התוס' שיצמח ויתרבה, כך ברצות ה' שיתוסף ויתרבה גילוי אלקות בעולם וימלא כבוד ה' את כל הארץ, ע' זח"א פ' נח דס"ז ע"א, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו*, זורע את ישראל שהן הן תבואתו, ושעל ידם יתגלה כבודו בריבוי ותוס', (ועמ"ש בענין והאופנים כו' ואומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו היינו המשכת כבוד עילאה ל"ב נ"ח ממקומו מבחי' כתר שנק' איה מקום כבודו כו' וגילוי זה היינו כמו שהוא קמי' ית' שלמעלה הישו, וכולא קמי' כלא חשיב, וגם י"ל ע"ד שביקש משה הראיני נא את כבודיך כו' וכתיב ופני לא יראו, אך לע"ל ונגלה כבוד הוי' ועמ"ש בד"ה ואכלתם אכול שלע"ל יומשכו נשמות חדשות מלמעלה מהקו י"ל זהו הצמיחה גם הזריעה ע"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה בחי' הבאים ישרש יעקב והצמיחה יציץ ופרח ישראל וגם בבחי' ישראל יש ישראל זוטא ויש ישראל סבא פי' סבא בחי' עתיק יומין, ועמ"ש בביאור אני הוי' דפ' ציצית דרוש השני בפי' לי ראש כו'*) וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם בתהלים סי' ק"ו, ובד"ה א' סי' י"ז ל"ו, היינו שיומשך ברכה ותוס' ריבוי בגילוי אלקותו מעלמא דאתכסיי' לעלמא דאתגליי' כי הנה ב' עולמות הם העוה"ז והעוה"ב אשר העוה"ב נק' עלמא דאתכסיי' וכמ"ש מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והוא מקבל מבחי' סוכ"ע וכמ"ש בת"א סד"ה האבות הן הן המרכבה בפ' יתרו ועלמא דאתגליי' מקבל מבחי' ממכ"ע, והן ב' שמות הוי' שלפני י"ג מדה"ר כמ"ש בזח"א ויצא דקנ"ח ע"ב ובת"א פ' בשלח בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה כו' ויאמינו בהוי' אך שיש פסיק טעמא בין שני השמות, וצריך להיות ברכה והמשכה להיות חיבור וקישור ב' שמות הוי' הנ"ל, ועי"ז יהי' ההמשכה מן העולם מעלמא דאתכסיי' בעלמא דאתגליי' דהיינו שבחי' גילוי סוכ"ע יהי' למטה כמו למעלה להיות עין בעין יראו כדלקמן, וברכה

כל בשר יחדיו: בבוך במדבר 16 נוסף: (ועמ"ש ע"פ ועבדתם את ה' אלקיכם).
לי ראש כו': בבוך הנ"ל נוסף: ולהעיר מענין אור זרוע לצדיק.

המשכה זו זהו ע״י ישראל, כי ישראל לי ראש כמו שעיקר גילוי כללות החיות מהנפש הוא בראש וממנו נמשך ומתחלק לכל אבר כו׳ וכידוע מענין ראש השנה וגם כי להיות הברכה וההמשכה מאוא״ס הוא בגילוי ולא בבחי׳ העלם אין זה אלא במקום הביטול דוקא ולכן מתחלה נמשך הברכה בנש״י ואח״כ במלאכים ועמ״ש בת״א פ׳ בראשית בתחלת ד״ה להבין ענין הברכות ומ״ש בד״ה והנה מנורת זהב כלה בענין פי׳ נר הוי׳ נשמת אדם שהוא בחי׳ הנר והכלי לקבל בחי׳ שמן משחת קודש הנמשך מאור א״ס ב״ה כו׳, ועוד כי ישראל הוא קו האמצעי בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה מבחי׳ סוכ״ע עד סוף בחי׳ ממכ״ע כמ״ש בזח״א וישלח קס״ז ב׳ בפי׳ ויעקב איש תם יושב אהלים ובפ׳ תרומה דקע״ה ע״ב, וזהו ברוך ה׳ אלקי ישראל שע״י כן נמצא ריבוי גילוי אלקותו למטה כמו למעלה וזהו מן העולם ועד העולם מעלמא עילאה לעלמא תתאה וכשם שלמעלה כתיב וצבא השמים לך משתחוים מפני שהם בטלים ממציאותם מפני גילוי אור המושג להם והיינו כמ״ש ברבות משפטים פל״ב דקי״ן ע״ג ע״פ ואתה מחיה את כולם שאין מלאכי השרת נהנין אלא מזיו השכינה כמ״ש ואתה מחיה בחי׳ ואתה הוא המחי׳ ומזון שלהם כו׳ ולכן הם משתחוים בבחי׳ ביטול וכמ״ש בת״א פ׳ ויצא סד״ה וללבן שתי בנות שההשתחואה של המלאכים אינו ענין השתחואה גשמי׳ שהרי מיכאל מהלך ת״ק שנה הי׳ כופף הרקיע כו׳ אלא שמשתחוה ובטל בהשגתו ברוחני׳ שאין לו רצון אחר כלל בלתי לה׳ לבדו, וזהו מעלה עצומה יותר מהשתחואה חיצוניות, וכמ״ש מזה בסידור שער החנוכה בד״ה מזמור שיר חנוכת הבית, והשתחואה וביטול זה נמשך בהם ע״י ואתה מחי׳ כו׳ שהוא גילוי השכינה ממש כנ״ל. והנה כמ״כ כתיב לעתיד כי עין בעין יראו כו׳ וכתיב ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה׳ וגו׳, וכמאמר כל ברך לך תכרע כו׳ ולפניך יכרעו ויפולו כו׳ והיינו מפני שלע״ל יהי׳ חיות הגוף גשמי ג״כ נמשך מגילוי אלקותו ית׳ כמארז״ל העוה״ב אין בו לא אכילה ולא שתיה כו׳ וע״ד שבמלאכים מחיה את כולם כנ״ל, ולכן יהי׳ למטה ג״כ ההשתחואה וביטול כמו למעלה כו׳. וזהו ענין ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, ועז״נ נאמר והי׳ מדי חודש בחדשו כו׳ יבא כל בשר להשתחוות לפני כו׳ ועמ״ש ע״פ והשתחוו לה׳ בהר הקודש כו׳. ובזה יובן מארז״ל במשנה רפ״ז דברכות בריבוא הוא אומר ברוך ה׳ אלקינו אלקי ישראל אלקי הצבאות כו׳, היינו שיהי׳ גילוי למטה כמו למעלה בבחי׳ וצבא השמים כו׳ וזהו אלקי ישראל אלקי הצבאות כו׳, ועמ״ש בת״א פ׳ בא ע״פ יצאו כל צבאות ה׳ מארץ כו׳ וכדי שיהי׳ גילוי זה למטה בעוה״ז הגשמי מוכרח להיות שרש הברכה והמשכה מלמעלה מעלה, וזהו בריבוא הוא אומר, כי יחידות עשירות מאות הם בחי׳ נר״ן ובחי׳ אלפים ורבבות הם מבחי׳ חיה יחידה כו׳, ועמ״ש בד״ה ואתא מרבבות קודש.

קיצור. ענין ראשית תבואתה, וזאת התרומה בפסח על התבואה, זריעת התבואה להיות וימלא כבוד ה׳, ברוך כבוד ה׳ ממקומו כו׳ ברוך מן העולם עלמא דאתכסי׳ המקבל משם הוי׳ דלעילא סוכ״ע ועד העולם המקבל משם הוי׳

דלתתא ע״י ריבוי ההשתלשלות, והיינו ע״י בריח התיכון אלקי ישראל, וכמו שלמעלה ע״י ואתה מחיה כו׳ ע״ז משתחוים בהשתחואה וביטול כך יהי׳ למטה וכל קומה לפניך תשתחוה ע״י כי ענין בענין יראו כו׳ וכש״כ בעוה״ב שאין בו או״ש אלא ואתה מחי׳ בריבוא הוא אומר כו׳.

ב) **והגורם** לישראל מעלה ומדרגה רבה כזו הוא עסק הזריעה בזמן הגלות דמצרי׳ ובבל שהוא עד״מ כמו שזורעין גרעין אחד ומצמיח הרבה כו׳ או כמו שנוטעין חרצן א׳ וצומח אילן שלם בענפים הרבה, והענין כי הנה עם היות שנתבאר הפי׳ ברוך כו׳ מן העולם ועד העולם דהיינו מעלמא דאתכסי׳ לעלמא* דאתגליי׳ מסוכ״ע עד* למטה בעוה״ז, וכן פי׳ בזח״א ויצא דקנ״ג ע״ב ודקנ״ח ע״ב ור״פ וארא דכ״ב ע״א, מ״מ פשטי׳ דקרא מן העולם ועד העולם הוא להיפוך דהיינו מן העוה״ז ועד העוה״ב כדמשמע בהדיא במשנה פ״ט דברכות וכמו שת״י בתלי׳ ססי׳ ק״ו ברוך שמי׳ דה׳ אלקי ישראל מן עלמא הדין ועד עלמא דאתי, וכן פרש״י שם ולכאורה קשה על הזהר שמפרש להיפך אכן באמת לק״מ ושניהם אמת והוא כמבואר במ״א בד״ה כה תברכו את בני ישראל בענין יברכך כו׳ ואני אברכם שהם ב׳ בחי׳ ברכה, הא׳ הוא מלמטה למעלה היינו להיות ריבוי העלאות הניצוצות הן כחות נפשות אלקי׳ שבאדם ושבמאכלים כו׳ שהוא ענין ההעלאת מ״ן דכנס״י שמעלה מ״ן מהבירורי׳ דבי״ע ששרשם מאד נעלה ממה שנפל בשבה״כ מעולם התהו כו׳ ושיהי׳ ברכה בזה להיות הבירור הרבה ומשובח כו׳ והיינו כאשר אכשור דרא ועושי׳ רצונו של מקום וע״י ברכה זו שייך לומר ברוך ה׳ כו׳ מן העולם דהיינו מן העוה״ז דוקא שהוא הוא מקום הבירור והיום לעשותם ומי שטרח בע״ש דוקא כו׳ וכמארז״ל יפה שעה אחת בתשובה ומע״ט בעוה״ז דוקא מכל חיי העוה״ב, ועמ״ש ע״פ היושבת בגנים חברים מקשיבי׳ לקולך כו׳, ועד״ז הוא ענין ברוך דשמר״ע כדפי׳ בזח״ב ס״פ פקודי דרס״א ע״א וע״ב וכן הוא ברע״מ ר״פ עקב דרע״א, דברוך צלותא הוא מתתא לעילא, והב׳ הוא מה שע״י העלאת מ״ן הזה נמשך ברכה והמשכה מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע, וזה״ע ברוך ר״ת ראש ומקור כל ברכה, וזהו הפי׳ דמן העולם שהוא מעלמא דאתכסיי׳ עד העולם שהוא עלמא דאתגליי׳ כו׳ ועל ב׳ בחי׳ ברכה אלו נאמר יברכך ואני אברכם. וזהו שאמרו רז״ל פב״ת דפסחי׳ שעל כוס דברכה הלע״ל אמר דוד לי נאה לברך כו׳, להיות מקור הברכה מלמטה למעלה זהו ע״י דוד שהוא בחי׳ מ׳ היורדת בבי״ע לברר כו׳ וזהו שהתחילה התורה בב׳ לפי שהוא סימן ברכה, ויש לפרש כי ב׳ היינו חיבור ב׳ בחי׳ ברכה הנ״ל מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, וזהו שהגורם לישראל מעלה ומדרגה זו להיות ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם כו׳ הוא דוקא ע״י הזריעה מלמטה בעוה״ז כי עיקר הברכה הוא מתחיל מן העולם מן העוה״ז דוקא ע״י העלאת מ״ן ועי״ז שורה אח״כ הברכה העליונה מן העולם מעלמא דאתכסיי׳ שם הוי׳ דלעילא כו׳ ואע״ג שבלא״ה ישראל הם בריח התיכון המבריח

לעלמא . . עד: בב׳ כת״י: סוכ״ע יומשך הברכה למטה עד העוה״ז.

מן כו׳ הממשיך מבחי׳ סוכ״ע אך בהמשכה זו יש בחי׳ חיצוניות ופנימי׳ היינו ההמשכה להחיות העולמות וההמשכה שבבחי׳ תוס׳ וריבוי ונודע משארז״ל שתוספתו של הקדב״ה מרובה על העיקר כו׳ ותוס׳ ברכה זו נמשך דוקא ע״י ההעלאה מלמטה למעלה וזהו שאו ידיכם קודש וברכו את הוי׳ שאו ידיכם הוא העלאת מ״ן למסור נפשו באחד ביחו״ע ויח״ת בשני פסוקים דק״ש שמע ובשכמל״ו ועי״ז וברכו את הוי׳ פי׳ הברכה בשם הוי׳ להיות התחברות וקישור שם הוי׳ דלעילא בשם הוי׳ דלתתא מה שעכשיו פסיק טעמא ביניהו, ועי״ז נאמר ויקרא הוי׳ הוי׳, וברכה זו זהו ע״י העלאות מ״נ, וזהו ענין ב׳ שמות הוי׳ שבפסוק ראשון דק״ש שע״י העלאת מ״נ ממשיכי׳ הברכה וההמשכה משם הוי׳ דלעילא בחי׳ סוכ״ע בשם הוי׳ שבבחי׳ ממכ״ע כו׳, והטעם בזה לפי שההעלאה הוא בירור מן מה שנפל בשבה״כ מעולם התהו ששם הוא ריבוי האור במאד לכן זהו התוס׳ וריבוי שנתהוה ע״י זריעה כו׳ וזהו וזרעתיה לי בארץ, דלכאורה תיבת לי מיותר אלא כי פי׳ לי היינו שע״י זריעה זו נמשך הברכה בשם הוי׳ ממש וכנ״ל, וגם אמרז רז״ל ברבות ויקרא פ״ב כל מקום שנאמר לי אינו זז לא בעה״ז ולא בעה״ב שכן ברכה זו היא מן העולם ועד העולם ממש וכנ״ל.

קיצור. שהגורם ברכה זו זהו ע״י וזרעתיה לי בעוה״ז כי הנה בפי׳ ברוך מן העולם לפי פי׳ הת״י ורש״י ובמשנה היינו מהעוה״ז ועד עוה״ב כי יש ב׳ בחי׳ ברוך ברכה בראש וברכה בסוף היינו מלמטה למעלה העלאות הניצוצות, וזהו מן העוה״ז, ואח״כ המשכת מ״ד, וזהו מן עלמא דאתכסיי׳ יברכך כו׳, ואני אברכם לי נאה לברך, וזהו שאו ידיכם העלאת מ״ן ועי״ז וברכו את הוי׳ להמשיך משם הוי׳ דלעילא, וזהו וזרעתיה לי בארץ ממש. וזהו קודש ישראל לה׳ ראשית תבואתה. ופרש״י קודש ישראל כתרומה וראשית תבואתה זהו קרבן עומר שעורים והוא מהתרגום יונתן ויש להבין מה שהמשיל את ישראל לב׳ דברי׳ יחד תרומה ועומר שעורים. אך הענין שזהו מצד ב׳ בחי׳ שיש בנשמות ישראל, הא׳ מצד נפש האלקית שהיא חלק אלקה ממעל ונק׳ תרומה ע״ד ויקחו לי תרומה ותרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה, בפ״ג דגיטין דל״א ע״א והוא ענין ישראל עלו במחשבה, וכמ״ש מזה בשל״ה פ׳ תולדות, אמנם מצד נפש הבהמית נק׳ ראשית תבואתה דהיינו עומר שעורים, כי שעורים הוא מאכל בהמה, וזהו ענין שעורה שיעור ה׳ ומזה נמשך המאכל והמזון לנפש הבהמית דהיינו שתתחבר ותתעלה לשרשה ומקורה בחיות המרכבה כו׳, ע״ד יוצר משרתים ואשר משרתיו כו׳ וזהו ג״כ ענין ב׳ בחי׳ ברכה הנ״ל שהברכה מלמטה למעלה זהו ע״י מה שהנפש אלקי׳ מבררת נפש הבהמית ששרשה מעולם התוהו כו׳ וזהו בפסח על התבואה ראשית תבואתה, ואח״כ ע״י העלאה זו במ״ט ימי העומר נמשך הברכה מלמעלה למטה והוא ע״י הנפש האלקית בריח התיכון, ואז אח״כ בעצרת על פירות האילן בחי׳ עה״ח.

קיצור. שזהו ענין שנק׳ קודש היינו תרומה, וגם ראשית תבואתה דהיינו העומר שעורים היינו נפש האלקי׳ ונפש הבהמית וזהו ענין ב׳ בחי׳ ברכה הנ״ל.

ג) וזהו ג״כ מ״ש ואנכי נטעתיך שורק כו׳ בירמי׳ סי׳ ב׳ כ״א. ופרש״י זמורה של גפן, והיינו כדי להצמיח גפן שלם וכמארז״ל בחולין פג״ה דצ״ב ע״א ע״פ והנה גפן לפני גפן אלו ישראל כו׳ ועמ״ש בפי׳ שורק ע״פ ולשורקה בני אתונו שהוא בחי׳ הודאה והצמיחה מזה היינו התגלות סוכ״ע מה שלמעלה מהשגה ולית מחשבה תפיסא בי׳ כלל ואין שייך בו השגה כ״א בחי׳ הודאה, וכמ״ש בענין ברכה והודאה גבי ל״ג בעומר שהוא הוד שבהוד כו׳ ושם נתבאר דענין ברכה והודאה זהו כענין ההפרש בין מ״ע ובין מל״ת כו׳ ואפשר זהו ג״כ מעלת הנטיעה על הזריעה שבזריעה התבואה הצומח הוא ממהות הזרע רק שהוא בריבוי שזורע סאה, ועי״ז צומח כמה כורים כנ״ל משא״כ הנטיעה שהצמיחה משובח לאין שיעור על הנטיעה שנוטעין גרעין או ענף ומוציא אילן עם פירות משובחים כו׳ וכך ע״י ונטעתיך שורק שהוא הודאה וביטול בבחי׳ קיום מל״ת עי״ז נמשך ממדריגה עליונה יותר וכמ״ש בד״ה שחורה אני ונאוה ובד״ה שימני כחותם, וביאור הדבר י״ל כי ענין הריבוי זהו ע״ד יחידות עשירות מאות, וכמ״ש ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים, ויחידות במל׳ ועשירות בז״א הי׳ עד שרבבות הוא בא״א חהו ענין הצמיחה בריבוי שנמשך התגלות כח״ב כו׳ אך אוא״ס ב״ה בעצמו הוא חד ולא בחושבן ובחי׳ עתיק יומין זהו הארת אוא״ס ממש וזהו ענין ההמשכה שע״י קיום המצות ל״ת, וזהו כמשל הנטיעה שהצמיחה הוא בערך אחד משובח לאין שיעור כו׳ כנ״ל, ועיקר ההפרש בין זריעה לנטיעה מבואר במ״א ע״פ ויטע אשל בבאר שבע הוא עפ״י מאמר הרבות פ׳ קדושים פכ״ה בפי׳ אחרי הוי׳ אלקיכם תלכו כו׳ ויטע ה׳ אלקים גן כו׳ אף אתם לא תתעסקו אלא במטע תחלה כו׳ והיינו כי האדם עץ השדה היינו אדם העליון שעל הכסא כו׳, אבל תבואתה תבואת ה׳ זהו במל׳.

(קיצור. ענין נטעתיך שורק בחי׳ הודאה והצמיחה סוכ״ע ברכה והודאה כענין עשה ול״ת, וי״ל זהו ההפרש בין זריעה ובין נטיעה שבזריעה הצמיחה מעין הזריעה רק בריבוי ובנטיעה שהצמיחה מבחי׳ חד ולא בחושבן).

והנה ברבות פ׳ תשא ר״פ מ״ד איתא למה נמשלו ישראל לגפן אלא מה הגפן כשבעליה מבקשי׳ שתשביח מה הן עושין עוקרין אותה ממקומה ושותלין אותה במקום אחר והיא משבחת כך כו׳ ע״ש, הרי מובן עוד הפרש בין זריעה לנטיעה שבזריעה א״צ רק לזרוע פעם א׳, אבל בנטיעה צריך ב״פ זא״ז וע׳ מזה ברבות בראשי׳ ר״פ ט״ו ועיין במשנה רפ״ה דמעשרות בפי׳ הר״ש שם, וע׳ בזח״א בראשי׳ דל״ז וד׳ל״ה סע״א ובמק״מ שם, ובזח״ב תרומה קכ״ז ב׳ ובהרמ״ז שם ובמא״א אות נן סעיף מ״ה, ויש להעיר בזה ע״פ מ״ש בת״א בד״ה ואלה שמות בני ישראל שביציאת מצרים כתיב ואנכי אעלך גם עלה היינו ב׳ עליות שהוא עילוי אחר עילוי, ובאמת ביצי״מ לא נתעלו רק פעם א׳ כמ״ש אעלה אתכם מעני מצרים כו׳, אך עליי׳ זו השנית רמז על

גאולה העתידה להיות בב״א, עלי׳ הא׳ מה שמתעלה המל׳ מירידתה והשפלתה בבי״ע והיא מתעלה באצילות לקבל מאור א״ס ב״ה המלובש במדות עליונות שבהם ועל ידם הנהגת העולמות והוא בחי׳ ז״א דאצילות וע״ז נאמר ושמי הוי׳ לא נודעתי להם אפי׳ להאבות כו׳ וע״ז נאמר ארוממך אלקי המלך וכדפי׳ בזח״ב פ׳ וארא דכ״ח סע״ב ת״ח דוד לקבל דרגי׳ קאמר כו׳ ולאעלאה לי׳ לנהורא עילאה כו׳ ע״ש. אך עליי׳ הב׳ שתקבל המל׳ ג״כ מחו״ב עצמן שלא ע״י ז״א, וכמ״ש בע״ח של״ד שבחי׳ זו לא הי׳ מעולם עד לע״ל, וכמ״ש במ״א שזהו ההפרש בין ברכה דמשמח חתן וכלה ובין משמח חתן עם הכלה שבברכת אשר ברא הרומז על לע״ל, כי ז״א נק׳ ימי עולם, משא״כ חו״ב הם בחי׳ ימי קדם כו׳ וכדי להיות עילוי אחר עילוי צריך להיות מתחלה ב׳ נטיעות וא״ז, ולפמש״ל שהזריעה והנטיעה הוא בגלות, כך הנטיעה האחת היא גלות מצרים ועי״ז צמחו עד שזכו למ״ת ואח״כ הנטיעה הב׳ היא הגליות שאח״כ בשביל שיהי׳ הצמיחה בשלימותה לע״ל, וע״ז נאמר אסרי לגפן עירה וכתרגומו, ועיקר פי׳ ב׳ נטיעות אלו הא׳ הוא ע״ד ומלתם את ערלת לבבכם מילה ופריעה לדחות ג״ק ובירור ק״נ, הב׳ ע״ד ומל הוי׳ את לבבך ערלת לבבך לא נאמר אלא לבבך, כי חיצוני׳ הלב נק׳ הסתר וקליפה לגבי פנימי׳ הלב וע׳ בענין ג׳ אהבות הנז׳ בד״ה חכלילי עינים מיין לכן כדי שיהי׳ בחי׳ גפן יין המשמח אהבה בתענוגים צ״ל תחלה ב׳ נטיעות הנ״ל.

קיצור. ענין שבנטיעה כשגדלה מעט עוקרין אותה ושותלין אותה במקום אחר י״ל בפי׳ הנטיעה כדי להיות בבחי׳ אעלך גם עלה כו׳.

ז) והנה כמו במשל הזריעה והנטיעה הנ״ל כשמכסין הגרעין בעפר הארץ ומשם יצמח בעבור שהגרעין נרקב ונפסד ובטל לגבי כח הצומח אשר בארץ, וכח הצומח הוא שמגדל ומצמיח בריבוי ותוספת (וכמ״ש מזה באגה״ק ע״פ זורע צדקה שכר אמת, ובד״ה כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ ובשאר דוכתי), כך הוא ענין הזריעה של ישראל במצרים ובבבל ששם דוקא יש בחי׳ כח הצומח להצמיח הזריעה והנטיעה כנ״ל וכמ״ש בפ׳ ויגש כי לגוי גדול אשימך שם דוקא וכמ״ש ג״כ במ״א בד״ה האזינו השמים בענין ירידת הנה״א בגוף ונפש הבהמית שנק׳ ג״כ בשם זריעה אור זרוע שבנפש הבהמית דוקא יש כח להצמיח ישועות בנה״א ע״ד החיות נושאות את הכסא כו׳ יעו״ש, ועמ״ש ע״פ והייתם לי סגולה מכל העמים שמה שכנס״י נעשים בבחי׳ סגולה וסגול זהו ע״י הבירור שמבררים מכל העמים ועמ״ש מזה ע״פ ושלשת תרד מאד ועמ״ש ע״פ צדקת פרזונו בישראל. והענין דהנה ביחזקאל כשראה את המרכבה הקדושה כתי׳ וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן ואש מתלקחת כו׳ ומתוכה כעין החשמל ומבואר בזח״ב ויקהל דר״ג ע״א שהן בחי׳ ג׳ קליפות המסתירי׳ על אלקותו ית׳ ולכאורה תמוה מה שייכות הי׳ לראות הקליפות תחלה ואח״כ מתוכם יראה המרכבה הקדושה, אך באמת כה״ג מצינו במשה

רבן של כל הנביאים שנאמר וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה שהוא אילן של קוצים ופי' הטעם בזח"ב פ' יתרו דס"ט ע"ב הסנה הוא ודאי בגו ההוא קדושה ואתדבק בי' כו' ורזא דא מי יתן טהור מטמא קליפה ומוחא דא בדא סלקא כו' יעו"ש. והיינו מ"ש בס' עבודת הקודש ח"ד פי"ט ח"ל וסוד הענין כי האגוז שהוא סוד המרכבה הקדושה יש בו קליפות זה לפנים מזה המוח שהוא סוד הטהרה והקדושה מבפנים, והקליפות שהם סוד התמורות ורוח הטומאה מבחוץ תסובבנה בסוד סביב רשעים יתהלכון בסוד כי רשע מכתיר את הצדיק וע' מזה בשל"ה דקט"ז רע"ב ודקל"ט ע"ב בד"ה ומברך המבדיל כו' וע' מזה בפרדס בעה"כ ערך אגוז ובשער היכלי התמורות פ"ג פ"ז. וביאור ענין זה כי הנה נודע שקליפה קדמה לפרי כמו שאנו רואים בגידול הפירות כמו באגוז שתחלת הצמיחה הוא רק קליפות עד שאח"כ ניכר הפרי וכן בתבואות מתחלת צמיחתו הוא רק תבן וקש ואין החיטים נגמרים אלא אח"כ, וכן אפי' בבריאת האדם מתחלה השליא היא העיקר עד שאח"כ נגמר הולד כו' וכן גם בבריאתו של עולם בכללות הנה ברישא חשוכא והדר נהורא כמ"ש ויהי ערב ואח"כ ויהי בוקר, וחשכות הלילה הוא כמו קליפה והסתר לגבי האור כי טוב, והוא עד"מ אדם הרוצה לבאר לחבירו דבר שכל מקדים לו מתחלה הצעות ומשלים ואח"כ אומר הנמשל והמכוון ועמ"ש מזה בד"ה החודש הזה לכם, וזהו ענין ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל, וע' מזה ברבות פ' וישלח שם בענין המוץ והתבן מדיינים זע"ז, וע' מזה בד"ה ויקח המן את הלבוש ואת הסוס בפי' כסא סאה לשבילתא שהקליפה הי' מתחלת בריאותה כמו שומר לפרי אלא שאח"כ ע"י החטא נעשה כבגדו כו' ויש רמז לזה ברבות בראשית פי"ט בענין הנחש טובה גדולה חסר העולם כו' ולא שהקליפה ממש קדמה לפרי (ר"ל כי קדמה משמע שני ענינים הא' קדימה זמנית ע"ד שהמשל קודם לנמשל, והקש להחטים, הב' קדימ' מעלה ע"ד מעלת הבכור לפי שקדם בזמן א"כ שרשו גבוה יותר ג"כ וכידוע שעשו שרשו מעולם התהו שגבוה באמת מעולם התיקון כו' וכדלקמן, וע' בפי' הרמ"ז בזהר ר"פ מקץ מ"ש ע"פ לא יעשה כן במקומינו לתת הצעירה כו', ועל זה אמר ולא שהקליפה ממש ח"ו גבהה מהפרי), אלא שהאור והחיות המלובש בתוכן בבחי' גלות ונפילה שנפלה שמה בשבה"כ כידוע לי"ח הנה הוא נפל שמה ממדרגות גבוהות ומעלות עליונות מאד למעלה מעלה מבחי' עה"ב וישראל אשר נשמותיהם משרשות במדות הקדושות ואורייתא דנפקא מחכמה הנק' בחי' עשיי' הן הן מעשה המצות כו'.

קיצור. כמו בנטיעת הגרעין שהוא ע"י שנרקב ונפסד ובטל לגבי כח הצומח, וזהו ענין לגוי גדול אשימך שם והענין ע"ד שיחזקאל ראה תחלה ענן גדול, וכן במשה מתוך הסנה, כי קליפה קדמה לפרי ובפי' קדמה ב' ענינים א' כקדימת הקש להחטים, ב' שבשרשה גבוה כמו הבכור, ולא שהקליפה ממש שרשה גבוה אלא שהניצוצי' המלובשי' בהם שרשם גבוה יותר כו').

ה) **וביאור** הענין דתנן עשרה דורות מאדם עד נח כו' ועשרה דורות מנח עד אברהם כו' להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין כו'. דהנה בפי' ארך אפים ארז"ל בעירובין פ"ב דכ"ב ע"א מאי דכתיב ארך אפים ארך אף מבעי' לי' אלא ארך אפים לצדיקים ארך אפי' לרשעים ופרש"י אפי' משמע בין שחוקות בין זועמות אפי' שוחקות מאריך ומאחר לצדיקים לע"ל ואפי' זעומות מאריך לרשעים ומאחר פורענותם לע"ל, וע"ש בתוספות דשניהם לטובה. והענין הוא כי כל מה שהעובדי כוכבי' מקבלים שפע וחיות בעה"ז מקדושתו של הקדב"ה וכתיב ואתה מחיה את כלם הוא מבחי' ארך אפים ורב חסד דהיינו מפני שהוא ית' כול יכול ומחיה ומשפיע בבחי' ורב חסד, אף במקום שמכסה ומסתיר על קדושתו ית' וקרו לי' אלקא דאלקיי' (מלשון זה שהוא ית' כול יכול המשמעות שעם היות שכועס עליהם אעפ"כ הוא ית' כול יכול לסבול ולהשפיע כו' וכן הוא לשון מאריך אף לרשעים דפרש"י אפי' זעומות מאריך לרשעים וכן משמע מלשון הן הן גבורותיו עובדי כוכבי' מרקדים בהיכלו והוא שותק וא"כ זהו ענין מוחי' דגדלות לסבול דבר שנגד רצונו כמ"ש במ"א ע"פ ועתה יגדל נא כח ובד"ה לרוקע הארץ בענין מארז"ל ע"פ באשר משפטו שם פעלה, אמנם במ"א נת' באופן אחר בתו"א פ' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים, כי הנה כתיב רם על כל גוים ה' כו' שממית בידים תתפש כו' ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל כו' וכ"כ סד"ה וידבר אלקי' כו' וארא אל אברהם וכ"כ בד"ה כי אברהם לא ידענו ולע"ל כתיב כשיונקים כו' שיצמצם א"ע מ' וכ"כ במ"א ע"פ המדרש בראשית רבה ס"פ ב' אבל עדיין איני יודע באיזה מהן חפץ כו' ח"ש בזח"א ר"פ ויגש דר"ה ע"ב באות ב' דאיהו סימן ברכה ואי תימא דאלף כו' אלא בגין דאתקרי בי' ארור כו', כי בית היינו חכמה כמ"ש בחכמה יבנה בית וגם שהיא שניה לכתר הנק' אלף כמ"ש בפ' בראשית דל"א ע"ב והחכמה היא בחי' דין וצמצום שלא יומשך רק במקום הביטול חכמה היא כח מה כמ"ש בת"א בד"ה ויאבק איש ובד"ה להבין ענין הברכות גבי פותח בברוך משא"כ בבחי' אלף שהוא ארך אפיים הרי שם כחשיכא כאורה כו' לכן גם בחי' ארור כנען יוכל לקבל יניקה משם ועד"ז פי' אמר אויב ארדוף כו' נזכר ח' אלפין בחי' אם תגביה כנשר לקבל יניקה מבחי' האלף אשר שם כחשיכא כאורה אלא כי וברוב גאונך תהרוס קמיך כו' מי כמוך כו' עושה פלא שגם בחי' פלא אותיות אלף נחשב עשיי' אצלו ית', ואפ"ל כי שני הפי' אמת עפמ"ש בד"ה עבדים היינו לפרעה האוחז בעורף דא"א שדוקא מצד חיצוני' א"א הוא כחשיכא כאורה ושממית בידים כו' אבל מצד הפנימי' הכתר אי אפשר להיות גילוי במקום היש כמ"ש בד"ה למנצח על השמינית שלהיות גילוי מפנימי' א"ק נצטוה א"א ע"ה במילה לכרות הערלה כו' ע"ש בענין ההפרש שבין חיצוני' א"ק לפנימי' א"ק, וא"ק הוא כתר הכללי כי אצילות הוא חכמה וזהו ענין ה' אלפין כתר דאבי"ע וא"ק כו'. וא"כ מצד בחי' הפנימי' הוא רק ענין כול יכול לסבול והן הן גבורותיו, ומאריך אפים זעומות כו', ועמ"ש ע"פ וקיבל היהודים בענין לאל עליון גומר עלי בחיק יוטל את הגורל ומה' כל

משפטו, שבחי' הגדל דיוהכ"פ ופורים זהו בחי' דכחשיכא כאורה ועכ"ז מה' כל משפטו היינו מפנימיות הכתר.

קיצור. ענין כמה ארך אפיים לפניו ב' בחי' אפיים לצדיקים ולרשעים כי כול יכול, ובמ"א נת' דכחשיכא כאורה, וזהו ענין ב' ברכה ומאלף יניקה לארור כנען אמר אויב כו', ויש לחלק בין חיצוני' א"א לפנימי' א"א. (ועמ"ש בד"ה ויקח המן את הלבוש בפי' רמה ידך בל יחזיון).

ולכן יש להם עושר וכבוד שלא עפ"י חשבון מעשה ודעת, ע' בקהלת סי' ט' פסוק י"ד כי יניקתם מחיות אלקי' שנפל בקליפות בשבה"כ כידוע לי"ת. כי הנה איתא במא"א אות ח' ססעי' ע"ה חשבון נק' החכמה ע"ש המחשבה וכמ"ש ג"כ ע"פ ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון בואו ונחשוב חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה כו', וזהו מבחי' חכמה דאורייתא מחכמה נפקת והוא בחי' קו המדה שמשם נמשך המדה והקצבה על כל השפעות רוחניי' וגשמיי' ונק' מתקלא, ובחי' זו למעלה זהו המשקל בהתכללות חו"ג כו' כמו הרוכל האפטייקער ששוקל הסממנים זה במשקל זה וזה במשקל זה כו' ומזה נמשך ג"כ המשקל למטה לכל אחד שמזונותיו קצובי' לו מר"ה עד יוהכ"פ וכן כל השפעות בני חיי ומזונא במדה וגבול כמה שנים יחיה שבעים שנה או שמונים שנה כו', ומי יתעשר וכמה שיעור עשרו כו' עד"מ החיים נמשכים מבחי' בינה והחכמה תחי' ונמשך ע"י חו"ג להיות השפעת חיים וחסד במדה וגבול כו' ומקור בחי' זו מקו המדה, וח"ס החותם דיוהכ"פ כו' ויש השתלשלות בקו המדה ששרשו מגבורה דעתיק שבמו"ס ועי"ז אמר איה סופר איה שוקל ואח"כ נמשך בבינה ואח"כ במל' כו' והנה חשבון הנ"ל הוא נמשך לפי אופן האתעדל"ת וכמ"ש ברבות ר"פ ראה מיום שאמר הקדב"ה ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב כו' וע' זח"א וירא דק"ט ע"א ע"פ והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם כו' והטיקלא הוא בחי' מל' והמסבב הטיקלא הוא קו המדה ומהפך ומסבב לפי אופן מעשיהם של בני אדם כו' ע"ש ח"ש כי הנה כחומר ביד היוצר כו', וזהו שארז"ל במשנה ספ"ד דאבות ודע שהכל לפי החשבון ופרש"י אחת לאחת למצוא חשבון פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, ובאגה"ק פי' לחשבון גדול הוא בחי' גדול ה' ומהולל מאד כו' וכן יש חשבון להיפך ע"ד משארז"ל מגיד לאדם מה שיחו שאפילו על שיחה קלה שבין איש לאשתו ועבירות שאדם דש בעקביו הכל בא לידי חשבון כו', אמנם אמרו רז"ל שם באבות אין בידינו משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים ופרש"י שאין הדבר ידוע לנו מדוע דרך רשעים צלחה, והיינו לפי שהוא מאריך אף שבחי' א"א הוא בחי' שלמעלה מהחשבון דהיינו למעלה מבחי' חכמה שנק' דין וקו המדה וכמ"ש ארך אפיים וגדל חסד ומשם דוקא נמשך להם השפעה, וע' באגה"ק בד"ה קטונתי מכל החסדים כו', אלא שתכלית השפעה זו כדי להוציא ולברר מהם הניצוצות ע"י הצדיקים ולכן ע"ז נאמר נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך, כי ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו, וזהו ענין המשל הנזכר במד"ר באסתר ע"פ אחר הדברים האלה גידל המלך אחשורוש את המן כו' משל לאדם

שהי׳ לו סיחה וחמורה וחזירה והי׳ נותן לחזירה בלא מדה לחמורה ולסיחה במדה כו׳ יעו״ש* והיינו כי חמורה נק׳ צדיקים כמ״ש יששכר חמור גרם כו׳, וזהו ענין תבא שעה כו׳ כי קץ שם לחושך כו׳ עד שיתבררו כל הניצוצות שנפלו בשבה״כ כו׳ ע״י ראשית תבואתו ית׳ הזרוע כו׳ (הג״ה ופי׳ ענין זה שנמשך לעובדי כוכבים שלא עפ״י חשבון, אפ״ל שזהו ענין הנזכר בס״י שבקדושה יש עשר ספירות ולא אחד עשר ופי׳ האריז״ל דהיינו שבחי׳ עתיק אינו בחשבון ע״ס כי הוא נק׳ חד ולא בחושבן שאין ערוך אליו ית׳ כו׳ וכיון שההשפעה באה ע״י ע״ס שהם בבחי׳ חשבון שקו המדה מתחיל מבחי׳ חכמה כנ״ל. אבל בקליפה יש י״א כתרין היינו יו״ד כתרין הם ע״ס דקליפה והבחי׳ הי״א זהו להבדיל דוגמת בחי׳ עתיק שבקדושה, שכמו בקדושה נאמר ועתיק יומין יתיב לבושי׳ כתלג חוור כך לעומת זה יש לבן הארמי כו׳, וזהו ענין י״א סממני הקטורת והבחי׳ הי״א זהו לבונה וכיון שיש בהם בחי׳ זו שהוא דוגמת הבחי׳ שבקדושה שלמעלה מהחשבון כנ״ל בפי׳ חד ולא בחושבן כו׳, ע״כ זהו הענין מה שנמשך להם ההשפעה שלא עפ״י חשבון ודין כו׳, ובזה יובן המדרש רבות אמור פ״כ ז׳ ריב״ל כי הוה סליק כו׳ אמר צדקתך כו׳ ומשפטיך כו׳ ע״ש דלכאורה באמת אינו מובן מדוע הוא כן, ולפמ״ש יובן קצת, ובקדושה בחי׳ זו זהו מה שארז״ל ע״פ ולקחתם לכם ביום הראשון ראשון לחשבון עונות וכמ״ש ברבות אמור פל״א מכאן והלאה חושבנא, והיינו לפי שסליחת העוונות נמשך מבחי׳ חד ולא בחושבן כו׳ וכמ״ש כי עמך הסליחה עמך ממש כו׳.

קיצור. חשבון נק׳ חכמה קו המדה מתקלא איה שוקל מיום שאמר הקדב״ה ראה כו׳ והוא מסיבות כו׳ ודע שהכל לפי חשבון, מצטרף לחשבון גדול משל הנזכר במדרש אסתר ופי׳ שלא עפ״י חשבון זהו שיש בקליפה י״א כתרין, לכן לבונה כו׳ ופי׳ שלא עפ״י חשבון זהו צדקתך כו׳ ומשפטיך כו׳ כי עמך הסליחה).

ח) **וזהו** ויהי בשלח פרעה את העם. כי פרעה אמר לא ידעתי את הוי׳ והוא בחי׳ עורף אחוריי׳ דרצה״ע ויניקתם מבחי׳ עוברי רצונו הנ״ל והי׳ משלח פארות וענפי׳ ועושה פרי למעלה את העם שע״י גלותם במצרים והשתעבדותם בהם גרמו שנתעלו בחי׳ ניצוצי אלקות שנפל שמה בשבה״כ והוא הוא בחי׳ הכח הצומח להצמיח ישועות ישראל, כמ״ש ופרעה הקריב וארז״ל שהקריב את לבם לאביהם שבשמים והיינו כמ״ש לעיל את ה׳ שהתורה מצד עצמה יש לה מדה דאורייתא מחכמה נפקת והוא בחי׳ קו המדה הנק׳ חשבון כנ״ל וע״י שנתלבשה למטה לברר ק״נ ששרשם מעולם התהו נמשך בה גילוי אא״ס ממש חד ולא בחושבן להיות נמשך ומתלבש בח״ע וכמ״ש בד״ה זכור את יום השבת בפי׳ חכמות בחוץ תרונה כו׳ ע״ש, וזהו ע״ד החיות נושאות את הכסא כו׳ ועל דמות החיות דמות כמראה אדם שהוא

יעו״ש: בבוך במדבר 16 נוסף: וענין המדה ע״ד במדה שאדם מודד מודדין.

בחי' תורה שע"ז נאמר נעשה אדם בצלמנו והוא בחי' אורות המלובשים בכלים רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברי' דמלכא ט"ס דז"א טפ"ט כו' וע"י החיות והאופני' ששרשם מעולם התוהו הם נשאי' ומגביהים בחי' ע"ס דז"א להתקשר בעצמיות אא"ס ב"ה שעז"נ כי לא אדם הוא כו', כמ"ש כ"ז בד"ה זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. ועד"ז הוא ענין בשלח פרעה את העם שישראל מצד עצמן שרשן מבחי' כלים דתיקון וע"י פרעה שהקריב את לבם ונכללו בהם הניצוצות שמעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל כו' הרי ע"ז נכללו בהם אורות דתוהו שהם בלי גבול כו' מה שלמעלה משרש נש"י מצד עצמם שמבחי' כלים דע"ס כו' והיינו שיהי' גילוי בהתורה ג"כ בחי' שלמעלה מהחשבון דקו המדה דהיינו בחי' ורב חסד דעתיק המלובש בגלגלתא דא"א שלמעלה מקו המדה ששרשו ממו"ס המקבל מגבורות דע"י וכמ"ש במ"א ע"פ ישא ה' פניו אליך כו' ואיך לא אשא פנים כו' ע"ש וזהו ענין מדלג על ההרים שארז"ל במדרש שה"ש מדלג על החשבונות ועל הקיצין כו' דהיינו בחי' גילוי אא"ס ממש שלמעלה מן החכמה שמשם שרש החשבון והמדה כו' וכל זה נמשך ע"י בירור ניצוצות דתוהו שלמעלה מהכלי, וכמ"ש במ"א ע"פ צדקת פרזונו בישראל שהוא גילוי בחי' פרזונו, לשון פרזות תשב ירושלים בחי' בלי גבול ומדה המגביל ושיהי' הגילוי זה בישראל היינו דוקא ע"י שפוזרן לבין העכומ"ז שעי"ז מלקטים הניצוצים דתהו שהם מבחי' פרזות כו' ועמ"ש בד"ה מה טובו בפי' את בכורתי לקח והנה עתה לקח ברכתי כו' גם ע"ד מ"ש סד"ה ראה ריח בני בענין ריח בוגדיו בחי' בע"ת שהוא בחי' מקיף והיינו בירור לבונה הנ"ל שזהו למעלה מבחי' צדיקים ע"ז נאמר בשלח פרעה שעי"ז זכו לתשובה כו' דהיינו יתרון האור מן החושך וזהו והחמישית לפרעה, וכמ"ש בזה בד"ה את שבתותי תשמרו דפי' ארבע הידות יהי' לכם היינו ד' עולמות אבי"ע שכנגד ד' אותיות הוי' שזהו שרש נש"י, אך והחמישי' לפרעה הוא בחי' דלית שמאלא בהאי עתיקא, והוא בחי' עד יעבור עמך הוי' וזהו הנמשך ע"י התשובה ופרעה הקריב כו' וזהו שאמרו במדרש ע"פ בשלח פרעה שע"ז נאמר שלחיך פרדס רימונים כו' נרד וכרכום כו' שהם כל מיני בשמים שהוא בחי' ריח שזהו המשכת מקיף העליון כענין ריח בוגדיו כו' וזהו ג"כ ענין גפן ממצרים תסיע שמה שכנס"י נעשה בבחי' גפן יין המשמח אלקים וזה נמשך ממצרים וכנ"ל אות ד' בפי' והייתם לי סגולה מכל העמים.

קיצור. בשלח פרעה ששלח פארות וענפים, ופרעה הקריב ע"ד חכמות בחוץ תרונה והחיות נושאות את הכסא, מדלג על החשבון, וזהו ישא ה' פניו, צדקת פרזונו, גם ע"ד ריח בוגדיו, והחמישית לפרעה, עד יעבור עמך הוי', שלחיך פרדס רימונים, מיני בשמים ריח, ועמ"ש בענין תורה קנין אחד.

ז) **גם** י"ל בפי' בשלח פרעה את העם ע"ד שנת' בד"ה לך לך שאברהם קיים את התורה ברוחניות וזהו ענין לך לך כו' אבל כדי שיוכל

להיות המשכת התורה גם בחיצוניות שיהי' בדבר גשמי בקלף גשמי גילוי אלקות אין זה דרך השתלשלות רק ע"י וימררו את חייהם נעשה התגלות מבחי' שלמעלה מהשתלשלות וסה"ג נת' סד"ה ראה אנכי ראה ריח בני שזהו ענין שהוצרך יעקב להתברך כו' ע"ש היטב, שהברכה היא בשרש קו המדה ועמ"ש בביאור ועתה יגדל נא יו"ד רבתי כו' ע"ש.

וזהו בשלח פרעה את העם ופי' במדרש ע"ד השולח אמרתו ארץ דהיינו התורה שנקרא אמרתו וכמ"ש תיזל כטל אמרתי בחי' טל תורה שהוא אמרתי ממש שלח בחי' זו למטה לכנס"י הנק' ארץ, דהיינו כמ"ש תען לשוני אמרתיך וכתי' ודברי אשר שמתי בפיך כו' וע' בהרמ"ז פ' בראשית דף ד' סע"ב מזה, וביאור הענין דהנה מבואר במ"א ע"פ ביום השמיני שילח את העם, דפי' שלח היינו להיות בבחי' שוב כדי להיות בבחי' עם, ונק' עם קרובו שבבחי' השוב ע"י מצות מעשיות נמשך עצמיות אוא"ס ממש, וכדי שגם בעשיי' גשמי' ממש יומשך גילוי זה צריך להיות ההמשכה ממקום גבוה מאד, וזהו ביום השמיני דוקא ע"ד מלך השמיני הדר וכמ"ש הדר הוא לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו כו', ומי הוא הגורם כל זה הוא בשלח פרעה כי ופרעה הקריב שיהיו בבחי' עם קרובו כו' וכנ"ל, וזהו בשלח פרעה את העם דוקא שיהי' בבחי' עם קרובו להמשיך אלקות גם ע"י בחי' עם שהוא בחי' שוב שבבחי' זו צריך להיות ההמשכה מלמעלה מהשתלשלות כו' וכנ"ל בענין והחמשית לפרעה, והנה בגמ' רפ"ק דנזיר בענין הרי עלי לשלח פרע ממאי דהדין שילוח לישנא דריבויי הוא היינו לגדל שער כדכתי' שלחיך פרדס רימונים, והיינו דגידול שער הנזיר נק' שילוח, והמשכה זו הוא מבחי' ושער רישי' כעמר נקי כמ"ש קדוש יהי' גדל פרע, וזהו ענין הלכות התורה שהם נימין ושערות הנמשכים מגלגלתא שהוא רצון העליון להיות אלו טרפות ואלו כשרות כו', ועי"ז נאמר סלסלה ותרוממך ומבואר במ"א בד"ה כי ביום הזה יכפר שהמשכה זו שמגולגלתא דא"א היא למעלה מהחכמה שבכתר שהוא שרש האצי' משא"כ גולגלתא הוא מבחי' א"ס, וכמ"ש הרמ"ז פ' אמור דפ"ח וזהו כשמן הטוב על הראש כו' ומי הוא הגורם כ"ז שיומשך מבחי' ושער רישי' בהלכות הגשמיי', זהו ע"י בחי' אוא"ס ממש וכמשל הבקיעה שבא מחמת ריבוי ומילוי היין כמ"ש בענין אז יבקע כו' וכל זה נמשך ע"י דאתכפיא סט"א וזהו בשלח פרעה את העם, שזהו הגורם בחי' שילוח פרע בבחי' קדוש יהי' כו', וזהו ג"כ ענין כשושנה בין החוחים שנזכר ברבות פ' אחרי ר"פ כ"ג על ישראל במצרים דהיינו כמשל השושנה שגידולה דוקא בין החוחים, שאעפ"י שהחוחים עוקצים אותה עי"ז דוקא מתגדלת ועד"ז הוא ענין ישראל במצרים, וכמ"ש כי לגוי גדול אשימך שם דוקא, וכמ"ש כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, והיינו להיות כי ע"י העינוי שמענה אותו עי"ז הוא כלה ונאבד כמ"ש חיצי אכלה כו' חיצי כלים כו' וכמשל העלוקה כו', כמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה וכל העם רואים, ועי"ז יוצאים הניצוצי קדושה מהם ונכללים בנשמות ישראל, וגם כי ע"י העינוי וסיגופים מוציאים הניצוצות מג' קליפות הטמאות שאין להם

בירוד באופן אחר כמ״ש במ״א ע״פ שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם דלכאורה כיון שהוא שבת שבתון א״כ צריך להיות עונג ולא עינוי, אלא הטעם כנ״ל כי יום התשובה לכפר על העוונות שהם מג״ק הטמאות זהו ע״י ועניתם כו׳ א״כ כ״ש ע״י שעובדי כוכבים שהם מג״ק מענים אותו עי״ז מוציא ומברר מהם הניצוץ כו׳, וגם כמ״ש בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בפי׳ כי מנסה כו׳ לדעת כו׳, שהנסיון וההסתר פנים זהו מעולם התוהו ע״ד כי ה׳ אמר לו קלל, וכשעומד בנסיון עי״ז מוציא מהם את הניצוץ שגבוה מאד ומזה נמשך לדעת כו׳, וזהו ממש ענין וכאשר יענו אותו כן ירבה כו׳ שבחי׳ יענו נמשך מהסתר פנים ועז״נ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא כו׳ ועי״ז נמשך אור גדול, ועמ״ש ע״פ והי׳ הבן הבכור לשניאה כו׳.

ומכל זה יובן למעלה ענין הנזכר אות ד׳ בענין מ״ש גבי משה וירא אליו כו׳ מתוך הסנה כו׳ וכן ביחזקאל כו׳ ע״ש. דהיינו כמו עד״מ כח הראי׳ שבאדם היא מלובשת דוקא בהשחור שבעין והיינו שיתרון האור נמשך מהחושך דוקא ע״י אתהפכא חשוכא לנהורא כו׳ וכמ״ש במ״א בד״ה כנשר יעיר קנו בפי׳ כאשון עינו כו׳ ועד״ז פי׳ בזח״א דע״ג ע״ב ענין ראויה היתה בת שבע לדוד כו׳ וכן מה שהי׳ א״י תחלה לכנען וכמ״ש בפ׳ לך לך דפ״ג ע״א, אי אברם לא יחות כו׳ כגוונא דא לבני כו׳, אי לא נחתו בקדמיתא למצרים כו׳ ע״ש ופי׳ בזהרי חמה פ׳ נח שם שזהו ענין מי יתן טהור מטמא דלית טהור אלא דנפיק מגו טמא כו׳ ע״ש.

(קיצור. עוי״ל פי׳ בשלח פרעה שזה שיומשך התורה בגשמיות ע״ד השולח אמרתו ארץ, תזל כטל אמרתי תען לשוני אמרתך ודברי אשר שמתי בפיך, צ״ל ההמשכה ע״י ברכה בשרש קו המדה ונמשך ע״י וימררו כו׳ ופרעה הקריב, וזהו בשלח פרעה את העם ע״ד ביום השמיני שילח את העם, גם שילח ע״ד לשלח פרע, ושער רישי׳ ובקיעת השערות ע״י גדלות המוחי׳ גם בשלח פרעה ע״ד כשושנה בין החוחים, וכאשר יענו אותו כו׳, חיצי כלים כו׳ שבת שבתון ע״י ועיניתם כו׳ ועד״ז כי מנסה כו׳ לדעת כו׳, הסתר פנים אסתיר כו׳ הבכור לשניאה כו׳, וירא כו׳ מתוך הסנה, ראי׳ בשחור שבעין יתרון האור מן החושך כו׳).

ולא נחם כו׳ כי פלשתים שמחה וצריך להיות תחלה נת״י ואח״כ אב״א כמו מ״ש א״א להיות יש כ״א שבא בתחלה בבחי׳ אין כו׳ שבע יפול צדיק וקם וכמו נהר דינור בין כו׳ ולפיכך ולא נחם אין זה עדיין נחמה. במא״א אות נ״ן סכ״ט, נחמה בבינה כי שם שמחה התגלות עתיק משומר ממגע כו׳, דרור חירו כו׳. והנה כתיב שלח אורך ואמיתך המה ינחוני תלים מ״ג ג׳ היינו לע״ל שלח אורך ממש כמ״ש כי עמך מקור חיים באורך נראה אור ואזי ינחוני ע״ד ה׳ בדד ינחנו ונחך ה׳ תמיד והשביע בצחצחות כו׳, נחית בחסדך כו׳ חיל אחז יושבי פלשת, כי שמחת עולם על ראשם ולא תוסיף עצב כו׳ וזהו הנני שולח לכם את אליהו. פי׳ הנני שולח אתעדל״ת

שלמעלה מבחי׳ בשלח פרעה כו׳, ע׳ בת״א פ׳ נח סד״ה מים רבים, והשיב לב אבות כו׳ אבות ג״ר בנים ז״ת כי עכשיו רק ז׳ היכלות גילוי ז״ת ולכן ניתן רק ז׳ עממין הכנעני כו׳, אבל ג״ר ראי׳ ימי קדם כו׳ עין בעין יראו כו׳ ולע״ל והשיבך יהי׳ גם פלשתים ג׳ עממין כו׳, עמ״ש בסידור ע״פ עלי עשור ובענין והטבך והרבך מאבותיך, נחמו נחמו, כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם, עמ״ש ע״פ בט״ו באב כו׳.

ח) **ולא** נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כו׳ הנה ארז״ל ברבות נשא פי״ד דרנ״ו ג׳, בנשיא השביעי, שלשה אומות אסר הקדב״ה לכשנבנסו לארץ לירש את ארצם, שנאמר אל תצר את מואב וכן אדום, ארץ פלשתי׳ מניין דכתיב ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כו׳ ולע״ל עתיד הקב״ה להתיר שלשתן לישראל שנאמר ועפו בכתף פלשתים ימה בישעי׳ סי׳ י״א י״ג, ומתרגמינן ויתחברון בכתף חד לממחי ית פלשתאי די במערבא כו׳ אדום ומואב משלוח ידם כו׳ וע׳ ברבות לך לך ס״פ מ״ד ששלשה אומות לא ניתן לו עד לע״ל קיני קניזי קדמוני רק שבעה אומות ניתן לו עכשיו כו׳ יעו״ש, והענין כי פלשתים הוא מלשון מבוי המפולש כמשארז״ל ע״פ ובמושב לצים לא ישב אלו פלשתים בגמ׳ פ״ק דעכו״ם ד׳ י״ט ע״א, והענין כי זה לעו״ז עשה האלקים, ויש בחי׳ פלשתים בקדושה ובחי׳ פלשתים בקליפה, בחי׳ פלשתים בקדושה היינו בחי׳ התגלות השמחה בדביקות ה׳ בפילוש ובגילוי ובהתרחבות לאין קץ בחי׳ ובכל מאדך הנ״ל, והוא א״כ מלשון התדע על מפלשי עב, מפלאות תמים דעים, באיוב סי׳ ל״ז ט״ז, דפרש״י מפלשי עב גילוי עב לשון מבוי מפולש כלומר לארכן ולרחבן של עבים עכ״ל. אך צ״ע דזהו פלש בשמאל אבל פלש בימין הוא כמ״ש והתפלשי באפר בירמי׳ סי׳ ו׳ כ״ו דפרש״י לשון גלגול התכסות באפר ההוא העצבות היפך של ההוללות וליצנות וא״כ פלשתים שהוא ג״כ בשין ימנית לכאורה שייך ללשון גלגול לא ללשון פילוש, והנה לענין הפילוש בקדושה להעיר מענין פרזות תשב ירושלים, גם מבוי המפולש שעריו מכוונים ע״ד נדע בשערים בעלה שיהי׳ הגילוי במל׳ כמו בבינה, ביום ההוא יהיה, כי עכשיו א״א שיהי׳ בעלמא דאתגלי׳ הגילוי מפני כי רגליה יורדות, וצריך להיות חומה כו׳ אבל לע״ל ואת רוח הטומאה אעביר כו׳ אזי ולא יכנף כו׳, וזהו קול כלה, ויהיו שניהם ערומים כו׳ ופלשתים שבקליפה הם הליצים שהוא ענין הרחבת פיו ברצונו לדבר מה שלבו חפץ והוא שמחה של הוללות כו׳ לומר שפתינו אתנו כו׳ ואין מעצור לרוחו, ולכן נק׳ קליפה כי כמו שהקליפה מכסה ומסתרת על הפרי שנראה כמו שהיא עיקר הפרי כך השמחה של הוללות מכסה ומסתיר על אור ה׳ שבה להיות יש ודבר בפ״ע היפך רוחניות וחיות אלקי שבקרבה לשמוח בה׳ אלקים חיים מחמת הביטול במציאות אליו ית׳ (שהוא בחי׳ בינה הנק׳ שמחה כידוע מענין אם הבנים שמחה, וזהו ענין ויובל אבי כל תופש כנור כו׳, בחי׳ יובל הוא בבינה כנור כ״ו נ״ר, והיינו כ״ו כמנין שם הוי׳, והוא נר הוי׳ נשמת אדם ושמחה זו הוא מחמת הביטול כי כן בינה מתאחדת בתכלית

עם החכמה שהיא כח מה בחי' הביטול ונק' תרין ריעין וכמ"ש במ"א ע"פ ושאבתם מים בששון כו' ע"כ השמחה בה' היא מחמת הביטול במציאות כו' וזהו ענין מועדים לשמחה שנק' מקראי קודש ועמ"ש ע"פ המאמר זח"ג פ' קרח דקע"ו ע"ב בענין קריאי מועד חסר יו"ד כו' היינו השמחה בלתי ביטול היו"ד דחכמה, ומזה נמשך הליצנות, וכמו שארז"ל במדרש שוחר טוב ע"פ ובמושב לצים לא ישב זה קרח שהי' מתלוצץ על משה ואהרן כו', הובא בילקוט פ' קרח וכן דימו שם ברבות את דתן ואבירם שיצאו נצבי' דוגמת גלית הפלשתי, וע' ברמ"ח שער הקדושה ר"פ י"ב האריך בענין כת לצים שפוגמי' באות א' דשם אדני ובאות יו"ד דשם הוי' כו' דהיינו שהביטול שרשו מיו"ד דשם הוי' כו' ובמ"ח מסכת התשובה פ"ב כ' כי הלץ גורם שמסתלק א"ע ומגביר ומגביה ק"כ צירופי אלקי', והיינו כי א"א הוא מקור הרחמים ויתיב על כורסי' דשבבין שהם ק"כ צירופי אלקים שהם שרש הדינין לאכפיי' לון כו' ובהסתלקות א"א מתגברים הדינים ומזה נמשך הגבורות קשות שהם ק"כ צירופי' דנוגה היונקים מסוף ק"כ צירופי' דקדושה, ולכן ארז"ל על ליצנות שתחילתן יסורי' וסופן כליה בירושלמי ספ"ב דברכות ובש"ס פ"ק דע"ז די"ח סע"ב הובא ברמ"ח שער הקדושה ר"פ י"ב תחילתן מצד ק"כ צירופי' דקדושה שהדינים כלולים קצת בהחסדים ע"כ מזה באו יסורי' להחזירו למוטב וסופן כשמתגבר ג"כ ק"כ צירופי' דק"נ שהם כמנין ל"ץ כצל אשר איננו ירא מפני אלקים אז כלה ונחרצה כו', ומה שהלץ גורם הסתלקות א"א זהו ע"פ מ"ש הר"ן ספ"ק דע"ז שהליצנות זהו פריקת עול מ"ש כו' והנה א"א הוא הרצה"ע שלמעלה מהחכמה והוא הנמשך ע"י קבלת עול דוקא שהוא ענין בטל רצונך כו', ולכן נא' שמוע מזבח טוב, וכמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי עמך מקור חיים ובד"ה ועתה יגדל נא כח אד' ועי"ז ממשיך עליו בחי' סוכ"ע הנק' צל כמ"ש בצל כנפיך יחסיון, תלים ל"ו וכתי' ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך כו' בישעי' סי' נ"א י"ו, וצל זה חופף ומגין וכופה ומבטל הדינים של ק"ך צירופי אלקים שמהם נמשך בחי' צל מות כו', וז"ש בצלו חמדתי וישבתי כו', ולכן ע"י פריקת עול בהוללות וליצנות גורם לסלק אור א"א כו', ועי"ז ממילא מתגברים הדינים, וכנז' באד"ר נשא דקל"ז סע"ב בענין שרשעים מהפכי' מדה"ר למדה"ד כו', ע"ד מאן גרים להאי דינא רעוא דרעוין דלא אתגלי כו' ע"ש בפי' וה' המטיר על סדום כו' מאת ה' כו' ע"ש. ועפי"ז יש לפרש מה שנז' לעיל דבענין פלשתים יש ב' פירושי', הא' לשון מבוי מפולש שהוא פתיחות והוללות כו' הב' לשון התפלשי באפר שהוא היפך זה וכתיב הלילו הרועים וזעקו והתפלשו בירמי' סי' כ"ה ל"ד דהיינו הגלגול בעפר מגודל הצער והמרירות, ולכאורה הם שני הפכים, ובאמת י"ל הכל אחד כי זה נמשך מזה דהיינו משארז"ל קשה היא הליצנות שתחילתן יסורי' וסופן כליה, לכן מהפתיחות והפילוש וההוללות שזהו"ע הפריקת עול הגורם להסתלק אור הרצון עליון ומגביר הדיני' הנה מזה נמשך להיות וזעקו והתפלשו כו' ח"ו וזהו שאמרו רז"ל אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, כי מילוי השחוק זהו ענין ליצנות ופריקות עול וגורם הסתלקות אור א"א, וכמ"ש בתד"א ח"א ר"פ י"ג

ואין שחוק אלא ליצנות כו׳, וזהו ענין שצריך להיות כברזא סומקא לסוסי׳ חיורא, כי סוסי׳ חיורא זהו ענין מרה לבינה שבאמת צריך להיות קצת מרה לבינה שמזה נמשך השמחה שיוכל לשמוח בה׳ אך צריך להיות ברזא סומקא ע״ד לעולם ירגיז אדם יצ״ט על יצה״ר בכדי שלא יבא לידי הוללות ופריקות עול ח״ו.

(קיצור. שארץ פלשתים הם מכלל השלשה אומות שלא ניתן לישראל ביצי״מ עד לע״ל, פלשתים מלשון מבוי המפולש, מפלשי עב גילוי, ובקדושה הוא התגלות השמחה בדביקות ה׳ ובקליפה בחי׳ ליצנות, וכמ״ש בפרק לפני אידיהן י״ט א׳, פלשתי׳ ליצנים היו והוא להיות יש היפך השמחה אלקי׳ שהוא מהביטול יובל אבי כל תופש כינור, נר הוי׳, ושאבתם מים בששון, מועדי׳ לשמחה, מקראי קודש, ובאנשי קרח שנאמר קראי מועד חסר יו״ד שהוא הביטול נמשך הליצנות שקרח הי׳ מתלוצץ כו׳, בר״ח שבת לצים פוגם בא׳ דאד׳ ויוד דשם הוי׳ ובמ״ח שגורם להסתלק אור א״א, והיינו כי הליצנות פריקת עול כמ״ש הר״ן, וא״א רצה״ע אין דרך להמשיכו כ״א ע״י קבלת עול, וזהו ענין שקשרו להם שני כתרים א׳ כנגד הביטול והעול דנעשה ונשמע וע״י פריקת עול מסתלק א״א, ואזי נמשך תגבורת ק״כ צירופי אלקים כצל אשר אינני ירא, היפך ובצל ידי כסיתיך, ולכן מהליצנות תחלה נמשך יסורי׳ וסופן כליי׳ וזהו פלשתים ג״כ לשון התפלשי באפר, ע״כ אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה״ז, כברזא סומקא לסוסי׳ חיוורא).

והיינו פי׳ הפסוק היינו שלא נחם אלקים ולא נהגם דרך בחי׳ ומדריגת פלשתי׳ דקדושה היינו שמיד בצאתם ממצרים שהוא בחי׳ סומ״ר והיציאה ממצרים וגבולי׳ של העוה״ז שהאדם קשור בהם שכשיוצא מבחי׳ זו יבא מיד לבחי׳ השמחה בה׳ בפילוש ובגלוי כו׳, שלא זו הדרך, כי צריך להיות כמה מדרגות בינתיים שהרי נאמר שמחו צדיקים בה׳ צדיקים דייקא, וביאור הטעם כי קרוב הוא ליפול מזה כי פן בראותם מלחמה שהוא ענין הנסיון שיבא להאדם לא יוכל לעמד בקשרי המלחמה ויסוג אחור ושבו מצרימה, (ועמ״ש בד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכון אחרי דייקא ע״ד כי מנסה ה׳ כו׳, וזהו לכתך אחרי במדבר) אלא הדרך הנכון כמ״ש תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה שתהא השמחה ע״י עבודה (כמ״ש בד״ה תחת אשר לא עבדת). והענין שיש להבין במ״ש תחת אשר לא עבדת כו׳ בשמחה כי הלא זהו ממדרגת הצדיקים שנאמר שמחו צדיקים בה׳ בתלים ססי׳ צ״ז, ואיך יגיע כל אדם לזה, והענין שיש ב׳ מיני אהבות, הא׳ שנעשית מאליה ע״י התבוננות בה׳ אחד, והוא כשלהבת העולה מאליה ובוערת ברשפי אש ואין בה שום מבוקש (אגה״ק סי׳ י״ח בד״ה כתי׳ מה יפית) והוא ענין אהבה בתענוגים שמתענג על ה׳ עונג נפלא בשמחה רבה ועצומה שמחת הנפש וכליתה בטעמה כי טוב ה׳ ונעים כו׳ וע״ז כתיב שמחו צדיקים בה׳ ולא כל אדם זוכה לזה, והשנית היא אהבה ותאוה שהנפש מתאוה וחפצה לדבקה בה׳ וזהו יש בכל נפש מישראל ורע לה מאד להתרחק ממנו ח״ו וע״ז נאמר ואהבת את הוי׳

שיהי' אלקיך אך איך הדרך לדבקה בו והרי לית מחשבה תפיסה בי' כלל ואין דרך לדבקה בו כ״א ע״י התורה ומצות שהם הדברים אשר אנכי מי שאנכי מצוך כו' ואי לזאת יהי' השמחה גדולה בעסק התורה והמצות, ועז״נ פקודי ה' ישרים משמחי לב, וכמ״ש בד״ה את קרבני לחמי ובד״ה אוסרי לגפן, ועז״נ תחת אשר לא עבדת כו' בשמחה ובטוב לבב, שצריך להיות השמחה בעבודה דהיינו בתומ״צ, שעי״ז מרוה צמאונו היינו לאחר שקיבל עליו עול מ״ש וצמאה נפשו לאלקי' אזי ע״י קיום המצות מרוה צמאונו וממשיך גילוי אא״ס בנפשו וזה יכול כל אדם להגיע, אבל השמחה בה' מצד מהו״ע בלי שום מבוקש זהו רק מדרגות הצדיקים כו' ובהיות כן שהשמחה צריך להיות בעבודת התורה והמצות דוקא, (בד״ה ה' לי בעוזרי) הנה היא מלובשת במעשה המצות וכמ״ש וירא אלקים את האור כי טוב, ואחז״ל כי טוב לגנוז כו' כי אורה ושמחה ענין א' הוא כמ״ש בת״א בד״ה ואתה תצוה וצריך להיות גנוז אור השמחה במעשה המצות כו' דהיינו ע״ד התלבשות האור בהכלי למעלה וגם כי ע״י גניזה של השמחה בהעבודה הוא בבחי' אין בלי הרגש היש כו' כי העבודה היינו שהוא בבחי' עבד וקבלת עול ומזה עצמו הוא שמח שזכה להיות עבד למי שאמר והיה העולם ואין עוד מלבדו כו' וא״כ בחי' זו הוא היפך פלשתים דקדושה ג״כ שהוא השמחה בדביקותו בה' בפילוש ובגילוי, והרי צריך להיות כי טוב לגנוז האור ושמחה בתוך העבודה היפך גילוי השמחה בעצמה כו' שמבחי' השמחה בעצמה לבד בלי העבודה יוכל לבא לבחי' יש כו', ומזה יוכל להיות נמשך יניקה לשמחה של הוללות הנק' פלשתי' דקליפה ע״ד שמפרעה דקדושה לפי שהוא עלמא דאתגלי' מלשון ופרע ראש האשה נמשך יניקה לפרעה דקליפה, והנה לא מיבעיא במדת כל אדם שצריך להיות השמחה רק בעבודה כנ״ל אלא אפי' בצדיקים שנאמר שמחו צדיקים בה' אעפ״כ א״צ להיות בבחי' פלשתי' דקדושה בהתגלות השמחה בפילוש כמבוי המפולש לרה״ר, כי מזה יש יניקה לבחי' רה״ר וטורי דפרודא כו', כמ״ש בנח וישכר ויתגל בתוך אהלה וכתיב לא יחפוץ כסיל בתבונה כ״א בהתגלות לבו במשלי סי' י״ח ב' ולכן אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין הוא בחי' חסדים המכוסים שהשמחה מכוסה בתוך ההתבונות אשר חו״ב הם תרין ריעין וחכ' הוא בחי' אין כו' ע״כ אין מזה יניקה כו' משא״כ בבחי' התגלות לבו הוא שרש עה״ד טו״ר כו' שסחטה לו ענבים היינו גילוי יין המשמח, וצריך להיות יין המשומר בענביו שיהי' גנוז תוך הכלים כו', וזהו ענין וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך וכמ״ש וגילו ברעדה שהשמחה והזמרה הוא בקרב וכליות ומבחוץ תכסה היראה כו', וזהו ג״כ היפך בחי' פלשתים דקדושה ג״כ שהוא הפילוש והגילוי כו', וזהו שהוכיחה מיכל את דוד בש״ב סי' כ' באומרה בהגלות נגלות כאחד הרקים כו', שאין זו הדרך כו', אך באמת שם שאני שהי' השמחה בעבודה רבה בהעלותו את הארון כו'.

קיצור. וזהו ולא נחם ונהגם שמיד בצאתם ממצרים יבואו לבחי' השמחה בפילוש כי קרוב ליפול ח״ו מזה כשיבואו לידי נסיון וצריך

תחלה להרגיל א"ע לילך אחרי הוי' שזהו בחי' המדבר וצ"ל עבודתו בשמחה שהשמחה תהא גנוזה בעבודה, שיש ב' מיני אהבות א' שמחה בלי מבוקש, ב' שמחה ע"י תומ"צ שמרוה צמאונו האור כי טוב לגנת, ואפי' בצדיקי' צריך להיות החסדים מכוסים ע"ד וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו לשמך.

וזהו ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף (בד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק בת"א פ' תצוה) דהיינו כמ"ש לכתך אחרי במדבר שבחי' המדבר הוא בחי' אחרי ה', וע"ז נאמר אחרי ה' ילכו כאריה ישאג והוא בחי' ומדריגת אתכפיא להיות מוח שליט על הלב, ועמ"ש בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו כו'. ועוד זאת כמ"ש במדבר סיני באהל מועד בחי' מדבר הוא כמ"ש ומדברך נאוה מלשון דיבור, כי הנה דבר ה' זו גילוי שכינה וכשמתלבשת בבי"ע נק' מדבר בתוס' את מ' פתוחה, לפי שאז יש פתח ומבוא לחיצונים הם הקליפות וסט"א לינק ולקבל חיות ממנה כו', וכן בניצוץ האלקי שבנפש שאף שכבר יצא ממצרים להיות סומ"ר עדיין קשור בתאוות היתר מחמת תאוות נפש הבהמית מלבושי נוגה וצ"ל עליי' זו ג"כ בבחי' מדבר דהיינו ע"י דיבור התפלה ברשפי אש וצמאון ע"י שישים אל לבו שאפילו כל העולמות עליונים מריש כ"ד כו' הם בחי' מדבר ושממון לגבי אא"ס ב"ה וכמ"ש לעיל שבחי' המדבר נק' לכתך אחרי כו', ועי"ז מברר ומהפך חשוכא לנהורא, וזהו ומדברך נאוה, וכמ"ש סד"ה כנשר יעיר בענין ימצאהו בארץ מדבר כו' יצרנהו כאישון עינו כי אישון עינו הוא השחור שבעין ובו דוקא נמשך ומתגלה כח הראי', כך ע"י החושך שמחשיך את האדם במרירות נפשו בהיותו בעיניו בבחי' מדבר ושממון נגד אור א"ס ב"ה, עי"ז יבא וימשיך גילוי רצה"ע, וז"ש מי זאת עולה מן המדבר עילויה מן המדבר, ועי' מזה בזח"ב תצוה דקפ"ז סע"א ועמ"ש עוד מענין דרך המדבר בד"ה אלה מסעי בני ישראל, וגם כי ע"י דרך המדבר הוא מברר מה שנפל משבה"כ בעולם התוהו שהוא נקרא מדבר ושממה, ועי"ז יבא לבחי' המדבר הגדול והנורא שהוא עולם התוהו בשרשן שנק' מדבר אשר לא ישב אדם שם, ר"ל למעלה מבחי' ז"א הנק' אדם, כי תוהו היינו שאינו מושג, ובע"ח שמ"א פ"ג בשם הרמב"ן תהו בחי' כתר כו', ונמצא בחי' זו דדרך המדבר זהו ע"ד מ"ש לעיל באות הקדום. והשנית היא אהבה ותאוה שהנפש מתאוה וחפיצה כו', ועי"ז יבא אח"כ לבחי' פב"פ, והיינו כמ"ש בע"ח שלהיות עליית כנס"י מתחלה היא אחור באחור ואח"כ נעשית נקודה תחת היסוד, והוא ראשית ההכנה לבא לזיווג פב"פ ואח"כ עליי' שני' שנגדלת נגד חג"ת שלו עד שאח"כ תגדל ג"כ כנגד חב"ד דהיינו עלייתה בשעת מ"ת פב"פ דיבר ה', וזהו ענין רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ועמ"ש מזה ע"פ מאמר הזהר ח"ג במדבר דק"כ ע"ב בענין ובא לו לקרן בחי' קרן זהו היותה תחלה בבחי' ביטול נקודה תחת היסוד. וזהו ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים שהוא ענין שמחה וטוב לבב בחי' פב"פ, אלא ויסב את העם דרך המדבר ים סוף, דהיינו כסדר הנ"ל,

שמתחלה צריך להיות לכתך אחרי דוקא ואח״כ תהי׳ בחי׳ נקודה תחת היסוד שהוא ענין יראה, וכענין ותבך ותפול לפני רגליו עד שתתעלה לבחי׳ פב״פ והטעם הוא לצורך הבירורים שמבוררת ע״י ז כו׳, ועמ״ש עוד מענין זה עפ״י מאמר הזהר ח״ג פ׳ בלק דף קצא עמוד א׳ ע״פ שחורה אני ונאוה. ועמש״ל אות ג׳ בשם המדרש כי תשא פמ״ד עוקרין אותה ושותלין אותה במ״א דהיינו במדבר, היינו כי תחילה יצי״מ ואח״כ מדבר לכתך אחרי במדבר, כמ״ש בתר״א פ׳ תצוה בד״ה זכור דעמלק וע׳ בד״ה בחודש השלישי פי׳ ויעל אברם ממצרים ולע״ל יתן להם ג׳ ארצות וא׳ מהן פלשתים והם בירור ג״ד הינו כי לע״ל נאמר כי לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון ולא כמו ביצי״מ והיינו לפי שלע״ל יהי׳ אתהפכא חל״נ ולכן יוכל להיות השמחה בשלימות וכמ״ש אז ימלא שחוק פינו ע״י ישמח ה׳ במעשיו וע׳ במדרש פ׳ שמיני פמ״ב בסופו בענין היין לפי שבעוה״ז היין תקלה לעולם ולע״ל אני עושה אותו שמחה שנאמר והי׳ ביום ההוא יטפו ההרים עסיס והיינו מטעם הנ״ל וע״כ יותן להם ארץ פלשתים שהוא השמחה באלקות בפילוש כו׳ ועמ״ש ע״פ צדקת פרזונו בענין פרזות תשב ירושלים שעכשיו צ״ל חומה שלא יהי׳ יניקה כו׳ משא״כ לע״ל וגם כמ״ש ולא נחם כו׳ פן ינחם העם בראותם מלחמה ולע״ל נאמר וכתתו חרבותם לאתים כו׳.

ויסב אלקים וגו׳. ברבות קל״ח א׳ ר״פ בשלח מהו ויסב שהקיפן הקדב״ה כשם שהוא אומר ואני אהי׳ לה נאום ה׳ חומת אש סביב בזכרי׳ סי׳ ב׳ כ״ו עד וה׳ סביב לעמו, ד״א ויסב כו׳ לא יאכל עד שיסב שנאמר ויסב כו׳ נראה ענין עד שיסב שרשו ממ״ש עד שהמלך במסיבו כו׳ ענין ויסב כו׳ דרך המדבר י״ל ע״ד סוב דמה לך דודי לצבי כו׳ על הרי בתר בשה״ש סי׳ ב׳ י״ז, ועמ״ש מזה בפ׳ לך לך שהם טורי דפרודא, ופי׳ דמה לך למהותך ועצמותך והיו בחי׳ סוב סוכ״ע ומזה נמשך הירידה גם על הרי בתר כמו באמ״צ אני ולא מלאך וע״י ירידה זו יהי׳ אח״כ העליי׳ על הרי בשמים שהוא בחי׳ ריח מקיפים כו׳ וכמ״כ כאן מדבר העמים מקור יניקת החיצוני׳ לכן היו צריכים לנסוע במדבר דוקא כדי להכניע החיצונים כמ״ש בד״ה אלה מסעי כי יתרון האור נמשך מהחושך דוקא כמ״ש בזח״ב ס״פ תצוה, וכמ״ש ג״כ סד״ה כנשר יעיר קנו כמו הראיי׳ מתלבשת דוקא בשחור שבעין כו׳ בירור שם ב״ן כו׳, וזהו מי זאת עולה מן המדבר עילויה מן המדבר כו׳, אך כדי שיוכלו להכניע החיצונים צריך להיות ע״י ההמשכה מסוכ״ע שהמקיף מסמא עיני החיצונים, וזהו ויסב שהקיפן כו׳, ועמ״ש ע״פ יסובבנהו יבוננהו וגו׳ שהוא המשכת מקיפים מבחי׳ סוכ״ע

המשכים בימי הסוכות ת׳ בד״ה ביום השמיני שילח שבחי׳ מקיף זה נותן כח בהלב שלא יהי׳ נפרד כו׳ גם כמ״ש בד״ה כי תצא למלחמה אז תהי׳ על איבך על דוקא מבחי׳ סוכ״ע כי עם קדוש אתה שמקבל מבחי׳ קדוש וסובב ושם אין להם יניקה, וע״כ ע״ז ונתנו ה׳ כו׳, ולכן ויסב אלקים את העם שהקיפן במקיפי׳ מבחי׳ סוכ״ע כדי שיוכלו לילך דרך המדבר ויהיו בבחי׳ על אויביך. גם י״ל פי׳ דרך המדבר כמ״ש לכתך אחרי במדבר אחרי היינו בחי׳ אתכפיא כמ״ש בד״ה זכור דעמלק ועי״ז ממשיך מבחי׳ ויסב אלקים בחי׳ מקיפי׳ דסוכ״ע שנמשכים ע״י הביטול שבבחי׳ אתכפיא, כמ״ש בד״ה קחו מאתכם תרומה. ועוי״ל בע״א, שמדבר היינו מ״ש לא ישב אדם שם בחי׳ מצחא ורצון שלמעלה מהשכל, ועמ״ש בד״ה והאיש משתאה לשון שממה בחי׳ מדבר והוא הביטול וזהו מחריש סייג לחכמה שתיקה כו׳ ע״ש וזהו ענין דרך המדבר ים סוף אשר קי״ס הצרך להיות בשביל שיהי׳ אח״כ מתן תורה כמ״ש במ״א ובתורה נאמר וממדבר מתנה שנמשכה מבחי׳ מדבר הנ״ל בעטרה שעטרה לו אמו, ובקי״ס כתיב ואתם תחרישון למעלה מבחי׳ הדיבור וכענין שבת שארז״ל בקושי התירו לדבר כו׳, כי שבת עילאה למעלה מהחכ׳ כ״א כתר וכמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו, והנה מצד הדבור ששרשו בחכמה וגם המדות שעפ״י חכמה הרי יש התחלקות קוין וא״כ ים ויבשה הם שני הפכים וכדי שיהי׳ קי״ס צריך להיות ע״י המשכה שלמעלה מהתחלקות ונק׳ טורי חשוכא, וז״ש ויהי הענן והחושך ויאר שהי׳ ההארה מטורי חשוכא אשר שם אין התחלקות וכשנמשך משם יכול להיות ים ויבשה וז״ש בת״א פ׳ בשלח סד״ה לסוסתי שכדי שיהי׳ קי״ס צריך להיות המשכת אותיות מלמעלה מהחכמה דוקא וע׳ מזה ג״כ באו״ת פ׳ בשלח בד״ה אז ישיר. וזהו ויסב כו׳ דרך המדבר ים סוף שכדי שיהי׳ קי״ס הוא דוקא ע״י שהסיבן דרך המדבר והיינו כמ״ש ברבות פ׳ בשלח ע״פ ולא נחם אלקים דרך ארץ, שלא נהג עמם כדרך כל הארץ, פי׳ כי דרך ארץ זהו סדר ההשתלשלות כי הנה כתיב בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא א״כ שרש הנהגה זו מבחי׳ חכמה ומהחכמה נמשך ומשתלשל בבחי׳ הדיבור בהתחלקות כל בחי׳ בפ״ע, אבל הוא ית׳ לא נהג עמם דרך הנ״ל שהרי עשה מים יבשה וזהו ע״י דרך המדבר שלמעלה מהחכמה, ובחי׳ זו באדם זהו ענין ואתם תחרישון בחי׳ משתאה לה מחריש דבחי׳ משתאה לשון שממה ענין מדבר ונק׳ ג״כ קטנות שני כענין העמוד שבין ג״ע התחתון לג״ע העליון שהוא ביטול ההשגה ונק׳ קטנות ומ״מ גבהה מגדלות ראשון שהוא ג״ע התחתון, ועד״ז קי״ס שש״פ נק׳ קטנות וגבוה מגדלות שלפניו כו׳, והיינו ענין ואתם תחרישון, גם יש להעיר לענין ויסב ע״ד מ״ש במ״א ע״פ המאמר פ׳ וירא דק״ט ע״פ והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו גם ע״פ מ״ש בענין עילת העילות וסיבת הסיבות שבחי׳ עילת העילות זהו ההמשכה שבבחי׳ ממכ״ע הנמשך מהקו וחוט, וזהו ג״כ ענין דרך ארץ שהוא ענין הנהג כסדר דרך כל הארץ, אבן זה שסיבבן דרך המדבר הוא שלא כדרך כל הארץ כ״א מבחי׳ סיבת כל הסיבות שהוא סוכ״ע. וענין עד שיסב, י״ל כי הנה כתיב עד שהמלך במסיבו וי״ל שזהו כעין אגוסטוס

יושב הנזכר ברבות בשלח פכ"ג וע' בזח"ג פ' אחרי דס"א סע"ב ולכן חייב כל אדם בהסיבה, ועיין עוד מענין ויסב ברבות ר"פ במדבר דר"ט ע"א.

במד"ר בשלח פ"כ, ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו. כמ"ש ויסב אלקים את העם כו'.

וחמושים עלו בני ישראל. איתא בירושלמי פ"ו דשבת על המשנה לא יצא האיש לא בסייף כו' כתיב וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים שהיו מזויינים בחמשה מיני זיין. ופי' קה"ע שהן החמשה השנויים במשנה הנ"ל סייף וקשת כו', וי"ל כי גם בעבודת ה' אשר בכל יום חייב אדם לראות א"ע כאלו היום יצא ממצרים והיינו בק"ש ותפלה שנק' בחרבי ובקשתי בצלותי ובבעותי יש ה' בחי' הנ"ל בחי' רוממות א"ל בגרונם זהו וחרב פפיות בידם הוא ג"כ ענין פסד"ז מלשון זמיר עריצים ובחי' קשת זהו שמונה עשרה, וה"ע הבקשות שבשמו"ע כי בקשתי ל' בקשה שאין מבקשים אא"כ חסר, והוא ענין משיכת הקשת על היתר כו', ובחי' רמח זהו ק"ש כמ"ש ויקח רמח בידו שהם רמ"ח תיבין דק"ש כמו שע"י רומח נטילת חיות האדם לגמרי כך ע"י ק"ש מבטלים ומחרימים הרע מכל וכל מבחי' עת אשר שלט האדם כו', ובמא"א אות ריש סט"ו כ' רומח רמ"ח אברים הכלולי' בוי"ו שהוא ז"א הרי רומח עכ"ל, וע' מזה בפע"ח שער הק"ש שעהמ"ט פי"א, ופי' הוי"ו היינו שיתא תיבין דיחודא שבפסוק שמע ישראל שהם מקור בחי' הרומח. וע' מענין רומח בזח"ג פנחס דרל"ז, וע' ברע"מ ר"פ שופטים. ואלה פי' בגמ' קולפא וכ' בערוך שהוא שבט שמכין בו וכן פי' בגמ' פ"ט דברכות דנ"ח ע"א יהבי לי' קולפא, מקל לרדות, והוא ע"ד שנת' בת"א פ' מקץ בד"ה מהלכים בין העומדים* גבי וגם תדין את ביתי כי בדברים לא יוסר עבד שהוא הנה"ב וצריך להכותה בשבט בחי' לעולם ירגיז אדם יצ"ט כו' ע"ש, וע' במק"מ פ' בלק בדף קפ"ח ע"ב. ואפ"ל כי ה' מינים הנ"ל נמשכים מה"ג, וי"ל כי במדות נה"ב יש ב' בחי' הא' תאוות היתר הב' תאוות איסור שנמשך מהרע דנוגה ולנגד בחי' הא' די להכותה בשבט, אבל נגד בחי' השנית צריך להחרימה מכל וכל ע"י חרב ורומח כו'. והנה בזהר ח"ג פ' בהר דק"ח סע"ב יובל אימא עילאה בינה איהי לחמשין שנין כו' ובה איתמר וחמושים עלו בני ישראל מאמ"צ ואוקמוה אחד מחמשים, וכ"כ עוד ברע"מ פ' נשא דקכ"ה ע"א, וחמושים עלו כו' מסטרא דאילנא דחיי דאינון חמשין שנין דיובלא. ובפרדס שער

---

*בת"א פ' מקץ . . העומדים: כ"ה בד' כת"י, אבל בנדפס הוא בס"פ וישב.

השערים פ״ד ביאר שיצ״מ הי׳ מצד הארת הבינה הנק׳ יובלא מה שהיא מאירה למטה במל׳ כו׳ שאם הי׳ מצד היובל העליון שהיא בינה עצמה הי׳ חירות אמיתי שאין אחריו שיעבד כו׳ ע״ש וענין הארת הבינה למטה זהו כענין ספירת העומר שבעה שבועות שממשיכים מ״ט שערי בינה דהיינו המשכות אור השכל וההתבוננות שיאיר לתוך המדות ולברר מדות נה״ב כענין תבא אם ותקנח כו׳ אם רחץ ה׳ צואת בנות ציון, והיינו מסטרא דיובלא שכמו שבבינה הוא חירות אמיתי ששם אין יניקה לחיצונים כלל, כך יהיו המדות ג״כ בני חורין שלא יהיו משועבדים בעבדות מצרים שהם המיצרים וגבולים של הנפש כו׳, כי עבודת הקב״ה אינה עבודה ושעבוד כי מסייעין לו מלמעלה שהארון שהוא התורה נושא את נושאיו כו׳ וכל שמקבל עליו עול תומ״צ יותר מסייעין לו ונושאין אותו יותר כו׳, וזהו אלקיכם כהן הוא פי׳ כהן היינו עובד שהוא ית׳ עצמו הכהן היינו שממנו נמשך הכח בנשמות ישראל העובדים אותו והנה חירות זה בהמדות הוא רק הארה מהבינה כנזכר בדרוש עצמות וגידים ובשר אשר רק הארה כמו גידין נמשך מהעצמיות שהוא חב״ד להמדות שהם הבשר, וזהו ענין וחמושים שהוא רק הארה מבחי׳ יובלא הכולל חמשים שערי בינה היינו הארה מבחי׳ חמשים נק׳ חמושים והוא ג״כ ענין מזוינים כי שם במקום המדות שייך מלחמה כי שבה״כ הי׳ בשבע מדות ולכן הן מדות הרעות דנה״ב נגד מדות דקדושה והמלחמה הוא ע״י על אויבך בחי׳ הארת הבינה וממנה נמשך החרב והרומח כנ״ל שהרי רוממות אל כו׳ זהו החרב כו׳ ועמ״ש בסידור ע״פ הללויה הללי נפשי שבפסוד״ז מקדימין להמשיך בחי׳ י״ה חר״ב שהם מבררים המדות כו׳ וע׳ בזח״ב בשלח נ״ד א׳ ע״פ אז ישיר מאן זיין דא חרב והיא שמוטה וז׳ פעמים ז׳ הוא בחי׳ וחמושים עלו כו׳ וכנ״ל דפי׳ מסטרא דיובלא מה שהבינה מאירה במל׳ הארת ס״ג בב״ן לברר נה״ב כו׳, והוא המשכת שכינתא עילאה בחי׳ מולידהו דנש״י בשכינתא תתאה מקור הנשמות שבגוף לברר עי״ז מדות דנה״ב, ועמ״ש ע״פ כי תצא בענין ושבית שביו ע״י הארת פנימי׳ נקודת הלב וזהו כענין מסטרא דיובלא, וע׳ בזח״ב יתרו דפ״ג סע״ב ואי תימא דיובלא ממש אלא מסטרא דיובלא הוה, (וכמדומה שבפרדס שער השערים ספ״ג אשתמיטתי׳ לפי שעה לשון זה דאל״כ לא הי׳ צריך להביא ראיה דסטרא דיובלא אינו יובלא ממש) וע׳ מק״מ שם שהביא ממ״ש בזח״ב פ׳ בא וע׳ בע״ח דרוש יעקב ורחל ובמא״א אות יו״ד יובלא סל״ח, וע׳ מענין וחמושים עלו ברבות נשא פי״ג דרנ״ה ב׳ ע״פ גד גדוד הוא חמושים הוא חלוצים, ושם פי״א דרמ״ה ע״פ הנה מטתו שלשלמה כו׳ כולם אחוזי חרב וחמושי׳ עלו בני ישראל (מטתו י״ל רגלי׳ יודהזת ע״כ חלום תהו וששים גבורים דבב״י בחי׳ טוב א״א מגיבור א״נ גבורה דעתיק), הנה מפרש מטתו שלשלמה על יציאת מצרים ודרש מטתו מטותיו שבטיו כד״א שבועות מטות אומר סלה בחבקוק סי׳ ג׳ שלשלמה של הקב״ה שהשלום שלו, ששים גיבורים אלו ששים ריבוא שיצאו ממצרים כו׳ היינו כי מטותיו הוא י״ב בקר דבריאה ובחי׳ הים שעליהם זהו בחי׳ המטה, והנה במא״א אות מ״ם סעיף סמך כ׳ מטה נק׳ היכל ק״ק דבריאה ושם נעשה הזיווג בלילה מטה נק׳ המל׳ כו׳ עכ״ל, יהי׳

הביא מפע"ח בבונת ק"ש שעהמ"ט בענין השכיבנו ומהסבא דמשפטים ק"ה סע"א ומת"ז תיקון ס"ט דק"ב סע"ב דשכינתא נק' מטה ובפרדס ערך מטה כ' ח"ל מטה הוא המלכות ונק' מטה במציאותה למטה במקומה ונקרא כן מפני שעליה היא תשמיש איש ואשתו תפארת ומל' במציאות המתייחד עם בעלה והמטה היא המציאות הנשאר במקומה. (ואפשר לבאר דבריו כי המל' יש לה ב' בחי' הא' בחי' מל' שבאצילות הב' כשיורדת להיות עתיק לבריאה כמ"ש בביאור ע"פ שחורה אני ונאוה וזו הבחי' השנית נק' מטה לגבי בחי' הא' שהיא הנק' אשה וקרוב הדבר למ"ש המא"א שהמטה הוא היכל הק"ק ועיין ביונת אלם פרק * בענין רחל שהיתה תחת המטה ומסרה סימנין ללאה, ולענד"נ דענין מטה הוא או מלשון למטה דהיינו בתחתית, או מלשון מטה שהוא ענין נטיי' מטה כלפי חסד, וכך ענין השכינה הוא שיהי' דירה בתחתונים ולכן נק' מטה שממשיך האור למטה וכן לשון נטיי' הוא ג"כ המשכה, וענין היחוד שעל המטה הוא שיומשך הגילוי מלמעלה למטה ר"ל שיהי' גילוי האור למטה כמו למעלה ונק' ג"כ מטה שהוא יחוד גופני ולא יחוד רוחני דנשיקין) ועליה אמרו רז"ל הנותן מטתו בין צפון לדרום שהם החסד והגבורה שעל ידם הוא הזיווג כדפי' בשערים הקודמים (וע' מזה בזח"ג פ' במדבר דקי"ח ע"ב) והנה למטה הזאת עכ"ל, וע' מענין מטה בזח"ב פ' בשלח מ"ד א' גבי מטה ושולחן כסא ומנורה אמאי אקדימת מטה בגין דהיא חביבה עלי' יתיר מכולא והיינו שתכלית הבריאה להיות דירה בתחתונים ועמ"ש בפי' הרמ"ז שזהו ענין סוף המעשה קדם במחשבה ובפ' תרומה דקל"ג סע"א מטה אתייהבת לי' ליעקב לאתתקנא וע"ד יעקב אתקין צלותא דערבית והמק"מ שם שכתב צ"ע אשתמיטתי' מ"ש הזהר ר"פ שלח, ועמ"ש ע"פ המאמר פ' חיי קל"ג ב' בענין תפלת ערבית רשות שבחי' עיקר היחוד הוא למעלה מאתעדל"ת וזהו ע"י יעקב, וזהו וישתחו ישראל על ראש המטה, ופי' בזח"א ויחי דרכ"ה ע"ב מטה דא שכינתא דכתיב הנה מטתו שלשלמה (ובמק"מ שם בשם ע"ה הטעם שנקראת מטה כי מקבלת מ"ט אתוון דיתהדא שהם מ"ט שע"ב והיא עצמה ה' אחרונה שבשם כו' עכ"ל, ולדבריו א"ש ששייך הנה מטתו שלשלמה ליציאת מצרים אשר וחמושים עלו בני ישראל שיציאת מצרים הי' ע"י גילוי מ"ט שע"ב להוציאם ממ"ט שערי טומאה וגילוי זה נמשך להה"א אחרונה שבשם שעליה נאמר ופסח ה' על הפתח כנודע) ראש המטה מאן הוא דא יסודא דעלמא דהוא רישא דערסא קדישא, היינו כמו הטפה נמשכת מהמוח ע"י האבר כך יסוד ממשיך מח"ע שנק' ראש ומקור כל ברכה אל המטה, א"נ היסוד עצמו ג"כ נקרא ראש המטה, על ראש המטה דא ישראל, דקאים על ראש המטה היינו תפארת שהוא הגבה למעלה מבחי' יסוד כמ"ש ברע"מ ר"פ תשא גבי העשיר לא ירבה כו' ועמ"ש מזה ע"פ וארא אל אברהם כו' באל שדי שהוא יסוד ושמי הוי' ת"ת לא

*) בכתב־יד יש כאן מקום חלק.

נודעתי להם כו' ע"ש. וברבות ויצא פע"א ד"פ ע"ב. וישתחו ישראל על ראש המטה מי הי' ראש מטתו של אבינו יעקב לא לאה עכ"ל. היינו כי מטה היא שכינתא כנ"ל. ויש שכינתא שהיא בחי' ה' אחרונה שבשם, שע"ז נאמר ושם הקטנה רחל ה' קטנה ושכינתא עילאה היינו ה' ראשונה שבשם חהו ושם הגדולה לאה ה' גדולה, ועמ"ש בת"א פ' ויצא ע"פ וללבן שתי בנות, וע"כ נק' לאה ראש המטה שהוא ראשית היחוד העליון, ובסידור בדרוש ברכת הזימון, ובזח"א ויצא קנ"ג ב' נפיק קלא ואמר יעקב מן העולם ועד עולם כתיב, וע' בת"א פ' וישב סד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו שיש ב' המשכות כו', ומ"ש בד"ה שה"ש בענין ב' בחי' חתן חות דרגא, ומכל זה יובן מה שנק' לאה ראש המטה ופי' וישתחו הוא ענין המשכה, ע' סד"ה והנה אנחנו מאלמים אלומים, ועוד שם דרכ"ו ע"ב ראש המטה דא צדיק על ראש המטה דא מלכא קדישא דשלמא כולא דיליה כמ"ד הנה מטתו שלשלמה, פי' כי ענין שלום הוא יחוד סוכ"ע ובחי' מלך שהשלום שלו שהוא המקור ושרש ההמשכה הוא הנק' על ראש המטה כנ"ל ועמ"ש בד"ה שה"ש בפי' אשר לשלמה, וזהו הנה מטתו שלשלמה שבחי' מטה הנ"ל הוא להיות גילוי האור מבחי' מלך שהשלום שלו, וזהו שברבות אמרו ג"כ ענין הנה מטתו שלשלמה על ברכת כהנים אשר הם תותמים וישם לך שלום וע' עוד מענין מטה בהשמטות סוף חלק א' סי' כ"ה דף ח' ע"א שהוא בחי' מזבח, וע' בפ' בראשית דל"ז ע"א גבי המה הגיבורים אשר מעולם אנשי השם מעולם דא מטתו שלשלמה ובמק"מ כ' שם ובסהד"מ סי' קכ"ח ובזח"ג ס"פ בלק דר"י סע"ב ומספר את רובע ישראל רובע ישראל היא ה' (שהיא מל' שמקבלת מישראל דלעילא) וחד מלה היא רובע כד"א רובץ תחת משאו רביע הה"ד הנה מטתו שלשלמה עכ"ל. ומזה יובן מאמר הרבות ויגש פצ"ד דק"ו ע"ב בענין רובע ישראל, ובזח"ב פ' שמות דף ה' ע"א ע"פ ואלה שמות בני ישראל, ר' יהודא פתח הנה מטתו שלשלמה דא איהי שכינתא ששים גבורים סביב לה אילן אינון שיתין רבוא דמלאכי עילאה דאינון מחילא דשכינתא דנחתת עם יעקב למצרים הה"ד ואלה שמות כו' ע"ש, והיינו מפחד בלילות שהגלות נק' לילה אשר גם כשגלו למצרים שכינה עמהם לכן ששים גיבורים סביב לה כו' וע' עוד מענין ששים גיבורים בפ' וארא ד"ל סע"ב ובפ' בשלח דמ"ח ע"ב ויאסוף יעקב רגליו אל המטה המטה כד"א הנה מטתו שלשלמה בגין דבהאי מטה כתיב רגליה יורדות מות (היינו שבחי' מל' יורדת ומתלבשת גם בעשי', וע' בת"א פ' יתרו בד"ה בחודש השלישי משא"כ בשכמל"ו הרי כתיב כו', ומזה יובן מאמר רז"ל הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו כי תחת המטה שם רגליה יורדות כו' ועוד כי סוכה אימא עילאה הסוככת לבחי' ראש המטה) וברבות בקהלת ק"ח ב' ע"פ כי לא לקלים המירוץ, זה אבינו יעקב אתמול וישא יעקב רגליו היום כתי' ויאסוף יעקב רגליו כי הנה כתיב ונתתי לך מהלכים והיינו ע"י התלבשות הנשמה בגוף נק' מהלך ולכן ע"ז נאמר וישא יעקב רגליו, וזהו"ע שלש רגלים תחוג לי, משא"כ בהסתלקות הצדיק נק' ויאסוף יעקב רגליו, והיינו

שמתאסף כל הבירורים וההעלאות שבירר כל ימי חייו שהי' בחי' מהלך, כ"ז מתאסף ועולה על המטה שהיא השכינה ועי"ז נמשך היחוד עליון כנודע מענין הילולא דרשב"י כו' וכמ"ש עוד בענין ויאסוף רגליו בזח"א ויחי דרמ"ח ע"ב ודרמ"ט ע"א והוא כנ"ל ובזח"ב בשלח דנ"א ע"א ע"פ ויסע מלאך האלקים כו' כל מילין דמלכא בידא דמטרו' יתמסרון כו' כל זיינין דילי' רומחין וסייפין כו' ההי"ד הנה מטתו שלשלמה ששים גיבורים סביב לה כו' וס"פ בשלח דס"ו ע"ב ששים גיבורים כו' אינון שיתין אתנהירו בתריסר תחומין כו' וא"ש לפמ"ש במדרש הנה מטתו י"ב מטות י"ב תחמין, ולכאורה י"ל שזהו ע"ד תליסר עלין דסחרין לשושנה הנז' ר"פ בראשית לפמ"ש בז"ה שם ונק' גיבורים ששרש הי"ג ת"ד מגבורות דע"י, וכנודע דשערות דדיקנא תקיפין כדי לתברא ולאכפיי' כל גזרי דינין כמ"ש באד"ר דקל"א סע"ב וכמ"ש ע"פ הנותן שלג כצמר, ויותר י"ל כי ענין ששים גבורים נמשך מה"ג ממותקות שהם ה' עלין תקיפין דסחרין לשושנה וכוס של ברכה דיתבא על חמש אצבעין והם הנק' ישועות, וכתיב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות אשר הבנות הם י"ב בקר דבריאה י"ב שבטים והם תליסר עלין כנ"ל, וכאשר ה"ג הנ"ל מתפשטים בבחי' י"ב הנ"ל נמצא כ"א כלול מחמשה, זהו"ע ששים גיבורים, והוא כמ"ש הזהר אתנהירו בתריסר תחומין וזהו מגיבורי ישראל שהם גבורות ממותקי' ולא גבורות קשות כי ישראל הוא בחי' כי שרית עם אלקי' שמתגבר על מהה"ד שהוא שם אלקים והיינו מבחי' שם הוי', ומצאתי ראיה לזה ממ"ש במק"מ פ' אחרי דף ס' ע"א עמש"ש ששים גיבורים נ"ב ה"ג המתפשטים בו"ק ונעשים בה ששים והם ה' עלין תקיפין עכ"ל, הרי פי' שהם ממש ענין ה' עלין תקיפין דסחרין לשושנה, אלא שהיותם ששים ע"י שמתכללים מו"ק, ועכצ"ל בחי' י"ב ג"א. א"נ כמ"ש בזח"א ויחי דרמ"א ע"א בענין י"ב שבטים, ובפ' ויצא דקנ"ח ע"א ואינון תריסר ואינון בגין דכל חד כליל בחברי' וע' עוד בפ' אחרי דס"ח ע"א מענין ששים גבורים, ועוד ראי' לזה ממ"ש ס"פ נשא דקמ"ח ע"ב בענין קרבנות י"ב הנשיאים אשר הי' אלים ששים עתודים ששים כמה דכתיב ששים גבורים סביב לה דבסטר גבורה כף אחת עשרה זהב והרי אלים ששים הנ"ל באו חמשה מכל נשיא ומפני שהיו י"ב נשיאים ע"כ עולה החשבון ששים והם ששים גבורים א"כ מובן דהפי' כנ"ל דכל אחד מי"ב מטות שהם י"ב בקר דבריאה כל אחד כלול מה"ג הנ"ל שהם ה' עלין תקיפין ודלא כפי' המק"מ שם שכתב שהם ששה גבורות כל א' כלול מיו"ד דהרי עיקר הם ה"ג ועוד שהרי באו משנים עשר נשיאים ע"כ י"ל שהה"ג מתפשטי' בכ"א מן י"ב בחי' הנ"ל דבריאה לכן הם ששים גבורים, וכיוצא בזה נתבאר במ"א בענין דעת עדה שבחי' דעת שהוא כלול בחו"ג כשנמשך למטה בבי"ע מתחלק לחלקים ונעשה בחי' עדה, ועמ"ש בד"ה כבשר יעיר קנו שבאצילות הכל כלול יחד משא"כ בבי"ע וכמו שמלמדין לתינוק פרקי פרקי ומחלקי' השכל לחלקים כו' ע"ש כך ה"ג דאצי' נעשים בבי"ע ששים גבורים וכנ"ל, וע' עוד מענין ששים גבורים בזח"ג ואתחנן דרס"ט ע"ב, והנה כדברי הזהר מפורש ג"כ ברבות נשא פ'

י״ד דרס״ב ג׳ גבי אלים ששים כו׳ ויצחק בן ששים שנה, שנאמר ששים גבורים סביב לה, הרי אלים ששים זהו בחי׳ ששים גבורים והוא כנ״ל אלא שמוסיף עוד שזה״ע ויצחק בן ששים שנה, כי יצחק הוא גבורות כידוע, והיותו בן ששים שנה זהו כענין ששים גבורים כו׳, ושם נזכר ג״כ וכנגד ששים המה מלכות כו׳ ששים גיבורים כו׳, והיינו כי תושבע״פ הוא מבחי׳ ה״ג כנודע מדרוש בינה יתירה ניתנה באשה, אשר תושב״כ שרשה מז״א שרובו חסדים ה׳ חסדי׳ ותושבע״פ שרשה מהנוק׳ ובנין המל׳ מהגבורות, ועמ״ש בד״ה א״ת בניך אלא בוניך, כי לפי שהמל׳ היא מתפשטת בבי״ע, ושם יש יניקת החיצוני׳, ע״כ צריך להיות ה״ג למנוע התפשטות האור במקום שא״צ שיומשך רק במקום הביטול כו׳ וזהו ענין החומרות והסייגים שבתושבע״פ יותר מתורה שבכתב, וזהו ענין הנה מטתו שלשלמה מאחר שרגלי׳ יורדות, ע״כ צריך שמירה וזהו ע״י ששים מסכתות הבאים מבחי׳ ה״ג ותק׳ ששים גבורים ע״י התכללותם בשיתא סדרי משנה ע״ד הנ״ל וזהו מגיבורי ישראל ששרש גבורות אלו נמשכים מעלמא דדכורא ובאים מה״ג דעתיק, ועמ״ש בביאור ע״פ שחורה אני ונאוה קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, ועי״ז דוקא ונאוה כו׳, וכן מצינו שעסק התורה נק׳ גבורה כאמרם ע״פ בגבורה ולא בשתי בגבורה של תורה כו׳, גם ארז״ל אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום, כולם אחוזי חרב הוא עסק התפילה כמ״ש רוממות אל בגרונם וחרב כו׳ וכמש״ל, והיינו שגם להמשיך ע״י התורה הוא אם ישים אליו לבו כו׳, וכמ״ש ברבות נשא רמ״ד א׳, כולם אחוזי חרב וחמושי׳ עלו בנ״י היינו נש״ב שהוא ההתבוננות בגדולת ה׳, מלומדי מלחמה פי׳ ברבות שם ממי למדו מן הקדב״ה, דכתיב ה׳ איש מלחמה, ויובן זה עם מ״ש בד״ה וכל בניך למודי הוי׳ שבכל אחד יש שם הוי׳ י״ה רצוא ושוב בעסק התפלה ו״ה בעסק התורה כו׳ וענין ה׳ איש מלחמה הוא כמ״ש אם תגביה כנשר משם אורידך נאום ה׳ כנזכר בת״א בד״ה ויאבק איש עמו, והיינו ע״י שנש״י הם למודי הוי׳ ועי״ז הם מלומדי מלחמה הנ״ל וברבות נשא שם רמ״ד ב׳ כתב שהתורה נק׳ ספר מלחמות ה׳ כי ע״י התורה מפריד יניקת החיצונים באמרו שזה פסול כו׳ וזהו איש חרבו על ירכו ברבות שם פי׳ דקאי על מצות מילה, וי״ל ג״כ כמ״ש בד״ה מה יפו פעמיך בענין חמוקי ירכיך דקאי ג״כ על התורה כמארז״ל מה ירך בסתר אף ד״ת בסתר גם י״ל ירכין הם ברייתות שהם לבר מגופא כו׳ וכ״ז מפחד בלילות וכענין תשמור את חצרי כו׳. ועי״ל מלומדי מלחמה ע״ד כי תצא למלחמה תהי׳ על איבך כו׳. ומכ״ז מובן ג״כ ענין ויסב אלקים כו׳ מה שאמרז מכאן אמרו אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ופרש״י ריש ערבי פסחים שיסב במטה היינו בחי׳ מטתו שלשלמה שימשיך על בחי׳ הנ״ל גילוי בחי׳ שלום כענין וישם לך שלום וזהו ענין עד שהמלך במסיבו, והוא כענין שאמרז דע״י תפלת ערבית הוא תיקון בחי׳ מטתו שלשלמה אך בליל פסח התיקון ביתר שאת כו׳ וגם ויסב המשכת המקיפים ואח״כ דרך המדבר כי מטה זו רגלי׳ יורדות ולכן צריך להכניע מדבר זה והיינו ענין ה״ג דסחרין לה ומהם שרש עומר שעורים שעורה שעור ה׳, ואח״כ י״ס שביעי של פסח וחמושים

עלו כו׳ כנ״ל, וכל זה עכשיו ביצי״מ, אבל לע״ל אמרו רז״ל שא״צ לכלי מלחמה חיין, וכמו שא׳ פ׳ במה אשה וחכ״א אינן אלא לגנאי שנאמר וכתתו חרבותם לאיתים כי לע״ל כתיב ואת רוח הטומאה אעביר כו׳ ולכן כי לא בחפזון תצאו וא״כ אין שייך מלחמה, ותדע שהרי גם עכשיו יש הפרש בין תפלת חול לתפלת שבת כמ״ש ע״פ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל שבחי׳ יעקב נק׳ עבדי חהו עבודה דחול ושייך בזה בחי׳ עמל חהו ענין מלחמה, אבל בחי׳ שבת הוא ישראל כי שרית כו׳ שכבר נצח הרע וא״צ עוד מלחמה ולכן ולא ראה עמל וע״ז ארז״ל לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת כו׳ לפי שגם ברוחניות אין שייך בחי׳ זו בשבת וע״כ אין אומרים בשבת י״ב ברכות אמצעות שהם בחי׳ בקשות בקשתי, זכ״ש וק״ו לעתיד לבא חהו לא ילמדו עוד מלחמה, גם כי יציאת מצרים מסטרא דיובלא אבל לע״ל גילוי עצמיות יובל ועמ״ש בענין יובל במלאופם, ויובל בחולם גם כמו מעלת שופר גדול דלעתיד לבא בחי׳ יובל העליון ממש חירות ודרור על שופר סתם שהוא הארה מבחי׳ יובלא כו׳, ולכן לע״ל ג״כ וגר זאב עם כבש כו׳ וכמו בתיבת נח כי פנימיות בינה פנימית עת״י כו׳.

ויסעו מסוכות. במכילתא הובא בילקוט רע״ק אומר אין סוכות אלא ענני כבוד שנאמר וברא ה׳ על מכון כו׳ ענן כו׳ כי על כל כבוד חופה, נמצאת אתה אומר שבעה ענגים כו׳, ר״א שלשה עשר ענגים היו כו׳ במ״ע אופן ק״ד כ׳ דשבעה ענגים הם ז׳ ימי הסוכות לפי״ז אפ״ל דהיה״ע שאומר י״ג ענגים הם י״ג מדות הרחמים שלכן מקריבים א׳ דסוכות י״ג פרים, ואפשר פי׳ ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה רע מסס, כי שם נמס הרע שהי׳ בהם שהיו גלגול דור הפלגה כמ״ש בפע״ח שער חג המצות פ״א שהיו נשמות עצומות רק שהיו אחיזות החיצוני׳ בהם וע״י וימררו כו׳ בחומר ובלבנים נצטרפו ונזדככו חהו ענין רע מסס כמ״ש בישעי׳ סי׳ יו״ד והי׳ כמסס נוסס, לפי׳ הרד״ק במבלול הוא כענין וחם השמש ונמס דגבי המן, ותמס בעש חמודו תלי׳ סי׳ ל״ט וכענין הרים כדונג נמסו וקרוב לומר שזהו ג״כ ענין וישימו עליו שרי מסים למען ענותו, כי ענין מס שהוא השעבוד הוא ג״כ שנמס ונבנע לב הנותן המס כ״כ בספר שרש ישע (ואפשר להעיר מענין מזה לענין מסה ומריבה שהוא לשון נסיון כי מנסה, והנה מצה הוא ג״כ ענין מסע דתרגום מסה מצותא בזח״א פנחס דרנ״א ב׳, וכ״ז זכו ע״י רעמסס) וע״י שנמס הרע שלהם והוא שזכו לתשובה אשר ע״י התשובה נהפך הרע לטוב, אזי זכו ליסע לסוכות ע״ד מ״ש בזכרי׳ סי׳ ג׳ ראה העברתי מעליך עונך והלבש אותך מחלצות הם ענני כבוד ומקיפים עליונים, ועד״ז

לאחר עשי"ת, שע"י התשובה והוידוי' נמחלים העונות ותשליך במצולות ים כל חטאתם ע"י זוכים לסוכות שהם ז' ענני כבוד הנ"ל.

ויחנו באיתם ע"ד מ"ש בתלי' ססי' י"ט אז איתם ות"י אהי' בלא מומא, ופרש"י אהי' תמים, והיינו כמ"ש תמים תהי' עם ה' אלקיך להמשיך האור מלמעלה למטה ע"י תורה ומצות שיהי' הוי' אלקיך, והוא כענין שמע"צ שאחר ימי הסוכות שהוא ההמשכה בבחי' פנימי', גם אתם אותיות אמת בחי' אמת ה' לעולם שאחר כי גבר עלינו חסדו.

בקצה המדבר, כי במדבר הזה יתמו שנעשו תמימי' ורצונו תמימי דרך והיינו כמ"ש ויסב כו' דרך המדבר ואיתא במכילתא ר"פ בשלח דרך כדי ליתן להם את התורה שנאמר בכל הדרך אשר צוה כו' ודרך חיים כו' ושיהיו תמימי דרך זהו ענין באיתם בקצה המדבר, ובמדבר כתי' המאכילך מן במדבר וע"ז יתמו כי לא ניתנה תורה רק לאוכלי המן אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ולכן קצה המדבר נק' איתם, ע' גמרא פ"ק דגיטין ד"ז מאי דכתיב קינה ודימונה כו' צקלג כו' הרי דדרשינן שמות העיירות כמ"כ יש לדרוש ענין באיתם בקצה המדבר, ובס' תד"א ח"א פ"ז ד"א מהו בעטרה שעטרה לו כו' כשיצאו ישראל ממצרים למדבר על חרדה א' ולא הרהרו אחר דרכיו של הקדב"ה כו' אלא היו תמימי דרך כו' ע"ש, וכן איתא במדרש תלי' ע"פ אשרי תמימי דרך, והיינו כי מדבר זהו בחי' שלמעלה מהשגה כמ"ש לקמן בפסוק וה' הולך לפניהם יומם סד"ה בגמרא פ"ח דב"ק, ונק' בחי' זו תמימי דרך אשר דרך התמימות הוא הביטול שלמעלה מהשכל כנ"ל ברבות ר"פ שמיני ע"פ עם גיבור תמים תתמם, וזהו במדבר הזה יתמו, אך בחי' קצה המדבר זהו נק' איתם שרצונו להיות תם עם שלא הגיע עדיין לתכלית התמימות שזהו ענין עצמיות המדבר רק שרצונו להתנהג בתמימות זהו נק' אז איתם כו'.

וה' הולך לפניהם וגו'. בפ"ק דקדושין דל"ב סע"א יליף מהכא דהרב שמחל על כבודו כבודו מחול וצ"ל דשם מסיק דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, וא"כ קשה מפסוק הנ"ל דלא יהי' כבוד מלך בו"ד חמור מכבוד ממ"ה הקדב"ה, ומצאתי בחידושי אגדות דמהרש"א שעמד ע"ז ותירץ דמלך ב"ו שאני שהמלוכה באה לו מלמעלה כי הוא ית' ממליך מלכים ולו המלוכה ע"כ אין בידו למחול חלקו של הקדב"ה וכ"כ במרדכי פרק הנזקין סי' ת"א בשם מהר"מ אבל הקדב"ה שמלכותו שלו הוא יכול למחול, ועוד יש לבאר זה ע"פ מ"ש בסידור בהערה תיקון חצות הטעם שמלך שמחל על כבודו אין

כבודו מחול כי עיקר המלכות להיות הגילוי בחיצוניות אבל בסא יש לומר ענני כבוד היו מבחי׳ כבוד עילאה בחי׳ פנימית.

בגמרא פ״ח דב״ק מטא הא מילתא דאמרי אנשי כד הוינא זוטרי לגברי (כשהיינו קטנים היינו חשובי׳ כגברין) השתא דקשישנא לדרדקי (עכשיו כשהזקננו הננו שפלים כתינוקות) א״ל מעיקרא כתיב וה׳ הולך לפניהם יומם כו׳ ולבסוף הנה אנכי שולח מלאך לפניך כו׳ עמ״ש סד״ה ששת ימים תאכל מצות בענין קי״ס עם היותו נק׳ קטנות שלכן אין גומרין את ההלל בשש״פ כ״א ביום ראשון עכ״ז הגילוי מבחי׳ עליונה מאד אלא שהוא כמ״ש כי נער ישראל ואוהבהו וממצרים קראתי לבני. בהושע סי׳ י״א א׳ ועיין מענין כי נער ישראל ברבות כי תשא ס״פ מ״ג קנ״ח ג׳. וז״ל בפ׳ נשא פי״ב דרמ״ז ד׳ משל למלך בו״ד שהיתה לו בת והי׳ אוהבה יותר מדאי כל זמן שבתו קטנה הוא מדבר עמה בפרהסי׳ כו׳ כך כו׳ כי נער ישראל ואוהבהו כו׳ וכ״כ בשה״ש רבה דף כ״א ד׳ בפסוק אפריון עשה לו המלך כו׳ ובפ׳ שופטי׳ רצ״ה ד׳ משל למלך שהיו לו בנים הרבה והי׳ אוהב את הקטן יותר מכולם כו׳ כי נער ישראל ואוהבהו כו׳ ע״ש. אך איך שייך זה לפי מאמר הגמ׳ הנ״ל י״ל כי הקטן יש בו בחי׳ אין וביטול יותר ממי שגדול ממנו כמ״ש במ״א המשל לזה שהקטני׳ אף שמתרגזי׳ זע״ז אין בהרוגז ממש ומיד נחזין ולז משא״כ בגדולי׳ שהחכמה שבהן בחי׳ יש אבל הקטן בחי׳ אין כו׳ וע׳ מענין כי נער ישראל בזח״ב שמות ד״א ע״ב ס״פ בא דמ״ג ע״א כי נער ישראל ואוהבהו ישראל זוטא, שמע ישראל ישראל סבא ועמ״ש בת״א פ׳ שמות סד״ה ואלה שמות בני ישראל, ואפ״ל כי ישראל סבא מבחי׳ נה״י דאבא אשר א״א במולא אתכלילן אבן ישראל זוטא היינו ז״א בעתיקא אחיד ותלי׳ וע׳ מזה ג״כ בפ׳ ויקהל דרי״ז סע״א ופי׳ במק״מ שם כנ״ל שז״א נק׳ ישראל זוטא ועמ״ש בת״א פ׳ תרומה בענין כרוב אחד מקצה מזה כו׳ ובהשמטות סוף ח״ב מהזהר מענין הכרובי׳ מאן דאיהו ברוגזי׳ ייתון לגבי נער וישתכח רוגזי׳ ויתהדר בחדווה ושוי׳ גרמי׳ כרבי׳ וכדין כולהו בחידו ועל רזא דסתרא דא כי נער ישראל ואוהבהו לית רחימו וחביבו בר כרבי׳ כמ״ש ויהושוע בן נון נער כו׳ אנפוי דסיהרא יעו״ש, ורזא דא אשת נעורים דקימא על תרין נערים מט״ט וסנד״ל כו׳. וי״ל בזה ע״ד מ״ש בענין ונערים פני זקנים ילבינו כי בחי׳ נער קטנות הוא אתכפיי׳, ועי״ז נאמר זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר כו׳ שבחי׳ המדבר נק׳ לכתך אחרי ונק׳ חסד נעורייך ובחי׳ אתכפיי׳ מעורר מאד למעלה כמ״ש בת״א ויקהל בד״ה קחו מאתכם, ועמ״ש בד״ה והי׳ אור הלבנה, ועוי״ל כמ״ש צחוק עשה לי אלקים שעיקר הצחוק והתענוג נמשך דוקא משם אלקי׳ בחי׳ יש ושיהי׳ ביטול היש וזהו ענין כי נער ישראל ביטול היש, ובזח״ב פ׳ תצא דף רע״ז ע״פ כי ימצא איש נערה אלו ישראל דכתי׳ כי נער ישראל כו׳ מט״ט כו׳, ואפשר להבין מזה ענין הינוקא הנזכר בזהר, ובזה יובן מה שאנו מבקשים אל תשליכנו לעת זקנה והקשה באוה״מ פ׳ יתרו בשם הבעש״ט אטו בעת נעורינו א״צ לעזרתו

ית׳ ולפי הנ״ל יש ליישב דכד הוינא זוטרי ודאי כי נער ישראל ואוהבהו, וה׳ הולך לפניהם וא״כ עזרתו מצויה, אבל לעת זקנה הרי אמר הנני שולח מלאך, א״נ ע״ד אם נזדקנו ד״ת אצלך כו׳ ומי איכא זקנה קמי קודב״ה, וזהו נער הייתי גם זקנתי, ולכן מבקשי׳ אשר הוא ית׳ ממש אל ישליכנו מלפניו בכבודו ובעצמו ממש וכמו שביקש משה אם אין פניך הולכי׳, וזהו תתחדש כנשר נעורייכי וזהו חנוך לנער עפ״י דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה, וע׳ בתניא בהקדמה לחינוך שהקשה וי״ל התירוץ דגם כשיזקין יהי׳ לו בחי׳ נער ומעלתו שהוא ענין תוקף החסידות בתחילתו גם ע״ד לאתבא צדיקיא בתיובתא, וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים בחי׳ תתחדש כנשר כו׳ הנער בן מאה שנה כו׳ זקנים עם נערים כו׳.

בעה״מ יש הרבה מענין כי נער ישראל, שער קרית ארבע פל״ו ז״א ממראה מתניו ולמעלה נק׳ נער ישראל וממראה מתניו ולמטה יעקב וכ״כ בשער הנ״ל פע״ה דצ״ח ד׳ ושם פצ״ה כי גם ז״א נק׳ נער ישראל ומתלבש במט״ט, וזהו ענין יוסף שנאמר בו והוא נער וכ״כ שם פ׳ קכ״ג ור״פ קל״ח ובשער ז״א פ״א ופי״ב דקל״ב ע״א, וע׳ מענין זכרתי לך חסד נעורייך בסא״ר פי״ז דפי׳ שהיו תמימי דרך ולא הרהרו כו׳ ועי״ז נאמר קודש ישראל כו׳, וע״ש בפ׳ כ״ג והפי׳ כי מדבר שאין בו השגה כמ״ש אשר לא ישב אדם שם כי ישוב מורה על מה שיש בו השגה כתפארת אדם לשבת בית שני אבנים בונות שתי בתים בחי׳ אותיות בניך בונין בניינו של עולם, עולם חסד יבנה ונק׳ ספירת הבנין, אבל מדבר למעלה מבחי׳ אדם וזהו חסד נעורייך שהלכו במדבר בבחי׳ תמימות וביטול שלמעלה מהשכל, ועי״ז נאמר בעטרה שעטרה לו אמו כמש״ש בסא״ר פי״ז הינו כתר נק׳ עטרה שהוא מה שלמעלה מהשכל, וזהו קדש ישראל לה׳, כמ״ש בד״ה צאינה וראינה בפי׳ שאו ידיכם קודש וברכו את הוי׳, שזהו ענין שעטרה לו אמו, והנה בחי׳ זו נק׳ חסד נעורייך כי נער ישראל ואוהבהו שאינו מהרהר עפ״י השכל כ״א כמו הקטן שמבטל שכלו מפני אביו וכמ״ש ג״כ בענין מצה שאין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום כו׳ שנק׳ קטנות הדעת, אך אדרבה שרשו מדעת הנעלם שלמעלה מההשגה, בד״ה מצה זו, ובד״ה ששת ימים תאכל מצות כנ״ל והוא ג״כ ענין ז״א בעתיקא אחיד ותלי׳

ויש להעיר* מענין קטנתי מכל החסדים ופי׳ הפנ״י קטנות שני כו׳, מי יקום יעקב כי קטן הוא ומענין אחות לנו קטנה כו׳ נת״י כו׳, ומענין כוכבים, א״כ מעלת קטן שלא נכנס בו כ״כ חכמה עה״ד טו״ר כמ״ש ונפקחו עיניכם ולכן נק׳ הבל שאין בו חטא כו׳, א״כ זהו מעורר ג״כ למעלה מהשכל כו׳ ולכן גם כי יזקין זקן שקנה חכמה לא יסור מהיות בחי׳ נער וקטנות כי חכמה כלא חשיב לגבי א״ס. וז״ש בשרה בת מאה כבת ז׳ ליופי כו׳, אהני לי׳ שטותי׳ לסבא.

---

*) בבוך בא־לאזארוב נמצא קטע זה בשולי העמוד.

שהוא ענין מה שיש בחי' במדות מה שלמעלה מן השכל. ועז"נ וגם נצח ישראל לא ישקר כי לא אדם הוא להנחם ששרשו למעלה מבחי' אדם כמ"ש ג"כ בס' ש"א שער ג"ד קרוב לסופו שהוא בחי' כתר. וזהו בחי' במדבר לא ישב אדם שם כנ"ל ועמ"ש בביאור ע"פ שמני כחותם על לבך ענין הרצועות דתליין על ליבא שהוא בחי' המדות שהן כשרין מן הקלף שהקלף שרשו גבוה מן האותיות שבפרשיות וה"ע ז"א בעתיקא אחיד ותלי'. וזהו כי נער ישראל ואוהבהו ועיין מענין זכרתי לך חסד נעוריך בזח"א וישלח קע"ו ב' ח"ג אמור ק"ג ב' שלח קס"ח ב' פנחס רנ"ז א' עקב רע"ד ב' רבות במדבר פ"ב רי"ב ד'. וכל זה לנחותם הדרך ע"ד כי נר מצוה ותורה אור ודר"ח הוא פנימית התורה נק' דר"ח כי פנימ' יסוד נק' חי ע"כ תומ"צ נק' נר ואור להאיר לילך בדרך ההוא ועד"ז עמוד ענן ועמוד אש זו"נ רק לנחותם הדרך. ומכל זה יש להעיר לענין ועשית שנים כרובים זהב ע' זח"א ר"פ בראשית ע"פ תורי זהב שנזכר מענין שנים כרובים.

בגמרא פרק לפני אידיהן די"א קומא מי נקט נורא מקמי אינשי אמרי לי' לא. א"ל הקדב"ה נקט נורא קמי ישראל דכתיב וה' הולך לפניהם כו' וע"ש בחידושי אגדות במהרש"א שפי' שאצלם קומא לא נקיט נורא רק לעבודה זרה שהיא צריכה לאורם. אבל הקדב"ה אינו צריך לאור כי נהורא עמי' שרי' ואדרבה הוא נקט נורא מקמי' ישראל כו'. ויש לבאר זה ע"פ מ"ש בתו"א פ' מקץ ע"פ כי אתה נרי הוי', שההמשכות מאא"ס ב"ה ע"י המצות להמשיך מבחי' יחיד בבחי' מלך הוא כמשל האור הנאחז בפתילה כי דוקא בסוף מעשה נמשך הגילוי כו' אך היינו ע"י אתעדל"ת ולזה צ"ל שמן ופתילה וב' גווני אור וע"ז נאמר כי אתה נרי ה' שבחי' הוי' נעשה נרי כו' ע"ש וזהו וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ענני כבוד. וע"ד שנת' שם בד"ה המגביהי שהמקיפי' מלבישים את הנפש ועי"ז מעלים אותה ע"ש גבי נר מצוה כו' ועמ"ש מענין כי אתה נרי בד"ה רני ושמחי בת. וענין ולילה בעמוד אש. י"ל ע"ד מ"ש סד"ה כי אתה נרי בענין והוי' יגיה חשכי. א"נ ענין יומם ולילה ע"ד ב' בחי' ארוממך אלקי המלך יומם המשכת הרוממות מלמעלה למטה ולזה צריך להיות עמוד הענן. ולילה העלאות מלמטה למעלה והוא כענין לעת ערב יהי' אור כו' וע' ברבות בא פט"ו קל"א ג' (ט"ז ד') וכשהוציא הקדב"ה את ישראל ממצרים הי' נוטל את הפנס ומהלך לפניהם והוא כנ"ל בגמרא הקדב"ה נטל נורא מקמי' ישראל ופי' פנס בגמ' דסוכה ס"פ הישן דכ"ט ע"א והניח פנס לפניהם. ופרש"י לנטירנא. וע' בערוך ערך פנס כלי שיש בו בית קיבול שמן ולא יכבנו הרוח והוא כענין אספקלרי' המאירה. שם בפ' בא ס"פ י"ט קל"ו ב' אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם שנאמר וה' הולך לפניהם וגו' וכ"ה בזח"ב בשלח דמ"ו סע"א. עמש"ל מזה בד"ה ואכלתם אותו בחיפזון. ועוי"ל כי נגד ב' הבחי' דיום ולילה הוא אני ובית דיני. אני ז"א מדת יום וב"ד מל' מדת לילה. ולפי"ז י"ל ג"כ בפי' הפסוק כי אתה נרי הוי' היינו ז"א מדת יום והוי' ובית דיני. יגיה חשכי מדת לילה כו'.

ר"פ בשלח תוך פ"כ קל"ז ג'. ולא נחם אלקים דרך ארץ כו'. וה' הולך לפניהם כו'. פי' דרך ארץ היינו נוהג שבעולם שמבחי' שם אלקים גימט' הטבע. אלא וה' הולך לפניהם נסים נגלים שמבחי' הגבה למעלה דא אות יו"ד דשם הוי' כנז' בזח"ג ר"פ ויקרא. שם רפכ"ד.

שם תוך פ' כ"ה קמ"ב א' (כ"ו א') ואברהם הולך עמם לשלחם ופרע הקדב"ה לבניו שנאמר וה' הולך לפניהם ומזה יש להביא טוב טעם למ"ש בזח"ב מ"ו הולך לפניהם יומם דא אברהם שהרי הילוך זה נמשך מואברהם הולך עמם כו'.

ס"פ משפטים תוך פל"ב ק"ץ ג' (לב"ג) הנה אנכי שולח מלאך לפניכם. אמר הקדב"ה לישראל אילו זכיתם אני בעצמי נעשיתי שליח לכם כדרך שעשיתי לכם במדבר שנאמר וה' הולך לפניהם כו' ואימתי נמסרו לשליח כו' ע"ש ועו"ש תוך פ' הנ"ל ק"נ ד' (ל"ב ד').

ר"פ במדבר רט"ב (ב' סע"ב) המדבר הייתי לישראל אם ארץ מאפלי' בירמי' סי' ב' ל"א שמא כמדבר ניהגתי עמכם אלא אם ארץ מאפליה אני בידי הייתי מאיר לכם שנאמר וה' הולך לפניהם יומם ואפשר כי המדבר שנקרא אפילה להאיר את החושך הוא נמשך ממקום גבוה דקמי' כחשיכא כאורה ע' בזהר ס"פ תצוה. נשא פ"ט דר"ל ע"ב (כ"ג א').

ר"פ בהעלותך דרס"ג ד' (נ"ו ג') גבי בהעלתך את הנרות שתאירו לי כדרך שהארתי לכם כו' ראו האיך ישראל מאירי' למי שמאיר כו'. הקב"ה הוא מנהיגם ומאיר להם שנאמר וה' הולך לפניהם יומם כיון שעמד המשכן קרא הקב"ה למשה ואמר תאירו לי שנאמר בהעלתך את הנרות כו'. והענין כדפי' בזח"ג ק"ל א' פי' לכו ונלכה באור ה' היינו באור המאיר מע"י לז"א הנק' הוי'. וזהו ישראל מאירין למי שמאיר שז"א נק' שמש שהוא שם הוי' שמש ומגן הוי' אלקים. ונש"י מאירין וממשיכים אור חדש לשמשא ע"י עסק תורתם שהיא לעילא מן שמשא כו'. וכמ"ש והיי' הוי' לי לאלקים ע"י שממשיכים גילוי עצמיות אוא"ס כמ"ש בת"א ר"פ ויצא. וזהו אתהלך לפני הוי'. אך כדי שיבואו לבחי' זו צ"ל אתעדל"ע בתחלה לעורר אתעדל"ת ועז"נ וה' הולך לפניהם יומם. ויובן זה עם מ"ש בת"א פ' תצוה בד"ה ועשית בגדי קדש שבחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת נמשך מבחי' אברהם חסד דז"א הנק' חסד עולם וז"ש וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן דא אברהם כו' וכנ"ל. ואח"כ באי' לידי אה"ר ע"י אהרן ששרש אה"ר זו מבחי' ורב חסד ועי"ז בהעלתך את הנרות שמאירי' למי שמאיר כו'. וזהו וה' הולך כו' לנחותם הדרך פי' כמ"ש ושמרו דרך הוי' שהוא הדרך שיהי' נמשך שם הוי' כמ"ש בת"א פ' בשלח ע"פ אשירה להוי' וכמו שביקש משה הודיעני נא את דרכיך ומה כתיב אח"כ ויקרא הוי' הוי' א"ל רחום וחנון שהוא המשכה בשם הוי' דאצילות משם הוי' שלמעלה מסדר השתלשלות הרי זה נק' דרכיך. ועמ"ש כה"ג סד"ה אני הוי' דפ' ציצת בפי' להיות לכם לאלקים שבחי' יצי"מ הי' ע"י אני הוי'

כו' כדי שעי"ז יהי' אח"כ באתעדל"ת אתעדל"ע גילוי יהא שמי' רבא מברך ואזי יהי' שם הוי' בבחי' אלקים לגבי עצמיות אא"ס. וזהו להיות לכם לאלקי'. וזהו ענין וה' הולך לפניהם כו'. ועי"ז אח"כ תהיו מאירין למי שמאיר כו'. וזהו לנחותם הדרך ופי' בזח"ב מ"ו דא יעקב שנאמר ויעקב הלך לדרכו והיינו כי ביעקב נאמר אם יהי' אלקי' ושמרני בדרך הזה והי' הוי' לי לאלקים. וע"ש בזה סד"ה שובה ישראל הרי כי ע"י דרך הנ"ל נמשך גילוי עצמיות אא"ס שיהי' הוי' בבחי' אלקים כי יעקב בריח התיכון שעולה עד הכתר ועד"ז הוא פי' לנחותם הדרך. ר"פ שלח רס"ו ג' ושם ס"פ י"ו בפ' פנחס כשביקש לא ביקש אלא לפי כוחן להעלות נר תמיד. וכשהאיר להם לפי כחו וה' הולך כו' ולע"ל קומי אורי כו'.

בשה"ש רבה בד"ה הגידה לי שאהבה נפשי. ע"פ אם לא תדעי לך כו' רע"ק אומר ממה שהקפתי אותם בענני כבוד המד"א וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן וגו' ולא ימיש עמוד הענן וגו' אתה יודע מה אני עושה להם בסוף בעקב הה"ד וסוכה תהי' להם לצל יומם. וי"ל עפ"י מ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה. שיש ב' מיני כבוד כבוד תתאה מלכות דאצילות והחופה שעליה מת"ת דאימא שנעשה כתר לזו"נ וכבוד עילאה חכמה עילאה והחופה שעלי' ת"ת דא"א שנעשה כתר לאו"א וא"כ ענני כבוד שבמדבר הי' מבחי' אימא שממנה נמשך החופה לזו"נ. ודרך פרט י"ל ענני כבוד הי' החופה של הכלה בחי' בכל מאדך. ובמ"ת בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו חופה של החתן תושב"כ. אך כ"ז התגלות נובלות חש"מ תורה אבל לעתיד שיהי' גילוי פנימי' התורה כבוד עילאה ממו"ס תהי' החופה המביאה לגילוי זה מבחי' א"א וזהו לצל יומם. יומם היינו יסוד אבא והצל והמקיף שעליה הוא מא"א. אבל ביציאת מצרים נאמר יומם בעמוד ענן שהעמוד ענן נמשך מבחי' יומם מאו"א נמשך המקיף לזו"נ כו'.

בזח"א ס"פ נח דע"ו א' וה' הולך לפניהם כו' צדק לפניו יהלך כו'. הנה פירשו דפי' וה' קאי על המל' והיינו מה שכתב המדרש אני ובית דיני ר"ל כשמלובש בבחי' מל' וע' מענין צדק לפניו יהלך באגה"ק סי' ד' בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. ולפי"ז לנחותם הדרך היינו מ"ש וישם לדרך פעמיו. ועמ"ש מזה סד"ה להבין מ"ש ביום השמיני עצרת וכ"כ עוד שם בפ' וישלח דקע"ו ב' ת"ח בזמן דהוה אזלי במדברא שכינא אזלא קמייהו כו' וכד הוה שכינתא נטלא הוו נטלין דכתי' ובהעלות הענן כו'. מי זאת עולה כו' ע"ש ועילוי זה הוא דוקא מן המדבר וכמ"ש בד"ה כנשר יעיר קנו כמו שכח הראי' נמשך ומתלבש דוקא בשחור שבעין כו' בירור שם ב"ן שעולה למעלה ממ"ה היינו בבחי' ס"ג וע"ב ראיה כו' ומזה יובן ענין ויסב אותם כו' דרך המדבר כו' וע' בבה"ז פ' בהעלתך ע"פ ויהי בנסוע הארון כו'. בשלח מ"ה א' כך ישראל כד נפקו כו' וקודב"ה אסי להון דכתי' וה' הולך לפניהם יומם וענין הרפואה באה מהכתר. מ"ו א' פי' יומם ולילה חו"ג או זו"נ שצריך להיות התכללות והעירו מפסוק אם לא בריתי יומם ולילה ומפסוק יומם יצוה

ה׳ חסדו כו׳ ובלילה שירה עמי. ועמ״ש בזה בד״ה שה״ש וע״פ המאמר שעל פ׳ אלה תולדות נח. ולכן צריך ללכת יומם ולילה. עמ״ש מזה בד״ה וידעת היום ובד״ה רני ושמחי רננא ברמשא ושמחה בצפרא. עוד פי׳ כי כמו בספירת ימי העומר נאמר תמימות תהיינה ואז שורה עליהם שער החמשים בשבועות. כמו״כ כאן ותמימות היינו התכללות יום ולילה שצ״ל מ״ט ימים עד מתן תורה.

פקודי דרנ״ו ע״ב כד נטיל יעקב האי היכלא שתיתאה כדין אקרי בשמא שלימא וה׳ כו׳ כד״א וה׳ הולך לפניהם יומם וכ׳ במק״מ פי׳ יעקב שהוא זעיר דאצילות נוטל היכל הששי שבבריאה שהוא היכל הרצון והוא ת״ת דבריאה והמל׳ הוא בבריאה וכשנוטל היכל זה והמל׳ בתוכו אז מזדווגת עם המל׳. וח״ש דאינון נשיקין לאתדבקא רוחא ברוחא עילאה דהיינו המל׳ שנק׳ רוחא תתאה עם זעיר שהוא רוחא עילאה עכ״ל. ובתניא ס״פ מ״ה דבחי׳ נשיקין היינו התקשרות דיבור האדם בדבר ה׳ זו הלכה כו׳ ע״ש.

שלח קס״ו א׳ בלק קצ״א ב׳ וה׳ זקיף טעמא לעילא כו׳ וילך דרפ״ג ע״ב ובפי׳ הרמ״ז שם ובפ׳ האזינו דרצ״ח ע״ב מה כתיב הוי׳ בדד ינחנו כו׳ הוא בלחודוי דכתי׳ וה׳ הולך לפניהם. ולפמ״ש ברבות ס״פ י״ט דלע״ל דוקא הוא בלבד משא״כ ביציאת מצרים הוא וב״ד כדלעיל א״כ הוא בלבד זהו ענין ה׳ בדד ינחנו וכמ״ש בד״ה כנשר יעיר קנו בחי׳ הוי׳ הוא צמצום והתפשטות והמשכה שהוא בחי׳ סדר ההשתלשלות משא״כ בחי׳ בדד הוא לבדו כמו קודם שנה״ע דהיינו בחי׳ לפני הוי׳ שביוהכ״פ. ועד״ז כי עכשיו שנאמר והוי׳ הולך לפניהם דהיינו הוא וב״ד. ופי׳ והוי׳ הוא ובית דינו י״ל ב״ד שם אלקים כי ע״ב סנהדרין הם ע״ב צירופי׳ הראשוני׳ דשם אלקים וזהו ע״ד שמש ומגן הוי׳ אלקים אשר שם הוי׳ נמשך ומתלבש בהמגן ע״ד אימתי גדול הוי׳ כשהוא בעיר אלקינו ולכן העליי׳ שעי״ז הוא להיות העליי׳ בשם ה׳ ממש שלמעלה מבחי׳ מגן אשר בהאבות נאמר ושמי הוי׳ לא נודעתי כו׳ וכענין קי״ס שהוא העליי׳ מבריאה לאצילות כדי שיהי׳ מ״ת. אבל לע״ל דכתיב כי הולך לפניהם ה׳ שלמעלה מבחי׳ ב״ד א״כ העליי׳ בבחי׳ דלעילא מן שמשא בחי׳ אור הגנוז חהו בדד ינחנו ועד״ז נאמר לע״ל והניף ידו על הנהר כו׳ לז׳ נחלים ז״ת דע״י שהם ז׳ תיקוני׳ דגלגלתא ימי קדם גילוי פנימי׳ התורה.

זח״ב בשלח נ״א ב׳ עמוד הענן ובמק״מ שם מיכאל וע׳ מק״מ בראשית י״ח מזה ומ״ש מזה ע״פ את קשתי נתתי בענן מיכאל מי כאל ח״א שוהם יומם יצוה ה׳ וכו׳ יושב ועוסק בתורה יושב ודן כו׳. בד״ה שה״ש ובלילה שירה עמי כי בלילה שט בח״י אלף עולמות לבחי׳ א״א העלאה. וזהו ע״י עמוד אש גבריאל שר של אש ישפה כו׳.

———●———

לא ימיש עמוד כו'. בפ"ב דשבת דכ"ג ע"ב דביתהו דרב יוסף הוות מאחרה ומדלקה (נר של שבת סמוך לחשיכא) אמר לה רב יוסף תניא לא ימיש עמוד הענן יומם (קרא יתירא הוא להך דרשא דהא כתיב וה' הולך לפניהם יומם) מלמד שעמוד הענן משלים לעמוד האש. (עמוד הענן של יום משלים אורו לעמוד האש שהי' עמוד האש בא קודם שישקע עמוד הענן אלמא אורח ארעא בהכי) ועמוד האש משלים לעמוד הענן. וז"ל מהרש"א בחידושי אגדות פי' עמוד ענן בא ביום לנחותם הדרך ועמוד אש בא בלילה להאיר להם ומייתי כמו דעמוד אש מקדים לבא ביום בעוד דעמוד הענן קיים כן יש להקדים בעוד יום נר שבת גם שלא בא רק להאיר בלילה עכ"ל. י"ל עמוד הענן יומם זהו מדרגת משה מלמעלה למטה ע"י תורה ועמוד האש לילה ע"ד יהושע מלמטה למעלה כמו תפלה והרי גם בעוד משה קיים דרש יהושע כמאמר שבת של דיתגין היתה כו'. ועמש"ל מענין יומם ולילה בד"ה מ"ו א' פי' יומם ובד"ה בגמ' פ' לפני אידיהן לשון משלים י"ל כמ"ש בשמואל ב' סי' כ' י"ט אנכי שלומי אמוני ישראל ופי' ברבות ויגש פצ"ד שהשלמתי נאמן לנאמן יוסף למשה כו' וכן איתא בקהלת רבה ע"פ טובה חכמה מכלי קרב. עוי"ל פי' משלים כי צריך להיות השפעה והמשכה מבחי' יום ולילה יומם חהר"ע בריתי יומם ולילה, ברית התקשרות והתחברות בחי' יומם עם בחי' לילה. ויש להעיר ממ"ש בזח"א ר"פ ויצא בענין חרח השמש כו' אל מקומו ע"ש בבה"ז ועמ"ש ע"פ וילן שם כי בא השמש. והנה איתא ומקבלין דין מן דין דקאי על המלאכים מיכאל וגבריאל והם חו"ג רו"ש וכן תורה ותפלה מקבלי' דין מן דין ולכן עמוד הענן ענני כבוד המשכות ע"ד תורה משלים לעמוד האש שע"י המשכה זו נעשה כח להעלאה כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות וכן עמוד האש העלאה משלים לעמוד הענן כי ע"י ההעלאה אזי נמשכה ההמשכה מלמעלה יותר כמ"ש בביאור דיונתי בענין כי קולך ערב שהוא ע"י ההעלאה בתחלה הראיני את מראיך וזהו על תפלתי שתהא סמוכה למטתי כו'.

בשה"ש רבה בד"ה גן נעול דף כ"ז ד' הביאו מ"ש ביחזקאל סי' י"ו יו"ד. ואלבישך רקמה כו' ואכסך משי. ופי' ואכסך משי שעשאן ממש בעולם (פי' ע"ד אני אמרתי אלקים אתם דרש משי מלשון ממשות). וחד אמר שהקיפן ענני כבוד המד"א לא ימוש עמוד הענן וי"ל שעשאן ממש ע"ד וצדיק יסוד עולם שנק' דבר שיש בו ממש. משא"כ התהוות העולמות רק מבחי' אין הארה בעלמא וכמ"ש בהגהות לד"ה בחדש השלישי. ומ"ד דקאי על ענני כבוד היינו שהם ג"כ ה"ח הנמשכים מבחי' יסוד כמ"ש במק"מ דנ"א ע"ב והם ג"כ מבחי' סוכ"ע בחי' להנחיל אוהבי יש כו' עי' מפסוק ביחזקאל סי' י"ו הנ"ל ברבות בשלח פכ"ה קל"ז ג' פכ"ג ק"מ ב' פכ"ה קמ"ב א'. שלח לך ר"פ י"ז ומדרש איכה אחר הפתיחא בתחלתו נ"ח ג'. ועמ"ש מענין כתונת פסים דיוסף. וי"ל כמו המשי לבוש דק ביותר כך ענני כבוד הם לבושים המאירים שאינן כמו ענן המחשיך ומסתיר כ"א אדרבה מאירין להן

ע"ד הוד והדר לבשת כו' ועמ"ש ע"פ יונתי בפי' יפתי לבושים נאים. ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש כו' וע' במא"א אות מ"ם סכ"א ענין מלבוש בחי' חשמ"ל שנמשך משע"ה נהורין בחי' יאר ה' פניו ומשם התורה שנק' חכמת אדם תאיר פניו ועמ"ש אות חית סי' י"ב.

דבר אל בני ישראל וישובו כו'. וצריך להבין זה למה הוצרכו לשוב בכדי שיצטרכו לילך על הים והלא כשלא הי' שבים לא הי' צריכים כלל לילך על הים שלא זו הדרך. וגם צ"ל מארז"ל יותר ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא כו'. מהו השייכות הנס דקי"ס להשגות הנבואה שמאחר שהי' הנס דקי"ס לכך ראתה יותר מהנביאים. והרי כמה ניסים נעשו ואעפ"כ לא השיגו עי"ז לנבואה וכן יחזקאל השיג לנבואה בלא נס. וא"כ מהו השייכות והחיבור של הנס דקי"ס להשגות הנבואה וגם צריך להבין היטב הפסוק הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו והול"ל לשון עבר שם שמחנו בו מהו אומר לשון עתיד שם נשמחה בו.

ולהבין כ"ז צ"ל מ"ש בלק"א של הה"מ נ"ע בענין ואתה הרם את מטך כו' יעו"ש דצ"ל מהו ונטה את ידך והול"ל את מטך כו'. והענין דהנה מטה הוא לשון המשכה כמו מטה כלפי חסד ולכן נקרא שבטי ישראל בשם שבטים ובשם מטות ששבט ומטה הם הכל א' לשון המשכה ששבט הוא דבר הנמשך כמו כוכבא דשביט שכמו"כ הו"ע השבט שכמו בגשמי' יש גוף האילן ויש שבטים הנמשכים ממנו לכאן ולכאן, וכמו"כ ממש הוא למעלה שגוף האילנא הם הג' אבות אברהם יצחק ויעקב ומיעקב שהוא גופא דאילנא נמשכו י"ב שבטים שהם י"ב המשכות. ולכן נק' ג"כ בשם מטות שהוא ג"כ לשון נטייה והמשכה (וכמו"כ מלאך מט"ט שנק' ג"כ ע"ש בחי' מטה כמ"ש בתיקונים תיקון כ"ב והיינו להיותו ג"כ לשון שליח כנודע וע' בערוך ופי' שליח הוא ג"כ ענין המשכות האור והשפע וזהו ענין מטה כו'). וביאור הדבר שהמטה הוא סדר המשכה של השתל' העולמות בי"ע שעולמות בי"ע משתלשלי' בסדר והדרגה בבחי' עו"ע ובדרך כלל נחלקו כל העולמות (אף גם מה שלמעלה מאצי' לג' מדריגות אלו שהם בי"ע שהכל יתחלקו לג' בחי' וכן הוא באדם שהגוף מתחלק לג' בחי' ראש וגוף ורגל וכן גם היד והרגל יש בכ"א תלת פרקין ועיין בזהר ר"פ שלח במאמר תלת עלמין כו' ובהרמ"ז שם. וכמו"כ הוא ההתחלקות בנה"א לג' מדריגות הנ"ל שהם מחדו"מ מח' הוא נקרא בחי' בריאה והוא נקרא עלמא דאתכסייא שהוא בהעלם והדיבור הוא בחי' יצירה שהוא עלמא דאתגלייא וכמ"ש יוצר אור ובורא חושך ולכן ביוצר אור ימשמש

בתפילין של יד ובבורא חושך ימשמש בתש"ר שהם ג"כ ב' בחי' הנ"ל ראש וגוף כו') והם הנק' ג"כ ים ויבשה כי ים הוא בחי' עלמא דאתכסייא ויבשה הוא עלמא דאתגלייא וזהו מארז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים פי' שהאותיות שבדיבור שהם בחי' יבשה עלמא דאתגלייא שהם כ"ב אותיות המבטא הם ישנם ג"כ במח' שהאותיות של שניהם שוין רק כ"ב אותיות והם יש בדיבור ומח' בשוה רק שבדיבור שהוא יבשה הם בבחי' גילוי ויש לכך נקרא עלמא דאתגלייא ואותן האותיות ממש כשהם עדיין במחשבה הם בבחי' העלם ולכך נקרא עלמא דאתכסייא. אבל כל מה שיש ביבשה יש בים נמצא שההמשכה מבריאה ליצירה הוא בחי' השתל' בסדר והדרגה בבחי' עו"ע, ולכך נק' מטה ענין נטייה והמשכה. וענין עשי' אין הפי' אל הפעולה הנעשה בכח המעשה כמו הכלי שאומן עושה בידיו שזה יהי' נקרא עשי' דא"כ לא הי' שוה ערך הריחוק מדבור למח' ששניהם מהות א' בבחי' אותיות לערך הריחוק מהמעשה לבחי' הדיבור שהעשי' הוא מהות גשמי ולא מערך הדבור. ומאחר שאנו אומרים כי ג' הבחי' אלו בריאה יצירה עשי' הם בבחי' השתלשלות בסדר והדרגה בבחי' עו"ע מוכרח שיהי' שוה הערך הריחוק של בחי' העשי' מבחי' דיבור רק בערך ריחוקו של בחי' הדיבור מהמח' שזהו הנקרא השתלשלות. ואם נאמר הפי' דעשי' היינו הפעולה הנעשית ע"י כח העשי' לא יהי' שוה כלל ערך הריחוק כנ"ל (הן אמת דבמ"א נת' שלכך נאמר בראתיו יצרתיו אף עשיתיו הפסיק בתיבת אף בין יצרתיו לעשיתיו לומר שעשי' הוא דבר נפרד בפ"ע, והיינו דשם פי' דקאי על פעולת העשייה ובכאן נתבאר בדרך אחר ושניהם אמת הן בהמשל הן בהנמשל שפעולת העשי' רחוקה מהדיבור ביותר וכמו השמים והארץ גשמיי לגבי המלאכים רוחניים שהם יצירה משא"כ יצירה לגבי בריאה שניהם רוחניות כנ"ל, אך בכח העשי' לגבי' כח הדיבור ההשתל' שוה כמו הדיבור עם המחשבה, ובנמשל הוא בחי' ע"ס דעשי', ע"ס דיצירה וע"ס דבריאה. אך באמת הפי' של בחי' העשי' הוא על כח המעשה שיש ביד בחי' כח העשי' שיכולה לפעול ולעשות כל דבר וכן כח ההילוך ברגלים שהכח הזה הוא רוחני והוא הנק' עשי' שהוא בחי' כח רוחני היותר אחרון במדריגה שממנו נמשך לעשות עשי' גשמיות והוא שוה ממש בערך ענין ריחוקו מהדיבור כערך ריחוקו של הדיבור ממחשבה כי שלשתן כחות רוחניים היינו כח העשי' כח הדיבור וכח המח' דהגה כמו שפי' עשי' היינו כח המעשה כמו"כ הוא הפי' של בחי' דיבור ומח' שאין הפי' של הדיבור הנאמר כאן מה שמדבר לזולתו כ"א הכוונה על כח הדיבור והוא כידוע ומבואר במ"א דהכ"ב אותיות היוצאין מה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון גיכ"ק מהחיך כו' אין הענין שעיקר התהוות של האותיות אחה"ע רק מהגרון וכן אותיות בומ"ף מן השפתיים ושמתחלה קודם ביטוי המוצאות לא הי' כלל האותיות בכח הדיבור שבנפש עצמה שרק כלי השפתיים עושים זה שיוצאים במבטא אותיות בומ"ף עד"מ, וכן על הנקודות כמו נקודת קמץ אין הענין שהתהוות הוא רק מקמיצת השפתיים מכאן נולד ונתהוה הקמץ ע"י קמיצה זה או הפתח ע"י פתיחת השפתיים כו' אין הענין כן אלא שי"ל שהכ"ב

אותיות הם נמצאים בהנפש עצמה, וזהו בחי' כח הדיבור שיש בנפש שגם כל הנקודות קמץ ופתח הי' תחלה בהעלם ובכח הדיבור ואח"כ כשמבטא אז מתגלה ונמשכים האותיות מכח הדיבור בגילוי כל א' בכלי שלו אחה"ע מהגרון בומ"ף מהשפתיים כו' וכן הנקודות קמץ או פתח שהי' תחלה בכח הדיבור מתגלים בכלי השפתיים, ואז כשנמשך הפתח ממילא נפתחים השפתיים וכשנמשך הקמץ ממילא נקמץ השפתיים ולא שקמיצת השפתיים הוא הסיבה להתהוות הקמץ ושהקמץ יהי' מסובב מתנועת קמיצת השפתיים כ"א להיפוך שנקודות הקמץ הנמשך מהנפש במבטא הוא הסיבה לקמיצת השפתיים וקמיצת השפתיים הוא מסובב ממנו (ודבר זה נראה בחוש שהוא כן שא"צ כלל לחשוב לקמוץ השפתיים או לפותחם כ"א ממילא הוא כן, והיינו שזהו מסובב כו' ע"כ נעשה ממילא גם לכן החרש לא יוכל לדבר אעפ"י שנעשים מתנועות המוצאות כי לא מהמוצא מתהוה האות כ"א נתהוה מעצם הנפש, ולכן נקרא האדם רק מדבר ולא הבע"ח ואעפ"י שנמצא מבטא לעוף הזרזיר והפעפוגאי אין זה כלל ענין דיבור ע"ד הנ"ל באדם שאותיות הנפש מתגלים בהמוצאות כנ"ל, משא"כ צפצוף עוף הוא שמתנועות המוצא מתהווה צפצוף זה ולכן לא יוכל רק המלות שלמדוהו בנ"א לבדו ולא לזולתו והיינו מפני שאין בנפשו האותיות כלל זולתו שמלמדים להוציא התנועות והצפצוף ע"י המוצאות כהוצאות הקול מהכנור שהכאה על הכנור הוא הסיבה והקול הוא המסובב וכך הוא בצפצוף עוף שזהו היפוך מדבור האדם לכן א"א להציפור לדבר רק התיבות ומלות שמלמדים אותו לעשות בהם התנועות בהמוצאות שהם הסיבה לדבור שלה וע"כ אף הצפור המדברת לא נק' כלל נפש המדברת מטעם הנ"ל שאין זה ענין דיבור כלל כי עיקר פי' דיבור הוא ענין כח הדיבור שבנפש שבו קבועים צורת הכ"ב אותיות רוחני' והנקודות ומשם נמשכים למוצאות הפה, וזהו אינו רק באדם, ולכן החרש שחסר לו חוש זה אינו אדם שלם ופטור מן המצות כו'). וכמר"כ פי' מחשבה הוא ג"כ פי' על כח המחשבה מה שיש בכח המחשבה לחשוב כמה מחשבות בצירופי אותיות שהכח הזה נק' המחשבה כי הגילוי של המחשבה שחושב בצירופי אותיות יכול לחשוב גם דברים בטלים, אבל כח המח' הוא כח עליון ומפנימיות הנפש ע"כ מכל הנ"ל מובן איך ג' מדריגות הנ"ל בי"ע שהם בנפש כח המח' וכח הדיבור וכח המעשה הם בענין בחי' סדר השתל' ער"ע שכולם ג' כחות רוחניים זה למעלה מזה ונמשך המשכה מזה לזה מהמח' לדיבור שחושב איך שידבר וכן מעשה איך לכתוב האותיות בדיו על הספר, וזהו פי' וענין מטה משה כי מטה הוא לשון המשכה ונטי' להיות סדר השתל' עו"ע מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' (ונק' ע"ש משה שהוא בחי' הדעת שממשיך ההמשכה כו') וממח' לדיבור ומדיבור למעשה ואותיות הכתב עד"מ. וזהו הענין של פי' מטה זהו ממש בחי' האותיות דהנה ההמשכה והחיות של סדר ההשתל' דבי"ע שהם בנה"א בחי' מחדו"מ נק' בשם אותיות כמו אותיות המח' אותיות הדיבור אותיות הכתב והטעם שנק' בשם אותיות כי פי' אותיות הינו המשכות דהיינו שאותיות הוא לשון הובאה כמו ואתא מרבבות קדש אתא בקר (ישעי' כ"א) שהוא דבר הנמשך ממקום

אחר לכאן ובא לידי גילוי דהיינו כמו ביאת הבקר אור נק׳ אתא. וזהו אותיות שאלוני (ישעי׳ מ״ה) שהוא בחי׳ המשכות ועל פועל ידי תצווני שההמשכה בחי׳ חיצוני׳ בעשי׳ נק׳ ג״כ אותיות רק כשמשתלשלים בעשי׳ נק׳ פועל ידי וכמו עד״מ אותיות הכתב. ויובן לפי״ז שיש כמה בחי׳ אותיות אותיות הרצון ואותיות השכל ואותיות המח׳ כו׳ פי׳ הרצון הוא כשנמשך מכח הרצון ובא לידי גילוי להיות רצון זה ההמשכה נקרא אותיות הרצון ואותיות השכל הוא כשנמשך גילוי בחי׳ השכל מכח השכל וכן כולם שבכל ההמשכה מהעלם לגילוי הוא ע״י בחי׳ אותיות וע״ש זה נק׳ בשם אותיות ע״ש הובאה. וה״ז ממש ענין ופי׳ מטה שהוא בחי׳ ענין נטי׳ והמשכה ולכן נק׳ המשכות נש״י בשם מטות מטה ראובן כו׳ שהוא המשכות בחי׳ נשמות שבמטה ראובן שכללותו נקרא מטה ראובן. (וע׳ בזוהר פ׳ וישב ע״פ העירותי מצפון ויאת דקאי על התהוות הנשמה. וזהו ויאת לשון אותיות והובאה ולפי שהתעוררות היחוד מבחי׳ גבורה בסוד שמאלו תחת לראשי. ע״כ אמר העירותי מצפון וכן ג״כ המשכות האותיות הדיבור הוא ע״י ה״ג כידוע) וזהו ענין המטה דמשה שהוא כללות ההמשכה בסדר השתל׳ בי״ע שהוא בחי׳ השתל׳ האותיות ממח׳ לדיבור כו׳. (אלא שבבי״ע ממש נק׳ זה בחי׳ מט״ט ויש בחי׳ מלאך זה בבריאה ונק׳ מיט״ט ביו״ד כי ביו״ד נברא העוה״ב וגם ביצי׳ יש ונק׳ מט״ט בלא יו״ד ובעשי׳ זהו בחי׳ סנדל שהוא ג״כ בחי׳ אותיות ולכן ארז״ל מט״ט וסנדל קושר כתרים לקונו מאותיות התפלה של ישראל כי כן העלאת האותיות הוא בהן ועל ידן לפי שהם האותיות רוחני׳ דבריאה יצירה כו׳ ע״כ כדי שיתעלו האותיות גשמי׳ דעשי׳ הוא בהם וע״י כו׳. אך מטה משה זהו סדר ההמשכה בחי׳ בי״ע שבאצי׳ ולכן נהפך התנין למטה והמטה לתנין כי כן גם לקליפות ההכרח שיומשך מאותיות להחיותו רק כי חיל בלע ויקיאנו ע״כ חוזר נהפך התנין למטה)

קיצור א׳ ממ״ש אות זה. למה הוצרכו לשוב ומה שייכות לנבואה עם קי״ס. ומ״ש שם נשמחה בו דהול״ל שם שמחנו ונטה את ידך הול״ל מטך.

הנה מטה לשון המשכה מטה כלפי חסד. וזהו שנק׳ השבטים מטות ושבטים וההמשכה להיות סדר השתל׳ בי״ע שמשתלשלים זה מזה בסדר והדרגה עו״ע כמו מחדו״מ מח׳ ודיבור העלם וגילוי ים ויבשה וענין עשי׳ אין הפי׳ אל המעשה אלא כח המעשה וכן ר״ל כח הדיבור וכח המעשה והם אותיות הנמצאים מהנפש וכן מחשבה ר״ל כח המחשבה ונמצא ג׳ כחות אלו הם רוחניים וזה מזה משתלשלים ע״ד עו״ע וכן הוא ענין ג׳ בחי׳ בי״ע (ר״ל הע״ס דבי״ע שהם כמו כח המחדר״מ) שנמשכים זה מזה בהשתלשלות וזהו בחי׳ מטה משה ומטה הוא בחי׳ אותיות כי אותיות הוא ג״כ לשון בחי׳ המשכה כמו ואתא וכן הוא פי׳ מטה ונק׳ מטה משה כי משה הוא בחי׳ דעת שבו ועל ידו ההמשכה וזהו מט״ט נק׳ כן ע״ש היותו בחי׳ מטה. ועיין בפרדס ערך מט״ט ובערך שר.

ב) **והנה** הטעם לזה שסדר ההשתל׳ מתחלק לג׳ מדריגות שהן בי״ע או מחדו״מ הוא כי ג׳ בחי׳ אלו הוא בחי׳ חומר וצורה ותיקון פי׳ החומר נק׳ עצם

הדבר ההיולי שהוא הגשם עצמו שהוא בהעלם והצורה נקרא הגילוי של עצם הגשם הנגלה לעין כל (וע' של"ה קרוב לתחלתו שכתב בשם הרמ"ע ענין עילוי החומר על הצורה ותיקון נק' כשמתקן את הגולם שיהי' כלי, וזהו ענין ג' בחי' בי"ע היינו הבריאה יש מאין היינו התהוות ההיולי שהוא החומר לעצם הגשם וכן הוא בחי' התהוות אותיות המח' שהוא עצם האותיות ובחי' העלם, והדיבור הוא בחי' יצירה שהוא בחי' צורה שמגלה את החומר שבהעלם שהוא אותיות המחשבה שבאין לידי גילוי בדבור שזהו בחי' צורה וכן התהוות הד' יסודות ארמ"ע ושאר הנבראי' המורכבי' מן ד' יסודות אלו והתהוותן מן החומר ההיולי שנברא תחלה יש מאין, וממנו נתהוה היסודות כמ"ש הרמב"ן בפי' החומש בפ' בראשית הנה התהוות זו הוא בחי' צורה להחומר ההיולי שלובש צורת אש או מים כו' ונק' יצי' וכן בהרמב"ם פ"ג מהלכות יסוה"ת הלכה י' וז"ל ברא הא־ל למטה מגלגל הירח גולם א' וברא ארבע צורות לגולם זהו ארמ"ע כו' עכ"ל וגם לפ"ד חכמי הקבלה יציבא מלתא כמו שהאריך בזה הרמב"ן ר"פ בראשית וכן הוא ג"כ בע"ח שער מ"א נמצא התהוות חומר ההיולי נקרא בריאה והיינו משום שהוא נברא יש מאין ואפס המוחלט וכתב הרמב"ן שם וז"ל ואין לנו בלה"ק בהוצאת יש מאין אלא לשון ברא כו' והתהוות הד"י מהחומר ההיולי נקרא יצירה ממנו יצר הכל והלביש הצורות ותיקן הכל עכ"ד הרמב"ן שם) ועשי' הוא בחי' תיקון כי לשון עשי' הוא לשון תיקון כמ"ש ועשתה צפרניה וענין תיקון היינו גם לאחר שנעשית הצורה להחומר עוד צריך לתקנה וזהו גמר מלאכתה, (וע' בהרמב"ן שם כתב ג"כ הלביש הצורות ותיקן הכל הרי זו צורה ותיקון, וכן בגמ' דחגיגה פ"ב נזכר גבי בריאות שמים וארץ ב' דברים כשברא ברא שמים תחלה ואח"כ ארץ וכשנטה נטה הארץ ואח"כ נטה שמים, ובמדרש רבה פ' בראשית סוף פ"א נזכר זה הלשון לבריאה שמים קדמו ולשכלול הארץ קדמה, ופי' שכלול נ' דהיינו גמר ותיקון דבר אל מכונו כמ"ש ויכולו השמים ותרגומו ואשתכללו שמיא, וכן בעזרא סי' ד' ושורי' שכללו ותרגום שכל וכלילת יופי משכללא בשופרי' כמ"ש בערוך, ומכ"ז מובן דגם בבריאת שמים וארץ הנה אחר הבריאה יש מאין והלבשת הצורה יהי' עוד שכלול ותיקון כמו שא' לשכלול ארץ קדמה כו', והנה במשל מח' ודיבור הם חומר וצורה, וענין התיקון ועשי' הוא מעשה הכתב שאז נתקן הענין יותר כשצריך לבא ע"ג הכתב וכמ"ש במ"א בפי' אמר עם הספר ה"ז מובן מזה שבכל בריאת דבר יש ג' בחי' חומר וצורה ותיקון כמו בבריאת הארץ הלזו יש ג' בחי' הנ"ל הבריאה יש מאין כמ"ש בראשית ברא כו' הארץ ואח"כ הצורה ואח"כ התיקון והוא הנקרא שכלול כנ"ל, ולכן נחלקים ג"כ כללות העולמות לג' בחי' אלו ונקרא בריאה יצירה עשי' כי כל העולמות כולו הם כמו בריאת אדם א' אשר ראשית התהוותו נק' בריאה יש מאין ואח"כ הגילוי מן ההעלם הוא כמו משל הוצאות הד"י מן החומר ההיולי נקרא יצירה, וזהו ענין אדם דבריאה ואדם דיצירה שית' לקמן אי"ה ואח"כ השכלול והתיקון נק' עשי' וזהו אשר ברא אלקים לעשות ופי' לתקן כלומר שתחלת הבריאה הוא בשביל שיהי' התיקון שזהו המכוון.

קיצור. והטעם שבסדר ההשתל' מתחלק לג' בחי' מדריגות בי"ע כי ג' בחי' אלו הם חומר וצורה ותיקון שיש בכל דבר נברא כמו בעוה"ז התהוות חומר ההיולי מקור הד"י ארמ"ע, ואח"כ התהוות הד"י הנק' צורה ואח"כ כל פרטי הנבראים שהם כל א' מורכב מארמ"ע נק' תיקון זהו"ע בריאה ושכלול וזהו"ע מחשבה ודיבור חומר וצורה ועשי' הוא תיקון.

ג) **והנה** השתלשלות המדריגות מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' זהו בחי' השתל' דרך עו"ע בסדר והדרגה ונקרא המשכת והתהוות עשי' מן היצירה וכן יצירה מבריאה בחי' התהוות יש מיש וזהו"ע עו"ע שהעלול הוא בערך א' עם העילה רק שהעילה גבוה ממנו יותר הרבה, אבל מ"מ יש להם ערך כמו כח המחשבה וכח הדיבור וכח העשי' כנ"ל משא"כ בחי' יש מאין הו"ע התהוות הנברא מן הבורא ית' שאינו ע"ד עו"ע ח"ו כי אין הנברא ערוך כלל לגבי הבורא יתברך ולא מיני' ולא מקצתי' מהריחוק שבין העלול היותר אחרון לעילה הראשונה דמ"מ יש להם ערך זל"ז, משא"כ הנברא לגבי הבורא ית' שאין ערוך לו כלל שהוא ית' שוה ומשוה קטן וגדול ועשי' גשמיים ממש עם הבריאה היותר עליונה שוין אצלו ממש וכמו שלגבי בחי' הרוחני' שוין זהב ועפר לפי שהרוחני אינו ערוך הגשמי כלל (ומש"ל דעשי' מיצי' נק' עו"ע היינו כח העשי' שהוא ע"ס דעשי' וכמש"ל) כן יותר מזה לאין קץ מרומם ונשגב הבורא ית' מגדר הנבראים עד שאדם דבריאה הנק' א"ק עם הדומם הגשמי שוין אצלו ממש כידוע ומבואר בדוכתי טובא, ולכן אם הי' ההמשכה מאוא"ס ב"ה דרך השתל' עילה ועלול לא הי' כלל התהוות הנבראים כי אם ההמשכה מא"ס ב"ה שלא כדרך השתל' ולכן נק' התהוות הבריאה יש מאין שההארה הנמשכת להחיות נק' אין שאינו מערך מהות הנברא כלל ולא כמו בעו"ע שהוא יש מיש לפי שהחיות הנמשך מהעילה לעלול היא קרובה למהות העלול כו' אבל היש הנברא אינו ערוך לגבי החיות אלקות המהווה אותו עד שנק' אצלו אין וכמו רוחני' לגבי גשמי' כידוע, ולכך הנה נתחלקו אף העולמות שלמעלה מאצי' לג' בחי' בי"ע (כנ"ז בתיקונים וע"ח שער עיגולים ויושר) שהם ג' בחי' עקודים נקודים ברודים, ופי' עקודים הוא בחי' בריאה כי א"ק נק' אדם דבריאה ונקודים הוא אדם דיצירה וברודים שהוא אצילות הוא עולם התיקון והוא נקרא אדם דעשי' והטעם הוא כי לגבי אוא"ס ב"ה הרי גם עולם העקודים שהוא א"ק אין ערוך לו כלל כמו העשי' הגשמי' ע"כ התהוות הבריאה הוא יש מאין ממש ולא ע"ד עו"ע ח"ו שהוא יש ממש מפני שאין העילה רחוק כ"כ מהעלול, אבל א"ס ב"ה מרומם ומנושא לאין קץ מגדר בחי' חכ' כו', ע"כ כדי שיהי' התהוות א"ק נק' ממש בריאה יש מאין שהחיות הנמשך מא"ס ב"ה לברוא בחי' זו הוא כמו אין לגבי היש שאין היש משיג בחי' אין המהווה אותו לפי שמרומם ונבדל ממנו בערך ולכך התהוות עקודים או א"ק נקרא בריאה שהוא פי' של ענין התהוות יש מאין משא"כ התהוות והמשכת בחי' נקודים ברודים מא"ק אינו נק' יש מאין כ"א השתל' עילה ועלול שהוא יש מיש ע"כ נקרא יצירה ועשי' שיצירה הוא הגילוי של ההעלם

דבריאה כנ"ל ועשי' הוא התיקון והיינו עולם התיקון, והטעם שנקרא עקודים נקודים וברודים הוא כי עקודים הוא לשון אסיפה וכניסה וקיבוץ יחד כמו תרגום בית עקד הרועים בית כניסא (במלכים סי' יו"ד) וכן לשון עקידת יד ורגל שהם קשורים יחד והוא ע"ד מ"ש בענין חומר וצורה ותיקון הנה החומר ההיולי שהוא הנקרא חומר הרי הוא כולל צורת הד"י ארמ"ע, ואחר כך היצירה הוא שנמשך לגילוי כל יסוד בפ"ע אש בפ"ע רוח בפ"ע כו' משא"כ בהיותם בחומר ההיולי הי' כלולים יחד וזשארז"ל בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות שהוא מאמר דבראשית שבו נתהוו כללות השמים והארץ וכל אשר בהם בכלל ואח"כ בפרט לגילוי ע"י ט' מאמרות והיינו בריאה יצירה עשייה, ועד"ז גם בעולמות שלמעלה מאצילות הנה בחי' א"ק הנק' אדם דבריאה הוא כולל כל מה שנפרטו אח"כ בכל העולמות וע"כ נק' עקודים שעוקדים יחד כל הבחי' וזהו בחי' בריאה יש מאין ואח"כ כשנמשך כל בחי' לגילוי בפ"ע חכמה וחסד כו' נק' נקודים כל נקודה הוא בחי' בפ"ע, וזהו בחי' יצירה והיינו ענין חומר וצורה, אך עוד צריך הצורה לבחי' התיקון ונק' שכלול כנ"ל וענין התיקון הוא הנק' ברודים כי פי' ברודים הוא התכללות כמה גוונין יחד כמ"ש (בזכרי' סי' ו') סוסים ברודים הפי' שיש בהם הרבה גוונין והיינו כי גוון לבן מורה על חסד ואדום על דין וירוק הוא הממוצע כו' וכשהם כל בחי' בפ"ע נק' נקודים, אבל כשמתכללים יחד נק' ברודים והתכללות זו הוא עיקר התיקון ולכן נאמר ביעקב ויקח לו מקל לבנה לח ולוז, שהוא כענין מטה דמשה שהוא להיות סדר ההשתלשלות מעילה לעלול מעקודים לנקודים ומנקודים לברודים דהיינו השתלשלות עולמות בי"ע העליונים כנ"ל, אבל התהוות הבריאה מאוא"ס ב"ה הוא יש מאין כנ"ל, והכלל שג' בחי' אלו זה לגבי זה הם סוג א', וכמו ג' פרקים שביד והקיבורת והכתף אף שפרק היד שבו האצבעות הוא נעלה מהקיבורת שביד יכתוב השכל משא"כ בקיבורת מ"מ הכל סוג א' ונקרא יד כך הוא ענין השתל' ג' עולמות הנ"ל עקודים נקודים וברודים אבל התהוות הבריאה מאוא"ס ב"ה שאינו מערך זה כלל הוא יש מאין כנ"ל.

קיצור. והנה התהוות כח העשי' מהיצירה וכח היצירה מהבריאה הוא דרך עו"ע אבל הבריאה הוא יש מאין כי אין ערוך הנברא לבורא ולכן גם העולמות שלמעלה מאצילות נחלקים לג' בחי' היינו אדם דבריאה אדם דיצירה ואדם דעשיי' וזהו ענין עקודים נקודים וברודים עקודים לשון קיבוץ היינו כמו חומר היולי שכולל ד' יסודות וזהו בחי' בריאה עקודים בכלי אחד, ואח"כ נקודים בחי' יצירה ואח"כ ברודים לשון התכללות זהו עולם התיקון והנה התהוות נקודים וברודים מהעקודים זהו ע"ד השתלשלות עו"ע אבל להיות התהוות העקודים מאוא"ס ב"ה שהוא בריאה יש מאין.

ד) **והנה** בעבודה הוא ג"כ ע"ד הנ"ל שיש למטה גם כן בנפש האדם ג"כ הג' מדריגות הנ"ל שהן מחדו"מ, שהמח' הוא ההתבוננות שמתבונן בגדולתו ית' (שבחי' זו נק' בריאה כי זהו בחי' נשמה כמ"ש נשמת שדי

תבינם והנשמה הוא מבריאה) והדיבור שמדבר בד״ת (והוא בחי׳ יצירה שמשיתא סדרי משנה וגם בחי׳ רוח הוא התפעלות המדות זהו בחי׳ יצירה) והעשיי׳ זה מעשה המצות (וגם בחי׳ נפש זהו מעשיי׳ והוא בחי׳ הודאה) ואלה הג׳ בחי׳ שהן מחדו״מ הן ג׳ לבושים שהם לבושי הנפש, אבל הבחי׳ העיקרי שבנפש שלמעלה מהג׳ לבושים הללו הוא בחי׳ רעותא דליבא שהוא נקודת פנימיות הלב אל עצמותו ית׳ דווקא אליו ולא למדותיו והוא בחי׳ אהבת בכל מאדך שלמעלה מהכלים והלבושים הללו והוא כמו למשל בנה״ב שיש בה ג״כ הג׳ לבושים הנ״ל, והבחי׳ העיקרית הנעלה מהם כמו אדם לומד חכמות בכדי שיתחכם ויהי׳ חכם או עוסק במו״מ ומתחכם בו בשכלו בכדי שירויח זהו לבוש הא׳ שהוא לבוש המחשבה, ולבוש הדיבור שמדבר בעניני החכמה או המו״מ וכיוצא בזה והלבוש המעשה הוא שעושה איזה מלאכה הכל בכדי שירויח דעביד לגרמי׳ זהו ענין ג׳ לבושים של הנה״ב אבל הבחי׳ העיקרית של הנה״ב הוא עצמיות שממנו נמשכים ומסתעפים לבושים הנ״ל והוא הרצון שרוצה שיחי׳ שזהו בחי׳ העצמי׳ והפנימיות ולכן הוא עוסק במו״מ בכדי שירויח להחיות את נפשו כו׳, נמצא ג׳ לבושים הנ״ל מחדו״מ הם רק הסתעפות מרצון זה שהוא למעלה מהם והוא פנימיות ועצמיות הנפש והן הן רק לבושים לו, וכמו״כ הוא הנמשל בעבודת ה׳ בנה״א שהג׳ בחי׳ הנ״ל מחדו״מ הם רק לבושים לעצם הנפש האלקי אבל העיקרי׳ ועצמיות של הנה״א הוא הרצון שהוא הנקודה פנימיות של הלב שנק׳ בזה״ק רעו״ד (רק לפי שהנה״א מוסתרת בתוך נה״ב ע״כ א״א להמשיך גילוי נקודת הלב כ״א ע״י גילוי תחלה הג׳ לבושין של הנה״א שאז בהן וע״י יומשך אח״כ גילוי פנימיות נקודה זו והינו ע״י הדעת והוא ענין הרם את מטך כו׳) ופי׳ שתחילה צריך לחשוב ולהתבונן בגדולתו ית׳ איך שאמר והי׳ העולם, וכן צריך לדבר בד״ת ולעשות המצות, והג׳ בחי׳ אלה הן רק לבושי הנה״א, אבל העיקרית והעצמיות הוא הנקודה הפנימיות שלו שהוא הרעו״ד אליו ית׳ דוקא בבחי׳ דלמתב״כ כ״א ע״י רעו״ד לבטל אליו ית׳ למעלה מהשכל כיון דלמתב״כ וזהו בחי׳ אהבת בכל מאדך שלמעלה מהכלים ולבושים וכשיצמא נפשו מאד בבחי׳ אהבה זו אז כתיב קרוב ה׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת ואין אמת אלא תורה שכשעוסק בתומ״צ אח״כ יגיל וישמח כי אוא״ס ב״ה מלובש בחכמת התורה, וע״י אהבת מאדך יומשך אא״ס ב״ה בהכלים שהם תורה ומצות וזהו קרוב ה׳ לכל קוראיו אשר ע״י אהבת מאדך יקראוהו וימשיכוהו בהכלים כו׳, ומזה יגיל וישמח מאד שירווה צמאונו שהי׳ לו תחלה אל אוא״ס ב״ה ועתה כשימשיכוהו ע״י תומ״צ ישמח וזהו בחי׳ שמחה של מצוה וארז״ל וכן לדבר הלכה, וזש״א תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלקיך בשמחה ובטוב לבב פי׳ טוב לבב הוא הצמאון של הנפש באהבת בכל מאדך אליו ית׳ שנק׳ טוב לבב כי הוא רעו״ד שהוא עצמיות הנה״א, ואזי יהי׳ השמחה האמיתי׳ בעסק התורה ומצות, משא״כ כשאין לו רצון וצמאון זה תחלה א״א להיות השמחה האמיתית כמו מי שאינו צמא כלל אין לו נחת ממים קרים המרווין צמאון כו׳ וז״ש על האריז״ל שזכה לרוה״ק

וגילוי אלקות מפני שהי׳ לו שמחה של מצוה פי׳ שהי׳ תחלה בתשוקה נפלאה אל אוא״ס ב״ה שזהו בחי׳ טוב לבב כנ״ל, לכך כשקיים המצוה אח״כ הי׳ שמח שמחה גדולה שהשיג המשכות אוא״ס ב״ה על ידי לבישת הטלית עד״מ (ונמצא בחי׳ שמחה וטוב לבב זהו רעו״ד ועצמיות הנפש והן בחי׳ הרצון והתענוג שהן למעלה מהשכל כו׳ ומחדו״מ הן לבושים לבד לבחי׳ אלו ולכאורה חסר כאן ענין מהות השכל והמדות שלא נזכרו כאן לא בלבושי הנפש ולא בעצמיות הנפש שהלבושים הם מחדו״מ והעצמיות הוא בחי׳ רעו״ד שזהו בחי׳ שלמעלה מהשכל, וא״כ מהו בחי׳ שכל ומדות אך באמת הם בחי׳ כלים לעצמיות הנפש וכמו שיש נשמה וגוף ולבושים, הלבושים הן מחדו״מ והגוף הן השכל והמדות ועצמיות הנפש הוא רעו״ד תענוג ורצון כנ״ל, ואולם תוכן הענין היינו כמשל מחדו״מ נמשכים בג׳ בחי׳ נר״נ ונר״נ זהו בחי׳ השכל ומדות כי השכל זהו בחי׳ נשמה כנ״ל מפסוק נשמת שדי תבינם, והמדות הן בחי׳ רוח האדם הוא העולה והנפש זהו בחי׳ הודאה, מודים אנחנו לך ומג׳ בחי׳ נר״נ אלו מתפשטים ונמשכים מחדו״מ. ובחי׳ רעו״ד זהו בחי׳ ח״י שלמעלה מנר״נ ונק׳ נשמה לנשמה ע״כ נר״ן נק׳ אצל בחי׳ זו רק גוף ולבוש לבד כו׳ וענין בחי׳ זו הוא הרעו״ד שלמעלה מהשכל המושג ונת׳ זה בכ״מ על פסוק מי מנה כו׳ ומספר את רובע ועל פסוק זכור את יום השבת כו׳ וע״פ את שבתותי תשמרו ופי׳ למען תהיה תורת ה׳ בפיך ובענין ג׳ בחי׳ עבד הכנעני ועבד עברי ואמה העבריה וענין יעוד אמה, וע׳ מ״ש ע״פ שינייך כעדר כו׳ ענין ג׳ עדרים ששלח יעקב מנחה ואח״כ נעשה עדר אחד והיינו על ידי שעלה מן הרחצה בחי׳ משה מן המים משיתיהו וכמ״ש ואתה הרם כו׳ וכדלקמן).

קיצור. והנה בעבודה יש ג״כ כנ״ל ג׳ בחי׳ בי״ע הן מחדו״מ והן בחי׳ השתלשלות אבל הנפש הוא למעלה מג׳ בחי׳ אלו עד שאינו בדרך עו״ע כי נקראו לבושים לבד לבחי׳ זו והוא הרעו״ד בחי׳ בכל מאדך בחי׳ שמחה וטוב לבב שבתורה ומצות כו׳ (וע׳ בהגה״ה ענין נר״נ וענין ח״י נמצא תוכן הענין שאדם הוא בצלם אלקים דכמו שלמעלה בעולמות יש סדר השתל׳ עו״ע ויש למעלה מהשתלשלות והיינו הבריאה הוא יש מאין ומבריאה ואילך הוא עו״ע, כן באדם התהוות השכל מנה״א אין ע״ד השתלשלות שהנשמה עצמה היא חלק אלוה ממעל שלמעלה מהשכל והרי השכל נק׳ כמו בריאה וזהו והחכמה מאין תמצא ואח״כ יש השתלשלות והיינו דבור ומעשה כו׳ וכ״ז הוא הקדמה למ״ש לקמן בענין נס דקי״ס להמשיך למעלה מסדר השתלשלות ויש ג״כ בנפש בחי׳ זו והוא גילוי בחי׳ רעו״ד וזהו ששייך נס דקי״ס לבחי׳ שם נשמחה בו).

ה) **וזהו** ענין נס דקי״ס פי׳ שהי׳ ישראל נצרכים להשיג הבחי׳ רעו״ד הנ״ל אך איך אפשר להאדם הגשמי שישיג ויגיע לבחי׳ זו ששרשו למעלה מהשתלשלות, לזה היה נס דקי״ס שענין הנס דקי״ס הוא שהי׳ צריך להתהפך סדר ההשתלשלות, שכפי סדר ההמשכה של ההשתלשלות

שהים הוא בחי' מחשבה ויבשה הוא בחי' דיבור כנ"ל אות א'. א"א להשתנות שיהפך מים ליבשה שא"א שתתהפך ממח' שיהי' דבור בלתי שיומשך המשכה חדשה מלמעלה מסדר השתלשלות ועי"ז יתהפך הים ליבשה. וזהו פי' וענין הרם את מטך שהמטה הוא בחי' המשכה של סדר השתלשלות בחי' מחדו"מ ונק' מטה משה כי משה הוא מקור של כל המשכות של סדר השתלשלות כי משה הוא בחי' הדעת והוא ד"ע המחבר את אור א"ס ב"ה עם נאצלים ונבראים מלשון והאדם ידע שהוא לשון התחברות, ומ"ש בלק"א שהדעת הוא המקשר מלמטה למעלה הוא ג"כ אמת רק בחי' משה הוא דעת עליון הממשיך ומחבר מלמעלה למטה והוא בחי' יסוד אבא שמלובש בו אוא"ס ב"ה כמ"ש הוי' בחכמה יסד ארץ (כי דעת הוא חיצוניות הכתר שהכתר הוא למעלה מהשתלשלות נמצא בחי' דעת הוא הממוצע הממשיך מהכתר שהוא למעלה מהשתלשלות לע"ס שהן בחי' השתל' והמשכה עצמה נק' מטה משה) ולכן כשצריך להפך הים ליבשה שהוא סדר המשכה של השתלשלות אומר למשה הרם את מטך פי' שירים ויגביה משה את המטה שלו שהוא סדר ההמשכה של ההשתלשלות אל למעלה מעלה מהמשכה וסדר ההשתל' ואז משם יכול להתהפך סדר ההשתלשלות שיהי' מן הים יבשה שבחי' מח' ועלמא דאתכסיא יהי' בגילוי כמו דבור ועלמא דאתגליא. ועמ"ש בענין זה ע"פ ביום השמיני עצרת שעל ידי התשובה בעשי"ת נמשך שבחי' אבא שמאיר תמיד בדרך ריחוק יהי' מאיר בגילוי כמו בחי' אימא וזהו מאת ה' שהוא ית' בחי' חכמה היתה זאת בחי' בינה לשון נקבה ושמע"צ עם שביעי של פסח שבו קי"ס הוא בחי' א' כי שניהם נק' עצרת כי בשמע"צ נמשך בחי' זו בבחי' עיבור ובז' של פסח הוא הלידה כמ"ש בכוונת האריז"ל. וזהו אני היום ילדתיך ואח"כ כשצריכים להמשיך משם המשכה חדשה אמר לו נטה את ידך פי' שהוא היו"ד כי כאשר נצרך להיות נמשך המשכה חדשה צ"ל תחלה יו"ד שהוא צמצום ואח"כ ה' התפשטות ואח"כ ו' המשכה כו' ולכך כשהלכו ישראל בתוך הים ביבשה זכו לבחי' רעו"ד אל עצמותו ית' שהוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות והגיעו לזה בקי"ס שנמשך למעלה מסדר השתלשלות. וזהו פי' הפסוק הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל. פי' כי ענין בנהר יעברו ברגל הוא כי ג' פעמים בשנה שהי' עולים לרגל כתי' יראה את פני הוי' פני היינו פנימיות שהם משיגים שם את בחי' השמחה וטוב לבב הנ"ל. לכך כדי שיגיעו לבחי' זו הי' צריכים לעבור את הנהר כי הנהר הוא הנהר הידוע בפסוק ונהר יוצא מעדן שנהר לשון המשכה כמו ונהרו אליו כל הגוים והוא בחי' המשכות סדר ההשתלשלות שבחי' הנהר הוא בכלל סדר ההשתלשלות שהוא בחי' בינה והוא בחי' בריאה שבאצי' ולכן יוצא להשקות את הגן שבעולם הבריאה ורחובות הנהר הוא אות ה' דשם הוי' שהוא בחי' התפשטות וגילוי בהשגה וכדי לראות את פני הוי' דהיינו בחי' שמחה וטוב לבב שהוא למעלה מהשתלשלות צריך לעבור למעלה מבחי' הנהר הנ"ל וזהו בנהר יעברו ברגל שבכל רגל יעברו למעלה מבחינת הנהר והמשכת ההשתל' והוא כמו בעה"נ ישבו אבותיכם דר"ל למעלה מבחי'

הנהר וכמ"ש במ"א וכדי שיוכלו להגיע לבחי' זו הוא ע"י שהי' תחלה בחי' הפך ים ליבשה דהיינו שיוגבהו נש"י ויגלה להם בחי' זו דשמחה וטוב לבב וזהו שם נשמחה בו שכל השמחה שהי' להם לדורות בעלותם לרגל ג' פעמים בשנה וכן התגלות השמחה עכשיו בכנס"י ברגלים שהוא בחי' בעבר הנהר יעברו כו' הי' הכל מן העליי' וההגבהה שנגבהו ונתעלו פעם א' בנס דקי"ס, והוא כמו ע"ד דוגמא ענין תנופות אהרן כה"ג שהניף את הלוים כ"ב אלף תנופה לפני הוי' שהוא בכדי שיוכלו הלוים אח"כ לשורר ולומר שירה בשמחה לשמח אלקים ואנשים שלא יוכלו להגיע לבחי' זו מעצמותם כ"א ע"י אהרן כה"ג שהוא בחי' ורב חסד אה"ר לכך ע"י שהניף אותם הגביהם לבחי' זו שיוכלו לשורר, והרי מכיון שהגביה אותם פ"א והמשיך להם בחי' אה"ר נשאר הכח הזה בהם לעולם שיוכלו לומר שירה כו' וכמו"כ הוא ענין הנ"ל שע"י שנהפך הים ליבשה ונתעלה אז לבחי' שמחה וטוב לבב הנ"ל, נשאר בהם כח זה לעולם להיות בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו.

ובזה יובן מה שזכו כולם לנבואה ע"י הנס דקי"ס ע"ד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא כי הנה ענין נבואת יחזקאל היתה מע"ס דיצי' לכן ארז"ל שיחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך וישעי' דומה לבן כרך כו' בחגיגה די"ג ע"ב וישעי' הי' נבואתו בבריאה והיינו ענין מעלת בן כרך לבן כפר בלק"ת ד"ה והי' מדי חדש בחדשו פ"ב, ולכן בשעת קי"ס שנהפך הים שהוא בריאה להיות בגילוי כמו יצירה על כן ראתה מה שלא ראה יחזקאל שהיתה נבואתו מיצירה שהרי השיגו בבריאה.

קיצור. וזהו ענין נס דקי"ס שע"י הגילוי מלמעלה מהשתלשלות שע"ז נהפך הים ליבשה ע"ז זכו נש"י שיעברו בתוך הים להגיע לבחי' טוב לבב ורעו"ד אליו ית' שהוא למעלה מהשתלשלות וזהו פי' הפך ים ליבשה, וע"ז יוכלו בכל רגל מג' רגלים לעבור הנהר של בחי' השתלשלות להגיע לשמחה וטוב לבב הנ"ל שכל זה הוא ע"י שהגיעו לזה פעם א' כשהפך ים ליבשה ומזה נשאר בהם הכח לדורות כמו שנשאר ללוים הכח לאהבה ושיר ע"י שהניף אותם אהרן כהן גדול והגביה אותם פ"א וכמ"ש ג"כ בענין חנוכה וחנוכת המזבח שהחינוך הוא המשכה עליונה כדי שישאר הכח שיוכל להיות לו כח מעצמו כו' וכמו שמחנכין התינוק לבית הספר ואח"כ הולך ע"ז מעצמו, ומזה יובן לענין הנ"ל.

ועתה יתבאר מאמר הזהר הקדוש משנה אתתא דההוא נער ואיהי שפחה דשכינתא כו' פי' כי הכתר נק' ע"י ופירושו זקן והיינו מצד בחי' הגדלות שבו מלובש אוא"ס ב"ה ממש ולכן אין שייך שם בחי' התפעלות ודינין ח"ו רק אדרבא יגמה"ר כמ"ש אני הוי' לא שניתי שאין שום שינוי והתפעלות משינוי הזמן שלמטה דמעשה התחתוני' כמ"ש אם צדקת מה תתן לו ולכן נק' זקן והוא ע"ד מ"ש באד"ר דקכ"ח ע' בענין חכ' כו',

והיינו דאמרי סבא דעתוי' סתום כו' והענין כי ההפרש בין הנער להזקן כי הנער אעפ"י שיש בו חכמה מ"מ הוא עלול להתפעל מאד ולא יסבול דבר שכנגד שכלו ורצונו וכל התפעלות ענין שינוי הוא אבל זקן דעתוי' מתישבת מפני שלא יתפעל משום דבר שנגד רצונו והיינו מצד עוצם יישוב הדעת יוכל לסבול הכל. וזהו דעתוי' סתום ר"ל שאין נמשך מן הדעת במדות להתפעל כי כשנתפעל מהדעת שיודע מה שעשה נגד רצונו הנה היא פתוחה מהדעת במדות משא"כ מבחי' גדלות הדעת דכתיב וירא און ולא התבונן ולמעלה היינו מבחי' ד"ע שבכתר וזהו דעתוי' סתום וכמשארז"ל מי כמוך באלים מי כמוך באילמים והוא שותק כו' ולכן נק' בחי' הכתר א"א על היות שאין שם בחי' התפעלות ושינוי מעשה התחתונים משא"כ בחי' ז"א דאצילות שהם המדות חו"ג בבחי' זו תלוי סדר והנהגת עולמות דבי"ע ויש שינויים שפעמים מתהפך ממדה"ד שלא הוכשרו ממעשה התחתונים ולכן כל עיקר ענין התפילה קושר כתרים לקונו כי הוא להמשיך מא"א לז"א כמ"ש במ"א) אך מצד בחי' המתקותו בחסדים תמיד כי רובו חסדים נק' ג"כ אני הוי' לא שניתי כי באצי' איהו וגרמוהי חד אכן כשמתלבשים חיצוניות הכלים דז"א דאצי' בו"ק דיצי' שהוא בחי' מט"ט אז נק' נער ששם ימצאו השינויים וההתפעלות ע' פרדס שער כ"ד פי"א) וזהו שנאמר נער הייתי גם זקנתי פסוק זה שרו של עולם אמרו שהוא מט"ט שנק' שר של העולם שהוא המעלים ומסתיר על שפע האצי' המתלבש בתוכו כדי שיהי' התהוות העולם בגבול ומדה כו' ונק' ג"כ נער מטעם הנ"ל. אך לפעמים מתעלה באצילות ומקבל הארת מוחין דגדלות ונעשה זקן ואח"כ יורד למטה לקטנות להיות בחי' נער והוא תמיד בעליות וירידות כו' (וזהו ענין מצות טלית קטן שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו היינו להמשיך מקיפים לבחי' נער הנ"ל) והנה משנה נק' אתתא דהאי נער כי המשנה הוא במל' דיצי' ששה סדרי משנה הם ו"ק דמל' דיצי' לכן נק' אתתא דהאי נער שהוא בחי' ו"ק דז"א דאצילות המלובשים בו"ק דז"א דיצי' (ובחי' זו בעבודה היינו שקודם עסק התורה צ"ל דו"ר שהן מבחי' ו"ק דיצי' ואז נק' העוסק בתורה מארי דאורייתא ועוסק בתורה לשמה שממשיך אוא"ס בתורה כו') ואיהי שפחה דשכינתא פי' שכינתא היינו מל' דאצי' ולכן בחי' משנה שהוא בחי' התלבשות התורה בגשמיות נק' שפחה לגבי שורש ומקור פנימי' התורה כי מל' דיצי' נק' שפחה לגבי מל' דאצילות המלובשת בה והוא ענין המשנה שהוא במל' דיצי' כן נראה באצי' ר"ל הלבוש הוא מל' דיצי' אבל תוכה רצוף מל' דאצי' ולכן מתניתן מלכתא ממש דהיינו מל' דאצי' רק שבחי' הלבוש הוא ממל' דיצי' הנק' שפחה לגבי מל' דאצי' וכמשל הטיפה הנמשכת מעצם המוחין דאעפ"י שעצם המוחין מלובשים בה מ"מ הם באים בבחי' הגשמיי' בטיפה גשמיי' לכך אעפ"י שתורה אחת הוא ממש מ"מ פנימי' בסתר המדריגה היינו בחכ' של הלכות המדברת בענינים גשמיי' נק' חכמה זו המלובשת בפנימי' חכמה שפחה לגבי פנימי' ועצמיות התורה והחכמה כמו שהיא למעלה בלא לבוש זה שנק' גבירתה והוא בחי' כחב"ד דמל'

דאצי׳ ששרשה מאד נעלה כי נעוץ סוב״ת גם אבא יסד ברתא כמ״ש במ״א) ואעפ״כ תורה אחת היא אמיתית הפנימי׳ הנק׳ גבירתה עם המשנה ולכן נק׳ המשנה מלכתא בגמרא להיות כי אמיתית ועצם הפנימיות דחכמה שבמל׳ דאצילות בא במשנה רק שהיא מתלבשת בלבוש מל׳ דיצי׳ שהלבוש לבד נק׳ שפחה וידוע דלבה גס בה בשפחתה כי הן עצם א׳ וגם נק׳ מל׳ דיצי׳ שפחה כמו שדרך השפחה לתקן המאכלים הערבים לגבירתה וכדתנן בפ״ה דכתובות הכניסה לו שפחה א׳ לא טוחנת ולא אופה כו׳ כך ענין תיקון המאכלים הוא בירורים וניצוצים עליונות שנפלו בשבה״כ בק״נ ועיקר עה״ד טו״ר הוא ביצי׳ כנז׳ באגה״ק והמשכילים יזהירו כו׳ וא״כ הבירור ע״י מל׳ דיצי׳ והיינו על ידי המשניות כשר וטהור ומותר כו׳ והעלאת הניצוץ ליכלל לקדושה כו׳ וא״כ ע״י המשנה בירור ותיקון הנ״ל וזהו דמפרש בזהר ע״פ אעשה לו עזר כנגדו על המשנה שהוא עזר מבחי׳ כנגדו היינו בירור ק״נ כנ״ל.

להבין ביאור הדברים על פסוק בני ישראל וישובו כו׳ ואתה הרם כו׳ בענין קי״ס. הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו. פי׳ צלם הוא כמו עד״מ שעושים השרים דמות גוף האדם מזהב או מכסף או עץ שמצייר דמות של האדם החי ממתכות או מעץ ועושה אותו כדמות החי ממש בידים ורגלים וגם הוא מצייר אף הרוחניות והחיות של האדם שנדמה כאלו אותו הצלם ודמות האדם מלך או שר רואה בעיניו (או מראה פנים צהובות) שעושה זה ממיני צבעים שמדמים למראה כאלו הוא רואה וזהו מה שנק׳ בלשון לע״ז פאטרע״ט. והנה הצלם הזה הגם שציורו הוא ממש ציור צלמו של פני האדם וגם נראה ונדמה ציור הרוחניות של האדם הרי אעפ״כ אינו ערך כלל למהותו ועצמותו של האדם החי ממש. ועד״ז יובן ענין בצלמינו (שקאי על נפש האלקית שבאדם שנמשכה מע״ס. וא״כ יש בה ממש כל בחי׳ שיש בע״ס שכל ומדות כו׳. ועד״ז נאמר בתורה ורחל היתה יפ״ת וגם מצוייר בה מעין הרוחניות והאור המלובש בע״ס. וזהו ענין יפת מראה כו׳ כמ״ש במ״א ע״פ אם לא תדעי לך כו׳. ועכ״ז אין הנפש ערוך כלל וכלל למהות הע״ס ממש לא מיני׳ ולא מקצתי׳. וז״ש אברהם ואנכי עפר ואפר. כדפי׳ באגה״ק ד״ה להבין משל ומליצה בשם המגיד). וענין כדמותינו הוא יותר למטה אף מבחי׳ צלם הנ״ל (ר״ל ריחוק יותר מהמהות ועצמיות שממנו עושים הדמות) והוא עד״מ כמו חותם בתוך חותם. דהיינו החותם שהוא ציור של הדבר מניחים אותו על השעוה ונעשה בהשעוה דמות אותו החומר המצוייר כו׳. והו״ז רחוק ביותר מעצם הדבר. ולכן כדמותינו הוא

בכף הדמיון (וני שגם ממשל הנ״ל דענין הצלם של האדם יכולים אנו לבאר ענין צלם ודמות כי מה שמצייר אברי האדם בהצלם ראש וידים ורגלים ע״ז שייך לומר שהוא בצלם האדם, אמנם מה שמצייר בו ג״כ דמות הרוחניות והחיות של האדם ע״י סממנים כנ״ל, הנה ציור זו לגבי החיות שבאדם אינו רק דמות לבד ולא נופל ע״ז לשון צלם כי אינו בערך כלל לחיות של האדם כו׳, משא״כ האברים שייך על זה לשון בצלמינו כו׳, שהרי הם בציור אברי האדם ממש, והסברא זו א״ש לפי מ״ש הנמשל לקמן דמה שיש בהנשמה מבחי׳ ע״ס שייך על זה בצלמינו, אמנם מה שיש בה ג״כ מעין האור א״ס המלובש אין שייך על זה בצלמינו כ״א רק כדמותינו כו׳).

ולהבין כל זה איך הוא בנפש בחי׳ הנ״ל צריך להבין תחלה מה שכתוב למען יזמרך כבוד ולא ידום ומבואר בזהר דכבוד היינו בחי׳ מלכות דקארי תדיר לנה״ע ולא שכיך לעלמין, וכמ״ש אלקים אל דמי לך וכו׳ שהוא תמיד בבחי׳ ביטול ליכלל למעלה (ובמ״א מבואר שע״ז נאמר ואל אישך תשוקתך ע׳ בד״ה והי׳ לכם לציצית). וצריך להבין איך שייך בעצמות בחי׳ הביטול באהבה ויראה (שזהו ענין השירה והרי בחי׳ מל׳ זהו דבר ה׳. והנה עד״מ באדם לא יתכן שהדיבור משתוקק ומתבטל לגבי המחשבה כשנשתק מלדבר שאין יתכן ענינים כאלו רק בדבר נפרד מחברו שמשתוקק אליו כמו האשה לאיש, משא״כ הדיבור והמחשבה שהם שניהם כחות הנפש מה שלפעמים מדבר ופעמים שותק זהו ע״י הבחירה ורצון של הנפש, אבל לא שייך על זה לשון ביטול ותשוקת הדיבור לגבי המחשבה, וא״כ כמו״כ למעלה יפלא איך יתכן לומר על בחי׳ מל׳ שהוא דבר ה׳ המחיה את העולמות שהוא מזמר בשביל בחי׳ ביטול ותשוקה (זה ההג״ה מ״כ וגם לא ידעתי אם הוא מהרב רבינו נ״ע) ובאמת מצינו שיש בחי׳ אהבה ויראה גם בפנימיות ועצמיות כמ״ש בע״ח החכמה ירא לעלות לכתר (צ״ע בע״ח שער מטי ולא מטי ושער הכללים כו׳), וכן איתא בזוהר דאפילו אור צח ומצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות ופי׳ המגיד דאוכם הוא לשון בושת שהוא יראה בושת, והרמ״ק כתב בפרדס תירוץ על זה שזה שיש בחי׳ אהבה ויראה הוא רק בכלים דע״ס ששם יש שייכות שיהי׳ בחי׳ אהבה ויראה שהעלול משתוקק ליכלל וליבטל בעילתו, אבל בהעצמיות שהם האורות המלובשים בהכלים אין שייך לומר זה, כן תירץ הרמ״ק (ולפי הקבלה שלו דבכלים שייך השתלשלות עילה ועלול, וא״כ אינן בערך האור שהוא למעלה מגדר השתלשלות, ולכן בהאורות שהם המשכה והארה מא״ס ג״כ לא שייך השתלשלות עילה ועלול, וא״כ לא שייך לומר בהן בחי׳ ביטול ואהבה ויראה כי הן עצם האלקות משא״כ בהכלים כיון ששייך בהם ג״כ השתלשלות עילה ועלול ואינן עצם האלקות ממש א״כ יצדק ג״כ ענין למען יזמרך כבוד כו׳). אבל באמת לפי קבלת האריז״ל והבעש״ט והמגיד אינו כן אלא שגם הכלים הם אלקות ממש. הנה מ״ש הרמ״ק השתלשלות ע״ע הוא למטה מאד

נמוך מהכלים כ"א זהו בבחי' היכלות שם הוא בחי' ההשתלשלות עילה ועלול אבל בהכלים אין שייך כלל בחי' השתלשלות עילה ועלול אלא הם למעלה מגדר ההשתלשלות (כוונת ההשתלשלות עילה ועלול הנזכר כאן ע"כ צריך לומר להתהוות שכליים נבדלים דבי"ע שמהיכלות דאצילות ואילך שייך לומר שיתהוו מהם השכלים נבדלים דבי"ע דרך השתלשלות עילה ועלול לפי מה שכתוב באגה"ק סי' כ' שגם ההיכלות דאצילות הם בחי' נבראים וז"ל וכן באצילות מחיצוניות הכלים די"ס דאצילות שהן אלקות נבראו ההיכלות דאצילות כו' עכ"ל, הרי שההיכלות הן נבראים ואינו אלקות מש"ה משם ואילך שייך עילה ועלול לגבי בי"ע משא"כ הכלים שהן אלקות ממש הן לגבי הנבראים למעלה מגדר ההשתלשלות עילה ועלול רק שהתהוות הנבראים מהכלים ע"ד יש מאין כו' וכיון שהכלים הם אלקות, א"כ הדרא קושי' לדוכתא איך יתכן ע"ז למען יזמרך כבוד כו', משא"כ לפי דעת הרמ"ק דמהכלים שייך בחי' השתלשלות עילה ועלול לגבי בי"ע א"כ ודאי יצדק ענין למען יזמרך כו' ביטול ואהבה ויראה כיון שהם כבר בגדר ההשתלשלות כו', אמנם באגה"ק שם סי' כ' ~~כתב~~ נראה מדבריו דאף לפי דעת הרמ"ק מכלים דאצילות לבי"ע אין שייך כלל השתלשלות שהרי כתב שם וז"ל אמנם הכוונה היא לומר* שגם הכלים הם אלקות ממש לברוא יש מאין כמו הא"ס ולא בבחי' השתלשלות עו"ע לבד, ומ"ש הרמ"ק ענין השתלשלות עילה ועלול וכן הוא בזוה"ק פ' בראשית היינו בהשתלשלות הספירות בספירות עצמן בבחי' הכלים כו' עכ"ל. הרי כתב דגם להרמ"ק אין הענין שהנבראים משתלשלים מהכלים דרך עילה ועלול ח"ו כ"א זהו הכלים מהכלים עליונים מהן בעצמן וזה אמת גם לפי דעת האריז"ל שהרי כ"כ בשם הזוהר פ' בראשית, וא"כ לפ"ז צריך לומר מה שכתב דהרמ"ק תירץ דבהכלים שייך בחי' ביטול אהבה ויראה וצריך לומר דמ"מ יש הבדל בין הפרד"ס להאריז"ל בענין הכלים. דהנה הרמ"ק בפרד"ס שער העצמות וכלים הביא ב' דעות אם הספי' הם אלקות הנק' עצמיות או שהם רק בחי' כלים והכריע שיש בהן עצמות וכלים א"כ משמע שהכלים אינם אלקות ממש, רק שהם לבוש להעצמות דספי' שהן אלקות. ומ"ש באגה"ק דגם להרמ"ק אין שייך מהכלי' לבי"ע השתלשלות זהו לפי שהרי בהכלים מלובש העצמות א"כ בהם ועל ידם נשפע שפע האלקות ממש וא"כ ודאי הוא למעלה מהשתלשלות לגבי בי"ע, ומ"מ כיון דס"ל שהכלים דע"ס אינן אלקות אתי שפיר דשייך בהו אהבה ויראה וביטול משא"כ לפי דעת האריז"ל דגם הכלים דע"ס דאצילות הן אלקות ממש רק החילוק בין אורות לכלים שהאורות הם פשוטים ולאו מכל אינון מדות כלל כו' כמ"ש במ"א, אבל מ"מ כיון שגם הכלים הן אלקות ממש קשה לכאורה איך שייך בהם אהבה ויראה כו' וכנ"ל), כי הנה כתיב אני הוי' לא שניתי פי' לא יש שום שינוי בין קודם ההשפעה להחיות העולמות ובין אח"כ שאינו מתפעל ומשתנה ח"ו מחמת ההשפעה

לומר . . לברוא: באגה"ק קכט, ב: לומר שהן אלקות לברוא.

משא״כ בבחי׳ ההשתלשלות עילה ועלול אין שייך לומר לא שניתי דבודאי יש שינוי והתפעלות בהעילה מחמת ההשפעה כשמשפיע אינו כמו מקודם שהי׳ דבוק בעילה שלו ובשעת ההשפעה יורד כו׳ וכיון שגם הכלים דאצי׳ הם אלקות שייך בהם ג״כ אני הוי׳ לא שניתי (וגם נודע דשם הוי׳ יו״ד בחכמה ה׳ בבינה כו׳) וא״כ ע״כ צריך לומר דההשפעה מהם להתהוות בי״ע אינו ע״ד עילה ועלול דא״כ היו הכלים משתנים מחמת הבריאה כו׳. אלא ההשפעה מהם לבי״ע הוא בבחי׳ שלמעלה מהשתלשלות כ״א שם הוא בחי׳ בורא ונברא שאין ערוך הבורא ית׳ לגבי הנברא ואינו מתהווה כלל ע״ד השתלשלות עילה ועלול ח״ו שאף ריבוי רבבות השתלשלות דרך עילה ועלול לא יועילו שממהות אלקות יתהווה מהות נברא ח״ו אלא התהוות זו הוא בחי׳ יש מאין ולכך נק׳ גם א״ק אדם דבריאה דאף שא״ק הוא למעלה מאצילות אעפ״כ לגבי א״ס ב״ה נק׳ בריאה שאין ערוך לא״ס ב״ה כמו הנברא ממש שאין לו ערך לבורא, ואינו מתהווה בבחי׳ השתלשלות עילה ועלול מא״ס ב״ה אלא יש מאין (ולא כמ״ש באיזו ספרי קבלה על כתר דא״ק שהוא העלול הראשון, וזה אינו שהתהוות א״ק מא״ס ב״ה הוא בריאה יש מאין) ופי׳ יש מאין הוא כמ״ש מלכותך מלכות כל עולמים מלכותך הוא מלכות דא״ס הוא מקור המחיה לכל העולמות שלמעלה מאצילות שהם עקודים נקודים וברודים וא״ק, והוא מלכות כל עולמים מקור כל המל׳ שבהעולמות אבי״ע ועקודי׳ כו׳ ובחי׳ מל׳ נק׳ שמו ית׳ דמבחי׳ שמו ומלכותו הוא התהוות העולמות, ועד״מ ממשלתו של המלך על המדינה שאין עצמיותו מתפשט בהמדינה רק מלכותו הוא מה ששמו נקרא עליהם, וכך הוא למעלה התהוות א״ק וכל העולמות נק׳ מל׳ דא״ס פי׳ מה ששמו נקרא עליהם זהו חיותם ולכן נק׳ מאין ליש היפך מבחי׳ עילה ועלול שעצם העילה נמשך בהעלול משא״כ בחינת מלכות הוא רק מה ששמו נקרא, וזהו אני הוי׳ לא שניתי אפילו בהשם אין שום שינוי מלבד דהשם אינו נוגע לעצמיות כמו למשל במלכותא דארעא שנקרא שמו על המדינה שאין נעשה שום שינוי בהשם מחמת שינוי המדינה כמו שיש קור וחום קיץ וחורף בהמדינה שאין שייך זה השינוי של הקור וחום שבהמדינה שיהי׳ בהשם של המלך, וכמו״כ הוא למעלה מאחר שהתהוות כל העולמות הוא מבחי׳ שמו ית׳ שנקרא עליהם וכנ״ל במ״ש מלכותך מלכות כל עולמים שזה גופא הוא המחיה, וזהו בורא קדושים ישתבח שמך כו׳ הטוב שמך כו׳ א״כ אין שום שינוי והתפעלות בבחי׳ השם ומלכותך מחמת התהוות העולמות ושינוייהם אחר התהוותם כו׳, וכמו שהוא במל׳ דא״ס לגבי א״ק שנק׳ א״ק בריאה כך ג״כ ממל׳ דאצילות לבריאה וזהו שאף בכלים דאצילות לא שייך השתלשלות עו״ע, ופי׳ דעילה ועלול היינו שבחי׳ העילה מתלבשים בהעלול, וזהו כמו באדם השתלשלות הדיבור מהמחשבה והמחשבה מהמדות והמדות מהשכל שהן מתלבשים זה בזה שהמחשבה מתלבשת בהדיבור וכן המדות בהמחשבה והשכל במדות ויש שינוי כו׳, אבל מכלים דאצילות שהתהוות בי״ע אין ההמשכה עד״ז רק כמ״ש מלכותך מלכות כל עולמים (וכנודע שמל׳ דאצילות

היא נק׳ בחי׳ כלי לגבי הע״ס שלמעלה ממנה וגם ע״ס דמל׳ מתהוים מעשר מלכיות שבע״ס דז״א והנה המל׳ דאצילות הוא מקור לבי״ע ע״ד בחינה הנ״ל ששמו נק׳ עתיק לבריאה פי׳ עתיק מלשון המעתיק הרים שהוא נעתק ומובדל מבי״ע רק שמו נקרא כו׳ ואינם בחי׳ התחברות כמו עילה ועלול כו׳), והנה כמו שיש למעלה בחי׳ השתלשלות עילה ועלול דהיינו מההיכלות ואילך כמש״ל ויש בחי׳ שלמעלה מההשתלשלות כמו מכלים דאצילות לבי״ע כן בנשמת האדם שהוא בצלמינו כדמותינו יש ג״כ ב׳ בחי׳ הנ״ל שבחי׳ מחדו״מ שבאדם הם כמו בחי׳ היכלות ושייך בזה השתלשלות וכן אפילו בשכל ומדות ויש בחי׳ בנשמה שהוא למעלה מההשתל׳ לגבי מודו״מ והוא בחי׳ רעותא דליבא כו׳. והנה גם בעבודה צריך להיות ג״כ ע״ד ב׳ בחי׳ הנ״ל שתחלה צריך להיות התבוננות בחיצוניות העולמות וכמאמר רבינו ז״ל משל לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימי׳ ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהי עייל, לכך צריך להתחיל תחלה להתבונן בחיצוניות העולמות דהיינו בבחי׳ שמשתלשלים זה מזה דרך עילה ועלול והוא מההיכלות דאצילות ולמטה אשר יש בהם ג״כ ריבוא רבבות בחי׳ וההיכל הוא כללות ההשפעה וממנו נמשך אח״כ לפרטים רבים כמו היכל האהבה ובו מלאכים רבבות מחנה מיכאל ק״פ אלף כו׳ (עמ״ש במ״א ע״פ ארץ טובה טובה הארץ מאד מאד כו׳) ומהיכלות דאצילות להיכלות דבריאה ובבריאה גופא יש היכלות דאו״א והיכלות דזו״נ כו׳, ויש בזה ריבוא רבבות השתלשלות עילה ועלול ומהתבוננות זו נולד אצלו אהבה ויראה והן בחי׳ אהבה ויראה חיצוניות שלמטה מהשכל, ונמשכים ג״כ מהשכל דרך עו״ע (ועד״ז יובן ענין שייכות ההיכלות לק״ש ותפלה וכנזכר בזוהר פקודי באריכות) ואח״כ צריך להעמיק בהתבוננות בפנימיות החיות שהוא למעלה מההשתלשלות שיתבונן איך שהוא נברא מאין ליש וכל היכלות הנ״ל הם בריאה מאין ליש לגבי א״ס ב״ה שהתהוותן ממל׳ דא״ס ב״ה שנעשה בחי׳ עתיק לבריאה הוא בחי׳ א״ק שנק׳ אדם דבריאה דפי׳ עתיק הוא מלשון המעתיק הרים שהוא לשון נעתק דהיינו שאין ערוך כלל בין הנברא הוא בחי׳ א״ק לגבי הבורא הוא בחי׳ מל׳ דא״ס שמו הגדול ית׳ ולכך נק׳ המל׳ עתיק לבריאה שנעתק ונבדל מהנבראים בבחי׳ אין ערוך כו׳, ומזה ההתבוננות שמתבונן בפנימיות שלמעלה מההשתלשלות, שהוא ענין התבוננות בא״ס ב״ה יוליד מזה אהבה ויראה פנימיות שיש אהבה ויראה בפנימיות אף בעצמות (ר״ל אף גם בבחי׳ הכלים דאצילות שהן אלקות ולמעלה מהשתלשלות לבי״ע, מ״מ שייך בהן אהבה ויראה כמ״ש למען יזמרך כבוד כו׳. וכאן מתחיל לתרץ הקושי׳ דלעיל איך שייך אהבה ויראה באלקות דודאי אהבה ויראה חיצוניות הנ״ל לא שייך בהו אבל יש בחי׳ ומדרג׳ אהבה ויראה פנימיות דשייך בהו ג״כ, וא״ש עם מש״ל דאהבה ויראה חיצוניות הן נמשכים דרך השתלשלות והאלקות הוא למעלה מהשתל׳ אבל אהבה ויראה הפנימי׳ הן למעלה מההשתלשלות כו׳), וענין האהבה ויראה פנימית ששייך גם בעצמיות הוא בחי׳ מטי ולא מטי המבואר בזוהר

וע"ח ובח"מ ח"ש פי' שיראה פנימי' שהוא בחי' שוב שבהיכלות דאצילות הוא יראה עילאה יראה בושת, והוא מ"ש בזוהר דאפילו אור צח אוכם הוא קדם עילת העילת ופי' המגיד אוכם הוא לשון בושת והוא יראה בושת שבהכלים דאצילות וכן הוא מ"ש שהחכמה ירא לעלות להכתר כו', וזהו בחי' השוב שבעצמות והרצוא שבעצמות הוא הרעותא דליבא שהוא בחי' נקודת הלב והוא ע"ד מ"ש בזוהר דאית חסד ואית חסד חסד דלגאו וחסד דלבר, פי' דלכאורה אינו מובן מהו ההפרש בין חסד דז"א להחסד שבי"ג מדה"ר שאותו חסד שבי"ג מדה"ר נקרא רב חסד, וחסד דז"א נקרא חסד סתם, דאין הפי' ששם החסדים מרובים ושלכך נק' רב חסד. אך הפי' וההפרש ביניהם הוא שזה החסד דז"א הוא בחי' חיצוניות ולכן נק' חסד דלבר והרב חסד שבי"ג מדות הוא בחי' פנימיות (עמ"ש ע"פ ועשית בגדי קודש כו' אה"ר דאהרן ואהבה דאברהם הם מב' חסדים אלו ע"ש) והוא הרעותא דליבא שהוא פנימית נקודת הלב (ואה"ר זו דרעו"ד והיראה בושת הנ"ל זהו נקרא רו"ש ונק' מטי ולא מטי דשייכי אף גם בעצמיות היינו בהכלים דאצילות ואפי' בכתר כו' שהרי שרש בחי' זו מרב חסד הנ"ל, וכן יראה עילאה שרשה מגבורה דע"י שבמו"ס כו') וכמ"ש בזוהר ע"פ שחורה אני כו' (בזוהר בלק דקפ"ז) שנעשית נקודא חדא דלית בה חיוורא היינו שמכל פרצופה נעשית רק נקודה חדא והוא בחי' כתר מל' כו', דהיינו שזו הנקודה הוא בחי' רעו"ד שהיא למעלה מהכלים פי' שאינה נתפסת בכלים כלל שהם שכל ומחשבה (שהרעו"ד לגבי השכל ומחשבה הוא בחי' למעלה מההשתלשלות ע"כ אינה נתפסת בשכל ומחשבה) ואף בלב א"א לסבול ולהכיל ממש האהבה וזהו דלית בה חיוורא שאין בה השגה כלל וכמ"ש בזוהר מגו דחיקא דרחימא דלא יכלא למסבל שזו הרעותא דליבא הוא פנימית נקודת הלב מה שאינה יכולה להתיישב בכלי הלב שלא יכלה הלב למסבל כו' (כנזכר ע"פ טוב לחסות שיש אהבה שאין הלב יכיל כו') וזהו בחי' אהבת בכל מאדך שהוא למעלה מהכלים שזהו בחי' כלות הנפש ממש, וזהו הרצוא שבפנימיות ועצמיות אך תחלה צריך להיות בכל לבבך ובכל נפשך וכמאמר רבינו ז"ל משל לגיזבר כו' כנ"ל. (והנה עדיין אין תירוץ זה מובן היטיב ע"ד השכלה כ"א ע"ד אם קבלה היא נקבל דגם בהכלים שהן אלקות שייך אהבה ויראה פנימיות ע"ד הנ"ל, אבל אינו מובן בשכל איך הוא תירוץ על הקושי' העצומה איך באלקות יהי' שייך אהבה ויראה כו' וכ"ש כלות הנפש כו', וא"כ זהו היפך מבחי' לא שניתי כו', אך דברי תורה הם עניים במקום א' כו', ונ' שיובן זה ממ"ש רבינו ע"פ כאשר השמים החדשים כו', דביאר שם דשמים הוא בחי' שוב וארץ הוא בחי' רצוא וזהו שמים וארץ דעכשיו שיש הסתר והעלם לכך שייך רצוא לצאת מהחושך ואח"כ שוב, אמנם לע"ל כאשר יקויים ונגלה כבוד הוי' ולא יכנף עוד מוריך כו', ויהי' הגילוי למטה כמו באצילות ממש ויותר מבג"ע העליון דלכך יקומו האבות ומשה מג"ע ויבואו בגוף בתחה"מ למטה כו', וא"כ מהו עוד ענין רצוא וכו' ומהו ענין שמים וארץ חדשים

שהן רו"ש וגם אשר אני עושה שהוא בחי' ההמשכה והגילוי מא"ס ממש שייך בזה ג"כ רו"ש, הנה יובן עד"מ שאנו רואים בחי' רו"ש ברוח החיים והנשמה אשר בגוף האדם שהוא דפיקא דליבא שהלב דופק תמיד ע"ד התפשטות החיות והסתלקות וחוזר חלילה וזהו ענין רצוא ושוב, ולכן נק' ג"כ נשמה ע"ש הנשימה שהיא רצוא ושוב. ובכ"ז יובן הדוגמא למעלה מההשפעה מהמאציל העליון בהכלי' דאצילות שהוא עד"מ התפשטות הנשמה בגוף האדם שהוא בבחי' מטי ולא מטי שהאור מטי ומתפשט ואח"כ מיד חוזר ומסתלק וחוזר חלילה כו', וכענין על גחליו ירחף נוגע ואין נוגע, שלהיות גילוי ההשפעה מהמאציל בהכלים שלא ע"ד רו"ש לא היו יכולים לסבול והיו מתבטלים לגמרי ממציאותן ע"כ הוא בבחי' מטי ולא מטי ודרו"ש, ונודע שבחי' מטי ולא מטי הוא בעקודים כו', וע"כ לא נשתברו הכלים משא"כ בנקודי' כו'. ומעתה יובן מש"כ דגם בהכלים שייך אהבה ויראה פנימיות החכמה ירא לעלות כו', היינו בחי' מטי ולא מטי שאלו לא הי' רק בבחי' מטי לא יכלא החכמה למסבל והי' שבירת הכלים כו', והרעו"ד בחינת רצוא כו' וכמו דפיקו דליבא, אלא שמצד ההשפעה שלמעלה מא"ס שייך לקרותו מטי ולא מטי ומצד הכלים המקבלים בחי' אור זה ע"ד מטי ולא מטי שייך לקרותו אהבה ויראה או רצוא ושוב שהכלי ודאי תשוקתו לקבל אור וגילוי זה וכמו תשוקת האדם לחיי נשמתו נפשי אויתיך בלילה, והוא גם כן בבחי' שוב ויראה מהגילוי יותר מדאי כו'. ובזה יובן מ"ש ע"פ וקבל היהודים דהאהבה לבחי' סוכ"ע הוא דוקא בבחינת רו"ש יען שזהו אהבה פנימיות שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל, לכך צריך להיות בבחי' רצוא ושוב דוקא מטעם הנ"ל. ועד"ז יש ליתן טעם למה שכ' בתניא פרק מ"ד דבחי' אהבה דנפשי אויתיך בלילה כלולה מאהבה רבה ואה"ר זהו רעותא דליבא, והיינו להיות שרשו מבחי' אהבה ויראה שבעצמיות שהוא ע"ד הנ"ל כנ"ל) ולכך כתיב בכל מאדך שהוא בחי' הא"ס שלך שלפי כלי' נק' אהבה זו בחי' א"ס שאין הכלי יכולה להכיל ולסובלה עד שהיא בבחי' רו"ש ומטי ולא מטי וכשמעלה מ"ן בבחי' א"ס שלו דהיינו אהבת מאדך ממשיך מ"ד את אור א"ס ב"ה המאיר בעולם העקודים שהוא בחי' מטי ולא מטי. וזהו בחי' כדמותינו שהוא בכף הדמיון, פי' שאהבת בכל מאדך ורעותא דליבא מה שאינו נתפס בהכלי שלו שהוא בחי' א"ס שבאדם, ע"ז נאמר כדמותינו שהוא דמות לבחי' א"ס הלא באמת אין ערוך כלל לבחי' אור הבלי גבול באמת אשר אינו נתפס בשום כלי כלל, וכמ"ש השמים ושמי השמים לא יכלכלוך משא"כ בבחי' המאד שבאדם אף שיהי' האהבה באמת עד דלא יכלא למסבלה ויבא לכלות הנפש היינו רק שאין כלי הגוף יכול לסובלה שהכלי קטן מהכיל אה"ר זו והוא למעלה מהגבול של כלי זה אבל לגבי כלי רוחני ורחב יותר הרי אהבה זו יכולה להכיל, ולכן נק' כדמותינו שהוא רק בחי' דמות ודמיון לבד מבחי' אור א"ס ב"ה, אבל אין ערוך ביניהם כלל, ורק מ"מ ע"י אתערותא דלתתא בבחי' בכל מאדך מעורר גילוי בחי' אור א"ס (ובצלמינו הוא באהבה ויראה חיצוניות הבאים מהתבוננות בבחי' השתלשלות אשר

בחי' אהבה ויראה זו לגבי אותו בחי' ומדרגות שבהשתלשלות שכליים נבדלים נק' בצלמינו כו', מ"כ). ומכ"ז מבואר שרש ענין המבואר לעיל שבאדם יש השתלשלות מחדו"מ ושרשן מבי"ע שזהו ג"כ גדר ההשתלשלות, וזהו ענין בצלמינו כי בחי' השתלשלות שבנשמה זהו בצלמינו דע"ס דבי"ע ויש בנשמה בחי' רעו"ד שלמעלה מההשתלשלות למעלה מהשכל כו' ושרשו מבחי' שלמעלה מההשתלשלות דבי"ע והוא הבחי' שיש אהבה ויראה באלקות היינו בהכלים דאצילות למען יזמרך כבוד כו', ומ"מ בחי' רעו"ד זו שבאדם לגבי בחי' למען יזמרך כבוד נק' רק כדמותינו ולא בצלמינו, וכשנעמיק יותר נאמר דיש בי"ע גבוהים יותר והם עקודים נקודים וברודים ושייך מבחי' זו בצלמינו בנשמות הגבוהות דאצילות ועקודים נר"ב נק' גדר ההשתלשלות לגבי א"ס שלמעלה מהשתלשלות, ואע"פ שאמרו דאפילו כלים דאצילות נק' למעלה מהשתלשלות זהו לגבי בי"ע ממש וכן הנשמות דבי"ע, אבל לגבי נשמות דאצילות הרי בחי' מאדך ורעו"ד דנשמות דבי"ע הוא אצלם מלובש בכלי שלהם וזהו בחי' השתלשלות אצלם, וכדמותינו בנשמות דאצילות זהו אה"ר דבכל מאדך שגם כלי שלהם לא יכלא למסבל ושרשו מבחי' מטי ולא מטי שהי' בעקודים, שזהו מחמת גילוי אור א"ס שלמעלה מההשתלשלות דכלי העקודים ולכן לא יכלא הכלי למסבל ולהכיל האור רק ע"ד מטולמ"ס, וזהו ענין השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו' שהם בבחי' העקודים כמש"ש, ולכן אפילו בכל מאדך דנשמות דאצילות נקרא רק כדמותינו לגבי בחינת מטי ולא מטי שבעקודים כו', וענין מטי ולא מטי דעקודים הוא ע"ד שהבריאה מתחבר באצילות בהיכל ק"ק דבריאה כך הוא גלוי אור א"ס בעקודים, וזהו ענין הרוח קדים שנשב בים כו', וזהו ענין ורחל שהיא כנסת ישראל היתה יפת תואר ותמונת האברים הן בציור נאה, וזהו בחי' בצלמינו שיש בנשמות רמ"ח אברים הנמשכים מע"ס עליונים שכל ומדות ומהם נמשך האהבה שבהשתלשלות עפ"י השכל והתבוננות, ומ"מ השכל ומדות שבנשמות לגבי ע"ס הרי ע"ז אמר אברהם ואנכי עפר ואפר לכן נק' בצלמינו כמו מה שעושים מזהב ומתכת דמות הגוף שאינו מערך הגוף ממש שהגוף הוא כלי לנשמה ממש משא"כ הדמות הגוף אשר מדומם כך בע"ס מלובש הקו מאור א"ס משא"כ בנשמות ובחי' יפת מראה אינו על הציור והתמונה כו' אלא על זיו והוד קלסתר פנים שהוא מצד פנימיות החיות המאיר בפנים ולא מצד תמונת האברים לבד ובחי' זו זהו בחי' הרעו"ד שלמעלה מהשכל כי פנימיות הלב מתאחדת עם המוח ומזה נמשך הארת פנים, וזהו לך אמר לבי בקשו פני והיינו ע"י את פניך הוי' אבקש, כמ"ש יאר ה' פניו אליך שיפת מראה הנ"ל ורעו"ד שבכנסת ישראל נמשך מלמעלה מהשתלשלות מבחי' מטי ולא מטי, וזהו ענין כדמותינו והוא כמו שמציירים ע"י סממנים על דמות הגוף שעושים ממתכת או מעץ שיהי' נראה בו גם הרוחני' והחיות שבאדם כאלו מראה פני' צהובות כו' כנ"ל, וכך בחי' מאדך ורעו"ד שבאדם לגבי אור א"ס ממש זהו בחי' כדמותינו כו', ומ"מ להיותו עכ"פ בחי' כדמותינו א"כ ע"י

אתעדל"ת בבחי' בכל מאדך מעורר וממשיך גילוי אור א"ס כנ"ל. וזהו פי' הפסוק הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל, כי ענין השלש רגלים היו שעלו לרגל להשתחוות להוי' פי' שלא היו מתפללים שם בעזרה כ"א רק היו משתחוים בלא דיבור ותפלה כלל, והענין שהיו משיגים שם בהשתחואה שהיו משתחוים לפני הוי' את בחי' רעו"ד הנ"ל שהוא בחי' אהבת מאדך שלמעלה מהכלים שהוא בחי' נקודת הלב דלית בה אף חוורא כנ"ל (והוא ההשתחואה בבחי' פנימית ע"ד בטל רצונך שאין לו רצון אחר כלל וכמ"ש במ"א החילוק בין בחי' וכל ברך לך תכרע ובין בחי' וכל קומה לפניך תשתחוה שכופף כל קומתו אשר שם הראש והדעת ובטל הכל לא"ס ב"ה, והשתחואה וביטול זה היו מקבלים ישראל ע"י ראיי' של שלש רגלים בשנה בבהמ"ק ששם הי' גילוי אלקות ית', ועי"ז הי' מתבטל הנשמה כנר בפני האבוקה והי' נמשך בה בחי' רעו"ד וביטול הנ"ל, ועמ"ש במ"א ע"פ ותשתחון לאלומתי כו' שיש ב' בחי' בהשתחוואה הא' בחי' ביטול כנ"ל, הב' שע"י ביטול זה ממשיכים ג"כ מלמעלה מעלה אל בחי' יוסף כו' ע"ש, וכמ"כ עד"ז יובן למשכיל כאן בהשתחואה דג' רגלים כו'). וזהו יראה כל זכורך את פני הוי', פי' הוי' הוא בחי' סדר ההשתלשלות, שהיו"ד מורה על צמצום השפע וה' מורה על התפשטות ואח"כ וי"ו המשכה ואח"כ ה' התפשטות, אבל כשעלו שם לרגל להשתחוות אז הגיעו למעלה מבחי' השתלשלות שהגיעו לבחי' פני הוי' שהוא הפנימי' של הוי' ב"ה, וזהו שעתה אנו אומרים אין אנו יכולים כו' ולהשתחוות לפניך כו' שאין אנו יכולים להגיע לבחי' רעו"ד וביטול ע"ד שהגיעו הם ע"י עליי' ברגל, ולכך כשהוצרכו להגיע לבחי' השתחוואה וביטול הנ"ל הוצרכו לעבור תחלה את הנהר הוא בינה ונהר יוצא מעדן שהוא בחי' השגה והתפשטות ונק' רחובות הנהר משא"כ בחי' השתחוואה ורעו"ד הנ"ל דלית בה חיוורא שהיא בחי' ביטול שלמעלה מההתפשטות ע"כ בנהר יעברו ברגל שעברו את הנהר אל בחי' שלמעלה ממנו הנק' בעבר הנהר שהוא בחי' ביטול הנ"ל, אך זהו גופא שיגיעו בהשתחוואה בעלי' ברגל את פני הוי' הוצרכו לעבור פ"א בתוך הים ביבשה שהים הוא עלמא דאתכסייא והיבשה הוא עלמא דאתגלייא (מחשבה ודיבור בריאה ויצירה כמש"ל) והוא כפי סדר ההשתל' וכאשר נצרך להפוך הים שהוא עלמא דאתכסיא ליבשה ואתגלייא הוכרח להיות גילוי בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות והוא הרוח קדים שהוא בחי' קדמונו של עולם וכמ"ש בזוהר בעתיקא אחיד ותליא (מה שהוא עתיק לבריאה ונבדל מגדר ההשתלשלות כו' ועמש"ל פי' וענין שהמל' נעשה עתיק לבריאה) שעי"ז נהפך בסדר ההשתלשלות הים ליבשה, וישראל הלכו בתוך הים ביבשה נמצא שנשב עליהם הרוח קדים הנ"ל (עיין בתניא ח"ב פ"ב ואלו הפסיק כו') שלמעלה מהשתלשלות כנ"ל, וזהו הפך ים ליבשה, ועי"ז אח"כ בנהר יעברו ברגל להיות שם נשמחה בו ממש, חזהו ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה פי' שהענן והחושך הוא בחי' ישת חושך סתרו, ואותו בחי' חושך סתרו האיר את הלילה (ועמ"ש מזה ע"פ ששת

ימים תאכל מצות כו' גם נת' במ"א מדת לילה הוא בחי' מל' יחו"ת ולכן הוא חושך שהעולם נדמה ליש כו', וזהו נפשי אויתיך בלילה שאז האהבה רק ע"ד אויתיך כמו שאוהב אדם חיי נפשו ה"ז בבחי' יש עדיין, משא"כ מדת יום זהו בחי' יחו"ע דכולא כלא חשיבא וזהו בחי' ביטול ממש לאשתאבא כו' ולא ע"ד שאוהב בבחי' נפשי שהוא בחי' יש רק שהאלקות מתלבש בו כו', אך בקי"ס שהשיגו בחי' רעו"ד הנ"ל שהוא הביטול לגמרי בכל מאדך, זהו ויאר את הלילה שהאיר וזיכך בחי' נפשי אויתיך בלילה הנ"ל והיינו ע"י החושך העליון דישת חושך סתרו שלמעלה גם ממדת יום.

וביאור הענין יובן עפמ"ש בתניא פמ"ד שהאהבה דנפשי אויתיך כלולה מבחי' אה"ר, ולכאורה זה היפך ממ"ש דנפשי אויתיך זהו אהבה של חושך עדיין עד שנאמר ע"ז נפשי אויתיך בלילה דוקא כמ"ש במ"א, והרי אה"ר היא מדרגה גדולה ונפלאה, אך הענין דבחי' נפשי אויתיך זהו ודאי מדת לילה ויחו"ת, אמנם באמת בחי' מטולמ"ט שבעקודים שהיא האהבה שבאלקות הרי היא ג"כ ע"ד נפשי אויתיך כמו שמבואר לעיל מהמשל דאיך שייך באלקות אהוי"ר אלא שהוא ע"ד רצוא ושוב שבדפיקו דליבא שמתפשט החיות בלב ומיד חוזר ומסתלק כדי שלא תבטל כו', ועד"ז ה"ע גילוי אור א"ס בעולם העקודים כו' וא"כ האהוי"ר דכלי העקודים לגבי בחי' אור א"ס המתלבש בהן זהו ע"ד נפשי אויתיך, מאחר שהמשל בזה כמו עד"מ התפשטות רוח החיים בלב כו' רק שאינו כמו בחי' אהבה דבריאה לגבי המל' שהוא ג"כ ע"ד נפשי אויתיך שהוא אהבה של חושך ממש אשר שם הוא בחי' נפרד שנדמה העולם ליש ויש מי שאוהב משא"כ בחי' מטולמ"ט שבכלים דעקודי' הנה שם הביטול בהכלים למעלה מעלה גם מבחי' יחו"ע דאצי' כנודע שהרי הם קרובים אל בחי' א"ס ממש יותר מבחי' אצי', ותדע דהא בעולם הנקודי' הי' שבה"כ שלא יכלו לסבול האור, והקושי' גדולה שאם בנקודים שהיו עשר כלים לא יכלו לסבול א"כ איך בעקודי' שהיו עקודים בכלי אחד יכול לסבול ולא הי' שבה"כ. אך הטעם מפני ששם בחי' הביטול במציאות יותר כו', ונמצא בחי' אהבה הנ"ל דמטי ולא מטי עם היות שזהו ע"ד נפשי אויתיך, אך הוא בתכלית הביטול העצם שלמעלה מעלה גם ממדת יום כו', וזהו בחי' החושך שלמעלה מבחי' אור דמדת יום שהוא בחי' ישת חושך סתרו בחי' כתר שזהו בחי' עקודים כי נקודים זהו בחי' חכמה, וזהו ויהי הענן והחושך דבחי' מטי ולא מטי האיר את בחי' הלילה דבחי' נפשי אויתיך דיחו"ת וזהו מ"ש בתניא שהיא כלולה מבחי' אה"ר, ולכן זה הי' בקי"ס שאז נמשך מבחי' שלמעלה מההשתלשלות אשר עי"ז נמשך הרעו"ד הנ"ל בכל א' מישראל כו'. עיין עוד בביאור שמני כחותם ענין עליי' ז"א בבחי' מ"ן בבחי' עיבור כו', ומזה יובן לענין הנ"ל איך בהכלים שייך העלאה וביטול כו'.

מזה מובן ג"כ ענין דלקמן ע"פ אלו פינו מלא שירה כים. דהנה כתיב וישב הים כו' לאיתנו פי' אחר שקיים תנאו בא לאיתנו ותוקפו משא"כ

קודם קיום התנאי כו׳, ואיתנו ותוקפו הוא בחי׳ ההתחברות בא״ס ב״ה כי הים בחי׳ בריאה או עקודים והתכללות בריאה באצי׳ ע״ד מטולמ״ט זהו איתנו, משא״כ בריאה בפני עצמו כו׳, ולכן גם אלו פינו מלא שירה ע״ד מטולמ״ט דכלים דאצי׳ עכ״ז אין אנו מספיקים להודות לך דלגבי מהותו ועצמותו ית׳ אין ערוך כו׳.

ביאור על התורה דבר אל בנ״י וישובו

אלו פינו מלא שירה כים כו׳ אין אנו מספיקים להודות לך ולברך את שמך על אחת מאלף אלפי אלפים ורבוא רבבות כו׳ להיות כי מתחלה אמר לך לבדך אנחנו מודים, וכמאמר הטוב שמך ולך נאה להודות פי׳ טוב הוא בחי׳ יסוד אמרו צדיק כי טוב, שמך הוא מדת מלכותו ית׳ והיא מקבלת השפע מיסוד ז״א שנק׳ טוב שהוא המקשר ומחבר להיות נמשך בחי׳ מלכות, כי באמת מצד עצמותו ית׳ הרי כלא חשיבא ועל מי יהיה התפשטות המלוכה כמו שאין שייך שיהי׳ האדם מלך על הזבובים כיון דכלא חשיבא, כ״ש הנבראים לגבי הבורא ית׳ אלא שזהו ע״י טובו ית׳ וכמאמר המחדש בטובו כו׳, להיות נמשך בחי׳ שמך הוא בחינת מלכותך מלכות כל עולמים שמתלבשת בהעולמות בבחי׳ ממכ״ע לכל חד לפום שעורא דילי׳, וזהו הודו על ארץ ושמים (וטוב נק׳ מה דגניז פי׳ כי שמך זהו בחי׳ גילוי משא״כ בחי׳ יסוד שהוא מקור להיות הגילוי אבל הוא עדיין בחי׳ העלם וגם עד שלא נברא העולם הי׳ הוא ושמו בלבד שגם שמו הגדול בחי׳ מל׳ הי׳ כלולה בבחי׳ הוא וזהו הטוב שמך כו׳ ומבחי׳ ההעלם נמשך אח״כ הגילוי) הודו וחיוו הארה בעלמא נמשך בבחי׳ ממכ״ע ארץ ושמים ולכך ולך נאה להודות, פי׳ ולך אל בחי׳ מהותו ועצמותו ית׳ נאה להודות להיות בבחי׳ ביטול תמיד אליו ולא למדותיו בבחי׳ הודאה בלבד כי לית מחשבה תפיסא בי׳ כלל. והודאה זו נמשך מצד ההתבוננות אשר אין החיות של כל העולמות נמשך רק מבחי׳ שמך, וזהו הטוב שמך ולך נאה להודות (ולכן מרומז בפסוק בראשית ברא כו׳ שם אהו״ה בר״ת את השמים ואת הארץ שהוא בגימט׳ טוב שכדי להיות הודו על ארץ ושמים הוא ע״י בחי׳ טוב הטוב שמך כו׳) וזהו הכל יודוך והכל ישבחוך והכל יאמרו אין קדוש כהוי׳ דהנה כתיב קדושים תהיו ואמרו רז״ל יכול כמוני ת״ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. והענין דהנה יש כמה בחי׳ ומדרגות בבחי׳ קודש העליון, וכמ״ש ואתא מרבבות קודש, וכמ״ש בזוהר פ׳ תזריע דמ״ד ע״א ע״פ אין קדוש כה׳ כמה קדושאן אינון לעילא, ישראל

אקרן קדישין דכתיב קדושים תהיו וכולהו קדישין ולאו קדושין כה' ע"ש, והכוונה בזה כי ידוע שקדוש הוא לשון מובדל שהוא בחי' ההתנשאות וההבדלה מערך ההתלבשות בכלים שאינו מלובש ונתפס בתוך הכלים כ"א הוא סובב ומקיף עליהם מלמעלה, וזהו הכלל בכל מקום שנזכר תיבת קדוש שהוא לשון הפרשה והבדלה וכמו הגבל את ההר וקדשתו, וכמו בנזיר נא' קדוש יהי' כו' והיינו שהנזיר ממשיך מבחי' א"א ולכן גדל פרע שער ראשו כמו למעלה מא"א נמשכים בחי' שער רישי' כעמר נקי כמ"ש במ"א שלהיותו קדוש ומובדל ע"כ נמשך ההשפעה רק ע"י בחי' שערות דהוא מה שאינו נוגע לעצמותו כו' עד שהעצמיות הוא בחי' קדוש ומובדל, ועד"ז נאמר בישראל קדושים תהיו כו' והיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו וצונו תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור שנמשך מבחי' כתר ע"כ קדושים תהיו כו' (וח"ש בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאילתא כו' עיר וקדוש כי המלאכים נק' עירין ע"ש שהם מקבלים מההיכלות הנק' עיר ומקור ההשפעה מבחי' מל' הנק' עיר אלקינו. והנה ע"י שהמלאכים אומרים קדושה עם ישראל הוא להמשיך בהם ג"כ מבחי' האצילות שזהו ענין קדוש ומובדל לגבי בי"ע, ולכן כמה קדושאן אינון כו') ולזאת כל המקיפים עליונים נק' בשם קדושה ע"ש ההבדלה כו'. ולזה אמר הכתוב אין קדוש כהוי' פי' שם הוי' הוא מקור כל החיים של כל סדרי השתלשלות שע"ז מורים ד' אותיות הוי' יו"ד צמצום ה' התפשטות וי"ו המשכה שמורה על המשכת השפע והחיים בכל סדרי ההשתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, וזהו השבח אשר עם היות שהוא בחי' הוי' המהווה את הכל ומחי' את כולם והי' נצרך להיות מלובש בתוכם וכמו שהנשמה מחיה את הגוף שזהו ע"י שהיא מתלבשת בהגוף ובזולת זה א"א לה להחיות את הגוף, משא"כ הוא ית' אינו כן שאעפ"י שמהווה את הכל אעפ"כ הוא קדוש ומובדל מהם בחי' סובב כ"ע ומקיף ואעפ"י שהוא קדוש ומובדל מהם אעפ"כ מהוה ומחיה ואעפ"י שזה ב' הפכים בחוק הנבראים שיהי' מחיה ומובדל אצלו ית' שניהם בנושא אחד שהוא קדוש והוא הוי', וזהו אין קדוש כהוי' שבחי' קדוש כזה לא נמצא בכל סדרי ההשתלשלות בכמה בחי' קדושין דאית לעילא, ישראל אקרן קדישין ומלאכים איקרין קדישין ובכולהון אין קדוש כה' מפני שבכל סדרי השתלשלות מציאת בחי' הקדוש כמו המלאכים וישראל שלמטה לא ימצא בהם בחי' זו ההפכי' שהוא בחי' ההתפשטות והתחברות בדבר זה שהם קדושים ומובדלים ממנה (כמו שכלים נבדלים מן החומר נקרא קדושי' ע"ש הבדלתם מן החומר א"כ אינם מתחברים עם הגשם) משא"כ למעלה בעצמיות אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין המתנשא מימות עולם ולית מחשבה תפיסא בי' כלל, ואעפ"כ איהו תפיס בכולהו עלמין וכמ"ש בע"ח שעיקר החיות הוא מהמקיף דוקא שהמקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ, ולזאת אין קדוש כהוי' (וזהו קדושים תהיו שע"י קיום המצות הרי מתעלים נשמות ישראל בבחי' אור הכתר שהוא בחי' שלמעלה מההשתלשלות כו' ואבא יונק ממזל הח' רק

מבחי' שערות כו', יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני, פי' בו ית' יש בחי' שאין בהם אפילו לאחר עליתם והוא מה שמהווה ומחיה ע"י היותו בחי' מקיף, ר"ל המקיף עצמו מחיה ולא ע"י השערות הנמשכים בבחי' פנימי' בחינה זו אין בהם כלל. וזהו כי הוא לבדו מרום וקדוש בבחי' זו להיות פועל גבורות עושה חדשות מאין ליש ע"י שהוא קדוש ומובדל כנ"ל. ובמ"א נת' פי' יכול כמוני כי בכתר יש בו ב' בחי' הא' נק' בחי' ע"י שהוא בחי' התחתונה שבמאציל הב' נק' א"א שרש הנאצלים ובחי' קדושים תהיו זהו בחי' א"א יכול כמוני ת"ל כו'. ואפשר שני הפי' עולים בקנה א' שלהיות מקיף זה ממקום עליון יותר לכך גם מרחוק נראה פעולתו ר"ל שמהווה ע"י שהוא מקיף כו'*.

וזהו שאמר אלו פינו מלא שירה כו' אין אנו מספיקים להודות לך אפי' על אחת מאלף אלפי אלפים פי' מדת מלכותו נק' אחת כמ"ש אחת היא לאמה כו', אחת היא יונתי כו', וכשמתלבשת בעשי' בבחי' מל' דעשי' שממנה נמשך ההשפעה למטה הרי נק' אחת מאלף אלפי אלפים כי אין ערוך האור שבעשי' לגבי יצירה ויצירה לגבי בריאה כו' והרי בחי' מל' דיצירה נעשה ע"י לעשי' ובחי' מל' היא בחינה האחרונה ונק' עשיראה דכולהו מזה נעשה מקור לעשי', ועד"ז השתלשלות ריבוי המדרגות גבוה מעל גבוה כו', לכן בחי' המל' בהתלבשותה למטה נק' אחת מאלף אלפי אלפים שהיא הארה וחלק אחד מני אלף אלפי אלפים וריבוא רבבות פעמים הטובות והחסדים אשר למעלה באצילות כמאמר הטוב שמך כו', וכמשל הילוך והעתקת הצל בארץ טפח לפי הילוך גלגל השמש ברקיע אלפים מילין כו'. ועוי"ל כי ידוע דיחידות במל' ועשיריות בז"א ומאות בחו"ב עד כי מעשר מהשכל נמשך בהמדה וכן מהמדה לדיבור ואלפי אלפים ורבבות בא"א ועי' וא"כ גם המל' דאצילות נק' אחת מאלף אלפי אלפים כו'. והנה עיקר הנס הוא ע"י סוכ"ע המקיף דוקא שהוא ע"י דעתו ית' אשר הוא היודע והוא הדיעה ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים כו', וכמ"ש ביציאת מצרים וידע אלקים, והדעת עליון הוא בחי' סובב כל עלמין בחי' לך טוב להודות, רק שההשפעה נמשך ע"י בחי' מל' דעשיה (ע"ד העמק שאלה דא אות ה' בתראה) לפעול על ידה וכמ"ש במ"א שהוא עד"מ אדם העושה דבר בידיו שאעפ"י שהפעולה נמשכת מהידים מ"מ מי הוא הפועל הלא האדם עצמו רק שפועל ע"י ידים כמ"כ א"ס ב"ה הכל יכול הוא הפועל ועושה התהוות הגשמיות מאין ליש רק שההמשכה הוא ע"י המדות חסד דרועא ימינא יהי אור כו', ולכן הגם שפעולת הנס נמשך ע"י בחי' מל' דעשי' הנק' אחת מאלף אלפי אלפים כנ"ל הרי מי הוא הפועל א"ס ב"ה הסוכ"ע דלמחתב"כ בחי' לך טוב להודות, ולכן אין אנו מספיקים כו' שהרי לגבי א"ס ב"ה אין שום כלי

---

*) מקיף כו': בכוך חן־24 גרשם: בכאן חסר.

שיהיה ערך והכל כטפה כו'. וזהו שאמר אלו פינו מלא שירה כים דהנה הים נק' מים שאין להם סוף והרי באמת יש לו גבול, אלא לפי שאין העין רואה שפתו נק' בלי גבול, ועד"ז הוא ענין אה"ר בכל מאדך בלי גבול שמעורר מאד למעלה בבחי' א"ס, ולזה אומר לא שהאהבה דמאדך מצד עצמה ראוי לעורר בחי' א"ס שהרי באמת אהבה זו לא נק' מאד אלא לגבי הגבלת כלי האדם שאצלו נק' זה בלי גבול וזהו מאדך, והיינו ענין פינו מלא שירה כים שנק' מים שאין להם סוף בערכינו, אבל באמת הכל גבול ממש ואין ערוך כלל לא"ס, ולכן אין אנו מספיקים להודות לך אפי' על אחת מאלף כו', ולברך את שמך הנה בשמך שייך בחי' ברכה והיינו כמ"ש הטוב שמך בחי' טוב הוא ההשפעה מהעצמיות בבחי' שמך ועיקר הגילוי למעלה במל' דאצי' וזהו ורבוא רבבות פעמי' הטובות רק שלמטה הגילוי אחת מני אלף וכנ"ל ממשל הילוך והעתקת הצל בארץ כו'.

בשלח י"ד ט"ו

מה תצעק. רבות בשלח ר"פ כ"א ד' פירושים הא' כבר שמעתי צעקתם הב' מה אתה צועק גזור ותגזור אומר ויקם וע' זח"ב ר"פ משפטים דצ"ד סע"ב. הג' ע"ד והיה טרם יקראו ואני אענה בישעיה ס"ה. ד' הכל שוין בתפלה לפני המקום א"כ מה תצעק כבר התפללו בני כו'. וע' מענין טרם יקראו ואני אענה ברבות ר"פ ואתחנן דרפט"א. וירא פמ"ח נג"א, וכ"ה נשא פי"א רמ"ג ב', בא ס"פ ט"ו הפה שאמר גם כי תרבו תפלה אינני שומע הוא הפה שאמר והיה טרם יקראו ואני אענה וגו'. שה"ש בפסוק דומה דודי לצבי, באיכה עז"ב בפסוק סכותה באף בענין בכל קראינו אליו, והיה טרם יקראו, וי"ל כי התפלה צ"ל עולה דרך היכלות ובכל היכל מעיינין, אך לפעמים הולך במהירות ע"ד שקדים ורב חסד כו', א"נ דבור למל' והגיון לב לז"א בזח"א וישלח. א"נ התפלה שרשה ענין קב"ה ז"א מצלי להמשיך רחמי הכתר אבל כאשר הכתר מתגלה א"צ לתפלה כי אז והיה טרם יקראו וזהו והיה ע"ד והיה הוי' לי לאלקים. וקי"ס בעתיקא תליא א"צ תפלה. ובס"ח בסופו סי' תתשנ"ח פי' אם יש עליו מלאך מליץ שמלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם זהו והיה טרם יקראו ואני אענה כו' עכ"ל וענין מזלו עמ"ש בד"ה האזינו השמים, לכן י"ל כשהאדם בתשובה עילאה עד שמתאחד עם מזליה אזי טרם יקראו וזה הי' בקי"ס שנאמר עד יעבור עמך הוי' בעמה"מ שי"ד ס"פ קכ"ו ועל אותם הצדיקים שהם תמיד דבוקי' רוחא ברוחא כו' נאמר עליהם והיה טרם

יקראו ואני אענה כו׳ ונאמר וערבה כו׳ וכשנים קדמוניות עכ״ל. והנראה כי שנים קדמוניות הם מדות דע״ק ויובן ע״ד מ״ש ברבות נח פל״ו מענין גודל השלוה שהי׳ קודם המבול שזה נמשך ע״י ימי קדם כו׳ ע״ש ע״פ והוא ישקוט כו׳. ועד״ז יובן ע״י הצדיקי׳ הגדולים יהי׳ וערבה כו׳ א״כ טרם יקראו כו׳. שט״ז ס״פ נ״ג מוכח ג״כ שזהו ע״י גילוי ע״ק אזי והיה טרם יקראו כו׳. רבות ואתחנן דרפ״ט יש תפלה נענית לארבעים יום עד״ז מאלול עד יוהכ״פ. כ״א יום י״ל עד״ז מתענים מי״ז בתמוז עד ט״ב. ג׳ ימים ע״ד יחיינו מיומים ב׳ יו״ט של ר״ה וביום השלישי יקימנו יוהכ״פ. ליום א׳ לעונה א׳. י״ל ה׳ בחי׳ אלו כנגד ה׳ פרצופים וטרם יקראו ע״י ע״ק פנימי׳ הכתר.

רבות בשלח ס״פ כ״א עת לקצר. ע״ד תפלה קצרה שפי׳ הה״מ שהוא בעולם העקודים כו׳ וע׳ בת״א פ׳ בראשית בענין מטבע קצר כו׳ וכמו קוצו ש״י לחכימא ברמיזא בביאור ע״פ ולא אבה. ויסעו י״ל שיתחברו לבחי׳ מזליה ע״י שירדו מיבשה עלמא דאתגלייא לים עלמא דאתכסיא. עו״ש יסיעו דבר מלבן כי זהו למעלה מאתעדל״ת. אחרי ר״פ כ״ג היתה גאולתן של ישראל קשה כו׳ א״כ ההיכר רק מצד הפנימי׳ לכן למעלה מתפלה. אמור פכ״ח קצח״ב. נשא פי״ב דרמז״ד. פי״ג רנב״א ע״פ המקריב ביום הראשון קפץ נחשון לתוך גלי הים. ביום הראשון גימ׳ כתר וזה נמשך לו ע״י שקפץ כו׳ ידידי שוקעין בים ואתה מתפלל דבר אל בנ״י ויסעו כו׳. שה״ש ר״פ יונתי בחגוי מה תצעק אלי אין בנ״י צריכין לך. זח״ב תרומה ק״ע ע״ב. בשלח מ״ד סע״ב מח״א. ספד״צ ספ״ד. אחרי עג״א.

(בעז״ה מ״ש אדמו״ר שליט״א שנת תרכ״ב)

ואתה הרם את מטך ונטה את ידך כו׳ ובקעהו. הנה מבואר במ״א שזהו המקל של יעקב אבינו ע״ה שנאמר בו כי במקלי עברתי את הירדן כו׳ ע״י זה המטה עצמו הי׳ ענין קי״ס ולע״ל נאמר ג״כ מטה עוזך ישלח ה׳ מציון דהיינו שהגאולה העתידה יהי׳ ג״כ ע״י זה המטה עצמו כו׳. וצ״ל כ״ז מהו ענין מטה גם מ״ש ואתה הרם את מטך כו׳. הנה ידוע שנש״י נק׳ בשם מטות גם לפעמים נק׳ בשם שבטים וענין ההפרש בגשמיות בין שבט למטה שהשבט הוא ענף דק ורך. משא״כ המטה הוא קשה והוא חזק מאד כו׳. ועד״ז בנש״י שנק׳ בשם שבטים ובשם מטות יש בהם ג״כ ע״ד ב׳ בחי׳ שבט ומטה כו׳ והנה למעלה ג״כ יש בחי׳ שבט ובחי׳ מטה

כו׳ והענין הוא, כי שבט הוא לשון כוכבא דשביט שהוא לשון המשכה כו׳ וזה קאי על המשכת סדר ההשתלשלות בג׳ עולמות כלליים בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שג׳ עולמות בי״ע הוא בחי׳ השתלשלות כמו עד״מ בנפש האדם יש ג׳ לבושין מחדו״מ, וכמו המח׳ הוא בחי׳ העלם עדיין שאינו מתגלה לזולתו וכו׳ והדבור הוא בחי׳ התגלות העלם המח׳ לזולתו ויש עוד לבוש המעשה כו׳ (כי בחי׳ מחדו״מ מוכרח לומר שיש להם כחות מיוחדים בנפש כח המחשבה וכח הדבור וכח המעשה, כי א״א שהדבור מתהווה מהמוצאות, מדוע התינוק קטן שיש לו כלי המבטא, ומ״מ אינו יכול לדבר, עד שיבוא כח הדבור שבנפשו לגלוי כו׳ מזה ראיה שמחדומ״ע יש להם כחות מיוחדים כו׳ וד״ל ומצד בחי׳ הכחות נק׳ בחי׳ השתלשלות מכח המח׳ לכח הדבור ואח״כ למעשה כו׳) נמצא שג׳ בחי׳ מחדו״מ הוא בחי׳ השתלשלות כנ״ל, ועד״ז יובן למעלה שג׳ עולמות בי״ע שנתהוו מבחי׳ מחדו״מ שלמעלה נק׳ ג״כ בחי׳ השתלשלות וע״ז נאמר יוצר אור ובורא חשך, שעולם הבריאה נק׳ בחי׳ חשך שהוא העלם עדיין העדר ההתגלות כמו המח׳ כו׳ ולכן עולם הברי׳ נק׳ עלמין סתימין דלא אתגליין בבחי׳ יש ודבר שהמה בבחי׳ הבטול לאלקות כמו ע״ד המח׳ שמתאחדת עם עצם הנפש כו׳ אבל עולם היצי׳ נק׳ אור בחי׳ גילוי עלמין דאתגליין שהוא עד״מ הדבור שהוא בחי׳ התגלות לזולתו וכו׳, ועולם העשי׳ נמוך יותר במדרי׳ אף מבחי׳ יצי׳, כי עולם העשי׳ הוא בחי׳ יש ודבר נפרד לגמרי (כי עולם היצי׳ שם ו״ק מאיר בגלוי כו׳ שהוא בחי׳ אהוי״ר וכו׳) וזהו״ע השתלשלות כללות העולמות בי״ע שנשתלשל ממדרי׳ למדרי׳ עד שנתהווה בחי׳ יש ודבר כו׳, והנה ארז״ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ״ח כו׳ כי הנה ג׳ בחי׳ אלו תורה ועבודה וגמ״ח שייכין לג׳ לבושים של האדם מחדו״מ, כי עבודה שהיא בחי׳ קרבנות שייך למחשבה כמו שאנו רואים שהמח׳ זרה פוסל בקרבנות כו׳ ועכשיו תפלה שכנגד קרבנות העיקר הוא ג״כ המח׳ דהיינו ההתבוננו׳ באלקות כידוע, ות״ת הוא בבחי׳ הדבור (למוציאיהם בפה דוקא) וגמ״ח שהו״ע המצות תלוים במעשה כו׳ ולכן ע״י שמקשר האדם מחדו״מ שלו בתורה ועבודה וגמ״ח, זהו הקיום והעמדה של השתלשלות העולמות בי״ע כו׳ ולכן נק׳ נש״י בשם שבטים מפני שממשיכים אלקות בהשתלשלות העולמות בי״ע (שנק׳ ג״כ בחי׳ שבט למעלה כנ״ל) ע״י קיום התורה ועבודה וג״ח במחדו״מ שלו כו׳. והנה בחי׳ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ימצא עד רום המעלות מריש כל דרגין עד סוכ״ד כי גם עולם האצי׳ (שלמעלה מבחי׳ בי״ע) נק׳ ג״כ בשם בי״ע כי על החכ׳ דאצי׳ נאמר והחכמה מאין תמצא לבחי׳ יש כו׳ ע״ד בריאה מאין ליש כו׳ (וכמ״ש במ״א שג׳ בחי׳ חב״ד חג״ת נה״י דאצי׳ נק׳ בי״ע שבאצי׳) ומ״מ נק׳ בחי׳ בי״ע כו׳, ועוד למעלה יותר ימצא ג״כ בחי׳ בי״ע כי אדם דאצי׳ בכלל נק׳ בע״ח רק אדם דעשי׳ ובדרך כלל ג׳ בחי׳ עקודים נקודים וברודים נק׳ בחי׳ בי״ע כו׳ ונמצא שיש כמה בחי׳ ומדרי׳ למעלה שנק׳ הכל ע״ש בחי׳ בי״ע, וזהו נק׳ בחי׳

מטה למעלה, כי אף שהוא למעלה מאד בבחי' אצי' ולמעלה יותר כנ"ל מ"מ נק' בחי' כללות ההשתלשלות (שהוא בחי' מקור ומקור למקור כו', אבל עצמות אוא"ס הוא למעלה מהשתלשלות לגמרי כו') למעלה, ולכן נק' בחי' מטה להורות אף שהמה בחי' גבוהות מאד כמו אצי' ולמעלה מהאצי', מ"מ נק' כללות ההשתלשלות כו' בחי' מטה כו' כנ"ל. ובנפש האדם בחי' מטה הוא בחי' הרעו"ד שיש בנש"י שלמעלה מטעם ודעת כו' ולכן נק' בחי' מטה לשון חוזק בחי' המס"נ לאלקות (כמ"ש במ"א שנק' משכיל לאיתן כו') שלמעלה מעלה מבחי' קיום התומ"צ במחדו"מ שלו אשר זהו תכלית ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ונה"ב, כדי שיבוא לבחי' רעו"ד דוקא, והנה ע"י התקשרות מחדו"מ שלו בתורה ובעבודה וגמ"ח, עי"ז נמשך גלוי אוא"ס מלמעלה למטה, ועז"נ ברוך הוי' מן העולם ועד העולם, מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' כו' ולפ"ע העלאת מ"ן של האדם, עד"ז הוא ההמשכה מלמעלמ"ט. אם העלאת מ"ן שלו הוא במחדו"מ שלו שנק' בחי' שבט כנ"ל, מעורר מלמעלה ג"כ המשכת מ"ד מבחי' שבט מלמעלה שהוא בחי' בי"ע דהיינו מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי' כו', וע"י העלאת מ"ן שלו בבחי' רעו"ד שנק' בחי' מטה כנ"ל, עי"ז נמשך מלמעלה ג"כ מבחי' מטה שהוא בחי' אצי' ולמעלה מאצי' כנ"ל, אך מ"מ נמשך ההמשכה בדרך השתלשלות המדרי', כי גם בחי' מטה שלמעלה, הכל נק' סדר השתלשלות, ולכן כשנמשך ההמשכה משם באה בדרך השתלשלות מעולם לעולם כו', אבל בקי"ס נאמר הפך ים ליבשה והענין הוא כי ים ויבשה הוא עלמא דאתכסיי' ועלמא דאתגלי' (בחי' העלם וגלוי כו') ומ"ש ברוך ה' מן העולם ועד העולם הוא ההמשכה שבדרך וסדר ההשתלשלות מעלמא דאתכסי' לעלמא דאתגלי', שהוא רק בדרך המשכה לבד, לא שההעלם עצמו נעשה בחי' גלוי, משא"כ בקי"ס שהפך ים ליבשה שההעלם דים עצמו בא בבחי' גלוי למטה ממש לא ע"ד סדר ההשתלשלות מפני שנעשה שינוי בכללות ההשתלשלות, דהיינו שנמשך גלוי עצמות אוא"ס שלמעלה מסדר השתלשלות לגמרי (כנ"ל שהיא למעלה גם מבחי' שנק' מטה כנ"ל) ולכן הי' גלוי אוא"ס גם למטה ממש בעלמא דאתגלי' כמו בעלמא דאתכסי' כו' וזהו ואתה הרם את מטך כו' דהיינו אף שבחי' מטה למעלה הוא בחי' גבוה מאד שלמעלה מבחי' בי"ע שנק' רק שבט כנ"ל, מ"מ כ"ז הוא נק' בשם סדר השתלשלות כנ"ל, אבל ענין קי"ס שהפך ים ליבשה שזהו שינוי סדר ההשתלשלות לכן נאמר ואתה הרם את מטך לבחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות לגמרי כדי שיהי' הגלוי למטה כמו למעלה ממש שזהו מפני שההמשכה אינו נמשך דרך השתלשלות כנ"ל (וענין הרם את מטך בנפש הוא שיגיע לבחי' רצה"ע כי מה שנת"ל שבחי' מטה שבנפש הוא בחי' רעו"ד זהו רק רצה"ת שהוא כלי לאור רצה"ע כי אית רצון ואית רצון כו') וע"י הרם את מטך בנפש, עי"ז יוכל להיות בחי' קי"ס הפך ים ליבשה גלוי עצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות לגמרי כו' ושרש המשכה זו הוא מבחי' אין שלמעלה מבחי' ח"ע שנק' בחי' יש כנ"ל,

כי הנה כתיב היש בה עץ אם אין ואיתא בזהר היש בה עץ הוא אילנא דחיי כו' והענין הוא כי אילנא דחיי הוא קאי על התורה שנק' עץ חיים ששרשו מח"ע כו' וזהו עץ לשון עצה ותושי' שקאי על התורה כו'. אך מ"מ נק' בחי' זו היש בה עץ דהיינו שבחי' התורה אף שמחכ' נפקת, מ"מ נק' רק בחי' יש, כי והחכ' מאין תמצא לבחי' יש כנ"ל שהח"ע דאצי' נק' ג"כ בחי' בריאה מאין ליש כו', אבל בחי' אין הוא למעלה מעלה מבחי' התורה דמחכ' נפקת מפני שהיא בחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות לגמרי, ומשם שרש המשכת הגלוי של קי"ס ולכן הפך ים ליבשה כנ"ל. וזהו ואתה הרם את מטך לבחי' עצמות אוא"ס כו', ואח"כ כתיב ונטה את ידך שהוא בחי' היו"ד שהוא שרש כל ההמשכות גלוי אוא"ס הנמשך מלמעלה למטה ע"י התומ"צ, וכמ"ש במ"א שקי"ס הי' הכנה למ"ת שהוא בחי' ונטה את ידך המשכת אלקות מלמעלה למטה כו'. והנה הכח בנש"י שיוכלו לבוא לבחי' קי"ס המשיך יעקב אבינו ע"ה ע"י שעבר את הירדן במקלו כו' והענין הוא כי הנה ביעקב נאמר ויקח מקל לבנה לח ולוז וערמון כו' שג' מקלות אלו לח ולוז וערמון הוא בחי' ג' קווין בכלל, ויעקב הוא בריח התיכון המבריח מן הקצה תחתון לקצה עליון, ולכן ע"י עבודתו המשיך הכח שיכולים נש"י לבוא לבחי' קי"ס, וזהו הרם את מטך קי"ס ונטה את ידך מ"ת כנ"ל, ובקעהו כי יעקב אותיות יבקע להיות בקיעת האור מלמעלמ"ט ע"י התומ"צ כו' וזהו בנהר יעברו שעלי' זו דקי"ס הוא למעלה מבחי' נהר שהוא סדר ההשתלשלות, ואח"כ מקבלים נש"י הגלוי מלמעלמ"ט בכל רגל ורגל, וזהו נשמחה בו בעצמותו כו', והנה כמו שקי"ס הי' צ"ל ע"י המטה שהוא הכנה למ"ת, כמו"כ לע"ל נא' אראנו נפלאות גלוי טעמי תורה יהי' ג"כ ע"י בחי' מטה וזהו מטה עוזך ישלח ה' מציון לע"ל כדי להיות התגלות טעמי תורה וד"ל.

ויסע מלאך האלקים. א) בבה"ז פ' בשלח סד"ה עד לא אשתקע או"ד דף ע"ד, פי' מחנה ישראל הוא ז"א, ופי' מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל היינו מל' (ונ' שזהו ע"ד שפי' בזוהר פ' תרומה דק"ע ע"ב דהמ' נק' לפני הוי', עיין מזה בלק"ת פ' אחרי סד"ה ביאור הדברים בענין לטהר, ובד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוניות תחילה ואח"כ מפתחות הפנימיות) אך בעת שרדפו מצרים אחריהם ויניקת החיצונים הוא מאחוריים דקדושה דוקא (עיין בתו"א סד"ה זכור דעמלק בענין ויזנב בך

כל הנחשלים אחריך) וצ"ל המקיף דקדושה שהוא מסמא עיני החיצונים, וזהו ויסע מלאך כו' שנתעלה המל' מבחי' לפני שהוא או"פ ונעשה בחי' או"מ עליהם וזהו וילך מאחריהם כו' עכ"ד. ונראה שזהו ע"ד לבוש החשמ"ל דאימא שנעשה מלבוש לזו"נ להגן עליהם מיניקת החיצונים, בת"א פ' לך בד"ה והבדילה הפרוכת דכ"א ע"ג, וכ"כ עוד בפ' חיי שרה בד"ה עיין בע"ח ושם דכ"ח ע"א שכל התיקון הוא לדחות החיצונים ע"י אור הבינה כו', ובביאור וקיבל היהודים דקס"ג ע"א וז"ל והו"ע לבוש החשמ"ל דבינה שמלביש לזו"נ בשביל שלא יינקו מהן החיצוני' כו', ועיין לק"ת פ' אחרי בד"ה ביאור הדברים הנז"ל דכ"ז ע"ד וכיסוי זה הוא נמשך כו', ובפ' אמור בד"ה והניף את העומר פ"ב דל"ו ע"ג, והו"ע לבוש החשמל כו', או ע"ד בלא חומה שנאמר נקבה תסובב גבר פרק הבע"י דס"ב סע"ב, נמצא הנוק' שהיא המ' נק' חומה לאדם שהוא ז"א כו', ועיין זח"ב בשלח דנ"א א' מענין ויסע מלאך האלקים פירשו על המ' שהיא הנק' ג"כ שומר ישראל, שומר לז"א הנק' ישראל כו'.

קיצור. מלאך האלקים הוא מ' ההולך לפני מחנה ישראל ז"א ויעמוד מאחריהם ונעשה או"מ עליהם ע"ד נקבה תסובב גבר כו'.

ב) **ולפע"ד** יש להעיר לענין ויסע מלאך ממ"ש בזח"א ס"פ נח דע"ד ע"א ע"פ אבן שלימה מסע נבנה, מסע דנפקא מלגאו ושריא ונטלא לבר כו'.

ג) **דנ"א** ע"ב פי' ויסע דנטיל מסט' דחסד ואתדבק בסט' דגבו' והיינו כדי לעשות דין במצרים.

ד) **שם** ע"ב פי' בג' פסוקים ויסע ויבא ויט נמשך למ' ע"ב שמות הנמשכים מג' פסוקים הנ"ל אות א' מכל פסוק, והם ישר הפוך ישר, כנגד חג"ת, פסוק ויסע מחסד בחי' אברהם, פסוק ויבא מגבו' בחי' יצחק, פסוק ויט מת"ת ארגמן בחי' יעקב, ואע"פ שת"ת כלול מחו"ג, וא"כ אמאי ויט ישר כמו ויסע, ע"ז תירץ כי מה שת"ת כלול מחו"ג, מ"מ התגלותו חסד רק בפנימיותו יש ג"כ גבו' כו'. והנה ענין שבת ש' בת היינו ג"כ בת שהיא מ' מקבלת מהשין ג' אבות חג"ת, כמ"ש בפרדס ערך שבת, וכ"כ במאו"א אות שין סעי' ז', וברע"מ פ' פנחס דרמ"ג ע"ב, והאי איהו שי"ן תלת גוונין דקשת אות ברית, הקשת בת יחידה שבת מלכתא, ועיין ברע"מ דרנ"ז ע"א בד"ה פקודא עשיראה וכן עד"ז ג' תפלות שבכל יום שתקנום ג' אבות, ועמ"ש בבה"ז פ' חיי דקל"ג א' בענין תפילת ערבית אמאי היא רשות יעקב משמש במרום, ובסידור שער חג המצות בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון בענין מה שביעי רשות עלמא דחירו, וש"פ זהו"ע קי"ס, מבחי' ואתם תחרישון שלמעלה מאתעדל"ת, דוגמת תפילת ערבית רשות שי"ל ג"כ כי קי"ס ע"י ג' פסוקים הנ"ל. והנה ויט כנגד יעקב בריח התיכן ולכן רשות עלמא דחירו כו', ועיין בה"ז וישב ע"פ המאמר דקפ"א ע"א

הנה ישכיל עבדי כו׳ בענין וגבה מאד מסט׳ דיעקב כו׳, דהיינו שע״י ת״ת יש עלי׳ גם בבחי׳ עת״י שלמעלה מגלגלתא ומו״ס, שבגלגלתא מלובש חסד דע״י ובמוחא גבורה דע״י, אך ע״י הת״ת יש עלי׳ ברדל״א כו׳ ע״ש דל״ח ע״ד בבה״ז. ועד״ז י״ל בענין ג׳ פסוקים ויסע ויבא ויט שבפסוק ג׳ ויבקעו המים שעלמא דאתכסייא נעשה ונמשך בעלמא דאתגלייא בכל העולמות הן בבי״ע הן באצי׳, נק׳ י״ה עלמא דאתכסייא ים החכמה, ו״ה עלמא דאתגלייא, ותגל הארץ ר״ת ו״ה והפך ים החכמה לבוא בגילוי ע״ד והנגלות ו״ה נגלות כו׳, ועיין מזה בתו״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי ובד״ה וה׳ הולך לפניהם יומם, וכ״ז נמשך ע״י ההמשכה מרדל״א ממש, וזהו ע״ד וגבה מאד מסט׳ דיעקב כנ״ל, אך מתחילה צ״ל אברהם ויצחק, ועיין סד״ה הבאים ישרש בענין הקול קול יעקב שצ״ל כלול מג׳ בחי׳ אש מים רוח שהם חג״ת כו׳, ויבקעו אותיות יעקב עזח״ג אמור קד״א יעקב אומר אז יבקע, גם גמ״ח עבודה תורה, גם כהנים לוים וישראלים, וכן בכהנים ולוים עצמן הכהנים עיקר תחלה וסוף והלוים באמצע, וז״ש וילוו אליך וישרתוך, פ׳ קרח יח״ב, שהכהנים המשכה מלמעלה למטה והם הנותני׳ כח בלוים שיהי׳ העלאה, וז״ש ושמו אותם איש איש על עבודתו ס״פ במדבר, והעלאה זו בשביל שיהי׳ אח״כ המשכה, ועד״ז ענין הנ״ל ישר הפוך ישר כו׳.

קיצור. ג׳ הפסוקים הם מה שנמשך למ׳ מחג״ת, וא״כ בענין שבת ש׳ בת ג׳ גווני הקשת, ג׳ תפלות שבכל יום, תפילת ערבית רשות, ועד״ז מה שביעי רשות, ויבקעו, וגבה מאד מסט׳ דיעקב.

ה) **עיין** זוהר בהעלותך דק״נ ע״ב מענין ויסע ויבא ויט שהם ג׳ אבות ובהם ועל ידם מתברכא מטרוניתא ע״י צדיק, והו״ע אלה תולדות יעקב יוסף, ועמ״ש מזה ע״פ מזמור לדוד הבו לה׳ בני אילים, שזהו ג״כ ענין ג׳ ברכות דשמו״ע אבות וגבורות וקדושת השם, ועיין זח״ב ויקהל דף ריש עמוד שני, וג׳ ווין זהו ג״כ ג׳ ווין דג״פ קדוש, והם ח״י חוליות השדרה שהם ח״י ברכאן דצלותא, כמ״ש בפרדס שער הנשמה פ״ח, ועמ״ש מזה בד״ה לא הביט און ביעקב, וההמשכה בשים שלום זהו ע״י בחי׳ תולדות יעקב יוסף, וגם בקי״ס אמרו רז״ל הים ראה וינוס ההוא דכתיב בי׳ וינס כו׳ שהוא יוסף, ועיין מענין ח״י ברכאן דצלותא בת״א בד״ה יביאו לבוש מלכות, ועיין בד״ה אלה תולדות יצחק, שבחי׳ יצחק שהוא חופר בארות מלמטה למעלה היינו ע״י בן אברהם, ועיין סד״ה וישכם לבן בבוקר ושם אח״כ ויעקב הלך לדרכו, ועיין ביאור אלה מסעי דרוש השלישי פ״ב ההמשכה שבתחילה מאיר רק בבחי׳ מקיף וחיצוני׳ וכמו וימינו תחבקני כו׳ ע״ש דזהו ג״כ ענין מצות ותורה והנה וימינו תחבקני שמחבק ג״כ בבחי׳ אחוריים, שאפי׳ בחי׳ אחוריים שהוא חיצוני׳ של האדם שנמשך אחר עוה״ז שנק׳ אחוריים כי אחור הוא עשיה ופנים הוא אצילות כו׳, יהי׳ ג״כ מוקף מהמקיף דבחי׳ וימינו תחבקני שיוכל להפך העשיה מחשוכא לנהורא, וכמ״ש מזה בלק״ת בד״ה ביום השמיני עצרת שמאלו

כו' וימינו תתבקני ספ"ד דפ"ד סע"א. וזהו ויסע מלאך כו' וילך מאחריהם בחי' וימינו תתבקני גם בבחי' אחוריים כנ"ל, ואח"כ ע"י ההעלאה שבפסוק ויבא נמשך אח"כ ויט משה כו' ויבקעו המים שהוא ההמשכה בפנימי' ממש עד שאמרו זה אלי כו' עלמא דאתכסיא ים האיר בגלוי בעלמא דאתגלייא כו', ועמ"ש מענין ג' ווי"ן בד"ה כי ההרים ימושו פ"ב בפי' פותח את ידיך שמבחי' ג' יודין נמשכים ומתפתחין ג' ווי"ן שהם ג"פ קדוש בוא"ו כו' ע"ש. ועיין בת"א בד"ה ואלה המשפטים בענין ונתתי עשב בשדך ע"ב שי"ן היינו ג' פסוקים ויסע ויבא ויט וע"ש שזהו ג"כ ענין ג"פ קדוש שעי"ז נמשך הדעת לבהמתך פני ארי' פני שור, והיינו לפי שזהו השפעה ממרכבתא עילאה חג"ת דאצי' שהם מקבלים הדעת מחב"ד, ע"כ הם בביטול למהו"ע ית' והם משפיעים בחי' זו למרכבה תתאה, וכמו בקי"ס לי"ב גזרים נתאחדו מרכבה תתאה דבריאה עם שרשם י"ב גבולי אלכסון דז"א, כמ"ש בסידור ד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני יעו"ש, ועד"ז גם כאן נאמר ונטה את ידך ויט משה את ידו שהו"ע יו"ד וממנו נמשכו הווי"ן, והשין ג"כ ג' ווין, והוא מה שנמשך מבחי' אני ה' לא שניתי להאיר בג' קווין דאצי' שזהו בחי' אדם, ועיין מזה בת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה, וזהו כנועם שיח סוד, שיח ש' י"ח ג' ווין וכו', גם שיח ר"ת שם יפת חם ג' גווני הקשת, שיח גימט' ג"פ קו וכו', עמ"ש מזה בהגהות לד"ה חכלילי עינים מיין.

זח"א ס"פ בראשית כז"ב מענין ולא קרב זה אל זה, ודס"א ע"ב, ובפ' תרומה דק"ע ע"ב, מענין וישב הים לפנות בוקר לאיתנו דקצ"ח סע"ב, ויקרא דכה"א ויסע מלאך ודף קכ"ה ע"א ברע"מ ובפ' שלח דקס"ו א'.

עמ"ש ע"פ הזח"ג קפ"ז בענין המלאך הגואל דבחי' מ' כשנק' מלאך היא גבוה מבחי' כשנק' מלך דהיינו הדיבור כשכלול במקורו כו', וגם בחי' א' דמלאך גבוה מבחי' בית בראשית ברא ובו מתחיל עשה"ד אנכי כו', וא"כ בחי' המלאך הגואל ומלך זהו כענין יחו"ע ויחו"ת ים וארץ, וז"ש המלאך הגואל כו' וידגו כו', ולכן גבי קי"ס נאמר ויסע מלאך כו', אך בשעת קי"ס נאמר וילך מאחריהם כי לפניהם הי' גילוי בחי' עליונה יותר, היינו כי גם בשם הוי' עצמו י"ה זהו עלמא דאתכסייא בחי' ים, ו"ה זהו עלמא דאתגלייא כמ"ש בת"א פ' בשלח דק"ח ע"א בד"ה וה' הולך לפניהם יומם, ובקי"ס הי' גילוי עלמא דאתכסייא בחי' י"ה, וזהו עזי וזמרת יה כו' ואנוהו, וא"כ בחי' ויסע מלאך כו' נעשה בבחי' וילך מאחריהם, ועמ"ש מזה בד"ה ענין קי"ס.

עיין זהר בשלח דנ"ב ע"א איתא תלת ובכן ובכן ובכן שבתפילת ר"ה ויוהכ"פ הם לקבלי הני תלת ויסע ויבא ויט כי בכן גימט' ע"ב, ועל ס"ד וס"ה.

בשלח י"ד כ"ט

ובני ישראל הלכו. פ"ק דיומא דף ד' ע"ב בתוך הים שביל דכתיב והמים להם חומה, במא"א אות שין ס"ל שביל יסוד דאבא י"ש ל"ב נתיבות חכמה שהיסוד כוללם וכל א' כלול מיו"ד גימ' יש חוץ מנתיב הראשון נעלם עכ"ל, ועיין במק"מ ס"פ מצורע דף נ"ד ע"ב מענין ל"א נתיבות כו', ואפ"ל כי מבואר במ"א דקי"ס היה כדי שיהי' מ"ת, והתורה הוא יסוד דאבא ובתוכו ל"ב נתיבות חכמה, אך התורה נק' נובלות חכמה, אבל פנימיות יסוד אבא הוא פנימיות התורה וזה יתגלה לעתיד ע"י והניף ידו על הנהר כו' והוא גלוי הנתיב הנעלם שהוא נתיב לא ידעו עיט, והענין דתומ"צ נק' ושמרו דרך הוי' כדפי' בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי' וכתיב כל ארחות הוי' חסד ואמת, והנה דרך הוי' ה"ע בים דרכך ושבילך במים רבים כו' דהיינו יחוד ו"ה נק' בים דרכך כי בחי' מל' נק' ים, ויחוד י"ה נק' ושבילך במים רבים כי מים רבים הוא בינה ונהר יוצא מעדן כו' ע' זח"ג ס"פ מצורע ולכן ע"י קיום התומ"צ עשה ול"ת תוכל להיות ג"כ אחרי ה' אלקיכם תלכו דהיינו בחי' דרך הנ"ל בים דרכך כו' כמ"ש ברבות קדושים פכ"ה ע"פ אחרי ה' כו' ע"ש, וזהו ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים והיינו ע"י והמים להם חומה מימינם ומשמאלם מימינם רמ"ח מ"ע ומשמאלם שס"ה ל"ת כו' ועיין בת"א פ' תולדות ע"פ מים רבים לא יוכלו לכבות כו'.

רבות וארא פי"ב קכ"ח ב' הה"ד כל אשר חפץ כו' וכשבקש עשה את הים ותהומות יבשה שנאמר ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים כו'.

בשלח פכ"ג ק"מ ע"א מה ראו ישראל לומר שירה באז כו' ועכשיו ים היה ונעשה לנו יבשה שנאמר ובנ"י הלכו ביבשה כו' נקלסנו באז. פ' האזינו ד"ש ע"ד זש"ה ידעתי כו' אין להוסיף כו' שהצדיקים גורעים ומוסיפים כו' בא משה ועשה את הים יבשה שנאמר ובנ"י הלכו כו', שה"ש רבה בד"ה מה דודך מדוד דודי צח ואדום, צח לי בים שנאמר ובנ"י הלכו ביבשה כו' ואדום למצרים שנאמר וינער ה' את מצרים כו' וזהו ויושע כי ישועות הם ה"ג ממותקות התכללות חו"ג שיהי' צח לי כו' חסדים ואדום למצרים ה"ג כו' שזהו ענין היד הגדולה כו' ור"ן מכות נמשך מה"ג הכלולים מחמשה וכ"א כלול מיו"ד כו', וע' במד"ר פ' אחרי פכ"א ע"פ לדוד ה' אורי וישעי דקאי על קי"ס כו'.

בקהלת צ"ג א' בפסוק מה שהיה כבר הוא אם יאמר לך אדם אפשר שהקב"ה עתיד לעשות ים יבשה אמור לו כבר היה ע"י משה שנאמר ובנ"י הלכו ביבשה וכתיב ואתה הרם את מטך וגו' וכתיב ויבואו בנ"י כו', ואפ"ל שהקב"ה עתיד לעשות מעלמא דאתכסיא הנק' ים והוא משאל"ס כתר להיות יבשה וגילוי ואיך אפשר כו' הרי כבר היה ע"י משה,

אלא במשה הי' זה בים סוף מל' דאצי' ולע"ל יהי' כן גם בכתר שהוא מל' דא"ס כו' וזהו ענין ועקבותיך לא נודעו מה שאתה עתיד לעשות בעקב וסוף, רק עכשיו נתגלה בחי' בים דרכך ושבילך במ"ר כו' דהיינו יחוד חו"ב וזו"נ אבל ועקבותיך שאזי יהי' התגלות הכתר כו'.

במ"א נת' בחי' בריאה נק' ים ויצירה יבשה כי יוצר אור ובורא חושך וע"י הרם את מטך גלוי מלמעלה מסדר השתלשלות נעשה הים יבשה כו', אך כמה בחי' יש בי"ע כי יש בי"ע ממש ויש בי"ע באצי' ויש ג"כ למעלה מהאצילות כו', וזהו ההפרש בין מה שנעשה ע"י משה מים יבשה בבי"ע אבל מה שיהי' לעתיד זהו באצי' או גם בלמעלה מהאצי' כו' כנ"ל.

זח"ג בהר דק"ח סע"ב בתי ערי חומה, והמים להם חומה כו'.

בשלח י"ד למ"ד

ויושע ה' ביום. רבות במדבר רפ"ג נראה דס"ל ויושע כתיב חסר וי"ו אחר היו"ד, ומפרש כביכול ישראל וכאלו הוא נגאל וע"ז מפרש נרננה בישועתיך, תלים סי' כ', וא"כ י"ל הפי' שאנו עיקר הרננה מישועתיך היינו ממה שהוא נגאל שזה אצלינו עיקר יותר מישועתינו וכמ"ש לא לנו כו' כי לשמך כו', וכן מצאתי שפי' האלשיך בתלים שם, ושלכן ע"ז ימלא ה' כל משאלותיך ע"ש שהאריך, ועפ"ז י"ל מ"ש אז ישיר כו' אשירה להוי', כלומר שעיקר השירה הוא להוי' דהיינו על ישועתו ית', וזהו ענין צדיק ונושע כמבואר ברבות משפטים ספ"ל שזהו ענין כי קרובה ישועתי לבוא ישועתכם אינו אומר אלא ישועתי, ועמ"ש מזה בפ' נצבים בפ' התשובה, ואפ"ל ג"כ שזהו פי' אשר עשה הוי' במצרים שבחי' שם הוי' נעשה ונתגלה ע"י מצרים וע"י יצ"מ כו' וזהו ענין ישועתי.

רבות בשה"ש בפסוק יונתי בחגוי י"ג ד' והי' הקב"ה מתאווה לשמוע קולן כו' ופרעה הקריב כו' ויצעקו כו' השמיעני את קולך כו' מיד ויושע ה' ביום ההוא כו', ואפ"ל לפ"ז פי' ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים, מיד מצרים דוקא כלומר ע"י מצרים ופרעה הקריב ע"י נמשך הישועה, כי ע"י ויצעקו כו', והאלשיך פי' מיד מצרים היינו מיד השר שהיה אוחז בהם, גם פי' ביום ההוא היינו בינה שבה התגלות עתיק וזהו ויושע ה' היינו מבחי' ש"ע נהורין דא"א הנמשכים ומתגלים ביום ההוא וכ"ז נמשך ע"י ויצעקו, וזהו ג"כ ענין ביום ההוא דוקא שאז ויצעקו כמ"ש

ברבות שם למה היו דומין ליונה שברחה מפני הנץ כו׳ וצעקה זו היא בחי׳ בינה שהיא תשובה.

רבות במדבר פ״ט דר״ל ע״ב, היו עוכומ״ז קורין תגר ואומרים משוא פנים יש כאן אנו ערלים והם ערלים להם ויושע ה׳ ביום ההוא וגו׳ ולנו ונער פרעה כו׳ א״ל הקב״ה ששים המה מלכות כו׳ אחת היא יונתי כו׳ ע״ש, דהטעם שהן גדורים מן הערוה ויחוסם ברור והיינו כי אב ואם הם י״ה בן ובת הם ו״ה ע״כ אלו שאין מכירין אביהן או אמם אין להם יחוס בשם הוי׳ ממש אבל גן נעול אחותי כו׳ ע״כ ויושע הוי׳ כי חלק הוי׳ עמו, לכן הגם כי היו ערלים וכמ״ש בשל״ה דקי״ד ב׳ ששמע כי ר״ת ויושע וישמן ישורון ויבעט שמנת עבית, אעפ״כ מצד עצם הנה״א ויושע הוי׳ כו׳.

במכילתא פי׳ מיד מצרים כצפור שהיא נתונה ביד אדם שאם יכבוש ידו מיד הוא חונקה כו׳ כך היו ישראל נתונים בידי מצרים כו׳ ע״ש, וזהו יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה כו׳ ויש לפרש ענין זה בעבודה ג״כ עד״ז.

ענין ויושע ישועות הם ה״ג ממותקות כו׳, בזח״א ר״פ בראשית כו׳ וגם ה״ח כי כדי להושיע מן החצונים ע״כ צריך לעורר עליהם הגבורות והדין וגם החסד לישראל וזהו ענין דודי צח ואדום כנ״ל בפסוק ובנ״י הלכו ביבשה, וזהו ביום ההוא כי בינה מינה דינין מתערין על המנגד והיא אלקים חיים כו׳.

ער״ש במד״ר במדבר ר״פ ב׳ ע״פ ובשם אלקינו נדגול שקבע הקב״ה את שמו בשמנו ע״ש במ״כ י״ל ישראל ישר אל, ועוי״ל שהקב״ה נקרא ג״כ ישראל כדפי׳ בת״א פ׳ תצוה בד״ה זכור את אשר עשה לך עמלק שהוא על שם כי שרית עם אלקים דהיינו ש׳ הוי׳ שמושל על ק״כ צירופי האלקים וכדפי׳ עוד בת״א פ׳ מקץ בד״ה מזוהה מימין בענין כי גדול הוי׳ ואדוננו מכל אלקים וכן איתא בפרקי ר״א פרק ל״ז וקרא שמו ישראל כשמו שנקרא ישראל הובא בעה״כ של בעה״מ סדר הדורות בערך ישראל וע׳ במד״ר ויחי פצ״ז ע״פ ושמעו אל ישראל אביכם דאומר ושמעו אל ישראל שבשמים אביכם, והיינו כי ז״א דאצי׳ נק׳ ישראל, ע׳ בזהר וישלח דקע״ד וא״כ פי׳ ויושע ה׳ היינו ע״ק כי קי״ס בעתיקא תליא בזח״ב דף נ״ב ע״ב, ביום ההוא היינו בינה כנ״ל, את ישראל היינו ז״א דאצילות, מיד מצרים כו׳.

ויושע ה׳ ביום ההוא וגו׳.

במד״ת ססי׳ ק״ז ע״פ אשר גאלם מיד צר, כשם שהצפור נתונה ביד צייד כו׳ כעובר שהוא נתון בתוך מעיה של בהמה כו׳, כשם שהזהבי הזה. ופי׳ בשל״ה במסכת פסחים דקס״ז ע״ב בד״ה היתה יהודה לקדשו, שהכנסת ישראל למצרים כהכנסת הנשמה בגוף העכור, כי הזדככו שמה כו׳, שהיו משוקעים בכל עומק הקליפות להניח שם הזוהמא, נמצא כל הנשמה תהלל י״ה, והיא נקייה מכל סיג כו׳, המשיל ישראל לציפור ואת הציפור לא בתר, וקאי על נה״א, כמ״ש אשר שם צפרים יקננו ענין קן ציפור, וענין כעובר כו׳, בהמה קאי על נה״ב, גם כענין זרע אדם וזרע בהמה והיו משוקעים תוך ג״ק אלא שהקב״ה הוציאם, וזהו ויושע כו׳ מיד מצרים ממש כו׳ ע״ש, ועמ״ש בת״א יתרו בד״ה כל העם רואים מענין בכור הברזל כו׳ שהמכוון שגם נה״ב נזדככה להיות בבחי׳ ק״נ שלמעלה מגקה״ט, וכי גם בק״נ היא מבחי׳ אדם שבבהמה כמ״ש בד״ה זאת חנוכת המזבח בלק״ת נשא, ואדמו״ר נ״ע מרגלא בפומי׳ בפי׳ אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מאמ״צ שלא יאמר האדם האיך יגיע למדריגת מס״נ באחד ואהבת כו׳ והלא הוא בתכלית הירידה רחוק מה׳ עז״א אני כו׳ מאמ״צ מגו״ן שע״ט, א״כ מעתה אל יפלא מה שיוכל להעלותך מהיותך משוקע בתאוות נה״ב לבוא למס״נ באחד.

ב) **בשל״ה** פ׳ במדבר הביא מדרש רבות ותנחומא ע״פ נרננה בישועתיך ויושע ה׳ ביום ההוא את ישראל ויושע כתיב כביכול ישראל נגאלין וכאלו הוא נגאל עכ״ל. ועמ״ש ברבות משפטים ספ״ל ע״פ כי קרובה ישועתי לבוא, כי קרובה ישועתכם אינו אומר אלא כי קרובה ישועתי כו׳, צדיק ונושע ומושיע אין כתיב כאן אלא ונושע כו׳ ע״ש, והיינו כי כשם שישראל כעובר הנתון כו׳, כך למעלה בגלותא סליק לעילא כו׳, בבחי׳ עיבור המדות בבטן אימא כמ״ש ע״פ עבדים היינו לפרעה כו׳ במצרים מיצר מי, א״כ ע״ד ויושע ה׳ מיד מצרים מה שהישועה הי׳ לשם הוי׳ היינו ג״כ מבחי׳ מצרים מיצר מי ששם הי׳ העבור וההעלם כו׳, וענין זה י״ל עפמ״ש יראו מה׳ כל הארץ, וכתיב יראו את ה׳ קדושיו, כי בכל הארץ היראה רק חיצוני׳ וזהו מה׳, וכתיב מי לא ייראך כו׳, ועכ״ז רם על כל גוים בבחי׳ רוממות והוא יש בפ״ע, ועכומ״ז רק קרו לי׳ אלקא דאלקיי׳, אך צ״ל ייראו את ה׳ בבחי׳ ביטול ממש ע״ד את הטפל כו׳, וזהו ע״י קי״ס גילוי עלמא דאתכסיא, כי רק בבחי׳ ארץ נפרד שייך ייראו מה׳, אך בעלמא דאתכסיא ביטול כו׳, וזהו ויושע ה׳ כי בגלות אין שם ה׳ בגילוי רק ייראו מה׳ כנ״ל, אבל שיהי׳ גילוי שם ה׳ ושיהי׳ ייראו את ה׳ זהו ויושע* ה׳ תשועה לשם ה׳, שיהי׳ גילוי שם ה׳ ע״ד אשר הלכו כו׳ לעשות לו שם, ע״ד ביום ההוא יהי׳ ה׳ אחד כו׳, ועמ״ש בד״ה

ויושע: בכת״י מנוקד: וא״ו הראשון בחיריק והשני בקמץ.

ויאבק איש, ומשם יובן זה בתוספת ביאור, גם ויושע לשון וישע ה׳ אל הבל היינו ג״כ גילוי שם הוי׳ כו׳. עוד י״ל מבואר בד״ה צאינה וראינה פי׳ שאו ידיכם קודש שהם ב׳ פסוקים שמע ישראל ובשכמל״ו יחו״ע ויחו״ת, ועי״ז וברכו את ה׳ שנק׳ הקדוש ברוך הוא ענין קדוש וברוך היינו שממשיכים בבחי׳ קדוש ברכה והמשכה מקדש העליון, וכמו״כ בקי״ס נאמר מי כמוכה באלים ה׳ נאדר בקדש שנמשך בשם ה׳ אור והמשכה מבחי׳ קדש העליון שהוא אבא או ע״ק, ועמ״ש ע״פ נאדר בקדש בזח״ג אמור צ״ד, וזהו ויושע ה׳ שנמשך בו ברכה מבחי׳ קדש, והיינו את ישראל כמ״ש בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה לקדשו, שהוא ע״ד שאו ידיכם קדש למסו״נ באחד יחו״ע בחי׳ ים כו׳, יקוו המים אל מקום אחד כו׳, ועי״ז ייראו את ה׳, ולע״ל יהי׳ יראה זו בתמידות כמ״ש במד״ת ססי׳ י״ד ע״פ מי יתן מציון ישועות ישראל שזהו״ע מי יתן והי׳ לבבם זה להם ליראה אותי, ועז״נ ונתתי לכם לב חדש ע״ש, והיינו מי יתן מבחי׳ ים נעשה מי, גם ע״י ומלאה הארץ דיעה את ה׳ כמים לים מכסים כו׳, נמצא כמו ע״י קי״ס וייראו העם את ה׳ כן לע״ל כשיהי׳ ומלאה הארץ דעה את ה׳, את ה׳ דוקא, ע״ד ייראו את ה׳, והיינו ע״י כמים לים מכסים גילוי עלמא דאתכסיא, גם ים הוא החפירה שבו נכנסים המים, והנה מצרים מיצר מי בחי׳ מי ברא אלה אינו בגילוי, אכן ע״י קריעת ים אותיות מי נמשך גילוי מי ברא אלה, וזהו מי יתן כו׳ ליראה כו׳ והריחו ביראת יראת גימט׳ תורה ברבות פ׳ קרח, והנה תורה צוה לנו משה, אנכי ולא יהי׳ לך מפי הגבורה שמענום, וזהו ביראת היינו ב׳ הוא אנכי ולא יהי׳ עם יראת שהוא תורה, ור״ל שיהי׳ ע״ד ישקני מנשיקות פיהו, וזהו והריחו ביראת.

ג) **בגמרא** פ״י דפסחים קי״ח ב׳ וירא ישראל את מצרים מת כו׳, פלוט אותם ליבשה, ופי׳ רשב״ם ונתנו לקבורה בזכות שאמרו כי ה׳ נלחם להם במצרים כו׳ תבלעמו ארץ כו׳, לפמש״ל בשם של״ה שיציאתם מיד מצרים זהו ענין הבירור, ועי״ז מצרים מת, שלאחר שנפרד הטוב מן הרע הרי הרע נופל, ומ״מ נשאר בהם קצת טוב, ע״י שאמרו כי ה׳ נלחם להם, ולכן פלטם שנפלטו ממצולות ים דפי׳ במק״מ פ׳ אחרי דס״ג ע״ב שהם זו״נ דנוגה דבי״ע שהם נק׳ צל מות צל דכורא מות נוק׳ עכ״ל, ונתעלו לקבור בארץ, וזהו כענין בירור דתה״ד שעם היות האפר הוא הפסולת שנשאר מהבירור דנה״ב, עכ״ז שייך בו עוד בירור כו׳, וכגמ׳ הנ״ל דפסחים כ״ה בערוכין פ״ק דט״ו סע״א.

ד) **זח״ב** בשלח נב״ב פי׳ וירא ישראל את מצרים ההוא שלטנא ממונא דמצראי דאעבר לי׳ בנהר דינור כו׳.

ויּרא ישראל כו'. וחו"א בהשמטות סי' כ"ה די"א ע"ב ישראל סבא ולע"ל נאמר ע"ז כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות, אראנו לישראל סבא, והינו ג' פלאות שער החמשים דבינה כו' וי"ל כי ישו"ס הוא אחוריים דאבא נה"י דאבא כמ"ש בת"א סד"ה ואלה שמות בני ישראל ע"ש ולע"ל יהי' גילוי פנימית או"א שהוא חשוב כפנימית עתיק.

פ' בראשית דנ"ב ע"ב ת"ח מה כתיב בקדמיתא וירא ישראל את היד הגדולה וכולהו חמאן זהרין עילאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא כו' זה אלי ואנוהו, ועמ"ש מענין אספקלריא המאירה בת"א מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה ב"ש אומרים, ומ"ש ע"פ צאינה וראינה, ומ"ש ע"פ ואראה את הארץ.

בשלח דנ"ב ע"ב יתרו פד"ב, תשא קצד"א מ"ש בפ' בראשית נב"ב, ת"ז ח"ב צב"א.

זהר ויחי דרמ"ט סע"א ע"פ גרן האטד, אטד בגימטריא יד כמ"ד וירא ישראל את היד הגדולה כו'.

וז"ל זהר יתרו פד"ב הנ"ל תאנא אצבע אלקים ההוא אצבע סליק לעשרה, כד"א אצבע אלקים היא, וכל אצבע ואצבע סליק לעשרה עד דאתעביד ידא שלימתא דכתיב וירא ישראל את היד הגדולה עכ"ל.

ת"ז בהקדמה ח"ב וירא ישראל את היד הגדולה מסטרא דחסד ובתקון נ"ג בתחלתו דצ"ב רע"א חד יד הגדולה דאתמר בה וירא ישראל את היד הגדולה ותנינא יד החזקה הה"ד וביד חזקה כו' ורזא דמלתא הוי' אלקינו הוי' יד הגדולה כחו במוכסז כוזו יד החזקה ואינון אימא עילאה (בינה) אימא תתאה (מ') וכולא כ"ח פרקין דאתמר בהון ועתה יגדל נא כח אד', כח מעשיו הגיד לעמו עכ"ל, ובכס"מ שם פי' היד הגדולה חסד דז"א שבו נתלבש בינה, ואפ"ל כי אדרבה זהו מה שאימא מלבשת לגבורה דעת"י ולפי דלית שמאלא בהאי עתיקא נק' חסד וכנודע מענין והחמישית לפרעה כמ"ש בלק"ת בשה"ש בסוף הביאור ע"פ צאינה וראינה דרוש הראשון, וא"ת א"כ איך משם יבואו הדינין י"ל דהא כתיב ימינך ד' תרעץ אויב ימינך דוקא וכמ"ש בזהר פ' לך דפ"ה ע"ב דהא כדין אתערת ימינא וקטירת לה בהדה, וכד אתקשרת (המ') בימינא כדין אתבר שנאין דכתיב ימינך ד' תרעץ אויב, ואפ"ל שזהו ע"י ימינך ד' נאדרי בכח בחי' יגדל נא כח אד' שהכח נמשך מע"ק כמ"ש בזח"ג שלח קס"א ב' עי"ז ימינך ד' תרעץ אויב כי בשם ה' דוקא כי אמילם ששם אין זלעו"ז כמו בבחי' אדם, וע' בענין ימינך ד' נאדרי בכח בזהר שמות ד"י תחלת ע"א וכ"ה בהדיא בזהר וארא דכ"ז תחלת ע"א, ואי תימא אמאי בימינא כו' דחי לון בימינא כמ"ד ימינך ד' נאדרי בכח ימינך ד' תרעץ אויב, וענין דחי לון ע"ד עיר הנדחת, ובזהר וארא ד"ל סע"ב והא אתמר דאהרן הוה מחי כו'

לאחוזאה דימינא דקב"ה תבר לשנאין דכתיב ימינך ד' תרעץ אויב, ואפ"ל שזהו ע"י התכללות שהחסד כלול מגבורה וכמ"ש בהדיא בזהר יתרו דפ"א ע"א בענין ימינך ד' נאדרי בכח שהחסד והימין חזר להיות שמאל ועושה דין, ובזהר ויקרא דף כ"ד ע"א פי' שאם האדם עושה חמשה עוונות זאח"ז אזי גם ה' אצבעות יד ימין מסכימים לענוש אותו ואז לא תליא מלתא בתשובה להפטר מעונש יעו"ש, וא"כ כש"כ המצריים שהקשו רוחם אחר עשרה מכות, ע"כ ע"י היד הגדולה דוקא היה עונשם בים, ובזהר שמיני דל"ז ע"א פי' עוד הטעם וז"ל הושיעה ימינך וענני דכד אסתלק ימינא (ר"ל ע"ד שבח ורוממות הימין) כדין אתכפייא שמאלא וכל אינון דאתו מסטריה הה"ד ימינך ד' תרעץ אויב, והרמ"ז שם פי' דתרעץ לשון נקבה לפי שהימין עושה פעולת הדין, ובפ' נשא קמ"ב ע"ב פי' כי ימינך ה' תרעץ אויב עביד דינא ברחמי, קרח דקע"ח פי' ע"י כל אשר תמצא ידך שמאל לעשות בכחך להתכלל בימין עשה עי"ז ממשיך ימינך ד' נאדרי בכח בלק ר"א, ועמ"ש ע"פ וירא ישראל את היד, בבוך שמות ויקרא במ"ד פ' בשלח ומ"ש ע"ז בת"א פ' שמות.

י"ד ל"א

וירא ישראל את. רבות שמות תוך פ"ה קכ"ד א' א"ל הקב"ה רשע מי ה' אמרת במי אתה לוקה מ"ם ארבעים יו"ד עשרה הם חמשים מכות שהביא הקב"ה על המצרים בים שנאמר ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלקים הוא, ועל הים מהו אומר וירא ישראל את היד הגדולה כמה לקו באצבע יוד מכות חשוב חמשה אצבעות שביד הגדולה לכל אחד ואחד יו"ד מכות הרי חמשים עכ"ל. הנה פי' מי הוא בינה וא"כ אומרו במי הוא לוקה היינו בבחי' בינה, והיינו מי ברא אלה, צירוף מי אלה הוא שם אלקים ומצרים מצר מי שמסתיר על בחי' מי ויצי"מ ה"ע גילוי מי ברא אלה ולכן בבחי' מי אתה לוקה כו', והיא הנק' היד הגדולה כמ"ש בת"ז תיקון נ"ג דף צ"ב תחלת ע"א וחהו מי שהוא בינה ימלל גבורות ד', פי' בזהר פ' יתרו דפ"ג ע"א שהוא ע"ד מוללין מלילות היינו שנחלקו הגבורות לכמה מיני גבורות עד שנמשכו החמשים מכות או מאתים מכות וע' מזה בזהר ויחי דרמ"ט ע"א בענין גורן האטד, וחמשה אצבעות הן ה"ג הנמשכות ממנה והמל' היא אצבע א' ומה שהן ה"ג והרי המל' היא השביעית היינו כי עצמיות המדות הן חג"ת נה"ה ויסוד הוא כללותם וכן המל', וע' זח"ג פנחס דף רנ"ד א' חמשה חומשי תורה

ואי תימא שית אינון אלא שבע אינון כו׳ והיינו כנ״ל, ומה שנקראת מי שהן חמשים שע״ב היינו כי ה״ג הנ״ל כל א׳ כלול מעשרה, וכן בפרדס ערך יד ז״ל יד צריכים אנו להתבונן כי ביד ה׳ אצבעות והם ה׳ ספירות שהם גדולה גבורה תפארת נצח הוד והם נכללות בשתי ידות שהם ב׳ ההי״ן ה׳ עילאה וה׳ תתאה זו שמאלית וזו ימנית והימנית רוב הפעמים הבינה והשמאלית היא המל׳, והטעם כי זו נטייתה אל הימין וזו נטייתה אל השמאל כענין חסידה שנקרא הבינה כו׳ עכ״ל, וכיון שכן לכן נקראת היד הגדולה אשר גדולה היא חסד, וגם פי׳ הגדולה ה׳ גדולה דהיינו ה׳ עילאה דשם הוי׳ וכה״ג פי׳ שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל היינו ה׳ גדולה לאה שהיא בינה ובחי׳ ה׳ קטנה רחל, וברבות ויצא פ״ע ע״ט ד׳ שם הגדולה לאה גדולה במתנותיה כו׳ כי בבינה התגלות עתיק וא״א אשר ולגדולתו אין חקר, לכן משם נמשך המתנה לעולם אני ה׳ לא שניתי וכ״מ שנאמר לי אינו זז לעולם וע׳ כה״ג במד״ר ר״פ קדושים ע״פ ואתה מרום לעולם ה׳ רוממות אתה נוהג בעולמך כו׳, משא״כ מל׳ נק׳ ה׳ קטנה שמקבלת מזעיר אנפין, ועמ״ש ע״פ ביום ההוא יתקע בשופר גדול, וכמו״כ כאן ויושע ה׳ ביום ההוא כו׳ היד הגדולה, שוב ראיתי שכן פי׳ בהדיא בזח״ג כי תצא רע״ז א׳ דבינה תמן איהו יד הגדולה כו׳ ע״ש ובפי׳ הרמ״ז ועיין מענין חמש אצבען בזח״ג פ׳ בלק דף קפ״ו ע״ב.

ויאמינו בהוי׳. בשלח פכ״ג ק״מ ע״א ד״א תשורי מראש אמנה א״ר נחמיה לא זכו ישראל לומר שירה על הים אלא בזכות אמנה שנאמר ויאמן העם וכתיב ויאמינו בהוי׳ כו׳. אז ישיר. שם פ׳ הנ״ל דף הנ״ל ע״ג וירא ישראל את היד הגדולה הה״ד נודע ה׳ משפט עשה והיד ה׳ אצבעות וחמשה פעמים יו״ד הרי נו״ן שעל הים לקו חמשים מכות כו׳ ע״ש והיינו כי הבינה נק׳ ג״כ נו״ן פשוטה, וזהו היד הגדולה שמתפשטת עד למטה ועמ״ש סד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ ובסד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו בענין ובו תדבקון, פ׳ נשא פ״ט דר״ל ע״ב ובים כתיב יד גדולה כו׳ ע״ש.

שה״ש רבה בפסוק דומה דודי לצבי י״ו ג׳ במצרים ראו אותו שנאמר ועברתי באמ״צ, בים ראו אותו שנאמר וירא ישראל את היד הגדולה וגו׳ זה אלי ואנוהו, ואפ״ל ע״ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו כו׳ כך ביצ״מ ויושע ה׳ ביום ההוא ואזי וירא ישראל כו׳ זה אלי כו׳.

בפסוק אפריון עשה לו דף כ״א ד׳ בים ראו אותו בפרהסיא שנאמר וירא ישראל את היד הגדולה והיו העוללים מראים אותו באצבעו ואומרים זה אלי וכו׳ עכ״ל. ואפ״ל כי ישראל היינו ז״א ועוללים הם מט״ט וסנד״ל, וע׳ מענין עולל במא״א אות עיין סעיף ס״ו והיינו כי ז״א מקבל רק מנה״י דאימא אכן בקי״ס הי׳ התגלות עצמיות הבינה בז״א כו׳.

דכ"ו ע"ב בפסוק אתי מלבנון תשורי מראש אמנה כו' כתיב וירא ישראל את היד הגדולה דאדין אדדם ואינם מאמינים (פי' המ"כ י"ל עדיין הוא מוליך ומדדה אותם מתוך הים ועיניהם הרואות ולא יאמינו בתמיה) אית בר נש דחמי ולא מהימן הוי בזכות האמנה שהאמינו ישראל במצרים שנאמר ויאמן העם.

וירא ישראל. זח"א עמוד ע' אראנו לההוא סבא דחזא בקדמיתא דכתיב וירא ישראל את היד הגדולה.

בראשית נ"ב ב' ת"ח מה כתיב בקדמיתא וירא ישראל את היד הגדולה וכולהו חמאן זהרין עילאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא. ח"ב בשלח נ"ב ב' ועי"ש בפי' הרמ"ז. יתרו פ"ד ב' כמ"ד כתובים באצבע אלקים, תאנא אצבע אלקים ההוא אצבע סליק לעשרה כו' עד דאתעביד ידא שלימתא דכתיב וירא ישראל את היד הגדולה. תשא קצ"ד רע"א.

ת"ז ח"ב יד הוי' מימינא דאתמר בה וירא ישראל את היד הגדולה כו'. תיקון נ"ג צ"ב א' חד יד הגדולה דאתמר בה וירא ישראל את היד הגדולה ותניינא יד החזקה כו' ורזא דמלתא הוי' אלקינו הוי' יד הגדולה ואינון אימא עילאה ואימא תתאה. ועי' בזח"ג כי תצא רע"ז א', דבינה תמן איהו יד הגדולה כו' וזהו ענין וברחמים גדולים ועי"ש בפי' הרמ"ז שה"ע בינה וחסד דא"א כו' ועי"ש רע"ו ב' לגדלא לה כו' משמע שבבחי' מל' ג"כ ממשיכים בחי' הנ"ל ואז נק' ג"כ היד הגדולה כו' שהמל' תהיה בבחי' בינה כענין רני ושמחי בת כו'. ועפ"פ חסידות יש לפרש כי היד הגדולה הוא בחי' סוכ"ע כי בחי' המל' המקבלת מזעיר זהו ממכ"ע אבל בינה שבה התגלות עתיק זהו סוכ"ע ונק' היד הגדולה ע"ד ומתחת זרועות עולם וכמו שמקיף איזו דבר בכף ידו כו' וזהו וימינו טפחה שמים טפחה מלשון טפח שבו ה' אצבעות אך בחי' ידי יסדה ארץ זהו ממכ"ע אכן וימינו טפחה זהו סוכ"ע היד הגדולה כו' וזהו ג"כ ענין שופר גדול כי שיעור שופר טפח כדי שיאחזנו בידו ויראה כו' אך שופר גדול זהו הנלקח בימינו היד הגדולה כו' ובשעת קי"ס הי' התגלות סוכ"ע שעי"ז נהפך ים ליבשה כו'.

וייראו העם את ה' פי' בת"ז תיקון כ"א נ"ט ג' שהוא ג"כ מלשון ראיה וז"ל לבתר דאתפשט מנייהו (היינו מלבושיו דאלביש שמים קדרות) וייראו העם את ה' וכל ינוקין אחזין ליה באצבע הה"ד זה אלי כו'. וכה"ג ארז"ל רפ"ק דר"ה ד"ג ע"פ ויראו כל העדה כי גוע אהרן בפ' חקת כ' כ"ט, אל תקרי ויראו אלא וייראו כלומר שנתגלו לפי שמת אהרן כו' אך מ"מ שם הפי' גם וייראו מלשון ויראו דהיינו ראיה.

במ"ע רי"א ר"כ וירא ישראל את היד הגדולה זהו ענין אתה החלות להראות את עבדך את גדלך כו' ומבואר במ"א פי' אתה החלות הוא אתעדל"ע מאליו וכך בקי"ס נאמר ואתם תחרישון כו'.

עמ"ש ע"פ וירא ישראל את היד בבוך שמות פ' בא ושם נת' ג"כ הפסוק ימינך ד' נאדרי בכח ימינך ד' תרעץ אויב.

(הגהות לוירא ישראל שבתו"א*)

[דף סב א שורה בודאי, ידע כו'] (ועמ"ש במ"א ע"פ וידעת היום מ"ש ומבשרי אחזה אלוה אחזה ממש והיינו בבחינת שם ה' דלתתא שהוא בחי' ממכ"ע ולכן נק' עלמא דאתגלי', כיון דשייך בזה בחי' אחזה כמו שנרגש חיות הנפש בהגוף כו' ע"ש אבל בשם הוי' דלעילא שהוא בחי' סוכ"ע אין שום השגה כ"א ויאמינו בה' כו').

[שם שורה לעילא — התפשטות] (וזהו אנכי ה' אלקיך כו' מארץ מצרים פי' מה שיוכל להיות נמשך בחי' אנכי להיות אלקיך ממש הוא נעשה ע"י גלות מצרים כו').

[שם שורה דלעילא, דאכתסייא כו'] (כי הנה שורש ים ויבשה נמשך משני שמות הנ"ל כי ההפרש בין ים ליבשה שהברואים דיבשה אעפ"י שמקבלים חיות מצמח הארץ הרי הם בחי' ריחוק מן הארץ משא"כ הברואים שבים הם כלולים ומתאחדים עם הים וא"א להם להפרד מן הים כו' וב' בחי' אלו הוא ענין יחו"ע ויחו"ת שביחו"ת הנבראים הם נראים בחי' יש ודבר נפרד שאור אלקות מתלבש בהם ומוסתר מהם אבל יחו"ע הוא בחי' התכללות וביטול במקורן, ושורש ב' בחי' אלו נמשך מב' שמות הנ"ל, כי הנה מבואר בפרד"ס שי"א שהרצון למעלה הרי ע"ז שעלה ברצונו נתהווה כך כו' ע"ש רק שהי' בבחי' התכללות וביטול הרצון עליון ושיהי' התהוותם בדרך שהם עתה הוא ע"י שם הוי' הב' צזה ונבראו כו' ולכן זהו שורש ענין עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי' שהתכללותם ברצון העליון זהו כמו בחי' התכללות הברואים שבים כו' וע"כ ע"י קי"ס למטה האמינו שיכול להיות גילוי שם הוי' דלעילא בחי' סוכ"ע למטה ממש).

[שם שורה הוא, הנ"ל כו'] (כי מן המים משיתיהו מעלמא דאתכסיא).

---

*) הבא בחצאי ריבוע הם הוספת המו"ל.

ויּרא ישראל את היד הגדולה כו׳ וייראו העם את ה׳, כתיב יראו את ה׳ קדושיו כי אין מחסור ליראיו, וי״ל למה קדושיו דוקא והלא כתיב ייראו מה׳ כל הארץ. אך הענין הוא דיש ב׳ מיני יראות יראה פנימי׳ ויראה חיצוני׳ הנק׳ יר״ע ויר״ת, והוא כאשר יתפעל האדם ביראה מפני ההתבוננות שמתבונן בהשתל׳ הע״מ איך שבדבר ה׳ כולם נעשו מאין ליש וכלא חשיבי מפני שנכללים כולם בדיבור ומאמר א׳ הכולל כולם כו׳ וזהו בחי׳ יר״ת יראה חיצוני׳ שבאה מסיבת ההמשכה וההתפעלות מאוא״ס ב״ה בהעולמות אבל לא מצד עצמות אוא״ס ב״ה וזהו ייראו מה׳ כל הארץ ולא את הוי׳ כו׳, אבל ייראו את ה׳ קדושיו הוא בחי׳ יראה פנימי׳ הנק׳ יר״ע והוא כאשר יתקדש האדם בקדושת מעשה המצות באמרו אק״ב אלה הם הנקראים קדושיו אשר ייראו את ה׳ בבחי׳ יראה פנימי׳ מצד עצמות אוא״ס ב״ה (ה׳ וע׳ מענין ב׳ בחי׳ יראה בת״א פ׳ מקץ בהביאור ע״פ כי אתה נרי, ובלק״ת בד״ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה ושם פ״ב בענין אם אין חכ׳ אין יראה כו׳ וע׳ בלק״ת בשה״ש סד״ה קול דודי ושם ספ״ג ובד״ה כי תשמע בקול, וענין שבחי׳ יראה פנימי׳ נק׳ ייראו את ה׳ מבואר בד״ה בשעה שהקדימו פ״ג, ע׳) וטעם הדבר יובן ע״פ הקדמה מתחלה להבין פי׳ לשון מצוה ומדוע נק׳ בל׳ מצוה. הנה לשון מצוה ה״ע צוותא שהוא ההתחברות כשמתחבר האדם ומתקשר לזולתו להיות עמו לאחדים, (ה׳ ע״ד מארז״ל פ״ק דברכות ד״ו סע״ב בענין כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה ועמ״ש סד״ה ואתה תצוה, ובלק״ת בד״ה צו את קרבני הראשון רפ״ד, ע׳) בהיות שהמצות הם תרי״ג בדרך פרט רמ״ח אברים ושס״ה גידים, אבל בד״כ אינם אלא עשרה חב״ד וגופא ותרין דרועין ונה״י כו׳ והן עשה״ד כלליות כל המצות והמה שרשי׳ אמיתי׳ לע״מ כמאמר רז״ל פ״ט דשבת ע״פ יום השישי ה׳ יתירה למה לי מלמד שהתנה הקב״ה עם מע״ב ואמ״ל אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, (ה׳ וע׳ מזה בעה״ק חלק התכלית פי״א וז״ל הנה ביארו כי תכלית הבריאה הוא שלימות העבודה והיחוד עכ״ל, והיינו כמארז״ל ע״פ וישב הים לפנות בקר לאיתנו וארז״ל במד״ר בראשית פ״ה לאיתנו לתנאו שהתנה עמו וכ״ה בפ׳ בשלח פכ״א לאיתנו לתנאו כי איתן אותיות תנאי, והיינו כי זו ההמשכה הפנימי׳ שנמשך ע״י העבודה נק׳ איתן וע׳ בזח״ב ק״י סע״א ע״פ משכיל לאיתן האזרחי וע׳ מזה בלק״ת ר״פ ראה ובאגה״ה סי׳ ל״ז בד״ה וצדקה כנחל איתן ועמ״ש בד״ה בן פורת כו׳, וז״ע התנאי שהתנה הקב״ה עם מע״ב שקיום התנאי הוא להיות בחי׳ משכיל לאיתן ועמ״ש בד״ה ואלה שמות בענין והאתנים מוסדי ארץ ובלק״ת בד״ה שה״ש פ״ד, ואפ״ל לכן מרומז התנאי עם מע״ב בה׳ דהששי כי ההא רומז לה׳ חומשי תורה ועמ״ש בת״א ר״פ לך לך בענין ה׳ דאברהם גם ע״י ה׳ דהששי נרמז שם הוי׳ בר״ת יום הששי ויכולו השמים והתורה היא המשכת שם הוי׳ ומע״ב הוא ע״י שם אלקים וע׳ בת״א סד״ה וארא כו׳, ע׳) שאם אין עשה״ד לא היו נמשכים הע״מ כלל כו׳, וטעם הדבר הוא לפי שבאמת הנה עצמות אוא״ס ב״ה הוא למעלה

מע״ס חו״ב כו׳ עד שכדי שישתלשל ממנו חו״ב ומדות הוא ע״י ריבוי צמצומי׳ כמאמר הידוע אנת חכים ולא בחכ׳ ידיעא כו׳ עד ולאו מכל אינון מדות איהו כלל, וז״ש נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר (ה׳ ע׳ מזה בלק״ת בד״ה ששים המה מלכות השני ובד״ה ויהי מקץ השני) פי׳ נפלאותיך המה המשכות חו״ב שמופלאים הם ונמשכים מפלא כתר עליון כמ״ש אאלפך חכ׳ כו׳ (וברה״ע נמשך מל״ב נתיבות פליאות חכ׳ כמ״ש בס״י) ומחשבותיך הם המשכות חו״ב למדות דאצי׳ כו׳ הכל הוא רק בשביל צמצום הנבראים בגין דישתמודעון לי׳ כו׳, וזהו אלינו שלגבי ערכינו השפל נק׳ נפלאותיך ומחשבותיך אבל לגבי העצמי׳ אוא״ס ב״ה אין ערוך כלל להם עמו וזהו אין ערוך אליך לפי שבאמת מובדל הוא בערך מבחי׳ חו״ב כו׳ דהא למת״ב וכידוע דבראשית נמי מאמר הוא (ע׳ מזה בד״ה האזינו הראשון פ״ג) וזהו מארז״ל בחגיגה בעשרה דברים נבה״ע בחכ׳ ובתבונה כו׳ שנאמר בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה כו׳, פי׳ בע״ס דאצי׳ חכ׳ ותבונה נבראו העולמות דבי״ע מאין ליש כו׳ (וע׳ פרדס שע״ב פ״ד וספ״ה מענין ע״מ) אך גם יו״ד דברים הללו נאצלו מעצמיות אוא״ס ב״ה בריבוי צמצומים מפני שאין ערוך להם אליך כנ״ל ולהיות כן נתנו עשה״ד כללות המצות להיות מחמתם סיבה לבא לידי צמצומי׳ להאציל אורות הע״ס הנ״ל הנק׳ ע״מ בכלים מכלים שונים כו׳ תמיד, ולכך נק׳ בל׳ מצוה ענין צוותא והתחברות כלומר שע״י המצוה יתחבר אוא״ס ויתקשר להאציל אורות וכלים להיות נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו׳ (ה׳, וע׳ בזח״ג יא״ב ע״פ עשרה עשרה הכף ולכן עשה״ד מתחילים באות א׳ וע״מ מתחילין בב׳ וכמ״ש מזה במד״ר בראשית פ״א והא׳ הוא למעלה מבחי׳ הב׳ כנודע ועמ״ש בסדור בד״ה אד׳ שפתי תפתח מענין א׳ דאד׳ ושרשו נמשך מבחי׳ א׳ דאנכי וגם א׳ הוא מאותיות איתן המשמשות לעתיד כו׳ ע׳) והטעם לזה הוא לפי שענין המצות הם כלים מכלים שונים בדרך פרט ובד״כ הם ראש וגוף כו׳ היינו שנתחלק לג׳ קוין ימין ושמאל ואמצע כו׳ שהן התורה ועבודה וגמ״ח, פי׳ עבודה הן המצות שהם בחי׳ העלאה מלמטלמ״ע וכמו הקרבנות וכיוצא ונעשה ע״י בחי׳ דרועא שמאלא למעלה והיינו שיתחבר ע״ז אוא״ס להמשיך מוחין וחיות לאור גבורה דאצי׳ וע״י מדת החסד והצדקה להחיות רוח שפלים כו׳ נתעורר למעלה להמשיך התחברות אוא״ס בדרועא ימינא כו׳ וכולן אינן אלא בחי׳ ההתקשרות וההתחברות של אוא״ס בנאצלים להיות להם כלים מכלים שונים עד״מ הידוע כמו שהמאכל מחבר הנשמה בגופה ולכך נק׳ מצות ה׳ כמ״ש מצותי כלומר התחברותי כו׳ וכן עד״ז יתפרש ענין אק״ב (ה׳ ועמ״ש בסדור סד״ה ועשו להם ציצית בענין את כל מצותי וע׳ בת״א בד״ה זכור השני בענין ההמשכה בבחי׳ ג׳ קוין ובד״ה אשירה לה׳ בענין זה ה׳ קוינו לו ובלק״ת בד״ה לסוסתי השני בענין כי אמרתי עולם חסד יבנה ובד״ה נאוו לחייך, ועוי״ל בענין הצוותא והחיבור ע״ד שמבואר בד״ה אוסרי לגפן בפי׳ מקדשי שמך דהיינו שע״י המצות ממשיכים מבחי׳

אתה קדוש דהיינו מבחי' אא"ס ב"ה בעצמו בבחי' ושמך קדוש ולכן הם מקדישים ומרוממים את שמך כו', וא"כ ז"ע הצוותא והחיבור ליחד ולחבר את בעל השם בבחי' השם ע"ד ושמי ה' לא נודעתי ולא נאמר הודעתי אלא שזהו בבחי' הוא ושמו אחד ממש, וזהו כענין המבואר במד"ר בקהלת ע"פ טוב שם כו' ר' בון בשם רשב"נ מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם כו' ע"ש, דלכאורה אינו מובן הלא ארז"ל במד"ר חוקת ע"פ אני ה' הוא שמי הוא שמי שקרא לי אדה"ר הוא שמי שהתניתי ביני לבין עצמי הוא שמי שהתניתי ביני לבין בריותי וא"כ כבר קדם השם ומהו לקנות לו שם, אך פי' לקנות לו שם היינו שיומשך תוס' אור מבחי' אתה קדוש בבחי' שמך קדוש וכענין יתגדל ויתקדש שמי' רבא, ואפ"ל ג"כ שזהו ל' שמי שהתניתי ביני לבין בריותי, כי הנה לע"ל נאמר ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד וארז"ל ספ"ג דפסחים שבעוה"ז אין השם נקרא כמו שנכתב ולע"ל יהי' נקרא כמו שנכתב, וזהו ע"ד ההפרש בין תנאי ובין איתן כו' שעכשיו שהוא בבחי' תנאי אין השם נקרא כמו שנכתב אבל לע"ל אחר קיום התנאים יהי' נקרא כמו שנכתב והיינו ע"י קיום המצות שהם ענין צוותא וחיבור כו', ולפ"ז צוותא זו ה"ע יחוד העליון דסוכ"ע וממכ"ע זהו הנמשך ע"י המצוה והיינו שמצוה פי' צוותא וחיבור וכ"כ בסש"ב פמ"א גבי כי עי"ז מתיחדי' ג"כ מקור התומ"צ היינו הקב"ה עם מקור נפשו האלקית הנק' בשם שכינה כו' עכ"ל, וע"ע מזה בלק"ת בד"ה ששים המה השני פ"ג, ע') ובזה יובן מארז"ל ועשיתם אתם כו' כאלו עשאוני פי' בציור אדם ברמ"ח אברים כו' כמ"ש על הכסא דמות כמראה אדם כו' שאין זה אלא ע"י מצות חסד דרועא ימינא כו' (ה' ע' מזה בד"ה אני ישנה ספ"ג.

קיצור. ענין ייראו את ה' קדושיו וענין ייראו מה' כל הארץ היינו יראה פנימי' ויראה חיצוני' ויראה פנימי' נמשך ע"י אק"ב וזהו קדושיו וע' במד"ר ויחי ר"פ צ"ז, ויובן בהקדים ענין מצוה שהוא ג"כ ל' צוותא וחיבור כי הנה עשה"ד הם כללות כל המצות ובשבילם מתקיימים הע"מ, בעש"ד ברא הקב"ה את העולם הם ע"ס שהם שרש ע"מ, וז"ע רבות עשית אתה ה' אלקי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו, ובאמת גם נפלאותיך ומחשבותיך שהם הע"ס אין ערוך אליך, אך ע"י קיום המצות נמשך אוא"ס להתלבש בע"ס וע' מזה בלק"ת סד"ה בשעה שהקדימו שז"ע בראשית ות"י בחוכמתא ות"א בקדמין והוא שרש קיום הבריאה ע"י התורה שנק' משל הקדמוני, והיינו כי כללות הע"ס הם ג' קוין ציור אדם וכן בתורה על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח שבהם וע"י נמשך התחברות אוא"ס ב"ה להאיר בג' קוין שהם עשרה דברים, ונק' לחמי כמו שהלחם מחבר הנשמה עם הגוף וז"ע ועשיתם אתם כאלו עשאוני, ובהגהות נת' ענין מלמד שהתנה הקב"ה עם מע"ב וענין לאיתנו לתנאו, משכיל לאיתן וצדקה כנחל איתן, וענין ע"מ מתחילין בבית ועשה"ד בא', ובענין הצוותא

והחיבור י"ל ע"ד וינוחו בו ישראל מקדשי שמך וע"ד לקנות לו שם וה"ע יחוד קובה"ו כמ"ש בסש"ב פמ"א, ע').

ב) **והנה** עתה תפלה במקום קרבנות ונק' ג"כ עבודה דהיינו עבודה שבלב (ועמ"ש מזה סד"ה לא הביט וסד"ה לא תהי' משכלה), ועיקרה בחי' קו השמאל וכמ"ש (בשה"ש בפ' לסוסתי) בפי' והמים להם חומה מימינם זו ק"ש ומשמאלם זו תפלה, והמ"כ שם פי' לפי שהתפלה נק' חיי שעה והוא הנק' שמאל כמארז"ל נטה שמאלו וברא ארץ, (ועמ"ש מענין שהתפלה נק' חיי שעה בסדור בד"ה להבין ההפרש כו' גם כי שולחן בצפון), אך עיקר הטעם מפני שענין התפלה במקום הקרבנות שהוא העלאה ממטלמ"ע וע"ד שמאלו תחת לראשי, והנה שמאל דוחה וימין מקרבת (וע' מזה בד"ה לבסומי בפוריא הראשון ובסדור בד"ה אחרי כו') בהיות שכל מה שמתפעל בהתלהבות יותר מהתבוננות אחדות ה' יותר ירגז ויתמרמר על נפשו מפני שרואה עצמו בתכלית הריחוק מה' אחד והיינו שמאל דוחה שמפני גבורות רשפי אש שלהבת י"ה שמתלהב יתמרמר וידחה א"ע בתכלית השפלות, וז"ע שמאלו תחת לראשי שע"י השמאל דרשפי אש כו' לפי שהוא בבחי' הסתלקות ועילוי אחר עילוי מתעלה כנ"י בראשה למעלה מעלה ואולי זהו ג"כ ענין ואל אישך תשוקתך לזאת יקרא אשה אש ה' (כמ"ש ההסבר ע"ז בלק"ת בד"ה והי' לכם לציצית השני ועמ"ש בד"ה ה' יחתו מריביו בפי' ויתן עוז למלכו גבורות ממותקות, ובלק"ת בהביאור ע"פ קול דודי בענין כי הדם הוא הנפש שעיקר החיות הוא מהגבורות וכמו ענין כנור הי' לדוד וכשהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת כו'), וזהו תחת לראשי להגביה את ראשי כמ"ש במ"א ע"פ כי תשא את ראש ובלק"ת ע"פ שאו כו' לבחי' גולגלותם בחי' גלגלתא כו' ובת"א סד"ה שמאלו כו' ומזה נמשך ג"כ השמאל דוחה להשפיל א"ע וז"ע מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו במשלי סי' י"ז ג', פי' כמו המצרף שבוחן ומברר את המובחר וכל מה שיוסיפו בו שלהבת יבחין ויברר את היותר נקי ויוציא גם את הפסולת הדק כו' כמ"כ איש לפי שכלו ותבונתו כשיתפעל ברשפי אש ביותר יבחין לבבו להתברר בו בבירור היותר טוב והוא להיות שמאל דוחה ביותר להשפיל א"ע כנ"ל, (וע' בזח"ג ד"מ סע"ב ע"פ הגו סיגים מכסף ויצא לצורף כלי), וזהו שאומרים סלח לנו בשמו"ע אחר שעבד באהוי"ר בק"ש באומרו ואהבת כו' לפי שהיא הנותנת מאחר שנתפעל ברשפי אש האהוי"ר כו' יותר יהי' חוטא בעיניו ע"ד שמים לא זכו בעיניו וסביביו נשערה מאד כו' כמ"ש במ"א שכ"ז דייקא מפני בחי' הסתלקות והתלהבות כו' בעילוי אחר עילוי (וע' מזה בד"ה בהעלותך הראשון רפ"ג ובפ' שלח בד"ה בפ' נסכים ספ"ג), ועד"ז נתקן בקרבנות מצות תרומת הדשן כו' בהיות ששריפת הבהמה הוא ע"י אש שלמעלה ארי' דאכיל קרבנין כו' המברר כמו עד"מ המצרף לכסף כו' והיינו כמו ההתלהבות בנה"ב בעבודה שבלב כנ"ל והאפר הנשאר ממנה הוא בחי' השפלות דשמאל דוחה כנ"ל,

ולכן מצוה לשומו אצל המזבח כמ״ש ושמו אצל המזבח ונבלע במקומו כידוע לפי שע״י דחיי׳ זאת יוכל אח״כ להתקשר יותר באוא״ס, אבל מה שלא יכול ליבלע במקום המזבח הוציאוהו מחוץ למחנה והוא העצבות שלא יגיע ממנה תועלת לעבודת ה׳ כלל רק שתשפיל את האדם להיות כאבן דומם להיות מתייאש בעצמו כו׳ שזהו אסקופה לדריסת רגלי החיצונים (ועמ״ש בת״א סד״ה ויאבק שהעלו אבק, ואבק פי׳ בזהר וישלח דק״ע דאשתאר מן נורא והעלאת האבק עד כסה״כ זהו כענין תרומת הדשן, ובזה יובן ענין המאמר עולם ברור ראית כו׳ בהיות שבכור ומצרף נהפך העליון לתחתון ומצד השפלות יתברר ויעלה התחתון להיות עליון (כי ע״י שמאל דוחה שמשפיל א״ע הרי כל המשפיל א״ע הקב״ה מגביהו חוכה לנשיאת ראש) ועליון לתחתון כו׳ וזהו עולם ברור ראית, פי׳ לא כמו עולם התהו שאין עולם ברור בבירורי׳ ותיקון אדם אלא זת״ז עליון למעלה כו׳ אלא עולם הברור דתיקון דשם מ״ה דאדם כו׳ ששם בחי׳ ההתכללות של עליון בתחתון עד ששם עליונים למטה ותחתונים למעלה כו׳ כמו שע״י המצות שנתלבשו בענינים גשמיים בזאת יבא אהרן אל הקדש להמשיך בחי׳ אין כמו שית׳ בסמוך בעזה״י ונמצא התחתון עליון כי נתב״ס וסוב״ת עד מבלי ימצא ראש וסוף כמ״ש במ״א.

קיצור. ענין תפלה במקום קרבנות עבודה שבלב קו שמאל עליות והתלהבות, ומזה נמשך ג״כ שמאל דוחה ע״ד מצרף לכסף שמוציא הסיגים וזהו סלח לנו שאומרים אחר ק״ש, וז״ע מצות תרוה״ד בהאפר שהוא עד״מ הסיגים שנשארו אחר ההעלאה ימצא בזה ג״כ בירור בחי׳ שפלות ושמאל דוחה כו׳ ולא עצבות. (ה׳. אך הנה המכוון בבחי׳ שמאלו תחת לראשי אינו שישאר בבחי׳ זו לבד אלא המכוון שמזה יומשך אח״כ וימינו תחבקני כי צ״ל רו״ש וכמ״ש בפי׳ מארז״ל כל הקורא ק״ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה בד״ה בפ׳ נסכים הנ״ל, ולכן ג״כ הקרבן הי׳ דוקא ע״י הכהן איש החסד בחי׳ ימין מקרבת משום שצ״ל שמאלא אתכליל בימינא וכמ״ש בזהר ר״פ קרח בענין חטא קרח שלא רצה שיהי׳ שמאלא אתכליל בימינא ושם דהו״ל כאלו חריב עלמא, והנה עיקר שבה״כ דתהו הי׳ ג״כ מצד שהיו בבחי׳ גבורות ולכן הקלי׳ ועמלק נק׳ סטרא דשמאלא, משא״כ מקו הימין אין כ״כ יניקת החיצונים כמ״ש בכמה דוכתי וא׳ מהן בלק״ת ר״פ חוקת בד״ה זאת חוקת פ״ב ולכן התפלה שבמקום קרבנות לתקן שבה״כ זהו עיקר גדול שע״י בירור שבה״כ ממשיך אור גדול מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע וכן בקרבנות קד״ק שחיטתן בצפון צפונה לפני הוי׳ תיקון קו השמאל וע׳ בבחיי פ׳ ויקרא ע״פ ושחט כו׳ צפונה וכתיב הר ציון ירכתי צפון, אבל כ״ז הכל ע״י הכהן דוקא בחי׳ ימין כי צ״ל שמאלא אתכליל בימינא וזהו עיקר תיקון דקו השמאל וכמ״ש מזה בת״א בד״ה ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד כו׳, דמ״ש ב״פ אברהם היינו לפי שיצחק הוא בחי׳ קו השמאל ע״כ צריך לקבל

מבחי' אברהם שהוא החסד בתחלה ובסוף וע' בד"ה הסבי עיניך מנגדי ובבה"ז בפ' אחרי על המאמר הביאו עלי כפרה ובד"ה לבבתיני, ואפ"ל שז"ע מצות תרה"ד שע"י הבחי' שיש בשמאל דהיינו שמאל דוחה ע"י יבא לבחי' השוב בקיום התומ"צ.

קיצור. שהמכוון מבחי' שמאלו תחת לראשי כדי להיות וימינו תחבקני ולכן הי' הקרבן ע"י הכהן דוקא, והלוים היו נתונים לשרת לכהנים כי צ"ל שמאלא אתכליל בימינא שבה"כ מסט' דשמאלא וע"י קרבנות צפונה נתקן בחי' זו, וז"ע יצחק בן אברהם, ואח"כ אברהם הוליד את יצחק והשמאל דוחה דתרה"ד בשביל שיהי' ימין מקרבת ועמ"ש ע"פ כל הולך על גחון בענין וא"ו דגחון שהוא חציין של אותיות של ס"ת ובו וע"י נפסק כח הנחש, ע').

ג) ועתה י"ל ענין הקו האמצעי והוא התורה, כי הנה מבואר בזח"ג דרכ"ב דהע"ה הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה נמצא הוא ג"כ ענין צוותא וחיבור וז"ע עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה להמשיך בה גילוי א"ס ב"ה (וע' מזה בסדור בד"ה רשב"י מרקד אתלת שם פי' וכדי להעלות החכ' שבתורה ולקשרה באוא"ס היינו לשמה וע' בת"א בד"ה זכור ושמור בענין וכדי להעלות התורה ולקשרה באא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' אדם וע' בד"ה זאת חוקת הנ"ל פ"א) כי הנה באמת למת"ב (ע' בד"ה וישב ומ"ש ע"פ השמים ושמי השמים לא יכלכלוך) ובחכמת התורה הוא נתפס ממש דאורייתא וקוב"ה כולא חד (ע' בסדור בד"ה והגדת לבנך מענין מוחי' דאבא ובבה"ז תולדות סד"ה מי ימלל וע' בהביאור ע"פ כי אתה נרי) והטעם הוא לפי שענין ההפרש שבין חכמת התורה ובין כולם בחכ' עשית דהיינו שבה וע"י נתהוו העולמו' דאבי"ע הוא עד"מ כמו ההפרש בין החכמה באדם החכם כשעוסק בדברי החכ' כפי ערך כח חכמתו בעצמו ובין כשידבר בדברי שיחת חולין כמו החכמה הצריכה לעניני ביתו או לענינים קטנים מהם כמו סיפורי מעשיות וכדומה שאין ערוך כלל בין זל"ז שזהו חכמתו העצמי' וזהו דברי שיחת חולין שהוא רק בחי' נובלות בלבד כמו שאמרו ע"פ ועליהו לא יבול אפי' שיחת חולין שלו צריכין לימוד שמ"מ אין זה ערך לעצמות חכמתו (וע' מזה בלק"ת פ' תצא בענין וגלחה את ראשה ובהביאור ע"פ כי כארץ בענין קדוש בוי"ו זהו ע"ד המשכת השערה מהמוח שאין ערוך לגבי עצם החכ' הנק' קדש והתורה נק' שמן משחת קדש כמ"ש סד"ה בהעלותך וע' באג"ה בד"ה דוד זמירות קרית להו ובהביאור ע"פ ואהי' אצלו אמון בענין ואהי' שעשועים יום יום ושרש הענין כי החכ' דאצי' שהיא מקור כל העולמות כולם בחכ' עשית נמשכה רק מבחי' יונק ממזלא בחי' שערות הנמשכים מח"ס לכן אין ערוך לגבי ח"ס שממנה שרש התורה וע"ז נאמר מאד עמקו מחשבותיך) וע"ד משל זה יובן הענין הנ"ל בהיות דמה שאמרו שנובלות חש"מ תורה היינו מפני שנתלבשה התורה בעניני' גשמיי' דנבראים כו' שנמשכו מע"מ

שנקראי׳ שיחה וכמ״ש ומגיד לאדם מה שיחו וכמ״ש בזהר דלאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא (ר״ל אף שהתורה שרשה במו״ס שהיא עד״מ עצמיות חכמתו חכים ולא בחכ׳ ידיעא מ״מ ז״ע פנימי׳ התורה וטעמי תורה שיתגלו לע״ל אבל התורה כפי שנמשכה למטה היא רק מבחי׳ נובלות דמו״ס ע״ד אבא יונק ממזלא כמ״ש בהביאור ע״פ תורה צוה), וכמ״כ בע״מ שאמר יהי רקיע אין זה שכל עצמותו כ״א לעניני תיקון הבית וכדומה לאו אורחא דמלכא בהם אך מפני שחכמת התורה נתלבשה בהם ירד מעצמותו לאשתעי בע״מ כו׳ וכשאדם מדבר דבר ההלכה הנאמרה בענינים גשמיי׳ הנה הוא ממשיך אוא״ס בדבר ההלכה כמ״ש ודברת בם לשון הנהגה כמו ידבר עמים כידוע, וז״ע דוד הי׳ מחבר תורה שלמעלה עם הקב״ה פי׳ תורה שלמעלה היא עצמות חכמת אא״ס ב״ה שלמעלה מחכ׳ דהשתל׳ ואפי׳ מח׳ דא״ק כו׳ ולהיות כי הרי ירדה התורה להתלבש בסדר ההשתל׳ עד שנק׳ נובלות כו׳ ולזאת הי׳ דוד מחבר אותה אל אא״ס כשהי׳ לומד התורה, וזהו שהי׳ מחבר תורה שלמעלה עם הקב״ה, (ועמ״ש בסדור בהביאור ע״פ ועשו להם ציצית בענין שהתורה היא הממוצע ויש בה ב׳ בחי׳ וע׳ בלק״ת ד״ה שה״ש בפי׳ הקב״ה יושב ועוסק בתורה) וגם ז״ע דוד בן ישי הקים עולה של תורה כמ״ש במ״א והיינו לשמה לשם התורה עצמה להעלותה ולקשרה במקור חוצבה בבחי׳ חכמת עצמות אוא״ס ב״ה כנ״ל וד״ל, ומזה הטעם לא יועיל לאדם כשלומד שאר חכמות להמשיך אוא״ס בחכמה כו׳ מפני דלאו אורחא דמלכא כו׳ וכמ״ש יהי רקיע כו׳ ויהי מבדיל כו׳ ויבדל כו׳ וכמ״ש במ״א, והטעם שיש כח לכללות נש״י לעורר למעלה בחי׳ ג׳ קוין הנ״ל להיות נמשכים האורות בכלים בציור אדם כו׳ היינו לפי שתלת קשרין מתקשרין אוריי׳ וקוב״ה וישראל כו׳ ולהיות כי קשר שמתקשרי׳ ישראל בהקב״ה אינו מפני סיבת דבר מה המתברם אלא התאחדם בבחי׳ העצמיות כהתקשרות הבן אל אביו ולא בהתקשרות הרב לתלמיד (וז״ע הרעו״ד שיש בנש״י ושרש ענין רעו״ד ז״ע ז״א בעתיקא אחיד ותליא כמ״ש בהביאור ע״פ האזינו השני בפי׳ כל הנקרא בשמי) ולזאת יש בכח בכנ״י לעורר את בחי׳ העצמות ולא יתעורר מזולתם כלל כי אף גם שיעסוק העכומ״ז בג׳ קוין הנ״ל לא יומשך ויעורר מאומה כו׳ והוא מפני אהבת הקב״ה לישראל שהיא אהבה עצמית וכמ״ש אהבתי אתכם אמר ה׳ (ועמ״ש מזה בהביאור ע״פ ולא אבה פ״ב ובד״ה כיצד מרקדין שלא נדפס) וידוע דאהבה דוחקת את הבשר בלתי יחצוץ ביניהם כלל כו׳, וז״ש באתי לגני כו׳ אכלתי יערי עם דבשי כו׳, פי׳ כשבאתי לגן דאורייתא נ״ג סדרים הנק׳ גן כידוע אכלתי שם יערי ודבשי בבחי׳ הבירורים דרמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת כידוע כ״ז אינו אלא מפני כי אחותי כלה שביכולתה דוקא הוא ולא ביכולת זולתה כלל וכמ״ש רבות בנות כו׳ ואת עלית על כולנה וזהו ששים המה מלכות ששים מסכתות כו׳ ועכ״ז א׳ היא יונתי כנ״י ולכן הם המחברים התורה עם הקב״ה כנ״ל.

קיצור. וענין התורה שהיא קו האמצעי, דהע"ה הי' מחבר, עוסק בתורה לשמה כי התורה ג' קוין בחי' אדם ולקשרה בבחי' כי לא אדם הוא דהיינו אור א"ס ב"ה והתקשרות זו ע"י קו האמצעי בריח התיכון, למת"ב ומ"מ ע"י התורה הוא נתפס כמ"ש נגילה ונשמחה בך בכ"ב אותיות התורה והיינו כי חכמת התורה היא למעלה מבחי' בראשית ברא בחוכמתא, כערך בחי' ועלהו לא יבול לגבי עצם החכ' קדוש בוי"ו ושמן משחת קדש ומ"מ התורה למטה נמשך מבחי' נובלות ע"כ דוד הי' מחברה בהקב"ה, ענין ויהי מבדיל בין מים למים, והכח בנשמות לחבר התורה באוא"ס זהו ע"י שנק' בנים וגם כי באתי לגני ג"ן סדרים דאורייתא מחמת אחותי כלה, א"כ לפ"ז ענין העבודה דתפלה שנת' בסעיף הקדום זהו שעי"ז יוכלו לבוא להיות עוסק בתורה לשמה כמ"ש בת"א סד"ה שמאלו שע"י העבודה תחת לראשי הנמשך מבחי' שמאלו יבא אח"כ לבחי' ושוב ור"ל להיות ממשיך אוא"ס ב"ה בחכ' מצות ה' ברה וקאי על התורה והוא ל' צוותא וחיבור דוד הי' מחבר כנ"ל. (את ה' האותיות מא' עד ת"ו כמו שכלולי' במקורן, היד הגדולה פי' בת"ז שהם ג' שמות הוי' אלקינו הוי' שבפסוק ראשון דק"ש והיינו פי' אלקינו הפסיק טעמא שבין שני ההויות, ואמנם הוא מחברם והיינו ע"י קבלת עומ"ש בק"ש, וא"כ ע"י ק"ש ממשיכים בחי' היד הגדולה ע"ד שהי' הגילוי בקי"ס).

ד) **והנה** אע"פ שנת"ל דמצוה הוא ל' צוותא כו' אעפ"כ אין מקרא יוצא מידי פשוטו שהו"ע ציווי המלך ונק' מצות המלך כו', וביאור הדברים הנה כתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש, פי' קדש הוא למעלה מקדוש בידוע לפי שקדוש בוי"ו מורה ענין הקדושה הנמשכת למטה כמו המשכת אות וי"ו כו' והיינו בחי' סובב וממלא דלפ"ע הממלא כן ערך הסובב והמקיף שנק' קדוש ומובדל אבל קדש הוא מצד עצמות אוא"ס דוקא שהוא למעלה מבחי' סובב וממלא כי סובב וממלא הם בגדר ההשתל' פנימי ומקיף כו', אבל קדושת והבדלת עצמות אוא"ס הוא למעלה מגדר ההשתל' משפיע ומקבל כו' (ועמ"ש בלק"ת בד"ה צאינה וראינה הראשון פ"ב בענין שאו ידיכם קדש וברכו את הוי' וע' בפרדס ערך ציץ בפי' קדש להוי') והוא בחי' אין דכ"ע שהוא עדיין למעלה מהשתל' שפע מאתו לחו"ב כו' וזהו בזאת יבא כו', פי' ענין מצות המלך הוא בחי' ביטול שיש בכל מעשה המצוה כי מלבד מעשה המצוה עצמה שיש כח רב בעשייתה לגרום המשכת אלקות כנ"ל עוד זאת נוסף עליה מה שיוקדם למעשה המצוה הכוונה הכללי' להיות בבחי' הביטול לבטל עצמותו מכל וכל לקיים מצות המלך ולא יתבונן עדיין מה הי' המכוון בציווי המצוה רק שעליו העול לקיים מה שיגזור אומר כו' שזהו הכוונה שלמעלה מהטעם ודעת הגנוז לידעי' בכוונה שבמעשה המצוה כמו ע"ד דוגמא מה שהי' כוונת שאול להקים דבר ה' בהחרימו את עמלק וחמל העם על מיטב הבקר והצאן למען זבוח לה' דהיינו כדי להעלות הניצוצים וע"ז אמר לו שמואל

החפץ לה׳ בעולות כי שמוע מזבח טוב, פי׳ בחי׳ הביטול של השמיעה לשמוע ולהקשיב טוב יותר מהעלאת הניצוצי׳ כו׳ כמ״ש במ״א (ועמ״ש מזה בד״ה ועתה יגדל נא) והיינו בזאת בבחי׳ ביטול זה שיש במעשה המצות שהוא הנק׳ מצות המלך יגרום ביותר השראת גילוי מדת מלכותו ית׳ וכמ״ש שום תשים עליך מלך כו׳ עד שיבא עי״ז להמשיך מקדש העליון בחי׳ אין דכתר כו׳ כמ״ש כי אין מחסור כו׳, וטעם הדברים הוא לפי שנתבט״ס כתר במל׳ (עמ״ש מזה בהביאור ע״פ מנורת זהב פ״ב) וכמו שע״י מצות המלך מתגלה בחי׳ פנימי׳ המל׳ כמ״כ גם בתחלת רום המעלות מתגלה פנימי׳ הכתר למעלה מהשתל׳ חו״ב כמ״ש והחכמה מאין תמצא היינו מאין הזה דכ״ע מבחי׳ חיצוניותם בלבד, אבל בחי׳ פנימיותם הוא למעלה מעלה מהשפעת והמשכת החכ׳ מאתו עד״מ הידוע דמה שימצא השכל באדם מלמעלה מהשכל היינו ממה שיש בחי׳ שכל גם מלמעלה מהשכל כו׳ אבל בחי׳ אין שבכתר הוא למעלה מבחי׳ השכל וחכ׳ שבאין כו׳ דהיינו מבחי׳ כתר שבכתר שלמעלה מבחי׳ חכמה שבכתר (ע׳ בלק״ת בד״ה אם בחוקותי מבואר בע״ח ושם פ״ב) וכידוע דפרסא מפסיק בין כשב״כ לחכ׳ שבכתר, (ע׳ בד״ה לבאר הדברים בענין לטהר תטהרו) וזהו ייראו את ה׳ קדושיו כי ע״י מצות המלך שנעשי׳ בבחי׳ ביטול נק׳ את הוי׳ את בבחי׳ הטפל בכל מקום כידוע ואז ממשיכים מקדש העליון דאין שבכתר, וזהו קדושיו דוקא שע״י המצות באמרם אק״ב, פי׳ בקדש העליון שהוא קדושת העצמות דוקא מטעם הנ״ל בענין המצות, כי אין מחסור ליראיו פי׳ מחסור הוא מילוי החסרון כמ״ש רק כל מחסורך עלי (שופטים י״ט כ׳) וכמאמר בורא נפשות רבות וחסרונן כו׳ (ע׳ טוא״ח סי׳ ר״ז), והיינו שבחי׳ אין שבכתר הוא הממלא כל החסרון שבהיות מאיר באו״כ מה שלמעלה מכל ההשתל׳ דחכ׳ כו׳ אזי נתמלא כל החסרון וגרעון אור שהי׳ בתחלה כו׳ והוא מפני היראה דוקא שע״י המצות שבבחי׳ ביטול כנ״ל נמשך האין הזה למלאות כל חסרון כו׳, וזהו ליראיו דוקא וד״ל. ובזה מתורץ הקושיא הנ״ל למה קדושיו דוקא וגם למה כתיב את ה׳ והלא כתיב ייראו מה׳ כו׳ הענין הוא דיש ב׳ מיני יראות כנ״ל ויראה פנימי׳ שע״י מצות מעשיות נק׳ קדושיו ולכך ייראו את ה׳ דוקא מצד קדושה העצמי׳ שבמצות כנ״ל, אבל יראה חיצוני׳ שמחמת התבוננות כו׳ כתיב בה ייראו מה׳ ויש בה נפילה וחסרון אור לפעמים אך ע״י אין שבכתר שע״י המצות כנ״ל ממלא את החסרון וזהו כי אין מחסור ליראיו (ה׳, ועמ״ש בהביאור סעי׳ א׳ בענין מלוי החסרון דמאורות חסר וי״ו) ועכ״ז יובן פי׳ הברכה בא״י כלומר שהחכ׳ הנק׳ אתה כידוע מתברכת מאין שבכתר הנ״ל וזהו ברוך אתה כו׳, וע׳ מענין אתה בזח״ג קצ״ג ב׳ ובסדור בד״ה ברוך שאמר, ומשם נמשך תוס׳ מוחי׳ בהמדות הנק׳ ז״א והיינו בחי׳ ה׳ אלקינו עד שנתברך מדת מל׳ סופא דכ״ד להיות נק׳ מה״ע אין מלך בלא עם כו׳ מפני שידוע שנסב״ת כמו שנתב״ס כנ״ל.

קיצור. אע"ג דמצוה לשון צוותא וחיבור עכ"ז אינו יוצא ג"כ מדי פשוטו שהוא ל' ציווי שע"י קבלת עול מצות ממשיך בחי' כי אין מחסור ע"ד בזאת יבא אהרן אל הקדש שע"י הביטול לקיים העול ממשיך מבחי' אין מה שלמעלה גם ממקור החכ' וז"ע הלא שמוע מזבח טוב והוא משום דנתב"ס, ועד"ז פי' ייראו את ה' קדושיו כמו בזאת יבא אהרן אל הקדש שהוא בחי' שלמעלה מבחי' קדוש ומשם נמשך מלוי כל החסרונות וע"ז אומרים בא"י אלקינו מלך העולם, וא"כ הענין שע"י קבלת הציווי נמשך הצוותא והחיבור.

ה) **והנה** כל מה שנת"ל בענין מצות ובשעת מ"ת הי' הכללות מהם בעשה"ד כו' כ"ז הי' תחלה בשעת קי"ס דכתיב וירא ישראל את היד הגדולה כו', (ע' בד"ה והניף ידו על הנהר פ"ב ובסדור בד"ה ששת ימים השני גבי ובכ"ז יובן מארז"ל ראתה שפחה על הים כו') וזה הי' הכנה שיוכלו לקבל מ"ת, כי הנה ארז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא כו' הטעם הוא לפי שנא' הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו, פי' ים ויבשה הוא בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגליא כמארז"ל כל מה שיש ביבשה יש כנגדו בים (ע' מזה בד"ה אז ישיר) כמו עד"מ ביבשה נגלה כל בשר מאין ליש כמו הצומח דתבואה וכדומה ובים נכסה ונעלם כל בריאה הגם כל מה שיש ביבשה יש בים כו' אבל הם בהעלם גדול כו', כמ"כ למעלה כל סדר ההשתל' של כל העולמות הם בבחי' העלם וגילוי ים ויבשה שקודם שנתגלו כל העולמות מאין ליש ממש היו תחלה כלולים בהעלם הנק' ים עליון ואח"כ נאמר יקוו המים כו' תוצא הארץ, הארץ דוקא שהוא בחי' גילוי ההעלם וכמו געה"ת ועליון וכל הנשמות ומלאכים המשיגים אלקות בבחי' גילוי אור זיו השכינה המאיר עליהם כו' נק' עלמין דאתגליין שנתגלו מבחי' דבר ה' ורוח פיו ית' כמו שאנו אומרים יוצר משרתים כו' בקול דא"ח כו' בבחי' קול ודבור דאלקים חיים הם מתהוים מאין ליש בבחי' גילוי ההעלם כו' ועז"נ נודע בשערים בעלה, ופי' כשכבר נודע ונתגלה בעלה בחי' סוכ"ע בשערים שהוא בחי' הדבור הנק' שער כמ"ש זה השער לה' כו', אבל בחי' ים העליון הוא בחי' סובב שבממלא כשעדיין לא נודע בשערים שכלולים בו כל מה שעתיד להתגלות בבחי' העלם גדול ונק' מפני זה עלמא דאתכסיי' כידוע (וע' בזח"ב קכ"ו ב' בענין מי זאת חבורא דתרין עלמין ובבה"ז שם) וזהו הפך ים ליבשה שלא כסדרן בהשתל' מהעלם לגילוי ששם אין ההעלם מתגלה, אבל כשנהפך ים ליבשה נתגלה ההעלם כמ"ש הים ראה וינוס פי' הים נתגלה מהעלמו ונעשה בחי' גילוי בלבד מפני שראה הים מה שלמעלה ממנו היינו הנק' סדכ"ס שכל הנעלמי' נגלים לפניו כו' (ה', וע' בת"א סד"ה אשירה לה' גבי וכדי שיתהפך הים ליבשה הוא ע"י ירידה והמשכה מבחי' אדון הנפלאות וגאה גאה כו' ומשם מבואר ג"כ שזהו ההמשכה שע"י המצות כמש"ש לעיל מיני' כי התורה והמצות הם מבחי'

אדון הנפלאות וסוכ"ע וזה הי' ענין קי"ס קודם מ"ת יעו"ש וע"ש עוד סד"ה וה' הולך לפניהם יומם גבי וזהו שם נשמחה בו שהוא בחי' שמחה ש"מ שהוא ג"כ התגלות בחי' כתר כו' יעו"ש, ומשם יובן מש"כ דבחי' כי אין מחסור הנמשך ע"י מעשה המצות בקב"ע בבחי' ייראו את ה' קדושיו זהו ג"כ ענין קי"ס ולכן זכו שם לנבואה עד שאמרו זה אלי מה שלא זכו לזה הנביאים שנתנבאו רק בבחי' כה והוא מפני שנמשך מבחי' כי אין מחסור כו', וע' במד"ר בשלח ס"פ כ"ג א"ר ברכי' בא וראה כמה גדולים יורדי הים משה כמה נתחבט ונתחנן לפני המקום הראני נא את כבודך אמ"ל הקב"ה לא תוכל לראות פני ולבסוף הראה לו בסימן כו' ויורדי הים מראים באצבעו ואומר זה אלי, לכאורה משמע דזהו בחי' עליונה יותר ממה שראה משה ולכאורה תמוה, אך הענין אפ"ל בפי' ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב מהו כל טוב, כי הנה ארז"ל ע"פ ותחסרהו מעט מאלקים דהיינו כי מ"ט שע"ב נמסרו למשה ושער הנו"ן לא נמסר לו ולע"ל יהי' גילוי שער הנו"ן כמ"ש בהרמ"ז פ' תצא בדף רע"ו בפי' הפסוק כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות נ' פלאות שער הנו"ן, וזהו לא יחסרו כל טוב דהיינו גם שער הנ' גימט' כל וכ"ז נמשך ע"י ייראו את ה' שעי"ז כי אין מחסור ליראיו כי אין פי' מבחי' הא' דאנכי נמשך לבחי' יו"ד שהוא חכ' ומהחכמה נמשך לבחי' נ' היינו נש"ב וע' במא"א א' ס"ד ובי"נ שם הביא כן מהת"ז תיקון ע' דקכ"ו א' ע"פ מאין יבא עזרי א' כתר עילאה יו"ד חכמה ן' בינה וכ"ה בפרדס ערך אין א"כ הרי שנמשך מבחי' כ"ע להיות מאיר שער הנ' דבינה, והנה בקי"ס שהאיר בחי' אין שהוא בחי' כי גאה גאה אדון הנפלאות י"ל הי' ג"כ גילוי איזה הארה משער הנו"ן ולכן זכו לבחי' כי אין מחסור ליראיו דהיינו שהשיגו לראות הנבואה ביותר ממה שראה משה שהשיג מ"ט שע"ב כנ"ל שהרי נאמר ותחסרהו מעט מאלקים, אבל בקי"ס דבעתיקא תליא האיר מבחי' כי אין מחסור כו', ע') וזהו הים ראה וינוס מהעלמו ונעשה בחי' גילוי, וזהו בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה דלפניו שוין ההעלם וגילוי כמ"ש קמי' כחשיכה כאורה כי החשך והעלם מאיר בגילוי כנ"ל (וע' בלק"ת בשה"ש גבי כי טובים דודיך מיין) וזהו שראתה שפחה על הים מפני שנתגלה כל ההעלם ולכך השיגו כולם לנבואה כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואתה הרם את מטך, וזהו וירא ישראל את היד הגדולה, פי' היד הגדולה שמתפשטת עד אין קץ ותכלית היינו בחי' אין הנ"ל (ה' בזח"ג רע"ז א' דבינה תמן איהו היד הגדולה י"ל כי התגלות עתיק הוא בבינה וכנ"ל בפי' אין כו', וע' פרדס ערך יד פי' יד הגדולה היא ה' עילאה וע' בו בשער א' פ"א פי' כי ה' אצבעות יד ימין הם ה"ס עליונות כח"ב ג"ג יעו"ש, וא"כ י"ל זהו פי' היד הגדולה, וע' במא"א יו"ד ה' מענין יד ובסכ"ז פי' בענין ימינך שהוא אור אבא המלביש לחסד דא"א א"כ י"ל ג"כ שזהו פי' יד הגדולה, ועכ"פ היא המשכה מבחי' אין וע' במד"ר ויצא פ"ע ע"פ הגדולה לאה גדולה במתנותיה כהונה לעולם כו' ע"ש, וע' במד"ר

קדושים ע"פ ואתה מרום לעולם ה' דזו הבחי' שיהי' המתנה לעולם ובלי הפסק נמשך מבחי' רוממות דהיינו בחי' אני ה' לא שניתי, ועד"ז יובן ענין היד הגדולה והוא המשכה מבחי' שמו הגדול וע' בזח"ג קנ"ח ב' ע"פ היש בה עץ אם אין משם ג"כ יובן אשר בחי' היד הגדולה נמשך מבחי' אין יעו"ש ובהרמ"ז שם, ע') שהוא ממלא כל החסרון כו' וקמיה כחשיכה כאורה כו' ולכך גם במצרים נראה ונתגלה וכמ"ש גם חשך לא יחשיך כו', אך ענין אומרו שראה ישראל דייקא הוא לפי כי ישראל הוא ישר אל מי שעסקו בתורה, (ע' בסדור ע"פ מגיד דבריו כו' לישראל, ובלק"ת בד"ה לא הביט כו' בישראל) והוא הקו האמצעי שעולה עד הכתר ויכול לראות את היד הגדולה, ופי' אשר עשה ה' במצרים, פי' מה שיוכל להיות גילוי האין הנ"ל ע"י מצרים וגבולים שנתלבשו בהם מצות מעשיות דצח"מ הגשמי, ופי' מצרים ידוע שהוא מצר ים העליון, וגם פי' לשון מיצר וגבול, וזהו אשר עשה ה' את היד הגדולה דבחי' קדש העליון הוא ע"י מצרים דוקא כו' וכד אתכפיא סט"א כו' בבחי' ביטול רצון כנ"ל נק' העם כענין אין מלך בלא עם, וזהו וייראו העם את ה', פי' בחי' ישראל ראה היד הגדולה ממש מפני שאין מחסור ליראיו כנ"ל, וגם בחי' העם הגיעו למדרגה היותר נעלה והוא שיהי' נקראי' את ה' בבחי' ביטול כמו את הטפל כו' והוא כמש"ל בענין יראו את ה' קדושיו כו' הנמשך ע"י מעשה המצות זכו לזה בקי"ס וכנ"ל שזהו ענין א', ועיקר הענין הוא דאת הוא האותיות מא' עד ת"ו שהן כללות כל הכ"ב אותיות שמא' ועד ת"ו והוא למעלה מבחי' הדיבור כי הצירופים שבדבור מה' מוצאות הפה נמשכו מכ"ב אותיות הקבועים בנפש המדברת כידוע, וזהו שבאו והגיעו לבחי' את ה' שלמעלה מהדבור עליון (שהרי הדבור זהו עלמא דאתגלייא ובקי"ס הגיעו לבחי' גילוי עלמא דאתכסי' שלמעלה מהדבור ועלמא דאתגלייא) וזהו ע"י שהיו תחלה בבחי' העם למעלה מהדבור דהיינו רק לקיים מצות המלך כשיגזור אומר כו' וכמ"ש כי הוא אמר ויהי כו', וזהו שאמר וייראו העם את ה' אחרי וירא ישראל את היד הגדולה לפי שהכל ענין א' והוא ע"י ראות ישראל ישר אל את היד הגדולה הנ"ל זכו גם הם לירא את ה' דוקא וכנ"ל בענין יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור כו' שזהו ג"כ עד"ז דהיינו ענין נתינת טעם למה יראו את ה' לפי שאין מחסור כו'.

קיצור. שבבחי' גילוי זה הנמשך ע"י המצות בחי' כי אין מחסור זה הי' נמשך ג"כ בקי"ס שהוא הכנה למ"ת (בבחי' אתעדל"ע מצ"ע כמ"ש בת"א בד"ה לסוסתי בענין ואתם תחרישון) לכן בקי"ס זכו לגילוי הנבואה עד שאמרו זה אלי והיינו ג"כ ענין כי אין מחסור והיינו ע"י הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא האיר בבחי' אתגלייא, וכדי שיהי' הפך ים הוא ע"י המשכה מבחי' אין בחי' גאה גאה סדכ"ס שזהו ג"כ ההמשכה שנמשך ע"י המצות, וזהו ושם נשמחה בו כענין שמחה ש"מ, ובהג"ה מאי דמשמע במד"ר בשלח ס"פ כ"ג שזכו לגילוי עצום מה שנתתבט משה ע"ז,

והיינו ע"י כי אין מחסור כו' נמשך איזה הארה שלמעלה מבחי' ותחסרהו מעט, וזהו וירא ישראל ישר אל ע"י עסק התורה את היד הגדולה (כי אורייתא מחכמה נפקת והיא לבוש לבחי' היד הגדולה שמבחי' אין ועמש"ל בענין דהע"ה הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה מזה יובן איך שע"י התורה זכו לבחי' וירא ישראל), ופי' אשר עשה ה' במצרים שדוקא ע"י המצות שנתלבשו בגשמיות במיצר וגבול עי"ז ממשיכים בחי' אין והיינו ע"י הביטול וגם בחי' העם (י"ל נמשכים מבחי' יעקב שנק' יעקב עבדי וזהו בחי' העם) זכו ג"כ לבחי' וייראו את ה' ע"ד יראו את ה' קדושיו שעי"ז כי אין מחסור כו'.

ביאור הדברים הנ"ל. להבין שרש ענין כי אין מחסור כו'. ילה"ק תחלה שרש ענין התהוות מאין ליש למה נק' מאין מאחר דאצל המשפיע נהפוך הוא שהוא היש האמיתי והמקבל כלא חשיב וכאין ממש כידוע ומבואר במ"א (ע' מזה בת"א בד"ה וירא ישראל ובלק"ת פ' אחרי בד"ה אחרי) א"כ ה"ז בבחי' מיש לאין או מיש ליש ולא מאין ליש כו'. אך הענין הוא דבאמת אלו הי' השפע נמשכת מהמשפיע ממהו"ע ממש הי' ראוי להקרא מיש לאין או מיש ליש מאחר שמהותו הוא היש אמיתי כו' אבל הלא ידוע דהמשכת השפע מהמשפיע אינו ממהותו כלל כי אין מהותו מתלבש כלל באור השפע הנשפע מאתו רק בחי' הארה בעלמא המתפשטת בלבד (ועיין מזה בד"ה ונקדשתי פ"ג ובד"ה את שבתותי פ"ב בענין בורא קדושים ישתבח שמך דכמו השם של האדם הרי אינו נוגע כלל למהו"ע של האדם, כך עד"מ מקור כל ההתהוות העולמות הוא רק מבחי' שמך וע' בד"ה לא תהי' משכלה בענין ותתפלל חנה על ה' ובד"ה לבסומי בפוריא השני בענין דלכך נק' הבריאה יש מאין) והתפשטות זו איננה התפשטות העצמות כלל, א"כ נק' הארת התפשטות זו בשם אין כי באמת כאין וכל"ח לגבי עצמות, ויובן עד"ז בענין הידוע במדת מלכותו ית' שמהווה מאין ליש כו' שהוא עד"מ מלכות של מלך כו' שאין מהות המלך מתפשט על אנשי המדינה כלל ולא אפי' בבחי' ההתלבשות מהותו רק שמדת התנשאות והתפשטות אימתו נמשכת על המדינה דהיינו במה שנק' שמו עליהם בלבד כידוע וזהו בחי' אין ממש לגבי עצמיות המלך, ועד"ז יובן למעלה במדת מל' דאצי' שנק' שמו ית' מתפשט על הנבראים ובזאת המה חיים וקיימים (וע' מזה בד"ה יביאו לבוש מל' גבי פי' יחיד חי העולמים מלך ובד"ה כי אתה נרי בענין ארוממך אלקי המלך ובד"ה יתקע בש"ג ושם פ"ב ולכן נק' הבריאה בשם מאין ליש לפי שהארה זו של התפשטות מלכותו ית' בחי' אין הוא לגבי העצמות כו' וכמו השם שאינו נוגע להעצמיות כלל.

קיצור. מה שנק' הבריאה יש מאין אף שממך הכל הוא לפי שעיקר התהוותם הוא רק מהארה בעלמא הנק' שם ונק' מל' ולכן נק' מאין ור"ל מבחי' שנחשב אין ואפס לגבי העצמיות וכענין שארז"ל ע"פ

כי בי"ה ה' צור עולמים שרק בשני אותיות י"ה נבראו כל העולמות עוה"ב ועוה"ז כו').

וכן יובן עד"ז בבחי' הדבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' נק' הדבור בחי' אין לגבי בעל הדבור מאחר שאין מהותו מתלבש בדבור כלל שהרי הדבור אינו אלא גילוי הבל ולא שיהי' בו ממהות שכל או ממהות האה' כלל וכמ"ש במ"א אשר רק הארה בעלמא מהשכל מלובש בהדבור ולא עצם מהות השכל וע' בביאור ע"פ את שבתותי ספ"א ובד"ה תחת אשר לא עבדת פ"א גבי ולמשל כמו כח הצומח כו'. ואמנם כמו שנתי' שהדבור או מדת ההתפשטות הוא בחי' אין לגבי העצמות כמ"כ הדבר הנמשך מהאין הזה שהוא הנברא המוגבל הנק' יש אצלינו הנבראים באמת נהפוך הוא שכלא וכאין חשוב לגבי הדבור עד"מ וכמ"ש בסש"ב ח"ב פ"ג וספ"ו רק אצלינו נראה ליש ודבר נפרד ע"ש פ"ד (וע"ע בד"ה ואתחנן פ"ב פי' טעם אחר על שנק' מאין ליש ודבר מלא דבר ולא ע"ד השתלשלות עו"ע שהוא רק גילוי העלם ולא דבר חדש ממש. ועד"ז פי' באגה"ק סי' כ' ד"ה איהו וחיוהי גבי ולכן הוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש עכ"ל. וטעם זה פשוט. ועד"ז פי' חכמי הקבלה וחכמי המחקר. אך באמת שני הטעמים אמת ויציב דהיינו שהתחדשו' זו נמשך ונתהווה ג"כ מבחי' אין שהוא מדת מלכותו ית' ונק' שמו ית' וכנ"ל). ונמצא מובן מכ"ז שיש ג' מדרגות הא' בחי' העצמות והמהות והב' בחי' האין הנשפע מאתו והג' היש הנתהווה מן האין הזה וערך היש אל האין כערך האין לגבי העצמות. ועתה מובן דאינו נק' מאין ליש אלא מאצי' לבריאה עד"מ מדבור למעשה כמ"ש כי הוא אמר ויהי. אבל התהוות הדבור עצמו שם בבחי' אצי' מיש לאין הוא באמת מטעם הנ"ל וכמו בחי' שם האדם לגבי עצמותו.

קיצור. וכן הדבור הוא בחי' אין לגבי בעל הדבור שיש בו נפש המדברת הרי הדבור כלא חשיב לגבי המדבר וכ"ש שני אותיות לבד מהדבור. ונמצא מובן שיש כאן ג' בחי' הא' עצמותו ית' והוא היש אמיתי הב' בחי' שמו והוא הנק' אין לגבי עצמותו הג' הנבראי' שנבראו יש מאין משני אותיות משמו ית'.

והנה סוף מעשה במח"ת. פי' מה שיש כח במדת מל' דאצי' הנק' סוף מעשה להוות הנבראי' מאין ליש דוקא ככל הנ"ל הוא לפי שכך עלה במח"ת להשפיע עד"ז כו' והיינו שגם בבחי' כתר ועת"י הממוצע בין העצמות של אוא"ס ב"ה לנאצלים ג"כ נשתלשל ע"ד הנ"ל. וזהו מ"ש והחכ' מאין תמצא (היינו מבחי' כתר שהחכ' לגבי אוא"ס ב"ה נק' ג"כ בריאה יש מאין וכמבואר ג"כ בד"ה את שבתותי ספ"ג ובהביאור ע"פ ועתה יגדל נא בענין בי"ע דאצי' אוא בריאה חג"ת יצי' נהי' עשיי' ובהביאור ע"פ מי מנה פ"ג וע' בד"ה אני דפ' ציצית הראשון פ"ג בענין היש בה עץ

אם אין) ומה שהכתר ועת״י נק׳ אין לגבי עצמות אוא״ס לפי שבאמת כלא וכאין חשוב ע״ד הנ״ל במדת מל׳ במשל הדבור או במשל ההתפשטות כו׳ עד שאין ממהו״ע אא״ס ב״ה כלל בכתר זה רק שהוא בחי׳ הארה מתפשטת בלבד ואינה התפשטות העצמות כנ״ל ונק׳ ג״כ בשם מל׳ היינו מל׳ דא״ס (ונק׳ ג״כ שם היינו שמו הגדול ע׳ בהביאור ע״פ מזוזה מימין ובד״ה אני דפ׳ ציצית השני) והחכ׳ דאצי׳ שנתהוה ונאצלה מכתר זה ע״י שערות וצמצומי׳ דתיקוני דיקנא בלבד כידוע דאבא יונק ממזל הח׳ דא״א וע״י כו׳ זהו מ״ש והחכמה מאין זה דכ״ע תמצא ונק׳ יש לגבי האין דכתר וככל הנ״ל במדת מל׳ דאצי׳ בג׳ מדרגות כמ״כ נשתלשל בג׳ מדרגות מאא״ס הא׳ עצמות אא״ס והב׳ בחי׳ אין שהוא כתר והג׳ החכ׳ שמאין תמצא שהוא כדוגמ׳ הנברא יש מאין ממש מדבור למעשה כנ״ל וד״ל. ואמנם הא בה״ת מאחר שנסב״ת כו׳ א״כ מה שסוף המעשה דמדת מל׳ נמשכת בג׳ מדרגות הנ״ל אין זה אלא מפני שכך עלה במח״ת מן העצמות לנאצלים ע״י כתר עליון, וזהו שנשתוו יחד ח״ע עם ח״ת עד שנאמר חכמות בחוץ תרונה שבי״ע נק׳ חוץ וכמו שהחכ׳ שבסוף מדת מל׳ היא בבחי׳ יש מאין כמ״כ חכ׳ שבראש אצי׳ נאצלה בבחי׳ יש מאין מטעם הנ״ל דהא בהא תליא (וכ״ז הפי׳ שהכתר נק׳ אין לפי שכל״ח לגבי אוא״ס זהו מלמעלה למטה אבל מלמטלמ״ע נק׳ אין לפי שאינו מושג ולית מחתב״כ וכמו שהכתר נק׳ ישת חשך סתרו מה״ט לפי שהוא למעלה מהשגה ולגבי א״ס ב״ה נק׳ הכתר חשך עד דכ״ח לגבי עצמות אוא״ס וכמ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה שחורה הראשון פ״ב. וכך עד״ז הוא בענין אין וע׳ במא״א א׳ ס״ד בענין אין ובפרדס ערך אין.

קיצור. שכמ״כ בהתהוות האצי׳ מאוא״ס ב״ה הכתר נק׳ אין והיינו משום דכל״ח לגבי אוא״ס והחכ׳ מאין תמצא וז״ע נסב״ת שהמל׳ שרשה מהכתר.

ועתה יובן שרש ענין כי אין מחסור ליראיו, פי׳ אין הנק׳ כתר ועת״י הממוצע בין העצמות לנאצלים הוא הממלא כל חסרונות לפי שהוא הגבה למעלה מכל ההשתל׳ שנמשכים מאתו בבחי׳ יש מאין כנ״ל מצד שהוא בחי׳ התחתונה שבעצמות ג״כ כידוע (וכמ״ש מזה בסידור בביאור ע״פ אתה הצבת) וכל הפרצופי׳ דאצי׳ הם רק בחי׳ לבושין אליו ולא יש להם ערך והשתוות כלל עמו. וגם מה שמלבישים אותו אינו אלא עד החזה כידוע דאו״א מלביש לא״א עד החזה שבו וז״א מלביש לאו״א עד החזה. וטעם הדבר ידוע דחצי העליון של המשפיע דבוק למעלה בעילה שלו רק מהחזה שלו ולמטה יורד להשפיע לעילה שלו. ונמצא שעיקר המהות של כ״ע שמהחזה ולמעלה הוא למעלה מעלה מכל הפרצופים שנשתלשלו. ומזה הטעם ביכולתו למלאות כל החסרון בהיות שענין החסרונו׳ בפרצופי׳ הי״ה ענין העליות והירידות שבהם לפעמי׳ בתוס׳ אורות ומוחי׳ או בגרעון כמו בשבת ויו״ט עליות הפרצופי׳ בתוס׳ אורות ומוחי׳ באו״א חו״נ ובחול בגרעון

האור כידוע וגם בכנ״י שהיא בחי׳ מל׳ דאצי׳ בזמן בהמ״ק הי׳ יחוד פב״פ ובזמה״ג בבחי׳ אב״א עד שנק׳ סוכת דוד הנופלת כו׳ וכל מיני החסרונו׳ הללו מתמלאי׳ בהאיר על כולם האור הגדול שלמעלה מהשתל׳ והוא בחי׳ דכ״ע שמחצי ולמעלה כו׳ (ה׳ ור״ל שגם בבחי׳ הכתר הנק׳ אין יש ב׳ בחי׳ הא׳ מחציו ולמטה היינו מה שנמשך להיות מקור לאו״א הנק׳ יש מאין, והנה יש הוא מחצה מתר״ך ור״ל ששרש התהוותם מחציו התחתון דהכתר משא״כ מהחציו העליון שבכתר שדבוק במאצילו הוא למעלה מהיות מקור לאו״א ומשם נמשך מלוי כל החסרונות ועמ״ש בד״ה והי׳ אור הלבנה פ״ג מענין יש שהוא מחצה מתר״ך ובד״ה יו״ט של ר״ה ספ״ד שענין ב׳ בחי׳ אלו היינו מה שהכתר יש בו ב׳ בחי׳ הא׳ היותו בחי׳ תחתונה שבמאציל הב׳ היותו שרש וראש לנאצלים וכמ״ש בע״ח היכל הז׳ שמ״א פ״ג וע׳ בה״ז נשא סד״ה בחללא דגלגלתא שז״ע דלפעמים מבואר דאו״א מלבישין לזרועות דא״א ופעמים אמרו שיונקי׳ ממזלות דא״א כו׳ ובסידור סד״ה עבדים היינו, ולכן ע״י ההמשכה מבחי׳ העליונה שבכתר ע״ז מתמלאים כל החסרונות וע׳ בד״ה תקעו בחדש הראשון פ״ב במ״ש שע״י גילוי בחי׳ רצה״ע כו׳ מתמלא כל החסרונות והפגמי׳ כו׳ ועד״ז יובן ענין אין מחסור ליראיו, ועיקר ענין החסרון נמשך מבחי׳ מארת חסר וי״ו כמ״ש מזה בד״ה את קרבני השני בהקיצור ס״ד, וז״ע ז׳ ימי המלואים כמ״ש בזח״א ל״ד סע״א וע׳ מזה ברקנטי פ׳ תצוה בד״ה וזה הדבר וע׳ בלק״ת בד״ה ענין ז׳ ימי המלואים פ״ג ופ״ד ומקור מלוי החסרון נמשך מבחי׳ אין מחסור ליראיו, ע׳) עד שלא יחסור ליראיו הללו מאומה מפני שתוס׳ האור או גרעון לא שייך אלא מצד סדר ההשתל׳ ממדרגה למדרגה מאין ליש בצמצומים רבים אבל כשבא ומאיר עליהם מלמעלה מעלה מן ההשתל׳ נתמלא כל החסרון כי קמי׳ כחשיכה כאורה (ה׳ וע׳ מענין יראו את ה׳ קדושיו במד״ר ויחי ר״פ צ״ז ור״פ בהעלותך דרס״ג ד׳ זח״ב עט״א זח״ג רנ״ט א׳ ע״פ ודורשי ה׳ לא יחסרו כל טוב ובת״ז ד״ה ע״ד) ועז״נ סומך ה׳ לכל הנופלים וזוקף כו׳ כי מדת מל׳ שנפלה ונכפפה להיות ראש לשועלים עד שהשרים דעו״ג יונקים מחיצוני׳ הכלים שלה כו׳ תוכל לקום מנפילה זו ע״י הארת בחי׳ אין דכ״ע לפי שנעוץ סובת״ח כו׳ וקמי׳ כחשיכה כאורה מטעם הנ״ל ע״כ סומך הוא לכל הנופלים (ה׳ ועמ״ש מענין סומך כו׳ בד״ה כי ההרים וע׳ בזח״א ד״ג גבי עאלת אות ס׳ ובמא״א בתחלת אות ס׳ שהוא בינה עילאה, והרמ״ז תרומה קכ״ז ב׳ גבי וע״ד איהו אפרסמון פי׳ מ״ם סתומה זהו תבונה הנמשכי׳ מתנה״י דבינה והס׳ הם ו׳ ספי׳ העליונות דבינה, והנה ב׳ בחי׳ הנ״ל דתבונה ובינה עילאה זהו כענין ב׳ הבחי׳ שבכתר כנ״ל כי בינה היא כתר לז״א וב׳ הבחי׳ שבכתר דז״א ז״ע תבונה ובינה וז״ע מם וסמך שבלוחות בנס היו עומדים וזהו ג״כ ענין מאה ברכות שצריך אדם לברך בכ״י להמשיך בחי׳ מם וסמך הנ״ל, וע׳ מזה בהקיצור מד״ה אחרי ה׳ תלכו ס״ה בענין ואותו תעבודו, ומכ״ז יובן דבחי׳ סומך ה׳ לכל הנופלים אשר ע״ז רומז אות ס׳ זהו המשכה מבחי׳ אין

מחסור ליראיו כמש״כ כי המשכה זו באה מבחי׳ עליונה שבכתר. והנה בפע״ח שער השופר רפ״ג דשופר דעכשיו הוא בתבונה ושופר גדול של לע״ל בבינה עילאה וע׳ בד״ה יתקע בשופר גדול ס״ו. וגבי שופר גדול כתיב ובאו האובדים והנדחים ע״ש. וזהו ע״ד מ״ש שע״י ההמשכה מבחי׳ אין נאמר סומך ה׳ לכל הנופלים ועמ״ש בסדור ע״פ סומך כו׳ ועמ״ש ע״פ גן נעול גל נעול בענין מארז״ל בינה יתירה ניתנה באשה דקאי על תשבע״פ כי ענין מצות שמד״ס וסייגים וגדרים שבתשבע״פ הם ג״כ ע״ד להיות סמך וסעד לסוכת דוד הנופלת וא״כ היינו ע״ד סומך ה׳ לכל הנופלים ולכן נק׳ בחי׳ זו בינה יתירה שנמשך מבחי׳ בינה עילאה שלמעלה מבחי׳ תבונה ועמ״ש בד״ה ובהגיע תור אסתר.

קיצור. וז״ע כי אין מחסור ליראיו שמשם מתמלאים כל החסרונות ע״ד ממעמקים קראתיך והיינו שגם בבחי׳ כתר הנק׳ אין יש ב׳ בחי׳ הבחי׳ הנק׳ שרש הנאצלים והבחי׳ העליונה שבכתר זהו הבחי׳ שבו הנק׳ בחי׳ תחתונה שבמאציל ומשם נמשך מילוי כל החסרונות וענין מארת חסר וענין ימי המלואים וז״ע סומך ה׳ לכל הנופלים. ובהג״ה ענין סמך ע״ד מם וסמך שבלוחות שה״ע מאה ברכות וע״ד שופר ושופר גדול ואפ״ל לכן תוקעין מאה קולות כנגד ב׳ בחי׳ הנ״ל וענין בינה יתירה ניתנה באשה ע׳).

והנה להבין שרש ענין יראו את ה׳ קדושיו. ילה״ק מה שמבואר למעלה דמה שיש כח זה במל׳ להוות מאין לבד הוא לפי שכך עלה במח׳ כו׳ מטעם שנסובב״ת. כמ״כ הנה נתב״ס עד שמסיבת היראה תתאה דמל׳ ע״י מצות המלך כמשי״ת יהי׳ אין דכתר עליון מתגלה למלאות כל חסרון (וע׳ בבהז״ז אמור על המאמר אחותי בת אבי איך יר״ת שרשה מיר״ע ע״ש גבי בחכ׳ יסד ארץ וע׳ בד״ה שימני כחותם פ״ג בענין אשה כי תזריע וילדה זכר). וזהו המשך הפסוק יראו את כו׳ כי אין מחסור כו׳ דהא בהא תליא. וביאור ענין מצות המלך הנה יש בעבודת העבד למלך ב׳ מדריגות הא׳ העבודה עצמה שהיא לטובת המלך ותועלתו כו׳ ונחשבת בעיני העבד ליש ודבר מה דהיינו שהוא עושה דבר וראוי לגדולה וכבוד מן המלך בעבודה וכיוצא וזהו אינו בבחי׳ ביטול העצמות של העבד לגבי המלך מאחר שעושה עצמו ליש ודבר מחמתה גם שיעבוד בכל כחו כו׳. אמנם אם אין העבד עושה יש ודבר כלל מעבודתו לומר שהוא עושה כו׳ רק שמפני גודל ביטולו בתכלית הביטול במציאות מכל וכל ישליך נפשו מנגד לעבוד מה שציוהו המלך ולא יתבונן באיכות ומהות הציווי להיות נחשב בעיניו שעשה תועלת למלך בחשבו דכלא חשיב התועלת לגבי רוממות המלך בעצמותו אך עיקר כוונתו הוא הביטול שמבטל עצמו לעבוד ולא יכוין לעבודה עצמה יהי׳ מה שיהי׳ כו׳ זהו הביטול הוא תכלית המדרגה של העבד שהוא רק לקיים מצות המלך בלבד בבחי׳ ביטול כו׳. וכיוצא בזה בענין מצות ה׳ יש ב׳ מדרגות הללו הא׳ מעשה העבודה עצמה כמו מצות

ת"ת לשמה להמשיך אור כו׳ והכוונה שיכווין קודם שלומד שהוא בחי׳ ביטול במציאות להיות דבר ה׳ מתלבש בדבורו וכמ"ש ודברי אשר שמתי כו׳ היא גדולה הרבה מלימוד עצמה מטעם הנ"ל ועד"ז בכל המצות מעשיות להניח תפילין וכדומה (ע׳ הענין בד"ה ועתה יגדל נא בענין אדון עוזינו ועמ"ש במ"א בענין הלא שמוע מזבח טוב) והנה ע"י בחי׳ הביטול הזה שהוא מעשה המצות נתעורר ונעשה בחי׳ מל׳ דאצי׳ בבנין וקומה שלימה מאחר שאין מלך בלא עם כידוע, וא"כ כל מה שיהי׳ הדבר ויש תחלה ויתבטל ממציאותו בתכלית בזאת ימשיך על עצמו בחי׳ המל׳ בהארה יתירה יותר ממה שנמשך על העובדים בבחי׳ יש ודבר מה, ובזה יובן מ"ש בזהר דעיקר קריאת שם מל׳ אינו אלא על העבדים דוקא אך על הבנים לא יקרא בשם מלך אפי׳ יהיו לו אלף בנים (וע׳ ג"כ כעין זה בזח"ב ס"ז ב׳ גבי וכיון דההוא מלך וכהן אודו לקוב"ה ואתברו קמי׳ כדין אסתלק יקרא דקוב"ה ביקרי׳ עילא ותתא) שאין הטעם אלא מפני בחי׳ הביטול בלבד כנ"ל ולזאת הנה כאשר היש מתבטל מעורר ביתר הארת האין של התפשטות מדת מל׳ דאצי׳, והנה מפני שנתב"ס יתעורר ג"כ בבחי׳ כ"ע הנק׳ אין של הנאצלי׳ עד שיומשך האור בכלים מכלים שונים והן רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת שבבחי׳ אצי׳ עד שנק׳ אדם והיינו כאלו עשאוני דהיינו שגם הקב"ה מניח תפילין כו׳ באתעדל"ת אתעדל"ע כמבואר למעלה והוא מטעם בחי׳ ביטול הנ"ל דוקא וד"ל, וזהו יראו את ה׳ קדושיו, פי׳ המצות שנעשי׳ בבחי׳ ביטול דאק"ב מעוררים למעלה שיהי׳ אין מחסור כו׳ והוא לפי שיראו את ה׳ ולא מה׳ כי את מורה על בחי׳ ביטול ע"ד את הטפל (ע׳ בד"ה וידעת היום השני פ"א) והיינו ההפרש בין בחי׳ הביטול של העבודה לעבודה עצמה.

קיצור. שע"י יראו את ה׳ יומשך אור מבחי׳ אין משום דנתב"ס, וע׳ זח"ג דנ"ו ע"פ בזאת יבא אהרן ובזח"ב קנ"ח ב׳ גבי כ"א בזאת יתהלל, וענין יראו את ה׳ קדושיו דהיינו בבחי׳ אק"ב שיהי׳ קיום המצוה בבחי׳ ביטול דהיינו בחי׳ עבד שמבטל א"ע, וע"י ביטול זה ממשיך בנין המל׳ שהמלוכה היא שיהי׳ ביטול היש ועי"ז מתעורר ג"כ הגילוי מבחי׳ אין, אך צ"ל יראו את, ועד"ז י"ל ענין רחב"ד שהי׳ בבחי׳ כעבד לפני המלך לכן הי׳ כח בתפלתו להמשיך נסים עצומים שזהו המשכה מבחי׳ כי אין מחסור.

וזהו וייראו העם את ה׳, פי׳ העם בחי׳ ביטול של העבודה הנ"ל עד שמחמתם יקרא מלך דאין מלך בלא עם כו׳ באו והגיעו עי"ז להיות נקראי׳ את ה׳, פי׳ את הנה יש ב׳ מיני אותיות הדבור הא׳ הוא למטה מהדבור והוא אשר בחי׳ המעשה מסתעף ממנו וכמו שיצוה בדבורו לעשות ויעשה כן, וזהו מ"ש כי הוא אמר ויהי שהן בחי׳ ע"מ כידוע, והב׳ בחי׳ אותיות שלמעלה מהדבור דהיינו שהדבור נמשך מהם בה׳ מוצאות הפה אחה"ע מהגרון כו׳ והן א׳ עד ת"ו כללות הכ"ב אותיות רוחניי׳ שקבועים

בנפש המדברת קודם שיצאו בה' מוצאות כו' וכמ"ש במ"א (וע' מזה בביאור ע"פ מהלכים ובביאור ע"פ קחו מאתכם תרומה ג"כ מענין ב' בחי' שבמל' הרוממות והדבור וכמו עד"מ ענין אני פרעה ומבלעדיך כו', וע"ש בפנ"י בענין רק הכסא אגדל ממך) וזהו את ה' בחי' מקור הדבור עליון עד שבחי' הדבור העליון נק' בשם אין לגבי' כנ"ל ועד"ז ג"כ למעלה מעלה בבחי' כ"ע נתגלה מה שלמעלה מבחי' ההשתל' יש מאין כו' (עמש"ל סעי' א' בהג"ה ועמ"ש בסדור שער יו"כ בד"ה קדוש אתה) וכמש"ל דנתב"ס וכ"ז מפני שהיו תחלה בבחי' עם הנ"ל ע"כ הגיעו להיות במדרגת את ה' וז"ע קי"ס כי בבחי' ייראו מה' כתיב כל הארץ, אבל בבחי' ים שהוא עלמא דאתכסיא שם היראה ע"ד יראו את ה' וע' בת"א בד"ה אז ישיר ולכן ע"י קי"ס זכו לבחי' וייראו את ה', ועד"ז הוא ג"כ פי' יראו את ה' קדושיו שע"י מעשה המצות דאק"ב כו' המה יראו את ה' דוקא מטעם הנ"ל.

קיצור. וזהו וייראו העם את ה' בחי' את זהו כמו שהמל' דבוקה במקורה וכמ"ש ג"כ מזה בד"ה ואתחנן פ"ב ההפרש בין עת ובין את, וכמ"כ בבחי' אין דכתר, וזה נמשך להם ע"י קי"ס כי ייראו מה' הוא בבחי' כל הארץ אבל ע"י קי"ס באו לבחי' יראו את ה', ועד"ז יראו את ה' קדושיו שע"י אק"ב יבואו לבחי' יראו את ה', (ה', כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור דכתר כו' ויפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב לפי שחיי עוה"ב הוא להנחיל אוהבי יש אשר בחי' יש זהו מחצה התחתון דתר"ך, אבל ע"י תשובה ומעש"ט ממשיך כללות תר"ך עמודי אור וזהו אקב"ו, וכיון שכן לכן ע"י המצות יבואו לבחי' יראו את ה', ע').

וזהו ג"כ שרש ענין הפך ים ליבשה, הנה ידוע עיקר הכלל בכל ההשתל' דאבי"ע אינו אלא שהעליון המשפיע לתחתון נק' העלם והתחתון המקבל ממנו נק' גילוי של ההעלם העליון וז"ע עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלייא שהם בחי' משפיע ומקבל וזהו ג"כ ענין ים ויבשה, והנה כשהתחתון משפיע לשלמטה הימנו יקרא העלם לבריאה ובריאה יקרא העלם ליצי' כו' עד שעוה"ז השפל הוא תחתית כל המדריגות של ההשתלשלות העלם וגילוי עד שכל העולמות עליונים הימנו נק' עלמין דאתכסיין לגבי' כו', ואמנם כאשר יאיר הארה שלמעלה מכל ההשתל' דאבי"ע והוא בחי' רצה"ע דכ"ע היינו שנתגלה בחי' סדכ"ס כי ענין סדכ"ס הוא העלם הראשון מקור כל העולמות דאבי"ע והוא בחי' העלם דא"א וכ"ע מחצי ולמעלה הדבוק באוא"ס כנ"ל וכאשר נתגלה ממילא מה שהי' בתחלה נק' בשם העלם באצי' נתגלה (וע' מזה בסדור בהביאור ע"פ ששת ימים הראשון בד"ה והנה להבין שרש ענין מדרגה הג' בהשגת המהות במש"ש וזהו הפך ים ליבשה פי' כשנתגלה בחי' עתיקא מלמעלה מן הפרסא נהפך הסדר של ההשתל' ונתגלה ההעלם כו', ואמנם כדי שיהי' תוס' כו' ע"ש), וה"ע הים ראה וינוס כו', פי' שנהפך הים בחי' עלמא דאתכסיי' להקראות בשם

יבשה עלמא דאתגליא מטעם הנ"ל, והיינו ג"כ ענין עולם ברור ראית עליונים למטה כו', ומזה הטעם יובן מארז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ומה שייכות ענין הנבואה לקי"ס כו', אך הענין הוא דהנבואה עיקרה היא בחי' גילוי ההעלם שהרי מתגלה רוח אלקים חיים בנבואה מתוך ההעלם כידוע וגילוי ההעלם הי' בשעת קי"ס דוקא כשהפך ים ליבשה מטעם הנ"ל.

קיצור. וזהו הפך ים ליבשה ע"י שגם בשרשן בבחי' אין נתגלה והאיר בחי' סדכ"ס, ולכן מזה נמשך הנבואה בשעת קי"ס.

ושרש ענין את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים כו', הנה תחלה י"ל שרש ענין מצרים מהו, בהיות ידוע פי' פרעה מלך מצרים בב' אופנים הא' למעלה בבחי' כתר בבחי' עורף דא"א כו' כמ"ש בסדור בד"ה עבדים היינו לפרעה דפי' במ"ח לפרעה האוחז בעורף דא"א, והב' בבחי' מל' מלשון פריעה והתגלות כל נהורין כמו ופרע את ראש האשה (ע' מזה בת"א בד"ה ויהי מקץ, ובזח"א רי"א ב' ע"פ לסוסתי) ולפי פי' הב' מצרים עם פרעה הוא בחי' כלים החיצוני' דבי"ע שהם בבחי' מיצר וגבול וע"כ ק"נ דבי"ע מקבלים מהם יניקה לפי שהם בתכלית המיצר וגבול סופא דכ"ד כו' לכך נק' מצרים מצר ים העליון, וגם המה בחי' מיצרים וגבולי' המגבילים האור האלקי דקדושה לבלתי הגלות נגלות ממנו רק בצמצומים גדולים מאד כו', ולפי פי' הא' יקרא מצרים בחי' כלים החיצונים שבאצי' שגם הם הם שרש המיצר והגבול (ע' באג"ה ד"ה איהו וחיוהי וע' בסדור שער הק"ש בד"ה להבין ההפרש מענין למ"ד כלים דזו"נ דאצי' שנעשי' נר"נ לבי"ע וע' בת"א בד"ה זכור את יום השבת לקדשו השני בענין אשר הוצאתיך מאמ"צ במש"ש כי כל סדר ההשתל' נק' בשם מצרים ושם בד"ה ולתוס' ביאור מ"ש אשר הוצאתיך מאמ"צ) וק"נ דאצי' מקבלים מהם (ע' בד"ה קא מפלגי במתיבתא דרקיע פ"ד) וכללות ענינם הוא רק בחי' המיצר והגבול המגביל האור והשפע האלקי' כו' בין בבחי' אצי' עצמו או מאצי' לבריאה כו' וד"ל. והנה ידוע דהמצות מעשיות כולם הם בבחי' דצח"מ דנוגה הגשמי כמו ציצת דצמר וקלף דעור בהמה לתפילין וכדומה וכאשר ע"י המצות מעשיות נתעורר ונתגלה ביתר שאת בחי' פנימי' מדת מל' דאצי' מטעם הנ"ל ע"י בחי' הביטול שבהם שמפני זה נק' מצות המלך כו' ז"ע אשר עשה ה' במצרים, פי' ע"י מה נעשה ונמשך שם הוי' במל' דאצי' וגם למעלה בז"א ואו"א כנ"ל הכל הוא מפני העלא' בירורי נוגה דמצרים ע"י מצות מעשיות ע"י דאתכפיי' סט"א כו', וכמ"ש בזח"ב ס"ז ב' ועמ"ש ע"פ בן פורת מענין יוסף ה' לי בן אחר ועד"ז יתפרש וירא ישראל כו' דהיינו מה שנעשה גם זאת גופא שיוכלו המצרים*

---

*) בכת"י — מקום פנוי לתיבה א' או שתים.

ולעשות שם הוי׳ הוא ע״י שראו את היד הגדולה פי׳ היד הגדולה הוא בחי׳ אין דכ״ע כידוע שחו״ג שבא״א נק׳ יד הגדולה ויד החזקה כמ״ש במ״א מפני שההתפשטות בלתי מיצר וצמצום כלל וב׳ פרצופי האצי׳ או״א מלבישים לזרועות דא״א כמ״ש בד״ה עבדים היינו בפי׳ ויוציאנו כו׳ ביד חזקה ובזרוע נטויה, וז״ע ומתחת זרועות עולם וכמ״ש במ״א הטעם של ענין ימינך פשוטה לקבל שבים לפי שירידת היד הגדולה הזאת היא עד למטה מטה מאד מפני הגובה והרוממות כו׳, ולכך ביכולת היד הגדולה לאכפי׳ לנש״ם לנוגה דעשי׳ עד שנעשה עי״ז למעלה שם הוי׳ בכל הפרצופי׳ דאצי׳ לפי שאין הוא מחסור.

קיצור. וזהו את היד הגדולה המשכת בחי׳ אין שמזה נמשך שנעשה שם הוי׳ במצרים ר״ל שע״י בירורי ק״נ עושים וממשיכי׳ שם הוי׳ שע״י אתכפיא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה והכח לאכפיא נמשך מבחי׳ היד הגדולה בחי׳ אין (ה׳, והיינו ע״ד הנ״ל אשר הפך עלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא שיהי׳ גילוי הביטול בבחי׳ וייראו העם את הוי׳ נמשך ע״י הגילוי מבחי׳ אין ולכן כמ״כ נמשך משם שיוכלו לאכפייא לס״א ע״ד בשם ה׳ כי אמילם כמ״ש במ״א), ועוד יתפרש בדרך אחר וירא ישראל וירא ישראל סבא בחי׳ נה״י דאבא כו׳, את היד הגדולה זרועות דא״א שלמעלה מהחזה כו׳ ועי״ז עשה ישראל את שם הוי׳ מלמעלה למטה להמשיכו בבחי׳ גילוי גם במצרים בכלים חיצוני׳ דאבי״ע כו׳.

והנה בענין ההמשכה שע״י המצות שנמשך מאא״ס ממש להיות מאיר למטה מצוה ל׳ צוותא וחיבור כללותם הם תורה ועבודה וגמ״ח (שהם ג׳ קוין להמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא בבחי׳ כמראה אדם כמ״ש ג״כ בד״ה זכור את יום השבת הנ״ל) שז״ע שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ובחי׳ ת״ת גופא זהו התורה כו׳, הנה שרש ענין שמאלו תחת לראשי י״ל תחלה ענין שמאל דוחה כו׳, הנה אברהם יצא ממנו ישמעאל לפי שמטבע הטוב להגביר חסדו וטובו לכל גם למי שאינו ראוי כלל ומסיבת זה יורדת מותרי השפע מקו הימין דחח״נ דאצי׳ גם לבחי׳ נוגה כו׳ (ע׳ בת״א ע״פ אנכי מגן לך בענין פי׳ מגן אברהם וע״ע בד״ה אשירה לה׳ בענין לעשות צדקה ומשפט) אמנם הגבורות דיצחק לא הי׳ מחמתן שום מותרות למי שאינו ראוי כי מטבע הגבורות לדקדק מאד עד כחוה״ש אם ראוי לקבל שפע כזו כו׳ עד שלא ישפיע כ״א לראוי ולא ישפיע כלל למקום שאינו הגון, אך מסיבת הגבורות ימצא מותרות גבורות קשות דעשי׳ לקטרג ביותר כמ״ש במ״א ולזאת ע״י שמאל דוחה הנ״ל יתעורר בחי׳ דרועא שמאלא דיצחק להבדיל הפסולת, ותה״ד ענינו להוציא הגבורות קשות (ה׳, ענין שמקו השמאל נמשך יניקה לחיצונים ע׳ בד״ה זאת חוקת פ״ב בענין פרה דקבילת משמאלא כמ״ש ופ״ש מהשמאל וע״ע בד״ה ה׳ יחתו מריביו פ״א, וע׳ בסדור בד״ה והאיש משתאה גבי והנה ידוע בענין שם חם ויפת כו׳ מפני שקו השמאל דחם כו׳ הוא משתלשל ברע גמור משא״כ מקו הימין, ור״ל מקו הימין לא נשתלשל רק בק״נ, אבל מקו

השמאל נמשך היניקה בגקה"ט שלמטה מק"נ וע' בזח"ב רכ"ד ב', ובענין שתה"ד ענינו להוציא הגבורות קשות ז"ל הרקנטי פ' צו ע"פ ולבש הכהן מדו בד תרוה"ד קודמת לכל עבודות שביום וענינה וסודה להעביר רוה"ט הנשארת מעיכול אברי' ופדרי' הרובצת עליהם וע"כ לא תעשה רק בבגדי לבן כי בחסד יכופר עון עכ"ל, והביא ג"כ ממ"ש בזח"ג דכ"ז ב' ת"ח ולבש הכהן כו' ולבתר מפני ואעבר רוח מסאבא וע"ש בהרמ"ז וכ"ה עוד בזח"ב רל"ט א') והנה להבין שרש ענין תה"ד במ"ש ושמו אצל המזבח וידוע דנבלע במקומו כו' (ע' ביומא כ"א א' ובתוס' שם ד"ה נבלעים במקומם), הנה ילה"ק המבואר בכתבי האריז"ל דיש ב' מיני בירורים הא' מה שנברר ונתעלה ונכלל באותו עולם והב' מה שא"א לו עוד להתברר ונדחה ויוצא לחוץ בבחי' פסולת לעולם שלמטה ממנו ושם יוברר עוד עד"ז עד שמה שלא נתברר ביצי' נדחה בעשי' ומה שלא נברר בעשי' הוא תכלית הגסות (ה', ע' מזה בביאור ע"פ את קרבני פ"ב גבי ומתחלה נברר להיות עולם האצי' כו', וכמ"כ הוא בסידור בהביאור ע"פ צו גבי וא"כ הבירור בעולם הנאצלים הוא מה שיכול להיות שם בבחי' ביטול כו' עד דמה שלא נתברר גם בעולם העשיי' האחרון בהשתל' נדחה לגמרי ויוצא לחוץ למחנה כו', וע"ע בת"א בד"ה ובבואה לפני המלך גבי וככה הוא ממש בנה"ב כו' א"א להתברר כו' אם לא שתתברר תחלה הנה"א כו' ע"ש שהוא ג"כ ע"ד הנ"ל שמתחלה נברר להיות עולם האצי' ואח"כ נברר להיות בריאה כו' ועד"ז כאן תחלה הבירור ע"י הקרבן עצמו שנתברר ונכלל באש שלמעלה ואח"כ מה שנשאר בבחי' פסולת שהוא האפר יהי' בו עוד בירור מה שיוכל להתעלות ולבלוע אצל המזבח והפסולת יודחה לחוץ כו', וא"כ לפ"ז ענין תרוה"ד ענינו הבירור בבחי' הפסולת שנשאר מהקרבן גם בבחי' זו יהי' בירור, וא"כ יש להעיר ממ"ש סד"ה ויאבק בענין שהעלו אבק עד כסה"כ כי הנה אבק הוא דאשתאר מנורא והוא בחי' הפסולת שנשאר מהבירורים כמש"ש בת"א, ומה שנברר תחלה היותר מובחר הוא נעשה אצי' והנשאר נעשה בריאה כו' עד שהמדרגה התחתונה סוף כל הבירורים מה שא"א עוד לברר שם הם הקליפות ולא נשאר בהם אלא חיות מועט כמו אבק כו' ואעפ"כ ע"י ויאבק העלו אבק עד כסה"כ דהיינו שגם מבחי' הפסולת הנק' אבק בירר והעלה עד כסה"כ וז"ע תשובה, ועד"ז ה"ע תה"ד שהוא הבירור בבחי' האפר שהוא כענין אבק, וז"ש הרקנטי שענינה להעביר רוה"ט כיון שזהו הבירור גם מהקלי' דהיינו שגם מה שנשאר בבחי' פסולת שעי"ז רובצת הקלי' גם מזה יהי' בירור לברר הטוב ושיודחה הרע והיינו מש"ל שתרוה"ד ענינו להוציא הגבורות קשות שמסתעף מקו השמאל.

קיצור. שמקו השמאל משתלשל יניקת החיצוני' והסתעפות גבורות קשות, ותה"ד ענינו להוציא הגבורות קשות והיינו ע"י שהוא הבירור גם בהאפר שהוא הפסולת שמקו השמאל שנשאר אחר הבירור שגם בבחי' זו יהי' בירור וא"כ זהו כענין העלו אבק עד כסה"כ, ע').

ועד"ז גם במצות תה"ד יש ב' בירורים הללו הא' מה שיוכל להתברר מן אפר הבהמה וליכלל וליבלע במזבח בבחי' העלאת מ"נ (והיינו מ"ש במא"א ד' י"ט דשן מ"ן דנוק') והב' אשר לא יכול לבלוע ונדחה ומוציאים אותו לחוץ למחנה וד"ל. אך יש להבין כל עיקר ענין אפר הבהמה הנשרפת ע"ג המזבח מהו עד שיהי' מהצורך לבררו בכל מיני בירורי' הנ"ל. הנה ידוע דזמ"ל קדמאין דתהו דבחי' נקודים שלפני האצי' הם מבחי' מל' דשם ב"ן כמ"ש וימלוך וימת כו' שהוא בגימטרי' בהמה ושרש הבהמה הגשמי' היא מבחי' בהמה רבה שלפני האצי' (ע' בד"ה והניף את העומר פ"א ובד"ה אני דפ' ציצית הא' ספ"ב בענין והם הביאו את קרבנם לפני ה') אך ע"י שבה"כ נפל בבריאה עד שנתהווה בריאה בהמה גשמיי' כו' כמ"ש במ"א ששרש נפש האדם הוא מבחי' מלך הח' הדר כו' והוא בחי' ברודים בחי' התיקון כו' ושרש הבהמות מזמ"ל קדמאין לפני מלך כו' ולהיות כן צריכים לתקן ולברר רפ"ח ניצוצים שנפלו בשריפת הבהמה ע"ג המזבח דוקא, וטעם השריפה יובן ע"פ הקדמה בתחלה להבין כל עיקר ענין השבירה איך תתכן בבחי' אצי' דנקודי' כו' וכש"כ להמצא הרכבת טו"ר בהם כו' שהרי אין רע יורד מלמעלה שלא יגורך רע, אך הענין יובן עד"מ הידוע שמסיבת ההתלהבות באדם לה' בשעת התפלה יתהווה אחר התפלה הכעס והקפידא שהוא רע גמור ובודאי בשעת ההתלהבות לבבו לה' לא הי' בו אפי' שמץ דבר זה בלתי לה' לבדו אך מסיבת רתיחת דמיו יתחמם וכאשר נפסק אור ההתלהבות יתאחז בגבורות הללו דקדושה שנסתלקו בחי' הגבורות הקשות דיצה"ר שהוא הכעס כו' כמ"ש במ"א בארוכה, וגם אנו רואים שמקודם שמסתלק גבורות רשפי אש דקדושה יהי' בהם מקור ושרש לסיבת יניקת החיצונים אח"כ כשנסתלקו כו' שהרי מבואר למעלה שמסיבת הגבורות הוא לדקדק כחוט השערה, וע"ד כ"ז יובן לדוגמא בבחי' גבורות עליונות דזמ"ל קדמאין דבחי' נקודים כו' שהם מבחי' שם ב"ן דקדושה האלקי' לה' לבדו ואין זר אתו כענין אנא אמלוך כו' להיות שהיו נכספי' בגודל התשוקה להכלל בעצמות אוא"ס ב"ה כמ"ש במ"א, ואמנם מפני שבחי' חו"ג דעולם התהו בבחי' הנקודים הם בבלתי גבול ומיצר כלל מפני שהן למעלה מהשכל כידוע שלכך נקראי' בהמה רבה כו' ע"כ כח החסד הי' רב טוב חסדו מאד בלי עיכוב ומעצור כלל עד שנמשך ממנו בבי"ע המותרות בק"נ בחי' ישמעאל, וכח הדין והגבורות היו ג"כ רב כחו מאד עד שנמשך ונסתעף ממנו הגבורות הקשות דעשו שהוא כמשל הכעס כו', וזהו סיבת ענין תערובות טו"ר בספי' דבי"ע שהוא כח הדין ממש ומהם מקבלים שלוחי הדין הנק' אף וחימה, ושרשן ומקורן הוא מפני ריבוי תגבורת הכח של הגבורות דתהו שאם הי' במדה ומשקל כמו שהוא בבחי' התיקון לא הי' מסתעף כ"כ הדקדוק דאצי' עד שיהי' שרש ומקור לברוא מקטרגים ממש בבי"ע ע"י חרון אף ה' כו' כמ"ש ובורא רע כו' וד"ל, אך גם זאת הסיבה שנעשה תערובות טו"ר בריבוי כחות הדין לא הי' אלא מצד ההתגברות של הזמ"ל קדמאין שנתגברו לעלות ולא יוכלו הכלים להכילם ונשברו ומסיבת השבירה והנפילה הוא שנתערבו טו"ר בבי"ע ולא מצד עצמות הזמ"ל כו' כי לא יגורך רע כלל, והנה

הבהמה הגשמי' שנמשכה מחמת גבורות הקשות דנוגה דבי"ע תיקונה הוא ע"י השריפה שנשרפה ועלה הלהב ע"ג המזבח כדוגמת התלהבות רשפי אש שלהבת י"ה דזמ"ל קדמאין, אך שלהבת י"ה שע"ג המזבח הוא גבורות ממותקות דשם ב"ן כו' והאפר הנשאר ממנה הוא מותרות ריבוי כחות הדין שנסתעפו אחר הסתלקות רשפי אש כנ"ל במשל וכנראה בחוש שהאפר לא נשאר בו רק מן פסולת החמימות בלבד כי עיקר יסוד האש וחמימות התאוה שבבהמה נשרפה בשלהבת י"ה בארי' עילאה דאכיל קרבנין, כמ"כ נבדל ונתברר למעלה הגבורות הקשות דכחות הדין מפנימי' הגבורות דקדושה הממותקות וזהו אפר א' פר כמ"ש במ"א, ואמנם גם באפר הזה יש עוד בירור והוא שגם האפר עדיין יוברר ממנו המובחר ויוכל להכלל להבלע במזבח עילאה בחי' מל' דאצי' בבחי' העלאת מ"נ והנשאר ממנו שלא יוכל להכלל יוציאוהו חוצה, וענין העלאת מ"נ של האפר שהושם אצל המזבח איך הוא ומהו, יובן ע"ד דוגמא מהעלאת מ"נ של האשה שממנה נוצר חומר הולד בלבד והצורה שלו מצטייר ממ"ד וה"ז כמו חומר הכסף שאינו אלא (כלי) כדי לקבל הצורה כמ"כ מהעלאת מ"נ של בחי' הפסולת דאפר כשנעשה מ"נ במזבח (ונבלע בבחי' רחם המזבח שהוא ג' טפחים) יולד הולד של נשמות ומלאכים כו' ואח"כ נמשכים מ"ד דז"א לצור הצורה שהוא עיקר הולד, ואמנם מה שלא יוכל להיות מ"נ להכנס חומר כו' נדחה ויוצא לחוץ להחיות החיצונים שמחוץ למחנה שכינה וזהו כל עיקר מצות תה"ד בב' מיני בירורים הנ"ל.

קיצור. ששרש הבהמה משם ב"ן בהמה רבה שלפני התיקון דבחי' אדם ע"כ צריך לבררה ע"י הקרבן ותה"ד, והטעם שבירורם ע"י אש שלמטה ואש שלמעלה כי זהו מדריגתם בשרשם בחי' רשפי אש ומזה הי' הנפילה שלהם בשבה"כ כמו הסתעפות הכעס אחר הרשפי אש וע"כ תיקונן ג"כ באש שע"ג המזבח וז"ע אדם ובהמה תושיע ה' כמ"ש בזח"ב רל"ט הנ"ל, והאפר הנשאר מעיכול האש מותרות כחות הדין שנסתעפו אחר הסתלקות רשפי אש והם מתבררים ע"י תה"ד.

ועד"ז יובן יותר שרש ענין שמאל דוחה הנ"ל בהיות שכאשר יתלהב לבבו בתפלה מיד ידקדק על עצמו ביתר שאת עד כחוט השערה לבער גם חלק הרע הדק שבגופו כי סביביו נשערה כו' שכל מה שמתלהב יותר יותר ירגיז ויתמרמר בנפשו על ההיפך והוא בחי' שמאל דוחה לדחות ולהפיל לבבו בהתבוננות על ההיפך כו', אך מה שיוכל להתברר ממרירות זו להכלל באחדות ה' בבחי' העלאת מ"נ כענין תרה"ד ליבלע במקום המזבח כו' היינו מה שיתבונן אחר השפלות וההכנעה איך דגם חשך לא יחשיך כו' וגם מרחוק ה' נראה לי לפי שהוא סוכ"ע כו' בזאת יהי' מהשפלות העלאת מ"נ לאחדות ה' להכלל בו כו'.

קיצור. עד"ז יובן בעבודה ענין שמאל דוחה והאפר הנשאר ממנו זהו שיתמרמר בנפשו על ריחוקו, ותה"ד ז"ע השפלות שנמשך מזה והוצאת הדשן זהו העצבות שהיא א"צ.

ועד"ז יובן ג"כ במעשה המצות, דהנה מבואר במ"א ע"פ בארץ לא זרועה כו' שזרוע בארץ העליונה דאצי' בחי' לא דשס"ה ל"ת דהיינו שע"י העלאת מ"נ דשס"ה ל"ת דהיפוך הרע לאכפיי' ולדחות בזאת יעורר למעלה יותר בעצמות אוא"ס שבכ"ע יותר מבחי' שממשיך ברמ"ח מ"ע שהם גורמים המשכת אוא"ס שכבר נמשך ונמדד בלבד, לפי שבאמת למתב"כ אפילו מח' דא"ק וא"כ בענין הקירוב מצד ההשגה לא יושג אך ורק בענין הריחוק כמו בבחי' ביטול העצמות כנ"ל בענין מצות המלך יכולים להשיגו יותר בבחי' העצמות כמ"ש במ"א באריכות הטעם לזה (ע' מזה בד"ה לבסומי הראשון ובד"ה אלה פקודי וסד"ה ולא אבה) וכמ"כ ע"י שס"ה ל"ת יותר ישיגוהו בעצמות מטעם הנ"ל, וזהו לכתך אחרי במדבר לאכפיי' לסט"א והיינו בארץ לא זרועה שזרוע בה לא דשס"ה ל"ת, ומחמת הבירורי' דרפ"ח ניצוצין שע"י כפית הסט"א יהי' כדוגמ' העלא' מ"נ דאפר בהמה כשנבלע במזבח שהוא כענין שמאל דוחה הנ"ל עד שעי"ז יראו את ה' כו' ואין יהי' מחסור כנ"ל (ה', ר"ל ע"י תהי"ד שהוא בירור מבחי' הפסולת א"כ הוא מברר ממש מהבחי' היותר תחתונה זהו ג"כ דוגמת קיום השס"ה ל"ת שהם ענין עקירת הרצון מהרע, ועי"ז נמשך מבחי' כי אין מחסור ליראיו. ועד"ז נת' ענין בע"ת בחי' לרחוק שנעשה קרוב ר"ל שמברר מבחי' לרחוק דהיינו מה שנפל בשבה"כ למטה יותר בעשיי', וקרוב לזה ה"ע תהי"ד שה"ע הבירור גם בהפסולת, ע"כ אפ"ל דבירור זה דוהרים את הדשן מעורר וממשיך בחי' דשנת בשמן ראשי כוסי רויה, תלים כ"ג, ירוויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם, תלים ל"ו ט', וכן במא"א ד' י"ט גבי דשן הביא פסוק ירוויון מדשן ביתך וע' בבחיי ס"פ משפטים ע"פ ויחזו את האלקים שהעיר מפסוקים אלו, ומפסוק כמו חלב ודשן תשבע נפשי, תלים ס"ג, וס"פ כי תשא ע"פ ויהי שם עם ה' ארבעים יום ובמד"ר אמור פכ"ז דקצ"ו ג' בענין אדם ובהמה תושיע ה' הה"ד משכני אחריך להיכן אנו נמשכים אחריך לג"ע שנאמר ירוויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם, הרי שזה נמשך ע"י בחי' אדם ובהמה, והיינו ענין הקרבנות ועכשיו התפלה במקום קרבנות, וע"ע מענין ירוויון מדשן בסנהדרין ד"ק סע"א, ומענין דשנת בשמן ראשי יש להעיר מפסוק כשמן הטוב על הראש ע' זח"ג פ"ח ובהרמ"ז שם ודקפ"ז א' ע"פ ושמן על ראשך אל יחסר וע' בפרש"י בתלים סי' כ' ע"פ ועולתך ידשנה סלה יקבל תפלותיך ברצון, והנה בשרשי' בשרש דשן יש בו שני שרשים הא' לשון שומן הב' ל' אפר, אבל י"ל שזהו ע"ד מ"ש בישעי' סי' ס"א ג', לתת להם פאר תחת אפר, כמ"כ י"ל ע"י תהי"ד שמקיים המצוה בבחי' בירור האפר דהיינו מה שיומשך מזה השפלות ע"ד ואנכי עפר ואפר עי"ז יבא לבחי' ירוויון מדשן ביתך וע"ד שארז"ל במד"ר בשה"ש ע"פ מי זאת עולה מן המדבר כו' מכל אבקת רוכל כו' כל הרוכלות שישראל עושין ומצליחין בעוה"ז בזכות אותו האבק של יעקב אבינו יעו"ש, וכבר נת' דתהי"ד הוא כענין העלאת האבק, וז"ע לתת להם פאר תחת אפר דהיינו ע"י העלאת האפר, ע').

וזהו וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים פי' אשר עשה ה' שהמשיכו גילוי שם הוי' כמ"ש וארא אל כו' ושמי ה' לא נודעתי

וביצי"מ נתגלה והאיר שם הוי' וכ"ז נמשך ע"י היותם במצרים ע"ד אעא דלא סליק בי' נהורא שע"י דמבטשין לי' סליק בי' נהורא כמ"ש בזח"ג קס"ח, וע"י אתעדל"ת אתעדל"ע נמשך גילוי שם הוי', וזהו אשר עשה ה' במצרים (וזהו כנ"ל בענין תהי"ד שע"י בירור האפר להיות לב נשבר כו' ממשיך מרום המעלות כמו"כ נעשה המשכת שם הוי' ע"י שעבוד מצרים, ואפ"ל ג"כ ויושע ה' כו' את ישראל מיד מצרים, ובמכילתא כצפור שהיא נתונה ביד אדם כו' כך היו ישראל נתונים ביד מצרים כו' גוי מקרב גוי כו', ובמד"ר נשא דר"ל ב' היו עכומ"ז קוראי' תגר הם ערלים ואנו ערלים כו', וא"כ זהו כענין תהי"ד שגם בהאפר מברר הטוב והיינו גוי מקרב גוי והפסולת נטבע במצולות ואח"כ וירא ישראל את מצרים מת כו'), ולפי פי' הב' הנ"ל ז"ע המשכת היד הגדולה בבחי' מ"ד להמתיק הגבורות דהעלאת מ"ן שבא מלמטה ממצרים ע"י ריבוי אורות ומוחי' מחסדי' דאו"א ועת"י, (ה', ויש להעיר לענין היד הגדולה ממ"ש במד"ר ויצא פ"ע ע"פ שם ה' גדולה לאה גדולה במתנותיה כהונה לעולם, משא"כ ה' קטנה רחל שאול לשעה כו' יעו"ש, והענין כמ"ש במד"ר ר"פ קדושים ע"פ ואתה מרום לעולם ה' רוממות אתה נוהג בעולמך נתת כהונה לאהרן ברית מלח עולם, וכן בדוד יעו"ש, הנה מובן שזה הבחי' שיהי' ההמשכה לעולם ואין לה הפסק זהו מבחי' רוממות והרוממות הוא בחי' כתר כמ"ש בהביאור ע"פ זכור ושמור בענין רמה קרני ולא רמה פני וזהו ג"כ ענין נצח סלה ועד שאין לו הפסק, והוא מה שארז"ל במד"ר ויקרא פ"ב כ"מ שנאמר לי אינו זז לעולם, ועמ"ש מזה בענין וארשתיך לי בלק"ת פ' במדבר והיינו שהמשכה זו נמשך מבחי' אני ה' לא שניתי וכמ"ש בד"ה הנה גבי המסעות פ"ד, ולכן ה' קטנה רחל שאול לשעה כי ה' תתאה דשם מקבלת מז"א ששם יש חו"ג וע"כ יש שינויים משא"כ ה' גדולה המקבלת מע"ק דלית שמאלא בהאי ע"ק, וע' בת"א לך לך בענין ה' דאברהם, ועד"ז יובן גם כאן בענין היד הגדולה ע"ד גדולה במתנותיה לפי שנמשך מבחי' שמו הגדול כו', וגם כאן יש לפרש שמבחי' היד הגדולה נמשך בחי' זו לעולם שיהי' אשר עשה ה' במצרים שע"י המצות שמלובשים במיצרים וגבולים יעשו וימשיכו שם הוי' ע"ד ועשיתם אתם כאלו עשאוני, וגם יש יצ"מ בכ"י כמ"ש בד"ה לכן אמור, וע"ע מענין מצרים במד"ר בראשית פי"ו, ע') ושרש ענין אדם שעל הכסא שהן רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת רמ"ח אברים ושס"ה גידים כו' (ע' בד"ה לסוסתי הא' בענין שס"ה גידי הדם שהם המשכת האורות שלמעלה מהכלים כו'), וכמארז"ל כאלו עשאוני כו', הנה מבואר באד"ר דעיקר פרצופא דאדם אינו אלא מחוטמא ולמטה אבל למעלה מבחי' חוטמא דהיינו בחי' מצחא ולמעלה הוא למעלה מבחי' אדם לפי ששם מאיר מבחי' א"א ועת"י שלמעלה מבחי' אדם שהרי לית שמאלא בהאי עתיקא כו', עמ"ש מזה בביאור ע"פ צאינה וראינה פ"ד שלכן אין מעידין אלא על פ"פ עם החוטם יעו"ש, והוא מהמבואר בספד"צ רפ"ב ובאד"ר דקל"ו ע"ב, וביאור זה הנה כתיב וגם נצח ישראל כו' כי לא אדם הוא להנחם, פי' החזרה ממדה למדה מרחמים לדין וכיוצא אינו אלא מסיבת שינוי שפע השכל במדות והמוחי' שבראש הם כנגד

החוטם ולמטה מהעינים כו׳ שלכן יש תרין עיינין ימינא ושמאלא המורים על רחמי ודינא וכן בחוטם ב׳ נקבי החוטם ימין ושמאל וכן ב׳ ידים כו׳ זהו הכל ציור אדם, משא״כ בחי׳ מצחא שאין שם התחלקות לב׳ בחי׳ כמו ב׳ עינים היינו שהוא למעלה מהשכל שהוא שרש חו״ג ויאיר בו קצת מבחי׳ יחידה שבנפש שלמעלה מגדר ההתחלקות אלא רצון או תענוג פשוט כו׳, והיינו שאין בו שינויים כלל להתהפך ולחזור בו, וזהו כי לא אדם הוא בחי׳ עת״י וא״א שבמצחא להנחם ולחזור כו׳ כי לית שמאלא כו׳, (ה׳, וע׳ מזה בביאור דזכור ושמור הנ״ל, ומזה יש להעיר לענין פר שהקריב אדה״ר קרן א׳ היתה לו במצחו, ור״ל להמשיך מבחי׳ כי לא אדם הוא דהיינו מבחי׳ ע״ק, והנה קי״ס נמשך ג״כ מבחי׳ זו כמובן ממ״ש בספד״צ ספ״ד בענין מה תצעק אלי דבעא לאוקיר דיקני׳ ושם פ״ב ביקירותא ההיא לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם, וע׳ מענין הפי׳ דבעא לאוקיר דיקני׳ בסידור בהביאור ע״פ ששת ימים הראשון גבי והנה להבין שרש ענין מדרגה הג׳ בהשגת המהות, דהיינו להמשיך בי״ג ת״ד מבחי׳ הפנימי׳ דמו״ס, וזהו דוגמת כשמן הטוב כו׳ יורד על הזקן, וע׳ בהרמ״ז אמור צ״ד במ״ש שיש בדיקנא שני בחי׳ כו׳, ומזה יובן ענין מצות מפני שיבה תקום והדרת כו׳ שעי״ז ממשיך בחי׳ לאוקיר דיקני׳ ע׳), ואמנם להבין שרש ענין זה, הנה באמת לא יש דמיון לזה באדם התחתון מאחר שבפרצוף אדם אינו אלא מהשכל ולמטה, אבל כל פרטי האופנים שיש בעולם הא״ס עד עת״י וא״א שמאירים במצחא דא״א כו׳ קצתו מהם מעין ודוגמא שלהם בלבד ימצא במצחא דאדם דאצי׳ ג״כ (וע׳ בזהר ר״פ במדבר ובמק״מ שם) אבל לא כתוארם ודוגמתם לגמרי ולא בכל פרטיהם כמ״ש במ״א, וא״כ איך נשכיל בהם ועז״נ במופלא ממך כו׳, ולהיות כן כאשר יתגלה במצחא דא״א הארה יתירה מרעדכ״ר שהוא מחצי העליון (ע׳ זח״ג רפ״ח ב׳ גבי פשיט חד טורנא בסימא יאה דאתכליל במצחא, ובבהי״ז שם, וע׳ בת״א בהביאור ע״פ ועשית ציץ גבי ולכן נאמר גבי ציץ לרצון לפני הוי׳) ביכולתו למלאות כל חסרון באדם דאצי׳ ולעשות קומה בציור רמ״ח אברים מ״ע ומל״ת כו׳ וזהו כאלו עשאוני ע״י האין שהוא מחסור שממלא כל החסרון כו׳.

י״ל * תוכן הדרוש הוא, דהנה פשט הפסוק היד הגדולה אשר עשה ה׳ במצרים היינו ע״ד מה שאמרו כמה לקו באצבע עשר מכות ועל הים נאמר היד הגדולה לכן לקו חמשים מכות וכמ״ש במד״ר שמות תוך פ׳ ה׳, א״כ אינו מובן הרי היד הגדולה היא חסד כי גדולה הוא חסד ויד החזקה היא גבורה ואיך הדין הגדול חמשים מכות וי״א ר״ן מכות נמשך מבחי׳ היד הגדולה שהיא חסד דוקא, אך הענין דהא בפי׳ נאמר ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ה׳ תרעץ אויב הרי דוקא ימינך שהיא החסד תרעץ אויב וכ״ה בזח״א דפ״ו ב׳, ובזח״ב ד״ל ע״ב, שלכן הי׳ רוב היו״ד מכות ע״י אהרן שהוא איש החסד לפי

---

*) בכת״י ב׳ — נמצא קטע זה (בשינויים קלים) בסיום ד״ה וירא ישראל דלקמן ע׳ תס.

שימינך דוקא תרעץ אויב, וכ״פ בפ׳ יתרו דפ״א א׳ שהחסד והימין חזר להיות שמאל לעשות הדין וזה כמו שאנו מוצאים שאברהם כבש רחמיו מעל בנו לעשות רצה״ע, כמ״כ י״ל החסד עליון כובש מדתו לעשות מדה״ד כדי לבער הרע וכדי להיות נודע ה׳ משפט עשה ואז נודע ה׳ היינו וידעו מצרים כי אני ה׳ כמ״ש במד״ר בשלח פכ״ג וכנגד מה שאמר מי ה׳ לקה נ׳ מכות על הים כמנין מי, וגם ים הוא אותיות מי כמ״ש כ״ז במד״ר ס״פ שמות הנ״ל, אך מה שימינך ה׳ תרעץ זהו להאויב דוקא נהפך מדה״ר דוקא למדה״ד וכמ״ש ויהרוג ה׳ כל בכור, וע׳ במד״ר ויצא פע״ג, והענין דמבואר בזח״א דפ״ו ב׳ וכד אתקשרת בימינא כדין אתברו שנאין דכתיב ימינך ה׳ תרעץ אויב, והיינו כדפי׳ בזח״ב כ״ז רע״א שהקשה קושיא זו ואי תימא אמאי בימינא והא שמאלא אתער דינין אלא רזא דא בשעתא דקוב״ה דן להו לישראל לא דן להו אלא מסט׳ דשמאלא בגין דיהא דחי להון בשמאלא ומקרב בימינא, ור״ל כי הימין הוא בה עיקר הכח, משא״כ השמאל נק׳ יד כהה וע׳ בשבת סג״א גבי למיימיני׳ בה של תורה שמפשפשין בה בדקדוק ובוררין כימין המיומנת למלאכה למשמאילים בה שאין יגיעים בה כל צרכה, א״כ עד״ז יובן הדחיי׳ כשהיא בשמאל אינה דחיי׳ גמורה, וזהו כי לא ידח ממנו נדח, אבל הקירוב הוא בימין אשר הוא קירוב אמיתי, אבל לעו״ג דחי לון בימינא ומקרב לון בשמאלא וישראל לפי שהן מקו האמצעי שענינו לעשות שיהי׳ שמאלא אתכליל בימינא לכן אין הימין דוחה אותם אלא רק שמאל דוחה וימין מקרבת, וזהו הדרוש דכאן לבאר איך שישראל מתקנים ג״כ קו השמאל והיינו ע״י העבודה ועכשיו זהו התפלה ולכן וירא ישראל קו האמצעי את היד הגדולה אשר עשה דהיינו ימינך ה׳ תרעץ אויב, וכן אמרו במד״ר וישלח פ׳ פ״ב כתוב א׳ אומר נצב לריב ה׳ וכתוב אחד אומר כי אשב לשפוט בשעה שהקב״ה דן את ישראל דן אותם מעומד מקצר בדין ומפשר בדין, אבל כשהוא דן עו״ג דן מיושב מאריך בדין ומדקדק, ובזח״ג ל״ז א׳ פי׳ הטעם דהא אית ימינא ואית שמאלא רחמי ודינא ישראל ועמלקי׳ ובג״כ כתי׳ הושיעה ימינך וענני דכד אסתלק ימינא (ר״ל רוממות הימין דהיינו הושיעה ימינך שיאיר חסד דע״ק בחסד דז״א כמ״ש בד״ה ה׳ יחתו מריביו) וישראל דאתדבקון בהדי׳ יסתלקון ויתעטרון בי׳ כדין אתכפיי׳ שמאלא וכל אינון דאתון מסיטרי׳ דה״ד ימינך ה׳ תרעץ אויב זהו לפי שהעו״ג שהם מסיגי קו השמאל הם ממש מנגדי׳ לימינך ה׳, ולכן אמר פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו לפי שהזכרים נמשכי׳ מהחסד כמ״ש זכר חסדו, והיינו כי וכל בניך למודי הוי׳ להמשיך גילוי אור הוי׳ למטה שז״ע ימינך ה׳, עולם חסד יבנה, ואיש כי יקח כו׳ חסד הוא, וז״ע אהרן שודמ״ט ונק׳ כהן משמש לקדה״ק להמשיכו במל׳, יומם יצוה ה׳ חסדו, וכל הבת תחיון לפי שהיא מבחי׳ גבורות סברו שיוכלו לינק מזה, אך באמת טעו כי שרשם מגבורה שבאצי׳ ששם הכל ימין, ועכ״פ לפי שהמצריים מנגדים לימין העליון לכן ימינך דוקא תרעץ אויב שהדחיי׳ היא בימין דוקא, וזהו בבן אדם שאין לו תשועה כי הישועות הם מימין וזהו כשהשמאל דוחה אזי ימין מקרבת וזהו צוה ה׳ את ישועות יעקב

כי יעקב ת"ת ממשיך להיות שמאלא אתכליל בימינא ואח"כ אחר שמאל דוחה גורם הושיעה ימינך וענני, אבל במצרים שימינך ה' תרעץ אויב אין להם עוד תשועה, ולכן ישראל שהם מימינא שהרי נק' בת נדיב בתו של אברהם וכל עבודתם שיהי' שמאלא אתכליל בימינא כדי שעי"ז יהי' גילוי אלקות למטה כמ"ש בד"ה אלה תולדות יצחק בענין אברהם שהי' ממשיך שיהי' שם שמים מתאהב, וגם מתקנים קו השמאל שיהי' עליות ממטלמ"ע כענין בארות דיצחק והיינו שילוב אד' בהוי', וגם ע"י קרבנות מתקנים רוח צפון כמ"ש ע"פ ושחט כו' צפונה כו' לכן גם השמאל נהפך להם לימין כמ"ש במד"ר ע"פ ויזכור אלקים את רחל, וזהו והמים להם חומה מימינם ומשמאלם והיינו ע"י קיום מ"ע ומל"ת שהם ה"ח וה"ג וע' מזה סד"ה אז ישיר משה, שזהו ע"י שמקיימים על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח והיינו שע"י התורה שהיא קו האמצעי מחברים ב' הקוין להיות שמאלא אתכליל בימינא, ועיקר ההמשכות שיהי' הגילוי למטה כמו למעלה, וזהו ענין קי"ס אשר ים שהוא עלמא דאתכסיי' נעשה יבשה עלמא דאתגליא ולכן המים להם חומה, ועיקר הענין היינו שע"י ג' עמודי' אלו ממשיכי' מעצמות אוא"ס סדכ"ס אדון הנפלאות אשר אצלו ההעלם דים והגילוי דארץ שוה לכן הלכו ביבשה בתוך הים, משא"כ המצרים א"א להם להגיע למעלה מסדר ההשתלשלות, ואדרבה ימינך ה' דוקא תרעץ אויב והיינו ע"י המשכת חסד דא"א בחסד דז"א כמ"ש בד"ה ה' יחתו מריביו ועמ"ש מענין על ג' דברים העולם עומד בהגהות לד"ה ואלה המשפטים שע"י התכללות ג' קוין ממשיכים מע"ק וידוע דקי"ס בעתיקא תליא, ועמ"ש ע"פ הזהר וישב דקפ"א בענין וגבה מאד מסטרא דיעקב.

וירא ישראל את כו'. עיין רבות שמות תוך פ"ה בשלח פכ"ג דק"מ ע"א ע"ג, פ' נשא פ"ט דר"ל ע"ב, שה"ש רבה בפסוק דומה דודי לצבי י"ו ג', בפסוק אתי מלבנון דכ"ו ע"ב, ונזכר שם אית בר נש דחמי ולא מהימן, ור"ל כיון דכתיב וירא ישראל כו' א"כ מהו ויאמינו ועיין זח"ב בשלח נב"ב כי תצא רע"ז א'. וכדי להבין מ"ש וייראו העם את ה' יש להקדים מ"ש יראו את ה' קדושיו תילים ל"ד וצ"ל מהו קדושיו דוקא הכתיב ייראו מה' כל הארץ, וברבות בראשית פ"ה למה כונס כנד מי הים בשביל וייראו מה' כל הארץ כו' ע"ש. אך הענין דיש שני בחי' יראה, יראה תתאה שהיא יראה חיצוניות הנמשכת מההתבוננות בבחי' מלכותך מלכות כל עולמים כו' והתהוות מאין ליש, והב' יראה עילאה שהיא יראה פנימי' הנמשכת מההתבוננות בעצמות אור א"ס ב"ה דכולא קמי' כלא חשיב ממש והוא בחי' והנורא אל עליון כו' פי' והנורא היינו המקור שממנו נמשך יראה פנימית שהוא אל עליון

כו׳ עיין ד״ה אתם נצבים בפי׳ אל עליון בחי׳ אש אוכלה הוא כו׳, ועיין מענין ב׳ בחי׳ יראה הנ״ל בד״ה כי תשמע בקול ובד״ה וידבר כו׳ אנכי הוי׳ אלקיך ובחי׳ יראה פנימית נקרא יראו את ה׳ ע״ד את הטפל היינו שיהי׳ טפל ובטל לגמרי לשם הוי׳, מחמת שהיראה בפנימיותו, משא״כ יראה חיצוניות נקרא ייראו מה׳ ע״ד וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק בת״א סד״ה וכל העם רואים וזהו למה כונס כנד מי הים בשביל ייראו מה׳ שלהיות ייראו מה׳ זהו יראה חיצוניות הנמשך מבחי׳ כונס כנד מי הים כו׳ ע״ש ברבות והוא ענין והים עומד עליהם מלמעלה בבחי׳ התנשאות מדת מלכותו כנזכר בד״ה מי מנה, ולכן ויעמדו מרחוק כו׳ וזהו ויסך בדלתים ים באיוב סי׳ ל״ח יו״ד, ועיין זה ברבות בשלח פכ״א דקל״ח סע״ד ובפ׳ קרח דרע״ב ב׳, ועיין מענין בדלתים בהרמ״ז פ׳ אמור צ״ה ע״א, ובמק״מ ר״פ שלח, ועמ״ש מזה בד״ה מזוזה מימין אות א׳ שי״ל שהדלת שהוא עשוי לסתום הפתח זהו ענין המסך והפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה, וזהו ויסך בדלתים ים ולכן והים עומד עליהם כו׳ וע״כ ייראו מה׳ כו׳.

קיצור. בחי׳ ייראו מה׳ הוא יראה תתאה ע״ד וינועו ויעמדו מרחוק דקאי על העם ערב רב, ונמשך ע״י כונס כנד מי הים בחי׳ והים עומד עליהם מלמעלה ויסך בדלתים ים, וזהו ג״כ ענין תכלת דומה לים וים דומה לרקיע, עיין זח״א ר״פ חיי שרה קכ״א א׳ ב׳ ובפי׳ הרמ״ז שם, אך יראו את ה׳ היא יראה פנימית הנמשכת מבחי׳ והנורא אל עליון.

ב) **אך** מ״ש יראו את ה׳ כל קדושיו היינו שכדי להגיע לבחי׳ יראה פנימית זו הוא ע״י בחי׳ קדושיו דהיינו אשר קדשנו במצותיו וכמארז״ל קדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא, ועמ״ש מענין פי׳ קדושה זו בד״ה ראשי המטות, והענין כי מצוה הוא מענין צוותא שהוא ענין ההתחברות וההתקשרות ועד״ז פי׳ המגיד נ״ע וידבר ה׳ אל משה ואהרן ויצוום שקשר וחיבר אותם יחד, כי תרי״ג מצות שהן נגד רמ״ח אברים ושס״ה גידים דרך כלל נכללו בעשרת הדברות, ולכן יש בעשה״ד תרי״ג אותיות עד אשר לרעך כמ״ש ברבות פ׳ קרח והם מכוונים נגד עשרה מאמרות שע״י קיום עשה״ד מתקיימים עשרה מאמרות כמארז״ל פ״ט דשבת דפ״ח ע״א מלמד שהתנה הקב״ה עם מע״ב וא״ל אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימין כו׳ ואפשר לכן הן ב׳ לוחות ובכ״א ה׳ דברות כי הנה אף ידי יסדה ארץ וימינו טפחה שמים ובכל יד חמשה אצבעות והן ע״ס כמ״ש בס״י ע״ס במספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש כו׳ ובהם נברא העולם, וזהו מארז״ל בעשרה דברים נבה״ע בחכמה ובתבונה ובדעת כו׳ וקיום זה הוא ע״י הלוחות שבהן עשה״ד חמשה בכל לוח ג״כ חמש כנגד חמש כו׳, והטעם הוא לפי שבאמת עצמות אור א״ס הוא למעלה מעלה מבחי׳ ע״ס עד שכדי להיות התהוות ע״ס הוא ירידה והשפלה גדולה והיינו ע״י צמצומים רבים ועצומים וזהו נפלאותיך ומחשבותיך אלינו שהם ע״ס נפלאותיך הם חו״ב כענין אאלפך חכמה ומחשבותיך הם המשכת חו״ב במדות הכל הוא רק אלינו שהוא כדי

שיומשך לנו אין ערוך אליך שבחי' נפלאותיך הנ"ל לגבי עצמותו ית' הם אינן ערוך כלל, וכמ"ש עושה פלא אדון הנפלאות אגידה ואדברה עצמו מספר ריבוי הצמצומים כו' ולכן כדי להיות המשכות אור א"ס ב"ה בעשר ספירות שהן עשרה מאמרות הוא ע"י התורה שהוא עשרת הדברות וכל המצות וזהו וידבר אלקים את כל הדברים לאמר פי' לאמר ר"ל שעי"ז נמשך אור א"ס ב"ה בבחי' עשרה מאמרות וזהו לאמר ואפשר פי' לאמר לשון יחיד הוא ע"ד במאמר אחד יכול להבראות שהוא מאמר דבראשית ברא. ולכן יש בפסוק וידבר אלקים כ"ח אותיות וכן בפסוק ראשון דבראשית שהן ב' פעמים יד היינו בחי' ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים כו' שמתקיימים ע"י עשרת הדברות וזהו ענין ימינך ה' נאדרי בכח שהוא התורה וכח היינו ב"פ יד הנ"ל ונק' כח אדנ"י קול ה' בכח כו' וזהו שמצוה הוא לשון צוותא היינו התחברות והתקשרות אור א"ס ב"ה בע"ס דאצי' ועי"ז מתקשר ג"כ ע"ס דאצי' בבי"ע שזהו"ע עשרה מאמרות, וזהו ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר פי' כאשר דברת בחי' עשרת הדברות לאמר להיות מקור וחיות לעשרה מאמרות כנ"ל, והוא ע"י יגדל נא כח כו' ובד"ה אוסרי לגפן נת' שע"י המצות נמשך מבחי' אתה קדוש בבחי' ושמך קדוש וזהו"ע הצוותא והחיבור לייחד ולחבר בעל השם עם השם כו' ויחוד זה עד רום המעלות כי שמו בגימט' רצון שגם הרצון נקרא רק שם וזהו"ע מצות הוי' מצותי חיבור עצמות אור א"ס בשם הוי' שנאמר אני הוי' הוא שמי.

קיצור. יראו קדושיו קדשנו במצותיו מצוה צוותא כי עשרה מאמרות שהן ע"ס מתקיימים ע"י עשה"ד והיינו כי נפלאותיך ומחשבותיך שהן ע"ס אין ערוך אליך כלל מצד עצמם רק המצוה מקשר ומחבר וידבר לאמר כ"ח אותיות יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר ידי וימיני ב' לוחות כו'

והיינו ע"י שגם המצות הם בבחי' ציור אדם ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח שהן העלאה והמשכה עבודה בחי' העלאה קרבנות ריח ניחוח וצדקה וגמ"ח המשכה ותורה קו האמצעי המחבר ב' הקוין לכן ע"י העלאה והמשכה זו גורם התחברות והתקשרות אור א"ס באצי' ולכן מצוה הוא שם הוי' וזהו ועשיתם אותם אתם כתיב מעלה אני עליכם כאלו עשאוני שממשיכים מבחי' עצמיות אור א"ס בחי' כי לא אדם הוא להיות נמשך בבחי' דמות כמראה אדם כו' ועמ"ש מזה בד"ה זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו (הג"ה והפירוש ע"ד אם אין חכמה אין יראה בד"ה וידבר דעשרת הדברות ולכן כדי לבא ליראה עילאה שהיא יראו את ה' זהו ע"י אשר קדשנו במצותיו קדש הוא חכמה ועמ"ש בד"ה ולא אבה בענין קדש א"ע במותר לך ועוד כמ"ש והריחו ביראת ה' הרי יראה שייך לבחי' ריח שהוא מקיף כי יראה זו נמשך ע"י דמזלייהו המקיף חזי וריח הוא המצות כמ"ש וריח שלמותייך כריח הלבנון וירח את ריח בגדיו שהם הלבושים הנעשים מהמצות עצמן.

קיצור. והיינו ע"י המצות ג' קוין העלאה והמשכה ע"ד והחיות נושאות בחי' כמראה אדם כו' ואזי ממשיכים מבחי' כי לא אדם הוא להיות בחי' אדם והמשכה זו בקו האמצעי המחבר ב' הקוין להיות התכללות עכ"ה).

ג) **והנה** עתה תפלה במקום עבודת הקרבנות ונק' עבודה שבלב וא"כ היא מבחי' קו השמאל. והנה שמאלי תחת לראשי דהיינו בחי' נשיאת ראש והרי שמאל דוחה, ועיין מזה בת"א פ' כי תשא את ראש דפי' שע"י שמאל דוחה שהוא דוחה ומשפיל א"ע מזה יבא לנשיאת ראש ואה"ר כו' ויש לפרש ג"כ להפך שע"י הרמת ראש שהוא ענין ההתבוננות במוחו ותבונתו אחדות ה' עי"ז אח"כ יהי' משפיל א"ע ע"ד לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר, וזהו השמאל דוחה, וכמו שאומרים סלח לנו בשמו"ע לאחר אחד ואהבת שבק"ש דדוקא ע"י שמע ישראל, ישראל אותיות לראשי, אזי יותר יהי' חוטא בעיניו ע"ד וסביביו נשערה מאד, וזהו ענין יראה בושת שיבוש ויכלם ממעשיו וממחשבותיו כו', וכמארז"ל ובעבור תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו זהו הבושה, ועמ"ש מזה בד"ה וארא אל אברהם, וזהו קדושה שהיא אהבה רבה הנמשכת מבחי' שהוא ית' קדוש ומובדל כו' היא מביאה לידי ענווה ויראת חטא שהוא יראה בושת בחי' שמאל דוחה כו', וכמו מצרף לכסף שכל מה שיהי' השלהבת גדולה ביותר כך יהי' בירור ופירוד הסיגים מן הכסף כו' כך איש לפי מהללו כמ"ש בד"ה בהעלותך את הנרות ובד"ה וידבר כו' במדבר סיני באוהל מועד, ועד"ז נתקן בקרבנות מצות תרומת הדשן בהיות ששריפת הבהמה ע"ג המזבח שנכלל באש שלמעלה אריה דאכיל קרבנין הוא כמו עד"מ המצרף לכסף כו' זהו המובחר מה שנכלל באלקות כמו הכסף הנקי שהוברר מתערובות הסיגים, והאפר הנשאר ממנה שמוציאים אותו מהמזבח זהו בחי' שמאל דוחה שדוחה האפר מע"ג המזבח דהיינו שדוחה א"ע ומוציא בנפשו פסולת וסיגים וכמו האפר שהוא השיריים והפסולת שנשאר אחר שריפת הקרבן כו', ומזה נמשך שיבוש ויכלם ממעשיו ויהי' כמו אפר שהוא תכלית השפלות וכתיב ושמו אצל המזבח והי' נבלע במקומו (שמ"מ ע"י בחי' בושת וכלימה זו הי' פסולת זו שנדחה ג"כ מתעלה ונכלל בקדושה כי בושת אותיות תשוב היינו בחי' תשובה, ובמא"א אות ד' סי"ט דשן הם המ"ן של הנוק' ירוויון מדשן ביתך כו' עכ"ל מיהו דשן הנ"ל פירושו שמן ושומן משא"כ תרומת הדשן אפר) שע"י דחייה יוכל אח"כ להתקשר יותר באור א"ס אבל מה שלא יוכל לבלוע במקום המזבח הוציאוהו מחוץ למחנה והוא העצבות שלא יגיע ממנה תועלת לעבודת ה' ובזה יובן ענין המאמר עולם ברור ראית שע"י כור ומצרף נתברר כו'.

קיצור. ענין שתפלה עבודה שבלב כו' שמאל דוחה שאחר רשפי האש נתגלה הפסולת סלח לנו אחר ק"ש, וזהו ענין תרה"ד).

ואפ"ל עד"ז פי' ויושע ה' ביום ההוא כו' כי פי' ויושע ע"ד וישע ה' אל הבל כו' והיינו להיות בירור נש"י, וזהו ישראל מיד מצרים כמ"ש במכילתא כצפור שהיא נתונה ביד אדם כו' כך היו ישראל נתונים ביד מצרים כו', וכמ"ש ג"כ ברבות נשא פ"ט דר"ל ע"ב היו עכומ"ז קורין תגר כו' אנו ערלים והם ערלים להם ויושע כו' ולנו וניער פרעה כו' דהיינו שאז היה הבירור שנש"י נתבררו ע"י המס"נ בעת קי"ס כמ"ש היתה יהודה לקדשו

כו׳, וכמ״ש במדרש ע״פ ותהילתי אחטם לך שנכנסו בים עד חוטמם במים כו׳, והפסולת נדחה וזהו ויושע כו׳ ישראל מיד מצרים ממש עד שנאמר עד יעבור עמך הוי׳ שנתעלו בבחי׳ תשובה למעלה משם הוי׳ ח״ש אח״כ וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים דוקא שהוא ע״ד שמוציאין האפר פסולת הנשאר מהבירורים של הקרבן מחוץ למחנה כו׳ וזהו תבלעמו ארץ כו׳ שנבלעו משם במקומן כו׳.

קיצור. שע״ד הנ״ל מענין הקרבן ותה״ד יובן ענין ויושע כו׳ ישראל מיד מצרים וענין וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים כו׳.

ד) **והנה** תורה קו האמצעי דוד היה מחבר תורה שלמעלה בהקב״ה כי הנה למתב״כ רק ע״י התורה כמ״ש בתניא פד״ה וההפרש בין חכמת התורה לבחי׳ חכ׳ שבמע״ב כמו עד״מ באדם חכם מעלת עצמיות חכמתו על התלבשות הארת חכמתו בדברי שיחת חולין כו׳ שאע״ג דשיחת חולין של ת״ח צריכה לימוד אין זה בערך עצמיות חכמתו כך עשרה מאמרות נק׳ מילין דהדיוטא כו׳ ולכן ששת ימי המעשה נק׳ ששת ימי החול כו׳ משא״כ התורה היא חכמתו ית׳ ממש, לכן דוקא ע״י עשרת הדברות נמשך קיום עשרה מאמרות כו׳ ומ״מ צ״ל ג״כ דוד היה מחבר כו׳ כי גם נפלאותיך כו׳ אין ערוך אליך והיינו ע״י העבודה שהיא התפלה כו׳ וכח זה דוקא בנש״י, וזהו אשר קדשנו במצותיו מצותיו דוקא לשון צוותא וחיבור להיות עי״ז התקשרות אור א״ס ב״ה בע״ס כו׳ וכנ״ל. והנה פי׳ אשר קדשנו שמבחי׳ המשכה זו שממשיכים מבחי׳ סוכ״ע יומשך בנפש ג״כ בחי׳ אהבה רבה כמ״ש ע״פ מי מנה עפר יעקב כו׳, אך עז״נ יראו את ה׳ קדושיו שצ״ל ג״כ יראה עילאה כי הנה אע״פ שנת׳ דמצוה הוא לשון צוותא וחיבור מ״מ אין יוצא מידי פשוטו שהוא ציווי המלך ופקודתו ועיקר מצות המלך הוא בבחי׳ קבלת עול כענין הידוע בפי׳ מאמר שמואל לשאול הלא שמוע מזבח טוב ואף אם הוא בבחי׳ יראה תתאה הנה שרשה מיראה עילאה, וכמ״ש מזה בבה״ז אמור ד״ק ע״ב גבי אחותי בת אבי היא כו׳, וזהו בזאת יבא אהרן אל הקדש כו׳ בזאת היינו בחי׳ מל׳ יראה תתאה יבא אל הקדש חכמה עילאה יראה עילאה כו׳, וגם קדש העליון זהו מה שלמעלה מבחי׳ קדוש בוי״ו שהוא המשכה כו׳ וזהו יראו את ה׳ קדושיו שכדי להמשיך מבחי׳ קדש העליון ע״י המצות הוא דוקא ע״י היראה שהרי בזאת שהיא יראה דוקא יבא אהרן שהוא אה״ר אל הקדש כו׳ (וזהו ועתה ישראל מה ה׳ אלקיך שואל מעמך כ״א ליראה את כו׳ דצ״ל הא כתיב מי לא ייראך כו׳ אלא כי השאלה מעמך הוא ליראה את דוקא בבחי׳ את הטפל כו׳ וזהו ג״כ ענין מה ה׳ אלקיך שואל מעמך שהשאלה הוא בחי׳ מה שהוא בטל וזהו ענין את הטפל כנ״ל.

קיצור. ענין תורה קו האמצעי ע״מ נק׳ עמל שיחה משא״כ תורה ח״ע ומ״מ דוד היה מחבר כו׳ וע״י ג׳ קוין תורה ועבודה וגמ״ח ממשיכים צוותא וחיבור ועז״נ יראו את כי מצוה ג״כ כפשוטו קיום הציווי עול שמוע

מזבח טוב יראה בזאת יבא אהרן אה״ר אל הקדש א״כ יראו את ה׳ קדושיו) כי אין מחסור פי׳ אין הוא כתר עליון שהוא מל׳ דא״ס וע״י קיום המצות בבחי׳ עול מלכות ויראה ע״ד שמוע מזבח טוב כו׳ בבחי׳ בזאת יבא כו׳ מעוררים אור הכתר כי המל׳ שהיא יראה תתאה שרשה מהכתר כו׳ הנק׳ קדש העליון ובחי׳ אין הוא מחסור ליראיו ר״ל שמשם מילוי כל החסרונות ע״ד בורא נפשות רבות וחסרונן דר״ל שממלא כל חסרון ומילוי החסרון הוא כמ״ש לא יחסר כל בה שבחי׳ יסוד נק׳ כל כי כל בשמים ובארץ, כי עיקר החסרון שייך בלבנה בחי׳ מל׳ שיש בה ירידות כו׳ ומילוי החסרון ע״י כי כל כו׳ ומקור מילוי החסרון מבחי׳ אין שהוא כתר אנת הוא שלימותא דכולהו כו׳, וכמ״ש במ״א בענין ימי המילואים כו׳ וכמ״ש בברכת הלבנה למלאות פגימת הלבנה והיה אור הלבנה כאור החמה כו׳, והיינו בחי׳ היד הגדולה בחי׳ כיד המלך שמשם מילוי כל חסרון ובחי׳ אין מחסור הוא ליראיו שעי״ז נמשך מבחי׳ והנורא אל עליון כו׳ קונה הכל בחי׳ לא יחסר כל כו׳ וכענין האבות שנאמר בהם בכל מכל כל כו׳, וזהו שיעקב אמר יש לי כל משא״כ עשו אמר יש לי רב שעם היות נק׳ בנה הגדול כנזכר בד״ה בשלח פרעה זהו שמקבל בדרך נפילת האור בשבה״כ בחי׳ רב טורי דפרודא, אבל ביעקב נמשך מבחי׳ היד הגדולה כו׳ בחי׳ כי אין מחסור כו׳ העיקר בפנימיות וזהו יש לי כל לא יחסר כל בה העיקר בפנימיות וגם בחיצוניות ובגשמיות כו׳, אך צ״ל בבחי׳ יראו את שיהי׳ בבחי׳ את הטפל כו׳ ביטול ועי״ז ממשיך מבחי׳ אין כי אין מחסור כו׳ ובפ״ק דב״ב ד״ח ע״א ע״פ אף חובב עמים כל קדושיו בידיך מוכח דפי׳ קדושיו הם ת״ח והיינו לפי שבחי׳ חכמה נק׳ קדש ות״ח נק׳ קדושיו וא״כ פי׳ יראו את ה׳ קדושיו היא יראה הנמשכת ע״י עסק התורה כי אם אין חכמה אין יראה ובמא״א אות יו״ד סכ״ו יראה נק׳ החכמה כי היא יריאה לעלות אל הכתר, אך בינה נק׳ אהבה כי או״א נק׳ אחים ורעים זה לזה עכ״ל א״כ לפ״ז פי׳ יראו את ה׳ קדושיו היינו כי את הטפל זהו בחי׳ מל׳, והיינו כי זהו עליי׳ החכמה בכתר שהוא מל׳ דא״ס שמשם שורש יראה עילאה הנ״ל מגבורה דעתיק שבמו״ס כו׳, וכמו״כ יתפרש ענין זה עפמ״ש ברבות ויחי ר״פ צ״ו דקאי על י״ב שבטים שהן בהיכל קה״ק דבריאה ולכן נק׳ קדושיו והיינו שהיכל קדה״ק דבריאה מחבר אצי׳ עם בריאה, וזהו קדושיו המשכת בחי׳ קדוש כו׳ וגם התלמוד נמשך מהיכל קדה״ק ויראו את ה׳ זהו עלייתן במל׳ דאצילות כו׳ ועי״ז כי אין מחסור ליראיו כי המל׳ שרשה בכתר כו׳.

קיצור. כי אין כתר מחסור לא יחסר כל בה אל עליון כו׳ וקונה הכל כל קדושיו ת״ח יראו את ע״ד גבורה דעתיק שבמו״ס את כי שם שרש כ״ב אותיות כמ״ש בפע״ח שער השבת פ״כ גבי תשר״ק דמוסף שבת א״נ קדושיו י״ב שבטים בהיכל קדה״ק דבריאה יראו את ה׳ עלייתן במל׳ דאצי׳ כענין סמיכת גאולה לתפלה ואד׳ שפתי תפתח גאולה אריכתא דמיא שהיכל קדה״ק דבריאה נעשה אצילות ממש כמ״ש בפע״ח סוף שער הק״ש ס״פ כ״ט.

ה) **וזהו** ויגא ישראל כו' כי הנה קי"ס היה הכנה לשיוכלו לקבל התורה. וא"כ מה שנת' לעיל בענין עשרת הדברות והמצות שהם קיום וחיות העשרה מאמרות כ"ז היה תחלה בשעת קי"ס, וזהו ענין ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים וארז"ל פ"ק דיומא ד"ד ע"ב שנעשה להן כמין שביל בים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם הרי ג' קוין כנגד תורה ועבודה וגמ"ח. א"נ מימינם זו מ"ע ומשמאלם זו מצות ל"ת והשביל באמצע זהו התורה. והענין דהנה כתיב אחרי ה' אלקיכם תלכו, וארז"ל ברבות קדושים פכ"ה וכי אפשר לב"ו להלך אחר הקב"ה אותו שכתוב בו בים דרכך ושבילך במים רבים כו' בתילים סי' ע"ז, והענין כי ים הוא עלמא דאתכסיא ויבשה הוא עלמא דאתגליא שכל מה שיש ביבשה יש בים רק ביבשה הן בבחי' גילוי ובים הן בבחי' העלם וכמו"כ כל סדר השתל' העולמות הן בבחי' העלם וגילוי ים ויבשה שקודם שנתגלו כל העולמות מאין ליש הי' תחלה כלולים בהעלם בבחי' כשעלה ברצונו הפשוט שע"י מחשבה זו נתהוו כו', וג"ע העליון ותחתון נק' עלמין דאתגליין וכן מלאכים ונשמות בקול דברי אלקים חיים כו' נודע בשערים בעלה כו' בחי' דבור נק' זה השער לה' והוא בחי' ממכ"ע אבל ים הוא ההעלם כו' רק שהוא ההעלם השייך להגילוי, ועד"ז נאמר והים עומד עליהם מלמעלה וכנ"ל, והנה כתיב ושמרו דרך הוי', ופי' בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי' שהוא ענין דרך ומבוא להיות שם הוי' דהיינו שיומשך מעצמות אור א"ס להיות סדר השתל' הנ"ל בחי' העלם וגילוי ובשם הוי' ג"כ י"ה הוא עלמא דאתכסיא ו"ה עלמא דאתגליא וצריך להיות המשכה מעצמות א"ס ב"ה להיות המשכת שם הוי', וזהו בים דרכך, ועמ"ש בד"ה מהלכים בין העומדים בת"א פ' וישב בפי' אם בדרכי תלך כו' ועיקר הדרך קו האמצעי בריח התיכון המבריח מן הקצה כו' ובמא"א אות ד' סעי' י"ד דרך נק' דעת או יסוד כו' ולפ"ז בים דרכך מל' מקור דבי"ע כשהיא בבחי' אצי' נק' ים ובים דרכך הוא ההמשכה מיסוד שממשיך מהדעת ומלמעלה כו', ושבילך היינו יסוד אבא במים רבים בחי' בינה כמ"ש בזח"ג מצורע נ"ד ב' ע"פ מים רבים לא יוכלו כו' והנה בבחי' ים ומים רבים שהם עלמא דאתכסייא שם דרכך ושבילך כו', אבל בבחי' יבשה נמשך אח"כ רק הארה מאין ליש כו' אך ע"י קיום המצות שהוא בחי' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט עי"ז ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים ע"י שמקיימים בבחי' יבשה דרך הוי' הרי הם בבחי' בים דרכך ושבילך כו' וזש"ש ברבות קדושים פכ"ה כנ"ל, וכי אפשר לב"ו להלך כו' אלא מתחילת בריאתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחלה שנאמר ויטע ה' אלקים גן בעדן אף אתם כשתכנסו לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחלה כו' דלכאורה תמוה וכי ע"י שיטעו עץ מאכל יבואו לבחי' דרך הוי' הנ"ל, אלא כי התורה נק' עץ חיים, וזהו ג"כ ענין הגן היינו גן סדרים דאורייתא כו', וזהו ענין והשענו תחת העץ, היש בה עץ, ולכן בעצרת על פירות האילן כי אז מתן תורה כו', וזהו וחיי עולם נטע בתוכינו כמסמרות נטועים, ועיין מ"ש בענין ויטע אשל בבאר שבע ובמק"מ ויקרא

כ"ב א'. הנה אין רחוק שיהי' נטיעת אשל בבאר שבע היא הכנסת העטרה כי באר שבע היא יסוד דנוק' ע"ש ב' נ"ב מהרח"ו. והיינו ההמשכה מסוכ"ע בחי' ד"א הנק' כי האדם עץ השדה להמשיך הגילוי בממכ"ע מ' וע"ז כיוונו לא תתעסקו אלא במטע תחלה לעשות יחוד העליון ועיין מענין עץ במא"א אות ע' סעי' י"ז ובאות נו"ן סמ"ה ענין נטיעות וממש"ש י"ל דענין נטיעות המכוון להיות בירור עה"ד טו"ר לקשרו ולחברו עם עץ חיים והיינו ע"י התחברות תושבע"פ הנק' אילנא דטו"ר ע"ש שמבררת ק"נ עם תושב"כ שהוא עץ חיים כו' וזהו ענין ועל יובל ישלח שרשיו בחי' יובל הוא שער החמשים שהוא בחי' הכתר והוא עלמא דחירו. ולכן עי"ז הנותן בים דרך כו' ושארז"ל הנותן בים דרך מן העצרת עד החג כי בעצרת שניתנה תורה שהיא דרך והמשכת אור א"ס ב"ה בבחי' ים כו'. וכמ"ש בזח"א מקץ דף קצ"ז ע"ב ע"פ דרכיה דרכי נועם אלין דרכים דאינון פתיחין מאבהן דכראן בימא רבא ועאלין בגווה כו' וע"ש במק"מ ולכן ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים והיינו בבחי' השביל שנעשה להם מבחי' ושבילך במים רבים שהו"ע התורה. כי שביל היינו יש ל"ב נתיבות חכ' הנמשכים מיסוד אבא והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ע"י מ"ע ומל"ת כו'.

(קיצור. קי"ס הכנה לתורה. ובנ"י הלכו אחרי ה"א תלכו בים דרכך ים עלמא דאתכסיא ושמרו דרך הוי' אם בדרכי תלך בריח התיכון וע"י קיום המצות ושמרו דרך הוי' ענין במטע תחלה עץ חיים היא נטיעות בירור עה"ד ועל יובל הנותן בים דרך עי"ז ובנ"י הלכו ביבשה כו').

ו) **והנה** ענין קי"ס הפך ים לבשה היינו שלא כסדר ההשתל' שע"פ סדר ההשתל' אין ההעלם נעשה גילוי ממש רק אפס קצהו נמשך מההעלם לגילוי. אבל כשהפך ים ליבשה נעשה ההעלם עצמו בחי' גילוי והיינו ע"י המשכה מלמעלה מבחי' ההעלם מבחי' עצמות אור א"ס שלמעלה מסובב וממלא דקמיה ההעלם והגילוי שוין כחשיכה כאורה. וזהו הים ראה וינוס. ואיתא ברבות בשלח פכ"ה קלט"א מה עשה הקב"ה נתן ימינו על ימינו של משה שנאמר מוליך לימין משה וגו'. מיד ראה הקב"ה וברח שנאמר הים ראה וינוס כו' ע"ש. והענין י"ל ע"פ מ"ש לעיל בענין אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים וארז"ל נטה שמאלו וברא ארץ כו' כי ארץ ושמים הם ממכ"ע וסוכ"ע משא"כ בחי' ים הוא רק הארה מבחי' סובב כו' דהיינו ההעלם של הגילוי כו' כנ"ל. וזהו הנה טפחות נתת ימי וחלדי כאין נגדך כי ב' ידות ימין ושמאל הם ב' טפחות שבכל יד ה' אצבעות חמש כנגד חמש כו' והם ימי של בחי' מל'. ובאמת גם סוכ"ע אין ערוך לעצמותו ית' ואעפ"כ וחלדי בחי' יבשה שכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה הוא כאין נגדך כי ממכ"ע רק הארה כו' ואין ערוך לבחי' סובב ימין של הקב"ה וימינו תחבקני בחי' מקיף וכמו המחבק דבר בזרועו וידו שמקיפו מכל צד וזהו ומתחת זרועות

עולם כו', ולכן כדי להיות קי"ס הוא ע"י התגלות ימינו של הקב"ה אשר וימינו טפחה שמים בחי' סוכ"ע ממש שע"י גילוי זה נהפך ההעלם שבסדר ההשתל' לבחי' גילוי ממש, וזהו נתן ימינו על ימינו של משה כי ימינו של משה זהו חסד דאצילות וכמו אהרן כה"ג הוא ימין משה אבל מה שנתן ימינו על ימינו של משה זהו התגלות חסד דלגאו חסד דע"ק שנמשך בחסד דז"א ועי"ז בוקע ים כו' כנ"ל. וזהו הים ראה פי' שראה התגלות סתימו דכל סתימין היינו סתימין הם או"א מקור עלמא דאתכסיא אבל בחי' כתר נק' סתימו דכל סתימין שגם מבחי' הסתימין הוא סתום ונעלם לכן ע"י שהים ראה גילוי בחי' זו אזי וינוס כו' ונעשה ההעלם גילוי, ולכן זכו לנבואה ואמרו זה אלי כו' ע"ד ואמר ביום ההוא כו' הנה אלקינו זה כו' וכמ"כ בקי"ס כתיב ויושע ה' ביום ההוא כו' זה אלי כו' מבחי' הוא שהוא סוכ"ע נמשך בבחי' גילוי להיות זה כו' וזהו וירא ישראל את היד הגדולה דהיינו בחי' ימינו של הקב"ה שהיא הנק' יד הגדולה ע"ד ולגדולתו אין חקר ראו בחי' זו ממש ע"י קי"ס שהי' התגלות סוכ"ע ממש כו' שהוא בחי' היד הגדולה כנ"ל, והיינו שנתן ימינו על ימינו של משה כו' ובזח"ג כי תצא דרע"ז ע"א פי' דבינה תמן איהו יד הגדולה וע"ש בהרמ"ז, והענין י"ל ע"ד מ"ש שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל ופי' בת"א פ' וישב סד"ה בכ"ה בכסלו ושם ה' קטנה רחל היינו בחי' מל' ה' אחרונה של שם הוי' שהיא בחי' ממכ"ע המתלבשת בגבולים ומצרים היא בחי' הדבור ה' מוצאות הפה כו' ולפ"ז ה' גדולה היינו ה' ראשונה שם הוי' שהוא בחי' מחשבה עילאה סוכ"ע כנודע מענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם כו' ועיין ברבות ויצא פרשה ע' בענין הגדולה גדולה במתנותיה כהונה לעולם כו', ר"ל שנמשך מבחי' אני הוי' לא שניתי ע"כ אין הפסק להמשכה והיינו כי בבינה הנק' ה' עילאה שם התגלות עתיק כו' משא"כ המל' מקבלת מזעיר ע"כ ה' קטנה כו' וזהו היד הגדולה בחי' ה' גדולה.

(קיצור. הפך ים ליבשה ההעלם עצמו נעשה גילוי ע"י הים ראה וינוס ימינו תתבקני של הקב"ה וימינו טפחה שמים סוכ"ע חסד דלגאו ונתן ימינו על ימינו של משה בחי' ותורת חסד וזכו לנבואה. וזהו וירא ישראל את היד הגדולה בחי' ימינו הנ"ל ה' גדולה סוכ"ע ה' אצבעות דבחי' וימינו טפחה ה' קטנה ממכ"ע הנה טפחות נתת ימי).

ז) **אשר** עשה הוי' במצרים י"ל בכמה פירושים הא' דצ"ל למה הוצרך ליתן ימינו על ימינו של משה וכדכתיב מוליך לימין משה אלא י"ל כי מצד יד הגדולה בעצמו הרי קמי' כחשיכה כאורה ושממית בידים תתפש שיניקתם מצד ורב חסד כנזכר בד"ה בשלח פרעה, שזהו ענין כמה ארך אפיים לפניו ולכן ביקש משה ונפלינו אני ועמך כו' כי משה היינו חכמה אשר החכמה נק' דין שלא יומשך רק במקום הביטול כו' וימינו של משה הוא חסד הנמשך מהחכמה וע"כ נתן ימינו יד הגדולה על ימינו של משה שנתלבש חסד דע"ק בחסד דז"א ואזי דודי צח ואדום צח

לי ואדום למצרים כנז׳ ברבות בשה״ש. וזהו אשר עשה הוי׳ דוקא במצרים הוי׳ היינו אצילות יו״ד חכמה ה׳ בינה כו׳ שע״י שנמשך מבחי׳ היד הגדולה דא״א ע״י חו״ב וימין משה כו׳ עי״ז דוקא ויושע הוי׳ כו׳ את ישראל מיד מצרים וכנ״ל. וכמ״ש בד״ה ויאבק איש בפי׳ אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום הוי׳ ועמ״ש בד״ה הוי׳ יחתו מריביו. הב׳ י״ל כי היד הגדולה סוכ״ע א״א אשר עשה הוי׳ בחי׳ שלמעלה מסוכ״ע בחי׳ עתיק כו׳. הג׳ כי הנה קי״ס היה הכנה למתן תורה אשר הוא להיות גילוי והמשכת שם הוי׳ דלעילא ע״י עשה ול״ת. שע״י קיום מל״ת בבחי׳ ביטול רצון נמשך בחי׳ י״ה וע״י מ״ע ו״ה. וזהו ענין מצוה שהיא אותיות שם הוי׳ כי מ״צ בא״ת ב״ש י״ה. וכבר נת׳ פי׳ מצוה לשון צוותא לעיל. וזהו אשר עשה הוי׳ במצרים מצרים לשון מיצרים וגבולים (בד״ה בפ׳ נסכים) כמו כל עניני הלכות זרעים מועד כו׳ שהם מדברים מעניני עולם גשמי כו׳ (בת״א בד״ה וירא ישראל). וגם פי׳ במצרים שע״י גלות מצרים נעשה שיוכלו להמשיך שם הוי׳ כמ״ש ממצרים קראתי לבני. אעא דלא סליק ביה נהורא מבטשין ליה כו׳ כי בלתי אפשר להגיע לבחי׳ הוי׳ דלעילא כ״א ע״י סור מרע כו׳. וזהו ענין כל מצות ל״ת בחי׳ ביטול וצמצום לאו קודם להן כו׳. וכענין כד אתכפייא סט״א אסתלק יקרא דקוב״ה לעילא בד״ה אלה פקודי המשכן. ועיין ברבות ר״פ קדושים ע״פ והתגדלתי והתקדשתי כו׳ וידעו כי אני ה׳ ועמ״ש מזה במ״א ע״פ ואלה המשפטים בענין פי׳ ועז מלך משפט אהב כו׳. והנה יש ג״כ פרעה בקדושה עורף דא״א. ולפ״ז מצרים כלים החיצונים שבאצי׳ שק״נ דאצי׳ מקבלים יניקה מהם או פרעה בחי׳ מלכות כמו ופרע ראש האשה ולפ״ז מצרים כלים החיצונים דבי״ע שק״נ דבי״ע מקבלים יניקה מהם כו׳. וע״י קיום המצות שנעשה בדברים שתחת ממשלת ק״נ עי״ז נעשה גילוי שם הוי׳ גם בבחי׳ מצרים כו׳. וכ״ז שיהי׳ המשכת שם הוי׳ כ״כ למטה זהו ע״י היד הגדולה שנמשך ומתפשט גם למטה היינו בחי׳ אריך אנפין שיהי׳ גילוי בחי׳ הפנים אריך ונמשך עד למטה מאד כמ״ש בד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳.

(קיצור. ענין אשר עשה הוי׳ במצרים ע״ד נתן ימינו על ימינו של משה הוי׳ יחתו מריביו. א״נ זהו המשכת שם הוי׳ ע״י התורה במצרים וגבולים או ע״י מצרים אעא דלא סליק בי׳ כו׳ או ע״ד והתגדלתי והתקדשתי כו׳).

ח) ומ״ש וירא ישראל כו׳ וייראו העם כו׳. הענין כי ישראל לי ראש והם ראשי אלפי ישראל בעלי תורה ותורה היא קו האמצעי בריח התיכון כו׳. וזהו ג״כ פי׳ ישראל ישר אל עיין בהרמ״ז ר״פ שמיני ע״כ וירא בחי׳ היד הגדולה ממש כי תפארת עולה עד הכתר משא״כ בחי׳ העם שהם בחי׳ רגלין עם מלשון עוממות כו׳ לא ראו היד הגדולה ממש שהוא בחי׳ אין מחסור כו׳ שממלא כל חסרון לפי שהוא היד הגדולה כו׳ כנ״ל בחינה זו לא יכלו לראות ממש בדרך ראיה. ואעפ״כ באו ג״כ

למדריגה מאד נעלה שהוא בבחי' וייראו העם את הוי' ע"ד יראו את ה' קדושיו שלמעלה מעלה ממדריגת ייראו מה' כל הארץ כ"א להיות בבחי' את הטפל לשם הוי' ממש, כי הנה מה שנאמר ייראו מה' כו' יראה חיצוניות זהו לפי שנאמר כונס כנד מי הים כו' ויסך בדלתים ים דהיינו העלם והסתר לבלתי יתגלה עלמא דאתכסיא כ"א עלמא דאתגליא יש מאין ונעשו בבחי' עם דבר נפרד כו' ע"כ היראה רק מרחוק בבחי' יראה מה' כל הארץ ארץ דווקא בבחי' עלמא דאתגלייא, אבל כאשר הפך ים ליבשה אזי וייראו העם את הוי' שגם בחי' העם הגיעו למדריגת יראו את ה' קדושיו כו'. (והיינו כי וירא ישראל נשמות דאצי' ראו היד הגדולה דא"א ממש סובי"ע והעם נשמות דבי"ע ששרשם מי"ב בקר דבריאה והים עליהם מלמעלה, אך ע"י קי"ס נכללו בבחי' את הוי' היינו מל' דאצילות שהוא בבחי' את הוי' ממש כו' וזה נמשך ע"י אשר עשה הוי' במצרים שנמשך שם הוי' גם בכלים החיצונים הנק' מצרים כנ"ל. לכן גם העם הגיעו לבחי' וייראו את הוי') ויאמינו בהוי' שהגם שלא ראו בחי' היד הגדולה ממש בהתגלות בבחי' ראיה אעפ"כ ויאמינו בהוי' כו' ובמשה עבדו כי ימין משה זהו כלי לבחי' ימינו של הקב"ה כו' כנ"ל.

עוי"ל בפי' יראו את כו' כי אין מחסור שהוא ע"ד מ"ש בשה"ש רבה ע"פ אל יחסר המזג כו' לא נחסר מזגא דעלמא המד"א ה' רועי לא אחסר וענין המזיגה התכללות חג"ת ע"ד דודי צח ואדום הנאמר על קי"ס כמש"ל צח לי כו' והתכללות זו זהו ע"י בחי' אין וזהו כי אין מחסור והיינו ליראיו שהם בבחי' יראו את כו', ולכן בקי"ס שהי' ג"כ התכללות חו"ג ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב זהו ע"י כי אין מחסור והיינו וייראו העם את הוי' כו', וזהו ומותר האדם מן הבהמה אין כי בהמה בחי' א' ואדם התכללות והיינו ע"י אין כי אין מחסור כו'. ובכל הנ"ל יובן מה שקי"ס הי' הכנה למתן תורה, כי הנה קבלת התומ"צ צ"ל בבחי' יראו את ה' קדושיו כו' כנ"ל ואיך יבואו העם לבחי' זו לכן היה תחלה קי"ס שעי"ז וייראו העם את כו' כנ"ל.

י"ל * תוכן הדרוש הוא דהנה פשט הפסוק היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים היינו ע"ד מה שאמרו כמה לקו באצבע עשר מכות ועל הים נאמר היד הגדולה לכן לקו חמשים מכות, וכמ"ש במדר"ר ס"פ שמות תוך פ"ה א"כ אינו מובן הרי היד הגדולה הוא חסד כי גדולה הוא חסד ויד החזקה הוא גבורה ואיך הדין הגדול חמשים מכות וי"א ר"ן מכות נמשך מבחי' היד הגדולה שהוא החסד דוקא, אך הענין דהא בפירוש נאמר ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב הרי דוקא ימינך שהוא החסד

---

*) ראה גם לעיל ע' תנח.

תרעץ אויב וכ"ה בזהר פ' לך דפ"ו ע"ב ובפ' וארא ד"ל ע"ב, שלכן היו רוב היו"ד מכות ע"י אהרן שהוא איש החסד לפי שימינך דוקא תרעץ אויב, וכן פי' בזהר פ' יתרו דפ"א ע"א שהחסד והימין חזר להיות שמאל לעשות הדין, וזהו כמו שאנו מוצאים שאברהם כבש רחמיו מעל בנו לקיום רצה"ע כמ"כ י"ל החסד עליון כובש מדתו לעשות מדה"ד כדי לבער הרע וכדי להיות נודע ה' משפט עשה דהיינו כדי שיהי' וידעו מצרים כי אני ה' שזהו ע"י משפט עשה ואז נודע הוי' היינו וידעו מצרים כי אני הוי' כמ"ש במד"ר פ' בשלח פכ"ג דק"מ ע"ג, וכנגד מה שאמר מי הוי' לקה חמשים מכות על הים כמנין מי וגם ים הוא אותיות מי כנ"ש כ"ז במד"ר ס"פ שמות הנ"ל. אך מה שימינך ה' תרעץ זהו להאויב דוקא נהפך מדה"ר דוקא למדה"ד כמ"ש ויהרוג הוי' כל בכור, ועיין במד"ר וירא פע"ג. והענין דמבואר בזהר פ' לך לך דפ"ו ע"ב וכד אתקשרת בימינא כדין אתברו שונאין דכתיב ימינך ה' תרעץ אויב, והיינו כדפי' בזהר וארא דכ"ז רע"א שהקשה קושיא זו ואי תימא אמאי בימינא והא שמאלא אתער דינין אלא רזא דא בשעתא דקוב"ה דן להו לישראל לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא בגין דיהא דחי לון בשמאלא ומקרב בימינא ור"ל כי הימין הוא בה עיקר הכח משא"כ השמאל נק' יד כהה ועיין בשבת דס"ג ע"א גבי למיימינין בה של תורה שמפשפשים בה בדקדוק ובוררין כימין המיומנת למלאכה למשמאילים בה שאין יגעין בה כל צרכן, א"כ עד"ז יובן הדחייה כשהיא בשמאל אינה דחייה גמורה, וזהו כי לא ידח ממנו נדח, אבל הקירוב הוא בימין אשר הוא קירוב אמיתי אבל לעובדי גילולים דחי לון בימינא ומקרב לון בשמאלא וישראל לפי שהם מקו האמצעי שענינו לעשות שיהי' שמאלא אתכליל בימינא לכן אין הימין דוחה אותן אלא רק שמאל דוחה וימין מקרבת, וזהו הדרוש דכאן לבאר איך שישראל מתקנין ג"כ קו השמאל והיינו ע"י עבודה ועכשיו זהו התפלה לכן וירא ישראל קו האמצעי את היד הגדולה אשר עשה דהיינו ימינך ה' תרעץ אויב, וכן אמרו במד"ר סדר וישלח פרשה פ"ב כתוב אחד אומר נצב לריב ד', וכתוב אחד אומר כי אשב לשפוט בשעה שהקב"ה דן את ישראל דן אותם מעומד מקצר בדין ומפשר בדין אבל כשהוא דן את עו"ג דן מיושב מאריך בדין ומדקדק בדין. ובזהר פ' שמיני דל"ז ע"א פי' הטעם דהא אית ימינא ואית שמאלא רחמי ודינא ישראל ועמלקים, ובג"כ כתיב הושיעה ימינך וענני דכד אסתלק ימינא (ר"ל רוממות הימין דהיינו הושיעה ימינך שיאיר חסד דע"ק בחסד דז"א, כמ"ש בלק"ת פ' נשא בד"ה הוי' יחתו מריביו) ישראל דאתדבקון בהדיה יסתלקון ויתעטרון ביה כדין אתכפייא שמאלא וכל אינון דאתו מסטריה הה"ד ימינך ה' תרעץ אויב נשמע מה שימינך ה' דוקא תרעץ אויב זהו לפי שהעובדי גילולים ועמלקים שהם מסיגי קו השמאל הם ממש מנגדים לימינך ה' ולכן אמר פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו לפי שהזכרים נמשכים מהחסד כמ"ש זכר חסדו והיינו כי וכל בניך לימודי הוי' להמשיך

גילוי אור הוי׳ למטה שזהו ענין ימינך הוי׳, עולם חסד יבנה ואיש כי יקח כו׳ חסד הוא, וזהו ענין אהרן שושדמ״ט ונקרא כהן משמש לקה״ק להמשיכו במל׳ יומם יצוה ה׳ חסדו וכל הבת תחיון לפי שהיא מבחי׳ גבורות סברו שיוכלו לינק מזה, אך באמת טעו כי שרשם מגבו׳ דאצי׳ ששם הכל ימין, ועכ״פ לפי שהמצריים מנגדים לימין העליון לכן ימינך דוקא תרעץ אויב שהדחיה היא בימין דוקא, וזהו בבן אדם שאין לו תשועה כי הישועות הם מימין וזהו כשהשמאל דוחה אזי ימין מקרבת וזהו צוה ה׳ את ישועות יעקב כי יעקב ת״ת ממשיך להיות שמאלא אתכליל בימינא, וע״כ אחר שמאל דוחה גורם הושיעה ימינך ועננ׳, אבל במצרים שימינך ה׳ תרעץ אויב אין להם עוד תשועה, ולכן ישראל שהם מימינא, שהרי נק׳ בת נדיב בתו של אברהם וכל עבודתם שיהי׳ שמאלא אתכליל בימינא כדי שעי״ז יהי׳ גילוי אלקות למטה, וכמ״ש בד״ה ואלה תולדות יצחק בענין אברהם שהי׳ ממשיך שיהי׳ שם שמים מתאהב וגם מתקנים קו השמאל שיהי׳ עליות מלמטה למעלה כענין בארות דיצחק והיינו שילוב אד׳ בהוי׳, וגם ע״י קרבנות מתקנין רוח צפון כמ״ש ע״פ ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לכן גם השמאל נהפך להם לימין כמ״ש במד״ר ע״פ ויזכור אלקים את רחל כו׳, וזהו והמים להם חומה מימינם ומשמאלם והיינו ע״י קיום מ״ע ומל״ת שהם ה״ח וה״ג, ועיין מזה בת״א בשלח בד״ה אז ישיר משה שזהו ע״י שמקיימים על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ״ח והיינו שע״י התורה שהיא קו האמצעי מחברים ב׳ הקוין להיות שמאלא אתכליל בימינא ועיקר ההמשכות שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה, וזהו״ע קי״ס אשר ים שהוא עלמא דאתכסיא נעשה יבשה עלמא דאתגליא, לכן והמים להם חומה ועיקר הענין היינו שע״י ג׳ עמודים אלו ממשיכים מעצמות אוא״ס סתימא דכל סתימין אדון הנפלאות אשר אצלו ההעלם דים והגילוי דארץ שוין לכן הלכו ביבשה בתוך הים משא״כ המצרים א״א להם להגיע למעל׳ מסדר ההשתלשלות ואדרבה ימינך ה׳ דוקא תרעץ אויב, והיינו ע״י המשכת חסד דא״א בחסד דז״א כמ״ש בד״ה הוי׳ יחתו מריביו ועמ״ש מענין על שלשה דברים העולם עומד בהגהות לד״ה ואלה המשפטים שע״י התכללות ג׳ קוין ממשיכים מע״ק וידוע דקי״ס בעתיקא תליא ועמ״ש ע״פ הזהר וישב דקפ״א בענין וגבה מאד מסטרא דיעקב ועמ״ש מענין על שלשה דברים העולם עומד בהתגהות לד״ה בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים.

כמים הפנים* לפנים כן לב האדם לאדם. כתיב הפך ים ליבשה כו׳ שם נשמחה בו. וידוע הקושיא בזה דהפך הוא לשון עבר וא״כ הול״ל שמחנו בו ג״כ ל׳ עבר ומהו שאמר שם נשמחה שהוא לשון להבא. וכן קשה ל׳ הפסוק זה היום עשה הוי׳ נגילה ונשמחה בו. ולהבין זה יש להקדים פי׳ וענין מה שכנס״י נק׳ ציון והענין לפי שכנס״י הם בחי׳ רושם ואות מבחי׳ אלקות כמ״ש כי אות היא ביני וביניכם (ופי׳ שהמל׳ היא אות ביני הוא בחי׳ אא״ס שהוא הקו וחוט שבאצי׳ וביניכם עולמות בי״ע כי המל׳ מתלבשת בבי״ע להחיותם) וזהו ל׳ ציון דפירושו רושם וסימן כמו הציבי לך ציונים כו׳ ובנה אצלו ציון כו׳ וגם התורה נק׳ ג״כ בחי׳ רושם מאלקות כמאמר דורשי רשומות אמרו כו׳. והענין שהוא עד״מ הרושם שעושים הבנאים בלוח הפנקס שלהם איך לבנות הבנין שמרשימים כל חדרי הבנין ועליותי׳ על הלוח וע״ז יוכלו לכוון אח״כ בטוב בבנין, והנה אין ערוך כלל רשימות אלו לגבי מעשה הבנין המפואר עצמו ולא ממהותו ואיכותו כלל שהרי הרשימות הם בנייר בעלמא, ואעפ״כ כל פרטי הבנין נרשמים בהרושם שהרי לכל חדר וחדר יש רושם בפ״ע משונה מן הרושם שעל חדר הב׳ כפי ערך שינוי החדר ההוא מחבירו בכמותו ואיכותו למדתו ככה ממש יהי׳ הרושם שלו בשינוי, כמו״כ יובן בענין שנק׳ התורה רושם וכנ״י נק׳ רושם דהנה התורה נתלבשה בכמה לבושים וצמצומים והסתרות שנתלבשו בענינים גשמיים אתרוג וסוכה ולולב מד׳ יסודות גשמיים שנלקחים מקליפת נוגה, וטעמי המצות שבהם אינו מושג עתה כלל כי שרשן ומקורן הוא גבוה מאד נעלה למעלה גם מבחי׳ אצי׳ שאפי׳ באצי׳ אינו מתגלה כל ענין המצות רק מעט מזעיר כו׳ וא״כ הרי הם רק כמו הרושם שבלוח לגבי הבנין כך הוא האתרוג או הסוכה לגבי ענין המכוון בהם כמו שהוא למעלה, שאין ערוך כלל ממש ביניהם ואעפ״כ האתרוג שעושין בו המצוה הוא רושם ממש לגבי ענין המכוון בו למעלה עד שבו ועל ידו יהי׳ נשלם ענין המכוון הנ״ל ולא ישלם ענין זה ע״י הסוכה וכן ענין השייך להסוכה לא יהי׳ נשלם ע״י הלולב, ולע״ל יתגלה המכוון שבהם דהיינו בחי׳ פנימיות רצונו העליון ב״ה שבהם והו״ע שכר מצוה מצוה, וע״ז נאמר ולא יכנף עוד מוריך, שלא יתלבש עוד בבחי׳ כנף ולבוש מסתיר דהיינו שיופשטו המצות מבחי׳ הלבושים והעלמות והסתרות שלהן שהי׳ מסותרים ומלובשים בענינים גשמיים דהיינו האתרוג והסוכה והלולב הגשמיי׳, ויתגלה הפנימי׳ שבהן דהיינו המכוון שבהם שהוא למעלה מעלה כנ״ל וכמשל הבנין לגבי הרושם, ואז יהי׳ עיניך רואות את מוריך, ועד״ז יובן ג״כ מה שנק׳ כנס״י ציון ורושם והיינו עד״מ חיל המלך שמלמדים אותם תכסיסי מלחמה איך שיאחז החרב והחנית וכיוצא שגם אם יאחז כראוי עדיין אינו כלום מאחר שעדיין לא פעל כלום בזה אלא כשיוצא למלחמה ויאחז את החרב והחנית כראוי ויהרוג שונאי׳ אז תצא לאור דרכי הלימוד שלמדוהו לאחוז החרב והחנית כראוי כדי שיוכל להרוג שונאי׳

כמים הפנים: מאמר זה נמצא בין מאמרי פ׳ בשלח, אחר המאמר דלעיל.

ובלתי אופן זה לא הי' מכוין בהם להרוג אותם ונמצא כל הלימוד הי' רק הכנה לפעול פעולת המלחמה והוא ג"כ עד"מ הרושם לגבי אמיתית הבנין הנ"ל, וכמר"כ יובן בענין המצות שניתנו לישראל שהם דוקא יקיימו אותם הנה הישראל הם כמשל אנשי החיל שמלמדים אותם תכסיסי מלחמה לנענע הלולב והאתרוג כראוי ולהתעטף בציצית כו' ולהזהר מאכילת חלב וחמץ בפסח כו' דהיינו לנצח המלחמה לברר בירורי נוגה ולאהפכא מחשוכא לנהורא, כמו ברמ"ח תיבות דק"ש הוא רומ"ח, והכוונה בק"ש הוא איך לכיון הרומח להפוך הרע לטוב וכיוצא בזה בכל המצות, ועדיין לא פעל כלום רק שהשתדלות זו הוא הכנה על לע"ל שאז יתברר באמת ויהי' אתהפכא חשיכא לנהורא והוא כמו המלחמה בפועל כשמנצחים אותה ואז יוצא לאור כל מה שהשתדלו כנס"י בכל פרטי המצות ומה"ט נק' הישראל ציון שהם עכשיו רק כמו רושם מאמיתי' הגילוי שיהי' מתורתם ועבודתם לע"ל כמו לימודי תכסיסי המלחמה לגבי עצם ניצוח המלחמה (אמר המעתיק לכאורה תמוה מ"ש שעכשיו ע"י התורה ומצות עדיין לא פעל כלום כמשל לימוד תכסיסי המלחמה רק שלע"ל יהי' הפעולה, והרי ידוע באמת שע"י כל מצוה ומצוה ממשיכי' עכשיו ממש גילוי אא"ס ב"ה באצי' ומתלבש ג"כ בבי"ע במעשה המצוה שהוא עושה וכידוע דע"י תפילין נמשכי' מוחין דזו"נ, וע"י סוכה מקיפי' דאימא וביוכ"פ ע"י ה' עינויים וה' תפילות יש למל' ה' עליות ונמשכי' בה ה"ג דעתיק כו' וא"כ עלי' זו או ההמשכה הוא עכשיו ממש, גם הבירור של קליפת נוגה הוא עכשיו ג"כ שהרי האתרוג שנעשה בו המצוה מתברר עכשיו ממש כשנעשה בו המצות, אמנם הענין הוא הנלפע"ד עפמ"ש בלק"א פל"ז, והוא שעיקר קליפת נוגה המחי' כל העוה"ז ומלואו אינו מתברר עכשיו רק האתרוג שנעשה בו המצוה לבד או התפילין עצמן, אבל שאר כל הדברים שבעוה"ז אין מתבררים עכשיו, ועוד שגם האתרוג שנעשה בו המצוה אין ניכר בו שינוי מכמו שהי', והיינו לפי שעכשיו אין הבירור רק בפנימיות, אבל עיקר הבירור של חיצוני' העולמות יהי' לע"ל אלא שנמשך מן מעשה התומ"צ שלנו עכשיו שעי"ז יברר השי"ת את ק"נ לע"ל בחיצוני' ממש ג"כ ולכן יהי' אז הגילוי בחיצוני' העולמות ג"כ שלא יסתיר העוה"ז כלל על קדושת השי"ת וז"ש עין בעין יראו כו') שיהי' לע"ל ואז יהי' גילוי המכוון שהי' בסדר מעשה המצות ויעשה הקב"ה מחול לצדיקים שהו"ע שמחה והתגלות אלקות בגמר ניצוח המלחמה שהוא ית' שמח על שהגיע לתכלית עיקר המכוון שלו שהי' מלובש ומוסתר בזמן הגלות, וזהו שיראו באצבע ויאמרו הנה אלקינו זה קוינו לו פי' שאז יגלו וישמחו בגילוי פנימיות רצונו הפשוט מה שהי' נעלם אצלם מקודם רק שקוינו לו.

ב) וזהו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו ל' להבא כי בשעת קי"ס הי' גלוי אלקות כידוע שהו"ע שעלמא דאתכסיא הנק' ים נתגלה להיות בבחי' יבשה עלמא דאתגליא אך עכ"ז הוא רק מעין הגלוי שיהי'

לע"ל יהי' גילוי טעמי המצות דהיינו שכל מצוה ומצוה יתגלה הטעם ופנימית הרצון עליון שבה, וע"כ כמו שעכשיו כל מצוה הוא ענין בפ"ע כי שביעי של פסח בחי' אחת ולילה ראשונה דפסח בחי' אחרת ועד"ז חג השבועות ענין אחר הוא לגמרי וכן סוכות ענין אחר, ועד"ז כל המצות הם בחי' התחלקות גדול שכל אחד ואחד הו"ע מיוחד ומשונה מזולתו (כמו שאינו דומה מצה לתפילין ותפילין ללולב וביוכ"פ המצוה להתענות ובשבת להתענג ולאכול כו' ובשבועות מקריבים שתי הלחם שהם חמץ דוקא ובפסח חייבי' עלי' כרת כו') כמו"כ ענין השמחה שיהי' מהם לע"ל כשיתגלה פנימיותן מעצמות המאציל יהי' ג"כ בבחי' התחלקות גדול שבחי' השמחה והתענוג שיהי' לע"ל במצות פסח הוא ענין אחר לגמרי מבחי' שבת לכל מצוה יהי' שמחתה מעין מה שהי' הקיום שלה בפסח מבחי' פסח ושבת מבחי' שבת ועד"ז תפילין וציצית כו' (והוא כמו שאנו רואין בגשמיות בחוש התענוג שיש בו התחלקות עניני' רבים מיני תענוגים שונים ממש כמו התענוג שבחוש הראי' בדירה נאה וציורים נאים וכלים נאים ואבנים יקרות הוא מין תענוג אחר מן תענוג שבחוש השמיעה בשמיעות כלי זמר נאים ביותר ומנגנים נפלאים, וכן התענוג שבחוש הטעם ענין אחר הוא כו' עם היות שבכל חוש יש ריבויים מיני תענוגים פרטיים, וכהבדל מהות תענוג חוש זה מזולתו כמו"כ יובן עד"מ בתענוג האלקי שיהי' לע"ל שהתענוג ממצות שבת הוא ענין אחר ממש מתענוג דתפילין כשינוי תענוג דראי' משמיעה כו' וכמ"ש במ"א ע"פ ואהי' אצלו אמון כו' עיי"ש) וכן הצדיקים ישמחו כל אחד לפי השגתו שהי' לו במעשה המצות שעשה כל ימי' שכמו שהמצות הם בבחי' התחלקות כמו"כ אין צדיק דומה לחבירו, והשמחה והתענוג שיהי' לצדיק זה הוא בשינוי ממהות התענוג והשמחה שיהי' לצדיק אחר, ולכן נק' הישראל ציון וכן המצות דהיינו שכל א' מהם הוא רושם מיוחד, שאעפ"י שהם רק כמו רושם וסימן בעלמא לגבי הגילוי שיהי' לע"ל עכ"ז יש לכל בחי' גילוי אלקות של כל מצוה או של כל צדיק רושם מיוחד והיינו המצוה ההיא דעכשיו ועבודת הצדיק הוא כו'. וזהו שם נשמחה בו ל' רבים כי יהי' הרבה מיני שמחות דהיינו לכל מצוה שמחה פרטי' ולכל צדיק שמחה פרטי' (כי מצות שבת של צדיק זה אין שמחתו כשל צדיק אחר) ונמצא יהי' ריבוי רבבות מדרגות בבחי' השמחה לאין קץ ממש והיינו נמי פי' מ"ש זה היום עשה ה', דהנה כל יו"ט ענין מיוחד הוא למעלה בפ"ע כמו בפסח מאירי' מוחי' דאו"א בז"א בבחי' חסד ובשבועות בת"ת כו' וע"כ אומרים זה היום מובדל ומיוחד בהמשכה חדשה מאו"א לז"א הנק' הוי' ולפיכך לע"ל נגילה ונשמחה בו בשמחה מיוחדת פרטיות השייך ליום של היו"ט זה, אלא שעכשיו אינו אלא בחי' עשי' בחי' נה"י ולע"ל יהי' בבחי' התגלות עצמיות הרצון שבה ואז נשמחה בו באמרם הנה אלקינו זה כנ"ל.

ג) **ובכל** הנ"ל יובן ענין הפלוגתא שבגמרא אם מצות בטילות לע"ל או אינן בטילות כו' דמ"ד בטילות כוונתו שהמעשה עצמה תתבטל

והגם שיתגלה הפנימיות שבהן עכ״ז יש ביטול לגוף המעשה דהיינו לקיחת האתרוג גשמי כו׳ אלא שיהי׳ גלוי פנימיות המכוון שהי׳ באתרוג כו׳ ומ״ד שאין בטילות, כוונתו מפני שבענין גילוי אלהות שיהי׳ לע״ל הרי יהי׳ מכל מצוה בחי׳ גילוי ותענוג מיוחד מן הגלוי ותענוג שבמצוה האחרת כנ״ל א״כ הרי לא נתבטלו המצות כלל רק אדרבא הן תרי״ג מצות כמו שהי׳ כאו״א ענין מיוחד בבחי׳ פנימי׳ רצוה״ע, רק שגוף מעשה המצוה גשמי׳ נתבטל וכמשל הנ״ל ברושם לגבי הבנין שהרי בבנין יש כל הפרטי׳ שברושם א״כ לא נתבטל מאומה אלא שהוא בעילוי נפלא יותר כו׳. ויובן עוד שרש מחלוקתם בתוס׳ ביאור עפ״י משל אחר, והוא כאשר החבית מלאה יין וישפכו ממנה לכלים מכלים שונים, ואח״כ יחזירו לשפוך מה שבכל הכלים לתוך החבית וימלאוה כמו שהיתה תחלה הנה בודאי כשנשפכו לריבוי הכלים נתחלק היין ונתפרדו זה מזה, וכשחזרו ושפכוהו לחבית נתאחדו לאחדים, וא״כ היתכן לומר שנתבטל כל יין מיוחד שהי׳ בכלי ממציאותו כשהחזירוהו לחבית שהרי ודאי ישנו עדיין בחבית ותופס מקום בה עד שמבלעדו יחסר החבית, אלא אין לומר בזה רק שנתבטל ההתחלקות שלהם שהי׳ מחולקים בכלים ועתה נתאחדו, ועד״ז יובן בענין המצות דידוע שענינם הוא המשכת האורות בכלים למעלה בבחי׳ אצי׳ וע״י כל מצוה נמשך בכלי מיוחד השייך לאותה המצוה אור מיוחד מעצמו׳ המאצי׳ ב״ה, כמו ע״י הצדקה נמשך אא״ס בחסד וע״י קיום הדינין בגבורה כו׳, וכשיתבטלו בחי׳ הכלים של מעשה המצות לע״ל אין הכוונה שיתבטלו לגמרי דהיינו אף גם אם יהי׳ העלי׳ למעלה מבחי׳ הכלים הנ״ל מ״מ הרי כל פרטי האורות עכ״פ יש לכאו״א מהם שרש בעצמות א״ס ב״ה וא״כ הרי לא יתבטל מהם מאומה, רק שהכוונה שהתחלקות הכלים יתבטל כו׳ וזהו שרש מחלוקתם דמ״ד מצות בטילות כוונתו על התחלקות הכלים ומ״ד שאין בטילות כוונתו על פרטי האורות. וביאור הענין כי אז יהי׳ עליי׳ ד״א בבחי׳ א״ק וידוע דההפרש בין הנאצלים לא״ק שבאצי׳ יש בחי׳ כלים לאורות משא״כ בא״ק אין בחי׳ הכלים מיוחד ומובדל ממנו כלל עד שנאמר בו בחי׳ כלים רק האורות והכלים שבו הן בתכלית היחוד שאין כמוהו, והיינו כוונת מ״ד שהן בטילות, פי׳ ביטול הכלי באור ותכלי׳ יחודו, ומ״ד שאין בטילות לפי שעכ״ז בחי׳ חיצוני׳ א״ק הן שרש דשרש להתהוות כלים ממש באצי׳, (אמר המעתיק לכאורה משל זה הוא סתירה למשל שכל מצוה יהי׳ לע״ל בבחי׳ התחלקות תענוג מיוחד ואילו לפי משל זה הרי היין כשהוא בחביות אין בו שום התחלקות ושינוי בין קצתו לקצתו. אמנם באמת אינו מוכרח שהרי בא״ק יש ג״כ התחלקות מדריגות רבות בחי׳ אח״פ וטנת״א כו׳ אלא כלפי שבאצי׳ הם כלים ממש אומר שבא״ק אין התחלקות בכלים אבל מ״מ כל אור הוא מיוחד מזולתו כנ״ל. ועוד נפלע״ד שיש לתרץ בדרך אחר אף אם נאמר שלפי משל זה אין התחלקות ממש במצות לע״ל. והוא בהקדים מש״ש ע״פ ואהי׳ אצלו אמון שבמצות יש ב׳ מדריגות מצד שרשם בא״א אין התחלקות ביניהם שהרי כולם בחי׳ רצו״ע

ואין חילוק בין רצון שבתפילין לרצון שבסוכה כו׳ וההתחלקות הוא מצד שרשם בעתיק והוא בחי׳ התענוג שתפילין הוא מין תענוג אחר מסוכה כו׳ ע״כ י״ל דמשל החביות הוא לצד שרשם בא״א שאז הם כמו היין שבחבית בלי התחלקות. ומ״ד בטילים ומ״ד אין בטילים יוכל להתפרש גם מצד שרשם בא״א לבד כנ״ל במשל החביות. גם יוכל להתפרש מצד שרשם בע״י כנ״ל פ״ב, ויותר י״ל דמ״ד בטילות הוא מצד שרשן בא״א שאז בטלה ההתחלקות, ומ״ד אין בטילות הוא מצד שרשם בע״י שיש ביניהם התחלקות כנ״ל וד״ל).

ד) **ועתה** יובן ענין כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. בהיות ידוע דאתעדל״ת במעשה המצות מעורר למעלה אתעדל״ע בחי׳ המשכות אא״ס כדלעיל וזהו״ע כמים הפנים לפנים שכדמות הפנים הנראים כן מתראה במים עם היות שהמים עצמן אין להם גוון מצד עצמן כמו״כ עם היות א״ס ב״ה מצד עצמו פשוט בתכלית ואין בו שום גוון כי הגוונים שרשן בהמדות חסד הוא בחי׳ גוון לבד וגבורה הוא בחי׳ גוון אדום כמ״ש בפרד״ס שער הגוונים אבל אא״ס ב״ה הוא מרומם למעלה מעלה מערך זה וכמאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, אעפ״כ הוא מאיר וממשיך מאורו ית׳ בהעולמות כפי אופן מהות האעדל״ת וזהו כמים הפנים כו׳ שע״י אתעדל״ת במעשה החסד והצדקה להחיות רוח שפלים ממשיכים למעלה אא״ס הפשוט בתכלית שיהי׳ נמשך במדת חסד עליון ונמשך המים בגוון החסד עד״מ וכמ״ש במ״א בענין המצות שע״י מצות גמ״ח נתקן בחי׳ דרועא ימינא חסד דז״א ונמשך לשם אא״ס וממילא מאיר משם למטה באדם תתאה וכן ע״י קיום הדינין בגבורה דרועא שמאלא כו׳ ע״ש. והנה כמו״כ לב האדם לאדם. כי יש למעלה ב׳ מיני אדם, אדם תתאה הוא בחי׳ מל׳ דאצי׳ שמתלבשת בבי״ע להחיותם ונקראת אדם תתאה לפי שהיא בחי׳ נשמה דבי״ע והמרכבה דפני ארי׳ פני שור כולם בטילים לבחי׳ פני אדם הנ״ל וכמ״ש ופני אדם לארבעתן ופי׳ בזהר דכליל כולהו ואנהיג להון כו׳ ויש ג״כ בחי׳ אדם עילאה הוא בחי׳ ז״א דאצי׳ שנאמר עלי׳ ועל הכסא דמות כמראה אדם, וידוע דהוא בחי׳ רמ״ח מ״ע ושס״ה ל״ת כי רמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברים דמלכא הנק׳ ז״א, וזה האדם העליון נתעורר ע״י העלאת מ״ן דאדם התחתון כידוע וזהו כן לב האדם לאדם דהיינו שכפי אופן העלאת מ״ן דאדם התחתון כן נמשך מלמעלה לב האדם אלי׳. והמשל דכמים הפנים שהוא מדבר בבחי׳ אא״ס שהוא למעלה מב׳ מיני אדם הנ״ל. הענין הוא כידוע דיש בחי׳ מים עליונים ומים תחתונים גם למעלה מהאצי׳ ויש שם ג״כ בחי׳ רקיע המבדיל ביניהם כמ״ש בע״ח ש״ז פ״ב, אמנם שם אין ההבדלה מסתרת לגמרי ח״ו (ועמש״ל ס״פ שלח בביאור למאמר אין ערוך לך בעוה״ז דפרסא זו הוא בחי׳ כהדין קמצא דלבושא מיניה וביה ע״ש ולכן אין שם בחי׳ הסתר) אלא כמו משל המים שלפי אופן הפנים המסתכלים בהם כך נגלה שם הפנים מיד ובחי׳ זו בהבדל בין מים עליונים למים

תתתונים הנ"ל הוא הנק' מטי ולא מטי. (והיינו כדאי' בגמרא נוגע ואינו נוגע כו') אך הנה מזה נמשך למטה באצי' התחלקות ב' בחי' סובב וממלא שהם ב' בחי' אדם הנ"ל דהיינו אדם תתאה בחי' מל' המתלבשת בבי"ע נק' ממכ"ע ואדם העליון הוא בחי' סוכ"ע לבי"ע וכמו ששם במים עליונים ותתתונים הנ"ל הוא בבחי' מטולמ"ט כך למטה בבחי' ב' מיני אדם הנ"ל הוא בבחי' והחיות רצוא ושוב. וזהו פי' כמים הפנים לפנים דהיינו שלפי אופן המ"ן ומ"ד דמים תחתונים ומים עליונים שלפני האצי' הנק' מטולמ"ט כן יהי' ג"כ למטה בבחי' מ"ן ומ"ד דאדם תתאה ואדם עילאה הנק' רצוא ושוב דהיינו בענין המשכות האור בבי"ע דהא בהא תליא.

ה) ובזה יובן ג"כ משארז"ל ע"פ יראה כל זכורך כדרך שבא ליראות כך בא לראות. פי' מה הוא בא לראות בב' עיניו של מקום כו' דהיינו שהראי' והמשכה עליונה שמלמעלמ"ט מא"ס ב"ה הוא עד"מ בב' עיני' דהיינו בחי' מטי ולא מטי (שהוא בחי' הסתלקות והתפשטות שעי"ז דייקא יוכל להיות ההמשכה מלמעלה) כך צ"ל בא לראות ממטה למעלה ג"כ בב' עיניו של אדם דהיינו בבחי' רצוא ושוב שהן אהוי"ר. וג' פעמים בשנה יראה כו' כי ג' רגלים הן ג' עליות המל' בכתר ודוקא ע"י בחי' רו"ש תהי' עליתה כמ"ש והחיות רו"ש. והן ב' עיניים ימין ושמאל שנמשכים מנר"ה דאבא כו' ולפי ששרש לב האדם לאדם בא ונמשך מכמים הפנים לפנים כנ"ל (דהיינו שאדם עילאה ותתאה הנ"ל נמשכים ממים עליונים ומים תחתונים הנ"ל שלפני האצי') ובשם בבחי' כתר עליון שהוא בחי' מים הפנים לפנים בא ונמשך האור בב' עיניו מלמעלמ"ט בבחי' מטולמ"ט. לכך כשהמל' מתעלי' להתראות מלמטה למעלה צ"ל ג"כ בב' עיניים שהם בחי' רו"ש כי שרש הרו"ש שיש במל' ובכל הנבראים דבי"ע נמשך מן המטולמ"ט הנ"ל כמבואר במ"א ע"פ מארז"ל אלקיכם כהן הוא כו' ע"ש. ועד"ז יובן כ"ז בעבודת ה' ג"כ ענין בב' עיני' של אדם הוא כי יש התעוררות שהוא בבחי' התחלקות כמו שבשעת שיש לו אהבה להשי"ת אין לו יראה ובשעת שיש לו יראה אין לו אהבה. אמנם שיוכללו זה בזה ויהי' לאחדים דהיינו שיהי' התכללות אהוי"ר (וכמ"ש במ"א ע"פ וכל הלבבות יראוך וכל קרב וכליות יזמרו כו' דהיינו שאעפ"י שהיראה היא אצלו בהתגלות אעפ"כ תוכו רצוף אהבה וזהו קרב וכליות יזמרו וכן יש פעמים בהיפוך שהאהבה היא בגילוי והיראה בהעלם וזהו בחי' יצחק ובחי' אברהם אבל מ"מ בשניהם האוי"ר כלולים יחד כי עבודת ה' אינו כשאר עניני העולם שא"א להיות אהוי"ר לדבר א' בזמן א' משא"כ בעבודת השי"ת) זהו"ע בא לראות בב' עיניו כלומר בב' עיניו כאחת יראו בהתכללות והיינו ענין והחיות רו"ש דמשמע בתמידות כך הוא רצוא ושוב שלאחר השוב יהי' הרצוא. כמשל השלהבת העולה ויורדת בתמידות והיינו כדרך שבא לראות מלמעלמ"ט בב' עיניו של מקום שבודאי כלולים בתכלית הקשר והיחוד ולכך נק' מטולמ"ט כמו"כ תבוא מלמטה למעלה בהעלאת

מ"ן בתכלית היחוד ברו"ש כאחד, וזהו תכלית מעשה המצות שבדרך כלל, כי כל מצוה מיוחדת ומובדלת בפ"ע כלל, אך היחוד הכללי שבהם הוא מעצמו' אא"ס שהוא מלגאו כל ספירה והוא המייחד לון ומקשר לון כו'.

ו) ולהבין שרש ענין כמים הפנים לפנים הנ"ל, יש להקדים ענין הידוע דקודם הצמצום הידוע בע"ח לא הי' מקום פנוי כלל אלא הי' הכל ממולא מאא"ס וזהו הנק' מים עליונים שמעל לרקיע דהיינו בחי' אא"ס שלמעלה מהצמצום הנ"ל ואח"כ כשהי' צמצום ונעשה מקום פנוי שנסתלק האור רק רשימו נשאר ואח"כ האיר הקו לתוך המק"פ הנ"ל ונמשך למטה בי"ס דאצי' ע"י אמצעות הפרסא המפסקת בין כתר לחכמה כו' זהו הנק' מים תחתונים שמתחת לרקיע דהיינו מתחת לצמצום ולפרסא הנ"ל ועז"נ יקוו המים אל מקום אחד הו"ע המשכת הקו וחוט הנ"ל להוות י"ס שהן הן היו"ד מאמרות כנודע, והצמצום ופרסא הנ"ל הוא בחי' הרקיע המבדיל בין מים עליונים למים תחתונים הנ"ל. והנה כשאמר שלמה כמים הפנים לפנים כן לב האדם כו'. הנה בזה העולם השפל הרי כמים הפנים הוא משל, והנמשל הוא לב האדם לאדם כו' (וביאור ענין המשל הוא פשוט ומבואר במ"א, אמנם כמו שהענין למעלה, נהפוך הוא כמו שכמים הפנים לפנים מדבר במקום עליון יותר והוא הנמשל מלב האדם לאדם שהוא בבחי' שלמטה יותר כדלעיל פ"ד והוא המשל כו'. וביאור הדבר הנה מתחלה יתי' איך הוא המשל ממים הפנים לפנים שבגשמיות לגבי לב האדם דבי"ע לאדם דאצי'. והענין כי עיקר הכוונה במשל דכמים הפנים לפנים, הוא שהפנים הנראים במים הוא ממש כפי הפנים של המסתכל במים, שאם יסתכל בהם ראובן יתראה במים הפנים של ראובן וכשיסתכל בהם שמעון יתראה הפנים במים של שמעון, והמים מצ"ע לא נשתנו וסיבת שינוי הפנים הנראים בהמים בא מחמת שינוי הפנים המסתכלים בהם לבד. (וגם אין השינוי קנוי באמיתת בהמים רק שנראה כן לעין הרואה לבד שבשעה שמסתכל נראה לו שם פנים אבל לא שבאמיתת נקנה בהמים בחי' הפנים שלו, וע' מפרד"ס שער עצמות וכלים פרק רביעי שנזכר שם משל זה לגבי ענין התלבשות האור בכלי' דאצי') כן לב האדם התחתון דבי"ע מעורר ע"י העלאת מ"ן שלו בלב האדם העליון ז"א דאצי' שיהי' המשכת מ"ד מז"א במל', וההמשכה היא ממש לפי מהות ההעלאת מ"ן, ונמצא שאין שינוי בהמשכת מ"ד דז"א הנק' לב האדם העליון מצד עצמו אלא לפי שינוי ההעלא' מ"ן הנק' לב אדם התחתון שככה ממש יומשך המ"ד וכמ"ש בזהר האי עלמא תתאה לקביל עלמא עילאה כאבן טבא כו' והיינו ממש כמשל מים הפנים לפנים בגשמיות כנ"ל. ואמנם זהו מאצי' לבי"ע אבל למעלה מן המאציל בנאצלים נהפוך הוא דכמים הפנים לפנים הוא הנמשל דהיינו שאומר כמו מים עליונים שלפני הפרסא שבין המאציל לנאצלים כנ"ל שפנים תחתונים דע"י וא"א ואו"א כו' מסתכלים בהם, שלפי הפנים המסתכלים כן נגלה עליהם מעצמו' אא"ס, כמו"כ הוא לב האדם לאדם ביחוד זו"נ

במ״ד ומ״נ (ופי׳ שכמו שבענין מים הפנים לפנים הדבר ברור שאין שינוי הפנים שבמים מצד עצמות המים שהם אין להם גוון כלל מצד עצמן שהרי אא״ס לאו מכל אינו מדות איהו כלל רק שמאצי׳ מציאת י״ס תגנחות כפי הפנים המסתכלים ואין השינוי קנוי באמתת באא״ס ח״ו רק כנ״ל בשם הפרד״ס ע״ש באריכות, אלא שמ״מ ע״י הפנים המסתכלים נמשך כן האור מאא״ס, כן הוא ג״כ בענין לב האדם לאדם בהמשכת מ״ד מז״א לנוק׳ ע״י המ״ן שהרי בז״א ג״כ מיוחד אא״ס הוא האור העצמות שבתוך הכלים דאיהו וגרמוהי חד הלכך אין השינוי בו באמיתת רק שלפי המ״ן כן נמשך המ״ד, ולפי שמן המאציל לנאצלים הדבר פשוט יותר שכן הוא לכן אמר כמים הפנים כו׳ כן לב האדם כו׳). וביאור הדברים הנה ידוע דזיווג ע״י הוא מיני׳ ובי׳ דהיינו במ״ה וב״ן שבע״י עצמו דלית נוקבא בע״י כו׳ ופי׳ שהוא ענין כשעלה ברצונו הפשוט שעלי׳ זו הוא בחי׳ העלאת מ״ן לרצונו הפשוט מהתענוג שיהי׳ ממעשה התחתונים והוא להיות ע״י״ז התעוררות הרצון הפשוט והמשכת הרצון זהו ענין ההמשכה שנמשך ע״י העלאת זו וזהו נק׳ יחוד ע״י מיני׳ ובי׳ כי עדיין אין מציאות נאצל שיעלה מ״ן כו׳, וא״כ ה״ז ענין כמים הפנים לפנים, שכמו הפנים המסתכלים כן נגלה במים (ר״ל הפנים הנראים במים עליונים זהו שיומשכו ויתהוו שרש הע״ס הי׳ זה ע״י מה שעלה ברצונו הנחת וההעלאת מ״ן שיהי׳ מאצי׳ מע״ס ובחי׳ העלאה זו זהו עד״מ הפנים המסתכלים מלמטה ועי״ז נעשה ההמשכה מלמעלה בחי׳ הפנים הנראים במים וזהו הנק׳ זיווג מיני׳ ובי׳ כי עדיין ואדם אין כו׳ להעלות מ״ן רק העלאה והמשכה זו הי׳ מיני׳ ובי׳ ע״י מה שעתיד להיות אתעדל״ת כו׳ וזהו״ע נמלך בנשמותיהן של צדיקים שצפה העונג שיקבל מעבודתן). ובכל הנ״ל יובן מאמר ר׳ עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, וידוע בכהאריז״ל דעיקר אזהרתו להם שלא יאמרו ב״פ מים כי מים א׳ הם ולא ב׳ מיני מים. והכוונה הוא ע״ד הנ״ל לפי שענין אבני שיש טהור הוא בחי׳ הפרסא שמבחי׳ מטולמ״ט המבדלת בין מים עליונים למים תחתונים, ונק׳ הפרסא בשם אבנים כמו שבאבנים המים בתכלית ההסתר כמ״ש אבנים שחקו מים שיש בהן מים אלא שמוסתרים כו׳ ואמנם בהבדלה כזו שבין עצמות אא״ס לנאצלים אינו אבנים ממש שנעלם בהם בתכלית יסוד המים אלא כמו אבני שיש טהור שאבן הטהור מכל נדנוד גשמיות שביסוד העפר שבו הנה יהי׳ צורתו לעין הרואה כמו מהות המים ממש כמ״ש בגמ׳ פ״ק דב״ב בבנין הורדוס באבני שיש דמחזי כי אדוותא דימא ועד״ז יובן באבני שיש טהור דנגלדו מבחי׳ מים עליונים דעצמות אא״ס (להבדיל בין מים עליונים וכמשל דבבחי׳ פרסא זו נאמר כהדין קמצא דלבושי׳ מיני׳ וביה) נק׳ אבני שיש טהור ואמר להם כשיגיעו במס״נ שלהם בבחי׳ העלא׳ מ״ן לאבני שיש טהור שהקו וחוט נמשך משם להתלבש בי״ס ומשם הוא ג״כ בחי׳ ההעלאת מ״ן בע״י מיני׳ ובי׳ כנ״ל אל תאמרו מים מים ב״פ, כלומר שלא יאמרו שיש בחי׳ חילוק ושינוי ח״ו בין מים עליונים שלמעלה מהפרסא למים

תחתונים שלמטה מהפרסא כיון שגם המים תחתונים הוא בחי' הארת הא"ס שנמשך להתלבש בי"ס וא"כ אני הוי' לא שניתי וכולא חד ולא אשתני, והרי הבדלה זו מאבני שיש טהור הנ"ל אינו הבדלה ממש ע"ד ענין הפרסא בין אצי' לבי"ע כו' אלא אין זה רק כמים הפנים לפנים כנ"ל שהפנים המסתכלים כן נראי' ממש במים א"כ הכל א' ולא ב"פ מים ח"ו, וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם, ר"ל שלפי אופן הרצון בבחי' זיווג ע"י מיני' ובי' כן יהי' אח"כ ס' ההשתלשלות בנאצלים בבחי' מ"ן ומ"ד הנק' לב האדם לאדם שכל זה תלוי בבחי' אופן כמים הפנים לפנים שהו"ע מה שעלה ברצונו הפשוט כו' (ור"ל כמ"ש במ"א דמצד עצם האתעדל"ת א"א לומר שיעורר אתעדל"ע שאין ערוך הנברא בע"ג לבלתי בע"ג והא דמ"מ באתעדל"ת דוקא אתעדל"ע היינו משום שכך עלה ברצונו וענין עלה ברצונו זהו"ע בחי' כמים הפנים לפנים כנ"ל ע"כ מבחי' כמים הפנים נמשך להיות כן לב האדם לאדם), ובזה יובן ההפרש שבין לילה הראשונה דפסח שהיא חובה לאכול מצה לבחי' שביעי של פסח שארז"ל מה שביעי רשות כו' דהיינו בחי' מים עליונים ומים תחתונים, כי רשות עלמא דחירות היינו בחי' מים עליונים הנ"ל וזהו שאז הי' קי"ס הפך ים ליבשה בחי' גילוי עצמות אא"ס הנק' מים עליונים, ולילה הראשונה הוא בחי' מים תחתונים חובה אינון. ואמנם לפי שבאמת מים א' הן כנ"ל לכן יתחלפו לפעמים ויהי' מים תחתונים יותר נעלים וכמ"ש והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני והוא מצה דלילה ראשונה כו' (והוא בחי' ההעלא' מ"ן מלמטה שזהו מים חיים לעורר המשכה ממקורא דכולא ממש מאא"ס שלפני הצמצום כו' ביתר שאת על המשכה שבראשונה וזהו חציים אל הים הקדמוני כו' ע' בזהר פ' שלח בביאור למאמר הינוקא ע"פ זה ועבמ"ש במ"א ע"פ קדושים תהיו כו').

ז) **ולהבין** בתוס' ביאור ענין כמים הפנים לפנים הנ"ל. הנה תחלה יש להקדים ענין י"ס הגנוזות במאצילן שהוא בחי' עולם הא"ס ואין לנאצלים ערוך אליהם כלל. וביאור הדברים הנה עד"מ מבשרי אחזה שאנו רואים בנפש האדם, שיש מקור וכח השכל שהוא למעלה מן עצם השכל, והוא הנק' משכיל שממנו מוצא התהוות השכל הגלוי, ולכן נק' משכיל לפי שהוא מקור השכל שהשכל נולד ונמשך משם, והנה ההפרש בין השכל הגלוי למקור השכל הנק' משכיל הוא בב' דברים. הא' במהותם, שמקור השכל אינו ממהות שכל גלוי כלל, שהרי מהות השכל הנגלה לנו במוחינו הוא השכלת איזו סברא ועיון שכלי, ואילו מקור השכל אינו ממהות זה כלל, כי מאחר שממנו נמצא מציאות ההשכלת הגילויי' ויכול להשכיל כמה מיני השכלות, מוכרח לומר שהוא בעצמו אינו שכל גלוי, דאל"כ לא הי' יכול להוליד כ"א השכלה א' מה שהוא, ולא השכלות שונות, אעכצ"ל שהוא בעצמו מרומם ממהות השכל הגלוי, אלא שהשפעתם הוא בחי' השכלות הגלוים, נמצא שהשכל שבלמעלה מהשכל, דהיינו בחי' הנק'

משכיל עם היותו מקור השכל הגלוי מ"מ מהותו מרומם למעלה מעלה ממהות השכל הגלוי, וההפרש הב' הוא בענין בחי' ההתכללות שבבחי' ההתכללותם בנפש אין שם התחלקות בין כח השכל הכלול בנפש לבחי' המדות דש' לא מיני' ולא מקצתו מענין השכל והמדות הגלוים שהם בבחי' התחלקות ממש והיינו מפני שהם שם בבחי' ביטול יותר לגבי עצם הנפש, שהשכל הגלוי הוא בבחי' יש ודבר מה שהרי השכל נרגש במוח בבחי' התפשטות דבר מה והוא להיותו כבר נתצמצם בבחי' גילוי מן ההעלם וידוע שהגילוי נראה ליש ודבר בפ"ע בלתי ניכר שיש לו שרש ומקור המוציאו מההעלם אל הגילוי, משא"כ השכל שבלמעלה מן השכל והוא המשכיל אינו נרגש ליש ודבר בפ"ע כלל ומיוחד בתכלית עם עצם הנפש מאחר שהוא בהעלם העצמות, ולא נפרד משם לבא לידי גילוי, (והוא כמו השלהבת כשהיא קשורה וטמונה בתוך הגחלת, שהיא לאחדים ממש עם הגחלת, אבל כשנפחו' ויצאה מהגחלת היא בחי' דבר ויש בפ"ע אלא שעודה אדוקה בהגחלת,) ומזה מסתעף ענין ההתכללות עם המדות, דהנה ידוע שכמו שיש בחי' שכל בלמעלה מהשכל, שהוא הנק' משכיל כנ"ל והוא מקור השכל הגלוי, כמו"כ יש בחי' מדות ג"כ בלמעלה מהשכל, שהרי יש ג"כ מדות הכלולים בשכל שהם למעלה מן המדות שבלב שכבר יצאו ונמשכו מן השכל, וכמו שיש מדות בשכל כן יש מדות בלמעלה מהשכל והוא הנק' למעלה בנמשל בחי' ורב חסד כו' שהוא למעלה מעלה מהחכמה כנודע נמצא שבלמעלה מהשכל יש ג"כ שכל ומדות דהיינו בחי' המשכיל והמדות דשם, ועכ"ז אין ביניהם התחלקות כלל, ולא כמו בהשכל ומדות הגלוים, שהם בבחי' התחלקות, שהרי אנו רואים השכל והחסד הם מפורדים זמ"ז לגמרי, וכן בשארי המדות, וגם יש להם כשהם בגילוי כל א' מדור וכלי בפ"ע, השכל משכנו במוח והמדות בלב כו', משא"כ כשהם כלולים בלמעלה מהשכל הם כלולים יחד ממש ויחדי' ישכונו כא' ממש, והיינו לפי שבהיותם בבחי' העלם העצמות דהיינו בלמעלה מהשכל הם שם בבחי' ביטול בתכלית ממש בעצמות הנפש עד שאינן נראים כלל לבחי' יש והתפשטות דבר מה ומיוחדים עמה בתכלית ולכן הם מיוחדים ג"כ וכלולים זע"ז בתכלית השכל והמדות, ולכך גם הדברים אשר הם הפכים כשהם בגלוי כמו החו"ג כשהם שם הם בהתכללות יחד ממש, והיינו לפי שבעודם שם אינן ממהותן ומציאותן כמו שהם אח"כ בגלוי ולכן אינן מנגדים והפכים זע"ז כלל, מצד הביטול האמיתי וההתכללות שלהם בעצם הנפש ע"כ ישכנו יחד ממש שהרי אין שם מדור מיוחד לכל בחי' בפ"ע כמו שיש אח"כ כשבאים ונמשכים באו"א בבחי' גילוי והתפשטות דבר מה שאז הם בבחי' יש והתחלקות זמ"ז וצריך להיות לכל א' כלי שלא יוכלו לשכון יחד בכלי א' כידוע, משא"כ בעודם במקורם כנ"ל.

ח) **והנמשל** מכ"ז למעלה יובן ג"כ שזהו"ע ההפרש בין י"ס הגלויות הנאצלים לי"ס הגנוזות דהנה עולם הנאצלים הוא בחי' המשכות

והתפשטות דבר מה בבחי׳ גילוי מן ההעלם ולכן נק׳ אצילות שהוא הפרשת דבר מה מלשון ויאצל מן הרוח הנז׳ גבי משה כמ״ש במ״א, ונק׳ ג״כ בלשון אור דהיינו כמו גילוי האור מן החשך כי החשך הוא בחי׳ העלם העצמות של אא״ס וכמ״ש ישת חשך סתרו. והי״ס הגלוים באורות וכלים בבחי׳ עולם האצי׳ הי׳ תחלה בבחי׳ העלם וכלולי׳ ומתאחדים בתכלית היחוד בהמאציל העליון בכל פרטי פרטות הנמצאים בעולם הנאצלים דצח״מ וים ויבשה כו׳ ומשם נמשכו ויצאו אח״כ בבחי׳ גילוי באצי׳, והי״ס שנשארו כלולים וגנוזים במאצילן נק׳ י״ס הגנחות. וההפרש ביניהם הוא בב׳ דברים ע״ד הנ״ל במשל, הא׳ במהות שהחכ׳ דאצי׳ אין לה ערך כלל וכלל לגבי בחי׳ חכמה סתימאה שבעצמות המאציל, שאינה ממהות החכמה הגלוי׳ כלל אלא שהיא מקור ושרש שממנה נמשך בחי׳ החכמה שבאצילות אבל היא עצמה אינה ממהות חכ׳ אלא נק׳ תעלומות חכמה ונק׳ ג״כ משכיל כמ״ש משכיל לאיתן האזרחי כו׳, והב׳ דבהיותן גנחות במאצילן הנה הם מתיחדים יחד יחוד עצום ונפלא ואינן כלל עשר כלים בפ״ע כ״א כולם כלולים יחד ממש זה עם זה (וכמ״ש בפרד״ס שער הצחצחות פ״ג ע״ש ומ״ש מכאן יפליג המעיין ביחוד הספירות בעצם השרש שהם כולם מתיחדים יחוד אמיץ כו׳ בלתי מתחלק לחלקים כלל וע״ש ספ״ד והם י׳ צחצחות כו׳) והיינו מפני שהם בבחי׳ ביטול גדול ואמיתי לגבי מאצילן א״ס ב״ה שהחכמה הנעלמה גנוזה במאצי׳ הנק׳ ח״ס הנה היא בתכלית הביטול ובתכלית היחוד בעצמו׳ המאציל כשלהבת הקשורה בגחלת והי׳ לאחדים ממש וביתר שאת לאין קץ על ביטול ויחוד בחי׳ החכ׳ שבי״ס הגלוי׳ שבטילה ג״כ לא״ס ב״ה, עד שבחי׳ ביטול דחכ׳ הגלוי׳ נחשב לבחי׳ יש לגבי הביטול דחכ׳ הנעלמה (וע׳ דוגמא לזה ממ״ש פ׳ שלח ענין ואין זולתך לחיי העוה״ב אפס בלתך גואלנו לימוה״מ שבחי׳ אפס היא ביטול יותר מבחי׳ אין והוא מדרגה עליונה יותר כי כל הקרוב קרוב קמי׳ יותר הוא יותר בבחי׳ ביטול וזהו כמש״כ במעלת ביטול ע״ס הגנחות לגבי א״ס ב״ה יותר מביטול ע״ס דאצי׳ אעפ״י שהם ג״כ בטלים בתכלית ולכן נק׳ ע״ס דמ״ה וח״ש והחכמה מאין תמצא מ״מ למעלה מהחכ׳ הביטול יותר כו׳) ונק׳ אפס בלתך להיות כי החכ׳ הגלוי׳ יצתה ונמשכה להיות בבחי׳ גילוי באור וכלי ואין שם גלוי אא״ס כמו שהוא בחכ׳ הנעלמה הבטילה בתכלית ומיוחדת עמו ממש, עם היות שהחכמה דאצי׳ היא ג״כ בתכלית הביטול ושורה שם א״ס כמ״ש הוי׳ בחכמה כו׳ מ״מ זהו לגבי שאר י״ס דאצי׳ שלגביהם בחי׳ החכמה נעלי׳ יותר בבחי׳ הביטול כי היא בחי׳ כח מ״ה והלכך אא״ס מתלבש בבולן ע״י החכ׳ דוקא כנודע, אבל עכ״ז אין בחי׳ הביטול דחכ׳ דאצי׳ ערך כלל לגבי ביטול י״ס הגנחות, ועד״ז גם בכל הי״ס ולפיכך באצי׳ יש לכל ספי׳ כלי מיוחד, כי חו״ג הם כמו ב׳ הפכים ולא ישכנו יחד בכלי א׳, משא״כ בי״ס הגנחות שלהיותן בטלים בתכלית לכן אינן הפכים ומנגדים זל״ז כלל וישכנו יחד בכלי א׳ ממש. (נלע״ד שזהו י״ס דעקודים שהן עקודים בכלי א׳ וזהו הנק׳ בל׳ הפרד״ס וקבלת הגאונים י״ס הגנחות

וכן אמר בפי' בדרוש דמגדל דדור הפלגה עי"ש דמה שנק' בל' הגאונים והפרד"ס ע"ס הגנוזות הוא עפ"י קבלת האריז"ל ע"ס דעקודים, וע"ס דאצי' נק' ברודי'. וגם עוד זאת נלע"ד דהי"ס הגנוזות הן שרשי הכלים ממש די"ס דאצי' שהרי החכ' דאצי' היותה בחי' חכמה זהו מצד הכלי אבל האור פשוט בתכלית כמ"ש במ"א א"כ גם שרש ומקור החכ' זו הנק' משכיל היינו מקור הכלי כו' אלא שמ"מ י"ס הגנוזות המה בתכלית הביטול ממש, וזהו הרבותא שביטולן גדול כ"כ עד שישכנו יחד ממש, דאלו מצד האורות הרי באצי' ג"כ אמרו שאור החסד נכנס בכלי הגבו' ואור הגבורה בכלי החסד להיותן פשוטי' ממש, וכמ"ש בפרדס שער הצחצחות פרק ששי וז"ל שהשרשים המתאחדי' בעצם השרש לפי האמת הם שרשי הכלים לא שרש העצמות כי העצמות הכל אחד ואין צורך לא לשרש ולא למקור עכ"ל. ופי' השרשי' המתאחדים בעצם כוונתו על י"ס הגנוזות כמבוא' שם להדי', והם שרשי הכלים לא שורש העצמות ר"ל האורות שבתוך הכלי' דאצי' כי האורות שבתוך הכלים הכל אחד ר"ל שאף האורות שבכלי' דאצי' הן פשוטי' בתכלית להיותן בחי' אוא"ס שלפני האצי' והם הכל א' ממש עם האור אין סוף ולא שייך לומר על זה שרש ומקור כו' אלא שהי"ס הגנוזות הן שרשי הכלי' שהם בחי' חו"ב כו').

ט) וזהו ענין כמים הפנים לפנים, דאית פנים עילאין ופנים תתאין דהיינו שי"ס הגנוזות במאצילן נק' פנים עילאין להיותן בתכלית היחוד זה עם זה ומיוחדים בעצמות אור א"ס כנ"ל והי"ס הנגלי' שבאצי' נק' פנים תתאין להיותם עשר כלים כנ"ל באריכות. ואעפ"כ המשל בהם הוא כמים הפנים לפנים שכאשר יסתכל האדם במים בפני' יתגלה במים דמות כמו פני אותו האדם עצמו, כמו"כ י"ס דאצי' הנק' פנים תתאין כאשר מסתכלים במים עליונים שע"ג הרקיע דהיינו בחי' אא"ס שלמעלה מן הפרסא המבדלת בין הא"ס לנאצלים כנז' לעיל פר' ו' והסתכלות זו הוא ענין העלא' מ"ן שלהם וע"י זה יתגלה במים הנ"ל בחי' פנים עילאין שהן הי"ס הגנוזות שהן שרשי הע"ס דאצי' ויאירו הארה רבה לפנים תתאין שהן י"ס דאצי' שהן הפנים המסתכלי' כו' כי מתחלת ההשתל' הי' חפץ חסד כנודע להמשיך מעצמו י"ס הגנוזות להאיר אח"כ לי"ס הגלוים (והיינו ע"י בחי' במי נמלך תחלה כו' דהיינו הנחת מהעלא' מ"ן שיהי' אח"כ בבריאת העולם וזהו נק' זיווג ע"י מיניה וביה וכמש"ל אות ה' שמעצמו העלו מ"ן כו') ומכאן ואילך צ"ל העלא' מ"ן דוקא שע"י המ"ן די"ס הגלוים ממשיכים להם הארה רבה מאוא"ס ע"י י"ס הגנוזות (ונלע"ד לבאר הענין עפמ"ש במ"א באריכות מענין י"ס הגנוזות שהן רזא דשמי' ע"ש בפסוק ואני נתתי לך שכם אחד וכו' ושם נתבאר כי אור א"ס עצמו הוא למעלה מעלה מי"ס הגנוזות כי הוא פשוט בתכלית ואין לומר בו שרש חכמה ומדות אלא שהן נק' רזא דשמי' כמו שם האדם שאין צריך לו לעצמו רק כשרוצה להפנות לקוראו אבל כשהוא לעצמו אין צריך לשם כמ"כ אין ענין י"ס הגנוזות

אלא לשיהי' ע"י ההמשכה לי"ס הגלוים, אבל הוא ית' בעצמו מרומם ונשגב מזה, וזהו ענין כמים הפנים לפנים, שבמים עצמן אין שם לא פנים עילאין ולא פנים תתאין וג"כ כשמסתכלים שם בו ונראות שם פנים אינו אמיתי שאין זה רק שנראה כן, וירמוז אל עצמות אוא"ס שלמעלה מעלה מי"ס הגנוזות והגלויות, ומ"מ ע"י הסתכלות פנים תתאין שהם י"ס הנאצלים בעצמות אוא"ס יתראה וימשיך להם פנים כמו שהם היטב שימשיך י"ס הגנוזות ויאיר להם הארה רבה, וכמשל כשקוראים לו בשמו איך שהוא חכם שעי"ז מאיר מחכמתו לקוראו כמש"ש באריכות.

ט) * **והנה** להבין ענין ההעלאות מ"ן של הי"ס הגלוי' באא"ס שהו"ע כמים הפנים לפנים הנ"ל. הענין הוא בהיות ידוע דגם לפני האצי' הי' שרש ומקור להתהוות הכלים אך שאינן מחולקין בבחי' התחלקות ובבחי' גילוי כמו בכלים של הי"ס הגלוים הנק' י"ס דאצי', וכיון שיש שם שרש להתהוות הכלים א"כ היו גם שם שרש ענין השבירה שהיתה בבחי' הכלים דעולם הנקודים דהיינו שהאור נסתלק מן הכלי ונכלל במקורו ושרשו והכלים נשברו וכמבואר בדוכתי טובא בעץ חיים שיש כמה פעמים ז' מלכים שמתו ועיין במבוא שערים שער ב' ח"ג פ"ה, ששם נזכר זמ"ל שבי"ס המקוריות ושרשיות לאצי' כו') ומסיבת זה יוכל להיות התהוות החכ' דאצי' שאם לא הי' השבירה לא הי' משתלשל אא"ס כ"כ למטה מטה דהיינו עד בחי' עשי' והחכ' נק' ג"כ בחי' עשי' קמי' ית' וסיבת ירידה זו הי' ע"י השבירה שהיתה לפני האצי' כנ"ל (שאז ירדו הכלים באצי' כנז' בע"ח שיש כלים שנפלו בבי"ע והן נק' מתים ממש ומזה הי' התהוות בי"ע ויש כלים שירדו באצי' וע"י כלים הנ"ל נעשה התהוות האצי' עיי"ש היטב) ועפי"ז יובן ענין ההעלאת מ"ן כי הנה ידוע בס' הקבלה דגם בא"ק ולמעלה מעלה הי' בחי' העלאת מ"ן כי אין קץ לעילוי אחר עילוי ברוממות אא"ס וכדי שיתצמצם אורו כבי' להאיר בהעולמות אינו אלא ע"י העלאת מ"ן, אך שהמ"ן הוא בכל מקום לפי ערכו וידוע דעיקר המ"ן הוא מהבירורים וע"ד דוגמא בחי' כלי החכמה דאצי' (שנפל ג"כ בשבירה אלא שלא נשבר ונפל בבי"ע רק נפל באצי' מבחי' אחורים דכלי החכ') מתברר ונעשה מ"ן לגבי עצמות המאצי' ונמשך ממנו מ"ד לברר המ"ן ונת' במ"א שבעלות המ"ן אע"ג שכבר נתברר בירור א' עד שנעשה מ"ן מ"מ כשמתאחד עם המ"ד הוא מתברר בירור ב' ע"י המ"ד ונופל ממנו הפסולת כו' וכמשל זרע האשה שהוא המובחר שמתברר מהמאכלים שאכלה שמהמובחר נתהווה הזרע ועכ"ז כשמאתחדים עם זרע הזכר אזי זרע הזכר מבררו שנית ומהמובחר מתהוה הולד ומהפסולת נעשה השליא כמ"ש במ"א, וכמו"כ כאן כשנעשה בחי' מ"ן דכלי החכמה אזי נמשך בחי' מ"ד מלמעלה לפני האצי' לבררה שנית ונתקרבה לאא"ס שלמעלה מהאצי' שיוכל לשכון בה, וזהו כמים הפנים

ט) : נכפל בכתי' ציון ט'.

לפנים דפנים תתאין שהם הי"ס דאצי' מתיחדים בפנים עילאין שהם הי"ס הגנוזות בתכלית היחוד וההתדבקות דהיינו בבחי' יחוד מ"ן ומ"ד דפנים תתאין מעלין מ"ן ונמשך מ"ד מפנים עילאין ע"ד הנ"ל. אמנם באמת למעלה מהמאציל לנאצלים בלא"ה אין הפירוד גם מתחלה כ"כ עד שנאמר שיחוד זה הוא שינוי גדול מכמו שהי' דהא בלא"ה קימ"ל איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כנודע, וגם הקו מאוא"ס מלובש בכל הי"ס דאצי' ועם היות כי מ"מ יחוד זה הוא בודאי גילוי אור עליון משובח ונפלא יותר לאין שיעור על הגלוי שבתחלה באצי', שהרי באצי' אין מלובש רק הארת הקו ולא הקו עצמו שמלובש בא"ק, מ"מ אין שייך לקרות זה שינוי גדול כיון שבלאה"נ עולם האצי' הוא אלהות ממש אבל ביחוד מ"ן ומ"ד דזו"נ שהו"ע לב האדם לאדם כדלעיל פ"ו הנה יש ביחודם שינוי גדול מכמו שהי' תחלה שהרי הפרסא המפסקת בין אצי' לבריאה הנה היא בחי' המעקה הידוע בדברי האריז"ל שהיא מבדלת לגמרי עד שאין ערוך כלל וכלל בין בריאה לאצי' שהרי עולם האצי' הוא אלהות והבריאה הם נבראים בבחי' יש ונפרדים ממש שהבריאה הוא יש מאין וכאשר המ"ן דבריאה עולה ומתיחד בבחי' מ"ד דאצי' הרי נעשה מבריאה אצי' ממש דהיינו מיש אין שזהו שינוי גדול מאד ממהות למהות (ונלפע"ד שלפ"ז כך הוא פי' דכמים הפנים לפנים ר"ל כמו שבהסתכלות פנים תתאי' במים ודאי מיד נראי' במים הפנים עילאין שבקל הוא המשכת המ"ד מחמת כי אין שם פירוד בין אצי' להמאצי' בלאה"כ כנ"ל ומש"ה ע"י מ"ן דאצי' ודאי מתעורר מיד המ"ד מלמעלה מהאצי' כמים הפנים כו' כיון שבלאה"כ הן מיוחדים ולית תמן פרודא, כמו"כ לב האדם התחתון מעורר מ"ד בלב האדם העליון אעפ"י שיש שינוי ופירוד גדול ביניהם ופרסא מפסקת מ"מ כך היא המדה שיסד מלך מלכי המלכים הקב"ה שיהי' המשכת מ"ד ע"י המ"ן ממש כמים הפנים כו').

י) **וכדי** להבין היטיב ענין יחוד מ"ן ומ"ד דזו"נ יש להקדים ענין סמיכת גאולה לתפלה ובפ"ק דברכות הקשו והאמר ר' יהודא בתחלה הוא אומר ה' שפתי תפתח, ומתרץ דכתפלה אריכתא דמיא כמו דהשכיבנו כגאולה אריכתא דמיא. וי"ל מהו לשון גאולה אריכתא ותפלה אריכתא והענין דהנה ידוע בכהאריז"ל דענין סמיכת גאולה לתפלה הוא המשכת הארת היסוד הנק' גואל כמ"ש אם יגאלך טוב כו' שנמשך ומאיר ממנו הארה אל המ' דאצי' שבבריאה כדי שתוכל לעלות באצי' ובאמרו ה' שפתי תפתח הו"ע עליתם בהיכל ק"ק דבריאה וזה ההיכל קד"ק נעשה ממש אצי' וזהו"ע כתפלה אריכתא דמיא שהתפלה היא באצי' וכן ענין כגאולה אריכתא כו' שהוא הארת יסוד ז"א דאצי' שמתהפך מהו' הבריאה להיות בחי' אצי' כו' (ועמ"ל ע"פ אין ערוך לך בעוה"ז כו' שם בסוף נו' מענין היכל ק"ק וגלוי בחי' אצי' ממש בבריאה) וביאור הדברים הנה מבואר למעלה דמן המ"ן דנוק' שהי' כבר מצומצמת בבי"ע בשיעורין וגבולין נעשה ממנה בחי' אצי' ממש

כשמתיחד עם המ"ד, והדוגמא לזו הוא הקרבנות שע"ג המזבח שהי' נכלל אש שלמטה משרפת הבהמה הגשמי' באש שלמעלה והיו לאחדים כמ"כ במזבח העליון דמיכאל כהנא רבא מקריב נשמות עלי' הענין הוא דנכללו הנשמות בבחי' העלאת מ"ן באש שלמעלה דדכורא והי' לאחדים והר"ע לאשתאבא בגופא דמלכא הנז' בזהר ובהתכללות זה נתהפך המ"ן ממהות למהות שהרי נעשה בחי' אצי' ממש, ופרטי הדברים בזה הנה ידוע דהנשמות והמלאכים מעלים מ"ן אל רחל ורחל מעלה מ"ן לז"א ונמצא יש כאן ב' מדריגות הא' העלאת מ"ן של הנבראים בע"ג ממש שהמה כבר נתהוו בחי' יש מאין כידוע אל כח האלקי המהווה אותם מאין שהוא בחי' המ' דאצי' הנק' רחל עקרת הבית, והב' העלא' מ"ן דמל' דאצי' שהוא כח אלקי הפועל בנפעלים מאין ליש שירדה בריבוי הצמצומים להיות ראש לשועלים מעלה מ"ן לז"א דאצי', וזהו"ע מיכאל מקריב נשמות פי' כי ה"ג שבמל' הוא בחי' אש שלמטה שבמזבח העליון כדכתיב אש תמיד תוקד כו' נהורא תתאה קארי תדיר כו' ואל אישך תשוקתך כו' ואח"כ יורד אש שלמעלה והיינו המשכת מ"ד מז"א לברר המ"ן שנית כנ"ל ונמצא נשמות אלו שמתבררים בהמ"ד היינו אחר שכבר נתבררו בירור בבחי' מ"ן, מתבררים שנית ע"י המ"ד ובדיבוק המ"ן ומ"ד יחדי' נאמר והיו לבשר אחד הוא בחי' לאשתאבא בגופא דמלכא הנ"ל, וע"י יחוד מ"ן ומ"ד נמשך אח"כ ג"כ הולדות נשמות חדשות, וזהו"ע סמיכת גאולה לתפלה דהיינו שבהיכל קד"ק דבריאה שהוא בחי' אד' שפתי יהי' הארת הגואל מ"ד דיסוד דז"א להפוך המ"ן דבריאה לאצי' ממש אך מהיכן יהי' להם השתוות והתחברות כזאת מאחר שהמל' הוא שרש הגבול דנבראים ומ"ד דאצי' הוא בלתי מוגבל והאיך יהי' לאחדים ממש הגבול עם בלתי גבול. הענין דיש ג"כ בחי' גבול גם באצי' והוא למ"ד כלים דז"א ונק' בלשון רז"ל שיעור קומה של יוצר בראשית פי' יוצר בראשית הן האורות די"ס שנגלו מן ההעלם וזהו לשון יוצר כמו יוצר אור ופי' שיעור קומה היינו כשנמדדו האורות בבחי' כלים מכלים שונים ורמ"ח אברים חג"ת נהי' שהכלים הן בחי' גבול ולכן נז' בפרקי היכלות שיעור קומה רל"ו אלפים רבבות פרסאות כו', וכיון שכלים דאצי' הן בחי' גבול לכן יתכן שיהי' נכללים בחי' הגבולין של המ' בשרש הגבול דאצי' הנק' שיעור קומה כו'.

(נלענ"ד לבאר ענין שהיכל קדשי קדשים דבריאה נעשה אצילות ולקרב אל השכל האיך יתכן שממהות נברא יתהפך להיות אלקות שהרי עולם האצי' הוא אלהות, רק שמתחלה צריך להקדים ענין הידוע והוא שע"ס דעולם האצי' עם היותו אלהות אינו ממש עצמות הבורא שהרי אצילות הוא מה שנתהוה מא"ס ב"ה ע"י צמצומים רבים כידוע וא"כ קודם שהי' הצמצומים האלו לא הי' כלל בחי' האצי' וכמ"ש בע"ח מתחלתו שמתחלה הי' הא"ס ממלא מקום החלל ואח"כ צמצם א"ע ואז נתהוה בחי' א"ק ואח"כ נתהוה האצי' כו' א"כ קדמם ההעדר אבל הבורא ית' הוא קדמון והוא לבדו

הוא שלא קדמו ההעדר ח״ו וכיון שכן מה שנק׳ עולם האצי׳ אלהות אין הכוונה ח״ו לומר שהם עצמות הבורא שהבורא ית׳ מהותו ועצמותו מרומם ונשגב מעולם האצי׳ כמו מעשי׳ ממש וכמ״ש במ״א ע״פ כולם בחכ׳ עשית שהחכ׳ נק׳ עשיי׳ מה״ט, אלא הכוונה לומר שהן אלהות לברוא יש מאין ע״י הבורא ית׳ שמתלבש בתוכן ובהן ועל ידן הוא בורא יש מאין והם הם כלים שלו שעל ידן בורא הנבראים כדי שיהי׳ הנברא בגבול ומדה שסיבת היותו בע״ג הוא לפי שמתהווה ע״י אמצעות הכלים דאצי׳ שהן בחי׳ גבול אעפ״י שהן אלהות וכנ״ל ס״פ זה, והנה ענין מהות נברא יש מאין אין ר״ל דוקא בעולם השפל שלנו אלא גם המלאכים ושכליים נבדלים ואפי׳ הכלים די״ס דבי״ע הן נבראים יש מאין ואינן אלהות, וגדר הנברא הוא שהוא נפרד בעיניו שהרי הוא יש ודבר לעצמו זולתי הבורא ית׳, מיהו היותו יש ונפרד אינו אלא לגבי עצמו שהוא עצמו סובר כן שהוא יש ודבר לעצמו, אבל לגבי הבורא ית׳ אינו כן שהרי כולא קמי׳ כל״ח ממש וכמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש שבטל בתכלית ואינו עולה בשם כלל בפ״ע כן הם כל הנבראים אצל הבורא ית׳ ונמצא אינן יש ונפרדים באמת, ואע״ג שבודאי גם קמי׳ ית׳ נמצאו הנבראים שהרי הכתוב אומר בראשית ברא כו׳ ולא כמו שהי׳ לפני זמן ה׳ אלפים תקפ״ג מב״ע שאז לא הי׳ כלל במציאות ולא שייך אז לומר עליהם כל״ח אלא לא ממש שלא הי׳ כלל, אבל עכשיו ישנם אלא דכלא חשיבי בכ״ף הדמיון כיון שבטילים ממש לגבי מקור החיות הוא הבורא ית׳ המקיימן בכל רגע כביטול זיו השמש כשהוא בתוך השמש כו׳ כמבואר באריכות בלק״א ח״ב עיי״ש. ומ״מ כיון שהם כלא אין נופל עליהם גדר יש ונפרד, שהרי אדרבה כיון שבטל במציאות ממש לגבי החיות השופע עליהם ומהוה אותו כל רגע ורגע א״כ אינו נפרד ואינו יש אלא שם אין עלי׳ ומ״מ נק׳ ע״ז לשון בראשית ברא שאפי׳ א״ק נק׳ אדם דבריאה שהרי זה שיהי׳ התהוות בחי׳ חכ׳ הוא בריאה יש מאין דלגבי א״ס ב״ה החכמה היא כמו עשי׳ גשמיות א״כ התהוות החכמה הוא חידוש יש מאין כמו התחדשות התהוות העשי׳ ודומם גשמי ממש ולכן נק׳ א״ק אדם דבריאה שהוא בריאה יש מאין מא״ס ב״ה רק שמ״מ אפילו אצי׳ שלמטה מטה מא״ק נק׳ אלהות לפי שחכ׳ זו היא בבחי׳ ביטול ממש לא״ס ואינה יש ונפרד בידיעתה ולא כמו חכ׳ דבי״ע כו׳ ולכן א״ס ב״ה מלובש בהן ואיהו וגרמוהי חד משא״כ בבי״ע שהם יש ודבר ונפרד בידיעתן והגם דקמי׳ ית׳ גם בי״ע כל״ח ואינן דבר נפרד אך היינו דוקא קמי׳ ית׳ אבל לגבי הנבראים עצמן נדמה להם שהם נפרדים ממש ואעפ״י שיודעין שמקבלים חיות מהבורא ית׳ מ״מ כיון שאין המשכות החיות בגלוי להם אלא ע״י צמצומים והעלמים רבים והם הצמצומים והמסכים הידועים בע״ח מש״ה אין בהם הביטול הנ״ל והרי הם בעיניהם כזיו השמש כשהוא חוץ לכדור השמש שהוא בחי׳ יש וכמ״ש בלק״א שם ומה״ט נק׳ נבראים לומר שהן נפרדין בעיניהם בבחי׳ יש ודבר לעצמן אעפ״י שהאמת אינו כן, אולם עולם האצי׳ ענינו שגם בעיניהם אינן בחי׳ נפרדים כלל אלא שמרגישים

ודואים שהם כזיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש, ונמצא הם בטלי׳ בתכלית ולכן נק׳ אצי׳ מלשון אצל וסמוך שהם סמוכים להבורא ית׳ ובטילים לו ממש ומש״ה אין נופל עליהם לקרותם נבראים כיון שאינן נפרדים כלל וא״ס שהוא הבורא ית׳ מאיר מאורו עליהן בגלוי והר״ע הארת הקו שמלובש באצי׳ ומש״ה נק׳ אלקות שהם כחות אלקיים פי׳ שהחכ׳ אינה בריאה ונפרד לעצמה אלא בטילה ממש בהבורא ית׳ ואינה עולה לשם בפ״ע כלל א״כ היא אלקות ומש״ה יכול להיות על ידן בריאות עולם בי״ע יש מאין כי ע״י שהם בטילים ממש הרי הם כלים לשיהי׳ אא״ס מלובש בתוכן בגלוי והוא הוא לבדו שיכול לברוא יש מאין כו׳ וא״כ מובן מזה למשכיל שבאמת מהות האצי׳ דהיינו מהות הכלים די״ס אינן בערך מהות הבורא ית׳ כמו שאין העשי׳ והדומם גשמי בערך מהות הבורא ית׳ וז״ש מי כה׳ אלקינו המגביהי כו׳ המשפילי לראות בשמים ובארץ שא״ס ב״ה מרומם ונשגב כ״כ עד שהשפלתו להתלבש באצי׳ הנק׳ שמים הוא ממש כמו השפלה להתלבש בארץ דעשי׳ שלפנינו, ומ״מ האצי׳ הוא אלהות ממש משא״כ העשי׳ ואפי׳ בריאה ויצירה, והיינו משום שבאצי׳ מאיר הבורא ית׳ בגלוי ואינן נפרדים לעצמן אלא כמו שהוא קמי׳ ית׳, אבל בבי״ע יש צמצומי׳ רבים ונדמה להן שהן נפרדין ולא כמו שהוא באמת קמי׳ ית׳ שהרי באמת גם בי״ע אינן נפרדים כלל כנ״ל, ומעכשיו יובן קצת איך יכול להיות התהפכות מהות הנברא לאלקות, והוא כשירצה הבורא ית׳ לגלות להנברא בחי׳ אורו ית׳ בלי הסתר פנים כ״כ עד שיראה עצמו בטל באמת להבורא כזיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש דהיינו לפי שיתגלה לו כדור השמש שהוא באמת בתוכו אלא שאינו רואה מחמת ההסתר כמ״ש בלק״א שם פ׳* הרי כשיהי׳ לו ביטול זה לא יהי׳ בחי׳ נפרד ויש כלל לעצמו וזהו בחי׳ אלהות כדלעיל שבחי׳ אצי׳ הוא שיש בהם הביטול הזה ואינן נפרדים כו׳ והריני קורא בו שנתהפך ממהות נברא למהו׳ אלקות, אבל לא חלילה למהות הבורא ית׳ שאין לו דמיון כלל ומרומם ונשגב כנ״ל ואדרבה כשנתהפך למהות אלקות ה״ז שמרגיש יותר איך שהוא באמת כלא חשיב לגבי הבורא ית׳ וכל הקרוב קרוב להבורא ית׳ ענינו שמרגישי׳ הביטול יותר ויותר כנלע״ד להסביר הענין ומדברי אאזמו״ר ז״ל במאמר המתחיל איהו וחיוהי כו׳ לקחתי זה וגם ראי׳ לזה מענין בחי׳ שבת תתאה הנזכר בביאור ע״פ את שבתותי תשמרו ע״ש ואם שגיתי אתי תלי׳ וה׳ יכפר משוגתי).

בלק״א שם פ׳: לא נסמן בכת״י, והוא בפרק נב.

אז ישיר משה ובנ״י כו׳. וארז״ל במד״ר ר״פ כ״ג ההי״ד נכון כסאך מאז אמר ר׳ ברכי׳ בשם ר׳ אבהו אעפ״י שמעולם אתה לא נתיישב כסאך ולא נודעת בעולמך עד שאמרו בניך שירה לכך נאמר נכון כסאך מאז, משל למלך שעשה מלחמה ונצח ועשו אותו אגוסטוס אמרו לו עד שלא עשית המלחמה היית מלך ועכשיו עשינוך אגוסטוס, מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס אלא המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב, כך אמרו ישראל באמת עד שלא בראת עולמך היית אתה משבראת אותו אתה הוא אלא כביכול עומד שנאמר בחבקוק סי׳ ג׳ פסוק ו׳ עמד וימודד ארץ אבל משעמדת בים ואמרנו שירה לפניך באז נתיישבה מלכותיך וכסאך נכון הוי נכון כסאך מאז באז ישיר עכ״ל המדרש. ובמ״כ פי׳ דאגוסטוס הוא מלך אדיר ובערוך משמע דהוא כענין קיסר, וכן מבואר במדרש אסתר ספ״א. ולהבין זה יש להקדים מארז״ל א״ת מורשה אלא מאורסה שהתורה נקראת כלה וישראל הוא בחי׳ חתן וא״כ משמע מזה שנש״י הם למעלה מהתורה ולפעמים נראה להיפך שהתורה הוא למעלה מכנ״י וישראל מתקשראה באורייתא ובאמת שניהם אמת שיש מעלה יתירה בישראל יותר מבחי׳ התורה והינו שישראל ממשיכים אוא״ס ב״ה שיתלבש בחכמת התורה (עמ״ש מזה כי עמך מקו״ח בפי׳ המשפילי לראות בשמים ובארץ כו׳) וזהו שארז״ל כל העוסק בתורה לשמה פי׳ לשם התורה עצמה להמשיך אלי׳ שפע אוא״ס ב״ה שיתלבש בה (ועמ״ש בד״ה שה״ש ומ״ש בד״ה זכור את יום השבת גבי וכדי להעלות התורה ולקשרה באוא״ס ב״ה שלמעלה מבחי׳ אדם כו׳ ועמ״ש בד״ה אז ישיר עלי באר כו׳ בענין בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנק׳ ראשית ועמ״ש בד״ה ביום השמע״צ בענין שמחת התורה שהתורה היא שמחה לפי שאז מתלבש בה הקב״ה ע״ש בענין עוטה אור כשלמה) ויש מעלה יתירה בהתורה שלמעלה מישראל שמגבהת את האדם העוסק בה למעלה להתקשר באור א״ס ב״ה (והענין י״ל כמ״ש בד״ה יונתי שבנש״י יש ב׳ בחי׳ הא׳ שורש הנשמה שעלה במחשבה הקדומה וזהו למעלה מהתורה דמחכמה נפקת והב׳ הנשמה המלובשת בגוף וזהו למטה מהתורה ולכן מצד שורש הנשמה היא ממשכת אור א״ס בהתורה ואיך תגיע לשרשה זה זהו ע״י ק״ש ותפלה סולם מוצב כו׳ ואח״כ ממשכת האור גם בהנשמה המלובשת בגוף, ואמנם בד״ה זכור את הנ״ל נתבאר שכח זה בהנשמה להעלות התורה כו׳ זהו מצד בירור נה״ב וכמו והחיות נשאות כו׳ בחי׳ כמראה אדם לבחי׳ ומדריגת כי לא אדם הוא) וכן במצות מברך עליהם עובר לעשייתן אשר קדשנו במצותיו נמצא ישראל מקבלים בחי׳ קדושה עליונה מהמצות הרי שהמצות הם למעלה מנש״י שע״י המצות מתקשרי׳ ישראל באור א״ס ב״ה (ועמ״ש בד״ה והיה מספר בנ״י בענין פקדת ארץ כו׳ ובד״ה ראשי המטות שע״י קיום המצות נמשך בנש״י הרצון ואה״ר כו׳ ע״ש) ויש מעלה יתירה בישראל יותר מן המצות דהיינו שהם מקיימים את המצות וממשיכים אור א״ס ב״ה שיתלבש בהמצות שהם הכלים להשראת אוא״ס ב״ה. וכנודע שרמ״ח מ״ע הם ט״ס דז״א ספ״ט עולה פ״א

ובכל אחד רת"ס הכל רמ"ג וה"ח המגדילין הם רמ"ח מ"ע רמ"ח אברים דמלכא אשר אברים הם בחי' כלים וישראל המקיימים את המצות הם הממשיכים אור א"ס ב"ה שיהי' נמשך ומתלבש ברמ"ח כלים דז"א כמו עד"מ מצות הצדקה הוא כלי החסד דאצילות וע"י שישראל נותן צדקה ממשיך עליו אור החסד מאוא"ס ב"ה שיהי' נמשך ומתלבש בכלי החסד דאצי' (וזהו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו פי' אברהם הוא חסד ואהבה וע"י קיום מצות צדקה ממשיכים אוא"ס ב"ה על אברהם כו', וכמ"ש מזה בד"ה אשירה כו' כי גאה כו') וזהו ועשיתם אתם שישראל עושים ממש את המצות וזהו ענין כאלו עשאוני וזהו שאנו מבקשים בשבת ויו"ט קדשנו במצותיך אעפ"י שכבר אומרים אפילו בימי החול אשר קדשנו במצותיו כו' אלא כי אקב"ו זהו רמ"ח אברים דמלכא בחי' כלים, והנה עליות התומ"צ הוא בשבת שאז הוא עליית הכלים לקבל אורות עליונים גבוהים יותר וע"ז אנו מבקשים קדשינו במצותיך דוקא דהיינו האורות העליונים שהם המצות שהקב"ה עצמו מקיים שנמשך להיות אנת חכים שמתלבש בחכמה ע"י עסק התורה כו' וחסד בחסד כו', העולה מזה שיש מעלה יתירה בהמצות שלמעלה מישראל שבהם וע"י יוגבהו ישראל להתקשר בו ית' ונעשה עי"ז מרכבה למדות דאצילות כמ"ש באברהם הלוך ונסוע הנגבה שהי' מרכבה למדת החסד דאצילות כך הנותן צדקה עד"מ נעשה מרכבה למדת החסד דאצילות, נמצא נתעלה ע"י קיום המצוה להיות מרכבה למדת החסד דאצי' וכמ"ש בתניא פ' כ"ג שנעשה כגוף לנשמה לרצון העליון כו' מרכבה ממש לרצון העליון כו' ע"ש, וגם זה אמת שהוא הממשיך אור ושפע לכלי החסד דאצילות.

ב) **והנה** עד"ז הוא בענין נס דקי"ס שהפך ים ליבשה והעביר ישראל בתוכו שיש בזה ג"כ ב' בחי' ומדריגות הנ"ל דהנה ים הוא בחי' עלמא דאתכסיא וארץ הוא בחי' עלמא דאתגליא אשר עלמא דאתכסיא הוא למעלה מבחי' עלמא דאתגליא ועיין בתניא פכ"ו שכתב וקרבת הוי' היא ביתר שאת ומעלה לאין קץ בעלמא דאתכסיא כי שם תבין עוזו ויושב בסתר עליון כו' ולעתיד יתגלה עלמא דאתכסיא כו' יעו"ש, וזהו שכתוב לעתיד ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים כו' וכמ"ש במ"א. והנה כשהפך ים ליבשה היינו שנעשה מאתכסייא אתגלייא ועברו ישראל בתוכו זהו עלייה גדולה לישראל אשר הן ירדו בבחי' עלמא דאתגלייא וכשעברו בים ביבשה זכו לגילוי עלמא דאתכסייא ע"ד ומלאה הארץ דעה ומזה נמשך מה שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל על נהר כבר כו', וז"ש עד יעבור עמך הוי' פי' כי יש שם הוי' המהווה עלמא דאתגלייא ויש שם הוי' המהווה עלמא דאתכסייא ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל כו' והם בעברם בים עברו למעלה משם הוי' המהווה עלמא דאתגלייא נמצא שע"י שעברו בים שהעביר ישראל בתוכו עי"ז הוא שנתעלו למעלה מעלמא ואתגלייא, נמצא שהים הגביה אותם והיינו להיותו למעלה מהם כי הם מעלמא דאתגלייא

בחי' ארץ והים הוא עלמא דאתכסייא ומה גם שנמצא בו בחי' הרצוא והסתלקות למעלה שזהו ענין גלי הים, וכמ"ש בזוהר פ' נח דס"ט ב' ע"פ בשוא גליו אתה תשבחם, תשבחם ממש שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי כו' עיי"ש, ועמ"ש בפרדס ערך גלים ועמ"ש במ"א ע"פ גן נעול ועיין בזוהר פ' נח דס"ג סע"א ופ' ויחי דרמ"ט ע"ב וזהו מעלה יתירה שבבחי' ים יותר מבישראל עד שהם נתעלו על ידו והעביר ישראל בתוכו וכנודע ג"כ ענין י"ב בקר שהם המרכבה והים עומד עליהם מלמעלה והי"ב בקר הם נקראים י"ב שבטים והים עליהם מלמעלה בבחי' מקיף למעלה מהדעת שלהם וכשעברו בים הרי זה עלייה גדולה להם אך עכ"ז נמצא ג"כ מעלה יתירה בישראל יותר מבחי' עלמא דאתכסייא שהוא הים עד שבעברם בתוכו נתבטל הים מפני שורש נש"י שהוא למעלה גם מעלמא דאתכסייא ועי"ז נהפך הים ליבשה וכמש"נ במ"א שים הוא בחי' מל' דעיגולים ונש"י הם מבחי' יושר וזהו ישראל ישר אל וכמ"ש את האדם ישר ולזאת בעברם בתוכו נתבטל הים לפניהם ונקרע לי"ב קרעים שכבש אר"י דיושר לאר"ח דעיגולים כמ"ש בע"ח שבחי' יושר הוא גבוה בשרשו מבחי' עיגולים שעיגולים הם מבחי' נפש ויושר הוא בחי' רוח כו' וכמ"ש מזה ג"כ בלק"ת פ' שלח ד"ה טובה הארץ פ"ב, ושני הענינים אמת דהיינו שבחי' הפנימיות של ישראל הוא למעלה מבחי' עלמא דאתכסייא כי שרשם הוא במח' הקדומה וכמ"ש במ"א בענין בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם למעלה מבחי' הנהר כו' ועמ"ש בלק"ת בד"ה אלה מסעי דרוש השלישי ובהביאור בענין פי' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם. וזהו בחי' הפנימיות שבכ"א מישראל דהיינו בחי' משה שיש בכל אחד מישראל דהיינו בחי' הדעת שבכנ"י מה שמקבלת מבחי' דעת העליון שבע"ס דאצי' וכמ"ש בתניא ר"פ מ"ב, ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם בפנימיותם מקבלים מבחי' משה ע"ש בענין כי תקנה ע"ע וע' בענין הדעת שהוא ממשיך הפנימיות ע"פ לא הביט און כו' וע"פ מים רבים בפ' תולדות וע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו' ועי"ז נאמר בוקע הים לפני משה כו' לפני משה דוקא נבקע הים שנתבטל לגמרי מפניו וכמ"ש במ"א ע"פ הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו אבל בחי' החיצוניות שבנש"י הוא למטה מבחי' ומדריגת עלמא דאתכסייא שהוא בחי' ים כנ"ל בענין י"ב בקר והים עומד עליהם כו' וזהו נק' בנ"י ע"ד ברא כרעא דאבוה שהוא בחי' נה"י שמבחי' ישראל כו' ועמ"ש בענין פי' בני ישראל בד"ה ואלה שמות בנ"י ולזאת הי' העלי' שלהם ע"י שעברו בתוך הים שנתעלה עי"ז מעלמא דאתגלייא לעלמא דאתכסייא שיהי' להם גילוי עלמא דאתכסייא כו' כנ"ל.

ג) **וביאור** הדברים יובן ע"פ מ"ש בד"ה ואתה הרם כו' שבדרך כלל נחלקים כל העולמות לג' בחי' בי"ע והם בחי' מחשבה דיבור ומעשה שהם בחי' סדר ההשתל' משא"כ בריאה מאצילות אינו בסדר השתל' כ"א יש מאין והנה כמו"כ באצילות יש בחי' בי"ע שהוא סדר ההשתלשלות אבל

הבריאה שבאצילות מאצי' שבאצילות הוא יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא יש מאין מבחי' כתר שהוא אצילות שבאצי' כו', ועד"ז גם למעלה יותר שא"ק נק' אדם דבריאה יש מאין מאור אין סוף כו' משא"כ מבריאה ליצירה הוא בחי' השתל' והנה ידוע מענין יוצר אור ובורא חושך שבחי' בריאה שהוא מח' הוא עלמא דאתכסייא לכן נק' חושך שאינו מושג כמו המח' שהוא העלם ויוצר אור דיבור יצירה הוא גילוי כו', ועמ"ש מזה בד"ה מי מנה עפר יעקב והנה בעבודה ג"כ ג' בחי' מחדומ"ע זהו סדר השתל' וכמו משכל למדות כו' אבל יש בעבודה בחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות והוא רעותא דליבא בכל מאדך בלי גבול למעלה מהשכל והמשכה זו הוא ע"י דעת העליון בחי' משה שהוא הממשיך מלמעלה מסדר ההשתל' וכמ"ש בביאור ואלה המשפטים וזהו ענין ואתה הרם את מטך כו' וכמו יד הרמה ולכן ע"י גילוי זה נבקע הים כי ים הוא עלמא דאתכסייא בחי' מח' ובריאה וכ"ז הוא ההעלם שבסדר ההשתלשלות אבל ע"י גילוי מלמעלה מסדר ההשתל' הרי שם ההעלם והגילוי שבסדר ההשתל' הן שוין וכנודע מענין כחשיכא כאורה ולכן ע"ז הפך ים ליבשה כו' וזהו ענין המבואר לעיל שבפנימיות נש"י הוא למעלה מהים ועלמא דאתכסייא דהיינו הפנימי' הוא שמשם נמשך הרעותא דליבא שלמעלה מסדר ההשתל' ולכן לגבי בחי' זו נאמר בוקע הים לפני משה וכנ"ל כי משה הוא דעת עליון כו' ולגבי החיצוניות דנש"י שהן בחי' עלמא דאתגליא הרי זהו עלייה מה שעברו בתוך הים עלמא דאתכסייא וכנ"ל וזהו מ"ש לגוזר ים סוף לגזרים כל"ח והעביר ישראל בתוכו כל"ח דלכאורה הוא כפל לשון דהכל ענין אחד אך באמת הוא ב' דברים הא' מה שנקרע הים זהו ע"י גילוי שרש נש"י מה שעלה במח' וזהו ענין בוקע הים לפני משה בחי' דעת עליון וזהו מה תצעק אלי ר"ת אמת כי דעת העליון נמשך מבחי' תיקון ואמת כו' דהיינו גילוי אמת הוי' לעולם מה שלמעלה מעלה מסדר ההשתל' ועל גילוי זה אמר כי לעולם חסדו, ועוד זאת והעביר ישראל בתוכו כל"ח פי' בחי' חיצוניותם של נש"י שהוא הנשמות שבגופים שמבחי' עלמא דאתגליא העבירן בתוך הים דהיינו שהעלה את חיצוניותן אל בחי' פנימיותן ע"י עברם בתוך הים ואז דוקא השיגו בחי' ומדריגת רעותא דליבא הנמשך מצד שרש נשמתם למעלה מסדר ההשתלשלות שע"י עברם בתוך הים נתאחד בחי' החיצוניות עם הפנימיות וע"ז אנו מבקשים ויחד לבבינו כו' פי' שיתיחד בחי' חיצוניות הלב הנמשך מהשכל עם פנימיות הלב שלמעלה מהשכל וכמ"ש בד"ה מי מנה הנ"ל וזהו אז ישיר משה ובנ"י פי' משה ובנ"י נתחברו ביחד ממש עד שאמרו שירה א', ועיין בגמרא דסוטה דל"א ע"ב דאמור כולהו בהדי הדדי כו' שעם היות בחי' משה זהו מדעת עליון שלמעלה מסדר ההשתל' שלמעלה גם מבחי' ים ובנ"י הן אדרבה למטה מבחי' ים, אך בקי"ס נתחברו ב' הבחינות יחד והיו לאחדים ממש לפי שהעביר ישראל בתוכו והאיר בהם בחי' פנימיותן ושרשן שזהו בחי' משה, וזהו שכתוב במדרש ש"ר פכ"ב אז ישירו משה ובנ"י ל"צ אלא אז ישיר משה

כו' דהיינו כי ישירו הוי משמע שבחי' שירת בני ישראל זהו ענין בפני עצמו אבל אומרו ישיר משה ובנ"י היינו שבחי' משה מאיר גם בכאו"א מישראל, וזהו ג"כ ענין אומרו אז ישיר ולא נאמר וישר משה ובנ"י ע"ד ותשר דבורה וברק כו', וכמ"ש באלשיך, אך הענין כי אז הוא מדריגה א' ישיר הוא מדריגה השני' והן הן ב' מדריגות דמשה ובנ"י שאז הוא בחי' משה ישיר הוא בחי' בנ"י, כי הנה אז היינו מקדם כמארז"ל בבר"ר פ"א בענין נכון כסאך מאז שכסא הכבוד קדם לבריאת העולם וכן במשלי סי' ח' כ"ב כתיב קדם מפעליו מאז והיינו ע"ד מ"ש גבי ק"ס ויולך ה' את הים ברוח קדים כו' דהיינו המשכה מבחי' קדמונו של עולם היינו מבחי' עתיק יומין שק"ס בעתיקא תליא והיינו ממש בחי' משרע"ה שנמשך מבחי' קדם ועד"ז הוא ענין מלכין קדמאין שבזוהר ובס' מאורי אור כתב דעת נק' קדם והיינו בחי' משה שהוא דעת עליון כו' גם התורה נק' קדם כמ"ש רז"ל ע"פ קדם מפעליו מאז והתורה נקראת תורת משה וכמ"כ בחי' משה שבכל אחד מישראל נק' אז וקדם שזהו ענין ישראל עלו במח' הקדומה וכמארז"ל מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, ועמ"ש בד"ה ביום הח' שילח את העם ועמ"ש מזה בד"ה ראה אנכי בענין משכיל לאיתן האזרחי שזהו"ע פי' האזרח בישראל דלשון האזרח היינו מאז ומקדם כו', וזהו בחי' משכיל שלמעלה מהשכל המושג אמנם ישיר הוא אדרבה לשון עתיד ולא לשון קדם והיינו כי בחי' שירה הוא ההעלאה ממטה למעלה כנודע מהמגיד נ"ע בענין כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו' דהיינו בחי' חיצוניותן של נש"י שנשפלו ונמשכו למטה שצריך להעלותן בבחי' העלאות מ"ן מלמטה למעלה אל בחי' הפנימיות שלהם כו' (וי"ל כי ישיר הוא השירה וההתפעלות הנמשך מהשכל שלפי ההשגה כך היא ההתפעלות משא"כ בחי' אז הוא משכיל לאיתן כו' אך כאן נתחברו ב' הבחי' להיות אז ישיר א"נ כמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצוניות ומפתחות הפנימיות שההתפעלות מבחי' מלכותו ית' זהו נק' מפתחות החיצוני' משא"כ מפתחות הפנימי' זהו ההתפעלות מעצמות אוא"ס ב"ה ועיין מזה בד"ה אתם נצבים ועד"ז י"ל כאן ישיר היינו ע"ד שיר המלאכים וצדקתך ירננו, ע' ד"ה רני ושמחי וזהו בחי' מפתחות החיצוניות אבל אז זהו ההתפעלות מעצמותו ית') וזהו כענין השיר הנמצא אפי' בכלים דאצילות וכמ"ש במ"א בענין למען יזמרך כבוד כו' ועמ"ש ע"פ ההר ויצא בענין וחסידיך ירננו שזהו למעלה ממדריגת שיר הלוים ושם נתבאר דבחי' וחסידיך זהו כענין קולו של משה ועמ"ש ע"פ שיר השירים דפי' השירים היינו ב' בחי' שירים שהם ב' בחי' כלה שכינתא עילאה ושכינתא תתאה וי"ל שזהו ב' המדריגות דמשה ובנ"י כי משה זכה לבינה דהיינו שכינתא עילאה וע"ש דב' בחי' אלו זהו ענין ב' בחי' יחו"ע ויחו"ת והיינו ב' מסירת נפש שבאחד ובכל נפשך כו' והיינו ביטול אמיתי וביטול היש דלפי' זה א"ש שהם ב' בחי' דמשה ובנ"י כי משה הוא ונחנו מה בחי' יחו"ע ולכן לא אמר בשכמל"ו שהוא יחו"ת כו' וזהו אהללה ה' בחיי אזמרה לאלקי

בעודי היינו שירה פנימיות וחיצוניות כמ״ש בסידור והנה ע״י העלאה זו ממשיכים בחי׳ שיר השירים ר״ל בחי׳ שיר שמלמעלה למטה דהיינו שירו של הקב״ה שלמעלה מב׳ בחי׳ השירים הנ״ל והוא מ״ש ובלילה שירה עמו כו׳ בתהלים מ״ב והוא המשכת בחי׳ תענוג עליון שזה״ע גניזת טעמי התורה זרקא סגול להיות ההמשכה בבחי׳ חכמה שהיא התורה ועמ״ש ג״כ בד״ה ויהי מקץ כו׳ וזהו ואהי׳ שעשועים יום יום ועל המשכה זו נאמרה אשירה להוי׳ פי׳ להמשיך אוא״ס ב״ה בחי׳ שעשועים ותענוג עליון שיומשך בשם הוי׳ יו״ד חכמה כו׳ כמ״ש בד״ה אשירה שזהו״ע ושמרו דרך הוי׳ כו׳ ועמ״ש ע״פ שוש אשיש בהוי׳ ובענין ויספו ענוים בהוי׳ שמחה וזהו משכיל לאיתן האזרחי חסדי ה׳ עולם אשירה ועמ״ש מזה בד״ה שיר השירים הנ״ל וזהו ענין כי גאה גאה הראשון בחולם והשני בקמץ אשר גאה בחולם הוא לשון זכר וגאה בקמץ הוא לשון נקבה והיינו כמ״ש בענין שה״ש שיר בחי׳ שיר התחתן מלמעל׳ למטה שנמשך ומתחבר בבחי׳ השירים דכלה שמלמטה למעלה וזה״ע ובלילה שירה עמו שירה בחולם לשון זכר (ע״ד מ״ש בישעי׳ כ״ו א׳ השיר הזה וכתיב השיר יהי׳ לכם שם ל׳ כ״ט), ואעפי״כ כתיב שירה בה״א בחי׳ נקבה אלא דהיינו שיתאחדו בחי׳ אורות של המשפיע והמקבל כו׳, ועד״ז הוא ענין גאה גאה שהוא ענין היחוד הנ״ל ולכן ארז״ל קשה לזווגן כקי״ס הרי דבחי׳ יחוד שייך לקי״ס והיינו לפי שבקי״ס הי׳ התחברות או״י דישראל ואו״ח דים שזהו ענין יחוד הנ״ל ועיין בזהר תרומה דקמ״ה ע״ב ע״פ ויהי שירו חמשה ואלף כו׳ וזהו אז ישיר משה ובנ״י את השירה הזאת הוא בחי׳ נוק׳ והעלאה כמ״ש בזהר פ׳ וילך דרפ״ד סע״ב ודרפ״ה ע״א ועי״ז אח״כ אשירה להוי׳ השיר שמלמעלמ״ט כו׳ ועיין בזהר תרומה דקל״ח א׳ ע״פ מזמור שיר ליום השבת ולקמן ית׳ דשיר דמשה זהו עצמו חיבור ויחוד ב׳ שירים דדכר ונוקבא ושניהם אמת.

ה)* **ועתה** יובן מאמר המדרש הנ״ל המלך עומד כו׳ כך אמרו ישראל כו׳. דהנה עד״מ באדם שעומד על הרגלים והרגלים הן מתחילין מחצי גופו של אדם ולמטה וכשעומד על רגליו אזי הרגלים תופסים מקום כמעט לחצי גופו אבל כשיושב על הכסא אזי משפיל א״ע היינו ראשו וגופו שנעשו הם קרובים למטה יותר מאילו עמד, וגם מגביה רגליו מן הארץ כנודע מענין הדום רגלי ומכווץ אותם תחתיו עד שאינן תופסים מקום כ״כ והם בטילים לגבי גופו שהוא נראה עיקר אז, והפך מבעמידה שאז רגליו תופסים מקום, ויש שהם כמעט החצי מכללות גופו. ועד״ז יובן הנמשל למעלה דהנה פי׳ רגליו למעלה באלקות הוא עולם העשי׳ כי עד״מ גוף האדם נחלק לג׳ בחי׳ דהיינו ראש וגוף ורגליים שהם חב״ד חג״ת נה״י והנה חב״ד דאצילות מאירים בבריאה וחג״ת ביצירה ונה״י בעשי׳ וכמ״ש בתניא פל״ט וע״כ בחי׳ עשי׳ נק׳ רגלים והמלאך

ה) : לא נסמן בכת״י ציון אות ד.

סנדל הוא לבוש לבחי' הרגל. עמ"ש מזה בד"ה מה יפו פעמיך כו', והנה ידוע דעולם העשי' הוא מסתיר על אלקות יותר הרבה מביצירה ובריאה ולכן נאמר בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהפסיק בין יצירה לעשי' כמ"ש במ"א בד"ה חייב אינש לבסומי בפורי' ובד"ה מי מנה עפר יעקב כו' ועמ"ש בד"ה וברכך כו' בכל אשר תעשה בענין שהשם המחי' עשי' הוא אל אדני גימט' צו ועמ"ש מזה בביאור דאלה מסעי וזהו ענין אלא כביכול עומד פי' שהשפעה נמשך ע"י נה"י דוקא שהוא עולם העשי' ואזי מוסתר גילוי האור שעד"מ הרגליים מסתירים על הגוף ומכסים אותו להיות נראה עולם העשי' ליש ודבר בפ"ע אבל משעמדת לנו בים ואמרנו שירה לפניך באז נתיישבה מלכותיך כו' פי' מעלת היושב על הכסא שהרגליים הם טפלים אלא ראשו וגופו נשפלים ונמשכים למטה כך עד"מ למעלה הוא התגלות אוא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' נה"י ועשי' המסתירים כ"א מבחי' חב"ד חג"ת שבבריאה יצירה כו', ועמ"ש מזה בלק"ת סד"ה ראו כי ה' נתן לכם את השבת ושם פ"ו. וביאור הדבר הינו שיש בחי' נשמה וגוף ויש לבושים והיכלות אשר הנשמה והגוף מתאחדין יחד משא"כ הלבושים הם מסתירים וכ"ש ההיכלות. והנה רגליו הינו בחי' לבושים שהם מסתירים על הגוף שהנשמה והגוף הם בחי' אורות וכלים משא"כ הלבושים מסתירים וכ"ש ההיכלות וזהו ענין עומד ויושב שעומד על רגליו היינו בחי' לבושים המסתירים וכמ"ש בזהר פ' לך לך דף פ"ז ע"א ע"פ אורח ברגליו לא יבא שהמלאכים נק' רגליו שהם תחת הקב"ה ובאברהם לא אזיל קמי' מלאך כ"א הקב"ה ועד"מ ביצי"מ נאמר אני ולא מלאך כו' ועיין מזה בסוף מאמר הפסיעות להרח"ו שנדפס בסוף ספר חסד לאברהם ועמ"ש בת"א סד"ה ותוסף אסתר כו' ותפול לפני רגליו כו' וידוע שהמלאכים הם שלוחי השפע ועל ידם נמשך הריבוי ההשתל' עד שמוסתר הגילוי אבל בחי' יושב היינו שאין הלבושים מסתירים כ"א הגילוי מבחי' גוף שהם הכלים שבתוכן האורות והנשמה כו' ועיין בע"ח שמ"א בסופו דאצי' הוא בחי' נשמה ובריאה גוף דיצירה לבוש ועשי' היכל. והנה קי"ס הוא גילוי עלמא דאתכסייא שהוא בריאה ומחשבה שנעשה בבחי' עלמא דאתגלייא נמצא אז הגילוי מבחי' גוף ממש למעלה גם מיצירה שהם לבושים וכ"ש מעשי' שהוא היכלות המסתירים ומעלימים ביותר ועז"נ נכון כסאך מאז באז ישיר שהוא המשכה מקדמונו של עולם וע"ד מ"ש בזהר בשלח ד' נ"ד א' בענין אז סד אתנהיר נהירו דעתיקא כו' דהיינו הארת הכתר הנק' אלף פלא שמאיר בזיין שהוא המל' ע"ז דוקא נתיישבה מלכותיך וכמ"ש המגביהי לשבת וכמ"ש לעיל שכדי להיות השינוי הגדול בסדר ההשתל' שמבחי' עלמא דאתכסייא מאיר ממש בבחי' גילוי שזהו ענין הישיבה שלמעלה מהעמידה הוצרך להיות ההמשכה מלמעלה מסדר ההשתל' כו' וזהו מכון לשבתך פעלת הוי' פי' שגם ההכנה של הכסא פועל הכל בחי' הוי' היינו המשכה מבחי' קדמונו ש"ע והנה המשכה זו הוא ע"י רעותא דליבא שהוא ג"כ מבחי' אז דהיינו למעלה מהשתלשלות

כנ"ל וזהו משאמרנו שירה לפניך באז ישיר כו' וכנ"ל שעי"ז אשירה לה' המשכת תענוג עליון נהירו דעתיקא כו' בחי' כי גאה גאה, וזהו ענין המשל אגוסטוס יושב פי' מלך אדיר דהיינו בחי' מל' דא"ס כו' וזהו שאומרים בישתבח אחר שירת אז ישיר מלך יחיד כי יחיד היינו בחינת עתיק ח"א נק' אחד, והנה בברוך שאמר אומרים יחיד חי העולמים מלך שלהיות נמשך מבחי' יחיד להיות בחי' מלך הוא ע"י חי העולמים היינו צמצומים רבים עד שנמשך ביסוד וז"א הנק' חי וממנו מקבלת המל' ומזה נמשך סדר ההשתל' להיות מלך עומד כו' והיינו כשהמל' מקבלת מנה"י בחי' רגל כו' אבל ע"י שירת אז ישיר שאמרנו לפניך שירה על הים באז שהוא רעו"ד עולה המל' הנק' מלך לקבל מבחי' יחיד ממש נהירו דעתיקא, וזהו ענין אז כו' וזהו ענין המלך הגדול והקדוש כו' וע"י נהירו דעתיקא דוקא נמשך בחי' כסא הנ"ל. ומזה יובן מ"ש במ"א בענין השמים כסאי שמים היינו מקיף בכל מאדך שעי"ז דוקא נמשך בחי' כסאי והיינו לפי שבחי' כסאי וישיבה זהו גילוי שלא כסדר ההשתל' שלא יסתיר כלל העשי' ואפי' היצירה כו' ומוכרחת להיות מקור ההמשכה זו מלמעלה מסדר ההשתל' וז"ש ועתיק יומין יתיב שלהיות בחי' ישיבה זהו נמשך מבחי' עתיק יומין דוקא. והנה לע"ל כתיב ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות וע' מזה בהשמטת זהר ח"א סי' כ"ט, שהלבושי' המסתירים הם הרגלים וגם כמ"ש בשתים יכסה רגליו כו' יוכלל במקורם בבחי' הכלים ולא יהי' עוד לבושים המסתירים כ"א אורות וכלים ולכך יהי' הגילוי אף בעשי' והיינו כמ"ש בזהר פקודי עד דמטי רגלי' ברגלין ופי' בספר הגלגולים הובא במק"מ בפ' פקודי בזהר דרנ"ח ע"א שזהו הבירור שיתבררו גם בחי' הרגלים שהוא הבירור האחרון ואזי כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים כמ"ש בזהר שם דהיינו כשיובררו בחי' הרגלים בשלימות אזי יהי' ועמדו רגליו כו', וזהו מיד שיושלם בירורם, אמנם אח"כ יתעלו עוד יותר שיהי' כמ"ש בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה' בירמי' סי' ג' פסוק י"ז דהיינו גילוי גופא דמלכא כביכול שלמעלה מבחי' רגליים כו' כנ"ל. (וע' בזהר פקודי דרנ"ח א' משמע רגליים הוא ענין הברייתות שהם לבר מגופא ולכן הברייתות נתרבו בבית שני דוקא ואח"כ, וע' מזה בפ' שמות סד"ה קול דודי גבי ובכל עבודה בשדה גם בד"ה ואלה שמות ופ' חיי שרה ע"פ ויצא יצחק לשוח וכשיושלם הבירור זהו ענין ועמדו רגליו כו' ואח"כ יהי' גילוי פנימי' התורה שהוא בחי' גופא שלמעלה מבחי' ברייתא שהם לבר מגופא). ומכ"ז יובן ג"כ ענין ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים ופי' בזהר ס"פ בשלח דס"ה ע"ב דרפידים היינו ריפוי ידים דרפו ידיהן מאורייתא דקוב"ה, וכ"ה בילקוט בשם המכילתא, כי התורה בחי' גופא כו' ולכן קודם מ"ת כתיב ויסעו מרפידים כו' והנה רגלי' יורדות כו' ע"כ נלחם עמלק עמהם וזהו ויזנב כו' אחריך וכמו ויגע בכף יריכו וזהו כי יד על כס כו' שאין הכסא שלם מחמת בחי' עמלק אבל לע"ל שיהי' התגלות כסא ה' אזי כי מחה אמחה כו' וזהו מתחת השמים

כי השמים כסאי כו׳ ושם בלא״ה אין יניקה לעמלק אלא גם מתחת השמים אשר שם מאיר רק בחי׳ רגל כמ״ש והארץ הדום רגלי הנה גם משם כי מחה כו׳ לע״ל. והנה כתיב אם תשיב משבת רגליך כו׳ או תתענג כו׳ כי ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כו׳ שאז אין נמשך החיות ע״י עשי׳ ויצירה כ״א מבחי׳ בריאה מח׳ כו׳, ובזהר ויחי דרל״ט א׳ למלכא דהוה יתיב בכורסיא אקרי מלך עילאה כד נחית ואזיל לגבי עבדי מלך זוטא אקרי ע״ש שזהו ענין א׳ זעירא כו׳ ועמ״ש מזה סד״ה לא הביט און כו׳ ובד״ה והי׳ מדי חודש וזהו שבשבת נאמר אז תתענג כו׳ אז דוקא וכמ״ש בביאור דכי אתה נרי דבשבת הוא עליית המל׳ והוא בחי׳ מלך יחיד ע״ש וזהו ג״כ ענין אז יבקע כשחר אורך כו׳ ע״י אז יבקע כו׳ וכמו בוקע הים ע״י אז ישיר כו׳ וזהו ג״כ ענין אז תקרא פי׳ ע״י רעו״ד ועי״ז וה׳ יענה כו׳ גם ענין אז שייך ביוכ״פ כדכתי׳ ולקדוש ה׳ מכובד אז תתענג כו׳ והיינו ענין א׳ למעלה ח׳ למטה שבהוצאות דיוכ״פ שזהו ענין התחברות א׳ עם ז׳ וזהו אז תשמח בתולה במחול מל׳ מחילת עוונות כו׳ עמ״ש מזה בד״ה ביום השמיני שילח גם אז ז׳ היכלות וא׳ היינו היכל קדה״ק, וזהו ענין יוכ״פ שכה״ג נכנס בהיכל קד״ק כו׳. ועוד יובן ענין משבת רגליך כמ״ש במ״א בביאור דהשמים כסאי בענין הדום רגלי שזהו ע״ד מ״ש בע״ח קיפל א״א את רגליו כו׳ וכן ביעקב נאמר ויאסוף רגליו אל המטה כו׳, עוד יובן בענין אז שזהו ענין ח״פ אמת שבאוי״צ ששם נאמר קי״ס ובזהר ג׳ ח״א דמ״ג א׳* פי׳ אז כענין למנצח על השמינית גם יש לומר שזהו ענין תיקון ז׳ מלכין דתהו על ידי מלך השמיני הדר כו׳ וזהו ענין אז אהפוך כו׳ שכם אחד ועיין מ״ש על פסוק ואני נתתי לך שכם אחד כו׳ וזהו שכתוב ביוסף ויהי מאז הפקיד אותו בביתו כו׳ עיין במדרש רבה בשלח פכ״ג הנ״ל, ועיין עוד מענין אז ברע״מ ס״פ פנחס דרכ״א א׳ וזהו ענין המלך המרומם לבדו מאז ואפ״ל בפי׳ הפסוק הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל פי׳ שבנש״י יש בחי׳ ראש ורגל כמ״ש סוף ד״ה שמאלו תחת לראשי שבפ׳ תשא שהניצוץ המתפשט למטה בגוף נק׳ רגל לגבי עיקר בחי׳ הנשמה שהיא בחי׳ מקיף תק׳ ראש ע״ש. והנה ע״י שהפך ים ליבשה שעי״ז נתחברו ב׳ שירות דמשה ובב״י ראש ורגל כו׳ מזה נמשך הכח גם לבחי׳ רגל להיות בנהר יעברו היינו למעלה מבחי׳ נהר יוצא מעדן שהוא סדר ההשתל׳ כ״א למעלה מהשתל׳ כו׳ וזהו ג״כ ענין מצות ראי׳ בג׳ רגלים שאז עולים לבחי׳ בנהר יעברו ברגל כו׳ ונתקנו גם בחי׳ הרגלים שלא יהי׳ יניקה מהם ח״ו וזהו ואנכי תרגלתי לאפרים שהמשכת בחי׳ אנכי גם בבחי׳ רגל והיינו ע״י קחם על זרועותי כו׳ וכן בבהמ״ק כתיב האמנם ישב ועי״ז ממילא הדום רגלי שאין יניקה מהרגלים כו׳.

עוי״ל בענין מה יש כבוד כו׳ המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב דקאי על ז״א שנק׳ מלכא וא״א שנק׳ מלך מלכי המלכים שע״ז נאמר

ובזהר ג׳ ח״א דמ״ג א׳: כ״ה בהי׳ כת״י.

ועתיק יומין יתיב כו' וענין שייכות בחי' ישיבה דוקא בע"י וא"א הענין דהרמב"ם פי' במ"נ ח"א פי"א שהישיבה מורה על השלימות ביותר והעמידה כו' והוא מורה על בחי' אני הוי' לא שניתי כו' ובפ"ט כתב ענין כסא הוא עד"מ ישבו עליו בעלי הגדולה והעוצם במלכים והי' הכסא דבר נמצא מורה על גדולת הראוי לו כו' ע"ש, נמצא למדנו מדבריו שהכסא מורה על הגדולה ביותר וכמ"ש פרעה ליוסף רק הכסא אגדל ממך כו'. ועד"ז יובן למעלה כי הנה כתיב ארך אפים וגדל חסד כי באצילות נק' החסד חסד ולא גדולה ודוקא למעלה מאצילות נק' וגדל חסד כו' והיינו לפי שהחסד דאצילות הוא בבחי' אורות וכלים אשר הכלים הם בתכלית הביטול לאור א"ס ונק' חסד דמ"ה ביטול, ומזה נמשך חסד לאברהם שהחסד נמשך מצד הביטול ואנכי עפר כו' תותם שוקע כו' אבל באוא"ס ממש שלמעלה מבחי' כלים החסד בא מצד הגדולה כו' וזהו שהכסא המורה על גדולה עצומה היא דוקא בבחי' ארך אפים משא"כ בז"א אדרבה היא בחי' מ"ה כו' וגם ז"א נק' באדרא רבה ההוא דלבר שהוא בחי' המדה בחי' רגל כו' וזהו ענין מה יש כבוד כו' כי יש ב' בחי' כבוד הא' מכה"כ וזהו ענין כבוד דבחי' מלך כבוד תתאה אבל יש כבוד עילאה איה מקום כבודו ובכה"מ זהו ענין יושב כו' וענין על הלוח כי כל זה הוא ענין נעשה אדם בצלמינו כדמותינו כו', והלוח י"ל מח' הקדומה בחי' א"ק עיין מד"ר ר"פ בראשית ע"פ ואהי' אצלו אמון כו' ובזוהר תרומה דקס"א בענין אסתכל באורייתא וענין עשינוך אגוסטוס י"ל שזהו ע"ד שז"א עולה בבחי' א"א ממש וזהו ועתה יגדל נא כח אדני שממשיכים בחי' הגדולה וא"א למטה בז"א כו', ובע"ח שער כסה"כ דכסא הוא היכל קדה"ק וענין קדה"ק למעלה מבחי' קדש כמ"ש בזוהר ח"ב דקכ"א סע"א. ועמ"ש מזה בביאור דשבת שבתון וזהו כסא לבחי' עתיק יומין שהוא מל' דא"ס, ועיין מ"ש הרמ"ז בפי' הזהר ר"פ יתרו גבי אית מלך לעילא דאיהו רזא דקה"ק כו' ועיין בפרדס ערך כסא דבינה נק' כסא רחמים היינו כי התגלות עתיק הוא בבינה כו' גם יש להבין כי השמים ת"ת דז"א נק' כסא לא"א כו' כי החסד דז"א הוא כלי לבחי' ורב חסד כמ"ש בד"ה ה' יחתו מריביו ולכן נאמר ושמים לא זכו בעיניו עיין זהר ר"פ ויגש דהיא חביבותא דלהון וזהו כונן שמים כו' שמים תכון אמונתך בהם ועיין בשל"ה פ' מקץ שהביא המד"ר פ' מקץ פ"צ אמר ריש לקיש כו' תלמוד לומר רק גדולתי למעלה מגדולתכם, ואנו למדים אותה מפרעה כו' תלמוד לומר רק הכסא כו' קדושים תהיו יכול כמוני כו' עיין שם, והענין דכתיב ואוהביו כצאת השמש כו' כצאת חמה מנרתקה כו' והוא עליית ז"א להיות במקום א"א ועיין מ"ש על פסוק ושמתי כדכד כו' והנה השמש נקרא המאור הגדול ועל זה אמר יכול כמוני אין ר"ל כמוני ממש אלא כמו בחינת א"א שהוא ענין גדולתו ית' בחינת סוכ"ע המתגלה בשורש האצילות תלמוד לומר רק כו' כי כשז"א ממכ"ע יעלה להיות בבחי' א"א ממילא א"א סוכ"ע יתעלה למעלה יותר כו' ואנו למדים אותה כו', הנה במלוכה יש ב' בחי' אחד שמנהיג המלוכה

בדבורו ב׳ רוממות המלך והתנשאות וזהו משל לב׳ בחי׳ ממכ״ע וסוכ״ע אר״פ ואו״מ והנה יוסף שהי׳ מלך במצרים זהו רק בחינה האלף ועל פיך ישק כו׳ אבל רק הכסא אגדל בחי׳ א״מ ורוממות כו׳ וזהו עד״מ ב׳ הבחי׳ דז״א וא״א שנק׳ בכלל ממכ״ע וסוכ״ע, וע׳ בזהר וירא צ״ז ב׳ ע״פ וכסא כבוד ינחילם ובפי׳ הרמ״ז שם שגם לצדיקים יומשך בחי׳ כסא, וז״ש ומי גדול כו׳ אלא שגדולתי למעלה מגדולתכם כי כמה בחי׳ כסא הם כמובן. והנה לעתיד לבא בחי׳ סובב יומשך להיות בגילוי בבחי׳ ממלא וזהו ענין והיית רק למעלה כו׳ ועכ״ז גדולתי א״א סובב למעלה יותר כנ״ל שא״א יתעלה ממילא יותר כו׳ וא״כ לפ״ז ענין מלך עומד ואגוסטוס יושב שהישיבה והכסא מורה על רוממות זהו ענין ממכ״ע וסוכ״ע כו׳. ועתה יובן ג״כ ענין הב׳ דקדושים תהיו כו׳ דהנה מבואר במ״א בענין המלך הגדול והקדוש כו׳ דבחי׳ קדוש למעלה מבחי׳ גדול וכמאמר יתגדל ויתקדש כו׳ והענין דבחי׳ קדושה דיכול כמוני אין ר״ל כמוני ממש אלא כי יש בחי׳ מקיף עליון שלמעלה מבחי׳ סוכ״ע כי במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שהגדולה עצמה היא באמת ענווה והשפלה גדולה אצלו ית׳ להיות סוכ״ע שהוא ית׳ אינו בגדר עלמין כלל והנה סוכ״ע הוא ארך אפים וגדל חסד ובחי׳ עתיק יומין הוא מה שלמעלה מסוכ״ע, והנה לע״ל קדושים תהיו שיתגלה פנימי׳ ע״י ועז״א יכול כמוני ת״ל כי קדוש אני כו׳ קדושתי למעלה ר״ל שיומשך אז בחי׳ מקיף עליון ג״כ שלמעלה מבחי׳ ע״י דעכשיו כו׳ וזהו ענין כי כאשר השמים החדשים כו׳. ועוי״ל כי הגילוי יהי׳ הפנימיות דע״י אבל עכ״ז יומשך או״מ כו׳ שלמעלה מההשגה כו׳. ובכ״ז יובן מ״ש באסתר ביום השלישי כו׳ ותעמוד כו׳ והמלך יושב כו׳ פי׳ ביום השלישי בחי׳ רחמים ועי״ז ותעמוד עמידה ביטול חותם שוקע שמלמטה ועי״ז נמשך חותם בולט שמלמעלה והיינו והמלך יושב על כסא מלכותו גילוי סוכ״ע שזהו בחי׳ יושב כו׳. ועמ״ש ע״פ מי אל כמוך כו׳ לשארית נחלתו שמשים א״ע כשיריים דוקא ועי״ז מתגלה הגדולה העליונה כו׳ ועי״ז הי׳ מפלת המן כי יד על כס י״ה אבל כשנמשך כסא מלכותו כו׳ וכנ״ל.

אז ישיר כו׳. במד״ר פכ״ג אגוסטוס יושב כו׳ כסאך מאז (וע׳ בב״ר פ״א וע׳ במ״נ ח״א פ״ט ועמ״ש ע״פ השמים כסאי) א״ת מורשה אלא מאורסה התורה כלה ולפעמים ארז״ל ישראל מתקשראן באורייתא (עמ״ש בד״ה תורה צוה נת׳ בע״א) ושניהם אמת כו׳ (כמ״ש הענין בד״ה יונתי כו׳ אך כאן משמע שמתחלה ממשיך אא״ס בתורה כו׳) וכן במצות, וכן בארון נושאות ומנושאות, וכן בכה״ג ובגדי לבן (עד״ה ועשית בגדי כו׳).

ב) **וכמ״כ** בנס דקי״ס כי ים עלמא דאתכסיא שנעשה אתגליא עליה לנש״י ולכן ראתה שפחה כו׳ אמנם מצד שרש נש״י גבוהים מעלמא דאתכסיא כי ישר א׳ וים אר״ח כו׳ וזהו בוקע ים לפני משה כו׳ (ועד״ה ואה״ם).

ג) וזהו אז ישיר. אז בחי' קדם כמו מאז הנ"ל בחי' משה. ישיר העלאת נש"י והנה ע"י חיבור האו"י ואו"ח נתברר כו' ולכן תיעשר כו' ג' אינון ד' אינון כו' עזח"ג דרס"ב והוא המשכה ממו"ס וצ"ל דבחי' זו זהו שרש נש"י.

ד) עמד כי רגלים חצי גוף כשעומד וזהו עולם העשיי' וכשיושב אין הרגלים נראים כ"כ והיינו שהלבושים נכללים בהגוף כו' ועשיי' מסתיר אף עשיתיו הפסיק כו' משא"כ בי' וזהו אגוסטוס מה"מ יושב כו' פי' מלכותך שלמעלה ממכ"ע המגביהי לשבת כו' ועמ"ש בד"ה ותחת רגליו כו' משמע כל בי"ע נק' רגליו משא"כ לידה גילוי מלמעלה מבחי' כסא ועמ"ש בד"ה הרם כו' כי מו"ד ים ויבשה ושיהפך המח' לדבור ע"י רעו"ד כו' וזהו אז כו' לפ"ז ישיר ע"י השגה אז רעו"ד וזהו נכון כסאך מאז דייקא כמ"ש בפי' השמים כסאי כו'.

אז ישיר משה ובני ישראל.

א) במאו"א א' נ"ג. אז נק' היסוד בין בזווג זו"נ בין בזווג או"א כלול בו ח' אותיות. היינו ב' שמות אהי' או הוי' אד'. גם כשהמל' מקבלת משפע א"א ומאיר א' ע"ק למל' הנק' ז' הוא אז. גם הארת הבינה בז"ת דאצי' זו"נ הוא אז עכ"ל. ועל"ק סעי' ד'. ועמ"ש מענין בגדי כה"ג שהם שמונה. גם ההזאות א' למעלה וז' למטה זהו אז.

ב) ברע"מ פ' פנחס דרכ"ז א'. ואיהו (היינו מט"ט) כליל ד' אנפין וד' גדפין דכל חי' וחי' דלעילא דאינון ה' אד' אז ישיר משה. בכל חי' ד' אנפין וד' גדפין כגוונא דא אז באריי' אז בשור אז בנשר אז באדם דאינון ל"ב אנפין וגדפין כחושבן אז ד' זימנין עכ"ל. ומזה יש להעיר לענין המד"ר פ' בשלח ספכ"ג דפי' סוף הפסוק דהיינו מ"ש כי גאה גאה שהוא גאה על גאים שהם ד' חיות המרכבה ארי' שור נשר אדם. ולכן התחלת הפסוק באז. אז ישיר שמבחי' אז שהוא חיבור ב' שמות הוי' אד' מזה נמשך החיות לד' פנים ולד' כנפים של כל חי' הנ"ל. והענין י"ל כמ"ש בביאור ע"פ ועשו להם ציצית פ"א. דהנה והאופנים וחיות הקדש מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. דהיינו אשר ע"י רעש גדול בכלות נפשם לאור א"ס ב"ה הם ממשיכים גילוי כבוד עילאה ל"ב נתיבות חכ"ע גילוי איך למעלה היש האמיתי זהו כבוד עילאה. ואיך דכל מה שלמטה כלא חשיב. והמשכה זו זהו"ע אז וענין ה' אהי' או ה' אד' ונמשך ע"י צדיק יסוד עולם ומאיר

בד׳ פנים ובד׳ כנפים של החיות, לכן א״ש מ״ש הרע״מ שיש בכל חיה בחי׳ אז, ועמ״ש מענין אמירתם ברוך כבוד בלק״ת בד״ה האזינו השמים דרוש השלישי פ״ג יער״ש, וגם אלף בציור שני יודין וא״ו באמצע, וזה הוי״ו נחלק לשני ווי״ן והכל גימט׳ ל״ב היינו שני יודין ושני ווי״ן, ועיין בהרמ״ז בשלח נ״ד, והיינו ל״ב נתיבות חכמה, נמצא פי׳ אז המשכת ל״ב נתיבות חכמה הרמוזים באות א׳ שיומשכו אל הז׳ שהוא מל׳, גם כי ל״ב נתיבות פליאות חכמה, ופליאות היינו שנמשכו מאלף אותיות פלא.

קיצור. שהחיות הקדש ע״י רעש שלהם ממשיכים כבוד ה׳ ל״ב נתיבות חכמה והם ד״פ אז היינו מה שמאיר בכל חי׳ יחוד ה׳ אד׳, בד׳ פנים וד׳ כנפים של כל חי׳ ונמשכים מבחי׳ אלף פלא שממנו נמשכו ל״ב נתיבות פליאות חכמה.

ג) **בת״ז** תיקון יו״ד דכ״א סע״ב ח׳ חוטין לכל סטר לקבל ארבע אנפין וד׳ גדפין דכל חי׳ כו׳, אז ישיר כו׳, ובכס״מ שם שהד׳ פנים משם הוי׳ וד׳ כנפים אד׳, ושם פי׳ ישיר בכל אתר שיתוקנו כל העולמות, ועפי״ז אפ״ל המד״ר פ׳ בשלח רפכ״ג הה״ד נכון כסאך מאז באז ישיר כי ד׳ חיות הנ״ל הם נושאות את הכסא וממשיכי׳ בו גילוי כבוד עילאה לכן נכון כסאך מאז כו׳, אך ענין מאז באז ישיר, הלא החיות אומרים שירה מקודם שיצאו ישראל ממצרים מעת שנבראו. ע׳ עו״ש ברבות פ׳ הנ״ל דק״מ ע״ב הה״ד קדמו שרים אחר נוגנים, ביקשו המלאכים לומר שירה א״ל הקב״ה יקדמו בני תחילה, אז ישיר משה שר לא נאמר אלא ישיר שהקב״ה אמר ישיר משה ובנ״י תחילה ואח״כ נוגנים אלו המלאכים כו׳ משל למלך כו׳ ע״ש. והענין כי המלאכים שרשם מיחוד חיצוני׳ חו״ב, והנשמות הנק׳ בנים נמשכים מפנימי׳ חו״ב כמו שנת׳ בבה״ז פ׳ בלק ע״פ המאמר שם דק״צ ע״ב ע״פ ברכו ה׳ מלאכיו, ולכן גם ההמשכה שממשיכים ע״י שיר שלהם הוא מיחוד החיצוני דחו״ב שלהחיות העולמות, וכמ״ש בת״א פ׳ יתרו בביאור דזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, אבל נש״י ע״י ששרשם מפנימי׳ חו״ב וע״י שמבררים נה״ב ממשיכים יחוד פנימי דחו״ב שהוא המשכת אור חדש מאוא״ס ממש, ולכן נק׳ מהלכים, והמלאכים נק׳ עומדים, וא״כ הגם שהחיות המרכבה ממשיכים ל״ב נתיבות חכמה כנ״ל אות ב׳ בפי׳ ברוך כבוד כו׳, זהו מבחי׳ חיצוני׳ או מבחי׳ הנתיבות כשהם מאירים בבינה, אבל נש״י ממשיכים מפנימי׳ כבוד עילאה, ולכן אמר הקב״ה ישיר משה ובנ״י תחילה, והיינו אז ישיר שממשיכים פנימי׳ ל״ב נתיבות הרמוזים באז כנ״ל, ולכן עי״ז דוקא נכון כסאך, והנה פי׳ מהלכים בין העומדים מבואר בת״א ס״פ וישב שנש״י ממשיכים ההילוך תוך העומדי׳ שהם המלאכים, וזהו אחר נוגנים שאח״כ יומשך שירה זו בתוך המלאכים הנק׳ נוגנים, וכמ״ש ע״פ ונערים ממשתה נגינתם כו׳. ובזה יש לפרש ענין אז ישיר כו׳ לאמר מהו לאמר, אלא ר״ל לאמר שיומשך מבחי׳ שירה זו בהמלאכים ע״ד מהלכים בין העומדים.

קיצור. ישיר תיקון העולמות, קדמו שרים נש"י ממשיכים פנימי' חו"ב אח"כ נוגנים הם המלאכים שמצד עצם ממשיכים רק מחיצוניות חו"ב וע"י נש"י הנק' מהלכים בין העומדים יומשך בהם ג"כ מפנימי' חו"ב, ע"כ ישיר משה ובנ"י תחילה, וזהו אז ישיר כו' לאמר, וזהו נכון כסאך מאז.

ד) בזח"ב בשלח נד"א אז ישיר משה ובנ"י וגומר ר' אבא פתח ואמר אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקודב"ה וכולם פתחו באז, אז אמר שלמה, אז ידבר יהושע, אז ישיר ישראל, מ"ט אלא הכי תאנא כל ניסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו דע"ק בעטרוי גליפין רשימין באז בא' באלף בזיין, אנקיב בחשוכי ונהיר לכל עיבר, וכד אתנהיר* נהירו דאלף ומטי לזיין מאן זיין דא חרב לה' מלאה דם, כדין עביד ניסין וגבוראן בגין דאתחבר אלף עם זיין הדא הוא שירתא, שירתא היא דכל סטרין ודא הוא אז ישיר עכ"ל. המכוון י"ל כי אלף עצמו הוא כתר ורב חסד ושם שממית בידים תתפש, שלכן לא נברא העולם באלף, כמ"ש בזהר ויגש ר"ה אלא ע"י שמתחבר עם זיין ושרשו גבורה דעתיק במו"ס כמו הבדולח דאתחזי בי' גוונא סומקי זהו דודי צח ואדום כו' צח לי ואדום למצרים כו', ובמ"א ע"פ באחד לחודש השביעי נת' שזהו התגלות עתיק בבינה, וזהו"ע אז כו', וכן לפמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה לה' ענין צדקה ומשפט זהו בחי' א' ז' כי א' צדקה ורב חסד וז' בחי' משפט, כמארז"ל ע"פ ואלה המשפטים משל למטרוניתא כו' וזיין לאחריה כו' והרמ"ז שם כ' וז"ל כל ניסין וכל גבורין כו' יובן בהקדים מ"ש הרב ז"ל שב' מיני זווגים יש למעלה א' מסוד החיצוני' שזה אינו פוסק שום רגע שא"צ למ"נ והוא המקיים העולמות ובו מתקיים הטבע המוטבע בנמצאות ולא שינו שמים וארץ מידתם, והזווג השני הוא זווג הפנימי' שזה צריך להעלאת מ"נ לאו"א ואו"א לאריך כנודע מסוד ק"ש ואז מורידים לזו"נ הטיפה מלמעלה הכל לפי הזמן, אבל היותר מובחר הוא בהמשכה מעתיק כנודע, ואז תתחדש בעולם הנהגה מחודשת והוא עשיית הניסים השולטים על הטבע, ועוד אנו מכוונים בכוונת תקע בשופר ושא נס אל שם מ"ה ושם אד' העולים נס (עמ"ש מזה ע"פ לריח שמניך טובים). וע' בפ' צו שמפרש נס על הוי' אד' (צ"ע שם ד"ל ע"ב בזהר ע"פ ה' נסי כו') מכלל כל הנז' למדנו שסוד הנס הוא כשיש חיבור פנימי בכח קבלתה אור מלמעלה ע"י יסוד או"א כו', שיסוד אימא סודו אלף בינה ויסוד אבא סוד פלא ואז יעשו פלאות כו' כדין עביד ניסין וגבוראן, ירצה שאז מקבלת הגבורות העליונות דאתחברת אימא לברתא שהוא א' עם ז' ועושה נסים נפלאים לישראל וגבורה למצרים עכת"ד. ועיין זח"ב ס"פ משפטים קכ"ג א' בענין אחה"ע.

אתנהיר: בזהר: אתחבר.

ה) זח"א פ' בראשית דכ"ו סע"א, אז תתענג על ה' בענג דאיהו ע' עדן
בינה נ' נהר עמודא דאמצעיתא ג' שכינתא תתאה ואתקיים
קרא אז ישיר משה כו', שר לא נאמר אלא ישיר ואתהפך לערב רב ענג
לנגע כגוונא דפרעה ומצראי דפרח בהן שחין אבעבועות כו', ועיין בת"ז
סוף די"א והמכוון דמפרש ישיר להבא היינו לע"ל. וזהר ח"א עמוד קס"ט
אז הוחל ברית מילה דח' איהו בינה למנצח על השמינית ועלה אתמר
אז החל לישנא דצלותא כו' אז ישיר, ואפ"ל לפי"ז דהנה ארז"ל כינור של
ימות המשיח של ח' נימין, ומעין זה הי' בשירת הים, וזהו אז ישיר
אז הוא ח' כו'.

ו) זח"ג במדבר דק"כ א' שאחר פסוד"ז עילויא דסידור שבחא באז ישיר
משה דאית בי' כולא ובדא מקבל עליו עול מלכותא קדישא כו',
והיינו כמש"ש שיש תחלה עשרה פסוקי הללויה כנגד ע"ס דז"א שמקנן
ביצי' שממשיך בו מוחין דאו"א הנק' י"ה, וזהו הללו י"ה ואח"כ אומר
אז ישיר המשכת אור הכתר שזהו"ע אז, א"נ פסוד"ז זהו ע"ד כינור של
ז' נימין שהי' בבהמ"ק, ואח"כ אז ישיר ע"ד כנור של ח' נימין, ופי'
כנור כ"ו נר היינו נר הוי', א"כ פסוד"ז לשון זמיר עריצים, לברר נה"ב
ע"י רוממות אל בגרונם כו', ואז ישיר משה ובנ"י שירה דנה"א, א"כ
פסוד"ז ואז ישיר ע"ד השירים שיר דשכינתא תתאה ושיר דשכינתא עילאה,
וזהו אז ח' זהו בינה כו'.

ז) זח"ג וילך דרפ"ח א', אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת תושבחתא
דמט' דאיהי משבחא למלכא, ושם דרפ"ו א' זמינין אינון ישראל
למימר שירתא מתתא לעילא ומעילא לתתא כו' אז ישיר משה כו' אז
שר לא נאמר אלא אז ישיר כו'. לפי"ז אפ"ל אז ישיר משה היינו מתתא
לעילא, אשירה לה' היינו מעילא לתתא, ופי' מתתא לעילא מבואר במק"מ
שם דהיינו מה שהמ' מעלה מ"נ לז"א ע"ד אז ישיר כו' עלי באר כו'
ופי' מעילא לתתא היינו מה שנמשך מהמוחין דאימא שבתוך ז"א, מזה
נמשך מנה"י דז"א מוחין לנוק' כו', אך אדמו"ר נ"ע בד"ה אז ישיר
ישראל כו' עלי באר פי' שזהו המשכ' אתעדל"ע ליתן כח לאתעדל"ת,
שכדי להיות עלי באר צריך ליתן לה כח מלמעלה ועמ"ש הטעם בת"א
בד"ה ראה ריח בני, ועד"ז י"ל ענין אז ישיר משה ובנ"י את השירה
הזאת שמשה המשיך כח מלמעלה מבחי' אז שיהי' השירה הזאת מלמטה
למעלה היינו תושבחתא דמט' דאיהי משבחא למלכא, ואח"כ אשירה לה'
זהו מעילא לתתא כמ"ש ע"פ שה"ש.

———●———

שייך לפסוק אז ישיר שבבוך ואלה שמות

ילקוט ח"א לב"ד נד"ג נז"א סח"א סט"ד עב"ג עג"ג עח"ג פ"א ק"ב קמב"ב רסה"א רעג"ג רפח"ג נח"ב. הג"ד ו"א טו"ג מח"ג נב"א עהא"ד צב"ד קאי"ב קגי"ד קד"א קיא"ג קכ"א רכב"א קמז"א קסו"ד קער"ב קעז"א קפ"ד.

בילקוט פ' שמות נד"ג רמז קעד ע"פ אז אמרה חתן דמים אתה לי כו'. כל פרקמטיא של משה לא היתה אלא באז כיצד הצלת נפשו לא היתה אלא באז ויברח ממנו אז אמרה כו'.

ס"פ וארא נז"א בד"ה החטה והכוסמת, רננו צדיקים בה' כו', בזמן שהן רואין אותו, וכה"א וירא ישראל כו', אז ישיר משה ובנ"י א"כ פי' אז היינו וירא ישראל.

פ' בשלח ס"ח סע"א בפסוק ד' ילחם לכם, מה עלינו לעשות אשירה לה' כי גאה גאה. ס"ט ד' בפסוק אז ישיר, ד"א אז א' אחד ז' שבעה הרי שמונה, אמר משה בזכות המילה שנתנה לשמונה נקרע הים באז בקלס. ע' בלקו"ת פ' תזריע בדרוש למנצח על השמינית.

ובסידור, עמ"ש בענין כנור של שמונה נימין כי כנור כ"ו נר היינו ע"ד כי אתה נרי הוי' כי פ"ו זהו מספר שם הוי' או כי נר הוי' נשמת אדם זהו כינור. וכינור של שבעה נימין היינו ז' מדות והוא בחי' ז"א אבל כנור של שמונה נימין זהו ש' הוי' דלעילא המאיר בבינה שבה התגלות ע"י. ומבואר בת"א בד"ה וירא ישראל, ענין ב' שמות הוי' סוכ"ע וממכ"ע הם שורש עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא הנקרא ים וארץ, ולכן בזכות מילה שניתנה בשמונה דייקא נקרע הים, גם כי הים הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה. והנה מהפרסא והמסך משתלשל ריבוי המסכים עד שלמטה הוא הערלה בחי' המסך היותר אחרון, (וכמ"ש בד"ה ולא יקרא עוד שמך אברם) לכן ע"י המילה שמעבירים המסך כו', ומזה נמשך והוא יושב פתח האהל לכן בזכות זה נקרע הים והפרסא כו'. ועמ"ש בענין מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי' ועיין בתורה אור פ' לך סד"ה בעצם היום הזה וזהו"ע גדולה מילה שנכרתו עליה שלשה עשר בריתות שהם יג"מ דא"א. ועמ"ש סד"ה כי ההרים ימושו בענין וברית שלומי לא תמוט. ועמ"ש כה"ג על המדר"ר פ' אחרי פכ"א ע"פ בזאת יבא אהרן בזכות המילה היינו שע"י העברת הערלה זוכה ליכנס לפנים מהפרוכת המבדיל בין קדש ובין קדה"ק.

והנה בקי"ס נאמר עד יעבור עמך הוי' ופי' בלקו"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון פ"א, כי ע"י קי"ס נתעלו ישראל במעלה ומדריגה

גבוה מאד נעלה למעלה מעלה משם הוי' כו', כי קי"ס בעתיקא תליא שנקרא על הוי'. ואפ"ל כי שם הוי' סתים וגליא י"ה בחי' סתים וזהו עלמא דאתכסיי' בחי' ים וה' בחי' גליא כו', וע"י קי"ס עד יעבור עמך הוי', ע"י נמשך סתים לבחי' גליא וכמו"כ מילה הוא בחי' עד יעבור עמך הוי', שלכן מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי', ולכן בזכות המילה נקרע הים כו'.

עוי"ל ע"פ מ"ש במא"א אות אלף סעי' יו"ד אביר יעקב נקרא היסוד תוקפו של יעקב דהא לא עאל בימא אלא כד איהו בתוקפי', וע' בזהר ויחי דרמ"ז ע"פ ותשב באיתן קשתו וכ"כ עוד בסעיף ע"ז בענין איתן נקרא היסוד כי לא עאל בימא אלא כד איהו בתוקפיה ונהי' נק' איתנים עכ"ל. ועיין בזהר משפטים דק"י ע"א, ולכן בזכות המילה שהוא התגלות היסוד נקרע הים, ועד"ז אמרו הים ראה וינוס ארונו של יוסף שהוא יסוד ראה שנאמר בו וינס ויצא החוצה, ומזה יובן ענין וישב הים לפנות בוקר לאיתנו לבחי' איתן הנ"ל.

האלילים פ"ב כד"ב ע"פ וישרנה הפרות כו', ומאי שירה אמרו כו' אז ישיר משה ובנ"י ופירש"י כי גאה גאה לשלוח יד בפלשתים, ועיין מענין וישרנה הפרות בזוהר פ' חיי דקכ"ג ע"א ובפ' תרומה דף קל"ב ע"א, ושם פי' שזהו דוגמת חיות הנושאות את הכסא, ובבה"ז פ' חיי שהם דוגמת י"ב בקר והים עליהם מלמעלה וכמו"כ קי"ס הי' לי"ב גזרים לי"ב שבטים שהם דוגמת י"ב בקר, לכן אמרו הפרות ג"כ שירת הים אז ישיר כו', ועיין עוד מענין וישרנה הפרות בסידור בשבת ברכות ע"פ מזמור שיר לד' שיר חדש, ולכן י"ל דה"ט ג"כ שזה הפסוק הוא שירה של שור, כדאיתא בפרק שירה דהיינו בענין י"ב בקר, וישרנה הפרות.

פסוק אז ישיר. פ"ד דר"ה ל"א א'. פ"ה דסוטה כ"ז ב'. סנהדרין פ' חלק צא"ב. פרק א"מ כ"ד ב'. פ"ד דמגילה ל"א א'. ירושלמי פ"ק דשקלים. פ"ק דמגילה. פ"ה דסוטה. מד"ר בשלח פכ"א קל"ח ד' סוס ורוכבו זה השר שלהן, ס"פ ס"ב ובזכות האמונה שהאמינו זכו לומר שירה ושרתה עליהם שכינה שכן כתיב אחריו אז ישיר משה ובנ"י, רפכ"ג אז ישיר משה ובנ"י הה"ד נכון כסאך מאז כו', באז ישיר משה. ד"א אז ישיר משה כו' אמר משה במה שחטאתי לפניך בו אני מקלסך כו' יודע אני שחטאתי לפניך באז שנאמר ומאז באתי אל פרעה כו' והרי טבעת אותו לים לכך אני משבחך באז, יש להעיד מענין אז החל בפ' בראשית ד' כ"ז

ופרש"י אז הוחל לשון חולין, ועיין מזה בזח"א די"ג סע"א, שפירשו שהוחל חכמת חרשין וקוסמין, ובמד"ר ספכ"ג אז החל כו' לשון מרד ע"ד הוא החל להיות גבור בארץ וכ"ה עוד פכ"ו קט"ב, וכן בפ' בא פט"ו דק"ל ע"ב מה כתיב בדורו של אנוש אז הוחל לקרוא בשם ה' עלו המים הציפום, והנה במד"ר כאן בפ' בשלח פכ"ג דק"מ ע"א אר"י בן פזי מה ראו ישראל לומר שירה באז אלא אמרו הי' הים הזה יבשה ועמדו דורו של אנוש וחטאו לפניו באז שנאמר אז הוחל לקרוא בשם ה' ועשאו הקב"ה ים ופרעו מהם שנאמר הקורא למי הים וישפכם על מי הארץ בעמוס סי' ט' פ' ו', ועכשיו ים הי' ונעשה לנו יבשה נקלסנו באז שהפך לנו ים ליבשה הוי אז ישיר משה ובנ"י, ואין אז אלא לשון בטחון שנאמר אז תלך לבטח דרכך במשלי סי' ג' עכ"ל. עיין בסידור ע"פ יתום ואלמנה כאלמנה שהלך בעלה ז"א למדה"י חו"ב, וזהו בחי' שינה, וזהו אז הוחל שאמרו שהזיין סוד ז"ת היינו ז"א עלה לבחי' אלף מדה"י ואינו משגיח בעולמו, וע"כ הוחל לקרוא, עיין רמב"ם ספ"ב מה' עכו"ם, ולכן מדה כנגד מדה הפך להם היבשה לים הקורא למי הים, ולכן נקלסנו באז הפי' להפך כי הא' מאיר בז' כו', והיינו ע"י שהפך להם ים ליבשה כו' דמל' שהם שמונה למנצח על השמינית, וכמו ח' דחמץ זהו כמו אז הוחל, וכשנגאלו נעשה מן הח' ה', אך בשבועות שתי הלחם באות מחמץ ע"ד אז ישיר, אך מה שחטא משה באז באמרו כי מאז באתי, והענין כי באמת גם בעת שהלך למדינת הים שהוא בחי' שינה, הרי אמרו רז"ל ע"פ דומה דודי לצבי, מה צבי כשהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה במד"ר סוף שה"ש, ומשה ידע בחי' זו ולא נתפייס בזה במה שעין א' קמוצה ע"כ אמר ומאז באתי כו', אך באמת ההעלם הי' בשביל הגילוי כמ"ש בת"א פ' וארא סד"ה וידבר אלקים כו' אני ה' וארא כו'.

מד"ר פ' במדבר פ"ב דרי"ד ד' ע"פ מוציא אסירים בכושרות ד"א בכושרות בכי ושירות אותן שהיו בוכי' אלו ישראל ומשה שנאמר והנה נער בוכה וכן ויאנחו בנ"י הרי הם משוררים עכשיו שנאמר אז ישיר משה ובנ"י. פ' דברים דרפ"ז ד' ע"פ ראה החילותי סוס ורוכבו רמה בים זהו השר שלהן.

בשיר השירים סד"ה שחורה אני ונאוה נמשלו ישראל כנקבה כו' עישור נכסים מאביה כו', ארץ שבעה עממין כו' אמרו שירה בלשון נקבה שנאמר אז ישיר משה ובנ"י את השירה הזאת לה', אבל לע"ל הן עתידי' לירש כזכר כו' לכן אומרים בלשון זכר שירו לה' שיר חדש שירה חדשה אין כתיב כאן אלא שיר חדש כו' עד הה"ד ביום ההוא יושר השיר הזה ישעי' רסי' כ"ו. אפ"ל עישור נכסים זהו בחי' מ' שהיא הספירה העשירית שבע"ס. וענין ירושה עמ"ש בד"ה תורה צוה לנו משה מורשה. ח"מ י"ב ד' יג"ב יז"א יח"א כ"ג א"ב ק"ט א' נ"א. שה"ש ס"פ הנך יפה רעיתי י"ב ד' זו יוכבד שילדה את משה ששקול כנגד ס"ר של ישראל, הה"ד אז ישיר משה ובנ"י. ר"פ אני חבצלת השרון, השרון שאמרתי לפניו שירה ע"י משה

דכתיב אז ישיר משה ובנ"י. בפסוק הניצנים נראו בארץ י"ז א', עת הזמיר הגיע, הגיע זמנה של שירה שתאמר שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל, ור"ל כי אז ישיר כאשר הא' נהירו דעתיקא האיר בז' בחי' ז"ת דאצי' והעיקר בבחי' מ' עי"ז הגיע זמנה של שירה שתאמר כו'. בפסוק יונתי בחגוי הסלע השמיעני את קולך זו השירה שנאמר אז ישיר משה ובנ"י. בפסוק כחוט השני שפתותיך בשעה שאמרו את השירה אז ישיר משה ובנ"י.

סוף מד"ר רות ע"פ אז אמרתי הנה באתי תילים סי' מ'. שירה הייתי צריך לומר שבאתי ואין אז אלא שירה שנאמר אז ישיר משה ובנ"י. להעיר מפסוק אז יבקע כשחר אורך, אז תתענג על ה', אז תקרא וה' יענה, אז תשמח בתולה במחול. במד"ר בשלח ספכ"ג השירה הזאת ואין זאת אלא מילה כו' עמשל"ק על הילקוט ס"ט ד' בענין בזכות המילה שנתנה לשמונה נקרע הים. ומ"ש שם במד"ר ממשל אשה שטבלה לנדתה זהו כמ"ש במד"ר פ' מצורע פי"ט ע"פ והדוה בנדתה. וא"כ למדנו שקי"ס זהו היחוד. וכמ"ש בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני. וע"ל סעי' ד'. ויאמרו לאמר נהי' אומרים לבנינו כו'. עיין ד"ה מזמור לתודה בענין ד' צריכים להודות כו'. כי גאה גאה ע"ד כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. עמ"ש מזה לעיל פ' וארא. ועיין מזה בת"א בד"ה אז ישיר משה ובד"ה אשירה לה' ובד"ה וקיבל היהודים.

קיצור. אז אור ע"ק נמשך עד מ"ם אז תתענג על ה'. עיין בהרמ"ז ויחי דרי"ט כי ה' ז"א ועל ה' היינו א' על ז'. וזהו"ע שמונה ימי מילה שיעבור עליו שבת אחת. תן חלק לשבעה וגם לשמונה. קדה"ק ח' בגדי כה"ג. וגם אז יסוד שמחבר ה' אד'. וכענין אמן. וגם ע"י יסוד מאיר בחי' זו בד' חיות המרכבה וזהו נכון כסאך מאז. גם אז ז' ימי בראשית. ובחי' א' מה שלמעלה מהם קדמונו של עולם. ובבהיר פי' א' במלואו ג' אותיות אלף היינו ג"ר, ז' היינו ז"ת והיינו חיבור ג"ר בז"ת. ישיר משה ובנ"י קדמו שרים אחר נוגנים ממשיכים יחוד פנימ' דאו"א. ועיין בד"ה ויקהל משה את כל עדת בנ"י אשר עדת בנ"י הם ע"ד יב"ב דבריאה ומשה יס"א שבד"א מקהיל אותם שיעלו כנס"י ע"י שממשיך בהם הדעת. ועמ"ש בד"ה אלה המשפטים בענין ונתתי עשב בשדך לבהמתך יב"ב הנ"ל. העשב ג' פסוקים ויסע ויבא ויט. וזהו ישיר משה ובנ"י. וזהו נמשך ע"י אז כשע"ק מאיר בזו"נ מזה נמשך החיבור דישיר משה ובנ"י. והמכוון להיות השירה הזאת להוי' לקשר בחי' זאת מ' לה' ז"א ע"ד אם אני כאן הכל כאן שזהו חיבור והתקשרות בי"ע באצי', והיינו ע"י המילה הנק' זאת בריתי להעביר מסך המבדיל הגמור שעי"ז נמשך בחי' אז. ויאמרו לאמר שהמשיכו הכח לדורות שיוכלו לומר שירה כזו מבחי' אז ע"י המילה העברת המסך המבדיל. אשירה לה' להמשיך מעצמות אוא"ס בשם הוי' שזהו בחי' אז תתענג על ה'. וגם כי ע"י התחברות בחי' הזאת לה' מאיר בחי' שלמעלה מב' הבחי'. ובפרד"ס בערך ציץ בענין קדש לה' להמשיך קדש העליון בשם הוי'. כי גאה גאה שהמשכה זו מבחי' גאה גאה סדכ"ס. או ע"ד גיאה על גוותניא. כי גבוה מעל גבוה שומר כו'. וזהו טוב ה' יכול לכל ת"ל לקוויו

לנפש תדרשנו. וזהו לעשות צדקה ומשפט. ועמ"ש בד"ה וקיבל היהודים בענין וסוס אשר רכב עליו המלך. ומזה נמשך כי סוס ורוכבו רמה בים כי לסוסתי כו' רעייתי שהיא בשרשה מבחי' ס"ג ובחי' רכב זהו כח"ב. עיין זח"ג דרמ"ז ומ"ש בד"ה מה טובו בענין בכ"ר נהר כבר ולעומת זה סוס ורוכבו דפרעה דו"נ דקליפה רמה בים כו'. והבחי' פ"ה ד' פי' כי משה ובנ"י זכו לומר אותו הקילוס שמשבחת המדה הנק' זאת לה' והיא הכלה כו'. ור"ל שזהו השירה שבאלקות ממש מה שעלמא תתאה משבחת לעלמא עילאה שלמעלה משירת הנברא זכו הם לשירה זו. ועיין מזה בבה"ז פ' בשלח דמ"ח ויאמרו לאמר ע"ש שכפלו לשון השיר והקילוס הכפול רמז לכח לפנים מכח ור"ל ממכ"ע וסוכ"ע הם כח לפנים מכח. וכענין כל עסקא דשבתא כפול שירו כפול מזמור שיר ליום השבת.

בענין נכון כסאך מאז. רק הכסא אגדל ממך פי' בפנ"י כתר. גדולתי למעלה מגדולתכם, תלמוד גדול מעשה גדול, ותשובה מגעת עד כסה"כ קה"ק. ולכן ארז"ל כסה"כ קדם לעולם כמו תשובה קדמה לעולם. וזהו מאז כי העולם נברא ע"י ב'. אבל קדם לבחי' עולם, יחידו של עולם, וא' מתגלה בז' ע"ד יחיד חי העולמים מלך, ז' לפניה ח' לאחריה י"ל גבורה דעתיק וגבר' דמל'.

הגהות לד"ה אשירה בת"א פ' בשלח דק"ד ע"ג

שטה המצות* לה. (ועמ"ש מזה בד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו, בפי' טוב לי תורת פיך כו' ע"ש. ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה שחורה אני ונאוה בנות ירושלים דרוש השני. **קיצור** ילה"ק ענין ירידת הנשמות מבחי' אשר עמדתי לפניו ברצו"ש, מהו העליי' ע"י עסק התומ"צ בעוה"ז ועמ"ש בלק"ת פ' שלח בד"ה ועתה יגדל נא).

ב) **אך** הנה. שטה תמיד* מעשה בראשית. (הרד"א פי' אדון הנפלאות ע"ש נורא תהלות עושה פלא בפ' בשלח ט"ו י"א. וע"ש ויודו שמים פלאך ה' תילים פט"ו. ופי' המחדש בטובו דקאי על זריחת האור שנאמר בו כי טוב, אך באמת פי' המחדש כו' מעשה בראשית היינו) שמראשית.

שיטה המצות: בתו"א הוצאת קה"ת (ברוקלין תשט"ו) הוא בדף סג, א שורה המתחלת: שבעסק.

שיטה תמיד: שם: הנה נודע.

עמוד בהתחדשות. שיטה בידים*. המעשה (ועמ"ש בענין ר"ה שנמשך אור חדש להחיות העולמות היינו ג"כ התחדשות האור בבחי' ממכ"ע ונמשך מסוכ"ע, כמ"ש בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ע"ש. ועד"ז יובן ענין המחדש בטובו בכל יום היינו התחדשות ההארה בבחי' ממכ"ע, ואפ"ל דהיינו ענין מחין דנוק' בחי' מ' מקור דבי"ע, שנמשך בה מחין חדשים בכל יום כו', וח"ש תחילה, הגילוי במוח כו'.

שיטה שוין לפניו כו'*. (ולכן הוא טוב לכל ורחמיו על כל מעשיו אף לעוברי רצונו כמ"ש בגמ' פ"ק דברכות ד"ז ע"א. וע"ש בתוס'. אך עכ"ז זהו רק בההשפע' דחיות העולמות שנמשכה רק מחיצוניות והארה בעלמא, כמ"ש בהבראם, וארז"ל בה' בראם אתא קלילא, אבל בהמשכה הפנימי' וגילוי אלקות ממש, עז"נ טוב לקויו, וארז"ל יכול לכל ת"ל לקויו כמ"ש ברבות באיכה ע"פ זה. ועיין מזה בגמ' ספ"ד דסנהדרין דל"ט ב', ר"א רמי כתיב טוב ה' לכל וכתיב טוב ה' לקויו כו' ע"ש. ונמצא מובן דהמשכה זו דבחי' המחדש בטובו בכל יום כו' נמשכה מבחי' טוב ה' לכל. והיינו דקמי' כחשיכה כאורה כו') וזהו.

שטה בחי' עשי' כו'*. (קיצור. ענין אדון הנפלאות המחדש בטובו, התחדשות זו הוא בחי' ממכ"ע, ונמשך מבחי' בטובו טוב ה' לכל בחי' סוכ"ע, שוה ומשוה, ולכן נק' אדון הנפלאות עושה פלא, וענין טוב ה' לכל וענין טוב ה' לקויו, עיין בגמ' ספ"ד דסנהדרין דל"ט ע"ב).

ג) **והנה** דביקות. שיטה לאהבה*. חייך (והיינו מבחי' ממכ"ע כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא. ובפ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדיבור אחד נתבאר ששרשן מאותיות המחשבה שהוא עדיין רק בחי' לבוש כו'. ועמ"ש בד"ה ושמתי כדכד, ובד"ה שבת שבתון בענין טהורה היא, וע"י תומ"צ באה לבחי' קדש אשר קדשנו במצותיו כו') אך אם.

שטה הנפש, הנפלאות* (היינו שתהי' דביקותה בבחי' סוכ"ע כמו שמקודם ירידת' הי' דביקותה בבחי' ממכ"ע, וגם שם שייך רצו"ש דכמו שוהחיות דבריאה הם בבחי' רצו"ש, כמ"כ חג"ת דאצי' הנק' חיוון עילאין שייך בהם רצו"ש, אלא ששם באצי' הרו"ש הם ביחוד גמור כו', וכן מאצי' ולמעלה מאצילות יש בחי' מול"מ כו', כמ"ש סד"ה כי כאשר השמים החדשים. ועמ"ש ע"פ שירו לה' שיר חדש). כי הנה התומ"צ נמשכים מבחי' אדון הנפלאות וסוכ"ע שלכן נק' התורה משל הקדמוני שהוא משל ולבוש לקדמונו של עולם, כמ"ש גבי פורים בד"ה עד דלא ידעי כו', וזה הי' ענין קי"ס ברוח קדים עזה קודם מ"ת.

שיטה בידים: שם: במוח השכל.
שיטה שוין לפניו: שם: מעלה ומטה.
שטה בחי' עשי' כו': שם: וכמ"ש עשה.
שטה לאהבה: שם: בבחי' רצוא.
שטה הנפש הנפלאות: שם: אדון הנפלאות.

בשיטה ים. דק"ה ע"א. שיטה דאבא יסד ברתא* (והיינו בחי' ח"ע שבה שורה אור א"ס הסוכ"ע כי נר"נ הם א"פ וחי' יחידה הם מקיפים בחי' סוכ"ע, והחכמה היא חי', ועמ"ש בד"ה מזוזה מימין, ששרש האותיות בכתר) אלא.

שטה דחילו לעילא*. (קיצור. שדביקות הנפש בשרשה קודם ירידתה היא בבחי' ממכ"ע, ולכן אם רץ כו', כי הוא נורא תהלות כו', וע"י תומ"צ תהי' דביקותה בבחי' סוכ"ע שמשם נלקחו התומ"צ, וזהו"ע קי"ס קודם מ"ת, ואותיות התורה נק' סוסים שמעלים את האדם למקום שלא יוכל להגיע בעצמו).

ד) **וכמו** שהוא, שיטה את*, דייקא (עליו י"ל היינו חסד עילאה, שהוא חסד דלגאו שהוא עליו דאברהם שהוא חסד דז"א הנק' חסד דלבר, וז"ש ובחסד עליון בל ימוט) הוא.

שטה בלבד*. העלם (כמ"ש בלק"ת פ' פנחס בד"ה צו את בנ"י את קרבני דרוש השני) וכדי.

עמוד וגבול שטה אלקות* (כי יעקב הוא בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה וממשיך גילוי אלקות בעלמא דאתגליא הנק' אתה, ותשארז"ל כל עצמו של אברהם לא נברא אלא בשביל יעקב, הה"ד כי ידעתיו למען אשר יצוה כו' לעשות צדקה ומשפט ואין צדקה ומשפט אלא ביעקב שנאמר משפט וצדקה ביעקב אתה עשית כמבואר ברבות ס"פ בחוקותי ספל"ו דהיינו כנ"ל שעיקר המכוון להמשיך גילוי האור הסוכ"ע שיאיר בבחי' ממכ"ע, ונק' יחוד קודב"ה ושכינתי', וזהו ע"י יעקב בריח התיכון כו' כנ"ל. גם כי צ"ל ב' הבחי' יחד צדקה ומשפט שהן חו"ג, וכמו שיבואר בסמוך. וזהו דווקא ע"י יעקב שת"ת כולל חו"ג מחבר חו"ג יחד) אך הנה.

שטה ממותרות* צפרניים ושערות כו' (וזהו טוב ה' לקויו לנפש תדרשנו, שלקויו נמשך ההמשכה הפנימי' וגילוי אלקות ממש. וכמארז"ל פ"ה דמנחות דנ"ג יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים כו', משא"כ הבחי' טוב ה' לכל ואפי' לעוברי רצונו זהו להשפיע להם שלוה בעוה"ז, וכמארז"ל כמה ארך אפים לפניו כו', והוא רק ממותרות כו' וכנ"ל) ובחי' משפט.

שטה דאבא יסד ברתא: שם: למעלה.
שטה דחילו לעילא: שם: המסותרת.
שטה את: דף סג, ב: אשר דבר.
שטה בלבד: שם: פי' בלבד.
שטה אלקות: שם: שעל ידי.
שטה ממותרות: שם: וסטרא אחרא.

עמוד ודוקא. שטה אוהב צדקה* ומשפט (ושארז"ל ברבות משפטים ע"פ שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא, ישועתם לא נאמר אלא ישועתי כו' בשבילי אני עושה ע"ש היינו שע"י ז נמשך בחי' דרך ה', שיומשך שם הוי' מההעלם אל הגילוי, ולכן נק' זה ישועתי ממש, משא"כ בההיפך הצדיק אבד, עזח"ב בשלח דנ"ז ובפ' אחרי דסט"א דהיינו שאין נמשך לו השפע מלמעלה ונהר יחרב ויבש וסליק לעילא לעילא ולמטה נשאר חושך והעלם, משא"כ ע"י ההמשכה והגילוי למטה מתברך השם הגדול מעצמות אוא"ס, וכנודע מענין מקדשי שמך כו', ומענין אשר הלכו אלקים כו' ולעשות לו שם כו', וכמ"ש לע"ל ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד.

קיצור וכמו שהוא ע"י תורה בחי' סוס ורוכבו רמה כן ע"י המצות וזהו ושמרו דרך ה', אשר דיבר עליו, ופי' דרך ומבוא להיות המשכת שם הוי' מאור א"ס ב"ה, וזהו חנון ורחום ה', הטוב כי לא כלו רחמיך רחמים רבים שלמעלה מההשתלשלות, והיינו ע"י לעשות צדקה ומשפט, בכדי שלא יומשך האור כ"א למקום הראוי, משפט וצדקה ביעקב, וע"י ז אתה עשית שיהי' הגילוי עד שיהי' בבחי' אתה, ועמ"ש ע"פ יהודה אתה, ומ"ש בד"ה כי אתה אבינו, ובזח"ג בלק קצג"ב, האזינו ר"צ ע"א, וזהו שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא ישועתי ממש, ע"ד צדיק ונושע להיות ולעשות לך שם, ביום ההוא יהי' ה' אחד.

ה) **והנה** גם. שיטה דמלכא*. ברוך הוא (כמ"ש בלק"ת בשיר השירים בד"ה אני ישנה ולבי ער ספ"ב וספ"ג, ובד"ה במ"ס באוה"מ ובביאור ע"פ וידבר אלקים כו' אנכי ה' כו', ושם ספ"ב, ולעיל פ' מקץ בביאור ע"פ כי עמך מקור חיים) ולהיות נמשך חיות זה הוא ג"כ מחמת טובו ורחמנותו כנ"ל, (ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הראשון בפי' כל מצותיך צדק) והיינו ע"י.

עמוד כו' כמ"ש, שטה היא צורך עלי'* (ומ"ש למעלה שזהו"ע ע"ש לעשות צדקה ומשפט כו' וכאן אומר שזהו"ע תשובה, י"ל ע"י ההמשכה שע"י תומ"צ נק' צדיק, וע"י ההעלאה שבתפילה וק"ש הוא בחי' תשובה, וזהו"ע תשובה ומעשים טובים, וכמ"ש במ"א דתשובה אין ר"ל על עוונות דוקא שהרי אמרו כל ימיו בתשובה, אלא תשובה הוא ע"ד עד יעבור עמך ה' שנאמר בקי"ס כו'. ועמ"ש ע"פ הזהר פ' ויקרא דט"ז ב', דע"י תשובה נמשך מהבינה הנק' על ה', עד יסוד ז"א, וע"י הצדיק נמשך מיסוד במ' שיהי' דירה בתחתונים, וא"כ פי' ושמרו דרך ה' היינו ע"י התשובה ממשיך מהבינה הנק' על שם הוי' שהוא ז"א, ואח"כ לעשות צדקה שיומשך מהיסוד במ', וא"כ קודם ירידת הנשמה בגוף שהיתה רק בבחי' צדיק לבד לא היתה מגעת לאור הבינה הנק'

שטה אוהב צדקה: דף סג, ג: ומברכים.
שטה דמלכא: שם: מצות עשה.
שטה היא צורך עלי': שם: דוקא היא.

תשובה שבה דוקא התגלות עת"י כו'. כ"א להארת יסוד מצד עצמו כו'. כ"א דוקא ע"י הירידה בגוף זוכה לבחי' ההמשכה שיומשך היסוד מהבינה כו'. ועוד י"ל כי הנה יש צ"ע יסוד ז"א ויש צ"ת בבריאה. וא"כ מה שהנשמה היתה תחילה בבחי' צדיק זהו רק הארת צ"ת. אבל הארת צ"ע נמשך דוקא אחר ירידתה בגוף.

קיצור ענין שגם שאר המצות נק' ב' צדקה. שרמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים. והאדם ממשיך בהן חיות א"ס ב"ה. וע"כ נק' צדיק ודרך כללות ירידת הנשמה צורך עלי' ע"ד במקום שבע"ת עומדים).

ו) **והנה** בחי' דרך ה' נמשך ומתגלה ע"י קי"ס. וכמ"ש בים דרכיך וכתיב הנותן בים דרך כי דרך ה' היינו זה שעלמא דאתכסיא נמשך בבחי' גילוי ממש כנ"ל. והיינו ע"י גילוי אור א"ס ב"ה. וכמארז"ל ע"פ רמה בים רומו של עולם אני רואה בים כו'. וגם כי דרך ה' הוא לעשות צדקה ומשפט. וכך הי' בקי"ס אשר ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים. מרכבות פרעה וחילו ירה בים כו'. והיינו צדקה ומשפט. והיינו ע"י שם הוי' שעז"נ דודי צח ואדום צח לי ואדום לפרעה כו'. וכמ"ש בד"ה ויאבק איש בפי' אם תגביהי כנשר משם אורידך נאום ה'. וזהו אז ישיר אז א' ז'. א' הוא פלא אדון הנפלאות וז' בחי' גבורה. והיינו ענין צדקה ומשפט כו' ועיין בזהר בשלח דנד"א. וזהו אז ישיר משה ובנ"י ואח"כ אשירה לה' דהוא כפל לשון. אלא כמ"ש בזהר ס"פ וילך דרפ"ו א' שירתא מתתא לעילא. ואח"כ שירתא מעילא לתתא. פי' מתתא לעילא היינו ע"ד אז ישיר ישראל כו' עלי באר שהוא העלאת מ"ן. וכענין למען יזמרך כבוד כו'. אלא שכאן נאמר אז ישיר משה ובנ"י. כי הנה במשה כתיב מן המים משיתיהו. שהי' מבחי' עלמא דאתכסיא ששם הביטול בתכלית וכמ"ש בד"ה אז ישיר משה ובנ"י בת"א. ובנ"י הרי הן מבחי' ארץ. אך ע"י הפך ים ליבשה נמשך להיות אז ישיר משה ובנ"י שנתחבר יחדיו שירת משה עם בנ"י שע"י עברם ביבשה בתוך הים שנמשך להם עלמא דאתכסי' בבחי' גילוי. ע"כ זכו לבחי' אז ישיר משה כו'. ועמ"ש ע"פ ויהי בישורון מלך בהתאסף כו'. בישורון ג"כ לשון שיר. ואח"כ אשירה לה' מעילא לתתא. והוא ע"ד שירה עמי רננא דאורייתא כנזכר בד"ה שיר השירים. וזהו אשירה.

בשטה וזהו. שטה החיות*. (ועד"ז נאמר ויתעצב אל לבו ודפי' מניעות התפשטות האור והגילוי במקור הנבראים ושרשן הנק' לב כמ"ש בזח"א ויצא דקס"ג א'. וז"ל הזח"מ בפירושו שם כמו שהלב יושב באמצע הגוף כן המ' יושבת בין העליוני' ובין התחתונים והעציבות והדינים ממנה ולמטה הם. משא"כ למעלה מהמ' נאמר אין עצבות לפני המקום לפני דוקא ע"ש. ובזח"ג נשא דקמ"ד א'. וינחם ה' האי בז"א אתמר ויתעצב אל לבו. ויעצב לא נאמר אלא ויתעצב איהו אתעצב דבי' תליא מילתא. לאפיקו מאן דלא אתעצב

---

*שטה החיות: שם: היא קמיטת.

כו׳. וג׳ דהיינו שבע״ק לא שייך זה כי שם אין מעשה התחתונים תופס מקום ואם צדקת מה תתן לו ורבו פשעיך מה תעשה לו. א״כ לפי״ז לכאורה שייך ויתעצב גם בז״א כו׳. ובת״ז תי״ח דל״א א׳, ויתעצב אל לבו ואמאי אל לבו ע״ד ובן כסיל תוגת אמו כו׳. ועיין ברבות בראשית ס״פ כ״ז ויתעצב אל לבו. א״ר ברכי׳ משל למלך שבנה פלטרין ע״י אדריכל כו׳. ועיין בפ׳ נח פל״ב דל״ה א׳, ובפל״ג דל״ו ע״ד מבואר שהרשעים הופכים מדה״ר למדה״ד, ובקהלת רבה ע״פ דברתי עם לבי דפ״ז א׳, הלב מתעצב שנאמר ויתעצב אל לבו. ובגמ׳ פ״ק דחגיגה ד״ה ב׳ משמע דבבתי גוואי שייך עציבו. והפרדס ש״ח פי״ג פי׳ שזהו״ע בינה דינין מתערין מינה ונת׳ מזה במ״א ע״פ הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו) והשמחה הוא גילוי והתפשטות החיות כמו צהבו פניו כו׳ (ועמ״ש ע״פ שוש אשיש בה׳ ובד״ה לבסומי בפוריא בפי׳ רננו צדיקים בה׳, ומ״ש במ״א בענין שמחת חו״כ אשר חתן נק׳ ההמשכה מסוכ״ע בממכ״ע, וגילוי והמשכה זו זהו ע״י שמחה כו׳, ועמ״ש בד״ה ה׳ לי בעוזרי בפי׳ זמן שמחתינו ב׳ שמחות ישמח ה׳ במעשיו וישמח ישראל בעושיו, ועיין ברבות אחרי פ״כ, שמח ה׳ במעשיו אינו אומר אלא ישמח ה׳ במעשיו, עתיד הקב״ה לשמוח במעשיה׳ של צדיקים לע״ל, והיינו כי הגם שבקי״ס נאמר אשירה לה׳ שגורם שמחה למעלה הנה נאמר השירה הזאת לשון נקבה, אבל לע״ל נאמר שיר לשון זכר, כי היא שמחה שאין עוד עצב אחריה ח״ו, עכ״פ למדנו שהשמחה היא גילוי פנימיות החיות והאור מא״ס ב״ה) וגילוי זה לע״ל גילוי פנימית עתיק, עיין רמ״ז ר״פ תולדות יצחק כי אתה אבינו בת״א ר״פ ויצא, וח״ש ברבות כי גאה גאה א׳ עכשיו א׳ לע״ל, לכן אז ישיר ג״כ לשון עתיד.

ולתוספת ביאור ענין ושמרו דרך ה׳. היינו כמ״ש במ״א ע״פ ויצום אל בנ״י ואל פרעה. כי הנה ההפרש בין שם הוי׳ ובין שאר שמות שאינן נמחקים אשר שאר השמות הם בכלים דע״ס, והכלים הם בבחי׳ גבול רל״ן אלפים רבבות כו׳, ושרשם מהרשימו כו׳, וזהו״ע שם שדי שאמר לעולמו די בחי׳ צמצום ומקו״פ, אבל שם הוי׳ הוא בחי׳ האור שלמעלה מהצמצום והוא אור הקו שהוא בחי׳ א״ס כו׳. וזהו ענין דרך ה׳ לעשות צדקה כי הוא בחי׳ צדקה להחיות רוח שפלים שהם בע״ג ע״י שיומשך בתוכן אור א״ס והוא שם ה׳ כו׳, והוא כענין שמש בשבת צדקה לענים פי׳ שמש היינו שמש הוי׳ כו׳, וענין אדון הנפלאות הוא מל׳ דא״ס כי נפלאות הוא בחי׳ כתר וא״א שהוא נפלא ולמעלה מהחכמה, ואדון הנפלאות הוא מל׳ דא״ס שנעשה עתיק לאצילות והוא נשמה לא״א, והנה שרש המצות הוא בא״א כי תרי״ג מצות דאורייתא עם ז׳ מצות דרבנן הם תר״ך עמודי אור גימט׳ כתר, ומה שאוא״ס ב״ה אדון הנפלאות נמשך ומאיר בא״א זהו״ע המשכות אוא״ס בהמצות, וזהו ועשיתם אותם אתם כתיב, וגם רמ״ח מ״ע הם רמ״ח אברים דמלכא ז״א, ושיומשך אור א״ס להתלבש בהם זהו״ע דרך ה׳ לעשות צדקה כו׳.

קיצור מן וזהו אשירה. שירה התעוררות בחי׳ שמחה (ועמ״ש בד״ה הכלילי בענין שירה על היין יין המשמח אלקים) כי עצבות קמיטה, (עמ״ש

ע״פ ויתעצב אבילות נק׳ עצב, ועמ״ש במא״א ע׳ מ״ב ובי״ג שם) ושירה ושמחה זו היינו לה׳ שיהי׳ גילוי בחי׳ הוי׳ ז״א מאוא״ס, (ע״ד ממעמקים קראתיך ה׳, ואא״כ לכאורה שירה זו גבוה משירה על היין המשמח אלקים וכאן השירה להיות גילוי ה׳, ועד״ז נת׳ במ״א ענין וחסידיך ירננו כו׳. ואפ״ל כמו השמחה והששון בניסוך המים שזהו למעלה מניסוך היין והשיר שעל היין, כן בקי״ס שנעשה הנס בבחי׳ מים הי׳ השמחה ג״כ עד״ז ועמ״ש מזה סד״ה שוש אשיש ספ״ה, ועמ״ש סד״ה ביום השמיני עצרת כנישין) והמשכה זו זהו ע״י כי גאה גאה, (עיין בת״א ר״פ לך לך די״ט ע״ג וע״ד*, שלהיות התפשטות וירידות המדריגות הוא ע״י הבחי׳ היותר עליונה, ומ״ש סד״ה מה טובו ספ״ו בענין פטר כל רחם כו׳), ובחי׳ זו סוס ורוכבו רמה בים כמ״ש ואתם תחרישון (עיין מזה בד״ה לסוסתי בהביאור, אך בד״ה אז ישיר משה בסופו שהגביה האותיות בבחי׳ ים, ויש לחבר ב׳ הפירושים, כי יש אותיות זכרים שלמעלה מאתעדל״ת, וזהו המשכה מבחי׳ רוח קדים, ואא״כ י״ל שהגביה אותיות דמחו״ד של התומ״צ ג״כ בבחי׳ זו, ע״ד כי כאשר השמים החדשים כו׳ כן יעמוד כו׳, עיין בת״א פ׳ בראשית) ומזה נמשך עזי וזמרת יה היינו עלמין סתימין שנחצבו מאדון הנפלאות, ואח״כ זה אלי ואנוהו המשכה בחי׳ ר״ה, (ע״ד שיהי׳ השם שלם בד״ה ועשית ציץ, ועיין סד״ה בכ״ה בכסלו בענין הללויה ואח״כ הללו כו׳ וענין ואנוהו אפ״ל שמוסיפים כח בגבורה של מעלה, ע״ד ישראל אשר בך אתפאר וכמו תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו כעמך ישראל כו׳, וזהו הראיני את מראיך כו׳ ומראך נאוה שעי״ז ממשיכים בחי׳ ואנוהו כו׳.

קיצור והבנת הדברים שבתר״א ע״פ אשירה לה׳ שרש ענין הירידה של הנשמה בגוף צורך עלי׳ בד״ה זכור ושמור העלי׳ מבחי׳ איהו וגרמוהי לבחי׳ איהו וחיוהי ושם דאיהו וחיוהי זהו התלבשות אא״ס בחכמה וזהו נמשך ע״י עסק התורה אך עוד זאת כי התומ״צ מצד עצמן הם ג׳ קוין היינו חב״ד וע״י התשובה מקשרים אותם בעצמות אא״ס א״כ יש כאן ג׳ מדריגות זו למעלה מזו הא׳ הוא הנשמות מצד עצמן מבחי׳ עלו במחשבה איהו וגרמוהי והוא עולם הבריאה כי בי״ע הם מחדו״ע או כלים דאצילות ע׳ ביאור שבת שבתון, הב׳ בחי׳ אצילות או האורות איהו וחיוהי מדריגת התומ״צ, הג׳ המשכות עצמות אא״ס באצילות ובחי׳ הב׳ זהו ע״י התומ״צ בחי׳ צדיק אך לבא לבחי׳ הג׳ זהו ע״י התשובה ע״ד והחיות נושאות כו׳ ותשובה אינה דוקא על עבירות כו׳ ולזה מבואר כאן בענין הירידה צורך עליה ע״י בא בחי׳ תומ״צ ותשובה

די״ט ע״ג וע״ד: בדפוס קאפוסט תקצ״ז. ובהוצאת קה״ת (ברוקלין תשס״ו) הוא בדף יא, ג.

וכללות ענין זה הוא שיתרון האור נמשך ובא מן החושך דוקא וכמ״ש ג״כ בד״ה וישב יעקב דהיינו שעי״ז בא לבחי׳ תשובה וכ״כ בד״ה מה טובו וע׳ בד״ה בשלח פרעה שזהו ענין בירור שבה״כ דעולם התוהו ששרשו למעלה מהתיקון ועמ״ש בד״ה כי תהיין לאיש שתי נשים בענין והי׳ הבן הבכור לשניאה כו׳.

ב) **ושרש** ענין המחדש בטובו בכל יום תמיד מע״ב. היינו ענין זיווג התדירי דאו״א שהם אין ויש. תרין ריעין דלא מתפרשין כי תמיד צ״ל נמשך מאין ליש כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה שוש אשיש ובד״ה כי ביום הזה יכפר דרוה״ר פ״ב בענין המחדש בטובו בכ״י תמיד שאין נמצא משל לזה לתראות בחוש רק אפס קצהו שבכל יום מאיר מחשך הלילה וכברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא וכמו״כ יובן ענין זה למעלה שהוא מ״ש בזהר ר״פ ויצא בענין חרח השמש ובא השמש ופי׳ בבה״ז דהשמש הוא יסוד אבא והוא נמשך ומאיר בכל יום שהוא ו״ק דז״א. ובא השמש כשנמשך במערב שהוא מל׳ ז״ס שקיעת השמש ע״ש. ובד״ה ואל מקומו שואף. וע׳ בת״ז תיקון כ״ח דף ע״ג ע״ב פי׳ שהמלכות נקרא מעשה בראשית ונקרא מלאכה ועיין מזה בפרדס ערך מעשה מרכבה ובערך מלאכה ועמ״ש ע״פ ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך בבוך בויגין תרי״ז וע׳ מזה ג״כ בזהר ר״פ בהעלותך בענין זריחת השמש למעלה בכל יום וא״כ זהו ענין המחדש בטובו בכל יום כו׳ וע׳ בזהר יתרו דפ״ח בענין שית יומין אתברכאן משביעאה. ופי׳ ובטובו פי׳ הרד״א ע״ד את האור כי טוב ועמ״ש ע״פ טוב וישר ה׳ ועמ״ש בד״ה והי׳ ביום ההוא יתקע בשופר גדול בענין ר״ה שנמשך אור חדש להחיות כל העולמות והוא ג״כ המשכה מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע. ובאגה״ק סי׳ י״ד בד״ה ארץ אשר ה׳ אלקיך דורש אותה כתב וכן בכל יום ויום נמשכין מוחין עליונים יותר בכל תפלות השחר ואינן מוחין הראשונים שנסתלקו אחר התפלה והן* גבוהין יותר עכ״ל.

ומש״כ שמקור המשכה זו מבחי׳ טובו ובטובו מחדש ע״ד טוב ה׳ לכל ורחמיו על כל מעשיו. הנה בגמ׳ ספ״ד דסנהדרין דל״ט ע״ב רמי רבי אלעזר כתיב טוב ה׳ לכל וכתיב טוב ה׳ לקויו משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו כשהוא עודר אינו עודר אלא טובים שבהם ופרש״י כך הקב״ה זן טובים ורעים הכל כאחד בדבור א׳ ממלא את כל העולם כולו טובה שהכל שלו אבל כשבא להגין מן הפורעניות ולשלם שכר אינו אלא לקויו עכ״ל. ואפשר לפרש אשר ב׳ בחי׳ טוב אלו זהו ההפרש בין יחוד התדירי דחו״ב אין ויש להחיות העולמות שעז״נ עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו׳ ויום ולילה לא ישבותו וכמ״ש בתו״א פ׳ יתרו בד״ה הנה להבין שרש ענין מתן תורה גבי וכנודע שיש ב׳ זיווגים באו״א חיצוני׳ זיווגייהו תדיר תרין ריעין דלא מתפרשין שהוא לקיום העולמות משא״כ לחדש הנשמות שהוא זיווג הפנימי׳ זהו ע״י נשמות הצדיקים דוקא עכ״ל. וזהו טוב ה׳ לקויו שמבחי׳

והן : באגה״ק שם דף קכ, ב : רק.

זיווג זה הפנימי׳ נמשכים הנסים נגלים ונסתרים, וכמובן ממ״ש בסידור בד״ה מזמור לתודה הריעו בענין ד׳ צריכין להודות שההודאה על הנס ע״ד כי אל דיעות כו׳ וההודאה דכולא קמי׳ כלא חשיב נק׳ ג״כ יחוד או״א דיצירה וזהו יחוד פנימי׳ דהיינו גילוי דיעה עליונה משא״כ מבחי׳ יחוד חיצוני׳ אין ויש נמשך שלמטה היש רק שמתהווה מאין ועיין במדרש איכה ע״פ טוב ה׳ לקויו ובגמ׳ פ״ק דברכות ד״ז ע״ב מענין טוב ה׳ לכל ורחמיו על כל מעשיו ומובן שזהו ב׳ הבחי׳ טוב שנזכר. ואפ״ל שזהו ענין ואהבת גימט׳ ב״פ אור ור״ל שע״י ואהבת שהוא העלאת מ״ן בבחי׳ פנימיות הנה ע״ז ממשיך ב׳ פעמים אור שהם ב׳ בחי׳ טוב הנ״ל וטוב היינו אור כמ״ש את האור כי טוב ואפ״ל ג״כ שזהו ענין יום שלישי שהוכפל בו כי טוב, וא״כ גם בבחי׳ המחדש בטובו בכל יום תמיד מע״ב, אפ״ל כי הגם שבחי׳ זו נמשך מבחי׳ טוב ה׳ לכל בדבור א׳ ממלא את כל העולם כולו טובה עכ״ז מאיר ג״כ מבחי׳ טוב ה׳ לקויו וכמו שאנו אומרים במודים אנחנו לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת וכן בתד״א פ״ב בכל יום ויום עושין לו נסים כיוצאי מצרים כו׳ וע׳ בגמ׳ פרק ערבי פסחים דקי״ח בענין קשין מזונותיו של אדם כקי״ס ופרש״י כלומר נס גדול עושה לו הקב״ה למי שנותן לו מזונותיו כו׳ ובמד״ר פ׳ בראשית פ״כ שהפרנסה גדולה מהגאולה כו׳ ע״ש.

ומש״כ וזהו אדון הנפלאות. פי׳ שאפילו נפלאות שהן עלמין סתימין אין ערוך אליו. הנה עלמין סתימין הם היכלות דאו״א כי חו״ב נק׳ הנסתרות לה׳ אלקינו והנה סתימא דכל סתימין זהו בחי׳ כתר שאפילו מן הסתימין הוא נעלם ואינו מושג כלל, וע׳ כה״ג בד״ה יביאו לבוש מל׳ גבי אסתר מן התורה מניין דכתיב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא שאפילו בבחי׳ ביום ההוא שהוא בחי׳ עלמין סתימין הוא בבחי׳ הסתר והעלם לפי שהוא מבחי׳ סדכ״ס והוא כמ״ש בד״ה שבת שבתון ובד״ה האזינו השמים דרוש הראשון דאפילו בחי׳ שבת קדש לגבי בחי׳ שבת שבתון הוא כמו ימי החול לגבי שבת כו׳ וע״ש סד״ה הנה התורה דקאי על אפילו מל׳ דאצילות שנעשית עתיק דבריאה הוא בחי׳ סדכ״ס כי סתימין הם או״א ועתיק הוא סתימא אפילו לגבי סתימין והפרדס ערך אדון הנפלאות כ׳ שיש שמפרשו במל׳ וכן בתפלת יוצר אור ממרום וקדוש עד אדון הנפלאות עשר מדריגות כנגד ע״ס מרום כתר קדש חכמה כו׳ אדון הנפלאות מל׳ עכ״ל, וזהו בנאמר למעלה בענין אסתר אך כאן מפרש אדון הנפלאות על מל׳ דא״ס והוא ע״ד כח אד׳ כו׳ וע״ד אד׳ מי יעמוד כו׳ בביאור ועתה יגדל נא.

ג) **ושרש** ענין מ״ש והנה דביקת הנפש בשרשה באלקים חיים היא מחמת השגתה כו׳ אבל ע״י עסק התורה וקיום המצות תהי׳ דביקות הנפש בבחי׳ סוכ״ע אדון הנפלאות ע׳ בתו״א ס״פ וישב בד״ה ונתתי לך מהלכים בין העומדים שגם הנשמות קודם ירידתן לגוף נק׳ עומדים כי ישראל עלו במח׳ והאותיות הם בחי׳ דומם שאין להם בחי׳ הילוך וע״י ירידתן בגוף נעשו בבחי׳ מהלכים והענין כמ״ש סוס ורוכבו רמה כו׳ ועמידה והילוך זה

כענין יחוד חיצוני' דחו"ב להחיות מאין ליש זהו הנק' בחי' עמידה אבל זיווג פנימ' שהוא תוס' אור לאין קץ מאור א"ס ב"ה זהו ההילוך וע' בד"ה ועתה יגדל נא פ"א פי' עומדים מצד בחי' ממכ"ע ומהלכים ע"י המשכה מבחי' סוכ"ע וע"ש בהביאור שהוא בחי' הלבשת אורות בכלים ובחי' סובב כל עלמין הוא מה שלמעלה מהכלים וכענין חי' יחידה שאין מתלבשים בכלים כלל וע' בד"ה אם בחוקותי תלכו דרוש השני ספ"א כי מקדם היתה הנשמה בבחי' גבול ומספר כו' משא"כ אחר ירידתה כו' תהי' בבחי' אשר לא יספר כו' ובד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה וא"כ למה זה ירדה כו' כדי ליראה כו' וע"ש הפי' רפ"ג ע"ד כי אל דיעות כו' וע' בד"ה את שבתותי תשמרו פ"ג מענין הירידה צורך עלי' בענין בורא קדושים ישתבח שמך כו' כי גם והחכמה מאין תמצא בריאה יש מאין כו' וע' בד"ה מי מנה עפר יעקב ובד"ה ושמתי כדכד ובד"ה שבת שבתון שמקודם היתה בחי' טהורה היא וע"י תומ"צ מתעלין בבחי' ואנשי קדש תהיון לי וע' בד"ה כי כארץ תוציא צמחה ובד"ה ראשי המטות בענין אשר קדשנו במצותיו כו'. ומ"ש בענין נורא תהלות אדון הנפלאות זהו ע"ד מ"ש סד"ה בכ"ה בכסליו בענין הלל והודאה שהם רצוא ושוב וכתיב ועתה מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך שההילול שייך בבחי' שמו ית' אבל עצמותו ית' הוא נורא תהלות רק בחי' מודים אנחנו לך כו' וע' בגמ' פ"ה דברכות דל"ג ע"ב גבי סיימתינהו לכולהו שבחא דמרך כו' וזה ע"ד מ"ש בתו"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים וארא בפי' אימתי גדול כו' שהגדולה זהו ענוה והשפלה ועיין מזה בד"ה בשעה שהקדימו הנ"ל וא"כ מהו השבח לו שאומרים הגדול כיון שזהו באמת השפלה אלא לפי שאמרו משה בתורה כו' והנה בד"ה וקבל היהודים פי' שהתורה מ"ע ומל"ת הם גם כן בחי' רצוא ושוב ואם כן גם על ידי המצות הוא דביקות והתקשרות הנפש בבחי' רצוא ושוב אבל כאן מפרש בענין אחר שבחי' רצוא ושוב אינו עדיין דביקות אמיתי מאחר שמוכרח להיות בבחי' ושוב אבל על ידי תורה ומצות הוא דביקות הנפש בסוכ"ע דביקות גמורה והיינו ע"ד והתהלכתי בתוככם ממש וע"ד כי יאמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' דהיינו התגלות ממש מבחי' סוכ"ע עד שיאמר זה כו'. ואפשר לומר זהו ענין ובו תדבקון והיינו שמתחלה תלכו תיראו זהו רצוא ושוב ואחר כך את מצותי תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבודו הם תורה ועבודה וגמ"ח שע"י ובו תדבקון ממש. ועיין בסידור שער התפלה בהביאור שע"פ זה שבחי' ובו תדבקון זהו עד"מ ענין ודבק באשתו והיו לבשר אחד ממש כמו כן למעלה זהו ענין יחוד היסודות כו' וזהו ג"כ ענין וקבל היהודים כו' ובד"ה וארא דתקע"ב פי' שיש ב' שמות הוי' ופסיק טעמא ביניהו וע"י התומ"צ יהי' העילוי שיאיר בנשמות ישראל שם הוי' דלעילא כו' והוא הנקרא נורא תהלות כו' זהו רדל"א.

ושרש ענין מש"כ שעלי' זו ע"י אותיות התורה שנקראו סוסים ועל זה נאמר סוס ורוכבו רמה בים כו' כי שרש האותיות התורה הוא למעלה משרש הנפש דאבא יסד ברתא עיין מזה באגה"ק בד"ה ויעש דוד

שם ששרשם מקדמות השכל והנה החכמה נקרא חיה והוא למעלה מנר״נ שהם או״פ וחיה יחידה הם בחי׳ מקיפים ובד״ה מזוחה מימין פי׳ שהאותיות הם מבחי׳ חיה כמ״ש ויהי האדם לנפש חיה ות״א לרוח ממללא גם שם פי׳ שהם מהכתר ובפ׳ בשלח בד״ה לסוסתי פי׳ ששרשן מחכמה ושבק״ס הי׳ גילוי עוד אותיות שלמעלה מאתעדל״ת. אך לפמ״ש בד״ה ואתחנן שהתורה היא אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת א״כ יש לומר שגם אותיות התורה שרשן משם ועמ״ש בד״ה אם בחוקותי דרוש הראשון שיש באותיות התורה ב׳ בחי׳ אותיות אותיות הכתב ואותיות החקיקה.

ומש״כ וזהו ענין ק״ס קודם מ״ת. יש לפרשו בשני אופנים הא׳ עפמ״ש בסידור בד״ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני ובלקו״ת בד״ה ששת ימים דרוש הג׳ ובד״ה והניף ידו. הב׳ עפמ״ש בסידור סוף דרוש ששת ימים תאכל מצות הראשון גבי והנה להבין שרש ענין והמדריגה השלישית ועמ״ש בד״ה וקבל היהודים בענין וסוס אשר רכב.

ד) **ושרש** ענין מש״כ וכמו שהוא לענין תורה כך הוא לענין שאר מצות דכתיב ושמרו דרך הוי׳ פי׳ דרך ומבוא להיות שם הוי׳ עיין בד״ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום בפי׳ אנכי הוי׳ אלקיך ובד״ה צאינה וראינה דרוש א׳ בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳ ועיין בפ׳ תצא בד״ה ולא אבה איך נש״י ממשיכים שם הוי׳ ממקורו וע׳ כאן בד״ה וירא ישראל בפי׳ ויקרא הוי׳ הוי׳ וסד״ה שובה ישראל הא׳ בפי׳ קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳ ושהמשכה זו היא ע״י המצות כי זהו ענין הקב״ה מניח תפילין בביאור ע״פ כי עמך מקור חיים ובד״ה משה ידבר ובד״ה ועשו להם ציצית בפי׳ למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי ומ״ש במ״א ע״פ מועדי הוי׳ כו׳ אלה הם מועדי וע׳ ביאור כי עמך מקור חיים גבי וזהו שנקראו המצות דרך הוי׳ וארחות הוי׳ אך בד״ה מי יתנך שבשה״ש פי׳ ושמרו דרך הוי׳ היינו ההמשכה משם הוי׳ בבי״ע ובד״ה ונתתי לך מהלכים גבי אם בדרכי תלך כתב וכל המצות נקראים דרך שבהם ועל ידם ע״י כולם דוקא עוברת ההשפעה וכנודע שהטפה יורדת דרך כל האברים כו׳ ועמ״ש מזה בד״ה והי׳ לכם לציצית אך שרש הטפה ז״א מקבל מאו״א ואו״א מלמעלה כו׳ ועמ״ש ע״פ ונתתי שלום בארץ כו׳ וזהו אני אענה את השמים והם יענו את הארץ ומטר זהו המשכת טפת מ״ד כו׳ ועמ״ש בד״ה וידעת היום דרוש הב׳ פ״ג בענין קול קורא במדבר פנו דרך הוי׳ וד״ה ואלה המשפטים בענין זרע אדם וזרע בהמה ויש בחי׳ שלמעלה משניהם וזו הבחי׳ ע׳ בד״ה ואכלתם אכול ועמ״ש בד״ה וארא דתקע״ב בענין ובלילה שירה עמי שהם הטעמים זרקא מקף שופר כי טנת״א האותיות בחג״ת עד הטעמים בכתר וא״כ פי׳ אשירה לה׳ הוי׳ החכמה ואשירה לה׳ המשכת התענוג עליון מבחי׳ אז תתענג על הוי׳ על דוקא שיאיר בחי׳ זו בשם הוי׳ נק׳ אשירה להוי׳.

ושרש ענין אשירה לה׳ כי גאה גאה. הנה לפמש״כ דהפירוש הוא להמשיך הגילוי מאא״ס ב״ה בשם הוי׳ זהו הנקרא שירה ושמחה ואם כן זהו גבוה ממדריגת השירה על היין של הלוים שנקרא תירוש המשמח אלקים שמשמח שם אלקים והיינו ע״י המשכה משם הוי׳ ע״ד נכנס יין יצא סוד בד״ה חכלילי עינים מיין והוא ענין סוד ה׳ ליראיו והנה יש רזין ויש רזא דרזין היינו רזא זהו יסוד והוא המשכה מסוכ״ע בממכ״ע אבל רזא דרזין היינו המשכה מלמעלה מבחי׳ סוכ״ע וכמ״ש בלקו״ת בשה״ש בד״ה כי טובים דודיך מיין שיש בחי׳ העלם וגילוי שבסדר ההשתלשלות והיינו כמו עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא וכמו מחשבה ודבור אבל יש בחי׳ שלמעלה מהשתלשלות דשם ההעלם והגילוי שבסדר ההשתלשלות שוין וכמ״ש ג״כ בד״ה מצה זו וזהו ענין כי טובים דודיך ומבואר שם שזהו ענין שיר השירים שיר זהו מטי ולא מטי רננא דאורייתא וזהו אשירה לה׳ שהמשכה זו הוא מעצמות אא״ס בחי׳ אדון הנפלאות בשם הוי׳ ובחי׳ זו נמשך בקי״ס וזהו ע״ד הנזכר במד״ר פ׳ עקב ע״פ שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן ורבנן אמרי בוא וראה כל הנסים שעשה הקב״ה לישראל לא עשאן אלא על המים ועד״ז ניסוך המים הי׳ בו שמחה יתירה יותר מבניסוך היין וכמארז״ל ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כמ״ש בלקו״ת בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הב׳ ועד״ז הוא כאן גבי קי״ס אשירה לה׳ השמחה בהמשכת תוס׳ האור מעצמות אוא״ס בשם הוי׳ וזהו כענין ויספו ענוים בהוי׳ שמחה ובשיר על ניסוך היין הוא בחי׳ המשמח אלקים כו׳ וזהו כענין המבואר במ״א על הזהר ר״פ ויצא בענין וחסידיך ירננו שהם הכהנים שזהו גבוה משיר הלוים על היין כי מדריגת כהנים הוא גם כן למעלה מבחי׳ יין כמ״ש יין ושכר אל תשת כו׳.

ושרש ענין מ״ש כי העצבות זהו קמיטת ע׳ בזהר ויצא דקס״ג ע״א ע״פ ויתעצב דקאי על המל׳ וכן פי׳ בזח״א שם כמו שהלב יושב באמצע הגוף כך המל׳ יושבת בין העליונים והתחתונים כו׳ והעצבות והדינים ממנה ולמטה מהם משא״כ למעלה מהמל׳ נאמר אין עצבות לפני המקום לפני המקום דוקא וע׳ במא״א אות ע׳ סמ״ב ובי״נ שם ועיין במד״ר פ׳ בראשית פכ״ז מענין ויתעצב אל לבו וכמ״ש מזה בתו״א ס״פ בראשית בד״ה צאינה וראינה וע׳ במד״ר פ׳ נח פל״ב דל״ה ע״א ובפ׳ ל״ג דל״ו ע״ש מבואר דהיינו שהרשעים הופכים מדת הדין למדה״ר ועוד מזה באד״ר נשא דקמ״ד ע״א ובפ״ק דחגיגה דף ה׳ סע״ב משמע דבבתי גוואי שייך עציבו דהיינו ענין במסתרים תבכה נפשי וע׳ מזה בפרד״ס שער ח׳ פי״ג, אך בעי״ק ששם אין הפגם תופס מקום נאמר עוז וחדוה במקומו ולכן משם נמשך אשירה לה׳ ואף שהמלאכים לא אמרו שירה בלילה זו משום מעשי ידי טובעים בים כו׳ כמארז״ל ולא קרב זה אל זה כל הלילה פ״ק דחגיגה דף ו׳ סע״ב ובסנהדרין ספ״ד דל״ט ע״ב וע׳ בזהר פ׳ נח דס״א סע״ב שהקשה גם כן מענין ובאבוד רשעים רינה ואם כן מהו מעשי ידי

טובעים בים ותירץ משום דאתאבידו בלא זמנא כו׳ ולכן מכל מקום אחר קי״ס על ידי התגלות ע״ק נאמר אשירה להוי׳ ועיין בגמרא ספ״ד דסנהדרין ל״ט ב׳ ובח״א מהרש״א שם דאחר שאמרו ישראל אמרו גם המלאכים ולכאורה אינו מובן מאחר שהוא ית׳ אינו שש במפלתן אם כן איך אשירה להוי׳ ואפשר לחלק בין שיר המלאכים ובין שיר הנשמות דשיר המלאכים הוא בבחי׳ וצדקתך ירננו כמ״ש בתו״א בד״ה רני ושמחי דרוש השני ושרש השיר להמשיך יחוד התדירי דחיות העולמות ולכן על שיר זה נאמר מעשי ידי טובעין כו׳ אבל שיר דמשה ובני ישראל ממשיך מבחי׳ הפנימי׳ וכמשארז״ל במד״ר בשלח ר״פ כ״ג נכון כסאך מאז באז ישיר ובבחי׳ זו שפיר שייך ובאבוד רשעים רנה כי הם מונעים המשכה זו הפנימי׳ משא״כ ההמשכה החיצוני׳ אינם מונעים כנ״ל מענין טוב ה׳ לכל וכמ״ש בלקו״ת בד״ה ביום השמיני עצרת בן חכם ישמח אב פ״ב ח״ל אך יש ב׳ בחי׳ היינו בחי׳ חיצוני׳ ובחי׳ פנימי׳ כו׳ ובבחי׳ זו עוונותיכם מבדילים כו׳ ע״ש. ועוי״ל שטובעים בים אינו שש כי טוב פי׳ שיעשו טוב ויתמו חטאים מן הארץ והחוטאים יחזרו בתשובה לכן אינו שש אבל מ״מ לאחר שאבדו מן העולם הרי עי״ז נעשה גילוי אלקות כי הם הי׳ המונעים הגילוי וכמו אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק ועמ״ש בלקו״ת בד״ה להבין מה נשתנה הנס דפסח וע״כ אז אח״כ שפיר י״ל השירה כי אז נעשה שמחה מהגילוי וכמשארז״ל ס״פ חלק אבדו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מהעולם כו׳ וזהו אז ישיר משה ובנ״י אז דוקא לאחר שכבר אבדו כו׳ וע׳ במד״ר ר״פ קדושים הה״ד ויגבה ה׳ צבאות במשפט.

ומש״כ בענין ולהיות בחי׳ הוי׳ יו״ד חכמה הוא ע״י כי גאה גאה זהו ע״ד הנז׳ בד״ה לך לך שכדי להיות התפשטות וירידת המדריגות הוא ע״י הבחי׳ היותר עליונה ועמ״ש כה״ג ע״פ אריתי מורי ובביאור החלצו פ״ב שיש דבר שלמעלה ממקור השכל כו׳ ועמ״ש סד״ה מה טובו ספ״ז בענין פטר כל רחם כו׳. אך עוי״ל פי׳ כי גאה גאה קאי על שם הוי׳ כי הנה המן אמר יעשו עץ גבוה ע״ד אם תגביהי כנשר לקבל מבחי׳ דכחשיכה כאורה וכן ענין פרעה שאמר מי הוי׳ אשר אשמע בקולו כי מקבל מעורף דא״א ושם הוי׳ הוא באצילות יו״ד חכ׳ כו׳ אך משם אורידך נאום ה׳ כי בריח התיכון ת״ת שבו שם הוי׳ עולה עד הכתר היינו בפנימיות הכתר שמשם אין לו יניקה וזהו כי גבוה מעל גבוה שומר כו׳ וזהו כי גאה גאה והוא משפיל גאים וזהו הוי׳ יחתו מריביו ועמש״ל ההפרש בין בחי׳ טוב ה׳ לכל ובין בחי׳ טוב ה׳ לקויו שמבחי׳ החיצוניות זהו טוב ה׳ לכל כמה ארך אפים לפניו אבל מבחי׳ פנימיות זהו טוב ה׳ לקויו דוקא וזהו ויהי לי לישועה משא״כ בעו״ג נאמר בבן אדם שאין לו תשועה כו׳.

ושרש ענין סוס ורוכבו רמה בים. ע׳ בתו״א פ׳ בשלח בד״ה לסוסתי שיש ג׳ בחי׳ אותיות אותיות נוקבין שהם אותיות התפלה ואותיות זכרים

שהם אותיות התורה ויש עוד בחי' אותיות שלמעלה מאתעדל"ת כו' ואולי אפ"ל שהן אתוון זעירין ואתוון בינוני' שהם זו"נ ואתוון רברבין שהם בבינה זהו בחי' הג', ועמ"ש סד"ה אז ישיר בפי' סוס ורוכבו רמה בים שהגביה האותיות דסוס ורוכבו בבחי' ים והיינו ענין העלאת האותיות דאתעדל"ת ואתעדל"ע בבחי' שלמעלה מאתעדל"ת דהיינו בבחי' אתוון רברבין ע"ד מ"ש בתר"א פ' בראשית בענין כי כאשר השמים החדשים כו' כן יעמוד זרעכם כו' וכמו בענין מט"ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל היינו העלאת האותיות בתפלה בבחי' כתר כו' ועמ"ש בד"ה כיצד מרקדין לפני הכלה דתקע"ב הריקוד ע"פ השיר זהו עליית האותיות לבחי' טעמים כו' גם ע"ד מי זאת זח"ב קכ"ו ב' ובבה"ז חבור הדבור בהמחשבה זהו הסוס ורוכבו אותיות הדיבור רמה בים בהמחשבה.

וענין עזי וזמרת י"ה. במד"ר פ' אחרי ר"פ כ"א ע"פ לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא כו' ר' אלעזר פתח קרייה בים אורי בים שנאמר ויאר את הלילה וישעי התייצבו וראו את ישועת ה' ממי אירא ויאמר משה אל תיראו ה' מעוז חיי עזי וזמרת י"ה כו'. נשמע דמפרשים עזי ע"ד מעוז חיי ועמ"ש בסידור ע"פ אהללה ה' בחיי דמפרש חיי הוא האור שבמל' וע' זהר ר"פ תזריע מב"ב בענין כל ימי חייה ובזהר ר"פ חיי בענין ויהיו חיי שרה ועמ"ש בענין חיי עולם נטע בתוכינו. גם להעיר מענין ובניהו כו' בן איש חי כו' גם כמ"ש באגה"ת פ"ד שכל הנבראים נמשך חיותם משם אלקים שהוא בחי' אותיות בלבד ולכן נק' המלאכים בני אלקים אבל הנשמות שהן מפנימיות נמשכים משם הוי' כמ"ש כי חלק ה' עמו.

א) **מענין** רז"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה שבחי' השוב נמשך מצד שהוא נורא תהילות היינו מ' דא"ס ולכן א"א להשיגו וכמ"ש סד"ה בכ"ה בכסלו. אך השוב שע"י תומ"צ נמשך שיהי' לע"ל גילוי עצמו' אא"ס וכמ"ש סד"ה ונתתי לך מהלכים בת"א פ' וישב שגם השוב יהי' בחי' הליכה כו' ע"י שגם למטה יהי' גילוי אא"ס וגם בהרצוא י"ל הפרש שהרי רצוא דמלאכים נק' עומדים ע"ש ורצוא דנש"י נק' מהלכים כמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא ועל"ק סעי' ד' וס"ח.

ב) **בד"ה** וכל העם רואים ס"פ יתרו ענין רז"ש אש ומים ושקול השופר מחבר ב' הבחי' עושה שלום, ואפ"ל השלום הוא שגם בהשוב יהי' מעין בחי' הליכה הנ"ל אות א' וכמו בעסק התורה מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה וכן בעסק המצות ע"י שמחה של מצוה כו' שהרי בד"ה

ואתה תצוה פי' דשמחה של מצוה נק' רצוא וכמ"ש בפסוק סעיף ג'. ועמ"ש ע"פ כבש בייז לבושו וע"י עול מצות כו'.

ג) סד"ה ואתה תצוה שמחה ש"מ שהוא העלא' הנרות מחוץ לפרכת נק' רצוא וזה"ע אהרן ועסק התורה בחי' משה הוא שוב שיהי' הגילוי למטה כמו למעלה, ועי' בד"ה במדבר סיני באוה"מ ועיין בד"ה ועשית בגדי קדש ג"כ י"ל האה' דאהרן רצוא ובגדי קדש זהו שוב שהם לבושי' להאה"ר.

ד) בפ' תשא בד"ה שמאלו תחת לראשי גבי ובכל מאדך משמע זהו דוקא נק' רצוא והבחי' שוב זהו ענין וימינו תחבקני כו' ועל"ק סעי' כ"א.

ה) בד"ה ויקהל משה אית רצון שלמטה מהשכל ואית רצון שלמעלה מהשכל אפ"ל שבחי' רצוא זהו הרצון שלמעלה מהשכל אבל הרצון הנמשך מהשכל אפ"ל שאינו נק' כ"כ רצוא וא"כ א"ש מ"ש בד"ה שמאלו הנ"ל שדוקא בכל מאדך נק' רצוא, ומיהו י"ל זהו עומדים וזהו מהלכים ע"ל סעי' א'.

ו) בת"א פ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים בהביאור רו"ש הם מ"נ ומ"ד ונק' ארץ רצוא ושמים שוב אמנם בבחי' מטולמ"ט תחלה מטי ואח"כ לא מטי מפני שאין הכלי יכולה לסבול כו' וא"כ בפי' והחיות רו"ש שיש פי' החיות אלקי מלמעלמ"ט זהו ע"ד מטולמ"ט.

ז) בד"ה רני ושמחי בת ענין רו"ש זהו כל הנשמה תהלל י"ה הרצוא למס"נ באחד וע' בד"ה האזינו השמים דרוש השני וענין מס"נ כו' אליך ה' נפשי אשא שאינו רוצה להיות יש ודבר נפרד כו'.

ח) רצוא גימ' רמוז ע' במא"א אות ריש סעי' כ"ז רמונים הם ב' עטרין דז"א ה"ח וה"ג. ובפע"ח בכוונת קה"ת, וע' בד"ה אלה פקודי המשכן גבי משכן העדות פי' עדות לישראל ופי' ותבואי בעדי עדיים שהם עטרין הנ"ל.

ט) ער"ש במא"א ריש סעי' י"ג ריצה מצד היסוד יורה כחץ עכ"ל א"כ בבחי' רצו"ש שמלמעלמ"ט שה"ע מטי ולמ"ט י"ל מטי נמשך מצד היסוד כו' ועמ"ש בפי' מגדל כו' בו ירוץ צדיק בהגהו' לד"ה וכל העם רואים את הקולות.

י) בבה"ז פ' תזריע ע"פ המאמ' שם דמ"ט וכה תעשה להם לטהרם הזה עליהם מי חטאת נת' רצוא נמשך ממוחי' דאימא ע"ד מועדים לשמחה דיו"ט והשוב נמשך ממוחי' דאבא ביטול שלמעלה מהאה' ורשפי אש וזהו כענין יר"ע שלמעלה ממדריג' אה"ר ע' ביאור כי אתה נרי וע' סד"ה וארא אל אברהם כו' בענין ושמי ה' לא נודעתי להם. וע"ש בבה"ז פ' תזריע שזה"ע אפר ומ"ח דמי חטאת גם ענין ד' כוסות ומצה

יעו"ש וע' מענין מוחי' דאימא ומוחי' דאבא בד"ה מצה זו. ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים בענין כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מקריב עולה בלא מנחה שה"ע רצוא בלא שוב יעו"ש דהשוב גבוה יותר וזה"ע ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך ועמ"ש מענין ואחר האש קול דממה דקה בד"ה אני ה' אלקיכם דפ' ציצית דרוש השני.

יא) **ע'** בד"ה להבין מ"ש ביום השמע"צ פ"ב מענין רו"ש דפסח וסש"פ, ואעפ"כ סוכות ושמע"צ גבוה יותר, וע"ל סעיף ד' ומ"מ נ' שהוא ג"כ ע"ד רו"ש רק שהאה' נק' אה' בתענוגים ואפשר זה"ע מטולמ"ט וצ"ע ועמ"ש מענין אה' בתענוגי' בד"ה חכלילי עינים.

יב) **בד"ה** ביום השמיני שילח פ"א מבואר שהרצוא גבוה מבחי' שוב שהרצוא נמשך מבחי' קדם צרתני סוכ"ע ומזה נמשך הרצוא בחלל הימני תעלומות לב שנמשכה מבחי' ישת חשך סתרו ובחי' שוב זה"ע משליך קרחו כפיתים וע"ש דבחי' ביום הח' שלח זהו בחי' שוב ולק"מ למ"ש סעי' יו"ד משום דאית רצון ואית רצון כנ"ל סעי' ה' לפ"ז י"ל רצוא נק' קעומ"ש ושוב קבלת עול מצות וכ"מ בד"ה ויקחו לי תרומה דלקמן.

יג) **עפמ"ש** ברבות וירא ר"פ נ' דפי' רצוא ל' רצין לעשות שליחותן יש להעיר מענין ואל הבקר רץ אברהם וענין רץ תרגום רהט ועמ"ש ע"פ ונדעה נרדפה לדעת את ה' וע"פ מלך אסור ברהטים, ולהעיר ממ"ש ע"פ משכני אחריך נרוצה ומ"ש ע"פ עד מהרה ירוץ דברו, ובשרשים ערך רוץ הביא ג"כ ענין רצוא וענין רץ אברהם, וע' בזהר ע"פ מגדל עוז כו' בו ירוץ צדיק, פ' בראשי' דף ל"ז ע"ב וס"פ לך דצ"ו ע"ב ובפ' שלח קס"ד ע"ב וע' בפרד"ס ערך מגדל ובמא"א מ' י"ט וע' בשרשים ערך רצה ענין רצון ושם מענין יפה את רעיתי כתרצה.

יד) **בפי'** ואל הבקר רץ י"ל שהמשיך הרצוא גם בנה"ב ששרשה מבחי' יב"ב דבריאה וזהו משכני ל' יחיד, ועי"ז אחריך נרוצה שנינו נה"א ונה"ב, וע' בד"ה בכ"ה בכסלו שהם שני בחי' מס"נ באחד ובכ"נ, ועמ"ש בד"ה אדם כי יקריב מכם מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו כו' גם בקר נק' יסוד וא"כ פי' ואל הבקר רץ אברהם היינו מלמעלמ"ט שאברהם ממשיך השפע ביסוד ע"ד חסד דאתגלי בפום אמה ע"ל ס"ט.

טו) **עמש"ל** סעי' ו' דרצוא מ"ן שהוא מבי"ע וא"כ לכאורה הוא למטה במדריגה אך עיין מ"ש סד"ה ואהי' אצלו אמון מענין ממושבותיכם תביאו ק"ש מיושב בבריאה שם דוקא מעורר יחוד או"א דאצי' ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה השני צאינה מאצי' לבריאה כו'.

טז) **בד"ה** המגיד מראשית אחרית נת' ארץ סכ"ד נעוץ בה מתחלתן הכח לחדש יש מאין משא"כ בשמים וע' ד"ה ויגש אליו יהודה וכ"ז נמשך בה ע"י היותה בחי' ארץ ל' רצוא שרצתה לעשות רצון קונה,

ע' ד"ה והי' מסבי' ועי"ז מגיד מראשית ח"ע בבחי' אחרית ארץ ועוד זאת ומקדם מבחי' כתר הנמשך ממ' דא"ס קדמונו ש"ע וזה יהי' לע"ל אחעט"ב וכ"ז ע"י הרצוא שלה תגיע לבחי' קדם כו'.

יז) **בד"ה** לויתן זה בענין ששטים בים זה קרוב לענין רו"ש.

יח) **בענין** רו"ש דמבו' במ"א שיש העלא' מ"ן לבחי' האורו' והעלא' מ"ן לבחי' הכלים והוא בביאור ע"פ קחו מאתכם תרומה, ובד"ה לרוקע הארץ על המים, ומבואר שם דהיינו העלא' מ"ן לסוכ"ע ולממכ"ע הה"ע תהו ותיקון והעלא' מ"ן לתיקון זהו ע"י ריבוי הכלים והעלא' מ"נ לתהו היינו ע"י אתכפיא וביטול רצון דוגמ' מצה לחם עוני ע"ש שע"י הביטול בא לבחי' אין ממש ומעורר בזה בחי' אין האמיתי אשר והחכ' מאין תמצא כו' ע"ש ועד"ז ענין הרצוא זהו מס"נ באחד או בכ"נ זהו ביטול ממש ע"כ הוא העלא' מ"ן לסוכ"ע ויש רצוא דנה"א הוא למס"נ באחד ורצוא דנה"ב בכ"נ וזהו שאחריך נרוצה ל' רבים והכל העלא' מ"ן לבחי' סוכ"ע להמשיך משם האור וזהו כענין שלהמשיך יחוד או"א הוא דוקא ע"י מס"נ ולא סגי ע"י תומ"צ והיינו משום שיחוד או"א הוא המשכ' אור חדש מהסוכ"ע שנמשך באו"א והחכמה מאין תמצא לכן צ"ל כמ"כ ההעלא' מ"ן בבחי' ביטול להיות אין כנ"ל וע' מזה בביאור ונקדשתי ובחי' שוב בעסק התומ"צ זהו ממשיך האור בהכלים ולהיות כלים להאור וזהו ההעלא' מ"ן לממכ"ע ונק' יחוד זו"נ כדי להאיר בבי"ע ע"י הכלים. או י"ל אור וכלי נק' ג"כ זו"נ ב' הממוצעים בין אוא"ס לבי"ע וזהו ויקחו לי תרומה לי ותרומה הם זו"נ ב' ממוצעים הנ"ל.

יט) **בד"ה** שמני כחותם נת' ענין חותם שוקע שמלמטה וחותם בולט, וחותם שוקע זהו הביטול כענין עיבור ז"א בבטן אימא שעי"ז נמשך מוחי' חדשים עליונים כך י"ל ענין הרצוא זהו הביטול לגמרי ע"ד עיבור ז"א בבטן אימא, וכמ"ש בביאור ונקדשתי שזהו ג"כ ענין עליי' ר' לגבי קדש ועמ"ש ע"פ שרפים עומדים ממעל לו ועי"ז ממשיך חותם בולט שמלמעלה והוא ג"כ בחי' רצוא כמש"ל סעי' ט' בשם המא"א בענין ריצה מצד היסוד יורה כחץ וזהו ויצא כברק חצו ואמנם ענין השוב זהו חותם בולט שמלמטה שהוא ע"ד בחי' יש כמ"ש דשוב מבחי' ב"ן לשון בנין עולם חסד יבנה ועי"ז ממשיך חותם שוקע שמלמעלה היינו התלבשו' האורות בכלים, ומיהו שם בביאור שימני פי' דהרצוא זהו חותם בולט שמלמטה ושוב חותם שוקע שמלמטה עשה ול"ת ק"ש ושמו"ע וזהו ע"ד שנת"ל סעי' יו"ד דהרצוא נמשך ממוחי' דאימא והשוב נמשך ממוחי' דאבא, ועד"ז נת"ל סעי' ג' אמנם לפמש"ל סעי' י"ב דהרצוא נמשך ממקום גבוה יותר מבחי' השוב ובמ"א נת' שהרצוא נמשך משם מ"ה והשוב מש' ב"ן וע' מענין מ"ה וב"ן בלק"ת פ' פנחס בד"ה את קרבני לחמי בהביאור ובפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה א"כ לפ"ז י"ל דהרצוא נק' חותם שוקע שמלמטה

שזהו ש' מ"ה ביטול והשוב חותם בולט שמלמטה בחי' ב"ן שהוא יש ובטל כו'.

כ) וענין רו"ש בד"ה שה"ש פ"ג שיר היינו רצוא ושוב מטולמ"ט והוא החיות הנמשך מבחי' כי עמך מק"ח לאצי' בא ברו"ש והטעם כמ"ש בלק"ת פ' פנחס בד"ה צו את קרבני כו' ושם פ"א כי המשכ' האור א"ס מעצמו להאיר בעולמו' זהו ירידה גדולה וע"י צמצום כמ"ש בד"ה תקעו השני וע' בד"ה כי ביום הזה יכפר הראשון בענין הלא דברי כאש ועמ"ש ע"פ ויקחו לי תרומה בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי ענין רו"ש עמ"ש בהגהות לד"ה וכל העם רואים את הקולות בשם המגיד בפי' רצוא ושוב וע' בחי פ' קרח ע"פ ויפלו על פניהם.

כא) בד"ה והי' מסב"י נת' ענין ד"י שבנפש מובן שהם ב"פ רו"ש כי ארץ ל' רצוא ובחי' מים זהו שוב ואח"כ אש ורוח ג"כ רו"ש. והנה בסש"ב פ' נ' כתב והנה סדר העבודה בעסק התומ"צ הנמשכי' מבחי' אה' עזה זו היא בבחי' שוב לבד כו' עכ"ל ועמש"ל ס"ד בשם הת"א ד"ה שמאלו תחת לראשי דשם משמע ג"כ כן כמש"ש וזה"ע מעלת הזהב כו' והבחי' שוב שאחר זה הוא בבחי' וימינו תחבקני כו' ויש לתרץ דיש ב' בחי' בעסק התומ"צ שהם בחי' שוב הא' ע"ד ישראל מתקשראן באורייתא א"כ התורה היא המשפיע והאדם נוק' ומקבל מהתורה, הב' שהתורה היא מקבל כי האדם ממשיך אא"ס בהתורה וב' בחי' אלו מבוא' בת"א סד"ה ועשית בגדי קדש גבי והנה על בחי' לבוש זה ה"ע משארז"ל שהתורה נק' כלה ומאורשה ובלק"ת בד"ה ביאור כי תצא ושם ספ"ב גבי ולקחת לך לאשה כו' ולפעמים נק' כו' ע"ש ושם הראה מקום למ"ש בלק"ת בשה"ש סד"ה לבאר הדברים ע"פ ששים המה כו' אחת היא כו' וע' מזה בסדור בדרושים לחתונה בתחלת הדרושים בד"ה ענין רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת שזה"ע מעיקרא כי קא עביד אינש אדעתא דנפשי' קא עביד וענין עוסק בתורה לשמה היינו לשם התורה עצמה להמשיך בה אוא"ס ב"ה ולכן בחי' הב' הוא עיקר בחי' ושוב כי באומרו ושוב משמע שהוא למעלה מהמקום שהוא שב לשם וכיון שהשוב זהו עסק התומ"צ א"כ איך הוא למעלה מהתומ"צ אלא ע"י רעו"ד ליכלל בא"ס ב"ה ממש ע"י אית רצון דלעילא מהשכל ומשם הוא ממשיך אא"ס בחכ' לכן א"ש שזהו בחי' ושוב משא"כ בבחי' א' שענין עסק התו' אדעת' דנפשי' לקשר נפשו בהתורה והתורה היא בחי' חתן והנשמה היא בחי' כלה אין זה בחי' ושוב שאדרבה זהו כעין רצוא כו' רק שמ"מ נק' ושוב לפי שזהו בחי' המשכה מלמעלמ"ט אבל עכ"ז עיקר בחי' ושוב דהיינו שהוא בעצמו הגיע למקום שלמעלה מבחי' תורה זהו רק ע"י בחי' בכל מאדך הנז' בסש"ב פ"נ כמעלת הזהב כו' כנ"ל שלכן עסק התו' אח"כ הוא בבחי' ושוב.

וה"ס* עשן במדבר פ"א דר"ט סע"ד שה"ש דבה בפסוק עד שהמלך במסבו יב"א והיה הקב"ה מהלך לפניהם כו'. וה"ס עשן משמע אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת שעליי' עש"ן נמשך מפני אשר ירד כו'. זח"א ד"ל ע"א כד אשא כו' וסלקא תננא וה"ס עשן כו' ואת ההר עשן. ובמק"מ פי' אש ה"ג דז"א עש"ן שלוחי הדין ואינו נראה ומיהו עפמ"ש לקמן בשם מא"א א"ש. וזהו והרשעה כולה בעשן תכלה פ' נח ד"ע ע"א תננא ואשא מחוברים כחדא וה"ס עשן כו' ובפרדס ש"ח פי"ב כ' במק"מ ובעה"כ ערך עשן שיש ב' מיני עשן, ועליית ת"ת מ"ן לאו"א נק' עשן המערכה והוא ע"ד שרפים עומדים ממעל לו כו'. וע' בהי"ז פ' נח. וזהו עשן הכבשן בינה. וע' זהר בראשית דל"ה ואד יעלה תננא, תננא דקרבנא כו'. ובמק"מ שם תננא רומז אל מעשה התחתתים העולים מי זאת כו' כתמרות עשן כו'. זהר יתרו פ"ד סע"א ע"ש באריכות וזל"ח פ"ו ע"א ענין מפני אשר ירד עליו ה' באש ת"ג פנחס רנ"ב כעשן הכבשן דאיהי כבושה תחת בעלה ע"ד תרין ריעין כן יכבש רחמיך את כעסך ובי כבשי דרחמנא. ועמ"ש בביאור ע"פ את הכבש האחד דרנ"ה ע"ב סוכה העשויה ככבשן מסט' דאימא עלה איתמר וה"ס עשן כו' בעשן הכבשן ור"ל שהמל' היתה במדריגת בינה כלה עילאה שנשרף היש לגמרי בד"ה שה"ש. ולכן ע"י חזרת כבשתו פנ"ח באו ששורף כל היש. והחיות רו"ש כאור היוצא מפי הכבשן היינו חיות המרכבה דמל' הם במדריגות עשן הכבשן וזוין עילאין תג"ת דאצי'. ת"ז תיקון כ"ב דס"ב ע"א וה"ס עשן כו' בגין דאת י' שריא במוחא דילך, ובח"צ שם סק"ג עשן ת"ת שכ"ב בת"ז מ"ז ב' (והוא בתיקון ד' דעמודא דעשן איהו עמודא דאמצעיתא איהו עשן הקטורת מאי קטורת דילי' שכ"ת), והיינו מפני אשר ירד עליו ה' חכמה באש בינה כו' וכן ברע"מ פ' צו דק"ח סע"ב ודכ"ט ע"א עשן והוא דעת כו'. וע"ש בהרמ"ז ועשן דסליק מפומייהו הוא הבל פיהם העולה ובוקע כו', וה"ס מן כו', וי"ל כי הבל הדבור כלול מאש רוח מים דוגמת העשן כו'. ואפ"ל כי ת"ת ודעת זהו עשן הכבשן בינה. וה"ס מל' עשן היינו עליי' בי"ע אלא שהי' העליי' כעשן הכבשן. ש"ך של"ה שלז"א שמב"ב בחיי רי"א צד"א קסג"ג. בחיי פ' לך רי"א ע"פ והנה תנור עשן שהוא הכלי המקבל האש, וזהו רמז לכח הנקבות ולפיד אש הוא הזכרות. ועמ"ש בלק"ת בענין תנור אחד בד"ה בשברי לכם ואפו ושם שבתורה צ"ל אפיה באש שחורה ע"ג אש"ל ולכן ירד עליו באש כו'. מענין כבשן בפרדס בעה"כ ובמא"א ך' סעיף מ'. בחיי יתרו צד"א ענין ירד דפי' גלוי כו'. ועמ"ש ע"פ ארדה נא יש ירידה לטב כו'. ועד"ז יובן ענין עסק התורה ירידה והמשכה והוא גלוי כו' פ' במדבר קס"ד ג' הביא הרבות במדבר דר"ט ע"ד הנ"ל. ואפ"ל המדרש דע"י האש עלה עשן, וזהו ענין ואד יעלה ואזי גם עבים נטפו מים כו'. והם ב' קוין גבורה חסד ומדבר קו

*) מכאן עד ד"ה כללות הענין נוסף מבוך שמות.

האמצעי כו'. מענין עשן במא"א ע' ססעי' מ"ז עשן נק' המל' ועיקר עשן בקליפה תנן תנין כי היא מעלה עשן מ"ן נג"ד הזכר עכ"ל ואפ"ל כי הנה ע"י עשן דמל' מעלים מ"ן גם מתנין דקליפה ע"ד שנהפך הנחש למטה ועמ"ש ע"פ ושננתם ותתנגין כו'. ובמ"ח מסכת תפלת העשייה פ"י מ"ט דס"א ע"א מעלה עשן כל שהוא כי אם התעוררות המועט שעושה האדם בעוה"ז מעלה עשן ומצטרף למרובה ע"כ. והנה עשן כל שהוא נז' גבי מעיין שמטהר בכל שהוא וגו' שהוא ענין יו"ד דשם הוי', משא"כ מקוה בינה צריך מ' סאה וכן גבי חמץ במשהו הפתח קטן של ה' שזהו ההפרש בין חמץ למצה וה"ע פיה פתחה בחכמה כי החכמה מאין תמצא, ועד"ז להיות מעלה עשן הוא ע"י כל שהוא בחי' יג"ד דאד' שהוא באר בשדה כו', א"נ כל הוא יסוד וזהו כל שהוא כו'. כבשן דולק תמיד אר"א תרין ריעין ביה להיטא מענין אש בד"ה והי' מספר ענין אש ורוח, וזהו דאינון מתיחדין לעילא באחד ביטול המדות לבחי' דלאו מכל אינון מדות, גם אר"א נק' שרפים, שרפי קדש, וה"ס ככבשן נה"ב כמו נה"א, וי"ל עשן הכבשן שמס"נ באחד וכמ"כ וה"ס עשן ע"י עסק התורה, עשן עולם בי"ע שנה י"ב ירחין והם י"ב בקר דבריאה ע' פרדס ערך שנה וחח"ג רע"ח א' נפש מ', ונק' עשן העלאה כי בעליי' המל' עולים בי"ע י"ב בקר ארוממך כו'. ויש עוד עשן עולם ז"א ו"ק שנה י"ב גבולי אלכסון, וזהו שנות החמה שס"ה יומין עילאין זח"ג רנ"א לפ"ז נפש בינה וע"ד נפש יתירה דשבת וא"א נק' נפש האצי' בלק"ת מהאריז"ל פ' תשא ולפע"ד נפש שכינה ויש שכ"ת ושכ"ע, כי הנפש שוכנת בגוף כו' ונפש ממכ"ע וא"כ מל' ממכ"ע דבי"ע בינה ממכ"ע דאצי' וא"כ זהו ב' בחי' עשן וה"ע עליית ממכ"ע בסוכ"ע שבת תתאה שבת עלאה ב' עשן הנ"ל, ועמ"ש סד"ה והנצח ענין בראשית ברית אש, או יאמר עשן הכבשן עליית סוכ"ע בא"ס כי סוכה העשויה ככבשן עגולה ועיגול סוכ"ע ובסוכ"ע שייך ג"כ עשן כי סוכ"ע עלמא דאתכסייא, וזהו עולם וכן שנה ונפש כנ"ל, ועז"א ויעל עשנו דהר סיני ממכ"ע בעשן הכבשן עלמא דאתכסייא כבשי העלם והסתר סוכ"ע והיינו ביום ההוא יהיה מענין עגולא דביע במא"א ע' ו', העשויה ככבשן זהו ביום ההוא תקראי אישי, ע' בד"ה יהודה אתה, וזהו כעשן הכבשן, וע' בד"ה ואשה כי תדור ב' עולם שרשן מב' שמות הוי', אשר ירד עליו ה' באש. הש"ך הקשה ל"ל לכתוב באש הא ידוע כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, ואפ"ל דמבואר שיש ב' ירידות הא' לטוב הב' לביש, וירידה לטוב ירידת האור להתגלות גם בכלים שלמטה ע"ד במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך שגם במאנין דילך יהי' גילוי, וזהו אשר ירד עליו ה' באש, פי' אש היינו אור שהי' ירידת האור וע"ד תקראי לי אישי, שלא ע"י השתלשלות אור מים דקיע כ"א האור עצמו נמשך כו'. כעשן הכבשן המעשה דר' אהרן קארלינער ז"ל שצעק בלילה ר"ל עש ברענט ולא הי' שריפה כלל ואמר עש ברענט הלב ממה שמתהווה תמיד מאין ליש זהו ענין הכבשן כו'. עיין בפנים יפות יתרו על פסוק והר סיני עשן, ועיין מ"ש

בישעי׳ ג׳ ע״פ וכדא כו׳ ועשן ונוגה כו׳. בלק״ת פ׳ בחקתי דמ״ח ע״ד בענין הליכות עולם לו שהעולם מתעלה עם האדם אליו ית׳ ע״י עסק התורה, וזהו ענין עשן עולם שנה מתעלה ע״י הנפש כו׳ מענין יבל בלבול מטרד עד״ז עשן, גם אפ״ל משום שלע״ל יצטרך שיהי׳ עשן* ביטול עולם שנה נפש על כן הקדים וה״ס עשן, לפמ״ש סוף הביאור המכוון מהעשן שהוא ענין מראה הקשת כו׳ כדי שיהי׳ גלוי ואמת ה׳ לעולם תרין תפוחין הולך ומתרחב כו׳ גם עכ״פ זהו ענין ישר הגלוי למטה כמו למעלה כו׳, עמ״ש ע״פ כתמרות עשן ממ״ש בגמרא ספ״ג דיומא דל״ח ע״א שהיה העשן מתמר ועולה, ור״ל ע״ד מ״ש בסידור בד״ה להבין שורש ענין הלולב, בענין כפות תמרים יחוד עלין ולא ענפין מתפרדין כו׳, וזהו כתמרות עשן תמר דוקא כו׳.

כללות הענין י״ל עדמ״ש בד״ה וכל העם רואים ובד״ה וקבל היהודים אשר מה שקיים אברהם כו׳ זהו ע״י הלוך ונסוע רו״ש כו׳ ע״ש והשוב בבחי׳ מים, אך פשט הפסוק כמראה הבזק היינו שהאש יורד בבחי׳ שוב ובפרדס ערך אש יורד הוא בינה והוא מהרע״מ פ׳ צו דל״ד ע״א דאש עולה מל׳ ואש יורד בינה וזהו ע״ד ואני אהי׳ לה חומת אש אש החומה בחי׳ שוב אני חומה זו תורה וזהו אבנים אותיות וע׳ בענין איש אש יור״ד והיינו כענין אש שאינה אוכלת ולא שותה ברע״מ פ׳ צו דכ״ז א׳ וזהו סמכוני באשישות ב׳ אישות אש לבנה ואש שחורה במא״א א׳ ק״ל והוא מהת״ז תיקון י״ט דל״ח ב׳ אשא חוורא ואשא אוכמא דתמן אר״א דאינון י״ה אנפוי דרחמי ובס׳ ע״ה על שה״ש בפסוק סמכוני באשישות ב׳ אישות חו״ג דא״א המלובשים בחו״ג כו׳ וזהו שכ׳ מימינו אש דת וא״כ שפיר שייך שגם השוב הוא בבחי׳ אש, ואפ״ל כי אש עולה זהו מצד ממכ״ע שייך מעלה ומטה ע״כ עולה למעלה אכן אש יורד נמשך השוב מבחי׳ סוכ״ע שאין שם מעומ״ט ע״כ לא שייך עולה לכן יורד כי ומתחת זרועות עולם על הרי בתר, בתר גימ׳ ב״פ אש והנה לפי שלא כל אדם זוכה לבחי׳ אברהם ע״כ נתנה תורה שיהי׳ בה וע״י רו״ש מ״ע ול״ת ולכן וה״ס עשן כולו שבעשן יש רו״ש כי העשן עולה והיינו ע״י האש וכו׳ וגם העשן ממשיך לתוכו האור והאש כשיש במה לאחוז, וזהו בחי׳ שוב והיינו כמראה הבזק, מענין רו״ש במא״א בלקוטים דקכ״ח ע״ג אמנם כתי׳ והחיות רו״ש כו׳ אמנם לעתיד כו׳ ע״ש וזה כמ״ש בד״ה וקבל היהודים הרו״ש נמשך מסוכ״ע שעכשיו א״א שיאיר רק דרך רו״ש אבל לע״ל שיהי׳ גילוי סוכ״ע כו׳.

—●—

*) בבתי״י יש כאן תיבה אחת שאינה ברורה.

עזי חמרת י״ה.

רבות מז״ד עא״א קיד״ב קיט״ד קכא״א קמ״ב ג״ד קמ״ג ב׳ קס״ב ב׳.

א) רבות פ׳ לך לך ספמ״ג דמ״ז ע״ד ע״פ הרימותי ידי אל ה׳, ורבנ אמרי עשאן שירה (כלומר קד״ק) המד״א זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו עכ״ל.

ב) תולדות ספס״ג דע״א א׳ ע״פ למה זה לי למה לי אין כתיב כאן אלא למה זה לי מלמד שכפר בזה אלי עכ״ל. וכ׳ מהרש״א בח״א רפ״ה דמנחות גבי יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו וז״ל מבואר מלת זה הונח על דבר מיוחד וידוע כאלו אותו הדבר במעמד ההוא של האומר וע״כ נאמר זה על המקום ב״ה כמ״ש בפסוק למה זה לי וגו׳ כי מכה״כ עכ״ל. ויובן זה עם מ״ש בלק״ת בד״ה וידעת היום בפי׳ ומבשרי אחזה אלוה אחזה ממש.

ג) רבות שמות פ״א דקי״ז ב׳, וכשנגלה הקב״ה על הים הם הכירוהו תחילה שנאמר זה אלי ואנוהו. וכ״ה בפ׳ בשלח פכ״ג.

ד) שם ס״פ הנ״ל דקי״ט ע״ד ע״פ וירא אלקים כו׳ וידע אלקים ידע שהם עתידים לומר זה אלי עכ״ל.

ה) שם רפ״ג דקכא״א, נאה להעלות (ר״ל את הבאר) שהם עתידים לומר לפניך זה אלי ואנוהו עכ״ל.

ו) בשלח ס״פ כ״ג, א״ר ברכי׳ בא וראה כמה גדולים יורדי הים משה כמה נתחבט שנאמר הראיני נא כו׳ החיות הנושאות כו׳ (עיין מזה ברבות נשא פי״ד שעז״נ כי לא יראני האדם וחי, ופי׳ וחי שאפי׳ החיות הנושאות כו׳) ועולי הים כ״א מראה באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו עכ״ל. ולכאורה קשה שהרי נאמר כי לא יראני האדם וחי. ואפשר שע״י המס״נ שהי׳ להם בירדם לים כמבואר בדרז״ל ע״ז חשוב כאלו במיתתם רואים חכו לזה בחייהם ע״י המס״נ. ואפ״ל עד״ז פי׳ בן מאה כאלו מת, ר״ל שיוכל להגיע לבחי׳ ראי׳ כמו במיתתן רואים, והיינו לפי שהוא בן מאה שבירר כל העשר בחי׳ שבנפש, ועד״ז א״ת מה אלא מאה. א״נ י״ל כי קי״ס שאני שהוא שינוי סדר ההשתלשלות שעלמא דאתכסיא הנק׳ ים נהפך ליבשה ועלמא דאתגליא, ולכן מה שבחייהם אינם רואים זהו הכל בעלמא דאתגליא, כי גם החיות הנושאות את הכסא הם מבריאה ויצי׳ שנק׳ עלמא דאתגליא שהם בכלל עוה״ז, ולכן עליהם נאמר כי לא יראני כו׳ אבל בעלמא דאתכסיא שהוא עולם האצילות שם מאיר גילוי אלקותו ית׳ ע״כ ע״י הפך ים ליבשה יוכלו גם בחייהם לומר זה אלי כו׳. ובזה יובן מארז״ל הנ״ל יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו, שע״י התורה שנק׳ זאת יוכלו עם זו לבוא לבחי׳ שיאמרו זה אלי וכמ״ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳. מה שגם החיות הנושאות את הכסא אינן מכירות.

ועמ"ש בד"ה בחודש השלישי לצאת בפי' ביום הזה, ובזח"ב בשלח דסא"א, ובפ' יתרו דע"א ע"פ זה ספר ובפ' בראשית דל"ז ב'.

ז) עיין בפרדס בעה"כ ערך זה דת"ת ויסוד שניהם נק' זה. ואפשר שזהו"ע וקרא זה אל זה. ועיין בהרמ"ז תולדות קל"ה בפי' הנה אלקינו זה כו' זה הוי' דפי' הנה אלקינו זה הוא ז"א, זה הוי' היינו עתיק. ור"ל שז"א יתגלה בבחי' עתיק. וזהו"ע המדרש שבקי"ס אמרו פ"א זה, היינו גילוי ת"ת דז"א וזהו ואנוהו, ולע"ל יאמרו ב"פ זה היינו ת"ת דעתיק. ועמ"ש ע"פ ובזה הנערה באה בת"א בסופו ובזח"ב דרסא"א, ועיין בזהר ויצא דק"נ ע"ב ע"פ אין זה כ"א כו', ועיין ברע"מ פ' עקב דרע"א ע"ב בפי' מזה ומזה הם כתובים כו', ויש ג"כ בחי' זה לעומת זה וזה לכם הטמא, וכן בלעם שהי' נביא כמשה הנק' זה האיש, וכן המן הרע הזה, ועיין מענין זה לעומת זה זח"ב ט"ו ב, ח"ג תזריע דמ"ז סע"ב, נ"ד סע"א, ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז, ע"ד במדבר הזה יתמו, פי' מדבר גקה"ט נחש שרף ועקרב ושם דוקא נתעלו לבוא לבחי' יתמו, ע"ד יונתי תמתי, וכמ"ש במ"א ע"פ ובמדבר אשר ראית אשר נשאך כו', ועיין זהר ס"פ תצוה שהוא משום כי הוא מגלה עמוקות מיני חושך דוקא, וכמו הראי' נמשך משחור שבעין, וזהו ובמדבר אשר ראית, ולכן כדי שיוכלו לבוא לבחי' ב"פ זה כנ"ל בשם הרמ"ז זהו ע"י התשובה ומעשים טובים בעוה"ז.

ח) משה נבואתו מאצי' דרך מעבר הבריאה כי האצי' לבדו הוא נמנע. וז"ס כי לא יראני האדם וחי. כ"כ הרח"ו בשע"ק ח"ג פ"ו. והנה ברע"מ עקב דרע"א ע"ב ענין ב"פ זה היינו הא' ג' הוויות דיברכך יאר ישא, הב' ג"פ אד', ושם דרע"ב סע"ב פי' ג"פ אד' היינו מ"ש היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה, והרמ"ז פי' ג"פ אד' חב"ד דנוק' ג"פ ה' חב"ד דז"א, ועמ"ש בלק"ת בד"ה אלה פקודי פ"א בענין ג"פ היכל, ובפ' שלח סד"ה ויאמרו כו' טובה הארץ מאד מאד ספ"ד, ועפי"ז אפ"ל יבא זה זה משה דר"ל ג"פ אד' שהם אור האצי' שמאיר בבי"ע שממשם הי' נבואת משה ונק' היכל ה' ר"ל הוי' אור האצי' נמשך ע"י שם אד' גימטריא היכל להאיר בבריאה, וכן פי' הרמ"ז פ' וארא דכ"ג א', שהרי בבריאה יש ב' בחי' כו' עד אך משרע"ה הוא סוד פנימיות הבריאה בבחי' היותר עליונה והוא בסוד אור האצילות המאיר בה וזהו"ע היכל ה', ע"ש בזהר דכ"ב ע"ב גבי ויאמר אד' למה הרעות כו', למלכא דהוה לי' ברתא כו', וזהו ענין וראית את אחורי, ורז"ל אמרו קשר של תפילין אבל ופני אצילות ממש שם הוי' לא יראו, אכן זה אלי היינו גילוי אצי' ממש שלא ע"י מעבר הבריאה, והיינו ע"י ויקבל זאת התורה שבה מלובש אצילות העליון כמו ד' פרשיות דתש"ר הם מוחין דז"א ממש, ולא הקשר של תפילין לבד שראה משה רק שבאו בהתלבשות גמור בהסתר בד' פרשיות גשמיים, ולכן נק' וזאת לשון נוקבא ולא זה ממש, ועי"ז יבואו לגילוי זה

אלי ממש, והיינו לעם זו, וזהו"ע מזווה זו וזה, וכמו לא יבריחו ולא יעלימו לא זו מזה כו'.

ט) **רבות** ויקהל פמ"ט שחורה אני ונאוה. ונאוה אני באמרי זה אלי ואנוהו. י"ל כי ואנוהו שהם מוסיפי' כח בגבורה של מעלה, ע"ד שאו ידיכם קודש וברכו את ה', בלקו"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה ועיי"ז ג"כ ונאוה בחי' יאר ה' פניו אליך, וע"ד אשר בך אתפאר, בעטרה שעטרה לו אמו כו', ועיין מזה בלקו"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הא' בענין שאו ידיכם קודש וברכו את ה', ועמ"ש בביאור יונתי בחגוי בפי' יפתי ע"ד יפיפית מבני אדם, שנש"י ממשיכים להיות הוד והדר לבשת כמ"ש במד"ר ס"פ ואתחנן.

י) **בפ'** צו פ"ח. ענין כי אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים. עיין מזה ברע"מ ר"פ שופטים, ועמש"ל ססעי' ז', עו"ש חביב קרבנם של נשיאים לפני הקב"ה כשירה שאמרו ישראל על הים כו' זה אלי כו', זה קרבן נחשון כו'. י"ל לפי שקרבן י"ב נשיאים היינו ג"כ בחי' זה, כמובן מהנ"ל סעי' ח' שיש ב"פ זה כו'.

בפ' אחרי רפכ"א ה' מעוז חיי עזי וזמרת י"ה יעו"ש. ורבנן פתרי קרא בר"ה ויו"כ, אורי בר"ה וישעי ביוכ"פ, ה' מעוז חיי עזי וזמרת י"ה. וצ"ל איך שייך זה ביוכ"פ שהרי הפסוק נאמר בקי"ס. וי"ל כי ביוה"כ לפני ה' תטהרו זהו ע"ד עד יעבור עמך ה' שבקי"ס כמובן ממ"ש בלקו"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון. נשא פי"א דרמ"ג א' גבי דומה דודי לצבי כו' הנה זה עומד בים זה אלי ואנוהו. בשה"ש רבה ס"פ שה"ש בשירת משה הם מקלסין אותו זה אלי ואנוהו ובשירת משה הוא מקלסן ירכיבהו על במתי ארץ. בפסוק שחורה אני ונאוה כמש"ל רבות ויקהל פמ"ט. בפסוק אני חבצלת השרון יג"ג והראיתיו באצבע מגון עבורי (פי' האדון הוא לנגדי) זה אלי ואנוהו וא"כ בחי' זו עכשיו בעבודה שיהי' שויתי ה' לנגדי תמיד. בפסוק כתפוח בעצי י"ד ג' כך ישראל אמרו לפני הקב"ה עזי וזמרת י"ה, א"ל הקב"ה לכם היא כו', ואין עוזי אלא תורה שנאמר ה' עוז לעמו יתן וא"כ הפי' שעל הים קוו לתורה כמש"ש בפסוק דומה דודי כנ"ל נשא י"א. בפסוק הניצנים נראו עת הזמיר הגיע הגיע הזמן שתעשו זמירות להקב"ה עזי וזמרת י"ה, זמירות היו לי חוקיך.

שייך לפסוק עזי וזמרת, בענין זה א־לי ואנוהו

בשה״ש רבה בהפסוק יתתי בחגוי דף י״ז ע״ד, כי קולך ערב זה השיר ומראך נאוה שהיו ישראל מראים באצבע ואומרי׳ זה א־לי ואנוהו. בלקו״ת בד״ה יונתי בחגוי ספ״ד פי׳ ומראך נאוה בחי׳ מצות שהן יפתי כמש״ש פ״ג שעושה בחי׳ לבושים הוד והדר לבשת, תהיינה בבחינת נאווה יותר ע״י התשובה שהוא הראיני את מראיך בחינת בכל מאדך, כאמור תשובה ומעשים טובים וזהו שע״י התשובה יהי׳ המעשים טובים שיהיו מאירים, כמ״ש את האור כי טוב כו׳. ובביאור השני שם פ״ד, כי הנה אמרו רז״ל פושעי ישראל מלאים מצות כו׳, וא״כ מה הפרש יש בין צדיקים העושים מצות לרשעים אך הוא כמ״ש, משל לשנים שצלו פסחיהם כו׳, שזה ממשיך המשכה עליונה יותר מזה (ועי״ד משארז״ל בזמן שישראל עושין רש״מ, ובזמן שאין עושין אף שגם בחי׳ אין עושין זהו פ׳ והיה אם שמע תשמעו ונתבאר במ״א בד״ה והתהלכתי בתוככם) והיינו בחי׳ נאוה ויפתי שהן בחי׳ תפארת כי תפארת וכתר הכל ענין אחד דהיינו כח ההתחברות שניהם מקו האמצעי וכמו שהכתר ממוצע כו׳ ע״ש.

ועפ״ז יש לפרש המדר״ר הנ״ל דלכאורה איך א״ש ומראך נאוה דמשמע על כנס״י שהן בחי׳ ונאוה ע״ד שחורה אני ונאוה ומה זה ענין לפירוש ואנוהו דמשמע שעושים הנוי כביכול למעלה, אבל לפי׳ הנ״ל אתי שפיר כי ע״י תשובה ומעשים שמעשה המצות הם טובים ומאירים שזהו ע״ד שעושים רצונו של מקום, דהיינו המשכות הרצון עליון שהוא הכתר דז״א מבחי׳ העליונה כענין מט״ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל דהיינו המשכות הכתר והרצון עליון שלמעלה ממדריגת הרצון המלובש בחו״ב שע״פ החכמה אין יסורים בלא עון, שהעון גורם יסורים ח״ו, אבל ע״י המשכות רצוה״ע שלמעלה מהחכמה הוא בחי׳ ורב חסד וכענין זה הוא פירוש עושין רצונו של מקום ע״י המצות, וכמ״ש סד״ה ועתה יגדל נא כח אד׳ שהוא ההמשכה שע״י המצות שיומשך מזה ה׳ ארך אפיים ורב חסד נושא עון כו׳ ע״ש, והמשכת בחי׳ זה הכתר לז״א זהו״ע זה א־לי ואנוהו, וכמ״ש בד״ה במדבר סיני באוה״ת בענין שאו את ראש כו׳, לגלגלותם לקשר ולחבר הרצון הנולד מן השכל לבחי׳ הרצון שלמעלה הנקרא גלגלתא, ועי״ז נמשך הכתר לז״א בחג השבועות מבחי׳ תפארת דא״א זהו״ע ואנוהו שממשיכים אור א״א בז״א כו׳. וזהו ג״כ מה שמבואר בפירש״י בחומש ע״פ ואנוהו ל׳ נוי דהיינו אספר נויו ושבחו לבאי עולם כגון מה דודך מדוד, דודי צח ואדום וכל הענין עכ״ל כי ענין דודי צח ואדום היינו ע״י שמאיר אור א״א בז״א שעי״ז הוא צח שפירש״י בשה״ש לבן כמו צחו מחלב, והלבנונית זהו בא״א ועתיק יומין יתיב לבושי׳ כתלג חיוור ושער רישי׳ כע״נ, וגם בענין והשביע בצחצחות נפשך בזהר פ׳ אמור דף ק״ד א׳ ובזהר הרקיע שם שזהו המשכה

מעתיק, וכמ"ש ג"כ במא"א צחצחו' הם ע"ס דעתיק, וכמ"ש באג"ה סי' כ"ט ד"ה א"ח עט"ב שזהו בחי' נועם ה' וצחצחות שהן למעלה מבחי' כתר והן פנימיותו עד"מ, א"כ בהמשכה זו בז"א נקרא דודי צח ואדום כו', וזהו"ע ואנוהו רק רש"י פי' אספר, ובאמת זהו ג"כ המשכה שממשיכים מפנימיות הכתר עליון בז"א וזהו"ע נועם ה' וענין באור הוי' היינו אור המאיר מע"ק לש' הוי' בז"א, וגם ואנוהו שיהי' כלול מג' קוין באג"ה סי' י"ב שזהו ת"ת הנך יפה דודי. שה"ש עב"ד קסח"ג.

בפסוק אפריון עשה לו כא"ד בים ראו אותו בפרהסיא כו', זה א-לי ואנוהו, אין שבחן כו', עשו לי משכן, היינו כי זאת צנועים חכמה, עלמא דאתכסי' כו'. בפסוק כחוט השני שפתותיך בשעה שאמרו את השירה אז ישיר משה ומדברך נאוה שמראין באצבע ואומרים זה א-לי ואנוהו, מפרש שע"י ומדברך נאוה עי"ז נמשך ואנוהו, ועמ"ש בלקו"ת פ' במדבר בד"ה במדבר סיני באוהל מועד דרוש השני פ"א גבי ועל בחינת תפלה זו נאמר ומדברך נאוה דהיינו כשעולה בבחי' מדבר וצמאון, וע"ש ג"כ בהג"ה וע"ש בהביאור פ"ג, וספ"ה שיש עוד בחי' במדבר כו', ולא ישב אדם שם דהיינו למעלה מבחי' אדם וא"כ זהו"ע ומדברך נאוה להמשיך מבחי' כי לא אדם הוא בבחי' אדם, וכמ"ש ג"כ בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה, וזהו"ע ואנוהו. וכ"ט ע"א בפסוק אני ישנה אחותי רעייתי שנתאחו לי ישראל במצרים בשתי מצות כו', רעיתי שריעו אותי על הים ואמרו זה א-לי ואנוהו, ד' ימלוך לע"ו, ועמ"ש מענין אחותי רעייתי בלקו"ת פ' בהר בד"ה ושבתה הארץ ובשה"ש בד"ה אני ישנה וענין שריעו אותי י"ל ע"ד תרין ריעין ועיין בערוך ערך רע (השני) מהגמרא ספ"ג דתענית קול שני ריעים אני שומע פי' קול שני צינורין ניסוך המים תיסוך היין כו', והם חו"ב כו', וא"כ כמו"כ כאן בחי' זה א-לי היינו ז"א ואנוהו מל' נוה שאבן והוא מ' הנקרא נות בית, וזהו"ע שני ריעים.

כי גאה גאה, עמ"ש ע"פ המד"ר פ' וארא כי המן אמר יעשו עץ גבוה לקבל מבחי' דכחשיכה כאורה וזהו אם תגביהי כנשר, אך משם אורידך נאום ד' ע"י פנימי' הכתר שמשם נמשך את האור כי טוב א"כ ש' ד' הוא גאה גאה, וזהו ד' יחתו מריביו.

במדרש רות רבה דמ"ו א' ע"פ ויאמר בועז אל רות אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה, ברות סי' ב' ח' אל תלכי ללקוט בשדה אחר ע"ש לא יהיה לך אלקים אחרים על פני וגם לא תעבורי מזה על שם זה א-לי ואנוהו, וכה תדבקין עם נערתי אלו הצדיקים כו', י"ל כי משה נתנבא בזה שהוא אסה"מ ולבחי' זו זכו בקי"ס, וכל הנביאים נתנבאו בכה אספשא"מ, וצ"ל ב' הבחינות לחבר כה לזה, ע"ד ואמרתם כה לחי להמשיך ביחו"ת מיחו"ע, עכ"פ ענין זה א-לי זהו ע"ד ולא תעבורי מזה, ועמ"ש ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה, וי"ל פי'

ולא תעבורי מזה ע״ד אחזתיו ולא ארפנו שנתבאר בלקו״ת בד״ה במדבר סיני דרוש הראשון, וע׳ שבת פי״ד דקי״ג ע״ב מענין וכה תדבקין.

במדרש רות שם בפסוק וזאת לפנים בישראל על הגאולה שאמרו זה א־לי, י״ל עי״ז חיברו זה לזאת, וכענין יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו • וזהו ג״כ ענין מזוזה, מזו זה, התחברות זו עם זה.

ובמדרש (איכה עד״א ס״פ מה אעידך) בענין כי גדול כים שברך מי ירפא לך, מי שהוא עתיד לרפאות שברו של ים הוא ירפא לך, וכו׳ המ״כ דענין לרפאות שברו של ים מבואר במד״ר פ׳ בא פט״ו דקל״ב ע״ב בעט באוקינוס וכו׳, י״א שהן בוכין עד היום כו׳, ועתיד לרפאותו שנאמר ונרפאו המים כו׳ ע״ש, וא״כ יש להעיר מענין מים תחתונים בוכים (ועיין מזה בלקו״ת בד״ה במדבר סיני דרוש השני ספ״ד וסד״ה וארא דתקע״ב) שע״י מים תחתונים בוכים גורמים להמשיך מלמעלה מהפסיק טעמא שבין שני שמות הוי׳ וזהו המשכות אדר התורה, ובמא״א אות ב׳ סעיף ס״ד שנה״י דאריך נקרא ג״כ מי בוכים וצ״ל לפי שיש פרסא מפסקת בא״א ויסוד דעת״י מסתיים למעלה מהפרסא כמו שיסוד אימא מסתיים בחזה דז״א, כן עד״ז בא״א (ועמ״ש בלקו״ת ס״פ הביאור ע״פ והי׳ מספר בנ״י) וא״כ מי שהוא עתיד לרפאות שברו של ים שהם מים תחתתים בוכים זהו שע״י הבכיה והתעוררות רחמים יהיה הגילוי למטה ג״כ וזהו״ע מי הוא ירפא לך כו׳, והיינו ענין בבכי יבואו.

וענין וירפאו המים זהו ע״ד שמים תחתונים נעשי׳ באר מים חיים עיין בד״ה עלי באר ענו לה, ועמ״ש בביאור ע״פ ולא תשבית מלח מענין וירפאו המים ועמ״ש בלקו״ת פ׳ שלח סד״ה ענין הנסכים, א״ר אבין מי שאמרתם לו שירה על הים זה א־לי ואנוהו הוא ירפא לך, ולפ״ז ענין מי ירפא לך זהו כמ״ש מי כמוך באלים הוי׳, ואפ״ל כי בקי״ס הוא ע״י התגלות ע״ק, והוא הנקרא מי, מי שאמר והיה העולם, ופי׳ בסידור האריז״ל גבי ברוך שאמר והיה העולם רדל״א והרפאו׳ נמשך מע״ק שמשם דווקא נמשך חיות חדש, וכמ״ש בלקו״ת פ׳ נצבים בד״ה כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, ואע״ג דפי׳ זה א־לי היינו בבחי׳ ז״א, אך באמת כולא חד, וכנ״ל בפי׳ אשירה להוי׳ כי גאה גאה, דפי׳ גאה גאה היינו סתימאה דכל סתימין שהוא ע״ק והוי׳ היינו בז״א אלא דכולא חד, ועוד כמ״ש במד״ר פ׳ בשלח דעכשיו אמרו פ״א זה, ולע״ל יאמרו ב״פ זה דהיינו מ״ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳, זה הוי׳ והיינו שיאיר אור ע״ק בגלוי רב בז״א ולכן מי שאמרתם לו שירה על הים זה א־לי ואנוהו הוא ירפא לך, ועוד דגם פי׳ ואנוהו היינו המשכות ע״ק בז״א כו׳, והנה פי׳ גדול כים שברך כ׳ המ״כ דיש לפרש בו ג״כ שברך בשיבולת ל׳ תקוה ואחרית טוב, וא״כ היינו כמ״ש שברו על הוי׳ אלקיו ועיין במד״ר פ׳ מקץ ר״פ צ״א ע״פ וירא יעקב כי יש שבר במצרים דדורש בו ג״כ ל׳ שברון ול׳ תקוה, ויש להעיר מזה שבהים דתקיעות שופר שיש בו ג״כ ב׳ בחי׳ אלו כמ״ש במ״א.

באסתר ע"פ ותקרא אסתר להתך כו', לדעת מה זה ועל מה זה שמא חזינ כפרו בזה א"לי ואנוהו ושמא כפרו בלוחות דכתיב בהו מזה ומזה הן כתובים, ור"ל שמחמת כן בא עליהם המן הרע הזה שהוא בחי' וזה לכם הטמא כו' כי גם זה לעומת זה עשה האלקי'.

שבת פי"ט קלג"ב, סוכה פ"א יו"א, סוטה פ"א יא"ב פ"ה ל"ב, פ"ק דב"ב יו"ב, פ"ה דסנהדרין מב"א, פ"ג דמנחות כו"א, פ"ה דמנחות נג"ב.

שבת (פרק י"ט קל"ג ב') זה א"לי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה כו' וזהו ע"ד שנת"ל בפי' תשובה ומעשים טובים שהמעשים יהי' טובים ומאירים ע"ד ומראך נאוה ועי"ז ממשיכי' בחי' עושים רצונו של מקום וזהו ואנוהו והיינו ע"י התנאה לפניו במצות שיהי' ומראך נאוה גם ע"ד יאר ה' פניו אתנו, ופי' בלקו"ת שזה שיהיה יאר ה' פניו הוא אתנו (כמ"ש בלקו"ת בביאור ע"פ וספרתם לכם דגבי חג השבועות ספ"ד) ר"ל אתנו דווקא באתעדל"ת מחמת העבודה בשמחה וטוב לב מעוררין שמחה מלמעלה, וגם ענין השמחה הוא התגלות הפנימית כמו צהבו פניו של רבי כו', וא"כ ענין ואנוהו זהו ע"ד יאר ה' פניו אליך (וע' זח"ג דט"ו ע"פ ישר יחזו פנימו) והיינו ע"י אתנו באתעדל"ת התנאה לפניו במצות כו'.

זח"א דנ"ב ע"ב, ויחי רטו"ב רכח"א, פ' בא דל"ח ע"ב, פ' בשלח דנ"ד סע"ב דנ"ה א"ב, עזי ת"ז לו"א ואנוהו נט"ג ע"ב.

בזהר (בשלח דנ"ה ע"ב א') ע"פ עזי חמרת י"ה הקדים שאדם כולל כללות האצי' ונשמתו מאו"א, וע"כ נאמר עזי חמרת י"ה שהן חו"ב שלפי שהן תרין ריעין ולא אתפרשאן דא מן דא, ולכן הם בחי' כמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו, ולא כמו בזו"נ שלפעמים מתפרשין, וע"כ משם דווקא נמשך ויהי לי לישועה כיון שתמיד נמשך שם אור ושפע מאו"ס ב"ה וע"ד שאמרז"ל ספ"ג דאבות ממ"ש (בירמי' סי' י"ז) והי' כעץ שתול על פלגי מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבוא חום כו', שזהו דווקא משום כי ועל יובל ישלח שרשיו שהוא בינה הנקרא יובל נהר היוצא מעדן יובל שמו שהוא יוצא תמיד ואינו נפסק, וכמ"ש בזהר (פ' יתרו דפ"ג סע"א) וכיון שאינו נפסק, לכן מבחי' זו נמשך תמיד הישועה, וע"כ נקרא חו"ב מעייני הישועה, וזהו בטחו בה' עדי עד, כי בי"ה הוי' צור עולמים ר"ל הבטחון שלא ימוט זהו לפי בי"ה הוי' צור עולמי', ואין נפסק השפע שהן תרין ריעין אין ויש וזהו המחדש בטובו בכי"ת, כמ"ש בתורה אור בד"ה אשירה להוי', ובמש"ש ע"ז, ואיך בא ההמשכה מי"ה למטה הינו ע"י ו"ה וזהו"ע זה א"לי זה הינו יסוד, וממנו נמשך במ', וזהו ואנוהו, בחי' נו"ה קודשיך קהה"ק ציון כו', וז"ש בישעי' כי עזי וזמרת י"ה הוי' ויהי לי לישועה ר"ל מבחי' י"ה נמשך אח"כ בו"ה ונעשה השם שלם כו'.

קיצור עזי היא התורה שנקרא עוז, כמ"ש בד"ה בחודש השלישי, וז' מעח חיי, כי אורייתא מתקשרא בקוב"ה, תקרא חיי עולם נטע בתוכינו

ונקרא חמדת, זמירות לי חוקיך י״ה תר״ב תושב״כ ותשבע״פ ובים גילוי עלמא דאתכסיא הינו גילוי י״ה כי והגלות ו״ה נגלות, ולכן בים נתאוה לתורה והנה י״ה תרין ריעין כמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו וכן בתורה לא ימוש כו׳, ולכן ועל יובל ישלח שרשיו ולא ימיש מעשות פרי חרות על הלוחות, ומזה נמשך ויהי לי לישועה כי מחו״ב אין יניקה ולכן הללו י״ה בר״ה שיהיה השם שלם.

זה א-לי ע״י שנקרע הים לי״ב גזרים כמנין זה תתעלו לשרשם י״ב גב״א דז״א ע״כ יוכלו לומר זה א-לי, והנה במשה ג״כ נאמר כי לא יראני האדם וחי אך כי משה מן המים ומשיתיהו שכבר נמשך מבחי׳ המים דעלמא דאתגלייא, אבל בקי״ס שהי׳ גלוי עלמא דאתכסיי׳ ממש לכך יוכלו לומר זה א-לי, והיינו ע״י שנקרא הים לי״ב גזרים כמנין זה כנ״ל. ואפ״ל זהו אז ישיר משה ובנ״י יחד כי הי׳ גלוי בחי׳ זה מה שגם במשה נאמר כי לא יראני כו׳. ואפ״ל כי לע״ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה (ע׳ בד״ה יביאו לבוש מל׳) וכן בקי״ס ויושע ה׳ ביום ההוא כו׳. ואפ״ל פי׳ ויאמרו לאמר אשירה כו׳ זה א-לי שגם עכשיו יאמרו זה א-לי ממש כמו שרואה והיינו וצדיק באמונתו יחי׳ להאמין כי מכה״כ, וכמ״ש במד״ר שזהו מה שאמר בועז לרות ואל תעבורי מזה והיינו עד יעבור עם זו שמקבל מבחי׳ זה מוחה, והיינו ע״י עסק התורה שנאמר בה מזה ומזה הם כתובים, זה ספר העולם הזה שויתי הוי׳ לנגדי תמיד, ואנוהו יפתי יפיפית מבני אדם דכמו כשעוברין על התורה נאמר וישח אדם כן כשעושין רש״מ נאמר ישראל אשר בך אתפאר במד״ר פ׳ בלק, וגם מט״ט קושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל, וזהו ואנוהו כתר ועטרה כו׳ וממשיכים להיות דודי צח ואדום כו׳, וגם ואנוהו ע״י המשכות י״ה בר״ה.

בשלח ט״ו ג׳

הוי׳ איש מלחמה ה׳ שמו. ופרש״י איש מלחמה בעל מלחמות ה׳ שמו מלחמותיו לא בכלי זין אלא בשמו הוא נלחם כמ״ש ואנכי בא אליך בשם ה׳ צבאות, בש״א י״ז מ״ה, ד״א ה׳ שמו אף בשעה שהוא נלחם ונוקם מאויביו אוחז הוא במדתו לרחם על ברואיו כו׳.

ב) פ״ח דסוטה מב״ב ברו לכם איש וירד אלי, בש״א י״ז ואין איש אלא הקב״ה שנאמר ה׳ איש מלחמה. שם פ״ט דמ״ח סע״א ע״פ וישח אדם וישפל איש שגורמים שפלות לשונאו של הקב״ה ואין איש אלא הקב״ה

שנאמר ה' איש מלחמה. ומזה יובן שכדי להיות ה' איש מלחמה זהו ג"כ ע"י אתעדל"ת הפך בחי' וישת אדם כו'.

סנהדרין צג"א ע"פ ראיתי הלילה והנה איש רוכב על סוס אדום בזכריה סי' א' ואין איש אלא הקב"ה שנאמר ה' איש כו'. ושם צ"ו סע"ב ע"פ כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק במשלי סי' ז' ואין איש כו'.

פרק לפני אידיהן דף ב' ע"ב מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה.

יר"ק ספירות ט"ו ע"כ יעזוב איש כו' האי איש הוא תפארת ישראל שעליו נאמר ה' איש מלחמה אביו ואמו איבעית אימא חכמה ובינה. ואבע"א חסד ופחד.

ג) **רבות** בראשית ר"פ ג' ע"פ שמחה לאיש במענה פיו. שמחה לאיש זה הקב"ה שנאמר הוי' איש מלחמה.

פ' מקץ פצ"ב דק"ג ע"ג ע"פ ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש הקב"ה שנאמר ה' איש מלחמה. וא"כ לפי' ואל שדי היינו מ'.

פ' יתרו ס"פ כ"ח דף קמ"ד ב' מלך ב"ו א"י להיות עושה מלחמה ולהיות סופר ומלמד תינוקות והקב"ה אינו כן אלא אתמול בים כעושה מלחמה שנאמר ה' איש מלחמה כו' והיום במתן תורה ירד ללמוד תורה עם בניו כו'.

נשא רפ"ט רכ"ז ג' ע"פ איש איש כי תשטה אשתו. הא' שכופרת באישה, והאחד שהיא כופרת בהקב"ה ואין איש אלא הקב"ה שנאמר ה' איש מלחמה.

שם דרל"ה ע"ד איש זה הקב"ה שנקרא איש שנאמר ה' איש מלחמה כי תשטה אשתו אלו ישראל כו'.

שם פי"א דרמ"ה ע"ד גבי וישם לך שלום. וכשהוא הולך למלחמה אינו הולך אלא יחידי שנאמר ה' איש מלחמה בשמו הוא נלחם וא"צ לסיוע כו'.

ס"פ בהעלותך רס"ה ד' ע"פ אספה לי שבעים איש שיהיו דומין לי ולך ה' איש מלחמה. והאיש משה עניו מאד.

זח"א פ' נח ד"ס ע"א ע"פ טוב איש. פ' ויחי דרל"ז ע"ב פ' שמות די"א סע"ב ע"פ וילך איש מבית לוי. פ' משפטים דצ"ד ע"ב פ' תזריע מח"א ע"פ ואיש כי ימרט. בלק קצ"ז ע"ב ע"פ כי יהי' לאיש בן סורר. פנחס דרכ"ג דרכ"ו א' ע"פ והאיש משתאה לה. תצא רע"ז א' ע"פ כי ימצא איש נערה. דרע"ח א' ע"פ כצפור נודדת כו' כן איש נודד ממקומו.

אדמו"ר נ"ע בד"ה לסוסתי ברכבי פי' הוי' איש, פי' מה שהוי' נק' בשם איש הוא בבחי' מלחמה להיות נקרא בשם איש ובשם אדם אבל באמת כי לא אדם הוא להנחם כתיב, וזהו סוס מוכן למלחמה שהירידה הוא ע"י אותיות הנקראים סוסים עכ"ל. ויש לפרש כי מה שהוי' נק' בשם איש היינו התלבשותו בע"ס והיינו כדי להשפיע לכנס"י הנק' אשה יראת ה' וכמ"ש בזהר שמות יא"ב בפי' וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, וע"כ יש מלחמה ע"ז שהחצונים מקטרגים שאין ראוים לזה, והם רוצים להיות הסתלקות אלקות למהותו ועצמותו ולא יאיר בעולמות וכמ"ש בסנהדרין צ"ו סע"ב ע"פ כי אין האיש בביתו הלך בדרך למרחוק כו', ועיין ביאור הדברים בד"ה וארא אל אברהם אלא שבאמת הוי' איש מלחמה כי תכלית הבריאה שיהי' בבחי' איש כמ"ש ביום ההוא תקראי אישי היינו להיות גילוי אלקות בעולמות כו', ועמ"ש מזה בד"ה ואשה כי תדור נדר בענין ויהי האדם ואשתו שניהם ערומים כו' ע"ש, וזהו ויקח את בת לוי בחי' לויתן זה יצרת לשחק בו, וזהו ג"כ ענין ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו, כי או"א נק' ימי קדם שם גילוי אור א"ס וכדי שיהי' נק' כביכול בשם איש לכנ"י צריך לעזוב בחי' או"א וכמ"ש בד"ה וכל בניך למודי הוי', וע"כ ג"ז הוא מלחמה, אלא שמ"מ צ"ל כן וזהו ודבק באשתו הוא כנ"י, ויש לפרש דבחי' איש זהו התורה א' כתר יש חו"ב קנה חכמה קנה בינה ב"פ קנה גימ' יש וזהו הוי' יחתו מריביו, דמריביו הם הרוצים להפריד בין האיש ובין אשתו ושלא יהי' בבחי' איש, והנה במלחמה זו א"צ לכלי זיין אלא ע"י שמו כמ"ש כי הנה הוי' יוצא ממקומו ונמסו ההרים כו' כי מ"ש וישמע הכנעני כו' וילחם כו' יניקתם רק ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים וזהו וחם הוא אבי כנען אבל בגלוי ש' הוי' אז ונמסו כו' וגם לכן יחידי דוקא ע"ד במצרים אני ולא מלאך כו' כי המגביהי כו' המשפילי כו' ועוד מאחר שעיקר המלחמה על היחוד הנ"ל דבחי' איש, והרי היחוד הוא בחשאי והצנע כמ"ש וכל אדם לא יהיה באהל מועד כו'.

עוי"ל הוי' יחתו מריביו ע"ד שנתבאר בת"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו בענין פי' אם תגביהי כנשר לינק מבחי' דכחשיכה כאורה אזי משם אורידך נאום הוי' יעו"ש וזהו בשמו הוא נלחם וזהו וידעו מצרים כי אני הוי' פי' אני הוא עצמות אוא"ס ושם הוי' כולא חד כן פי' בהרבה דרושים ואחד מהן בלק"ת סד"ה את שבתותי תשמרו, ובזח"א ד"ו פי' אני הוא מ' עם הוי' כולא חד ע"ש במק"מ וע' במאמ"א, וזהו ע"ד אם אני כאן הכל כאן, ויש לחבר ב' הפירושים כי הנה אני ראשון זהו כתר ואני אחרון זהו מ' ושם הוי' מחבר ב' הבחי' יחד שע"י שם הוי' נמשך מבחי' הכתר מ' דא"ס בבחי' מ' וע' זח"ב משפטים דף ק"ח ע"פ ראו עתה כי אני אני הוא, ומכ"ז יובן פי' הוי' איש מלחמה, ועיקר הטעם כמ"ש בשם הוי' כי אמילם שהמקיף דוקא מסמא עיני החצונים ע"כ ע"י גילוי שם הוי' דוקא הוא ניצוח המלחמה כו' משא"כ מצד השתלשלות הרבוי הי' להם יניקה כו', לכן דוקא יחידי כו'.

במא"א אות א' ע"ב איש נק' החכמה גם היסוד נק' איש (ע"ד איש צדיק תמים) כי בו ניכר ההפרש בין איש לאשה גם איש כללות ג"ר א' כתר יו"ד חכמה ש' בינה עכ"ל, והוא בת"ז תיקון מ"ט דפ"ח ע"ב ובענין משלוח מנות איש לרעהו פי' בכוונת יסוד אבא ליסוד ז"א, וענין איש חלק ע"ש חלק הוי' עמו. גם מענין ביום ההוא תקראי אישי בד"ה יהודה אתה ובד"ה ואשה כי תדור, והיינו עפמ"ש הרד"ק במכלול ערך איש והגדול ובעל הדבר וראשו יקרא איש כמו גדעון בן יואש איש ישראל שופטים ז', ר"ל גדול ישראל וראשו, הלא איש אתה ומי כמוך בישראל, שמואל א' כ"ו כלומר הלא גדול אתה וכן איש יהודי הי' בשושן הבירה, איש הר הבית, אישי כהן גדול, ולכן א"ש מה שכתב המא"א אשר ג"ר נקרא איש, שהרי הוא ראש לכל האצי' ועד"ז פי' ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי שיהי' גדול הוי' ומהולל מאד, וכמ"ש בתלים ע"ו נודע ביהודה אלקים בישראל גדול שמו, וע"ד מ"ש ביום ההוא יהי' הוי' אחד כי עכשיו סליק לעילא ואין נראה גילוי אלקותו וכמארז"ל יומא סט"ב ירמיה לא אמר נורא כו' איה נוראותיו כו' ואע"פ שאנשי כנה"ג החזירו עטרה ליושנה שהן הן גבורותיו ונוראותיו מה שהוא שותק כו' מ"מ זה אינו בבחי' גילוי אבל לע"ל שיהי' גלוי אלקותו אז תקראי אישי שיהי' גדול ונורא שמו בבחי' גלוי ממש, ולכן בקי"ס שהיה גלוי נאמר ג"כ הוי' איש מלחמה, ועמ"ש בישעי' סי' ה' ע"פ ויגבה ד' צבאות במשפט וזהו וידעו מצרים כי אני הוי' וע' במד"ר פ' משפטים פ"ל דקמ"ז ע"ב גבי משל למלך שגינו אותו הבריונים בפרפוריא שלו כו' עד ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה בישעי' סי' מ"ב י"ג ועמש"ש, והנה בקי"ס כתיב ה' ילחם לכם ואתם תחרישון ע' מזה בזהר בשלח דמ"ז סע"ב ושם דנ"ב ע"ב איתא דקי"ס בעתיקא תליא א"כ עכצ"ל ה' ז"א ילחם לכם ע"י ההמשכה מע"ק וכענין שפי' בזח"ג נשא דקל"ז סע"ב ע"פ וד' המטיר עליהם גפרית ואש מאת ה' מן השמים, וזהו הוי' ז"א איש מלחמה, ועיקר נצחון המלחמה הוא ע"י הוי' שמו ע"ק וכמ"ש בלק"ת בד"ה טוב לחסות בה' מבטוח באדם והטעם כי בבחי' אדם כתיב אשר שלט האדם באדם משא"כ בשם הוי' כי אמילם ע"ש סוף דרוש הראשון שעל פסוק טוב לחסות וכן סוף דרוש השני, ומזה יובן המד"ר פ' בשלח ר"פ כ"ג משל למלך שעשה מלחמה ונצח ועשו אותו אגוסטוס, כי נצחון המלחמה מלמעלה מבחי' איש ומבחי' אדם וכמ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא, והיינו ע"ק וכמ"ש בת"א פ' יתרו בד"ה הנה להבין שורש ענין מתן תורה גבי וזהו שאמר שמואל לשאול וגם נצח ישראל כו' וזהו שאמרה חנה רמה קרני בהוי' שדוד שנמשח בקרן הוא בבחי' רמה, שהוא בחי' עתיקא, הרי רוממות המלוכה נמשך מבחי' ע"ק שהוא מ' דא"ס, וכ"ש ענין זה למעלה שיהי' בבחי' נתישבה מלכותך וכסאך נכון שזהו רוממות מלכותו ית' זהו ע"י המשכה מבחי' ע"ק, וזהו ענין אז ישיר א' דנהיר בדין בזח"ב דף נ"ד.

ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

פרק לפני אידיהן דף ד' ע"א. עמה"מ קמ"ז ב'. רבות ר"פ שמות קי"ו ג', פ' בשלח ס"פ כ"ב קל"ט ג', רפכ"ד, בשה"ש רבה ה' א' יו"ד ב'. ילקוט ח"א ע"א ג' רס"ב ג', ח"ב כ"ה ב' מ"ט ב' ק"נ א' קנ"ג ד' ק"פ ג'. מ"ע פ"ז רי"א רמ"ה קע"ט. בחיי פ"ג ד' פ"ו ד' ק"ע ד'. של"ה שט"ו א' שס"ג א'.

א) **פרק** לפני אידיהן שם ר' חיננא בר פפא רמי כתיב שדי לא מצאנוהו שגיא כח (שיהא שגיא כח בשעת הדין שאם יהי' שגיא כח יתחיבו כולם כליי) וכתיב גדול אדונינו ורב כח, וכתי' ימינך ה' נאדרי בכח, ל"ק כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה עכ"ל. ועיין כעין קושיא זו במד"ר ס"פ פנחס ע"פ את קרבני לחמי וש"ה שדי לא מצאנוהו שגיא כח, וכתיב הן אל ישגיב בכחו מי כמוהו מורה איוב ל"ג, כיצד יתקיימו שני מקראות הללו, אלא כשהוא נותן להם לפי כחו, וכשהוא מבקש מהן אינו מבקש אלא לפי כחן עכ"ל. א"כ לפי"ז י"ל ג"כ מ"ש ימינך ה' נאדרי בכח זהו כשהוא נותן טובה כו', וצ"ל הש"ס סמיך אסיפי' דקרא ימינך ה' תרעץ אויב דע"ז קאי ג"כ נאדרי בכח כו', אך לפמ"ש במד"ר בשלח ספכ"ב דימינך ה' נאדרי בכח קאי על הצלת ישראל בי"ס, א"כ לפי"ז שפיר י"ל הענין כמ"ש במד"ר ס"פ פנחס.

ב) **במד"ר** ר"פ שמות בנימין ע"ש ימינך ה' נאדרי בכח. פ' בשלח ס"פ כ"ב א"ל אבא לא אחסיר אותן שתי ידים אחת שהיא מחזקת אותי ואחת שהיא הורגת לעו"כ, כך אמרו ישראל להקב"ה יהי שלום על אותן שתי ידים אחת שהית' מצלת אותנו מן הים ואחת שהיית' מנערת את המצריים שנאמר ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ואפ"ל פי' יהי שלום היינו ע"י הקו האמצעי ת"ת העולה עד הכתר ומחבר ב' הידים שהן בחי' לך ה' הגדולה והגבורה כו', ועיין באגה"ק סי' י"ב בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום. במד"ר בשלח רפכ"ד ג"כ כנ"ל. והיתה ידו אחת משקעתן וידו אחת מצלת אתכם שנאמר ימינך כו'.

ג) **בשה"ש** רבה ע"פ ישקני מנשיקות פיהו ד"ה ורבנן אמרי וכי יש שמאל למעלה והלא כתיב ימינך כו' ימינך כו'. וכ"ה עוד תחילת פסוק לסוסתי ברכבי פרעה וכי יש שמאל למעלה והלא הכל ימין שנאמר ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, ומה ת"ל מימינו ומשמאלו, אלא אלו מיימינים ואלו משמאילים כו'. ועמ"ש מזה בהגהות ע"פ תקעו בחודש שופר. והנה בעתיקא לית שמאלא בהאי עתיקא אלא הכל ימין, אבל בז"א יש חו"ג. וצ"ל מ"ש וכי יש שמאל, ר"ל כי יד שמאל הוא תש כח, משא"כ למעלה אף בז"א לא שייך לומר כן, וזהו וכי יש שמאל, וזהו דוגמת השולט בשתי ידיו. או י"ל כי באצי' מתכללים חו"ג והכל א', ונק' הכל ימין. וצ"ע ממארז"ל ע"פ אף ידי יסדה ארץ וימיני

טפחה שמים, וארז"ל נטה שמאלו וברא ארץ נטה ימינו וברא שמים, כהובא בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא כו', וי"ל קי"ס בעתיקא תליא ושם הכל ימין, ולכן שם דוקא נאמר ב"פ ימין.

ד) **זח"א** עמוד קנ"ה ענין כ"ח עיתים שנאמר בקהלת י"ד לטובה נמשך מבחי' יד ימין, ימינך ה' נאדרי בכח, י"ד עיתים דהיפך נמשכים מיד שמאל.

ה) **פ'** לך דפ"ו ב' ע"פ אלקים אל דמי לך כו', דהא כדין אתערת ימינא וקטירת לה בהדה, וכד אתקשרת בימינא כדין אתברא שנאין דכתיב ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב כו'. ופי' בזח"מ כי אחר שמתקשרת בימין שהוא כח כל הגוף לוקחת ממנו כח ואיל לרעוץ האויב עכ"ל. מובן מעלת הימין שהוא כח כל הגוף שהכל נמשך אחר הימין וכל פינות שאתה פונה אינו אלא לימין, ומבואר במ"א שהמשכת ימינך זהו ע"י רמ"ח מ"ע שהם ה"ח, ע"פ אם בחוקותי תלכו גבי ועשיתם אותם שהמעשה הוא בימין ועי"ז ממשיכים ימין ה'.

ו) **בהשמטות** זח"א סי' נ"ב ע"פ לי הכסף ולי הזהב בחי' הכסף זהו"ע ימינך ה' נאדרי בכח ובחי' זהב זהו"ע ימינך ה' תרעץ אויב. והביא שם פסוק ממשבצות זהב לבושה ופסוק וויהם כסף.

ז) **זח"ב** פ' שמות ד"י תחילת ע"א, בפי' ואף את בריתי אברהם אזכור זהו ענין ימינך ה' נאדרי בכח.

ח) **פ'** וארא דכ"ז ע"א שלצדיקים דוחה בשמאל ומקרב בימין ולרשעים הוא להיפך שדוחה בימין, וזהו ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, וקירובם הוא בשמאל. ואפ"ל הטעם כי הצדיקים שרשם מימין לכן מקרב אותם מימין, משא"כ הרשעים ששרשם מסיגי השמאל לכך דוחה אותם בימין, ובדף למ"ד סע"ב פי' אשר לכן ע"י אהרן היו המכות למצרים כי אהרן הוא איש החסד בחי' ימין, וימינך ה' דוקא תרעץ אויב, ובפ' בשלח דמ"ז ע"ב פי' דמ"מ כיון הדין הי' ע"י ימין הי' דינא ברחמי, שנאמר נטית ימינך תבלעמו ארץ שזכו לקבורה.

ט) **פ'** בשלח נב"ב ע"פ וירא ישראל את היד הגדולה דהכא תנינן כולא בימינא אתכלל ובימינא תליא הה"ד ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ובהרמ"ז שם שהוא ע"ד שיש אור החסד בפנימי' כלי תגבורה ואור הגבורה בכלי החסד לכן נק' ב' הידות ימין, ועמ"ש מזה בלק"ת ס"פ ואתחנן בד"ה ואהבת את שזהו"ע שם מ"ב שבפ' שמע ושם ע"ב שבפ' והי' אם שמוע.

י) **דנז"ב** פי' נאדרי לשון רבים לפי ששמאלא אתכליל בימינא ע"כ נק' ימינך נאדרי, ופי' ימינך ה' תרעץ אויב פי' במק"מ דקאי על

המ׳ לפי שהיא רועצת האויב בכח ד״א. ע״כ נק׳ ימינך תרעץ ועיין כה״ג בסידור שעה״ת, בביאור ע״פ אחרי ה׳ אלקיכם תלכו גבי ובו תדבקון, ואפ״ל ע״ד מ״ש בפי׳ למען תזכרו שתהיו אתם בבחי׳ זכרים. ועיין זח״ג ר״פ תזריע מב״ב בענין לית בפומה אלא ילידו דילה אי להוי דבר.

יא) **וז״ל** שם סד״ה אחרי ה׳ אלקיכם תלכו. וזהו ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ה׳ תרעץ אויב. ב״פ ימין הללו. ימין הראשון מבואר למעלה שהוא בחי׳ ימינו תחבקני שע״י מעשה המצות שנעשה היחוד העליון ע״י כנ״ל. אבל בשעה שנעשה היחוד וכנס״י מתדבקת כבר בבעלה. (וזהו״ע ודבק באשתו והיו לבשר אחד) כמו בשעת נפילת אפים כנ״ל, אז ימין השני ימינך ה׳ תרעץ אויב. ואז דוקא זמן בירורי הניצוצות כו׳ עכ״ל. ובהביאור שם וז״ל וזהו ג״כ ענין ב״פ ימין, ימינך ה׳ נאדרי בכח היינו ימין דדכורא המ״ד שמברר המ״ן והיינו ז״א וימין הב׳ דנוק׳ כשמתברר המ״ן מצד עצמו כו׳ עכ״ל וע״ש. נמצא מובן דמפרש ימינך ה׳ תרעץ קאי על המ׳ שרועצת האויב ומבררת הטוב ודוחה הרע. ונק׳ המ׳ ג״כ ימינך והיינו ע״י היחוד עם ז״א שנמתקו גבורותיה ונעשו ימין. וכשהגבורות נמתקים הם גבוהים יותר. ועיין בלק״ת בשה״ש סד״ה קול דודי גבי ומקפץ על הגבעות כו׳ בענין כל אשר תאמר אליך שרה כו׳.

והנה בסידור שם נז׳ ענין ד׳ ידות היינו שמאל וימין דנוק׳ ושמאל וימין דדכורא. ואפ״ל שבחי׳ זו שהנוק׳ עצמה נעשית ימין זהו לבד ד׳ ידות הנ״ל. כי ד׳ ידות שייכים גם קודם היחוד. אבל ע״י היחוד נעשה מעלה חדשה שנעשית היא עצמה בבחי׳ ימין. וי״ל שזה נמשך מלמעלה מד׳ הידות כ״א מבחי׳ והחמישית לפרעה דלית שמאלא בהאי עתיקא. ומשם נמשך כח היחוד שיהי׳ גם למטה בזו״נ ב״פ ימינך כו׳.

יב) **זח״ג** כד״א. נשא דקמ״ב ע״ב וע״ש שהעיר מפסוק נאום ה׳ לאדוני שב לימיני. ומענין ותעמוד לגורלך לקץ הימין. ועמ״ש בביאור ע״פ וארשתיך לי פ׳ קרח קעח״א ע״פ כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך היינו לאכללא שמאלא בימינא. כמד״א ימינך ה׳ נאדרי בכח. פ׳ בלק דר״א סע״א. ועמ״ש ע״פ ואומר חלותי היא שנות ימין עליון ומ״ש בלק״ת בד״ה ושאבתם מים בששון דרוש הראשון בפי׳ הושיעה ימינך וענני.

ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

א) **זח"ב** בשלח דנ"ז ע"ב לפי' המק"מ נראה ימינך הא' הוא ז"א שרובו מן החסדים, ימינך הב' הוא הנוק' שאע"פ שבנינה מן הגבורות אבל ע"י יחודה עם ז"א נמתקו גבורותיה ונעשית הנהגתה ג"כ כמו ימין שהוא ז"א, על"ק סעי' טית.

ב) **שם** דנ"ח סע"א, ימינך ה' נאדרי בכח דא אורייתא פי' הרמ"ז אבא מתלבש תוך אימא, ועיין בפ' עקב עכ"ל. וע"ד ימינך ה' תרעץ אויב כו', דכל זמן דישראל עסקין באורייתא ימינא אתתקף ואתבר חילא ותוקפא דעוכ"מ ועמלק, ובג"כ אורייתא אתקריאת עז כמד"א עז לעמו יתן, ועמ"ש מענין שהתורה נק' עוז ותושי' בת"א פ' יתרו בד"ה בחודש השלישי ועוד דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה ותורה תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח. ואפ"ל כי ע"י החסד מצד עצמו הרי אברהם אמר לו ישמעאל כו', אבל ע"י התורה שהיא החכמה נמשך השפע לקדושה כמ"ש בביאור וכל בניך.

ג) **ובפ'** עקב דרע"ג סע"א, דאיתא בענין שצ"ל ד"ת על השולחן בגין דשולחן איהו בצפון ואורייתא אתייהיבת מימינא, לחברא ימינא דאיהו רחמי בשמאלא דאיהו דינא, ופי' הרמ"ז ששרש התורה הוא בח"ס שניתקנה מגבו' דעתיק כו', אבל אח"כ משפעת בחכמה דאצי', וזהו"ע אש שחורה ח"ס ע"ג אש לבנה אבא ואבא מלביש לחסד דא"א, א"כ זהו אורייתא אתייהיבת מימינא, ואח"כ אבא מתלבש באימא, וזהו ימינך ה' נאדרי בכח כו', וא"כ התורה נכללת שמאל בימין דהיינו ח"ס באבא וימינא לשמאלא אבא באימא עכ"ל. ולפי"ז כפשוטו י"ל ימינך ה' חסד דז"א נאדרי בכח, כח ר"ת כתר חכמה, והוא התורה שהיא מחכ' שבה מלובש חסד דאריך, ע"כ החסד דז"א נתחזק ונעשה אדיר וחזק ע"י חסד דא"א הנק' ורב חסד כמ"ש בלק"ת פ' נשא ע"פ ה' יחתו מריביו, וע"ש עוד בזהר עקב דרע"א סע"א איך החסד מקבל מחו"ב, ועמ"ש מזה ע"פ הללויה להמשיך מבחי' י"ה, כי בז"ת הי' שבה"כ, אבל ע"י המשכת י"ה בז"ת דוחה יניקתם, וזהו ג"כ ענין ימינך ה' נאדרי בכח תורה דמחו"ב נפקת.

ד) **בס'** פנ"י פי' ימינך כו' ע"ד הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נכוים בה, כי השי"ת הוא טוב בלא רע כלל, כדכתיב לא יגורך רע, ולכן הרשעים אינן יכולים לקבל הטוב והאור ההוא כי לא יגורך רע וע"כ נידונים בה וצדיקים יכולים לקבל האור, והיינו דאמר ימינך ה' נאדרי בכח שהחסד נק' ימין, והוא נותן כח לישראל, ובאותו האור עצמו תרעץ אויב שנשתברו מחמת שלא היו יכולים לקבל האור הגדול, והיינו דאמר וברוב גאונך תהרוס קמיך שמרוב האור שלא יוכלו לקבל נהרסו כענין הכלי שא"י לקבל מה שבתוכו נהרס ונשבר, וכן מצינו גבי סנחרב עכ"ד.

ה) **רש"י** פי' ימינך ימינך ב"פ כשישראל עושים רצונו של מקום השמאל נעשית ימין, ימינך ה' נאדרי בכח להציל את ישראל, וימינך השנית תרעץ אויב ול"נ אותה ימין עצמה תרעץ אויב כו' עכ"ל. רבות קיו"ג קלט"ג קמא"א, ח"מ ה"א י"ב ע"ז ד"א, ילקוט ח"א עא"ג רסב"ג, ח"ב כה"ב מט"ב קנ"א קנג"ד קפ"ג.

ו) **רבות** ר"פ שמות דקיו"ג ע"פ ראובן שמעון כו' ובנימין ע"ש ימינך ה' נאדרי בכח, עמ"ש מענין בנימין בלק"ת פ' ראה בביאור ע"פ כי תשמע בקול ובד"ה ושמתי כדכד מובן דבחי' בנימין הוא ההעלאה ממטה למעלה, ולכן נאמר ותקש בלדתה, כי הלידה זהו הגילוי מלמעלמ"ט וזהו היפך בחי' בנימין, ונק' בן ימין כי העלאה זו נמשך ע"י המשכה מימין העליון הוא בחי' ימין מקרבת, וכמ"ש בלק"ת בשיר השירים בד"ה לבבתיני בענין ארי' דאכיל קורבנין, ובת"א סד"ה מזוהה מימין כי וימינו תחבקני כאדם החובק את חבירו שמקרבו אצלו, כך נמשך ימין מקרבת להעלות אליו ית' כל הבא ליקרב אליו יתברך, ובשה"ש נז' ב"פ וימינו תחבקני הא' האתערותא דלעילא המעורר אתעדל"ת, והב' אתעדל"ע שבא אחר האתעדל"ת, ועד"ז יש לפרש גם כאן מ"ש ב"פ ימינך, ולכן בבחי' ימין הב' תרעץ אויב כי המ"ד מברר המ"ן ונדחה כל הפסולת כו', וממילא אין יניקה לסט"א שיניקתו מהפסולת רגליה יורדות כו', משא"כ ע"י הבירור מ"ה מברר ב"ן כו', ועמ"ש בסידור סד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו, יעו"ש בהביאור.

ז) **בשלח** פכ"ב קלט"ג, לא אחסר אותן שתי ידים כו' יהי שלום על אותן שתי ידיך כו' שנאמר ימינך ה' נאדרי בכח כו' עכ"ל. זהו דלא כמ"ש רש"י ול"נ אותה ימין עצמה כו' כנ"ל סעי' ה'. ופי' יהי שלום המשכה מאו"א לז"א כו', ועי"ד שיהי' השם שלם שיאיר י"ה בו"ה, ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה בפי' שאו ידיכם קודש כו', ועוד י"ל כמ"ש באגה"ק סי' י"ב ע"פ והי' מעשה הצדקה שלום שהוא כענין עושה שלום במרומיו בין מיכאל וגבריאל מים ואש ע"י גילוי כו', ואזי המדות הנגדיות כו', וכך ב' ידים הם חו"ג חסד דרועא ימינא וגבורה דרועא שמאלא, ולכן צ"ל יהי שלום על אותן שתי ידיך כו' להיות שמאלא אתכליל בימינא, ונעשה הכל ימין והיינו ע"י ת"ת קו האמצעי כו' ע"ש.

ח) **שם** רפכ"ד דקמ"א א', והיתה ידו אחת משקעתן וידו אחת מצלת אתכם שנאמר ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' כו' עכ"ל, עמ"ש במ"א ע"פ נגוף ורפוא, ועיין זח"ב פ' בא לז"ב בענין בחצי הלילה כו'.

ט) **שה"ש** בפסוק ישקני דף ה' א', ורבנן אמרי וכי יש שמאל למעלה והלא כתיב ימינך ה' כו' ימינך ה' כו', ומובן מ"מ שהם עד"מ שני ידים אלא ששניהם ימין, ואפ"ל עד"מ השולט בב' ידיו שיד שמאל אינה יד כהה אלא כימין, וביאור הענין כי ימין הוא יחו"ע ושמאל הוא יחו"ת

כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה, אך למעלה באצי' גם השמאל שוה לימין, לכך נק' שניהם ימין, וא"כ הכוונה וכי יש שמאל שאין שייך יד כהה ח"ו, אבל עכ"ז היא מדת הגבו' כו' ודוגמת מ"ש בזוהר ויחי דרמ"ו כיון דסלקא מלה מכנס"י ולעילא כולא דכר איקרי שכל האצי' נק' דכר ודכר הוא חסד, כמ"ש זכר חסדו. אך י"ל עוד באופן אחר כדלקמן סעיף יו"ד.

י) **בשה"ש** ע"פ לסוסתי ד"י ע"ב. וכי יש שמאל למעלה והלא הכל ימין שנאמר ימינך ה' כו' ימינך כו'. עמש"ל בסעי' הקדום אך י"ל עוד דאין שום שמאל כלל והכל ימין ממש. והענין ע"ד מ"ש בזוהר לית שמאלא בהאי עתיקא היינו שאין שם מדה"ד כ"א כולו רחמים, כי בז"א הוא ששייך חו"ג ימין ושמאל חסד דרועא ימינא וגבורה דרועא שמאלא, אבל בעתיקא הכל אחד, וזשארז"ל ספ"ג דפסחים ע"פ ביום ההוא יהי' ה' אחד בעוה"ז על הבשורות הטובות כו', אבל לע"ל כולו הטוב והמטיב, והיינו לפי שעכשיו אין מאיר עתיקא שהוא סוכ"ע, רק ההמשכה ע"י צמצום מבחי' המדות חו"ג הנק' ז"א, אבל לע"ל שיהי' גילוי ע"י יהי' הכל חסד, ובקי"ס שהי' הגילוי מעתיקא להפוך ים ועלמא דאתכסיא ליבשה וגילוי לכן נאמר ימינך ב"פ, כי שם הכל ימין, ועמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה הראשון, ושם בסוף הביאור ספ"ו בשם הע"ח שער ל"א פ"ז ע"פ ארבע הידות כו' והחמישית לפרעה, ובד"ה שחורה אני דרוש השני ספ"ב ובפ' פנחס סד"ה קדש ישראל ספ"ד.

אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי. נלע"ד שפרעה במלוי כזה פא רש עין הא גימט' אשתיו אבל אם תמלא הריש ביוד יהי' גימט' תשכ"ח בסוד ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה וד"ל אבל כאן הוא בלא יו"ד גימט' אשתיו כנ"ל ורמז שהי' רוצה לנגד למל' שנק' אשתיו של ז"א שפרעה פשוט גימ' שנ"ה כמנין ספירה והוא לעומת ז"א שנק' ספירה ושנה והי' רוצה לעשות המל' בסוד נקודה ולא במילוי והנה מל' נק' אדני ומילוי אדני הוא תור והוא סוד מתור הארץ לתור את הארץ הנאמר אצל המרגלים וזהו אמ"ר אוי"ב כי אמר ר"ת אש מים רוח גימט' ע"ה רו"ת כמנין מילוי אדני ויהי' אדרבה לילית במילוי שעולה ג"כ אש מים רוח שעפר הוא בחי' אדני ואמר הנ"ל הוא בחי' מילוי של אדנ"י אויב גימט' י"ט כמנין חו"ה שהיא בחי' חוה כשאינה בחי' לילית ארדוף ר"ל אהי' למנגד לקו ימין שהן חכמה חסד נצח שגימט'

רצ״ג ובלי הכולל גימט׳ רצ״ב, וזהו לדעתי בצר לך ומצאוך כו׳ וזהו ארדוף ע״ה גימט׳ כמנין בצר הנ״ל והנה ידוע שמקו ימין נמשך ה״ח שהם בחי׳ המ״ד שביסוד שיש בו שם שדי בד׳ צרופים שגימט׳ חצר וזהו שאמר אשיג שגימט׳ שד״י ור״ל שאקבל מן שדי חצר ונעשה רצח אצלו. עוד אפ״ל ארדוף גימט׳ אלהים במלוי אלף וכוונתו להאחז יניקה מן שם אלהים הנ״ל גם ארדף גימט׳ פר״ה כמנין מילוי של מיכאל כנודע ורצה לעמוד כנגדו. גם אפ״ל שרצה להגביר סוד סת״ר שהן סוף תוך ראש מן אלהים שגימ׳ חרן ע״ג אלהי״ם ששולטין בג׳ עולמות בי״ע כנודע על שם הוי׳ עצמו, והנה חרן עם כ״ו גימט׳ ארדף וכוונתו שרצה לצמצם שם הוי׳ בג׳ אלהים וזה ג״כ לדעתי סוד אמ״ר אויב ר״ת אוריאל מיכאל רפאל שגימט׳ כמנין סתר שרצה לגבר בחי׳ חרן על סתר, וזהו לדעתי יושב בסתר עליון שהשי״ת יושב בסתר שהן אמ״ר הנ״ל. נחזור לענין אשיג שרצה להאחז מן ה״ח שביסוד וזהו אחלק של״ל גימט׳ ש״ס כמנין ה״פ חס״ד (עוד נלע״ד כי מן יוצא ה״ג שהן ה׳ אלהים) ועי״ז תמלאמו נפשי. ונלע״ד על זה ב׳ פירושים, א׳ שרצה לקבל מן היסוד ה״ג שהן אלהים שגימט׳ תל וה״ח שהן ה׳ הוי׳ שגימט׳ ק״ל ועם עשרה השמות גימט׳ עקת״א שרצה להגביר קליפה עקתא, וזהו תמלאמו נפשי כי כאשר תמלא נפשי כזה נון פה שין יוד עולה כמנין עקתא. עוד נלע״ד כי מלוי של נפשי הנ״ל גימט׳ קלא כמנין של ס״מ שרצה להגבירו. עוד נלע״ד שרצה לעשות עולם עשי׳ שנק׳ נפש כנודע במילוי ועשי׳ במילוי גימט׳ תקי״ה שגימט׳ כמנין תמלאמו כמ״ש במ״א. עוד נלע״ד שרצה למלאות את נפשו ממש דהיינו פרעה במילוי שגימט׳ תשכ״ח סוד השכחה הבא מצד הקליפה או יהי׳ גימט׳ אשתיו שרצה להקטין מל׳ דאצי׳ בג׳ עולמות בי״ע כנ״ל בסוד ארדף, וזהו אריק חרבי גימט׳ בריאה יצירה וזהו תמלאמו נפשי שהוא בחי׳ עשי׳ כנ״ל על עולם ב״י שגימט׳ אריק חרבי ואז תורישמו ידי ר״ל תוריש גימט׳ בריאה יצירה עשי׳ מ״ו ידי׳ גימט׳ ע׳ ור״ל להגביר כח עי״ן שגימט׳ ק״ל כמנין ס״מ הרע על ג׳ עולמות שגימט׳ תוריש ע״ה ודע שד׳ מלאכים שהן ארג״ם גימט׳ ג״כ תרו״ש וזהו סוד בגת״ן ותר״ש הנא׳ אצל אחשור״ש גם מו ידי גימט׳ אד״ם דוי״ד שהן זו״נ דאצי׳.

מי כמוכה באלים ה׳ מי כמוכה נאדר בקדש נורא תהלות עושה פלא. ות״י
מן כוותך באילי מרומא, מן כוותך הדור בקודשא דחיל בתושבחן עביד ניסין ופרישין לעמי׳ בנ״י. ורש״י ז״ל פי׳ באלים בחזקים כמו ואת אילי הארץ והאוה״ח פי׳ כיון שאנו רואים השר של מצרים שמומת מי ידמה לה׳ בבני אילים, והענין הוא דהנה לכאורה אין לו הבנה דמשמע

מי כמוך באלי׳ הוי׳ אבל שלא יהי׳ כמוך יש ח״ו. או שלא נמצא אלקים שיהי׳ נאדר בקדש אבל אינו נאדר בקודש נמצא ח״ו. לכן פי׳ הת״י מן כוותך באילי מרומא, פי׳ שלא נמצא כמוך במלאכים, ורש״י ז״ל פי׳ שבחזקי הארץ לא נמצא, ופי׳ האוה״ח הוא ראי׳ לפי׳ הת״י שכיון שאנו רואים השר של מצרים שמומת שהוא מן המלאכים לכן בהכרח לומר שלא נמצא במלאכים כמותך כו׳, ולפי׳ רש״י ז״ל יש להביא ראיה ממ״ש כי חזק הוא מכל חזק, אך אינו שייך למ״ש.

בר״ה דלא״א ארז״ל בשבת במנחה מה היו אומרים אז ישיר ומי כמוכה, והיינו כי בשבת במנחה הוא בחי׳ רעדכ״ר לכן אומרים פסוק מי כמוכה שנאמר בו ב״פ מי כמוכה, וכמשי״ת לקמן אי״ה, וזהו שארז״ל בגטין דנ״ו ב׳ מי כמוכה באלי׳, והיינו כי גוי׳ מרקדי׳ בהיכלו והוא שותק והיינו כי זהו מחמת שהוא בחי׳ גבוה מאד נעלה, לכן אינו תופס מקום כלל, ושממית בידים תתפש, ויכולי׳ לעשות אפי׳ מה שהוא נגד הרצון מבחי׳ סדר ההשתלשלות כי אינו תופס מקום כלל, ואם צדקת, ונמשך גם לעוברי רצונו בשוה עם עושי רצונו כי עשיית הרצון אינו תופס מקום כלל וכלל.

קיצור. שלכאורה אפ״ל שאין כמוכה, אבל אינו כמוכה נמצא ח״ו, לזה פי׳ הת״י בבני מרומא היינו המלאכים, ורש״י בחזקים ופי׳ האוה״ח הוא ראיה לפי׳ הת״י, ובר״ה שבשבת במנחה אומרי׳ מי כמוכה לפי שאז הוא רעדכ״ר, ולכן ארז״ל בגטין מי כמוכה באלמי׳ כי אינו תופס מקום כלל וכלל.

ב) בעקרים מאמר ב׳ פכ״ג כ׳ התוארים שיתואר בהם הוא ית׳ הוא על שני פנים אם שיתואר בהם מצד עצמו, וזהו הצד הוא נעלם כו׳, ואם שיתואר מצד פעולותיו ושזה הצד ניכר לכל אפי׳ לסכלים, וכנגד זה אמר דוד ב״פ ברכי נפשי את הוי׳, וגם בשירת הים אמרו כנגד זה ב״פ מי כמוכה, ועל התואר הא׳ שמצד עצמו אמרו נורא תהלות והאריך במין השני ואמר עושה פלא נטית ימינך נחית בחסדך כו׳, ואפ״ל כי ב׳ שבחים אלו הם כנגד ב׳ שמות הוי׳ שבסדר השתלשלות שנגד בחי׳ ש׳ הוי׳ זה אמרו נטית ימינך נחית בחסדך שהוא בחי׳ הנהגת העולמות אבל השבח שמצד עצמו אמר נורא תהלות שיראים להללו כו׳ כי מצד אוא״ס ב״ה מצד עצמו א״א להללו כלל כי אינו מושג כלל, ואפ״ל שגם השבח השני הוא ג״כ על בחי׳ שם הוי׳ שלפני ההשתלשלות כי השבח הוא עושה פלא נטית כו׳ נחית, פי׳ עושה פלא שגם בחי׳ פלא עליון הוא ג״כ רק כמו בחי׳ עשי׳ ונטית ימינך ונחית הוא השבח מן יצ״מ שהנסים של יצ״מ יצאו מדרכי הטבע א״כ זהו בחי׳ שלמעלה מהשתלשלות, לכן ב׳ השבחים הם לבחי׳ שלמעלה מהשתל׳ והגם כי פי׳ שניכר מצד פעולותיו, אפ״ל שמצד הפעולות בסדרי השתל׳ משיגים ומשבחים מה שלמעלה מהשתל׳

הגם כי אינו מושג כו׳, והגם כי השבח של נטית ונחית הוא ג״כ מלמעלה מבחי׳ השתל׳, עכ״ז אפ״ל ששורש ההמשכה נמשך מבחי׳ שלמעלה מהשתל׳ וגם אפ״ל מאחר שנמשך מלמע׳ מסדר השתלשלות למטה ההנהגה כן בארץ הרי זה מושג כי מה שא״א להשיג בהבחי׳ שלמעלה מסדר ההשתל׳ זהו לפי שלא נמשך משם למטה להנהגת הארץ לכן א״א להשיג אבל כשנמשך ההנהגה למטה בארץ, להכות את פרעה ולהוציא בני ישראל ממצרים א״כ נראה ונגלה בחי׳ זו בארץ לכן אפשר לשבח אותו בזה כו׳ וא״כ ב׳ השבחי׳ הם למעלה מבחי׳ ההשתל׳ כו׳, רק שבחי׳ האחד נראה ונגלה, והב׳ אינו מושג מקוצר ההשגה כו׳. ואפ״ל שזהו ב׳ הבחי׳ שבכתר ע״י וא״א, שא״א הוא בחי׳ מקור לבחי׳ האצילות, וע״י הוא בחי׳ המתנשא מימות עולם שנעתק ונבדל כו׳, לכן אינו מושג כלל.

קיצור. העיקרים מפרש שיש לשבח אותו ית׳ בשני שבחים הא׳ מצד עצמו הב׳ מצד פעולותיו, וזהו נורא תהלות, ונטית, וי״ל שבחי׳ הא׳ הוא בחי׳ סדר ההשתל׳ הב׳ בחי׳ שלמעלה מהשתל׳, ועוי״ל שגם הא׳ הוא למעלה מהשתלשלות, רק מאחר שנמשך בקי״ס וביצ״מ ההנהגה מלמע׳ מדרכי הטבע לכן אפשר להשיג אותם ולשבח אותו בהם והב׳ הוא בחי׳ שלמעלה מסדר השתלשלות לגמרי, וי״ל שהם ב׳ בחי׳ שבכתר כו׳.

ג) **בר״ח** בשער הקדושה פ״ב בשם הזהר בחילוק שבין קדש למקראי קדש ופי׳ ששבת הוא עצם הקודש המתגלה וע״ז נאמר ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם, ואמר שסוד השבת הוא סוד הבן העולה לבית אביו בלי רשות והיינו מי כמוכה נאדר בקדש ואמר בקדש ודאי כברא דאתתקף באבוהי כו׳, נאדר בקדש ולא זמין מקודש, והיינו לפי שההפרש בין שבת ליו״ט שיו״ט הם מקראי קדש, כי בשבת מאיר מוחין דאבא, וביו״ט הוא בחי׳ מוחין דאימא, וע׳ בלקו״ת בד״ה מצה זו, ובד״ה אלה פקודי המשכן ובסש״ב פ״ג ופי״ח, שמוחין דאבא הם למעלה מהשתל׳, משא״כ מוחין דאימא הם בחי׳ השתל׳, וזהו שנק׳ קדש שהוא קדש ומובדל מגדר ההשתל׳ כלל, ובשבת מאיר בחי׳ זו, וזהו שבשבת במנחה דוקא אומרים מי כמוכה כי שבת הוא קדש, ומי כמוכה הוא ג״כ קדש כמ״ש בר״ח, נאדר בקדש ולפי׳ העיקרי׳ נאדר בקדש הוא שייך להשבח השני שמצד פעולותיו א״כ מי כמוכה באלי׳ הוא בחי׳ שלמעלה מזה ג״כ, ולכן אומרים אותו בשבת במנחה כנודע שבמנחה דשבת מאיר בחי׳ רעד״ר שהוא כמו בחי׳ קה״ק והיינו שכמו שקדש מובדל מחול כמו״כ קוה״ק מובדל מבחי׳ קדש כו׳, ומ״מ בשבת מאחר שהוא קודש הרי הוא למעלה מבחי׳ השתל׳ ומאחר שהוא למעלה מהשתל׳ יכול להתגלות בו בחי׳ לגמרי למעלה מהשגה כו׳, וכמ״ש בפע״ח בכוונת האל הגדול שלאחר שמאירים בז״א מבחי׳ ג״ת דאבא ומוחין דאימא, אז נעשה בז״א ג״כ י״ג ת״ד שהגם שבחי׳ הדיקנא גבוה מבחי׳ הנ״ל מ״מ כשמאיר בחי׳ הנ״ל נעשה אח״כ הדיקנא, כמו״כ י״ל כאן כשמאיר מוחין דאבא בשבת שהוא בחי׳ קדש שלמעלה מסדר השתל׳ אז אח״כ בשבת במנחה מאיר בחי׳ רעדכ״ר שהוא קוה״ק כו׳.

קיצור. מ״ש בר״ח ההפרש בין קדש למקרא קדש ושבת הוא בחי׳ קדש כי שבת בחי׳ מוחין דאבא בחי׳ שלמעלה מהשתלשלות ואז אח״כ במנחה דשבת מאיר בחי׳ רעוא דכל רעווין בחי׳ קדש הקדשים כו׳.

ד) במד״ר פ׳ במדבר פ״ב מיכאל מימין היינו מימין הכסא ולמה נקרא שמו מיכאל כשעברו ישראל את הים פתח משה מי כמוך וכשסיים התורה כי אין כאל מי כאל הרי מיכאל והענין הוא דהנה מיכאל מימין לפי שמיכאל הוא מבחי׳ החסד ולכן מיכאל מקריב נשמותיהם של צדיקים על גבי המזבח כי אית מלך וכהן משמש תחותי׳ ואית מלך וכהן משמש תחותיה ע׳ בזהר בפ׳ יתרו דס״ז ובמ״ש בדרוש על מאמר הזהר הנ״ל ולפי שמיכאל הוא בחי׳ חסד לכן שייך לבחי׳ מי כמוכה שבחי׳ חסד דאצי׳ או דבריאה הוא כלי לבחי׳ רב חסד שלמעלה מסדר השתלשלות כו׳ ולכן מתיבת מי נמשך שיקרא מיכאל כו׳ וזהו ענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מה כו׳ עד שנגלה עליהם ממה״מ וגאלם שפירש מלך מלכי המלכים הוא בחי׳ כתר שלמעלה מהשתלשלות ועי״ש זה אוכלים מצה שהוא בחי׳ חסד כנודע מענין חמץ ומצה שהם בחי׳ חו״ג כי החסד הוא כלי לבחי׳ אור א״ס שלמעלה מהשתלשלות כו׳ והיינו כי כדי שיומשך הגילוי למטה בעולמות הנבראים זהו על ידי חסד דוקא כי טבע הטוב להטיב להשפיע כו׳ ואפ״ל כי מה שמיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים על גבי המזבח ונודע כי רזא דקורבנא עולה עד רזא דא״ס ומשם נמשך אתעדל״ע שע״י אתעדל״ת לכן על זה נמשך ע״י החסד דוקא כמו שההעלאה הוא על ידי מיכאל דוקא והיינו כי כמו שלמטה בבהמ״ק הי׳ הקרבת הקרבנות על ידי הכהן דוקא והעבודה פסולה בזר כמו כן למעלה העלאת הנשמות הוא על ידי מיכאל כהנא רבא כו׳ וכמו כן באצילות על ידי עליות החסד לבחי׳ רב חסד שלמעלה מהשתלשלות כו׳ וממילא נמשך האתעדל״ע גם כן על ידי בחי׳ החסד דוקא ויש לומר כי גם האתעדל״ע המעורר אתעדל״ת נמשכת גם כן על ידי החסד כנודע מענין בקר דאברהם כו׳ עיין בד״ה וישכם לבן בבקר כו׳ ואם כן אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת ואתעדל״ת המעוררת אתעדל״ע ואתעדל״ע שאחר אתעדל״ת הכל הוא על ידי בחי׳ החסד דוקא כו׳.

קיצור. במד״ר שמיכאל הוא מתיבת מי שבמי כמוכה ותי׳ כאל שבאין כאל והיינו כי מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים על גבי המזבח ורזא דקורבנא עולה עד רזא דא״ס והאתעדל״ע המעורר אתעדל״ת זהו גם כן מבחי׳ החסד לכן נמשך האתעדל״ע שאחר האתעדל״ת גם על ידי מיכאל בחי׳ חסד ואם כן ב׳ ההמשכות וההעלאה הנ״ל ע״י החסד כו׳.

ה) במד״ר בשה״ש ע״פ דודי לי הוא אמר אשריך ישראל מי כמוך ואני אמרתי לו מי כמוכה באלים ה׳. ואפ״ל כי ענין קילוס שמקלס הקב״ה לישראל מי כמוכה הוא לפי שישראל ממשיכים המשכות אלקותו

ית' והיינו על ידי שמעוררים רחמים רבים על הירידה דהנה הנשמה קודם שירדה בגוף הי' עומדת באהבה ויראה כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ולאחר שירדה הנשמה ונתלבשה בגוף ונה"ב הנה הגוף מסתיר ומעלים שיתראה העולם ליש ודבר כו' וממילא נמצא האהבה והיראה כדבעי למיהוי כו' וכאשר מתבוננים היטב בירידתם הנה על ידי זה מעוררים רחמים רבים על נפשו שיומשך המשכת אלקותו ית' וזהו ענין מים תחתונים בוכים אנן בעינן למיהוי קדם מלכא שלאחר שנפרדו מים תחתונים ממים עליונים אזי הם בוכים על ירידתם למטה והנה על ידי הבכיה ממשיכים בחי' ברוך כבוד הוי' ממקומו ר"ת בכים וגם ר"ת מי כמוכה באלים ה' ג"כ בכים כי פי' כבוד ה' ממקומו היינו מבחי' הכתר ע' בד"ה ואולם חי אני באריכות וזהו גם כן פי' מי כמוך באלים הוי' כנ"ל ואם כן על ידי מי בכים הנ"ל ממשיכים בחי' מי כמוכה באלים הוי' שהוא גם כן בחי' ברוך כבוד ה' ממקומו כלומר ממקורו ושרשו כו' וזהו הוא אמר אשריך ישראל מי כמוכה והיינו כי ישראל על ידי הבכיה מעוררים רחמים רבים שיומשך כבוד הוי' ממקומו מעיקרא ושרשא כו' וזהו ואני אמרתי מי כמוכה באלים ה' שע"י הבכיה ממשיכים בחי' מי כמוכה כו'.

קיצור. במד"ר הוא אמר לי מי כמוך ואני אמרתי לו מי כמוכה כי על ידי התעוררות רחמים רבים על הירידה וזהו ענין מים תחתונים בכים על ידי זה ממשיכים כבוד הוי' ממקומו ובחי' מי כמוכה שהם ר"ת בכים כו'.

ו) **בהתחלת** האד"ר בפ' נשא מזכיר פסוק מי כמוכה באלים ה' יעו"ש בזח"ג ואתחנן דרס"ז ב' בזימנא דקוב"ה זמין לאחיא מתי' יזמין קוב"ה ואתקנא גרמי' ולקרבי' לכל חד לאתרי' כו' כדין זמינין אינון למימר שירותא מאי שירותא אמר ה' מי כמוכה מציל עני כו' ודא שירותא מעליא ממה דאמרו ישראל שירה על הים דהא אינון לא אדכר שמי' אלא בתר תלתא מילין דכתיב מי כמוכה באלים ה' והכא אינון מקדימי שמא קדישא והיינו ע"ד שארז"ל בחולין בפרק גיד הנשה בענין ברוך כבוד הוי' ממקומו שהאופנים מזכירים השם אחר שני תיבות והשרפים לאחר ג' פעמים קדוש אומרים הוי' והיינו לפי שהאופנים הגם כי הם למטה מבחי' השרפים מ"מ שרשם גבוה יותר כי האופנים הם עיגולים ושרשם מבחי' העיגולים שקדם לבחי' יושר וגם כי ביושר יש מעלה ומטה משא"כ באופנים שהם דבר עגול והרי לא נמצא בהם מעלה אם כן יש בהם הארת הסובב יותר כו' ועל דרך זה י"ל גם כאן הגם כי פסוק מי כמוכה רומז לבחי' שלפני השתלשלות כנ"ל מ"מ בתחה"מ יהי' נמשך גילוי אלקות מלמעלה מהשתלשלות בגילוי למטה בארץ שיחיו הגופים הגשמיי' מתענוג אלקי כו' לכן בהשיר שלהם מתחילים תחלה בשם הוי' ואפ"ל שמפני שנמשך הגילוי למטה לכן מתחילים בזה ואומרים אח"כ מי כמוכה אבל על הים הגם שהי' גם כן גילוי אלקות בשעת קי"ס יש לומר

מב׳ טעמים הא׳ שלא היה הגילוי ממקום גבוה כל כך כמו בתחה״מ ב׳ שישראל לא היו עדיין כלים לזה כו׳ אשר מכל הלין הזכיר בים השם לאחר ג׳ תיבות ובתחה״מ מתחילין מהשם ויאמרו אחר כך מי כמוך מציל עני כו׳.

קיצור. שבתחה״מ יאמרו שירה ה׳ מי כמוך ובשעת שירה אמרו לאחר ג׳ תיבות והיינו כמו שהאופנים אומרים אחר ב׳ תיבות לפי ששרשם מבחי׳ העיגולים כמו כן יש לומר שהגילוי שיהי׳ בתחה״מ גבוה יותר משעת קריעת י״ס כו׳ לכן בתחית המתים ה׳ קודם כו׳.

ז) בילקוט בשלח רמז ר״נ כיון שראו ישראל פרעה וחילו בים וביטול מלכותו של מצרים ושפטים נעשה באלהים שלהן פתחו כולן פיהן ואמרו מי כמוכה ולא ישראל בלבד אף אוה״ע כפרו באלקים ואמרו מי כמוכה וביונה ברמז תק״נ הביא בשם פדר״א שפרעה אמר זה בתשובתו על מה שחטא שאמר מי הוי׳ כו׳. והענין כי בז״א יש זלעו״ז ולכן מחזיקים אוה״ע כל אומה באלקים אבל בקי״ס שהי׳ הגילוי מבחי׳ ע״ק כמ״ש בזהר ע״פ מה תצעק אלי כו׳ בעתיקא תליא מילתא הנה עי״ז כפרו כל א׳ באלקיו כי אין שם לעו״ז כלל ולכן הודו ואמרו מי כמכה כו׳ וגם פרעה ע״י התשובה אמר גם כן כנ״ל כנודע מענין התשובה שהיא מגעת לבחי׳ גבוה מאד כו׳ ואפילו או״ה כשחחרים בתשובה מגיעים גם כן וביותר פרעה שהי׳ מלך מצרים ואינו דומה לשאר העם וגם פגם בשם הוי׳ שאמר מי הוי׳ אשר אשמע בקולו לכן הוכרח להגיע לבחי׳ היותר גבוה ואם כי משמע במ״א בילקוט שכמו שחטא במי הוי׳ עשה תשובה גם כן בלשון זה מ״מ מוכרח לומר שהתשובה היא ממקום גבוה יותר כדי שיהי׳ נמשך סליחת העון ולהשלים הפגם כו׳ ופי׳ בלשון אחד שכמו שחטא בלשון מי הוי׳ כן עשה תשובה גם כן בלשון מי כמוכה באלים הוי׳ אבל אינו דומה מקום שמגיע השבח מי כמוכה כו׳ למקום שמגיע הפגם של מי הוי׳ לכן יכול להיות משם מילוי הפגם מה שנפגם במה שאמר מי הוי׳ כו׳.

קיצור. מה שכפרו האוה״ע באלקים ופי׳ שלעו״ז אינו רק נגד ז״א אבל בקי״ס הי׳ גילוי ע״ק אשר אין לעו״ז כלל לכן הודו כו׳ וכן פרעה ע״י התשובה הגיע גם כן לבחי׳ זו ואם כי משמע בילקוט שבלשון שחטא עשה תשובה מכל מקום אינו שוה רק הלשון אבל לא הבחי׳ כו׳.

ח) בשל״ה דרנ״ט א׳ כ׳ מכבי עולה ע״ב ור״ת מי כמוכה באלים הוי׳ ובדף רצ״ה ב׳ כ׳ שזהו כי במקלי עברתי כי במ׳ מי כמוכה באלים ה׳ קלי הוא לישועתך קויתי ה׳. בבחי׳ פ׳ לך לך ע״פ והוא כהן לאל עליון ע״ד הפשט כהן משרת ומפני כי יש בכל האומות כהן משרת הנק׳ אלקים כמ״ש מי כמוכה באלים הוי׳ ע״כ נק׳ הקב״ה אל עליון כי עליון על כל אלקים וגבוה על כל גבוהים הוא ויש להעיר לזה ממ״ש

ע״פ כי גאה גאה ומ״ש במ״א ע״פ אם זרוע כאל לך ובפ׳ בשלח כ׳ תוס׳ הה״א שבשניהם רמז למדה״ד הא של מי כמוכה הראשון הוא מדת רפה וע״כ הוא ברפה ומקבלת ממדת הדין שלמעלה הוא מדה״ד קשה ולכן מי כמוכה השני בדגש ומקבל מן הקדש וזהו נאדר בקדש ואם כן הוא חולק על העקרים הנ״ל לגמרי הא׳ שמפרש פי׳ אחר ב׳ שמפרש שהא׳ הוא למטה מן הב׳ והעקרים מפרש להיפך כנ״ל בארוכה כו׳.

במגלה עמוקות אופן פ׳ הביא המדרש שאמרה בעלת אוב לשאול את מי אעלה ר״ל מי אתה מבקש אם מישראל שאמרו מי כמוכה באלים אם מאומות שאמרו מי הוי׳ ובאופן קמ״ה שמה שנחלק הים לי״ב גזרים זהו נגד י״ב אותיות דשם אדנ״י וע״ז אמרו את ידך החזקה אשר מי אל על הים אמרו מי כמוכה כו׳.

מי כמוכה באלים כו׳ נורא תהלות עושה פלא. פלא הוא בחי׳ חכמה כתיב אאלפך חכמה ובס״י משנה א׳ כתיב בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה זו כו׳ והיינו לפי שבחי׳ חכמה היא מופלא מגדר התלבשות ואינה מתלבשת תוך העולמות להחיותם כי בששת ימים עשה הוי׳ את השמים ואת הארץ היינו ששה מדות (וי״ו יומין עילאין) שהחיות של כל העולמות הוא רק מהמדות אבל לא מבחי׳ חכמה הגם דכתיב כולם בחכמה עשית היינו רק הארת בחי׳ חכמה נמשכת ומתלבשת במדות והיא מקור המדות אבל עצם החכמה היא מופלא מגדר התלבשות וע״כ נקרא פליאות חכמה (שזהו פי׳ נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כו׳ נפלאותיך הם חכמה ובינה ומחשבותיך הם המשכת חכמה ובינה במדות כמ״ש בד״ה וירא ישראל את היד הגדולה) וזהו עושה פלא שבחי׳ פלא בחי׳ חכמה שהיא מופלא מגדר התלבשות נחשבת כעשי׳ גשמיות לגבי מהותו ועצמותו ית׳ וזהו ברוך עושה בראשית בראשית הוא בחי׳ חכמה כמ״ש ראשית חכמה וכתיב בראשית בחוכמתא הוא בחי׳ מעשה קמי׳ ית׳ וזהו המחדש בכל יום מעשה בראשית הרי דגבי בחי׳ חכמה כתיב בכל מקום לשון עשיי׳ שזה מורה שאינה תופסת מקום קמיה ית׳ וזהו עושה פלא.

ב) (הג״ה ובזה יובן הפסוק בתלים רבות עשית נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר פי׳ שכל הבחי׳ גבוהות מאד נעלה נחשבת כעשי׳ אצלך וזהו רבות עשית ואח״כ מפרש זה ואומר מה הם הבחי׳ הגבוהות נפלאותיך ומחשבותיך אלינו

נפלאותיך חכמה ובינה מופלא כנ"ל ומחשבותיך הם המשכות חכמה ובינה במדות הוא רק אלינו אין ערוך אליך לגבי עצמותו ית' אגידה ואדברה עצמו מספר ריבוי הצמצומים שכדי להיות המשכת אור א"ס בחכמה וכמ"ש כל זה בד"ה וירא ישראל את הנ"ל עכ"ה).

ג) **וזהו** נורא תהלות עושה פלא פי' אין הנבראים הנאצלים ממנו אפילו למלאכים עליונים מאד שום שבח והודאה שבזה שבחו את הקב"ה רם ומתנשא כו' כי נורא מאד ושום תהלות עליו ית' שמו מאחר שעושה פלא פי' כי עד"מ מלך בשר ודם שבנה הרבה מדינות גדולות ובצורות וכשצריך לספר בשבח המלך אומרים כמה הוא מלך גדול שבנה כמה מדינות וכמ"ש בנביאים וכל מעשה אבל לגבי אלקינו הקב"ה רם ומתנשא כו' אין לשבחוהו כזה ח"ו לומר כמה גדול כחו כביכול שברא כמה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר ומלאכים ונשמות עד אין קץ כמאמר אלף אלפים גדוד א' ולגדודיו אין מספר וס"ר נשמות וכל מיני דצח"מ מאחר שהמקור דמקור של כל העולמות הוא בחי' חכמה שממנה נמשכת הארה למדות אינה תופסת מקום קמי' ית' כלל וכלל ונחשבת כעשיי' גשמיות אצלו ית' א"כ היתכן שבזה ישבחו אותו היתכן שישבחו מלך בו"ד שכבש עיר קטנה מאד אדרבה המשבח את המלך בזה נתחייב מיתה דנראה כמבזה את המלך כמו כן למעלה נורא מאד להלל ולשבח את בוראינו במה שברא את העולמות מאחר שהוא בחי' שפלה מאד נגדו יתברך, וזהו נורא תהלות על התהוות העולמות מאחר שעושה פלא.

ד) **ועוד** זאת נראה לומר בפירוש נורא תהלות שאפילו לשבח גדולתו של הקב"ה לומר איך שהוא ית' קדוש ומובדל עד שאפילו כל העולמות עליונים מאד נעלה וכ"ש עולמות תחתונים כולא קמי' כלא וכאין חשוב ואינם תופסים מקום קמיה כלל (וכמ"ש בד"ה והי' ביום ההוא יתקע בענין אתה זוכר יעלה זכרונינו שזהו מורה על דבר הרחוק ממנו) וכל צבא מעלה ומטה כאין נחשב זה גם כן נורא מאד להלל אותו ית' בזה כי מאחר שעושה פלא שהמקור של כל העולמות הוא בחי' אין נגדו היתכן שישבחו את מלך בו"ד לומר כמה גדולתו של מלך שעיר זו (שהיא קטנה) בטילה נגדו ואינה תופסת מקום נגדו כמו כן עד"מ המבדיל הבדלות לאין קץ איך ישבחו בזה את הבורא ית' לומר כמה גדול גדולתו וכחו כביכול שכל הנבראים בטלים נגדו מאחר שהם באמת בחי' אין נגדו ואין זה שבח קמי' וזהו נורא תהלות לומר שעושה פלא כי זה גופא נורא מאד להלל אותו יתברך בזה, ומה שאומרים קדוש קדוש כו' זהו רק לגבינו שאנו תופסים העולם ליש ועל כן לגבינו זהו שבח גדל כו' אבל לא ח"ו קמי' ית' שמו לעולם ועד לשבח בזה.

ה) **וזהו** מי כמוך באלים הוי' מי כמוך נאדר בקודש כו'. ולכאורה איך שייך לומר באלים שהוא ענין ע"ז ח"ו דבר משוקץ ומתועב כו'

אלא אלים הוא לשון אלם הנזכר בגמרא כאן באדם אלם פי׳ אדם חזק ותקיף ואין אלם ותקיף גדול אלא מלך אבל לגבי עצמותו ית׳ שמו מי כמוך שאתה נאדר כל כך בקדש בבחי׳ מובדל עד שנורא תהלות להלל אותך אפילו בבחי׳ עושה פלא כנ״ל.

מי כמוכה באלים ה׳ כו׳. וכתיב כי על כל כבוד חופה משמע שיש כמה בחי׳ כבוד ובחי׳ החופה שעליו. הנה מל׳ דאצילות נק׳ בלשון המקובלים הראשונים בשם כבוד נברא ע״ש שהיא מקור ושורש להיות התהוות נבראים בע״ג יש מאין כו׳, והגם שהיא בעצמה הרי היא א׳ ממדותיו ית׳ דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון שהוא בחי׳ אלקות ממש האורות והכלים מ״מ מאחר שהוא שורש ומקור להתהוות הנבראים בע״ג יש מאין לכן נק׳ מל׳ דאצי׳ עצמה ג״כ בשם כבוד נברא ע״ש הכח כו׳ ומדות שהוא ז״א דאצי׳ נק׳ בשם כבוד נאצל לפי שאינו אפילו שורש ומקור להתהוות הנבראים כו׳ ונק׳ בשם יחו״ת כמ״ש בכוונת ק״ש ה׳ אלקינו יחו״ע שהוא יחוד או״א הוי׳ אחד יחוד זו״נ כו׳ ובשכמל״ו הוא ג״כ יחו״ת בדרך פרט והיינו כמש״ל דאצי׳ מתלבש בבי״ע להיות כח הפועל בנפעל כו׳, וזהו״ע כבוד ה׳ ועל כל כבוד יש בחי׳ חופה הוא בחי׳ מקיף מלמעלה ונק׳ חופה כו׳ כמו שהחופה הוא למעלה על הראש חתן וכלה והוא ג״כ בחי׳ עטרה שהוא למעלה על הראש וכמ״ש בעטרה שעטרה לו אמו ב׳ עטרות והוא כתר הכללי וכתר הפרטי וכמ״ש אהי׳ אשר אהי׳ כו׳ שהוא בחי׳ כתר אנא זמין כו׳ וכמ״ש בע״ח ת״ת דאימא כתר לזו״נ ות״ת דאריך כתר לאו״א כו׳ ויובן בהקדים להבין תחילה מ״ש מעלה נשיאים מקצה הארץ כו׳ שענין המטר הוא להוציא כח הצומח שיש בארץ בטבעה ותולדותה להוציא מן ההעלם לגילוי אבל המטר עצמו בלעדי הארץ אינו מצמיח ומגדל שום דבר והעיקר הוא כח הצומח שבארץ וכמ״ש לא תוסיף תת כחה לך כו׳ וא״כ מדוע לא יצמיח ויגדול מן הארץ גם מבלעדי המטר היורד מלמעלה, אך הענין שא״א להיות שום הולדה כ״א ע״י בחי׳ דכר ונוקבא שהוא בחי׳ משפיע ומקבל והמטר הוא בחי׳ משפיע ודכר וכמ״ש והרוה את הארץ והולידה כו׳ והארץ היא בחי׳ נוק׳ ומקבל ובקבלתה השפעת המשפיע אז תוציא כחה שיש בה בהעלם להוציא אל הגילוי להוליד הולדה חדשה וגידול פירות ותבואות והנה הענן והמטר עצמו המשפיע לארץ הוא נעשה ונולד מן הארץ עצמו וכמ״ש ואד יעלה מן הארץ כו׳ שהאד הוא לחלוחית וקיטור העולה מן הארץ ככה יהי׳ הגשם על הארץ אם מעט ואם רב כו׳, והוא ענין תערובות החיות שהמשפיע נעשה בחי׳ מקבל והמקבל

נעשה בחי' משפיע ועי"ז יכול להיות הולדה מה שלא הי' בכח המשפיע עצמו ולא בכח המקבל עצמו והטעם הוא כי הנה המשפיע והמקבל הם ב' הפכים שטבע המשפיע להשפיע עד אין קץ ולא יהי' גבול להשפעתו וטבע המקבל לקבל ולא ישבע בקבלתו כמ"ש ארץ לא שבעה מים ולא הי' באפשר להיות הולדה מן המקבל כי ההולדה הוא ענין השפעה ואין טבעו בכך, אלא ע"י תערובות החיות של המשפיע בשל המקבל שעי"ז גבול נעשה בהשפעת המשפיע והמקבל יוכל להוליד ולהשפיע לזולתו והו"ע איד וקיטור שעולה מן הארץ הוא ענין העלאת מ"נ והמטר היורד על הארץ הוא ענין הורדת מ"ד, וכנודע שצ"ל תחלה העלאת מ"ן והמטר היורד על הארץ הו"ע הורדת מ"ד לפ"ע ההעלאה כו' וענין תערובות החיות הוא כענין כריתות ברית בין ב' אנשים שהוא ענין תערובות החיות דהיינו שנתערב חיותם מחמת אהבתם השלימה אשר נפשו קשורה בנפשו ועי"ז נזכרים את האהבה שביניהם אפילו אחר כמה שנים שלא ראו זא"ז, והיינו מחמת החיות שלו שנתערבה וקשורה בנפש חבירו וכמ"כ הוא ג"כ יחוד חתן וכלה שהוא תערובות של המשפיע והמקבל ולכן יוכל להיות מהם הולדה מה שלא הי' בכח כל אחד בפני עצמו כנ"ל אך המחברם ומיחדם לשיוכלו להתערב אף שרחוקים זה מזה בטבעם הוא ע"י החופה כי שם מתערב חיותם כי החופה היא בחי' מקיף על שניהם למעלה מבחי' המשפיע והמקבל שלגבי הבחי' שלמעלה מהם הנה גם המשפיע כמקבל יחשב ולכן שם יכולים להתערב חיותם ולהתיחד וזהו ענין החופה שמתיחדים החתן והכלה ולכן בחי' ההולדה הוא בחי' הגבוה משניהם מן המשפיע והמקבל כי גם המשפיע הרי יש גבול להשפעתו וההולדה הוא בחי' בלי גבול בנין עדי עד וכמו"כ בלידת הארץ להוציא בל"ג ופי' יובן למעלה למשכיל במל' דאצילות שנק' בשם כבוד נברא ע"ש הכח שיש בה להיות שורש ומקור להתהוות נבראים פרטים רבים עד אין קץ ונק' ג"כ ארץ שכמו שהארץ הוא שורש ומקור לכל הצמחים והאילנות והפירות והתבואות ממינים שונים שגידולם מן כח הצומח שבארץ שיש בה בהעלם וכמו"כ מלכות דאצי' הוא השורש ומקור להתהוות כל הנבראים והם בכח מל' דאצי' לבד כי מל' דאצי' היא אחת ממדותיו המיוחדות במאצילן אך כדי שתוציא כחה אל הפועל נבראים בע"ג ממינים שונים שהוא בחי' הולדה הנה זאת א"א כ"א בקבלתה מבחי' המשפיע ז"א דאצי' כמ"ש זכר חסדו כו' בחי' השפעה מלמעלה ועי"ז תוכל מל' דאצי' להוציא כחה אל הפועל להיות נבראים בע"ג כמו ממשל הארץ הנ"ל המקבלת ממי הגשמים כו', אך הנה מל' דאצי' הוא בחי' או"ח שהוא בחי' ההעלאה מלמטה למעלה בבחי' ביטול וכמ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום כו' קארי תדיר לנהורא עילאה כו' שהוא ענין ביטול והעלאה לבחי' ומדריגה שלמעלה ממנו ובחי' ז"א הוא או"י המשכה והשפעה מלמעלה למטה וא"כ טבע זו"נ ב' הפכים ומנגדים זה לזה וגם איך יוכל להיות הולדה מבחי' מל' דאצי' והרי טבעה להיות בבחי' ביטול ולא להיות נבראים בע"ג שהוא ענין השפעה

והמשכה מלמעלה למטה רק שע״י הארת הכתר הנה גם המשפיע כמקבל יחשב ושם הם מתערבים להיות המשפיע מקבל והמקבל להיות משפיע והר״ע אחליפו דוכתייהו שנתחלפו הארות דכר לנוק׳ כו׳ בכדי להיות הולדה אלא שתחילה צ״ל העלאת מ״ן מן מל׳ דאצי׳ ומן המ״ן עצמו נעשה המשכת מ״ד ז״א דאצי׳ והיינו ע״י בחי׳ ת״ת דאי׳ שנעשית כתר לז״א לשניהם והוא המחליף אורותיהן לפי שהוא גבוה מבחי׳ זו״נ ולפ״ע ההעלאה תהא ההורדה כמשל הארץ כו׳ וזהו על כל כבוד חופה שבחי׳ זו״נ נק׳ כבוד נברא וכבוד נאצל ובחי׳ החופה הוא בחי׳ ת״ת דאימא הוא למעלה מבחי׳ ב׳ מיני כבוד הנ״ל ומחברן ומייחדן להיות התחלפות האורות שיוכל להיות בחי׳ הולדה וזהו במאמרו ברא שחקים כו׳ במאמרו הוא בחי׳ חכמה כמ״ש ויאמר אלקים אבא אמר לאימא שחקים צדיק וצדק פועל אמת זעיר ופעולתו אמת מל׳ עטרת ת״ת ת״ת דאימא והיינו כנ״ל שת״ת דאימא נעשי׳ כתר לזו״נ כו׳ וכמו שהוא בזו״נ כך הוא למעלה באוא״ס להיות התגלות בחי׳ זעיר הוא ג״כ בחי׳ הולדה וא״א כ״א ע״י התחלפות האורות אור אבא באור אימא והוא ע״י ת״ת דאריך כתר לאו״א כי הנה החכמה הוא בחי׳ אין כמ״ש והחכמה מאין כו׳ ובינה נק׳ יש ועשי׳ כמאמר אומר ועושה אומר באבא ועושה בבינה וכמאמר כולם בחכמה עשית בבינה כו׳ וא״כ הרי הם ב׳ הפכים ומנגדים ואיך יכולים להיות הולדת זעיר מבחי׳ או״א והיינו ג״כ ע״י התחלפות האורות ע״י הארות ת״ת דאריך כתר לאו״א שלגבי האריך הנה גם החכמה כעשי׳ יחשב ולכן יכולים להתייחד שם ולהחליף אורותיהן, ובחי׳ אריך נק׳ ג״כ בחי׳ חופה לפי שהוא מקיף על בחי׳ או״א נק׳ כתר הכללי לפי שהוא יותר כללי נגד ת״ת דאימא שהוא כתר לזו״נ. ולהבין ענין אחליפו דוכתייהו הוא עד״מ שמאי והלל ששניהם קיבלו מרב אחד סברא אחת ואעפ״כ הללו אוסרים והללו מתירים והינו שנעשה השינוי בכלים שלהם כי שמאי שהי׳ מצד הגבורה נוטה לאיסור שהוא בחי׳ גבורה והלל שהי׳ מצד החסד נוטה להתיר שהיא בחי׳ חסד אבל האורות שהיא הסברא שקבלו מרבן הרי שניהם קבלו סברא אחת אלא שנשתנה לפי מזג הכלי והנה כשבאים פעם ב׳ לשמוע מפי הרב המשפיע הנה אז יכולים להתחלף אור החסד בכלי הגבורה כי הסברא שקבלו מרבם הוא מקור החסדים והגבורות כי עצם הסברא אינה עדיין בחי׳ חסדים וגבורות ולכן מצינו שלפעמים מקילים ב״ש ומאחר שהם מבחי׳ הגבורות הי׳ צריכין לעולם להיות מחמירין אך שהוא ענין שהתחלף אור החסד בכלי הגבורה וכמ״ש בע״ח בכוונת תפילין שד׳ בתים דתפילין הם ד׳ מוחין חו״ב וחו״ג ולכאורה יפלא איך נחשבים חו״ג שהם מדות בבחי׳ מוחין, אך הענין הוא כנ״ל שמה שחו״ג נחשבים למדות היינו כשהאורות בכלים של חו״ג ששם הם מתחלקים להיות חסד או גבורה ע״י מזג הכלי כנ״ל, אבל האורות עצמן הרי אין בהם התגלות חו״ג עדיין כמו במשל ב״ש וב״ה הנ״ל שמתחלקי׳ להיות חו״ג בכלים שלהם כנ״ל ולא באורות ולכן מתחלף אור החסד להיות בכלי הגבורה ואור הגבורה

בכלי החסד כי פ׳ ראשונה של ק״ש ואהבת כו׳ יש בה מ״ב תיבין שהוא שם של גבורה ופ׳ שניה וחרה אף כו׳ שהוא גבורה יש בה ע״ב תיבין שהוא ש׳ של חסד כנודע שהוא ענין אחליפו דוכתייהו וכמו״כ באו״א להיות הולדה והתגלות זעיר מבחי׳ או״א הוא ג״כ ע״י תערובות אור אבא באור אימא ואור אימא באור אבא כו׳ כנ״ל והיינו ג״כ ע״י חופה שהוא ת״ת דאריך שנעשה כתר לאו״א ונק׳ כתר הכללי כנ״ל, והנה אבא יונק ממזל הח׳ ממזל ונוצר ואימא ממזל י״ג ממזל ונקה כו׳ שהמזלות הן במו״ס דאריך כו׳ ומאחר שאו״א יונקי׳ ממזלות א״כ הרי בחי׳ או״א הוא בחי׳ הולדה מן בחי׳ המזלות ובכדי שיתחברו בחי׳ המזלות לשיוכל להיות התגלות והולדת בחי׳ או״א הוא ע״י אחליפו דוכתייהו בבחי׳ המזלות עצמן כו׳ והמחברם שיוכלו להחליף אורותיהן הוא ע״י בחי׳ חופה שהוא בחי׳ עתיק ונק׳ כתר שבכתר ורעדכ״ר שהוא בחי׳ פנימי׳ הרצון שבעצמות כנודע שיש ב׳ בחי׳ רצון רצון שלמטה מן הטעם ודעת שע״י שיתבונן בדבר שראוי ונכון הדבר לכך הוא רוצה כמו עד״מ האדם שרוצה לעשות איזה מו״מ מחמת שהתבונן שיש במו״מ זה ריוח אזי הוא חוזר מרצונו לפי שעיקר הולדת הרצון הוא מחמת הטעם וכיון שביטל הטעם ביטל הרצון משא״כ רצון שלמעלה מן הטעם שהוא הרצון הקבוע בעצמות הנפש כמו טבע האב לאהוב בנו שאם יראה לו כמה ראיות וטעמים שאינו צריך לאהוב בנו אעפ״כ לא יחזור מרצונו ואהבתו לפי שהאהבה זו קבוע בנפש האדם וטבע האב לאהוב את בנו ואין תלוי בדעתו ותבונתו או כמו טבע הטוב להיטיב שהרצון להיטיב טבוע בעצמות מהות נפשו ואף אם מראים לו שכליות וראיות שלא להטיב אינו יוכל לשנות מהות נפשו ולחזור מהטבתו ורצון זה נק׳ רעוא דרעוין ורצון שברצון שהוא מקור הרצון שבנפש ונק׳ ג״כ גלגלתא דחפי׳ על מו״ס ומשם הוא מקור המצות כי המצות הם רצונו ית׳ בלי טעם ותענוג ברצון זה, אלא שכך עלה ברצונו אך אעפי״כ בודאי יש טעם ותענוג ברצון והגם שאין טעם לרצון היינו שאין טעם נגלה שיוכל להודיע לזולתו אבל בודאי בעצמיות הנפש יש טעם לרצון והוא התענוג שהוא פנימי׳ הרצון וכמ״ש רש״י ע״פ ישקני מנשיקות פיהו שעתיד לגלות לנו טעמי תורה והיינו שיתגלה הטעם והתענוג שיש בהרצון וע״פ כל הנ״ל ג״כ למעלה שבחי׳ הרצון נק׳ כתר ות״ת דאימא כתר לזו״נ הוא בחי׳ הרצון שלמטה מן הטעם ודעת ות״ת דאריך כתר לאו״א הוא בחי׳ הרצון שלמעלה מן הדעת ובחי׳ עתיק הוא בחי׳ טעם ותענוג לרצון והנה כמו שיחוד המזלות הוא ע״י בחי׳ עתיק הנ״ל כך הוא ג״כ בבחי׳ עתיק כי חסד דעתיק מתלבש בגלגלתא וגבורה דעתיק במו״ס ומוכרח ג״כ להיות שם מחבר וכנ״ל וכדי להוליד הולדה וגילוי חדש בחי׳ גלגלתא ומו״ס והיינו ע״י ג״ר דעתיק שהוא בחי׳ מל׳ דא״ס שהוא למעלה מקו״ח כנודע. וזהו כי על כל כבוד חופה כבוד הוא בחי׳ המוציא ומגלה איזה בחי׳ לידי גילוי והוא ע״י בחי׳ חופה הסובב ומקיף עליו ועי״ז יכול להוציא מן ההעלם אל הגילוי כנ״ל. וזהו ענין מנוחה לחיי העולמים

ועניין יום שכולו שבת כי אחר כל הבירורים שיהי' עליות העולמות כנודע יש בעלי' ההיא ב' בחי' כי לזמן התחי' יהי' העלי' בבחי' קו"ח עד ראשית הקו והתחלתו שהוא בחי' ע"ק שיתגלה טעמי תורה שהוא עניין ע"ק כנ"ל וזהו עניין מנוחה לחיי העולמים שלא שייך מנוחה אלא למי שהי' בעבודה ואח"כ נח מן העבודה והיינו בבחי' הקו"ח שהוא בבחי' השתלשלות להיות חיי העולמים חיות פנימי' העולמו' אבל עליית אלף הז' הוא לבחי' מל' דא"ס ולכך נק' יום שכולו שבת שלא יהי' בבחי' עבודה והשתלשלות כלל כמ"ש והייתם קדושים לשון עתיד וקאי על אלף הזיין שיהי' עליית לבחי' מל' דא"ס כנ"ל שאז תהיו קדושים כי קדוש אני כמו שבחי' מל' דא"ס הוא קדוש ומובדל שאינו בבחי' גדר ערך ההשתלשלות כלל יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם שהגם שיהי' עליות לבחי' מל' דא"ס היינו לבחי' גילוי אור א"ס שהאור הוא ג"כ בבחי' א"ס אבל לא לבחי' א"ס עצמו וזהו קדושתי למעלה שהוא כמו עניין טבע הטוב להטיב שבגילוי ההטבה הוא בבחי' טבע הטוב עצמן ובחי' אור א"ס כמו עד"מ גילוי ההטבה שהוא ג"כ בחי' א"ס אבל בחי' א"ס עצמו הוא בחי' טבע הטוב כמו שהוא בטבעו א"א לבוא לידי גילוי כלל. וזהו מי כמוכה באלים, ודרשו רז"ל באלים הוא בחי' קו"ח מי כמוכה נאדר בקדש הוא בבחי' העלי' בבחי' מל' דא"ס שנק' קדש כנ"ל. נאדר לשון חוזק שהוא עניין קדושתי למעלה מקדושתכם.

בשלח ט"ו י"א

מי כמוכה. ר"ה דל"א א' במנחה דשבת אמרו השיר, אז ישיר מי כמוכה. אז ישיר עלי באר. גיטין נ"ב מי כמוך באלים מי כמוך באלמים. רבות במדבר פ"ב רי"א ד' שמשם שרש מיכאל. שה"ש רבה בפסוק דודי לי ואני לו ואפ"ל שזהו אני מדבר בצדקה. ועמש"ל ע"פ מי שם פה לאדם.

בבחיי פ' לך לך ע"פ והוא כהן לאל עליון ע"ד הפשט כהן משרת ומפני שיש בכל האומות כהנים משרתים למלאכים הנקראים אלקים כמ"ש מי כמוכה באלים הוי' ע"כ יקרא הקב"ה אל עליון כי עליון על כל אלקים וגבוה על כל גבוהים עכ"ל. וכן פי' הרמב"ן שם מי כמוכה באלים במלאכי מעלה שהם נק' אלים וגם נק' אלקים כו' ועל אל אלים ידבר בדניאל סי' י"א ל"ו.

בפ' בשלח דפ"ה ע"ב ע"פ הבאים אחריהם בים ולכך הזכיר מי כמוכה עם ב"פ ההא הזאת ותוספת הה"א במי כמוכה הראשון היא אחרונה שבשם והיא אחרונה שבספירות. דפ"ו ע"ד ע"פ מי כמוכה, משמע ב"פ

מי כמוכה ובתוספת ה״א ה׳ אחד מל׳ הב׳ גבורה נאדר בקדש בינה כו׳, עושה פלא היינו כתר שבו ועל ידו נמשך הנסים שחוץ לטבע כמו קי״ס, ובקונטריס שבס״ס כ׳ מי כמוכה ה׳ מדה״ד הרפה עטרת מקבלת דין מגבורה שהוא קשה. (ואפ״ל ע״ד משארז״ל ברכות נ״ח והגבורה זו קריעת ים סוף ועמ״ש ע״פ ואם בגבורות שמונים שנה) ולכך כמוכה השני דגש שהוא מכה קשה מקבלת מבינה נאדר בקדש וכל הנסים והנפלאות מכח נעלם הוא כתר ואלף הוא נקרא פלא ומהחכמה בא האלף ואאלפך חכמה עכ״ל.

בפ׳ עקב וגם את הצרעה פי׳ נורא תהלות עושה פלא.

בשל״ה במס׳ פסחים שלו דקנ״א סע״ב פי׳ מ״ש עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים. הענין שהשי״ת ברא מערכת השמים והם אדונים כמ״ש כח וגבורה נתן בהם להיות מושלים בקרב תבל וגבוה מעל גבוה כי עליהם שרים מנהיגי המערכת והם נקראים אלקים והם אלקי העכומ״ז אשר חלק להם הש״י לכל אומה ואומה והוי׳ אלקינו הוא אלקי האלקים ואדוני האדונים ע״כ אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים כו׳, וזהו מי כמוכה באלים ה׳. רנ״ג א׳, רנ״ט א׳, בחנוכה פרק תר״א מי כמוכה באלים ה׳ ר״ת מכב״י ש׳ ע״ב. גם ברוך כבוד ה׳ ממקומו בכים. רצ״ה ב׳ כי במקלי, רמז כי ב״מ לבחי׳ מכב״י קלי ר״ת לישועתך קויתי ה׳. י״ל נודע ענין והיה הוי׳ לי לאלקים ועד״א מי כמוך באלים ה׳ כאשר הוי׳ הוא בבחי׳ אלקים. ועמ״ש ע״פ עתה ידעתי כי גדול הוי׳ מכל האלקים.

עמ״ש במיכה ססי׳ ז׳ ע״פ מי אל כמוך.

זח״א ד״ג ע״א עאלת אות נון כו׳ דבי כתיב נורא תהלות כו׳ ובפרדס ערך נורא הוא הת״ת ועיין זהר ויצא דף ק״נ ע״ב ע״פ מה נורא המקום הזה כו׳ ועמ״ש בפי׳ והנורא בלק״ת בד״ה וידעת היום דרוש השני.

ועיין בסה״מ סי׳ ע״ז נורא אותיות ארון שהמ׳ היא ארון וכלי להת״ת הנקרא נורא ועוד פי׳ תהלות ב׳ תהלות בינה ומ׳, ונורא הוא ת״ת מחבר הב׳ תהלות, כענין ו׳ ממוצע בין שני ההין ברע״מ ר״פ תשא וע׳ זהר ר״פ תרומה קכ״ו ב׳, גם פי׳ כמו המ׳ ארון לת״ת הנק׳ נורא כמ״כ הבינה ארון לבחי׳ הדעת עליון המזווג חו״ב כו׳, וכפשוטו נורא תהלות שא״א להללו כמ״ש המדרש משום דלמת״ב כלל ובמ״א נת׳ כי הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא ביניהו ובחי׳ ש׳ הוי׳ דלעילא הוא נורא תהלות דלא ידע ליה בר איהו.

זח״ב בשלח דנ״ח סע״ב ודנ״ט ע״א פי׳ אלים שבעין ענפין דאילנא והם הנקרא אלים לשון כי יבושו מאלים אשר חמדתם. ואמנם גופא דאילנא שהוא ז״א שבו מושרשין הנש״י כי האדם עץ השדה וכתיב והי׳ כעץ שתול כו׳ ועל יובל ישלח שרשיו ועמ״ש ע״פ ויטע אשל בבאר שבע.

ובענין בעצרת על פירות האילן בזהר ויחי דרכ״ה סע״ב ובפ׳ אמור דצ״ו ע״א וזהו מי כמוכה באלים הוי׳, ואין פירוש הזהר מובן לכאורה דמאי קמ״ל שאין הע׳ שרים כמוכה דפשיטא הוא וי״ל דאיתא במדרש איכה ע״פ חלקי הוי׳ אמרה נפשי כו׳ זה בורר לו דוכס פלן כו׳ היה שם פקח אחד כו׳ והענין כי הע״ש מקבלים מעולם התהו מז״ת דס״ג ושם הי׳ ריבוי האור ומקבלים שלא ע״פ חשבון כמ״ש בת״א בד״ה ויהי בשלח פרעה ולכן ברררו הדוכסים שהם השרים הנ״ל, וזהו מי כמוך באלים הוי׳ כי אע״פ ששם הוי׳ הוא בעולם התיקון שממנו בא ע״פ קו המדה וחשבון כו׳, הרי אינון מתחלפין כמ״ש אל תבטחו בנדיבים כו׳ שאין לו תשועה אבל מלכא אינו מתחלף וממנו בא ההמשכה בפנימיות וחיי עולם נטע בתוכנו אילנא דחיי, ועוד כי שם הוי׳ שרשו בעקודים שלמעלה גם מהתהו וכמ״ש אני הוי׳ דכולא חד וכמ״ש ויקרא הוי׳ הוי׳ וז״ש אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי׳, וזהו ענין כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים, דר״ל בין בני אלקים הבאים להתייצב על ה׳ כמ״ש במ״א ע״פ כתפוח כו׳.

מי כמוכה נאדר בקדש זהו ענין כח הוי׳, נועם הוי׳ ע׳ זהר פ׳ שלח דקס״א ע״ב ומ״ש בלק״ת בשה״ש בד״ה צאינה וראינה, דרוש הראשון בפי׳ שאו ידיכם קדש וברכו את הוי׳ ומזה יובן פי׳ נאדר בקדש.

זח״ג אמור דף צ״ד סע״ב נאדר בקדש היינו שמקבל מעצמיות קדש העליון שהוא חכמה עילאה, וקאי על בחי׳ פנימיות ז״א המאיר ביום השבת וכמו תפארת בריח התיכון לגבי חו״ג ע׳ בד״ה הן עם אחד בת״א ס״פ נח, ובדרוש בהרת, וזהו עצמו ענין נורא שהוא בת״ת דוקא וע׳ באג״ה סי׳ י״ב בד״ה והי׳ מעשה הצדקה שלום ועמ״ש בד״ה ויצוום אל בנ״י בפי׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי, ואפ״ל פי׳ נאדר בקדש ע״ד אני הוי׳ דר״ל אני עצמות המאציל עם שם הוי׳ כולא חד ע׳ סד״ה את שבתותי תשמרו והנה ענין אגוסטוס הוא מלך אדיר ות״ת נק׳ העשיר ע׳ בהרמ״ז ר״פ תשא והיינו נאדר בקדש. ואפ״ל זהו המשכת מוחין דגדלות בז״א גם ע״ד כארז בלבנון ישגא גם ע״ד ביום ההוא יהי׳ הוי׳ אחד דהפי׳ שיהי׳ השם שלם או שגם הוי׳ דעתיק יאיר בז״א וע׳ בהרמ״ז פ׳ תולדות קל״ה בענין ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳ ואיתא במד״ר בשלח ר״פ כ״ג דבקי״ס נכון כסאך מאז עשינוך אגוסטוס שהוא מלך אדיר, וזהו ענין נאדר בקדש וכנ״ל, זח״ג ואתחנן דף רס״ה ע״פ הוי׳ מי כמוך מציל עני מחזק ממנו כו׳.

בילקוט שלע״ל אראנו נפלאות מה שעכשיו נורא תהלות עושה פלא היינו שעכשיו אינו מושג הפלא כ״א הוא נורא תהלות ולע״ל אראנו נפלאות כי עכשיו הכנור של שבעה נימין ולע״ל יהי׳ של עשרה נימין כו׳ וגם בימוה״מ יהי׳ של ח׳ נימין.

ילקוט ס״פ שמות נד״ד רמז קעו פ׳ בשלח ד״ע ע״ד רמז רמד ע״פ עזי וזמרת יה ישראל אומרים מי כמוכה באלים הוי׳ ורוח הקדש צווחת מן השמים ואומרת אשריך ישראל מי כמוך.

פ׳ קדושים קעב״ב רמז תר״ד ע״פ קדושים קילוסו בקדש מי כמוכה נאדר בקדש. פ׳ הברכה ע״פ ברזל ונחשת, וע״פ אשריך ישראל רמז תתקס״ג דף שי״ב ג׳ ד׳ כנ״ל בפ׳ בשלח. ח״ב ביהושע כ״ד ע״פ כי אלקים קדושים הוא רמז ל״ג נאה ואדיר בקדושה שנאמר מי כמוכה כו׳. בישעי׳ מ״ב ע״פ החשיתי מעולם אחריש רמז שט״ו הה״ד מי כמוכה באלים כו׳. בישעי׳ מ״ט ע״פ ישראל אשר בך אתפאר דנ״ב ב׳ בתוך רמז שט״ו. בישעי׳ נ״א ע״פ הוא מנחמכם מי את ותיראי לא את שאמרת לי בים מי כמוך כו׳. דנ״ג ב׳ תוך רמז של״ו. ביונה סי׳ ב׳ סוף רמז תק״נ דפ״א א׳ כנ״ל ס״פ שמות. במיכה סי׳ ז׳ רמז תקנ״ט ע״פ כימי צאתך מאמ״צ אראנו נפלאות מה שלא הראיתי לאבות כתיב נורא תהלות עושה פלא כו׳ ע״ש. בתלים ע״ד רמז תת״ס. שה״ש קעח״ב בפסוק דודי לי.

בזח״ב פ׳ בא דל״ז ע״ב ע״פ וה׳ הכה, דאתער כה כמו דאגזים משה, והנה לא שמעת עד כה עכ״ל. ועפ״ז י״ל פי׳ מי כמכה ר״ל מי כמו בחי׳ כה, כי אצ״ל מי כעצמותו ממש, אלא אפילו מי באלים כמו בחי׳ כה, מה גם לדברי הפר״א שהביא הילקוט ס״פ שמות רמז קע״ו דפרעה אמר מי כמוכה, א״ש יותר כי נגד מ״ש והנה לא שמעת עד כה, אמר מי כמוכה כו׳. וע׳ פרדס ערך כה, הלא כה דברי כאש, וגם כ״ה אתוון דיחודא שבפסוק שמע ישראל שחרית וערבית והם נש״ב וז״ש כאן ב״פ מי כמכה נגד ב״פ ק״ש שחרית וערבית, ועפ״ז י״ל ג״כ פי׳ כי בכה ארוץ גדוד בש״ב סי׳ כ״ב למ״ד, דהל״ל בך, כמ״ש בתלים סי׳ י״ח ל׳, אלא שי״ל דרומז לכ״ה אתוון דשמע ישראל שעי״ז ארוץ גדוד בחי׳ רצוא כמ״ש בת״א פ׳ בראשית בד״ה כי כאשר השמים החדשים, ועד״ז פי׳ וחסידיך יברכוכה, כמ״ש בזהר ס״פ נשא דקמ״ה סע״ב ובמק״מ שם, ובסדור.

בשלח ט״ו י״ג

נחית בחסדך. רבות נשא פי״ב רמ״ט ב׳ גבי ביום כלת משה פירשו שבפסוק זה מרומז גמ״ח תורה ועבודה, בענין עם זו עמ״ש ע״פ עם זו יצרתי לי בישעי׳ סי׳ מ״ג, ועמש״ל ע״פ שבעת ימים מצות תאכלו סעיף ה׳ מענין פי׳ עם זו ועמ״ש ע״פ ונחך ה׳ תמיד בישעי׳ סי׳ נ״ח י״א, סעיף ד׳.

ב) פ"ו דב"ב דצ"ח א' מפרש אל נוה קדשך מחיצתו של הקב"ה וכל המתגאה כו' אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב הכא גבר יהיר לא ינוה וכתיב התם אל נוה קדשך.

ג) ילקוט פ' לך די"ט סע"ג רמז ע"ד ישראל קנין אחד עד יעבור עם זו קנית.

בשלח ט"ו י"ו

תפול עליהם, עד יעבור. פ"ק דברכות ד"ד סע"א ראוים היו כו'. חלק דצ"ח ע"ב. עם זו קנית פ"ח דפסחים דפ"ז ע"ב. אבות פ"ו. מנחות נג"ב.

ב) אימתה ופחד. רבות קל"ח א' (שהוא כ"ב רע"ד) בשלח פ"כ, פ' אחרי ר"פ כ"א ההי"ד לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא ה' מעוז חיי ממי אפחד תפול עליהם אימתה ופחד ס"פ דברים רפ"ז ד' (שהוא פ"א ב') אר"ש בר נחמן כיון שיצאו ישראל ממצרים ועשה להן הקב"ה כל הנסים האלו נפלה אימתן על כל אר"ה שנאמר תפול עליהם אימתה וגו'. שה"ש כ' ב' (שהוא י"ח ד') ר"פ מי זאת עולה מן המדבר, ומאימתן של ישראל נופל עליהם פחד ורעדה שנאמר תפול עליהם אימתה ופחד נפלה אין כתיב כאן אלא תפול מכאן ולהבא.

ג) בלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון פ"א פי' עד יעבור עמך הוי' כי ע"י קריעת ים סוף נתעלו ישראל במעלה ומדרגה גבוה מאד נעלה למעלה מעלה מבחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות כו' שעל זה מורה שם הוי' כנ"ל, ובד"ה אתם נצבים פ"ה דף מ"ד סע"ד כ' וזהו לעברך בברית ע"ד שכתוב עד יעבור עמך הוי' כו' למען הקים אותך להיות לו לעם כו' להקים ולרומם אותך כדי שתהי' בבחי' עם כו' ע"ש, וזהו עם זו קנית ע"ד עם זו יצרתי לי כו' ועמ"ש בדרוש חמשה קנינים קנה הקב"ה כו'.

ד) ריא"א* רטו"ג, בחיי במקומו, משפטים קה"ג ע"פ את אימתי מדה"ד כמ"ש תפול עליהם אימתה כו'. ס"פ עקב ע"פ פחדכם ומוראכם יתן ה'. בפ' שופטים ע"פ צדק צדק תרדוף. ילקוט ח"א לח"ד פ' ויצא רמז קל"א. פ' שמות ע"פ כי טוב הוא דנ"א ג' רמז קס"ו. כי תשא קח"א ע"פ כי זה משה האיש. ס"פ פקודי קיג"ג סוף רמז תכ"ו. ח"ב ג"ד סו"א עב"ב קלה"ב.

ריא"א: כן מתחיל הסעי' בגכתי"ק, אבל בבוך באב. 39 נוסף תי' בחיי.

בשלח ט"ו י"ז

תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת הוי' מקדש אד' כוננו ידיך. עיין רש"י.

א) פ"ה דכתובות ס"ב ב' בני דעת קונך יש בך מעיקרא כתיב תביאמו ותטעמו (בהר נחלתך מכון לשבתך שיבואו לארץ ואח"כ יבנו לו מקדש) ולבסוף כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (היינו במדבר) והיינו פי' דעת קונך יש בך שאמר להרחיק זמן חופתו וחזר וקירבה מרוב חיבת כלתו. מבואר מכל זה דענין בית המקדש זהו נשואין וחופה. והקדושין זהו מתן תורה וכן כתב מהרש"א כאן דנתינת התורה זהו כמו שטר קידושין.

ב) פ"ח דב"ב קי"ט ב' תביאנו לא נאמר אלא תביאמו מלמד שמתנבאין ואין יודעין מה מתנבאין.

ג) פ"ה דברכות לג"א גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר פעלת ה' מקדש אד'. ופרש"י בין שתי אזכרות. וכן גדולה דיעה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר כי אל דיעות ה'. ולכן כל אדם שיש בו דיעה כאלו נבנה בהמ"ק בימיו. וכ"ה בסנהדרין דצ"ב א' ובפרש"י שם בביאור יותר. ויש לומר לפמש"ל דבהמ"ק זהו כמו חופה. א"כ זהו ענין דיעה כמ"ש ונועדתי לך שמה אותיות ונודעתי והוא מלשון והאדם ידע. ולכן נק' אהל מועד וכמ"ש מזה ע"פ במדבר סיני באהל מועד. וזהו שניתן בין שתי שמות היינו שהוא התחברות ש' הוי' עם שם אד' כענין וה' בהיכל קדשו ששם אד' זהו בגימט' היכל והיינו היכל לשם הוי' ועד"ז הדעת מחבר ומייחד חו"ב שהן ג"כ ב' שמות. א"נ הדעת מחבר ע"ק בז"א וזהו כי אל דעות הוי' ומהרש"א פי' דלכן נבנה המשכן ע"י בצלאל שהי' מבחי' דעת גם פי' בין שתי אותיות שמחבר חו"ג והכל ענין א'. ורש"י בסנהדרין שם פי' אותיות מלשון צבאות אות הוא בצבא שלו. ועמ"ש מזה בד"ה ואתא מרבבות קדש.

ד) פ"ק דכתובות דף ה' סע"א דרש בר קפרא כו' ע"ש. ובתוספת ד"ה דאילו. והמכוון ג"כ כי ב' ידות הם חו"ג ואלו בשמים ובארץ לא נעשה התחברות ויחוד חו"ג שהן סוכ"ע שנק' ימינו עם ממכ"ע הנק' שמאלו אבל ע"י בהמ"ק נעשה יחוד והמשכת סוכ"ע בממכ"ע כנ"ל סעיף א"ב. ע"כ נאמר כוננו ידיך ב' ידות יחד. ועיין ברבות וארא פי"ב ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ ויובן עם מש"כ. וזהו מכון לשבתך פעלת ה' שבהמ"ק שלמטה מכוון כנגד כסה"כ היינו התחברות כי כל בשמים ובארץ כו'. וע' בילקוט פ' בשלח רמז רנ"ג פעולה לפניו ועמ"ש מה רב טובך כו' פעלת לחוסים בך ומ"ש ע"פ כי שמחתני ה' בפעלך.

ה) ס"פ שנו חכמים, בהמ"ק קנין אחד שנאמר מקדש אד' כוננו ידיך כו' ועי"ש בפרש"י, והמדי"ש פי' כיון שבב' ידיו כונן אותו הוא ודאי לרוב חשיבותו יותר משמים וארץ כו' וכיון שהם נקראים קנינים כ"ש בהמ"ק.

ו) ירושלמי פ"ד דברכות אמתני' היה רוכב, בית קדה"ק שלמטן מכוון כנגד בית קדה"ק שלמעלן שנאמר מכון לשבתך מכוון כנגד שבתך. ויש להעיר ממ"ש ע"פ הרבות בשלח ר"פ כ"ג הה"ד נכון כסאך מאז כו' אגוסטוס יושב כו' ע"ש שבחי' הישיבה מורה על מעלת מלך המלכים, והיינו כשמאיר במלכותו ית' אור גדול מבחי' יחיד חי העולמים מלך כו' וזהו מכון לשבתך דוקא.

ז) רבות תצוה פל"ח קנ"ד ב' יבא קדוש ויכנס לקדוש ויקריב לפני קדוש ויכפר על קדושים כו' ויכנס לקדוש זה מקדש שנאמר מקדש ה' כוננו ידיך.

ח) במדבר פ"ב רי"ז ב' ר"נ אומר חביב מעשה הארון ככסא הכבוד שלמעלה שנאמר מכון לשבתך פעלת, שהמקדש מכוון כנגד בהמ"ק וארון כנגד הכסא.

ט) נשא פי"ב רמ"ט ג' ובעת שהוקם למטן הוקם למעלן והוא משכן הנער ששמו מט"ט כו' וכה"א מכון לשבתך פעלת ה' כו' עכ"ל. ונראה דמ"ש לעיל שהארון מכוון כנגד כסה"כ זהו בחינה גבוה יותר הרבה ממשכן הנער כו'.

י) בשה"ש רבה ס"פ כמגדל דוד כ"ה א' כנזכר בירושלמי פ"ד דברכות הנ"ל ס"ו ומסיים מכון לשבתך מכוון כנגד שבתך זה בהמ"ק שלמעלה.

יא) בפתיחתא דאיכה ד"ה רי"צ פתח תחת אשר לא עבדת דנ"א ד' אלו זכיתם הייתם קורים תביאמו ותטעמו בהר נחלתך ועכשיו שלא זכיתם אתם קורים תבא כל רעתם לפניך.

יב) בשה"ש רבה ס"פ עמודיו עשה כסף כ"ב ב' ד"א אפריון זה כסא הכבוד עשה לו המלך שלמה המלך שהשלום שלו מעצי הלבנון זה בית קדשי הקדשים שלמעלה שהוא מכוון כנגד בית הקדשים שלמטה הה"ד מכון לשבתך מכוון כנגד שבתך.

יג) ענין תביאמו יש להעיר ממש"ר בד"ה כי תבואו אל הארץ ושבתה הארץ שהוא ע"ד אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דפי' בא לכאן היינו ע"י אהבה במס"נ כו' וא"כ זהו ע"ד ששם עלו שבטים דהיינו עליתם בבחי' מ"נ לתתכלל במל' דאצי', גם י"ל תביאמו לשון ראשית תבואתה כענין

והנה אנחנו מאלמים אלומים בשדה הנ"ל, אך במ"א פי' כי תבואו אל הארץ ל' ביאה והמשכת מ"ד ולכן עי"ז ושבתה הארץ דאית לה נייחא וכ"מ הפי' בזהר ר"פ בהר. ויש לפרש שע"י העלאת מ"ן הנ"ל הם גורמים המשכת מ"ד חהו ענין הזריעה אור ל' זרוע לצדיק, גם כי השבטים יש בהם בחי' שבטים שבטי י"ה ומצד שהן שבטי י"ה ממשיכים מ"ד והנה תביאמו ענין זריעת התבואה ותטעמו ענין נטיעה פירות האילן שזהו בחי' גבוה יותר כו'.

יד) **זח"א** וישב קפ"ג סע"ב פי' ענין מכון לשבתך ע"ד ירושמ"ט מכוון כנגד ירושמ"ע דהיינו מל' נגד בינה חהו שחוברו לה יחדיו כו'.

טו) **פ'** שלח קס"א ע"ב פי' ענין מכון לשבתך פעלת ה' שהמל' שהיא לבא דהיינו בית קדה"ק מקבלת ממוחא חכמה והחכמה מקבלת ממוחא סתימאה דע"ק חהו ענין ועתה יגדל נא כח אד' כו', ועד"ז יש לפרש מש"כ מקדש אדנ"י דהיינו שיומשך בו בחי' כח אד' בחי' נועם הוי', וזהו ענין מכון לשבתך כו' בחי' ועתיק יומין יתיב כו'.

טז) **פ'** פנחס רכ"א א' פי' תביאמו ותטעמו לנטעא לון נציבו קדישא כגוונא דדיוקנא דלעילא, יש לפרש שיהי' בבחי' בצלמו בצלם אלקים ע"ד אדה"ר קודם החטא שפי' שם ר"פ במדבר דקי"ז ע"א. ועיין בהרמ"ז.

גם פי' מכון לשבתך דא בית ראשון היינו בינה, מקדש אדנ"י זהו בית שני מלכות כו'.

יז) **ת"ז** תיקון י"ב פי' מקדש אד' כוננו ידיך היינו מ"ש גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון כו' וה"ע ויבן ה' אלקים את הצלע כלת משה פנימי' המל'.

מענין יד במא"א י' סעיף ה' אות מ' סנ"ו מעשה ידיו, ססעי' פ"ט מקדש ה' יסוד דנוק' כו'.

יח) **בבחיי** פ' בשלח ע"פ זה פי' מכון פעלת קאי על בהמ"ק שלמטה שהוא מכוון נגד מקדש ה' הוא בהמ"ק שלמעלה שעליו נאמר כוננו ידיך הם עשר ספירות, גם לכן הטעם על מקדש זקף גדול והקוף דגושה לתוקף הקדושה כי הוא מקדש למקדש עכ"ד. ואפ"ל דהוא בינה, ומקדש שלמטה זהו מל' ורש"י פי' מה שהטעם בזקף גדול באופן אחר.

יט) **הרמ"ז** פ' פנחס דרכ"א פי' כוננו ידיך הם ג' ידות, ועיין מענין ג' ידות ברע"מ עקב דער"ב סע"ב ובהרמ"ז שם, עוד פי' שלכן נק' המל' מקדש אד' לפי ששרשה מיסוד אבא כי בחכמה יסד ארץ.

כ) **בעמה"מ** ש"ו ס"פ ס"ו דל"ז ע"ג פי' מקדש אד' היינו לעשות יסוד דנוק' לבחי' כלי לקבל האור זהו כוננו ידיך ה' אצבעות של

היד בינה כו' עכ"ד. וא"כ זהו ע"ד באר חפרוה שרים כו' ועיין בדרוש הנותן לשכוי בינה וכ"כ עוד שער קרית ארבע פרק פ"ה דק"א א' ב'. ועמ"ש בלק"ת בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון.

בשלח ט"ו י"ח

ה' ימלוך לעולם ועד. פ"ה דעירובין דף נ"ד א' תני דבי ר"א בן יעקב כ"מ שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק כו' ועד שנאמר ה' ימלוך לע"ו. והנה סלה מבואר בזח"ג פ' ויקרא דף כ' ע"א שהוא בעתיקא וכ"כ במא"א אות סמך סל"ח וכמ"כ ענין ועד. וכדמשמע בדניאל סי' ז' י"ג י"ד ועד עתיק יומיא מטה כו' שלטניה שלטן עלם. ולפ"ז צ"ע בענין ועד שהוא אחד בחילופי אתוון. והוא יחו"ת והרי לפי הנ"ל ועד נמשך מבחי' ע"י, ועמ"ש בד"ה שובה ישראל עד בענין אהל בל יצען כו' דפי' עד לשון נצחיות זהו ע"י גילוי אור א"ס במ' וכענין מ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב בפי' דבר שהוא בגדר מספר ואעפ"כ אין לו מספר דהיינו ע"י גלוי הכתר במל' כו'. וכך הוא ענין עד ועד ע"י גלוי כתר. ועמ"ש מזה בישעי' סי' נ"ז ע"פ כי כה אמר רם ונשא שוכן עד. ומזה יש להעיר לענין ברוך ה' המבורך לעולם ועד ובזהר תרומה דקל"ה סע"ב לעולם ועד דא עלמא תתאה כו'. והנה ענין אין לו הפסק ע"ד כ"מ שנאמר לי אינו זז לא בעוה"ז ולא בעוה"ב ועד"ז ההפרש בין התורה שהיא חיי עולם ובין התפלה שנק' חיי שעה ועמ"ש בענין קדיש לעלם ולעלמי עלמיא.

ב) מסכת אבות ס"פ שנו חכמים כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. ואומר ה' ימלוך לע"ו. וכ' במד"ש שם על ואומר ה' ימלוך כו'. הנראה שאין לו קשר עם האמור אפשר שהכוונה היא לפי שהוא הרגיש בדבריו דתינח בשאר העולמות שלא בראם אלא לכבודו לפי שכולם מעריצים ומקדישים את שם כו' אמנם עולם העשייה אשר ראה ראינו כו' תירץ כי אף אם עתה כו' עכ"ז לע"ל ה' אחד ושמו אחד ולז"א ה' ימלוך לע"ו ואז יהיה כל העולם לאחד לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד ועל זה בראו כי אז כבודו על כל העולם יראה נמצא שאף עולם העשייה לא בראו אלא לכבודו עכ"ל. ולפע"ד אפ"ל כי כבוד הוא בחי' מלכות וכמ"ש ע"פ ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ, וא"כ מ"ש לא בראו אלא לכבודו היינו שיהי' עליו גלוי מלכותו ית' שהיא הנקרא כבודו. א"כ שפיר מביא ע"ז פסוק ה' ימלוך לע"ו פ"ד דר"ה ל"ב ב'. אדר"ן פ"א.

ג) **בעמה"מ** ש"ו ס"פ מ"ו שכשיתגלה בחי' נשמתו ית' כו' אזי ה' ימלוך לע"ו. והיינו כי עולם התהו בחי' נפש ועולם התיקון בחי' רוח ולע"ל יתגלה בחי' נשמה. ויובן עפמ"ש ע"פ רוחו ונשמתו אליו יאסוף שהוא בחי' סוכ"ע. וכ"כ שי"ד ס"פ קנ"ב דקאי על מקדש דלע"ל.

רבות ויקרא פ"ב דקס"ז א' הן שהמליכוני תחלה על הים ואמרו ה' ימלוך לעולם ועד.

בשה"ש ס"פ אני ישנה ולבי ער. רעייתי שריעו אותי על הים ואמרו זה אלי ואנוהו. ה' ימלוך לע"ו. פי' ואנוהו היינו אבנה לו בית המקדש כמ"ש אונקלס. וא"כ היינו התגלות כבודו ית' כענין ה' ימלוך כו'. וזהו פי' שריעו אותי כי בחי' מלכות נק' רעייתי כבחי' נוק' דז"א כו'.

בפסוק הסבי עינייך ל"ב ב'. שהם הרהיבוני הם המליכוני עליהם ואמרו ה' ימלוך לע"ו וקאי על תינוקות שמתענים יעו"ש.

באיכה גבי מעשה במרים בת נחתום א"ל (השביעי הקטן) כתיב בתורתינו ה' ימלוך לע"ו כו'.

זח"א דל"ד ע"א פי' ה' מלך בינה ה' מלך ת"ת ה' ימלוך מל' ועמ"ש מזה ע"פ הסידור ביהי כבוד גבי ה' מלך כו'.

זח"ג אמור צ"ג סע"א ברוך כבוד ה' ממקומו דא כבוד עילאה ימלוך ה' לעולם דא כבוד תתאה כו' ה' ימלוך לעולם. פ' שלח קס"ח ב'. ועזח"ב ר"פ יתרו דס"ז ע"ב אית מלך לעילא כו' והנה זהו מפסוקי מלכיות דראש השנה.

ענין קי"ס. הנה ענין ים וארץ הוא עלמא דאתכסיי' ועלמא דאתגליי' ע"ד כל מה שיש ביבשה יש בים וכמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אז ישיר משה ובני' דק"ג ע"ג• ובד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה דק"ד סע"ד• ושם בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה דק"ו ע"א•. והנה בד"ה וה' הולך לפניהם דק"ח ע"א• פי' שבחי' י"ה עלמא דאתכסיי' ובחי' ו"ה נק' עלמא דאתגליי' לפ"ז ענין קי"ס ע"ד ביום ההוא יהיה ב"פ י"ה כו' ע' בד"ה פ' חיי שרה

דק"ג ע"ג : דפוס קאפוסט תקצ"ו. ובהוצאת קה"ת (ברוקלין תשט"ו) הוא בדף סב, ב.
דק"ד סע"ב : שם בדף סב, ד.
דק"ו ע"א : שם בדף סג, ד.
דק"ח ע"א : שם בדף סד, ג.

בד"ה יגלה לן טעמי' ובביאור ע"פ והי' מספר בנ"י ספ"ב וע' זח"ג ויקהל רנ"ב ושם בד"ה וירא ישראל את היד כו' ששרש עלמא דאתכסיי' ועלמא דאתגליי' ב' שמות הוי' שלפני י"ג מדה"ר וכן משמע בזהר פ' ויצא דקנ"ח ע"ב לפ"ז ק"ס ע"ד יהי' הוי' אחד דר"ל ב' שמות הוי' יתחברו יחדיו ולא ע"ד פסיק טעמא ע' זח"ג ויקרא טר"ב ויצא קס"ה א' וסד"ה למנצח על השמינית בהקיצור סעי' ה' ולכן השירה אז ישיר אז זהו גימט' שמונה והנה בלק"ת בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון פ"ה פי' כי ים ויבשה שניהם בבחי' מל' והיינו שהבחי' מל' שבאצי' שמקבלת מע"ס דאצי' נק' ים ועלמא דאתכסיי' והבחי' שיורדת להחיות בי"ע נק' ארץ ועלמא דאתגליי' וקרובים הדברים כי המל' כמו שהיא באצי' נק' שכינתא עילאה כמו הבינה כמ"ש בד"ה שה"ש ספ"א ולכן פי' בבה"ז פ' בשלח על המאמר הזהר דמ"ח ע"ב בד"ה עוי"ל מאמר על אופן אחר בבה"ז דס"ח ע"ב רק דשם פי' דהבחי' שבמל' שהיא מחי' המלאכים הנק' נוני ימא ע"י הביטול שבהם במקורם ונק' ים וזהו ענין עלמא דאתכסיי' והבחי' שבה המחי' נפרדים שאינן בבחי' הביטול ע"ד נוני ימא נק' ארץ כו' וזהו לכאורה כמו ההפרש בין עולם הבריאה שהוא המחשבה ובין היצי' בחי' דבור כו'. או כמו בין בריאה ויצי' לבחי' אף עשיתיו אף מפסיק כו'. וזהו"ע ג' קוין של אות ה' ב' קוין מחוברין וא' הפסק כו'. אף לפי מ"ש בלק"ת שם מובן דהבחי' מל' כמו שהיא באצילות נק' ים ומה שהוא ראש לשועלים מקור לבי"ע נק' ארץ.

ב) וזהו כל הנחלים הולכים אל הים שהן כל ההשפעות מט"ס שלמעלה מהמל' שהן הנקראים נחלים שכולן נשפעים ונמשכים בבחי' מל' הנק' ים ונק' ים סוף ע"ש שהוא סופא דכ"ד היינו כי בנין ע"ס שבמל' הוא מבחי' מל' שבט"ס העליונים ממל' שבחכ' נעשה חכ' שבמל' ומבחי' מל' שבחסד נעשה חסד שבמל' כו' וכמ"ש בת"א בביאור יביאו לבוש מל' דקי"ג ע"א * ובסדור סד"ה בונה ירושלים ה' ובלק"ת פ' מסעי בד"ה לבאר ענין המסעות פ"ב וע' מענין כל הנחלים הולכים אל הים בזהר בראשית דל"ג ע"א די"ט ע"ב פ' ויצא דקנ"ה ע"א שזהו"ע ונאספו שמה כל העדרים ובמא"א אות א' סעי' ק"ו אסיפה במל' פ' ויחי דרל"ה ע"א ת"ח נקיט מהאי גיסא ויהיב בהאי גיסא וע"ד כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא בגין דנקיט ויהיב אעיל ואפיק כו' ר"ל שמקבל מאצילות ואח"כ משפיע בבי"ע כו' וע' כה"ג בזהר פ' חיי דקכ"ח סע"ב בענין המכפלה ירושלים לעילא אחידא בתרין סטרין לעילא ולתתא כו' פ' וארא ד"ל ע"א פ' בא דמ"ג סע"א שזהו"ע תשו' פ' בשלח ד"נ ע"ב ר"פ פקודי דר"כ ובהרמ"ז שם האריך וגם פי' אל הים אותיות אלקים ור"ל בחי' מל' הנק' אלהים שהיא מקבלת משם הוי' פ' אחרי דנ"ח ע"א ולכן נק' ג"כ ים סוף סופא דכ"ד וע' זהר בהעלותך דק"נ ע"ב והוא הנק' ג"כ ארץ כשחוזרת ומשפעת בבי"ע ממה שקיבלה כנ"ל בענין ויהיב בהאי גיסא כו'. וזהו ע"ד

עושי דברו תחלה והדר לשמוע בקול דברו כמ"ש בזהר חלק ג' פ' בלק דקצ"א א'. והענין הוא דבחי' מלכות הוא בחי' פרסא המפסיק בין אצילות לבריאה שהוא הממוצע ביניהם ע' בת"א גבי דרושי דפורים בד"ה כי אתה אבינו, והנה הממוצע כולל מב' הבחי' וע' מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה ביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה פ"ב גבי ונמצא יש בבחי' מל' דאצי' ב' בחי' כו', וכל הבחי' זהו"ע ים וארץ והנשמות כמו שהן בבחי' עיבור בבחי' מל' הנק' ים זהו כענין הביטול דנוני ימא כו'.

ג) **וביאור** הענין הנה עד"מ מבחי' חסד דאצי' שהוא בחי' חסד בבחי' א"ס ממש שא"א שיתהווה ממנו בחי' חסד דבריאה שהוא בחי' מחנה מיכאל אהבה שהוא בחי' בע"ג ממש ונודע שהבע"ג עם בלתי בע"ג אין להם יחוס וערך כלל (ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה ששים הראשון פ"א), ע"כ א"א שתלך השפע מאצילות לבי"ע אם לא ע"י בחי' הממוצע ביניהם שהוא בחי' מל' דאצי' שע"י יורד השפע דוקא להחיות ולהתהוות נבראים בע"ג, ואפי' למטה אנו מוצאים ממוצעים שע"י השפעת השפע והוא עד"מ השפעת השפע שמן המשפיע למקבל כשהם רחוקים בערך מאד שא"א שתלך השפע מן עצמיות המשפיע למקבל אם לא ע"י איזה ממוצע ביניהם שתעבור השפע בו תחלה של המשפיע וע"י שמתעלם ומתלבש השפע בו ביכלתו אח"כ להשפיע למקבל וכגון ענין המתורגמן להשמיע הדרשה לרבים ועד"ז נאמר אנכי עומד בין ה' וביניכם כו', גם משה ואהרן שבהם ועל ידם הי' יצי"מ זהו כענין הממוצע ובהממוצע יש ב' בחי' זהו כענין משה ואהרן וזהו ואהרן אחיך יהי' נביאך וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' בחקותי דקי"ד ע"פ דומה דודי לצבי כו' והנה ידוע דכל בחי' הממוצע שבין המשפיע למקבל למטה בגשמיות בהכרח הוא שיהי' כלול משניהם מן המשפיע ומן המקבל כי כל ממוצע ההכרח שיהי' כערך ודוגמא מעט להמשפיע וגם יהי' כערך ודוגמא מעט להמקבל ע"כ ביכולתו להשפיע אח"כ למקבל וכמו בין דומם לצומח יש ממוצע עצי אלמוגים שיש בהם מב' הבחי' שהם בעצם אבן שהוא דומם ועכ"ז הם צומחים וכן בין צומח ובין חי יש ממוצע עוף שצומח מן האילן כמבואר ביו"ד סי' * וע' ג"כ ספ"ח דכלאים מענין אדני השדה וכן בין חי למדבר הממוצע הוא הקוף. והנה דצח"מ הם נגד אבי"ע והממוצע ביניהם למעלה זהו בחי' כתר דעשי' שנעשה ממל' דיצי' הוא הממוצע בין עשי' ליצי' וכן בין יצי' לבריאה כו' ועמ"ש בד"ה ביום השמע"צ כנישין שיש בו ג"כ מב' בחי' ולכן הוא הנק' תחלת מעשיך ע"ש ועיין מענין עמוד הממוצע בין געה"ת לגעה"ע בת"א בד"ה ואתה תצוה (קי"ס כמו תו' צוה לנו משה אכן אנכי ולא יהי' מפי הגבו' שמענו שלא ע"י הממוצע אורייתא סתים וגלי' תאכל יחוד אבל ביום השביעי עד יעבור א"כ המל' ביוכ"פ לפני הוי' שאין בו אכילה ושתי' וזיווג זו"נ ע"ד או"א רוחנים וזה רשות) גם אצי' ממוצע בין א"ס לבי"ע

ביו"ד סי': פד סעיף טו.

בד"ה כי אברהם לא ידענו ויש בו ב' בחי' חכ' עילאה וחכ' תתאה וג"כ חו"ב שהם י"ה זהו"ע ים בחי' העליונה שבהממוצע ים החכ' ותו"מ שהם ו"ה בבחי' האחרונה ו"ה נגלות כי שאל נא לימים הראשונים ו"ק אבל בג"ר השאלה אסור וע' בפרדס שער ח' פט"ו כי ג"ר הוא חב"ד שזה שייך לעצמותו אבל ו"ק חג"ת הם מדותיו להנהגת העולם כו' וע' זח"ג ס"פ יתרו דצ"ג סע"א שזהו"ע שלח תשלח את האם ג"ר ואת הבנים תקח לך כו', ולכן ר"ת ישמחו השמים הוא י"ה ר"ת ותגל הארץ ו"ה היינו ו"ה בחי' עלמא דאתגליא וכגובה שמים מעל הארץ כך גבהו בחי' ו"ה חכמתו ובינתו כו' ונמצא מובן עכ"פ שהוא כולל משניהם דהיינו שיש בו כל ההשפעות של המשפיע ממש וגם מקור להמקבל ממש ועוד מובן מזה שהממוצע שהוא בחי' מקבל וגם הוא בחי' משפיע ובחי' המקבל שבו הוא למעלה מבחי' המשפיע שבו כי בחי' המקבל שבו הוא מה שמקבל השפע מן המשפיע ממש כו' וזהו ענין אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו ע' לקו"ת פ' עקב וזהו ענין זנב לאריות וראש לשועלים ועד"ז הוא ענין הוי' הוא האלקים ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים יחשב א"כ היותו בחי' אלקים ומקבל גבוה מהיותו בחי' הוי' משפיע כו' וע' בדרוש הנותן לשכוי בינה וע' במא"א ססעי' קמ"ו דהנה בחי' המקבל דבחי' הממוצע נק' העלם להיות כי השפע של המשפיע מתעלם בו ממש בעצמות הממוצע משא"כ בחי' שבו שהוא מה שנעשה בחי' מקור וראש להמקבל נק' בחי' גילוי להיות בחי' הראש והמקור הזה בא בגילוי ממש לבחי' המקבל וזהו ג"כ ענין חב"ד חג"ת נה"י שהבחי' המתגלה זהו בחי' נה"י שבהמשפיע משא"כ בחי' חב"ד ע' בד"ה ענין הנסכים פ"א וע"ד דוגמת כל המשל הזה הגשמי יובן עד"מ גם למעלה בבחי' מל' דאצי' שהוא בחי' הממוצע בין אצילות לבי"ע דהיינו שמתעלם ומתלבש בה ממש בחי' השפע דאצי' ממש וממנה וע"י דוקא בא אח"כ השפע לבי"ע ולכן בזאת יבא אהרן בזאת דוקא פתחי לי אחותי אנת הוא פתחא לאעלאה לי זח"ג צ"ה ובלק"ת פ' ואתחנן בד"ה למען תירא פ"א ונמצא שג"כ הוא כלולה מב' בחי' מקבל ובחי' משפיע ובחי' המקבל שבה היינו שמקבלת שפע האצי' ממש ובחי' המשפיע שבה בנינה שנעשית אח"כ בחי' מקור וראש לבי"ע ממש וב' בחי' אלו נק' ים וארץ שהם בחי' אתכסיי' ואתגליא דהיינו בחי' השפע האצי' ממש (ובחי' המשפיע) שמתלבשת ומתעלמת בה נק' ים שהוא בחי' העלם ואתכסייא כנ"ל שבחי' המל' דט"ס דז"א לבד נמשכי' בבחי' המל' והיינו בחי' הגילוי והתפשטות שנק' מל' כנודע שהן נמשכים ומתעלמים בבחי' המל' ואז נבנית אח"כ בבחי' ע"ס שהם בחי' מקור לבי"ע ממש ונק' בחי' זו בחי' ארץ שהוא בחי' גילוי ממש להיותה מתלבשת בבי"ע ממש ע' ביאור שחורה אני פ"ב וע' בה"ז בלק במאמר שחורה אני ושם דכ"ה ע"ד ודכ"ג ע"א פי' שהבחי' שנעשית מקור לבי"ע נק' אבא והבחי' שבאצי' נק' פב"פ ושם ביאר שאין ערוך ביניהם כו' (וכנודע שט"ס דמל' הם המתלבשים בבי"ע ממש וכמ"ש כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך כו' וכנודע וד"ל משא"כ בחי'

כתר מל' הנק' המלך המרומם לבדו המתנשא כו' שאינו מתלבש בבי"ע כו' והוא בחי' העלם האמצעי שמעלים לבחי' השפע האצי' וד"ל ושרשו הוא בחי' העלם דבחי' כתר עליון וכמאמר כתר עליון איהו כתר מל' כו', שלזאת ביכולתו להעלים ולהסתיר דבחי' שפע האצי' וד"ל (והנה ידוע דבחי' אצי' בכלל) נק' הוי' כי יו"ד הוא בחי' חכ' כו' משא"כ השפע שמאצי' לבי"ע נק' אלקים כנודע ונק' ג"כ סובב וממלא כי בחי' עולם האצי' בכלל ששם חיוהי וגרמוהי כו' בבחי' א"ס ממש נק' סוכ"ע ונק' קוב"ה כנודע וד"ל משא"כ בי"ע נק' ממכ"ע כו' והנה כבר מבואר למעלה שבחי' מל' הוא בחי' הממוצע בין אצילות לבי"ע והיא כלולה מבחי' האצי' ממש וגם היא בחי' מקור וראש לבי"ע כו' ע"כ הוא נק' בחי' הוי' ונק' ג"כ בחי' אלקים והוא ג"כ בחי' סובב וממלא כי בחי' שפע האצילות ממש שמתעלם בה הוא בחי' הוי' וסובב שבה כנ"ל שבחי' עולם האצי' בכלל נק' הוי' וסובב כו', ומה שנעשית מקור וראש לבי"ע ממש שמתלבשת בבי"ע ממש כו' נק' בחי' אלקים ובחי' ממלא ובחי' הוי' שבה בבחי' העלם ונק' ים סוף ובחי' אלקים שבה הוא בבחי' הגילוי נק' ארץ כנ"ל זהו שהמל' הוא ה"א אחרונה דשם הוי' ומה שנק' אלקים זהו כשנעשית מקור לבי"ע.

ד) **והנה** כדוגמת כל הנ"ל בבחי' מל' דאצילות שהוא בחי' ממוצע בין אצי' לבי"ע כנ"ל יובן כמו"כ עוד למעלה בבחי' כתר עליון ממש שהוא ג"כ בחי' ממוצע בין המאציל לנאצלים להיות ידוע שבחי' א"ס הנמשך מבחי' המאציל העליון הוא בחי' א"ס הפשוט בתכלית הפשיטות ואינו בערך כלל לגבי בחי' הי"ס דנאצלים שהן בבחי' נאצלים פרטים ונק' מוגבלים ממש לגבי ערך בחי' אוא"ס הפשוט כו' ע"כ א"א שתרד השפע עליהם אם לא ע"י הממוצע ביניהם והיינו בחי' כתר עליון שבו מתעלם הארת אוא"ס הפשוט ממש כנודע שבחינת פנימי' הכתר הוא מבחי' מל' דא"ס שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ממש וע"י שמתעלם השפע בבחי' כתר בפנימיותה ע"י דוקא נעשה אח"כ בחי' שרש ומקור לנאצלים כו', ונמצא שג"כ כלולה הוא משניהם כו' כנודע שבחי' פנימיות הכתר עדיין מבחי' התחתונה שבמאציל ממש להיות שבו מתעלם ומתלבש הארת אוא"ס הפשוט בבחי' מל' דא"ס ממש כו', משא"כ בחי' החיצוניות שבה שהוא מבחי' חכ' שבכתר ולמטה שנחשב בבחי' מקור וראש לנאצלים ונמצא מובן מזה שג"כ ב' בחי' אלו נק' ים וארץ שהם בחי' העלם ג"כ הוי' ואלקים סובב וממלא, דהיינו שבחי' פנימיות שמעלים לבחי' הארת אוא"ס הפשוט ממש כנ"ל ונק' בחי' ים שהוא ההעלם ונק' בחי' סוף להיות סוף המדרגה התחתונה שבמאציל כנ"ל ונק' הוי' שהוא בחי' סוכ"ע להיותו למעלה מהשתלשלות הנאצלים כו' כנ"ל משא"כ בחי' חיצוניות הכתר שמתלבש ממש בבחי' הנאצלים בבחי' הגילוי ממש נק' בחי' ארץ ובחי' אלקים שהוא בחי' ממלא בבחי' הגילוי בהשתלשלות מדרגות כו' כנ"ל (וכמו"כ הנה יובן עוד למעלה מעלה בבחי' מל' דא"ס עצמו שנק' ג"כ בחי' ממוצע בין בחי' עצמות

המאציל ממש (שנק׳ ים האמיתי) ובין הנאצלים שג״כ כלולה היא מב׳ בחי׳ ים וארץ העלם וגילוי סובב וממלא הוי׳ ואלקים וכנודע שעל ידי בחי׳ הצמצום ומקום פנוי דוקא שהוא בחינת העלם העצמי ממש וד״ל אחר כך דוקא נמשך בחינת הארת הקו וחוט שממנו מקור ושרש כל ההשתל׳ ולגבי כללות ההשתלשלות מעצמות המאציל ממש נק׳ בחינת הארת הקו וחוט בבחינת ממלא כ״ע שהוא בחינת הגילוי ועל כן נק׳ בחינה זו ארץ ובחי׳ אלקים וד״ל משא״כ בחי׳ העצם המצומצם ומקו״פ שהוא בחי׳ העלם העצמי להעלים לבחי׳ אוא״ס הממלא את כל החלל נק׳ בכללות ההשתל׳ בבחי׳ סוכ״ע שמובדל מהשתל׳ וע״כ נק׳ ים סוף שהוא בחי׳ העלם ונק׳ הוי׳ שהוא סובב כו׳ וד״ל.

והנה כל הנ״ל בבחינת ים וארץ למעלה עד רום המעלות כל זה הוא כשנמשך האור מעצמות המאציל לנאצלים ומנאצלים לנבראים כדרך השתלשלות דוקא שאז אי אפשר כי אם על ידי ממוצע שמתעלם השפע בו בתחלה כנ״ל שלזאת נק׳ ים וארץ אמנם בליל ז׳ של פסח שהוא מאיר אז בבחי׳ עצמות המאציל ממש (והיינו ים האמיתי) שלמעלה מעלה מלהיות מקור ושרש להשתל׳ ושם מעלה ומטה שהם העלם וגילוי בחי׳ ים וארץ שוין ממש כי גם חשך לא יחשיך כו׳ וד״ל וכמ״ש וה׳ הולך ברוח קדים עזה כל הלילה פי׳ ברוח קדים שהוא מבחי׳ קדמונו ש״ע שלמעלה מבחי׳ הצמצום ומקו״פ שממנו נמשך הקו״ח שנק׳ עולם בכלל כנ״ל וד״ל ואז ממילא ויבקעו המים ונצבו כמו נד ממש ונהפך הים ליבשה ממש דהיינו שמבחי׳ העלם נעשה גילוי ממש הן בבחי׳ השפע ממאציל לנאצלים הן ובחי׳ נאצלים לבי״ע שבכולם נהפך הים עצמו ליבשה שלא ע״י ממוצע לל והיינו מטעם הנ״ל להיות שבחי׳ העלם העצמי נתגלה אז וד״ל ולכן ק׳ קי״ס שנקרע הים דהיינו בחי׳ סילוק הפרסא לגמרי שהוא בחי׳ ממוצע שמעלי׳ לבחי׳ שפע של המשפיע ממש י״ל גבי לידה ג״כ אין נמשך ע״י נהי׳ כ״א מחג״ת סד״ה ראו כי ה׳ נתן לכם וע״ד אור החסד שאינו מתעבה וע׳ בהרמ״ז שלח קנ״ח בענין היש בה עץ אם אין. ואפ״ל כי תמיד מקבלת המל׳ מז״א ולפעמים מקבלת מאימא עצמה וזהו״ע ביום ההוא יהי׳ וזהו ג״כ והי׳ אור הלבנה כאור החמה כו׳ וענין משמח חתן עם הכלה בהשואה אחת הכלה מקור בי״ע מקבלת בהשווא׳ א׳ כמו ז״א מקור האצי׳ וזהו ג״כ ענין ובחורים וזקנים יחדיו. וע׳ בלק״ת פ׳ צו ד״י ע״ב וע״ג והיינו כי ים וארץ זהו״ע יחו״ע ויחו״ת שהם זו״נ וכשמ׳ יחו״ת מקבלת בעצמה מהבינה זהו כענין ים נעשה ארץ כו׳.

קיצור. (א) ים וארץ עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא בחי׳ י״ה ובחי׳ ו״ה לפ״ז קי״ס ע״ד ביום ההוא יהי׳ וגם הן ב׳ שמות הוי׳ שלפני י״ג מדה״ר לפ״ז קי״ס ע״ד ביום ההוא יהיה הוי׳ אחד ע״ד שארז״ל הפי׳ בפ״ג דפסחים עוד פי׳ כי המל׳ כשהוא באצי׳ נק׳ ים וכשהיא יורדת לבריאה נק׳ ארץ וע׳ לק״ת בד״ה יו״ט של ר״ה שחל להיות בשבת פ״א.

(ב) **וזהו** כל הנחלים הולכים אל הים כגון המל׳ מל׳ של ט״ס העליונים אח״כ כשמשפעת בבי״ע נק׳ ארץ ע״ד האמנה כל זאת וקיים עלינו

בלק"ת פ' עקב בד"ה ולהבין שורש עושי דברו ואח"כ לשמוע בקול דברו מ' פרסא ממוצע בין אצי' לבי"ע והוא ג"כ ענין קרן המחבר ב' כתלים והממוצע צ"ל כלול מבחי' תחתונה שבעליון ומבחי' שרש ומקור של התחתון.

(ג) **כי** מחסד דאצי' שהוא א"ס א"א שיומשך לבריאה בע"ג אם לא ע"י הממוצע שהוא בחי' מל' וזהו עולם חסד יבנה שצריך שיבנה החסד ע"י בנין עיר אלקינו מל' שתי אבנים בונות שתי בתים ואזי אח"כ מתהווה ממנו בבריאה כמ"ש בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא. וכן גם למטה צ"ל לפעמים ממוצע דוקא וע' בלק"ת פ' ואתחנן בד"ה למען תירא בענין שהמל' הוא הממוצע בין דצח"מ יש בין כל בחי' ממוצע ודצח"מ הם אבי"ע ע"ס דאצי' ממוצעים בין המאציל לבי"ע ויש בהם ג"ר וז"ת נגד ב' הבחי' שבהממוצע ומל' ממוצע בין אצילות לבי"ע ויש בה ב' בחי' ים וארץ והבחי' ים מה שהוא מקבל מאצילות גבוה מהבחי' ארץ מה שמשפיע לבי"ע ואצילות נק' הוי' והשפע שמאצי' לבי"ע נק' אלקים א"כ גם במל' שיש בה ב' בחי' הנ"ל זהו ג"כ ענין ב' שמות הוי' אלקים.

(ד) **וכמו** שהמל' דאצי' ממוצע בין אצילות לבי"ע ויש בה ב' בחי' ים וארץ כן מל' דא"ק שהוא כתר לאצי' ממוצע בין המאציל לנאצלים כמ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור הדברים ע"פ שחורה אני ונאוה ושם רפ"א ורפ"ב ושם ג"כ יש ב' בחי' עת"י וא"א וג"כ כענין ים וארץ וכמו"כ עד"ז למעלה יותר במל' דא"ס שנעשית עתיק לבריאה היינו א"ק שנק' אדם דבריאה יש ג"כ ב' הבחי' וע' בלק"ת ס"פ מסעי בד"ה ביאור עוד לענין מסעיהם למוצאיהם. והנה ב' בחי' אלו שבמל' יובן ע"ד מלכותך מכ"ע שבחי' מל' היינו המל' כמו שהיא עדיין באצי' ובחי' ממכ"ע זהו כשיורדת לבי"ע כמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי וע' בסידור שער יוהכ"פ בד"ה קדוש אתה ונורא שמך ג"כ ב' בחי' אלו במל' דא"ס.

(ה) **אך** כ"ז הוא כשנמשך בסדר ההשתל' שאז א"א כ"א ע"י ב' בחי' שבהממוצע כו' ואז באמת אין בבי"ע גילוי האצי' כלל רק ע"ד ומשם יפרד אמנם בקי"ס האיר מעצמות המאציל ששם ב' הבחי' שווים ואצי' ובי"ע שוים רוח קדים מקדמונו של עולם אזי ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים שבחי' העליונה שבמל' נעשית גילוי כמו הבחי' התחתונה וגם אצילות עצמו האיר בבריאה וכעד"ז למעלה יותר וזהו ביום השמע"צ להוי' אלקיך והיינו ע"י שמתחלה ששת ימים תאכל מצות המשכה מסוכ"ע בכל הו' ימים אזי ביום השביעי שבכל מקום השביעי חביב כמו שבת האיר מבחי' שלמעלה מסוכ"ע להיות הפך ים ליבשה וע' כענין זה בסדור שער חג המצות כו' הדרוש ולהבין בתוס' ביאור בשרש הדברים הנ"ל, ובפרט בענין ההתבוננות יש מאין בד"ה הנה להבין שרש ענין מדריגה השלישית דקל"ח ע"ד בדפוס בארדיטשוב וז"ל הפך ים ליבשה כו' לפי שידוע דפרסא מפסיק כו' ונמצא מה שלמעלה מן הפרסא נק' עלמא דאתכסיי כו' כשנתגלה

בחי' עתיקא למעלה מן הפרסא כו' נהפך הסדר של ההשתל' ונתגלה ההעלם כו' אין זה כ"א מן התעוררות אנכי מי שאנכי כו'.

ו) **והנה** קי"ס ע"י ג' פסוקים ויסע ויבא ויט שהם שם ע"ב ועמ"ש מזה ע"פ ויסע מלאך אלקים בבוך שמות ויקרא במד"ר בתחילתו כ' ג' פסוקים הנ"ל הם ישר הפוך ישר נגד ג' אבות חג"ת ובפסוק ויט שהוא בחי' יעקב נאמר ויולך ה' כו' ברוח קדים שפי' המשכה מבחי' קדמונו של עולם עדמ"ש בספרי המקובלים אויר קדמון שהוא הכתר וכמ"ש בעה"ק ח"א פ"ג שזהו"ע עד שלא נברא עולם האצי' הי' הוא ושמו בלבד דפי' שמו הוא הנק' בזהר אוירא עילאה ונק' אויר קדמון כו' וע' במא"א אות א' סעי' קכ"ג כ' ג"כ קרוב להנ"ל וגם כתב שת"ת נק' ג"כ אויר וכן פי' בת"א ס"פ מקץ בהביאור דמזוזה מימין שם פי' שהאותיות שרשם מבחי' שלמעלה מן החכמה והוא הנק' אויר אור יו"ד ות"ת נק' אויר בחי' יעקב ע"ד והנורא כו' שלפי שת"ת מחבר ב' הפכים חו"ג מוכרח שיש בו בחי' הארה ממקום שלמעלה משניהם וכמ"ש באג"ה אגרת י"ב לכן בפסוק ויט כו' שהוא יעקב נמשך רוח קדים מבחי' אויר קדמון ועוד יובן זה ע"ד אמרם ז"ל מה שביעי רשות ופי' בסדור שער חג המצות בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הראשון דר"ל רשות שלמעלה מבחי' חובה היינו עלמא דחירו אשר לכאורה הפי' שהוא למעלה משרש המצות שהן לצאת י"ח וכמ"ש סד"ה ואלה המשפטים בענין ובשביעית לחפשי חנם חנם בלא מצות וכן מבחי' זו יש הארה בשביעי ש"פ וזהו מה שביעי רשות וכמ"ש בזהר ע"פ ואתם תחרישון לא תתערון מידי וע' בת"א פ' בשלח בד"ה וה' הולך לפניהם יומם דק"ח ע"א גבי ע"כ אין אתדל"ת יכולה לעורר כלל מבחי' כתר כו', וזהו בחי' קי"ס כו'. מה תצעק אלי בעתיקא תלי' ור"ת מה תצעק אלי ר"ת אמת ע"ש אני ראשון ואני אחרון כו'. וכן ת"ת נק' אמת והוא יעקב תתן אמת ליעקב וא"כ זהו כענין תפילת ערבית רשות שתיקן יעקב הוא ג"כ רשות שי"ל ג"כ לפי שהוא בבחי' עלמא דחירו וע' זח"א פ' חיי קל"ג ע"א מזה ובבה"ז שם ולכן איתא במד"ר פ' בשלח שבזכות יעקב נקרע הים שנאמר ופרצת ימה וקדמה כו' ר"ל שהוא הממשיך מבחי' קדמה רוח קדים כו' בבחי' ימה שהוא הים ועפי"ז ויבקעו המים כו' וע' מענין ויסע ויבא ויט בזהר פ' בשלח דנ"א ע"ב ובפ' בהעלותך דק"כ ע"ב שהם ג' אבות ובהם וע"י יתברכא מטרוניתא ע"י צדיק ומענין ג' ווין ע' בפרדס שער הנשמה פ"ח ובלק"ת בד"ה כי ההרים ימושו פי' ג' ווין ג"פ קדוש.

קיצור. ג' הפסוקים ויסע ויבא ויט כו' ג' אבות חג"ת ובהם וע"י מתברכא מטרוניתא כענין ופסח הוי' על הפתח שהוא מל' זהו ע"י מדלג על ההרים חג"ת ובחי' ויט יעקב נמשך מבחי' רוח קדים אויר קדמון מה שביעי רשות עלמא דחירו דוגמת תפלת ערבית רשות ופרצת ימה וקדמה עלה הפורץ.

ז) **והנה** בזהר בשלח דנ"ו סע"א איתא א"ר יוסי אשכחנא ברזא דא בתקיעותא דרב בבל תלת ובכן לקבל הני תלת כו' עד לקבל ג"פ קדוש ושם ע"ב ג"פ ק' כ"ד עיין סד"ה ושמתי כדכד ג' שלישי החסד ועמ"ש מזה ע"פ הבל הבלים אמר קהלת ג' שלישים י"ל חב"ד חג"ת נה"י אשר נה"י מאיר בפנימיות נה"י דאימא מחין לז"א ונה"י דז"א מחין לנוק' וב' השלישי חב"ד חג"ת הם בבחי' מקיף והמקיף הוא כתר והכתר יש בו בחי' שבהממוצע כו' א"כ עד"ז יובן ענין ג"פ כ"ד. והנה בתחלה יש להקדים ענין ב' ימים דר"ה ע' בד"ה יחיינו מיומים פי' זה על ב' יו"ט דר"ה ופי' שביום א' עליות הפנימיות היינו הנשמות וביום ב' עליות החיצוניות שהם העולמות ע' מזה בע"ח שער ר"ה פ"ד וע' ג"כ בטו"ב סי' ת"ת שהביא מקור הדברים מהזח"ג פ' פנחס דרל"א ע"ב ע"פ ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו שפי' זה על ב' ימים דר"ה ולפי דברי המגיה שהביא המק"מ יום הראשון מאיר דין דבינה וביום ב' דין דמל' כו' והמק"מ שם פי' שהם ב' בחי' לאה ורחל. וקרובים הדברים זל"ז דהא בזהר ויצא בכמה מקומות משמע לאה הוא בינה יובלות ורחל מל' שמיטה כו'. **וא"כ** י"ל ב' ימים דר"ה הם ב' הבחי' שבמל' ים וארץ כי בר"ה בנין המל' והמל' ממוצע בין אצילות לבי"ע והממוצע יש בו ב' הבחי' העליונה זהו ענין והים עליהם מלמעלה וכן תשובה נמשלה למים וזהו ענין כל הנחלים הולכי' אל הים היינו שם אלקים וכל הנחלים הם ט' תקיעות דר"ה ט' ברכות ט' שמות שבפסוקי חנה להמשיך ממל' דט"ס העליונות אל הים שהוא מל' ואח"כ יום ב' שהוא הבחי' הב' שבמל' הנק' ארץ כשנעשית מקור לבי"ע ונק' בהמ"מ להבי' מטרוניתא תתאה כנז' מזה בהלק"ת בהביאור ע"פ שחורה אני ונאוה דרוש השני בשם המ"מ והשל"ה והרמב"ן כי היא עמהן באחדות ולא באצילות ולכן שניהם כיום א' אריכתא כי הם המל' דאצי' רק שיש בה ב' בחי' משא"כ יו"ט של גליות זהו בחי' מל' דאצי' ומל' דעשי' שמתלבשת בע"ש כו' כמ"ש בהביאור ע"פ ואני אראה בשונאי. והנה אפ"ל כמו בפסח שבשש"פ קי"ס שזהו בחי' עליונה יותר מבנין המל' מב' בחי' ים וארץ שבחי' עלמא דאתכסיי' אינו מתגלה בעלמא דאתגליי' אבל קי"ס זהו שעלמא דאתכסיי' מתגלה בעלמא דאתגליי' כנ"ל סעי' ה' כמו"כ יש בחי' זו בזיווג שני שהוא עשי"ת שנמשך לפי מעשיו של האתעדל"ת היינו ענין ב' ימים דר"ה ויוהכ"פ ע"ד יחיינו מיומים הם ב' יו"ט של ר"ה שאז בנין המל' בב' בחי' ים וארץ כנ"ל וכמו בשש"פ יש קי"ס ע"י ששת ימים תאכל מצות כך בעשי"ת ע"י עשי"ת אזי ביוהכ"פ זהו ע"ד הגילוי בשש"פ שבקי"ס נאמר עד יעבור עמך הוי' כמו"כ ביוהכ"פ ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' חיבור ב' הויות שרש תרין עלמין הנ"ל גם ביוהכ"פ אין בו אכילה ושתיה זהו ע"ד שביעי של פסח לע"ל שאז אין בו אכילה כמ"ש בלק"ת סד"ה ששת ימים תאכל מצות שביום שש"פ לע"ל אין בו אכילה כו' והנה לע"ל בשש"פ והניף ידו על הנהר שזהו בחי' עליונה יותר מקי"ס כי הנהר יובל שמו שער החמשים שג"כ ממוצע בין

אין ובין יש ויש בו ב' בחי' כו' וזהו בנהר יעברו ברגל וכן ביוהכ"פ עכשיו כי יוהכ"פ בינה יובלא וע"י הבינה עליית המל' במל' דאצי' וע' בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש הב' והוא ביאור על ששת מים תאכל מצות השלישי שבלקו"ת מענין והניף ידו על הנהר והכהו לז' נחלים וע' מזה ברע"מ ס"פ בא דמ"ב סע"א וכך י"ל שזהו ענין ז' ימי הסוכות וע' בתוס' לק"ת בסופו ולכן הנה כמו קי"ס ע"י ג' פסוקים ויסע ויבא ויט כן ענין ר"ה ויוהכ"פ ע"י ג"פ ובכן וזהו יחיינו מיומים ב' יו"ט של ר"ה דוגמת ב"פ ובכן ויסע ויבא ואח"כ וביום השלישי שהוא יוהכ"פ יקימנו ונחיה לפניו כמו ויט כו', ויבקעו המים כו' כך ביוהכ"פ חיבור ב' הבחי' שבכתר ע"י וא"א אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך כו' גם בר"ה אומרים ויעבור כו' ויקרא הוי' הוי' חיבור ב' ההויות ע"ד כי עמך הסליחה שהסליחה מופקדת אצלך מר"ה כו', וע' בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון שהתשובה הוא ע"ד עד יעבור עמך הוי' כו'. והנה השופר נק' ג"כ יובל וא"כ שופר של ר"ה זהו המשכת בחי' ונהר יוצא מעדן יובל שמו והוא המשקה עה"ח שהוא התורה ומבואר סד"ה והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול כו', שזהו למעלה מבחי' שופר דר"ה אך הארה ממנו מאיר ביוהכ"פ י"ל שזהו ע"ד והניף ידו על הנהר היוצא מעדן שהוא שופר של ר"ה כי שופר גדול זהו המשכה מלמעלה מבחי' נהר זה ומזה נמשך והכהו לז' נחלים הם ז' ימי הסוכות כו' גם ז' נחלים י"ל ז' מינים שבלולב.

הגהות על הת"א ד"ה לסוסתי דק"ו ע"א.

שטה אותיות התפלה*, והנה הילוך זה דוקא ע"י התלבשות בנה"ב, משא"כ המלאכים נק' עומדים כי סוס שבו וע"י ההילוך היינו לפי שהוא משם ס"ג שלמעלה משם מ"ה ועיין בד"ה ונתתי לך מהלכים ובביאור ע"פ וקבל היהודים, עכ"ה.

אותיות התפילה: בהוצאת קה"ת (ברוקלין תשט"ו) הוא בדף סג, ד שורה המתחלת: ע"י אותיות.

בשלח ט"ו כ"ב

ויסע משה, ולא מצאו מים. פ"ז דב"ק דפ"ב א' דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה שנאמר הוי כל צמא לכו למים ישעי' נ"ה.

ויסע משה. רבות בשלח ר"פ כ"ד ותוך פ' הנ"ל וס"פ הנ"ל ענין מדבר שור. בשה"ש רבה ס"פ משכני אחריך י"ז ד', בפסוק כתפוח בעצי היער י"ד ג' ענין מדבר שור, שעתידין להעשות כו' שורות שורות, זח"ב בשלח ד"ס סע"א.

כ"ג

ויבואו מרתה. פ"ג דערוכין דט"ו סע"א. רבות כי תשא פמ"ג קנ"ז ד'. ויקהל פ"ן כי מרים הם הדור היה מר במעשיו. זח"א בראשית כ"ז א'. ח"ב בשלח ד"ס סע"א. נשא קכ"ד א' ב' בזהר וברע"מ. בהעלותך קנ"ג א' ויבואו מרתה אתהדר לון אורייתא דבע"פ מרה בדחקין סגיאין בעניותא כו'.

ויבואו מרתה. ת"ז תיקון כ"א נ"ד ב'. קל"ח ב' תיקון ג'. עמה"מ שער או"א פ"ל ע"ד ב' פי' שזהו ענין תמר בתמרוריתה עומדת והמיתוק שלה שמש שהוא כמנין תמר, ועיין מזה במא"א אות מם סצ"ב ובי"נ שם, וסצ"ד, ומענין שמש באות שין סעיף ס"ד ובי"נ שם.

כ"ד

וילונו. ערוכין שם רבות רמ"ח ב' נשא פי"ב. שה"ש בפסוק שחורה אני ונאוה ח' ג'.

כ"ה

ויצעק אל. רבות בשלח פכ"ג ק"מ א'. ויורהו עץ. שם שם לו חוק ומשפט. בשלח פכ"ה קמ"ב א'. ר"פ ואלה המשפטים קמ"ה ד'. ויורהו עץ כי תשא פמ"ג קנ"ז ד' שם ענין להפך מר למתוק ע"פ ויחל משה ויש להעיר מענין תורמסין צריכין תיקון ויקהל פ"ן קס"ב ד'. עקב רצ"ב ג'. שה"ש רבה בפסוק שחורה אני ונאוה ח' ג'. בפסוק אני ישנה, יונתי במרה. זח"א בראשית כ"ג א'. חק ומשפט שמות י"ח ב'. בשלח ד"ס סע"א. ס"פ משפטים קכ"ה ב' נשא קכד"ב בזהר וברע"מ בהעלותך קנ"ג א'. עמה"מ שט"ז פי"ח קל"ד ד'.

כ״ו

ויאמר אם כו׳ רופאך. ח״א ק״ב סע״ב. ח״ג דרכ״ב א׳. ח״ב קעח״ב.

אם שמוע תשמע. פ״ו דברכות ד״מ ע״א כלי מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנאמר אם שמוע תשמע פ״ק דברכות ד״ה ע״א כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו שנאמר ויאמר אם שמוע כו׳ סנהדרין ק״א א׳, צ׳ א׳. הוריות ב׳ ח׳ עשר מצות נצטוו ישראל במרה, מירושלמי פ״ב דברכות.

רבות נשא רפ״ז כל המחלה כו׳ שנתרפאו כל הבעלי מומין כו׳ שיצאו ממצרים, שם פ״י רל״ה ג׳ (שהוא כ״ח ג׳) ואם לא שטית כו׳ הנקי ממי המרים כד״א ויאמר אם שמוע תשמע כו׳ כל המחלה כו׳. זח״א ק״ב סע״ב. ח״ב קע״ח ב׳.

שתים עשרה עינות מים. ת״ז קמ״ד ב׳.

בשלח ט״ו כ״ו

ויאמר אם שמוע תשמע. פ״ק דברכות דף ה׳ ע״א כל העוסק בתורה יסורין בדלין הימנו כו׳ שנאמר אם שמוע תשמע לקול כו׳ עד כי אני רופאך. ועיין מהרש״א שם. ועיין בת״א ס״פ בראשית בד״ה צאינה גבי והנה התורה נק׳ ג״כ רפואה לנפש, ובתורה כתיב עמקו מחשבותיך, מים עמוקים, מגלה עמוקות כמו שבתשובה שהיא רפואה לעולם כתיב ממעמקים קראתיך ובמא״א אות רי״ש סעיף ל״ג רפואה בתפארת ורפאל מרכבה לו עכ״ל. והתורה היא מבחי׳ תפארת קו האמצעי.

פ״ו דברכות ד״מ ע״א אבל הקב״ה אינו כן אלא מלא מחזיק כו׳ אם שמוע תשמע כו׳. ע״ד לית ברכתא שריא באתר ריקנא כו׳, וע׳ בת״א בביאור ע״פ וקבל היהודים ועיין במהרש״א שם.

סנהדרין דק״א ע״א אם תשמע לא אשים ואם לא תשמע אשים אעפ״כ כי אני ה׳ רופאך. וכ׳ מהרש״א שכן הוא בתרגום יונתן בפסוק זה ואם תעברון על פתגמי אורייתא ומשתלחין עלך אין תתובין אעדינון מינך, וע״ש במהרש״א דר״ל שלא ישאר שום רושם כו׳.

פ״ב דהוריות ד״ח רע״ב עשר מצות נצטוו במרה שנאמר אם שמוע תשמע כו׳. במשנה ר״פ חלק ד״צ ע״א.

רבות נשא ר"פ זיי"ן רכ"ג א' נמצאת אומר שהרי נתרפאו כולן כו' שנאמר כל המחלה אשר שמתי כו' אבל כיון שעשו אותה מעשה של עגל כו' וס"פ הנ"ל וזרקתי עליכם מים טהורים כו'. נשא פ"ט רל"ה ג' גבי ואם לא שטית הנקי ממי המרים שנאמר ויאמר אם שמוע תשמע לקול כו'.

ויאמר אם. זח"א וירא ק"ב סע"ב. וכ"ה בפ' פנחס דף רכ"ב סע"א. כי אני ה' רופאך ספד"צ ספ"ד והוא בזח"ב דקע"ח ב'. כי אני ה' רופאך להאי דוקא, ואיתא בהפי' לתלמיד האריז"ל וז"ל ר"ל כי מז"א בא הרפואה כמ"ש בכוונת הברכה רפאנו סוד הברכה בחולם שהוא ז"א כנודע עכ"ל. ולפע"ד דבריו דחוקים דלפירושו הל"ל מהאי דוקא ומהו להאי אלא י"ל ע"ד מ"ש באדר"ר דקל"ח ע"ב ע"פ ה' פעלך בקרב שנים חייהו, האי לעתיק יומין אתמר, מאן פעלך זעיר אנפין שנק' פעלך שהוא מקור חיות העולמות שהוא רק בחי' עשייה לגבי עתיק יומין המתנשא מימות עולם, בקרב שנים אינון שנים קדמוניות כו', חייהו למאן חייהו לזעיר אנפין, ופי' שם דהיינו שיתמתקו הגבורות דז"א ע"י המשכת יג"מ דע"ק בז"א, וזהו ענין הקב"ה שהוא ז"א מצלי יהי רצון כו', והיינו המשכה מחוטמא דא"א להמתיק חרון אף דז"א כו' ע"ש, ובספר רוח דוד שם כי ז"א נק' אלקים לגבי ע"ק ולפעמים ע"י מעשה התחתונים מסתלקים המוחין מז"א כו', וגם לפעמים הוא בבחי' דורמיטא ושינה כו', ועז"נ חייהו ע"ד עורה למה תישן כו'. ולפ"ז י"ל ג"כ פי' כי אני ה' היינו ע"ק שנק' אסיא ע' זח"ג רצ"ט ב' כי ארוכה ורפואה נמשך מא"א כו', רופאך להאי דוקא היינו לבחי' ישראל שנמשכים מז"א שלא יהי' יניקת החיצונים מהגבורות כו' כנ"ל, וכ"מ במא"א אות א' סעיף קכ"ד בי"נ שם מ"כ מתלמידי האריז"ל כי אני ה' רופאך ר"ת אריך כי כל אסוותא מלעילא נפקא כנזכר באדר"ז עכ"ל. אך בזח"ב בשלח ד"ס ע"ב ודס"א ע"א משמע כמ"ש תלמיד האריז"ל כי אני ה' שהוא ז"א רופאך, ושייכות כ"ז במרה לפי ששם המתיק המרירות שהוא ענין אתהפכא ממרירו למיתקו וכמ"כ הוא ענין הרפואה להמתיק הדין כו', שמש צדקה ומרפא כו', וכן ארז"ל בפ"ט דב"מ דק"ז ע"ב מחלה זו מרה כו', והיינו שמקור החולי נמשך מהמרה שבאדם שהיא ק"ג, וכמו בתורה נז' מחלה אצל מרה, ובפרד"ס ערך יותרת הביא פסוק ואחריתה מרה כלענה וע"ש ערך מרה, והנה מרירות המחלה נהפך לחיים ולבריאות ע"י שער החמשים המתגלה בשבועות כתר תורה ולכן נק' התורה מרפא כו'.

ענין והאזנת למצותיו והרי כבר נאמר והישר בעיניו תעשה אפ"ל ע"ד משארז"ל פרק שני דערובין ד"כ סע"ב ע"פ איזן וחיקר ותיקן משלים הרבה אמר עולא אמר רבי אליעזר בתחלה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה לה אזנים ופרש"י שתיקן ערובין וידים וגזר על השניות לעריות כדמפרש ביבמות דף כ"א ועל ידי כך אוחזין ישראל במצות שנתרחקו מן העבירה כדרך שנוח לאחוז בכלי שיש לו בית יד משאין לו עכ"ל. וע"ש בפרש"י ביבמות ובמהרש"א לפי שלשון האזנה

בכ"מ השומע מאחר כו' אבל האי אזן כו' שעשה אוזן לכלי כו' עכ"ל. ובברבות בשה"ש דף ג' ע"א א"ר יוסי לקופה גדולה שהיתה מליאה פירות ולא הי' לה אזן ולא היתה יכולה להטלטל ובא פקח אחד ועשה לה אזנים והתחילה להטלטל ע"י אזניה כך עד שלא עמד שלמה לא היה אדם יכול להשכיל דברי תורה וכיון שעמד שלמה התחילו הכל סוברין תורה עכ"ל. עכ"ז יש לפרש והאזנת למצותיו שתעשה לה אזנים להיות קדש עצמך במותר לך ועי"כ תאחז יפה בהמצות כו' ולפ"ז קאי והאזנת על מצות דרבנן ואיסורי ד"ס, וידוע כי ערבים עלי ד"ס כו' כך האזנים להכלי נמשכו ממקום גבוה וכענין משלי שלמה כו', וגם הפי' להשכיל ד"ת כו' ע"ד מ"ש בח"ה שער חשבון הנפש חשבון כ"א כי רוב הענין המכוון במצות שהם בגופים ובאברים הוא להעיר על המצות אשר תהיינה במצפונים מפני שעליהם משען העבודה כו', ח"ש ויצוונו ה' את כל החוקים כו' ליראה כו' וע"ש חשבון ה' וחשבון כ"ד, ועמ"ש הרמב"ם בהקדמתו למ"נ פי' תפוחי זהב במשכיות כסף כו', ובספר פנ"י ר"פ האזינו כ' והנה ארז"ל כי לשון האזנה דהיינו שיכנסו הדברים באזניהם הוא יותר מלשון שמיעה וכו'.

במא"א אות א' סעיף נ"ה אחן נק' בינה והם ב' בינה ותבונה וסימן שמעה אזני ותבן לה כו' אזן כולל בו חב"ד כו' ע"ש, והי"נ כ' בשם הת"ז ואזן תמונת אלף דביה אלף בינה כו' ער"ש אזנים נו"ה פנימיים, א"כ זהו ע"ד הברייתא שהם נו"ה לגבי המשנה כו', וע"ש אות מ' סעיף ק"כ מאזנים נק' הב' נוקבין כו', והי"נ כ' נו"ה כו'.

של"ה פ"ה ב' ק"ד א' קס"ב ב' רמ"ג ב' שט"ו א"ב.

דקס"ב ב' פי' כי הרפואה שע"י הקב"ה שוב אין המחלה חוזרת לעולם וזהו לא אשים לעולם כי אני ה' רופאיך וע"ש.

דרמ"ג ב' כי ע"י שמוע לתוכות ע"ז תשמע ר"ל בחי' מזליה ישמע הב"ק של הכרוזין שלמעלה כו' נפלאים מעשיך ומ"מ נפשי יודעת כו'.

ירושלמי ברכות פ"ב. סנהדרין פ"י. אדר"נ פל"ו. ילקוט ח"א ס"ט א' ע"ג ג' ע"ט א' רס"ג ד' קכ"ה ד'. בחיי כ"ג ד' פ"ז ד' פ"ח א' ק"א ב' קנ"ג קס"ח א' ר"ב ב' רט"ו א'.

ע' בציוני שיש בפסוק זה לשון נוכח ולשון נסתר וכן תקנו בברכות כו'.

ויאמר אם שמוע תשמע לקול כו'. הקשה מהרמ"א א' מהו שמוע תשמע כפל לשון. ב' אומרו והאזנת למצותיו אחר שמוע תשמע. ג' הול"ל האזנה סמוך השמיעה ולא יפסיק בעשי' בנתיים. ד' כיון שכבר אמר והישר בעיניו תעשה דהיינו קיום המצות מהו האזנת למצותיו. ה' אומרו כל המחלה כו' לא אשים וכי יעלה על לב שישים מחלה שהוצרך לומר לא אשים עליך. (י"ל כי תורה מזון ומצות לבוש בית. וע"י ג' אלו ינצל ממחלה ק"נ יש ולגרמי') הנה (בד"ה באתי לגני) כתיב ויניחהו בג"ע להמשיך גילוי אלקותו ית' מההעלם אל הגילוי. ולהבין מהו ענין ההעלם והגילוי עד צ"ל ע"י התורה שהיא חכמתו ורצונו ית' וזהו אם שמוע תשמע בקול, כי הנה עד"מ באדם הקנה מוציא את הקול, כך הוא למעלה בחי' קנה חכמה קנה בינה, נמצא קול הוא המשכה מבחי' חו"ב בחי' ממעמקים קראתיך כו'. ועיין מענין קנה הגרון במאו"א ק' סל"ו וסעיף י"ט מענין קול. ועמ"ש בד"ה הקול קול יעקב ובד"ה קול דודי הנה זה בא מדלג כו'. והנה כפל לשון שמוע תשמע פי' בשל"ה דרמ"ג ע"ב, והענין כי הנה מבואר בד"ה כי תצא איך בהנשמה יש ב' בחי', א' הנשמה המלובשת בגוף, והב' מקור הנשמה יעו"ש, ובד"ה יונתי בחגוי, וזהו"ע הכרוזין ב"ק מכרזת שובו בנים, וקשה מי שומע, אלא דהשמיעה היא בבחי' מזלי', ועמ"ש מענין כרוזין סד"ה והי' מספר בנ"י, ובמאו"א כ' מ"ב כרוז מצד או"א המכריזים לשוב בתשובה עכ"ל. הענין כי תשובה קדמה לעולם, כי עולם חסד יבנה שהחסד ראשון לד"ת, אבל התשובה נמשך מבחי' שלמעלה מז"ת מהבינה, כמ"ש בד"ה פי' וענין י"ג מדה"ר, ובד"ה האזינו השמים, וע"כ משם נמשך ההתעוררות על תשובה, ע"ד השיבנו אליך כו', ולכן ע"י שישמע לקול התורה שהיא מבחי' חו"ב עמקו מחשבותיך ע"ז ישמע לקול המעורר בתשובה כו' כי כמו שתשובה קדמה לעולם כך תורה קדמה לעולם אלפים שנה שהן בחי' אאלפך חו"ב כו' וגם שכדי שיומשך גילוי זה בהנפש זהו ע"י עסק התורה, כי התורה היא המחברת בחי' המקיף הנק' מזלי' עם הנשמה שבגוף, כנז' בד"ה יונתי בחגוי ובביאור ע"פ כי תצא בפי' לך אמר לבי בקשו פני ע"י את פניך ה' אבקש כו', ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה וידבר דעשה"ד.

והישר בעיניו תעשה בילקוט בשם המכילתא אלו אגדות כו'. באדר"נ פכ"ט מי שלמד הלכות ולא למד אגדות לא טעם יראת חטא כו', ע"ד שר לפני המלך ועבד לפני המלך, השר מבחי' חכמה כו', אבל העבד ביטול לגמרי וזהו נמשך מבחי' אגדות כמו רחב"ד שלא נזכר בשום הלכה ודין כ"א באגדות כו'. והנה האגדות מילי דחסידות הכל לפנים משורת הדין, כי הלכות הן מבחי' נובלות חכמה המתלבשת במדות להיות כשר או פסול כנז' בד"ה השמים כסאי, אכן האגדה המשכת עצם החכמה כנז' זהר ח"א ויחי רל"ד, ובמאו"א אות ה' סעי' כ"א יסוד אבא כו', וגם מילי דחסידות נמשך מבחי' ורב חסד דא"א שמשם שרש הויתור ואין שם בחי' דין לית שמאלא בהאי עתיקא, וכמ"ש במאו"א סוף אות ר' כו' ולכן ועשית הישר לפנים

משורת הדין כו׳, וזהו והישר בעיניו היינו הסתכלות ז״א במצחא דא״א, ועי״ז מקבל ארך נהורין, וגם פי׳ הישר בעיניו גילוי יחו״ע ביחו״ת כו׳, וזהו ג״כ פי׳ לשון אגדה ע״ד ואגודתו אגד היינו יחוד הנפש וביטולה באור א״ס כו׳, וכן למעלה אגד וחיבור ה׳ ואלקים כו׳, ועיין מענין אגדה במא״א אות א׳ סכ״ט, וגבי מן שנאמר והוא כזרע גד לבן ארז״ל כדברי אגדה שמושכין לבו של אדם, וידוע דמן הוא פנימי׳ התורה שאין בו פסולת, ועיין מ״ש סוף ד״ה גד גדוד, ועיין באגרת הקודש סימן יו״ד על פסוק חסדי ה׳ כי לא תמנו ובחינת חסד עילאה זהו המתגלה באגדות שהן פנימי׳ התורה כו׳, ונקרא גם כן הישר בעיניו שמשם נמשך שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה, וגם נק׳ הישר בעיניו ע״ד למעלה מבחינת קול כי קנה חכ׳ זהו מה שיכול להיות נמשך ומתגלה בקול ודיבור, אכן יש בחי׳ שאינו מתגלה בדיבור רק ע״ד חכם ומבין מדעתו לחכימא ברמיזא כו׳, ובגמ׳ ספ״ק דתענית דישר עדיף מצדיק לפירש״י שם שהוא העיקר, וכמ״ש במד״ת ע״פ ישר יחזו פנימו כו׳, והיינו כי צדיק זהו המקיים כפי התורה, אכן ישר זהו ע״ד חסיד כו׳ ולכן אברהם נק׳ ישר ע״י שעמד בעשר נסיונות שזהו המס״נ שלמעלה מהחכ׳ כו׳, והענין כי אורייתא סתים וגליא וכן ישראל סתים וגליא, לכן ע״י הגליא שבתורה שהן ההלכות נמשך ומתקשר הגליא שבישראל אליו ית׳ וע״י הסתים שבתורה שהן קיום האגדות נמשך ומתקשר הסתים שבנפש אליו יתברך, והו״ע המס״נ, וזהו משרים אהבוך סד״ה משכני אחריך כו׳ וז״ש וחכך כיין הטוב הולך לדודי מישרים כו׳, כי יין היינו פנימי׳ התורה כו׳.

והאזנת למצותיו. ע״ד איזן וחיקר שעשה אזנים לתורה, וכך דברי סופרים נק׳ אזנים לתורה כו׳ עמ״ש מזה ע״פ זה בפ״ע. ועוד י״ל דהנה מ״ע נמשכים מר״ה ול״ת מי״ה כמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן ובת״א פ׳ שמות בד״ה זה שמי, אמנם ערבים עלי דברי סופרים שהם מבחי׳ איה סופר בחי׳ י״ה, ע״ב ע״י דקדוקי סופרים שבמ״ע ממשיכים במ״ע ג״כ מבחי׳ י״ה כו׳, וזהו והאזנת למצותיו לעשות אזנים לתורה שהתורה מבחי׳ ו״ה ת״ת גופא, ואזנים מג״ר בחי׳ י״ה, גם פי׳ שמיעה שמוע מזבח טוב ביטול רצון, ועתה יגדל נא כח אד׳, והו״ע אדני מי שלמעלה גם מי״ה, כמ״ש אם עוונות תשמר י״ה אדני מי יעמוד. והנה זכרי היינו שם אד׳ כמ״ש בגמ׳ ספ״ג דפסחים ד״נ א׳ לכן מ״ע עם היותן בבחי׳ זכרי שם אד׳ עם ו״ה, אך ע״י שמוע כו׳ בחי׳ ביטול כעבד לפני כו׳ עי״ז ממשיך כח א״ס שלמעלה גם מבחי׳ י״ה, וזהו והאזנת למצותיו כו׳, וזהו אוזן ששמעה כי לי בנ״י עבדים כו׳, ולכן ורצע את אזנו כו׳, א״כ יש ב׳ פירושים בענין והאזנת, הא׳ להיות בחי׳ עבד, ועיין מ״ש בד״ה מזוזה מימין, הב׳ לעשות אזנים לתורה היינו להיות זהיר בקיום כל ד״ס שהם הנק׳ אזנים לתורה.

ב) **כל** המחלה כו׳. בגמ׳ פ״ט דב״מ דק״ז ב׳ מחלה זו מרה כו׳. והענין כמ״ש כי נופת תטופנה שפתי זרה כו׳ ואחריתה מרה כלענה במשלי סי׳ ה׳, ופי׳ בזח״ב ויקהל דר״ג ע״ב דקאי על ק״נ והיינו כמ״ש בתניא פ״ז

שהיא כלולה מטו״ר ובעשי׳ רובה ככולה רע רק מעט טוב מעורב בה כו׳, וממנה נמשכים תאוות התענוגים גשמיים שאסרתם התורה כמובן מדין בן סורר כו׳, ועיין בס׳ החינוך ס״פ שלך לך סי׳ שפ״ז, וכן מי כו׳, שהוא רודף אחר תאוות העולם כו׳, עובר על לאו זה כו׳, והבחיי ר״פ קדושים האריך בזה מד׳ הרמב״ן, וזהו לתאוה יבקש נפרד משלי סי׳ י״ח, כי מי שנמשך אחר התאוה הוא בחי׳ נפרד כו׳, ועיין ברבות לך לך פמ״א ע״פ הפרד נא מעלי הבדל אין כתיב כאן אלא הפרד כו׳, הרי שבחי׳ נפרד גרע יותר מבחי׳ הבדלה, והוא מלשון כסוס כפרד כו׳, וצ״ל ותורתך בתוך מעי צדיק אוכל לשובע נפשו, וכ״ש בשאר התאוות, וזהו נופת תטופנה שהמשיל תאוות העולם המתוקים בראשונה לנופת כו׳ ואחריתם וסופם מרה כו׳, וכמ״ש בפ׳ בהעלותך גבי התאוו תאוה כו׳ דלסוף כתיב והי׳ לכם לזרא, והוא בחי׳ אחריתה של נופת דשפתי זרה שנהפך לזרא, והיינו ואחריתה מרה חדה כחרב פיות וכפירש״י זרא חרב, וע״כ נק׳ מחלה, כי מחלה עם היות שפירושו חולי יש בו פי׳ ג״כ לשון מתיקות כמו חורפא מחליא לי׳ לשבח, והיינו ק״נ שכלול׳ מטו״ר, ע״כ מצד הטוב שבה יש בה מתיקות, ומצד הרע היא מר. וברבות פ׳ מצורע ס״פ ט״ז והסיר ה׳ ממך כל חולי זה יצה״ר שתחילתו מתוק וסופו מר, וכ׳ המ״כ חדש חולי מל׳ מחליא לי׳ שפירושו ממתיק וסופו מר. וי״ל זה באופן אחר, כי לפי שאין פגם העונש נמשך כל כך במהרה, ע״כ תחלת היצה״ר מתוק, וכמ״ש מים גנובים ימתקו וסופו מר בבוא העונש, והנה מר ב״פ ק״כ צירופי אלקים, היינו כי יש ק״כ צירופי אלקים בקדושה ע״ב הראשונים גבורות ממותקות ומ״ח האחרוני׳ קשים, ואמנם כשמתחברים עד ק״כ צירופי׳ דק״נ לינק מהם אז נעשי׳ דינים קשים ביותר לנתוש ולנתוץ ולהאביד כו׳.

והנה אמרו רז״ל ברבות ריש פ׳ ראה א״ר אחא מיום שאמר הקב״ה ראה נתתי לפניך את החיים כו׳ עיין שם, אם כן הנמשך אחר היצר הרע הוא בעצמו ממשיך עליו הרע והמות ח״ו. וזהו שתחילתו מתוק וסופו מר ח״ו כו׳, ושארז״ל והסיר ה׳ ממך כל חולי ממך הוא שלא יבאו חליים עליך כו׳, וזהו כל המחלה אשר שמתי במצרים כו׳ מצרים לשון מיצרים וגבולים, היינו מן הארץ לרקיע מהלך ת״ק שנה כו׳, גם מצרים נק׳ תאוות גופני׳ כו׳ וק״נ הנק׳ מחלה זו מרה הוא מקור שממנה נמשך הג״ק שמהם שורש כל האיסורים כו׳ וז״ש הוא ענין רע נתן האלקים לבני האדם לענות בו, פי׳ רע היינו יצה״ר כמ״ש כי יצר לב האדם רע כו׳, ועז״נ ובורא רע כו׳, ראה נתתי לפניך כו׳, ופי׳ לענות בו יש לפרש שיהי׳ היצה״ר מלאך רע עונה אמן בע״כ היינו כמ״ש ואהבת בכל לבבך בשני יצריך כו׳, ועמ״ש מזה ע״פ משה ידבר והאלקים יעננו כו׳, אך ע״י אם שמוע תשמע לקול כו׳ וכל הענין מזה יהי׳ נמשך שלא אשים עליך מחלה דק״נ, וכמו שפי׳ רז״ל בהדיא על הסיר ה׳ ממך כל חולי זהו יצה״ר כנ״ל, (ויש לפרש כי ג׳ בחי׳ הנ״ל הם מזון לבוש בית, התורה נק׳ מזון, והמצות נק׳ לבושים, וגם בית בחי׳

חוקים כו׳. ולפעמים תושבע״פ נק׳ בית, א״ת בניך אלא בוניך ולפעמים התפלה נק׳ בית וע״י ג׳ בחי׳ הנ״ל ניצל ממחלה).

ג) **וענין** כי אני ה׳ רופאך דמאחר שלא ישים מחלה הנ״ל, אם כן מה צריך לרפואה. אך הנה כתיב רפאות תהי לשרך כו׳ ופירש הר״נ ז״ל בספר מ״ע, כי הנה מאמר המין מפלגא ולעילא כו׳ סוף פ״ד דסנהדרין והשיב לו כו׳ ע״ש, ונמצא באמת צריך האדם לראות שלא יהא מפלגא ולתתא כו׳ פי׳ שלא יהא פוגם בברית כו׳, וזהו רפאות תהי לשרך, שאפי׳ מהטבור ולמטה מרפא שיהי׳ שלם עכ״ל. ודפח״ח. וביאור ענין זה יובן ממ״ש ע״פ ששים המה מלכות, דהנה ענין מפלגא ולתתא זהו מ״ש ומשם יפרד כו׳, והרי בבחי׳ יפרד כתיב לתאוה יבקש נפרד כנ״ל, והסיבה לבחי׳ ומשם יפרד זהו לפי שההמשכה מבחי׳ ונהר יוצא כו׳, שהוא בחי׳ יש נהרא מכיפי׳ מבריך ומתרבה ונתפס ליש והוא ההשגה בחי׳ בינה כו׳, אבל ע״י ומעין מבית ה׳ יצא בחי׳ והחכמה מאין תמצא, אזי והשקה את נחל השיטים ג״כ שהוא מקור התאוות כמ״ש ברבות פ׳ בלק ומעין זה מתגלה בתורה, ולכן עשו ארון עצי שיטים כו׳ שע״י אור התורה גם בחי׳ שטים נהפך לטוב, וזהו כי אני ה׳ רופאך, דאע״ג שנאמר כבר כל המחלה כו׳ לא אשים מ״מ מפלגא ולתתא ששם נאמר ומשם יפרד כו׳, והיינו אית קרומא דפסיק במעוי דב״נ כו׳, ומ״מ ע״י התורה נאמר רפאות תהי לשרך כו׳, והיינו ע״י שררך אגן הסהר כו׳, וזהו כי אני ה׳ רופאיך כו׳, ולתוס׳ ביאור בענין כל המחלה כו׳ לא אשים כו׳ י״ל ע״ד בשבת ק״נ נמתקת הרע נדחה והטוב נהפך לקדושה כו׳, ולכן לא נאמר פרש שבתכם כו׳.

גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם. וצ״ל מה צריך העולם לרפואה כי הרפואה צריכים למדבר וחי אך כי ראה נתתי לפניך את החיים כו׳, וכמבואר בלק״ת פ׳ ואתחנן בד״ה שמע ישראל שזהו ענין יהי רקיע ויהי מבדיל, ומה שמעל לרקיע נק׳ חיים כו׳ וההיפך מה שלמטה הוה ונפסד, ועיין בד״ה האזינו השמים, ועיקר בחי׳ מות היינו גקה״ט שנמשכו מזמ״ל דתהו שמתו כו׳, ומהם כל האיסורים, ולכן רשעים בחייהם קרוים מתים כנז׳ בלק״ת פ׳ עקב סד״ה ויאכילך את המן והחולי מפריש בין חיים כו׳ והוא ק״נ תאוות היתר וחולי קרוב ללשון חול חולין שהוא בעשיי׳, וע״כ העולם כשמקבל מק״נ אינו בבריאותו, ועמ״ש מזה ע״פ זכור את יום השבת לקדשו, כי בתחילת בריאת העולם נאמר ברא לשון בריאה ולשון בריאות שלא הי׳ ק״נ הנק׳ מחלה שולטת, וע״י חטא עה״ד נעשו שי״ב חול והו״ע מחלה, וע״כ צריך רפואה שיהי׳ בריא כמו בעת הבריאה בוראך יעקב שע״י יהי׳ הרפואה והבריאות שיהי׳ בעולם גילוי החיים והטוב וזהו נמשך ע״י התשובה שממשיך מא״א, שע״י גילוי זה יומשך ארוכה ורפואה לעולם.

ענין שמוע וענין והאזנת בפע״י פ׳ האזינו ע״פ האזינו השמים ותשמע הארץ, פי׳ האזנה מה שנכנס בפנימי׳ יותר מהשמיעה, לכן גבי השמים שהם ת״ח נאמר האזינו וגבי הארץ שהם בעלי עסקים נאמר ותשמע.

הנני ממטיר.

תענית א' ט' א'. מציעא ז' פ"ז ב'. יומא ח' ע"ה א' ב'. פרקי אבות. ירי"ק לבוש ט"ו מט"ט כ"ח כ"ט מן ב"ג. עמה"מ קכ"ט ג' א' עח"ג. רבות נ"ג ב' נ"ז ב' ע"ד ג' קכ"ג ב' קמ"א בג"ד קמ"ב ג' קמ"א ד' קפ"ה ג' רכ"ג ב' שא"א. ח"מ נ"ג ד' ע"ה ד' קי"ג א.

זח"א עמוד שב"ג תקי"ט, ח"ב שי"ט, ח"ג קפ"ב קפ"ד קצ"ו רצ"ו תקפ"ז של"ה כג"א נט"ב פ"ב קכט"ב קמ"ב קנא"ב שטו"ב.

א) אר"י מטר בשביל יחיד פרנסה בשביל רבים, מטר בשביל יחיד דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, פרנסה בשביל רבים דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. וע"ש בפירש"י פירוש הדבר. מיתיבי ר' יוסי בריה"ו אומר ג' פרנסים טובים עמדו להם לישראל משה ואהרן ומרים. וג' מתנות טובות נתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן, באר בזכות מרים, וענן בזכות אהרן ומן בזכות משה כו', אלמא אשכחן פרנסה בשביל יחיד, שאני משה כיון דלרבים הוא בעי כרבים דמי. ס"א כיון דאלים זכותיה כרבים דמי עכ"ל. ועמ"ש ע"פ כי ברבים היו עמדי תילים נ"ה י"ט, ובפרש"י שם קרוב למש"כ. ובשל"ה במסכת פסחים שלו דקנ"ו סע"ב קנ"ז, פי' ג' מתנות אלו ע"ד ג' כתרים כתר תורה זהו משה שבזכותו ירד המן, כתר כהונה זהו אהרן שבזכותו היו ענני כבוד, כתר מל' זהו מרים והו"ע הבאר ועמ"ש ע"פ עבודת מתנה אתן את כהונתכם באג"ה בד"ה מה יפית ומה נעמת, גם פי' אשר קרוב לזה הוא מארז"ל פ"ק דברכות ג' מתנות טובות ניתנו לישראל תורה וא"י ועוה"ב, וכולם לא ניתנו אלא על ידי יסורים כי קליפה קדמה לפרי כו' ע"ש, ולכן נאמר מתוך הסנה, וכן חרח משעיר למו. ובר"ח שעה"ת פ"ג דקי"א פי' ג' מתנות הנ"ל נר"נ דאצילות כי הנה בחו"ל שולט נער מט"ט שזהו פי' שמלכך נער, נער הייתי גם זקנתי שרו של עולם אמרו, אבל בא"י בא מז"א דאצי' שמקבל מאו"א הנק' בן חורין, ולכן זהו מתנה, וכמו"כ התורה שע"י מצוה גשמי' ימשיך גילוי אור א"ס זהו מתנה, ועוד כי התורה קדמה אלפים שנה למעלה מבחי' עולם.

ב) בזהר אמור דק"ב סע"ב נזכר מענין ג' מתנות באר וענן ומן, ופי' הרמ"ז שבאים מיסודות דאו"א. והג' מדבריו שהם כענין חג"ת מיכאל גבריאל רפאל. וא"כ לפי"ז הבאר מסט' דגבורה כמו שעיקר הבארות חפר יצחק כמ"ש בת"א בד"ה אלה תולדות יצחק, וזהו"ע עלי באר. והענן מבחי' חסד אהרן שזהו"ע יומם יצוה ה' חסדו, ועמ"ש מזה סד"ה מצה זו, ובזוהר והרמ"ז ומק"מ שם, ובסידור שער הסוכות ובלק"ת בד"ה האזינו השמים דרוש הג' פ"ה בענין וסוכה תהי' לצל יומם, וא"כ מן בחי' ת"ת, וזהו בזכות משה בריח התיכון. והנה כמו סוכה ענני כבוד בחי' מקיף, ואח"כ בשמע"צ נמשך בבחי' פנימי', כמו"כ הענן מקיף ומן היינו שנמשך בבחי' אור פנימי ויש בחי' א"פ שגבוה מהמקיף כמו הארון לגבי יריעות המשכן.

והנה מה שנק׳ מתנות אפ״ל שאינן מחג״ת דז״א כ״א באים מחג״ת דאו״א ולמלמעלה מעלה מחג״ת דא״א, כי אית חסד ואית חסד, ואהרן ממשיך מחסד עילאה ורב חסד כו׳, וכן עד״ז הבאר מים חיים שנובע בתמידו׳ י״ל שרשו מבינה הנק׳ ג״כ באר שבע כו׳. והנה מה שכולם חזרו בשביל משה מובן לפ״ז כי משה ת״ת הרי כולל חו״ג אהרן ומרים. גם מן דבש א״כ אהבה בתענוגים אמי ענן אחותי באר בתי בד״ה חכלילי, גם מן צפיחית י״ל מ״ן צפ״ך, גם באר טיפת מן ענין וימינו תחבקני מן טיפת מ״ד. וצ״ע שיהי׳ מן טיפת מ״ד דא״כ זהו גשם ומן טל, וע׳ לקמן ס״ה בשם המאו״א נת׳ כן אשר מ״ן הוא טיפת מ״ד דז״א, אלא י״ל ע״ד הזווג בזו״נ וכח זווג זה נמשך מא״א בביאור ואתחנן, כמ״כ הזווג זהו הילך בתורתי וכח זה נמשך מהטל ומן ועל״ק סעי׳ ד׳.

ג) **מציעא** פ״ז דפ״ו ע״ב. אר״י אמר רב כל מה שעשה אברהם למ״ה בעצמו עשה הקב״ה לבניו בעצמו כו׳, ויקח חמאה וחלב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כו׳ עד בשכר שלשה זכו לשלשה, בשכר חמאה וחלב זכו למן, בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים עכ״ל. ופרש״י זכו לשלש, שלש מתנות שניתנו להם במדבר ע״י משה ואהרן, ועיין מהרש״א שם שהקשה ע״ז דאומר שבשכר שלש דאברהם זכו לשלשה מתנות אלו, והרי בש״ס דתענית הנ״ל אומר בזכות של משה ואהרן ומרים זכו לג׳ מתנות אלו ותירץ יעו״ש. גם השל״ה שם ביאר זה דקנ״ח א׳. גם פי׳ שם דפסח מצה מרור הם נגד ג׳ בחי׳ אלו מרור מרים במצה טעמו טעם מן פסח ע״ד והוא עומד עליהם ופסח ה׳ כו׳ והתו״ח שם פ׳ הפועלים כ׳ על מאמר בשכר ג׳ זכו לג׳ וז״ל ומה שלא זכו כולם בשכר פת ובשר שהאכילן, י״ל משום דשורת המנהג כך להאכיל לאורחים פת ובשר, אבל שלשה דברים הללו עשה לפנים משורת הדין ומנהג עכ״ל. ומהרש״א שם כ׳ השכר הוא מעין המעשה כו׳ ויקח חמאה וחלב הי׳ השכר המן שהוא מעין החלב כדדרשינן ביומא פב״ת דף * לשד השמן מלשון שדים כמו שהתינוק טועם כו׳ (עיין מ״ש בת״א ר״פ וארא בד״ה וארא אל אברהם בפי׳ באל שדי מלשון ברכת שדים ורחם. ואפ״ל ג״כ כי שורש מן מטלא דמו״ס ואו״א יונקים ממזלות זהו לשד כו׳ לשון יניקה), והא דל״ק בשכר ואקחה פת לחם הנני ממטיר לכם לחם שהוא קרוב יותר מענינו זכ״ה בב״ר כו׳ עכ״ל. ועמ״ש מענין חלב בת״א ע״פ ולבן שיניים מחלב, ובד״ה באתי לגני בענין שתיתי ייני עם חלבי ובד״ה שינייך כעדר, ומש״ע מענין חמאה בד״ה מקושש עצים.

ד) **עמ״ש** ע״פ השקיפה ממעון קדשך מן השמים סעיף ה׳ ע״פ הרבות בשלח פכ״ה, ועמ״ש בפ׳ ויצא ע״פ וידר יעקב נדר בפי׳ אשר נדר לאביר יעקב בחי׳ אבירי לב הבאים בזרוע, ולבוא לבחי׳ זו ע״י אשר

דף : לא נסמן בכת״י, והוא בדף עה, א.

נדר נדרים סייג לפרישות, ועמ״ש בד״ה ראשי המטות מענין זה שהנדרים לאסור על עצמו דבר המותר לבוא לבחי׳ חסיד שלמעלה מבחי׳ צדיק, ושם נת׳ שהחכם מתיר את הנדר ע״ד אכילת שבת כו׳. והנה מן נק׳ לחם אבירים שהוא לחם לבוא לבחי׳ ומדריגת אבירי לב שהם הצדיקים הגדולים, וא״צ לנדר כי הוא כמו אכילת שבת שגבוה מהנדר והפרישות כו׳ בחי׳ אז תתענג על ה׳ כו׳, ועכ״ז נאמר ויענך וירעיבך ויאכילך את המן מה״ט ע״ד נדר והתרת הנדר.

ה) יר״ק לבוש ט״ו מה שביקש יעקב לחם לאכול כו׳ רמז על המן כו׳ מט״ט כ״ט המן הוא מזון רוחני למלאכים המגיע עליהם ממדת מ׳ הנק׳ מט״ט, ע״כ רמז הנני ממטיר לכם לשון מטטרון כו׳, ולענ״ד זהו המן הנמשך למלאכים, אבל המן עיקרו פי׳ במאו״א שהוא טיפת מ״ד דז״א ושורש הטיפה נמשך מאו״א שמקבלים מא״א ועתיק, לכן נק׳ ממטיר כי המטר הוא טיפת מ״ד, ועיין יר״ק ערך מן אות ב׳ האריך בזה שנמשך ע״י מט״ט וי״ל זה הי׳ כשנמשך בגשמי בהכרח שיומשך דרך מט״ט, והנה בענין עה״ד טו״ר אמרו מט״ט טוב ס״ם רע, א״כ זהו מן שאין בו פסולת נמשך רק דרך מט״ט כו׳ ולא דרך ק״נ ששם הטוב מעורב ברע, והנה ממארז״ל דלעיל סי׳ ג׳ עשה הקב״ה לבניו בעצמו קשה על יר״ק דאיך אומר שהי׳ ע״י מט״ט, וצ״ל דאין זה מט״ט המלאך כ״א בחי׳ מ׳ שנק׳ ג״כ מט״ט כו׳. ועוד י״ל ע״ד שלפעמים נקרא המלאך בשם ה׳ ע״ד צבאות כו׳ ולכן ירד המן בלילה שהוא מ׳.

ו) עמה״מ שט״ז פי״א דקס״ט סע״א כי טל אורות ב׳ אורות דע״ק ח״א כו׳ לחם מן השמים של ז״א הנק׳ שמים, והאריך ע״ש שער או״א ר״פ מ״ה, דע״ח ג׳ מן נמשך מיסוד אבא המתלבש בז״א כשיוצא מתוך יסוד אימא כו׳.

ז) מן הוא כי לא ידעו מה הוא. בעמה״מ שט״ז שם ששרשו מת״ת דלא אתידע, ועמ״ש בענין ולא ידע איש את קבורתו מה ע״ק טמירא דכל טמירין ושרשו מרדל״א ע״ד ושמי ה׳ לא נודעתי להם, וכן המן נמשך מע״ק רדל״א, ולכן לא ידעו מה הוא ולכן מן מלשון ה׳ מנת חלקי כו׳ תומיך גורלי בבחי׳ הגורל שזהו למעלה מהדעת כנודע מגורל דיוהכ״פ ומענין פורים והוא האמונה שלמעלה מהשכל, ועמ״ש ע״פ ויקחו להם איש בפי׳ שה לבית אבות בהמות הייתי עמך, וכן פי׳ בלק״ת סד״ה ויאכילך את המן, אשר מן בחי׳ בהמה רבה שלמעלה מבחי׳ אדם, ולכן במן נאמר למען אנסנו הילך בתורתי שע״י התורה יומשך הבחי׳ ושמי ה׳ לא נודעתי להם, ולא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן שהוא ג״כ בבחי׳ כי לא ידעו מה הוא ועמשל״ק סעי׳ יר״ד. עיין רמ״ז ח״ב ס״א סע״ב מן מה׳ קולות חיצוני׳ לפי״ז הם קולות פנימי׳ ועיניתם, וכן קודם התפילה אסור לאכול אף מן כי באתרי׳ לאו אורחא למיכל יחוד פנימי׳ דאו״א, כי אכילה חיבור נשמה עם הגוף, ובאתרי׳ א״א אין שייך כלי ואף חכמה, גם הכלי נק׳ איהו

וחיוהי וכלים רק נר"ן משא"כ חי' והתפלה יה"ר קבלת עומ"ש, וזהו למען אנסנו בדגן שמים שג"כ מזון רוחני, הילך בתורתי דשם אין שייך אכילה כלל. והנה לחם מן הארץ חטה עה"ד היתה שאין התינוק יודע כו', ודעת זה עה"ד טו"ר ובשבטים לא היתה אותיות ח"ט, וזהו לחם מן השמים דגן שמים דעה עליונה דור דעה, לפי זה צ"ל אף כי מן טל נק' אתעדל"ת המעורר אתעדל"ע חיצוני' לגבי אתעדל"ע שלמעלה לגמרי מאתעדל"ת ה' קולות דתורה.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. עמ"ש ע"פ זה בבוך שמות דפ"ו ע"א, וזח"א ויצא דקנ"ז שבתחילה אכלו ישראל מצה שהיא לחם מן הארץ דהיינו בחי' מ' דאצי' שהיא בחי' ארץ ממנה יצא לחם, ועי"ז נמשך להם הדעת לידע את ה' כמו שהתינוק אינו יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן, ועמ"ש מזה בלק"ת פ' צו בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרה"ר, אך ע"י לחם זה הגיע להם ההשגה והדעת רק עד ההוא אתר דהיינו עד בחי' מ', אך רצה הקב"ה שיהי' להם דעת יותר בבחי' השמים עליוני' המשפיעי' לארץ עילאה ולא יכלו עד שטעמו בחי' לחם מן השמים, ואפשר לבאר ב' עניני ידיעות אלו ע"ד הנז' בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי דרה"ש בענין שהמלאכים השגתם הוא עד בחי' מ' ז"ע וצדקתך ירננו כי מלכותך מכ"ע כתיב שאין ערוך לבורא עם הנברא להיות הנבראים מקבלים חיות מן הבוי"ת אלא ע"י בחי' מלוכה כו', אבל נש"י יש להם עבודה נוספת בבחי' המשכה מלמעלמ"ט כו' מבחי' אשר אנכי מצוך כו' שלמע' מע' מבחי' מ' וע"ש ג"כ בהביאור דס"ג ע"ב אך המלאכים כו' שאין מקורם אלא מבחי' מ' כו' משא"כ נש"י הם בלולי' מכל הפרצופים כו', וזהו הנמשך להם ע"י לחם מן השמים שהוא מן כו' וע' בת"א פ' בראשית בד"ה כי כאשר השמים החדשים בענין שבנש"י יש ארץ ושמים בעבודה ושם שבחי' ארץ הוא כגרגיר חרדל לגבי השמים כך ערך האתדל"ת דארץ לגבי המשכת האתדל"ע דשמים ועמ"ש ע"פ ואתה תשמע השמים. עוי"ל ב' ידיעות אלו ע"ד כי אל דעות ב' דעות ומתחלה ע"י המצה נמשך להם הדעת יש מאין וזהו נמשך מבחי' מ' ע' בלק"ת פ' ראה בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו, ואח"כ ע"י לחם מן השמים נמשך להם ד"ע איך שלמעלה היש ולמטה הכל כלא חשיב, וזהו ההמשכה שע"י התורה כמ"ש בת"א בד"ה משה ידבר ובלק"ת פ' אחרי בד"ה כי ביום הזה יכפר דרה"ש. עוי"ל ע"ד שנת' בלק"ת פ' ראה בד"ה כי תשמע בקול בענין מפתחות החיצונים ומפתחות הפנימיי'. עוי"ל ע"ד שנת' בד"ה וספרתם לכם דגבי חג השבועות בענין שעורה

וחטה שעורה שעור ה' וחטה כ"ב אתוון דאורייתא המשכת דעת הנעלם שלמעלה מדעת המושג וכך עד"ז יש לפרש כאן הדעת הנמשך מבחי' לחם מן הארץ זהו ע"ד שנת' שם בענין שעור ה' והדעת הנמשך ע"י מן לחם מן השמים ז"ע דעת הנעלם שנז' שם בענין חטה. ובדרוש ברהמ"ז מבאר שזהו ע"ד ברכה והודאה ולכן ברכת הארץ מתחלת בנודה לך כו'. לפ"ז אפ"ל ע"י לחם מן הארץ דבחי' מצה נמשך ג"כ ההודאה לדעת העליון שלמעלה היש כו' רק שהוא רק בבחי' הודאה לבד וע"י לחם מן השמים נמשך זה בבחי' ברכה וגילוי ממש כאלו רואה ולא בבחי' הודאה לבד כו'. הנה עכשיו ענין לחם מן השמים י"ל זהו מקרא כמ"ש במ"ד פ' תולדות פס"ו ע"פ ויתן לך מטל השמים זה המן כדלקמן ואח"כ אומר מטל השמים זה מקרא. הרי מקרא זהו כמו בחי' לחם מן השמים אך זהו ג"כ עם קבלה ואגדה שהיא בכלל שליש במקרא כמ"ש בלק"ת בהביאור ע"פ לא תשבית מלח. ולחם מן הארץ זהו תשבע"פ כמ"ש במד"ר שם ומשמני הארץ זה משנה כו'. זח"א ויחי דרמו"א זח"ב תצוה דקפ"ג סע"א. ח"ג אמור צה"ב צו"א ק"ב סע"ב ס"פ בהעלותך קנו"א רצב"ב. ת"ז קלט"א.

קיצור. בתחלה אכלו ישראל לחם מן הארץ שממנה יצא לחם וז"ע המצה וע"י"ז הגיע להם הדעת בבחי' מלכותך מכ"ע. וזהו ג"כ השגת המלאכים וממליכים את שם כו' ואח"כ רצה הקב"ה להעלותם לבחי' ז"א דאצי' שבו וע"י נמשך ההמשכה מאא"ס ב"ה ממש מבחי' אשר אנכי מצוך ע"ד שנת' בזח"ג ס"פ ויקרא דכ"ו בענין הרעיפו שמים ממעל לכן האכילם לחם מן השמים. וע' בת"א פ' מקץ בד"ה כי עמך מק"ח בענין השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל. להעיר לענין ב' בחי' אלו מענין כי אל דעות ומענין מפתחות החיצוני' ומפתחות הפנימיי' ומענין שעור ה' וחטה כ"ב אתוון דאורייתא אותיות החקיקה עוי"ל ע"ד ברכה והודאה.

והנה עד"ז פי' ג"כ בזהר אמור דצ"ה סע"א וע"ב בארבעה עשר הא אתמר דהא כדין מבטלין חמץ ושאור (ע' בת"ז תיקון כ' דמ"ד ע"א שהם דר"נ דקליפה וע' במא"א אות ח' סמ"א) ואסתליקו ישראל מרשותא אחרא (שהוא היצה"ר) ואתעקרו מיני' ואתאחדו במצה (היא השכינה) קשורא קדישא בתר דאתגזרו עאלו בה. ואפ"ל לכן תרגום מצות פטירא היינו שנפטרו מרשותא אחרא וכמו ויפטר מפני שאול בש"א סי' י"ט יו"ד וכן והאנשים שלחו ס"פ מקץ ת"א וגובריהו אתפטרו כו'. והיינו כשנפטר מן החיוב שממהר לילך כענין ויפטר מפני שאול הנ"ל. וכמ"כ יצ"מ בחפזון כי נק' חגא דפטירייא שנפטרו ממצרים מבית עבדים כו'. וכן ענין המצות מחמת שלא יכלו להתמהמה ונעשים במהירות. עוי"ל פטר מלשון פטר כל רחם. פוטר מים. כי יצ"מ זהו בחי' לידה כמ"ש בפע"ח ובת"א בד"ה וארא אל אברהם. עד דאתפרעו ואתגליא רשימא דילהון וכדין והם לון קשורא באתר עילאה בקשורא דמהימנותא באתר דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והיינו

בקוב״ה כנודע מענין לשם יחוד קובהו״ש וכמ״ש בלק״ת גבי שמע״צ בד״ה ה׳ לי בעוזרי פ״א קוב״ה הוא קדוש ומובדל כו׳ ושכינתי׳ ששוכן ומתלבש בעולמו׳ וז״ע סוכ״ע וממכ״ע וע״ע מזה בדרושי׳ לעשיי״ת בד״ה להבין ענין הפ׳ מי אל כמוך כו׳, וא״כ מקודם ע״י המצה נתקשרו בבחי׳ ממכ״ע וע״י לחם מן השמים נתקשרו בבחי׳ סוכ״ע והמשיכו יחוד קובהו״ש וע״ע בזהר ויחי דרמ״ו ע״א ע״פ מאשר שמנה לחמו אלא אית לחם ואית לחם כו׳ אית לחם דאיקרי לחם עוני והיא המצה בחי׳ שכינה שהיא סיהרא דללמג״כ ואית לחם דאיקרי לחם הפנים ומאן איהו דא וא״ו וע״ד כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים דהיינו ההמשכה מבחי׳ קדוש שהוא הנק׳ נועם ה׳ וע׳ במא״א אות ל׳ סכ״א מענין לחם, ולחם פנים ז״ס היחוד העליון ע״ד כ״א הלחם אשר הוא אוכל.

בזח״ג האזינו דרצ״ב ע״ב מפרש דלחם מן השמים שהוא מן אין שרשו מז״א הנק׳ שמים כ״א מע״ק אלא שנמשך דרך שמים שהוא ז״א. וזהו ע״ד היש בה עץ אם אין שגם ההמשכה מאין שהוא ע״ק בא ע״י עץ חיים שהוא ז״א אלא שאעפ״כ עיקרו מע״ק, וע׳ כה״ג בזהר ס״פ ויקרא דכ״ו ע״א ע״פ הרעיפו שמים ממעל כו׳ וע׳ בד״ה משה ידבר בפי׳ כי אל דעות בהביאור דקי״ד ע״ג, ופי׳ ב׳ דעות הן יחו״ע ויחו״ת כו׳ ובשם זה של אל הוא בחי׳ תיקון הראשון מיגת״ד כולל הב׳ דעות כו׳ וע״כ משם נמשך הכח שיהי׳ הגילוי גם למטה כו׳, וכמ״כ ענין מן שנמשך מטלא דנטיף מעתיקא זהו ג״כ למעלה מבחי׳ ב׳ דעות וכענין מ״ש בת״א דקכב״ב בענין זכור שמור בדבור אחד נאמרו, ולכן כמ״כ ע״י מן שמבחי׳ טל נמשך הילך בתורתי אשר ההילוך זהו כענין שתי שבתות כהלכתן זכור ושמור כו׳ ע״ש, ועמ״ש בלק״ת סד״ה האזינו השמים הראשון שבחי׳ אהי׳ כטל לישראל גבוה מבחי׳ ויבא כגשם לנו, ועמ״ש מזה ג״כ בישעי׳ ע״פ כי טל אורות טליך דאיתא במק״מ פ׳ חיי דק״ל סע״ב פי׳ אורות ב׳ אורות היינו א״א וז״א וכתיב ה׳ אורי וישעי, וא״כ ב׳ אורות היינו חיבור ב׳ ההויות דע״ק וז״א ע״ד שנת׳ בת״א בד״ה וירא ישראל את היד הגדולה ובפ׳ מקץ סד״ה כי אתה נרי בענין וה׳ יגיה חשכי ובד״ה וידבר ה׳ כו׳ זאת חוקת התורה אשר ציוה ה׳ לאמר ובד״ה ואתחנן אל ה׳ ובד״ה שובה ישראל עד ה׳ אלקיך דרה״ר, והנה ההילוך שע״י התורה באתעדל״ת ואתעדל״ע ז״ע ויבא כגשם לנו כי גשם זהו המשכת מ״ד הנמשך ע״י העלאת מ״ן ואד יעלה כו׳ וז״ע מים מים ע׳ במא״א אות א׳ סעי׳ ד׳, אך הכח לזה נמשך מבחי׳ כי טל אורות טליך שהוא בחי׳ אור שלמע׳ מבחי׳ ומדריגת מים, ולכן ע״י אכילת מן שהוא מבחי׳ טל נמשך הכח לההליכ׳ בתורה וע״כ נא׳ הנני ממטיר לכם לחם כו׳ שעי״ז יוכלו לילך בתורה כו׳, והנה מענין מן ששרשו מע״ק ואעפ״כ נתגשם להיות לחם ומזון גופני כ״ש שיובן מזה ענין תענוג ג״ע שהנשמות נהנין מנועם ה׳ שהוא שפע הבא מע״ק ולא נתגשם כ״א הוא מזון ועונג רוחני כו׳ וכמ״ש במד״ר בפ׳ המן פ׳ בשלח פכ״ה בענין כי ה׳

אלקיך מביאך אל ארץ טובה ורחבה לראות שלחן שהוא ערוך בג״ע כו׳, והיינו כמו בחי׳ מן רק שהוא ברוחניו׳ ולמע׳ ממן גשמי, ונק׳ ג״כ לחם מן השמים כי שמים היינו געה״ע וארץ זהו געה״ת וא״כ הנני ממטיר לכם לחם מן השמים זהו הנמשך מגעה״ע והוא להשיג איך דכקכ״ח כמש״ל ע״פ הזהר ויצא דקנ״ז ע״ב. מד״ר נג״ב נז״ב עד״ג קכג״ב ק״מ א״ב ג״ד קמב״ג קפה״ג רכג״ב שא״א באיכה נב״ד בקהלת פה״ד קיג״א.

מד״ר פ׳ וירא פמ״ח דנג״ב אתה אמרת ואקחה פת לחם חייך שאני פורע לבניך וכו׳ ויאמר ה׳ אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. והו ע״ד כשהוא נותן להם לפי כחו וכשהוא מבקש אינו מבקש אלא לפי כחן כו׳ לכן ע״י ואקחה פת לחם בחי׳ לחם מן הארץ, ע״ז הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ומד״ר זה כמדומה שלא ראהו המהרש״א פ״ז דב״מ הנ״ל. מד״ר בשלח* בלשון שאמר אברהם להקדוש ברוך הוא הנני בו בלשון אמר הנני ממטיר לכם לחם, וזה מורה שהשפע בא מע״ק כו׳ ובמ״א פי׳ שאברהם השפיע להם הכח המלובש בהמאכלים כו׳.

מדרש רבה וירא ריש פ׳ נ״א דף נ״ז ע״ב א״ר אבין לשפחה שהיתה רודה פת בתנור בא בן גבירתה ורדת פת ונתנה לו בא בן בנה ורדת גחלים ונתנה לו. כך להלן הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ברם הכא וה׳ המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מן השמים. נראה שמדקדק מתיבת ממטיר וכאן נאמר ג״כ המטיר מוכח שההשפעה באה ממקום א׳ וכן כאן נא׳ מן השמים וכן גבי גפרית ואש נא׳ מן השמים הרי שני הפכיי׳ אלו באו ממקום אחד על כן אומר משל לשפחה כו׳. ואפ״ל על פי מה שנתבאר לעיל דלשון ממטיר זהו מלשון מטטרון וכמ״ש ביר״ק ערך מט״ט כ״ט וערך מן ב׳ וז״ל מדרש ידוע אצל בעלי הקבלה סוד המן וכי הוא לחם אבירים והוא מזון רוחני למלאכים מגיע אליהם מצד כח אצי׳ ממדה עשירי׳ המיוחסת בשם מטטרו״ן ע״כ רמז הכתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים שכל הרוחניי׳ ניזונו׳ ממנו כו׳ עכ״ל. אך המד״ר שאומר משל לשפחה י״ל מ׳ דיצי׳ שנק׳ שפחה לגבי מ׳ דאצי׳ כמ״ש באגה״ק סי׳ כ״ז ד״ה והמשכילים יזהירו ובזהר ח״א פ׳ בראשית דכז״ב, ומ״ש בא בן בנה, כיון שנק׳ עה״ד טו״ר הרי ממנה מקבל חיות ג״כ הרע לכן נק׳ בן בנה כו׳, ואל יפלא לפמש״ל בשם הזח״ג דמן שרשו מע״ק איך נמשך דרך מט״ט שהוא ביצי׳ כי עיין בזח״א פ׳ וישב דקפא״ב ע״פ הנה ישכיל עבדי מבואר שתחה״מ שהוא ע״י טל של תחי׳ נמשך ג״כ למטה ע״י מט״ט כו׳ וזהו ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו כו׳, וגם כמ״ש במ״א ע״פ ואתה הרם את מטך מטך הוא סדר ההשתל׳ בי״ע מלשון המשכה למטה, ובת״ז תיקון כ״ב מטך זהו מט״ט שנק׳ שרו של עולם, אך בעת קי״ס צ״ל ואתה הרם את מטך

מד״ר בשלח: בכת״י — מקום פנוי, והוא בפ׳ כ״ה.

בחי' עלית מט"ט למעלה מסדר ההשתל' כדי שיומשך עי"ז קי"ס, ואשכחן כעין עליה זו בענין מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל. לכן עד"ז י"ל גבי מן הנני ממטיר ע"י מט"ט מבחי' שלמעלה מסדר ההשתל', וגם כי י"א שהמ' נק' מט"ט בציוני ס"פ משפטים.

מד"ר פ' תולדות פס"ו דעד"ג ע"פ ויתן לך האלקים יתן לך אלהותו כו' מטל השמים זה המן שנאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ועמ"ש מזה בת"א פ' בשלח ד"ה ויאמר משה אכלוהו היום.

מד"ר פ' שמות פ"ה דקכג"ב גבי ירעם אל בקולו נפלאות כו' קול ה' בכח בכחו של כאו"א כו' אם תמה אתה מן הדבר הזה למוד מן המן שלא הי' יורד לישראל אלא לפי כחו של כאו"א מישראל הבחורים היו אוכלים אותו כלחם שנאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים והזקנים כצפיחית בדבש ויונקי' כחלב משדי אמו שנאמר והיה טעמו כטעם לשד השמן, ומזה יש לתרץ מה שבגמרא פ"ז דב"מ דפ"ו ע"ב אומר בשכר חמאה וחלב (דאברהם) זכו למן, והמד"ר ר"פ וירא אומר שהו בשכר ואקחה פת לחם, ולפמ"ש המדרש כאן דהבחורים היו טועמים אותו כלחם כו' והיונקי' כחלב משדי אמו א"ש שע"י ואקחה פת לחם הי' טעמו כלחם וע"י חלב וחמאה היו היונקי' טועמין אותו כחלב כו' וע' מענין חלב בזח"ג נשא דקל"ו ע"ב על פסוק רוחצות בחלב שהוא ג"כ לבן לפי ששרשו מע"ק, ועיין מ"ש מזה בת"א פ' ויחי בד"ה חכלילי עינים גבי ולבן שינים מחלב ובלק"ת פ' שלח בד"ה מקושש עצים ספ"א ובשה"ש בד"ה באתי לגני בענין שתיתי ייני עם חלבי.

מד"ר בשלח פכ"ה. כל הפרשה מענין הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ועמ"ש מענין משל למוליך בבוך המתחיל הגהות לד"ה כל המשמח את החתן דקיא"א. כי המוליך יש בו מים ואש ח"ע שמים אש ומים והינו ת"ת הכולל חו"ג דודי צח ואדום. וענין נדרשת ללא שאלו היינו כי המן נק' מטל השמים וענין אהיה כטל זהו אתעדל"ע שלמעלה מאתדל"ת כו' ולכן הוא נדרשת ללא שאלו כו'.

ס"פ הנ"ל ההי"ד כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ, יש לפרש כמ"ש במד"ר פ' בראשית ר"פ י"ד ע"פ ויכולו השמים ויכולו מל' כלי שהן ב' כלים והיינו שהם זו"נ דאצי' שהם הכלים שבהן וע"י התנהגו' העולמו', א"כ עד"ז הפי' כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ ר"ל ע"י שו"א שבהן וע"י עושה אשר חפץ שהן הכלים לזה, כמו עד"מ אדם ע"י אצבעו' שביד האדם עושה מלאכתו לכתוב ולצייר כו', וכמ"כ נאמר מעשה אצבעותיך כו' וע' בת"א פ' מקץ בד"ה כי עמך מק"ח פי' ג"כ המשפילי לראות בשמים ובארץ ע"י שו"א כו', וה' אלקי הצבאות עמ"ש מזה בהשע סי' י"ב וא"ז.

מד"ר בקהלת דקי"ג ע"א (שהוא למ"ד ע"ד) ע"פ שלח לחמך ע"פ המים מדבר באבינו אברהם אמר הקב"ה אמרת ואקחה פת לחם כו' הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. יש לפרש ע"ד שאמר במד"ר יתרו פכ"ז ג"כ בענין שלח לחמך ע"פ המים זה משה שנאמר כי מן המים משיתיהו, והנה המלאכים נק' ג"כ נוני ימא כמ"ש הענין בבאה"ז פ' בשלח על מאמר הזהר דמ"ח בד"ה עוי"ל מאמר הנ"ל באופן אחר, וא"כ אברהם שנתן לחם למלאכים נק' שלח לחמך ע"פ המים. והנה כתיב ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים וארז"ל זה רוחו של משיח שהוא ע"פ המים בחי' משה, וגם פי' שלח לחמך זהו מצות צדקה והו ע"פ המים בחי' חסד כו'. וענין כי ברוב הימים תמצאנו, י"ל ע"ד לעולם ה' דברך נצב בשמים הא בארץ לא, אלא שמשתהה לפעמים עד שנמשך משמים לארץ, כי עת לכל חפץ תחת השמים שם הוא בחי' עת לכל חפץ, אבל כיון שעכ"פ לעולם ה' דברך נצב בשמים, א"כ קיום המצוה שהאדם מקיים עומדת ג"כ בשמים, ולכן ברוב הימים תמצאנו כו' כאשר יגיע העת הראוי ובפרט במצות הצדקה וגמ"ח שממנה נמשכים פירות בעה"ז ולפיכך ודאי ברוב הימים תמצאנו כו', וגם כי שמים שם מים וא"כ שלח לחמך ע"פ המים היינו כי דברך נצב בשמים גם ע"פ המים הם מים עליונים, גם כי המן נק' לחם מן השמים שם מים והו הנמשך ע"י שלח לחמך ע"פ המים כו' שהאכיל למלאכי שמים שם מים כו' ועמ"ש מזה בפ' וירא.

בשלח ט"ז ט"ז

זה הדבר כו' עומר לגלגלת. ברבות סדר מצורע ס"פ י"ח בשר ודם נותן אנונס (פרנסה בקצבה, ערוך מ"כ) והקב"ה נותן אנונס עומר לגולגלת מספר נפשותיכם עכ"ל.

אמור פכ"ח קצ"ח א' כשהייתי נותן לכם את המן הייתי נותן עומר לכא"א מכם הה"ד עומר לגלגלת ועכשיו שאתם נותנין לי את העומר אין לי אלא עומר אחד מכולכם כו' עכ"ל. ויש לפרש דכתיב וברדת הטל לילה ירד המן, והטל הוא אתעדל"ע הנמשך מעצמו לעורר אתעדל"ת וממנו נמשך המן, וע' בסידור בדרוש בהמ"ז ובת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום, וע"כ היה נמשך עומר שבחי' העומר והו עשירית האיפה, אשר איפה היא מדה והיא ג' סאין ופי' המגיד פ' בהר שהוא הכולל ג"ר והוא מקור קו המדה ומשם נמשך עומר עשירית האיפה בחי' מל' לכל א' לגלגלת שמבחי' מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון והו ענין לגלגלת שהוא הרצון למעלה מהשכל

הנמשך ע"י עומר מבחי' המן ששרשו ממו"ס כו', ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר ה"ע אתעדל"ת שאתם צריכים לעורר איני מבקש אלא לפי כחם כמ"ש ברבות ס"פ פנחס ולכן אין לי אלא עומר אחד מכולכם היינו להעלות ש' ב"ן בחי' מל' שנשפלה בעשייה וצריך להעלותה כו'. ובלק"ת פ' בשלח עומר לגלגלת דע כי יש תיקון א' בגלגלת נק' עמר נקי גם יש תיקון נק' טלא דבדולחא (ור"ל שזהו שברדת הטל מבחינת טלא דבדולחא מו"ס נמשך מבחי' עמר נקי עומר לכל א' וא') ועמר נקי ש"י עלמין עכ"ל. וא"כ הרי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות, וזהו ענין עמר לגלגלת לכאו"א מכם.

בשלח ט"ז כ"ב

ויהי ביום הששי. פט"ז דשבת דקי"ז ב' חייב אדם לבצוע על שתי ככרות דכתיב לחם משנה.

זח"ג אמור צ"ח א' תרין נהמי דשבת תרתי שכינתא עילא ותתא.

בע"ה פ' בשלח

ויאמר משה אכלוהו היום וגו'. להבין למה לא ירד המן בשבת והלא כל השפעות שבעולם הזה הגשמי אינן נעצרין אפילו בשבת (א"כ מהו ענין שנאמר גבי מן היום לא תמצאוהו כי שבת היום לה', דמשמע שמפני שהוא בחי' שביתה א"א להיות ירידת המן ומאי שנא מכל ההשפעות שנמשכין בשבת שהרי) והכל נשפע מלמעלה אין לך עשב כו' (ובאמת איתא במדרש ששאל א' שאלה זו איך הקב"ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים בשבת והשיב כל העולם כולו שלו הוא כו' כמבואר ענין זה ע"פ למנצח על השמינית כו', וא"כ עכ"פ צ"ל למה אין תירוץ זה מספיק ג"כ על שיהי' יכול להיות ג"כ ירידת המן בשבת), וגם מהו אכלוהו היום, והלא כל הימים אכלו (ובפרט מ"ש ג"פ היום שהוא נגד ג"ס דשבת א"כ נז' סעודת הלילה ג"כ בלשון יום, וצ"ל הטעם בזה, עוי"ל מ"ש במן עומר לגולגולת למה תלה זה בגולגולת

להיות קטן וגדול שוה בו). אך הנה כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כו׳ למען אנסנו הילך בתורתי אם לא, ולהבין למה הקדים המן לקבלת התורה למען אנסנו אם יוכל להיות קבלת התורה, ואיזה שייכות יש לנסיון זה על התורה, וגם מהו לשון הילך בתורתי הל״ל היקיימו תורתי. והנה לבא אל הביאור יש לבאר תחלה מהו ענין הילך בתורתי. הנה זאת התורה היא בחי׳ אותיות, ס״ר אותיות כנגד ס״ר נשמות, והענין כי אותיות מל׳ אתא בוקר שהוא ל׳ המשכה מלמעלמ״ט מבחי׳ סוכ״ע בבחי׳ ממכ״ע כי לכן נק׳ אותיות סוסים כי תרכב על סוסיך כו׳ כי ידוע שהתהוות העולמות מאין ליש הוא בחי׳ הארה דהארה כי נשגב שמו לבדו שמו היינו בחי׳ מלכותו שהיא מחה״ק אנא אמלוך שממנו נבראו העולמות ושמו הוא ג״כ בבחי׳ לבדו רק הודו מבחי׳ שמו על ארץ ושמים שבריאת שמו״א אינו כמעשה בשר ודם שהכח הפועל הוא בנפעל והשכל מלובש באותה הפעולה בשעה שפועל ולא כמו שהי׳ הכח והשכל של הפועל מקודם כי אז לא הי׳ מלובש ונתפס בשום דבר והי׳ יכול להשכיל נפלאות וענינים גבוהים וכשירד באותו הפעולה ונתפס שם א״א לו להשיג הענינים ההם הגדולים אז מאחר שהשכל נתפס ומלובש בפעולה זו ולא יתכן לומר כן ח״ו על הקב״ה כדכתיב אני ה׳ לא שניתי שאין שום שינוי כלל בין קודם ההשתל׳ מאורו לאחר ההשתל׳ אתה הוא עד שלא נבה״ע כו׳ בלי שינוי כלל והיינו מפני שהתהוות כל העולמות רק ע״י הארה דהארה (והוא בחי׳ אותיות התגלות הארה מבחי׳ מחה״ק), והנה כתיב כי נשגב שמו כו׳ הודו כו׳ וירם קרן לעמו כו׳ פי׳ שההמשכה להיות הארה דהארה הנ״ל שהוא בחי׳ הודו על אר״ש הוא ע״י וירם קרן לעמו לבנ״י עם קרובו שהם הממשיכים כו׳ ונק׳ בנאים שעוסקים בבנינו ש״ע ולכן ארז״ל כשם שא״א לעולם בלי רוחות כך כו׳. ולהבין איך המשל דומה לנמשל אלא הענין כי רוחות הם ו״ק צפון ודרום כו׳ שהם עיקר העולם שזהו גבול המקום ואם לא הי׳ הרוחות לא הי׳ בחי׳ מקום כלל אלא כמ״ש הנה מקום אתי שהוא בבחי׳ ביטול פי׳ כי במקורם הם בטלים ממציאות וגדר מקום לך הוי׳ הגדולה כו׳ כי אף ו״ק הרוחני׳ מעומ״ט שברוחניו׳ כו׳ הם ג״כ בטלים בא״ס ב״ה השוה ומשוה קטן וגדול ולמעלה מבחינת מעומ״ט ראש וסוף כו׳ רק שנמשך ומתצמצם אא״ס להיות בשם מקום כי אי אפשר להיות התהוות העולמות בלתי המשכת ו״ק בחי׳ מעומ״ט רוחני׳ וכן צו״ד ימין ושמאל מזרח ומערב פו״א והכל בחי׳ רוחני׳ עד שנשתלשלו ו״ק הגשמים הנבראים מאין ליש, וזהו כשם שא״א לעולם בלי רוחות היינו ו״ק הנ״ל שהם בחי׳ שרש וגדר מקום שהוא העולם כך א״א לעולם בלא ישראל שהרי המשכת אא״ס להיות נמשך ומתלבש בבחי׳ ו״ק שהוא בחי׳ מקום הוא ע״י ישראל שהן הממשיכים כו׳ להיות נמשך בחי׳ הודו על אר״ש היינו אותיות והוד ל׳ הארה משמו ית׳ להיות נמצא ממנו מציאת מקום בו״ק וכן התהוות בחי׳ זמן כו׳ כי ישראל עבמ״ח וירם קרן לעמו ועל ידם נמשך הארה דהארה שישתלשלו בריאת העולמות וזהו ששה משמותם על האבן האחת בחי׳ ו״ק הנ״ל וששה משמותם כו׳ כי הן כפולים כידוע וזהו ששה הנותרים כו׳ וכ״א כלול מי׳

ויו"ד מיו"ד כו' עד שנעשה ס"ר והם ס"ר נש"י (הרי ששרש נש"י ג"כ מבחי' ר"ק ולכן כשם שא"א כו' כנ"ל) שיש לכל נשמה אות בס"ר אותיות תושב"כ שהאותיות הוא לשון הובאה תק' סוסים להמשיך ממקום גבוה בחינת סוכ"ע עד למטה בחי' ממכ"ע שעל ידן יומשך אלקותו ית' בי"מ (וזהו וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר פי' שעי"ז יומשך חיות וקיום להי"מ והיינו לאמר חזו בראשית כו' בשביל ישראל ובשביל התורה שבהן ועל ידן מתקיימין שו"א כמ"ש במ"א) ועז"נ ה' בצאתך משעיר כו' ארץ רעשה, שעיר הוא מל' שערות כי הארה מאותיות שמו והודו שנתגלה שעי"ז הוא בריאת שו"א אין לו דמיון רק כמו התגלות השערות שהם הארה מועטת ונמשכים רק ממותרי מוחין כח היותר חיצוני שהרי בהחתך השערה לא יכאב למוח כלל, וזהו הוי' כו' מה שהוא מהוה כל העולמות ממלא וסובב הם בצאתך משעיר רק כמו השפע היוצא בבחי' שערות ואין להארה הנ"ל ערך כלל לבחי' עצמותו כמו שאין ערוך השערות למוח אשר בהחתך אותם כו' וכל התגלות הנ"ל הוא ע"י ישראל שהן המשיכו להיות בחי' הוי' בצאתך משעיר כו' כמו שמסיים זה סיני דהיינו ע"י קבלת התורה והיינו כי הי' אז ס"ר נש"י אשר יש לכל נשמה אות מס"ר אותיות שבתושב"כ וע"י התגלות זו יהי' ארץ רעשה בבחי' ביטול במציאות מחמת גילוי זה.

(נת' ב' קושיות למה לא ירד המן בשבת וענין אכלוהו היום ועוד ג' קושיות בהג"ה ענין הילך בתודתי גבי מ"ן התורה אותיות כי הנה הודו על ארץ הארה דהארה והיינו ע"י וירם קרן לעמו עוסקים בבנינו ש"ע כשם שא"א לעולם בלי רוחות כו' וכך ששה משמותם וכפולים ס"ר אותיות התורה וזהו בצאתך משעיר כו' זה סיני).

ב) **אך** הנה (כדי להמשיך זה ע"י התורה צ"ל תחלה בחי' אתכפיא ואתהפכא שהרי) גם המלאכים בקשו את התורה והשיב להם הקב"ה כלום יצה"ר יש ביניכם פי' שאינם מהפכים הרע לטוב כי אין בהם רע כלל. וא"כ אין נעשה בחי' אתכפיא ס"א ע"י עבודתם משא"כ ישראל שבאותו הדור ע"י שעבוד מצרים בחומר ובלבנים ואתכפיא סט"א זכו למ"ת התגלות זירד ה' כו' בבחי' אותיות התורה וכמו"כ יובן בחי' זו ג"כ עתה כי אנו אומרים נותן התורה לשון הווה ולא נתן ל' עבר, כי בכל יום אא"ס ב"ה יורד ומתלבש באותיות התורה ודבריו חיים וקיימים נצחי' והיינו ע"י שבכ"י ויום חייב כו' כאלו יצא ממצרים להיות בכ"י בחי' אתכפיא ואח"כ בחי' אתהפכא לאהבה את הוי' וזהו בחי' יצי"מ ועי"ז יומשך אא"ס ב"ה באותיות התורה (וזהו"ע אני ישינה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי דאני ישינה בגלותא שמי שישן עיניו סתומין וכך בגלות כתיב אותותינו לא ראינו פי' האותיות שאנו ממשיכים ע"י התורה אינם בגילוי אבל מ"מ ולבי ער שלמעלה יש כל ההמשכות וזהו קול דודי דופק בחי' קול תורה אך המשכה זו הוא ע"י אתעדל"ת בחי' פתחי לי אחותי רעייתי פרנסתי שהמאכל נעשה

דם ועי"ז מתאחד הנפש ממש עם הדם ועם הגוף כך הוא בחי' אתעדל"ת דתפלה להיות לו רצון א' לאשתאבא בגופא דמלכא באלקות ממש ה"ז כמו שנעשה בחי' דם כו' שנעשה עצם א' עם אלקות ואז עי"ז אח"כ נמשך המשכת אוא"ס בגופא דמלכא ע"י התורה ודברת בם כו' וע' במ"א מ"ש על פסוק הנ"ל, כי שני דרושים אלו שייכים להדדי ונאמרו בשבת א' והכל ענין ודרוש א', וכדלקמן בס"ד בענין שראשי נמלא טל כו') ועז"נ אכלתי יערי עם דבשי הן ק"ש ושמ"ע כי עיקר התפלה הוא לברר ולהפך מרע לטוב ביטול רצון דנה"ב ואהבת בשני יצריך כו' במס"נ והוא נק' בזהר לאשתאבא בגופא דמלכא ממש וה"ז נק' בשם אכילה ממש אכלתי כו' כי כמו מאכל לאחר שנתעכל לגמרי הפסולת נדחה לחוץ אז הטוב שנתברר ישונה מהותו שנהפך לדם והי' עצם א' עם דם האדם כמו"כ נה"ב שיש בה תערובות מעה"ד טו"ר נברר בק"ש ותפלה וכדמיון העיכול במאכל כו' וכמ"ש מצרף לכסף כו' ואיש לפי מהללו פי' לפי מהללו בתפלה כך לפ"ע זה הוא הבירור והצירוף בנפשו הגו סיגים בכסף והמובחר נברר ונתעלה ונכלל לאשתאבא כו' והיינו ע"י מס"נ בק"ש שיבוטל מהותו ממש לאשתאבא כו' ולכן אז נדחה הפסולת לחוץ דכיון שהוא נעשה יותר קרוב לפני הוי' באחד ואהבת כו' יותר יראה בעצמו בחי' הרע ויפול ממנו ונדחה לחוץ ועי"ז אנו מבקשים סלח לנו כו' בש"ע ולכן נק' זה בשם אכילה למעלה אכלתי יערי עם דבשי כנ"ל ואכילה זו היא התכללות הנשמות בבחי' לאשתאבא כו' כנ"ל ואז עי"ז דוקא יוכל להיות אח"כ ההמשכה מלמעלמ"ט ע"י התורה משא"כ במלאכים דלא שייך בהם אתכפיא ואתהפכא כו' א"א שיהי' המשכת התורה בהם (ואע"ג דיערי קאי על המלאכים מ"מ עיקר האכילה הוא בחי' דבשי שהוא הנשמות ומעז דוקא יצא מתוק, ובזה יש לפרש החדה דשמשון בשופטים י"ג מהאוכל יצא מאכל ופי' בזהר ויחי דר"מ מהאוכל דא צדיק דכתיב צדיק אוכל כו' ור"ל שהנשמות הן בחי' אוכלים שהן מבררים בחי' הדצ"ח ע"י שאוכלים אותם כנודע והוא עצמו ג"כ נעשה מאכל למעלה שהו"ע לאשתאבא בגופא דמלכא אך היינו דוקא ומעז יצא מתוק שהוא ע"י בירור נה"ב עי"ז נעשה המתיקות בחי' דבשי כנ"ל וזהו"ע הדבש שירדה מגוית הארי ממה שנשפל בשבה"כ מבחי' פני ארי כו') וזהו"ע שנא' הילך בתורתי שנז' לשון הליכה דוקא פי' שיוכל לילך מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע כי ע"י אותיות התורה הוא ההליכה מלמעלה למטה והן בחי' אותיות זכרים וכמ"ש בס"י שיש אותיות זכרים ואותיות נקבות וכי תרכב על סוסיך דמ"ת הם בחי' סוסים ואותיות זכרים, אכן מתחלה צ"ל בחי' התפלה שהוא בחי' אותיות נוקבין העלאה ממטה למעלה (וכמ"ש במ"א ע"פ לסוסתי כו') וזהו הילך בתורתי העלאת מ"ן והמשכת מ"ד.

(נת' שמתחלה צ"ל אתהפכא ולכן לא נתנה התורה למלאכים וכן בכל יום צ"ל יציאת מצרים ועי"ז נותן התורה, וזהו אכלתי יערי עם דבשי מצרף כו' ואיש לפי מהללו סלח לנו, ובהג"ה ענין ההפרש בין יערי ודבשי וענין מעז יצא מתוק וע' לעיל ענין אני ישנה כו' רעיתי כו' וזהו"ע הילך בתורתי).

ג) **ועתה** צריך להבין ענין שיכות בחי' ירידת המן לענין הילך בתורתי כמ"ש למען אנסנו הילך בתורתי וכמשנ"ת לעיל אות א' קושיא זו ומתחלה ילה"ק ענין בחי' שבת כי הנה יש ב' מיני אכילות היינו אכילה דחול ואכילה דשבת כמ"ש צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר פי' בחול פעולת וענין האכילה הוא שעי"ז ובטן רשעים תחסר היינו שע"י בירור שמברר האדם הטוב שבמאכל שתחת ממשלת ק"נ ע"י שיתהפך לדם ובכח התפלה ההיא מתפלל ונתפעל במס"נ ובחכ' אתברירו והפסולת נדחה לחוץ עי"ז ובטן רשעים תחסר ממילא כי האור שהי' תחת ממשלתם יצא מהם ונתעלה ונכלל באלקות, וזהו"ע חיל בלע ויקיאנו ומבטנו יורישנו אל אבל בשבת בורר אסור ואכילה דשבת הוא צדיק אוכל לשובע נפשו כמ"ש בשבת אז תתענג על ה' וקראת לשבת עונג דא היא סעודתא דע"ק המשכת עונג עליון שבאצי' הנק' עתיקא וזה למעלה מכל הבירורים כי בשבת כתיב כי בו שבת וינפש, פי' עד"מ אדם הנח ממלאכתו שבשעה שעסק הי' כל כחותיו ושכלו טרודים באותו מלאכה ואחר שנח חוזרים הכל למקודו לעצמות הנפש וכך יובן למעלה בראשית ברא כו' היינו כתרגומו בחוכמתא וכענין שנאמר כולם בחכ' עשית כו' ובשבת כששבת וינפש חוזר ועולה בחי' חכ' לעצמו' המאציל וזהו שבת להוי' היינו לבחי' הוי' המהוה כל העולמות יש בחי' שבת העלאה לעצמיות המאציל והיינו כי בחי' הוי' שהוא בצאתך משעיר התהוות כל העולמות מאין ליש שהוא בבחי' שערות הנה בשבת נח מבחי' זו אז תתענג על הוי' למעלה מבחי' ה' וזה הוא למעלה מבחי' בירורים כי בהתגלות אור המשכה הנ"ל אין שום פסולת וכמו"כ עד"ז יובן ההפרש בין תפלה דחול לתפלה דשבת (דהא מבואר למעלה דבחי' התפלה הוא הנק' בשם אכילה שלמעלה כמ"ש אכלתי יערי עם דבשי וכנ"ל באריכות וכיון שכן כמו שיש הפרש בין אכילת האדם דחול לאכילתו דשבת כנ"ל שבחול הוא בחי' בירורים ובשבת הוא בחינת אז תתענג כמו כן יובן באכילה עליתה כביכול שהיא בחינת התפלה גם כן ההפרש ממש על דרך זה בין תפלה דחול לתפלה דשבת) כי בחול עיקר התפלה לברר בירורים לדחות הרע שבנפש כנ"ל לכן אומרים סלח לנו על הפסולת שנתגלה על ידי הבירור כו', אבל תפלה דשבת היא בחינה עליונה ביותר דהיינו להמשיך בחינת עונג ה' בנפש וכמו שכתוב אז תתענג כו', לכן אין אומרים בשבת סלח לנו וכל בקשת צרכיו כי זהו הכל בירורין משא"כ בשבת הוא להמשיך בחינת עונג ה' למעלה מבחי' בירורים כי בחכמה אתברירו ובשבת הוא בחי' עונג התגלות עתיקא קדישא, וכמ"ש בסדור האריז"ל בטעם שאומרים בשבת מזמור שירו לה' שיר חדש שהוא התחדשות נשמות שלמעלה מבחי' בירורים ע"ש, וזהו ג"כ בחי' ומדיגת המן שהי' נבלע באברים ולא היה בו פסולת כלל ולא הי' צריכים לנקבים כלל, וכמארז"ל שמה שנאמר ויתד תהיה לך כו' היינו בדבר שתגרי אר"ה מוכרים להם והיינו לפי ששרש הבירורים הוא מבחי' אלה המלכים שנפלו בשבירה מבחינת תהו כו' ומשם שרש דצ"ח הצריכים בירור כו' משא"כ שרש המן למעלה מבחינת תהו לא הי' בו פסולת כלל

והענין שהמן נמשך ע״י הטל כמ״ש וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן וידוע ע״פ מארז״ל אהי׳ כטל כו׳ דכנס״י שאלה ויבא כגשם והקב״ה השיבה אהי׳ כטל דטוב יותר מהגשם דלא מיעצר לעולם משא״כ הגשם דלפעמים מעצר והיינו כי יש בחי׳ אתעדל״ע הנמשך ע״י אתעדל״ת וזהו בחי׳ גשם והוא כל ענין הבירורים הנ״ל שע״י הבירורים והעלאת מ״ן נמשך המשכת מ״ד והמשכה זו נק׳ גשם לכן נא׳ בתורה אם בחוקותי תלכו כו׳ ונתתי גשמיכם כו׳ וכתיב אם שמוע תשמעו אל מצותי כו׳ ונתתי מטר ארצכם בעתו כו׳ ולכן לפעמים נפסק בחי׳ זו היינו בדליכא אתעדל״ת אכן יש בחי׳ אתעדל״ע שאין מגעת שם אתעדל״ת (והוא בחי׳ שלמעלה מבחי׳ בירורים והיינו בחי׳ טלא דבדולחא משא״כ שרש הבירורים רק בבחי׳ מזלות ונוצר ונקה שזהו בחי׳ גשם וכמ״ש במ״א ע״פ האזינו השמים) וזהו בחי׳ טל דלא נפסק לעולם והיינו שמאתעדל״ע הנ״ל נמשך שיוכל להיות אתעדל״ת וז״ש במן למען אנסנו הילך בתורתי כי ענין בחי׳ ההילוך בתורה הוא בחי׳ אתעדל״ת ובחינת אתעדל״ע כמשנת״ל אות ב׳ באריכות והכח ומקור לבחי׳ אלו נמשך ע״י הטל והמן שהוא עצמו בחי׳ שלמעלה מעלה מהאתעדל״ת והאתעדל״ע הנמשך ע״י אתעדל״ת והוא הנותן כח ועוז לבחי׳ אלו כנ״ל (לפי״ז מובן שבחי׳ הטל ומן הוא בחי׳ א׳ עם השבת שהשבת הוא גם כן בחינת שיר חדש שלמעלה מבחי׳ בירורים וכנודע ג״כ בזוה״ק ובכהאריז״ל שבשבת הוא טלא דנטיף מעתיקא כו׳ וא״כ לפי״ז לכאורה יתוסף הקושיא למה הי׳ ירידת המן בחול ולא בשבת וית׳ התירוץ לקמן אות ד׳ בס״ד).

(נת׳ ענין שייכות המן לבחי׳ ההילוך בתורה. והענין שיש אכילה דחול בירורים ובטן רשעים תחסר ואכילה דשבת צדיק אוכל לשובע נפשו אז תתענג עתיקא קדישא למעלה מבירורים שבת לה׳ מבחי׳ בצאתך משעיר וכן ב׳ מיני תפלות סלח לנו אין אומרים בשבת שיר חדש וזהו המן נבלע באברים והיינו אהי׳ כטל אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת וזהו הילך בתורתי ע״י המן).

ד) **אך** להבין ענין למען אנסנו דכתיב גבי מן שע״י נסיון יודע הילך בתורתי ופי׳ וענין הנסיון דגבי מן הינו כדפירש״י שיקימו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו עד בקר, וביאור ענין שייכות בחי׳ נסיון זה למהות ומעלת בחי׳ המן הוא ע״פ מארז״ל מי שיש לו פת בסלו ודואג על למחר הוא מקטני אמנה ופי׳ לשון מקטני אמנה היינו שהאמונה בבחי׳ קטנות והיינו שמגיע בבחי׳ ומדריגות הנמוכות בהשתל׳ שזהו בחי׳ הקטנות וכמארז״ל ששרו של עולם נק׳ נער. נער הייתי גם זקנתי שרו ש״ע אמרו אבל קמי קוב״ה מי איכא זקנה קמי׳ והמכוון כי בחי׳ זקנה היינו רוב ימים ושנים אינו שייך רק בבחי׳ וגדר זמן ובחי׳ זמן לא שייך רק למטה בעולמות בי״ע. וזהו ענין שרו של עולם שם שייך בחי׳ זמן ע״כ אמר גם זקנתי משא״כ א״ס ב״ה בחי׳ אני הוי׳ לא שניתי הוא למעלה מעלה מגדר בחי׳ זמן לכן עיני האדם לא תשבענה עיניך יונים בחי׳ לאסתכלא ביקרא דמלכא ע״ד בכל יום יהיו

בעיניך כחדשים, ולהיות כחדשים ממש הוא דוקא מצד ההתבוננות דא"ס ב"ה שלמעלה מעלה מגדר זמן ומי איכא זקנה כו' ע"כ אין שייך שיתיישן ההתבוננות בזה, ולכן המן הנמשך מטל העליון שהוא בחי' אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם הוא בחי' אני הוי' לא שניתי למעלה מבחי' זמן לכן הי' צ"ל ירידתו דבר יום ביומו (שמתחדש מידי יום מלמעלה מהזמן בבחי' זמן, דכיון שנמשך מבחי' שלמעלה מהזמן א"כ אין שייך שיומשך המן היום מיום אתמול דא"כ נמשך מבחי' זמן אלא צ"ל תמיד ההמשכה ממקורו ומקורו למעלה מהזמן, וזהו כענין בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ולכן הי' זה הנסיון שלא יותירו ממנו עד בוקר שייך לענין הילך בתורתי והוא שלא יהיו מקטני אמנה בבחי' קטנות בחי' נער רק להיות בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ע"י ההתבוננות בעצמיות א"ס ב"ה ואז יוכלו לילך בתורתי, וזהו"ע רעייתי יונתי פי' רעייתי פרנסתי בחי' בירורים ויונתי לאסתכלא כמו בחי' מן וטל) ובזה יובן מה שלא ירד המן בשבת כי הנה כתיב שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה, כי הנה מקור המשכת הטל הוא מבחי' רעוא דכל רעוין פי' הוא הרצון המקורי שכל הרצונות נמשכות הימנו גם עוד פי' רדכ"ר היינו שכל הרצונות רוצים אליו שהוא תכלית החמדה והתשוקה ונק' בזוהר כסופא דכולא ולכן בחי' זו הוא המעורר אתעדל"ת שהאתעדל"ת הוא בחי' ביטול רצון אליו ית' ולהיות ועמך לא חפצתי בארץ שאין שום חפץ ועונג זולתו ית' ורצון זה באדם שיהי' מתגלה הוא ע"י ההמשכה עליונה מבחי' רעדכ"ר שהוא הרצון עליון מקור כל הרצונות ע"כ הוא הנותן כח בכל הרצונות שלמטה להיות משתוקקים לשרשם, וזהו שראשי נמלא טל היינו שראשי הוא בחי' רעוא דכל רעוין כו', אך מאחר שהטל נמשך ממקום גבוה כ"כ אינו יכול לירד למטה בחי' שפע הכללית כפי שירדה מלמעלה שלא יוכלו כלל המקבלים לקבלו ע"כ מצטרך להתחלק שפע הטל לחלקים רבים לירד דרך צמצומים רבים היינו בחי' השערות שהם מותרי המוחין שהם מיני צמצומים (כנ"ל אות א') ובהם ועל ידם יורד שפע הטל ואז יוכלו לקבלו, וזהו קווצותי פי' שדרך קצוות של השערות של הראש יורד הטל וזהו רסיסי לילה כי מדת מלכותו ית' מקור עולמות דבי"ע נק' לילה, וז"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו', והיינו שכדי שיומשך שפע טל בנבראים הוא ע"י רסיסי לילה בחי' שערות כו'. וביאור הדבר מובן ע"פ מש"ל דשורש הטל ומן נמשך מבחי' שלמעלה מהזמן וכדי שיומשך למטה בבחי' זמן ומקום הרי אין ערוך בחי' הזמן הגבולי לגבי א"ס שלמעלה מגדר זמן יותר לאין קץ ממה שאין ערוך טפה א' לגבי ים אוקיינוס דהא הים ג"כ יש גבול כמה טפים יש בו משא"כ בחי' זמן לגבי א"ס הוא כטפה א' לגבי בלתי גבול ולא כמו טפה א' לגבי הים כו' ולכן כדי שיומשך הטל ומן מבחי' א"ס שלמעלה מהזמן למטה בבחי' זמן ומקום ממש צ"ל צמצומים עצומים ונק' קווצותיו כו'. ועל פי זה יובן מה שירד המן עומר לגולגולת כי הנה איתא באד"ר כמה גולגלתין אינון כו' והיינו כמ"ש בקע לגלגולת כי כל א' מישראל יש בו בחי' רצון פשוט להוי' ונק' גלגלתא ושרשו

מקבל מבחי' רדכ"ד ולכן המן שהוא המשכה מבחי' רעוא דכל רעוין לעורר אתעדל"ת שהוא בחי' הרצון של כ"א ע"כ הי' יורד לגולגלת דוקא והיינו עומר לגולגולת, כי הנה עומר הוא ג"כ לשון ושער רישי' כעמר נקי והוא בחי' קווצותיו רסיסי לילה הנמשכים מבחי' שראשי גלגלתא דחפיא על מוחא וזהו עומר לגולגולת שע"י בחי' השערות נמשך מבחי' רעדכ"ד ובחי' הרצון של כל א' הנק' גולגולת כו' וע' בלק"ת בפי' עומר לגולגולת שפי' כן, וזהו כענין הוי' בצאתך משעיר שההמשכה הוא ע"י בחי' שערות וע"י נמשך השפע בבחי' זמן ומקום כמשנ"ת לעיל בענין שא"א לעולם בלא רחות, והמשכה זו למטה הוא בחול דוקא משא"כ בשבת כתיב היום לא תמצאוהו בשדה שהרי מבואר למעלה בפי' שבת להוי' שגם הוי' הוא בבחי' שבת שחוזר למקורו והשביתה הוא מבחי' בצאתך משעיר מה שיורד ומתצמצם בבחי' שערות כי אם חוזר למקורו בבחי' עצמות א"ס כמ"ש אז תתענג על הוי' והיינו כי שבת הוא בחי' עליות למעלה בלמעלה מהזמן שלכך מונים אח"כ יום א' יום ב' אף שכבר עברו כמה רבבות ימים כו' משום דכל שבת עלי' למעלה ממש שהוא למעלה מהזמן ולכן שבת מבחי' בצאתך משעיר בחי' שערות כי אין שם צמצומים כו' ולכך א"א להיות אז ירידת המן שא"א לו להתמשך למטה רק ע"י בחי' שערות וצמצומים וכנ"ל, וכיון ששבת הוא למעלה מבחי' צמצומים אלו א"א שיומשך ויתגלה למטה בזמן ומקום, וזהו היום לא תמצאוהו בשדה שדה היינו בחי' עולם ו"ק בחי' מקום שם אין נמצא המן אז והטעם כי שבת היום לה' שחוזר למקורו למעלה למעלה מבחי' זמן ומקום אלא בבחי' אז תתענג על הוי' והוא האתעדל"ע שאינו תלוי באתעדל"ת כמ"ש ישא הוי' פניו אליך כי למטה יש בחי' פנים ובחי' אחוריים משא"כ כשישא ה' פניו אליך שם אין בחי' אחוריים כלל, פי' ישא צ"ל לשון העלאה.

ויאמר משה אליהם אכלוהו היום.

שבת י"ו קטז"ב קיח"א. מד"ת. ילקו"ט ח"א ע"ד א"ב קמד"א. של"ה קלג"ב. ר"ח ע"ז כו"א י"ח* י"ג בחי' פט"ד.

א) **שבת** קי"ז סע"ב ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש כו', אכלוהו היום כו' הני תלתא היום, ור' חידקא ס"ל ארבע סעודות הני תלתא היום לבד מאורתא.

---

*) בכת"י יש כאן מקום חלק.

ב) **דקי"ח** ע"א כל המקיים שלש סעודות ניצול משלש פורעניות היינו שנאמר בהם יום, וע"י ג' בחי' היום הנ"ל דשלש סעודות ניצול מהם. ופי' מהרש"א דכל צרה נק' ע"ש לילה וגאולה ע"ש יום, ולכן ע"י שלשה סעודות שהן בחי' יום ניצול מהצרות כו', ועיין מענין שכ' בתולע"י ובטו"ב סי' תרמ"ה ובמהרמ"א פ' אמור.

ג) **וז"ל** התולע"י * בשער שבת סי' עשרים ודע כי הטל העליון והאור הגדול יורד מראשו של הקב"ה לשדה של תפוחים ג' פעמים בשבת והם סוד סעודות המלך ע"כ צוונו חז"ל לסעוד שלש סעודות בשבת בדוגמא עליונה כו' סעודת הלילה כו' סוד הכלה כו' סעודת הבקר למלך סוד קו האמצעי וסעודת המנחה לעתיק יומין כו' וסימן לש"ס אלו וקראת לשבת ענג ר"ת עדן היינו עת"י נהר סוד החתן גן סוד הכלה כו' עכ"ל. ולפ"ז צ"ל אמאי היום לא תמצאוהו בשדה כיון שנמשך הטל לשדה של תפוחים וצ"ל דפירוש אתם לא תמצאוהו בשדה כי כשיומשך מחק"ת למטה צ"ל ע"י רסיסי לילה, משא"כ בשבת שגם הלילה בחי' היום כו' כנ"ל, ועמ"ש סד"ה לבאר ענין יוהכ"פ בענין שבת שבתון הוא לכם, וז"ל הגם דשבת נקרא שבתון כו' אבל כאן נאמר לכם כו' במקור נש"י עכ"ל. נמצא דוקא ביוהכ"פ מאיר שבת שבתון שהוא עת"י במקור נש"י, משא"כ בשבת אין מאיר בחי' זו ממש במקור נש"י כי עלית המל' עד אב"א, וזהו היום לא תמצאוהו בשדה כו', והנה לפי הנ"ל שהסעודה שלישית לעתיק יומין א"כ ביו"ט שאין בו סעודה שלישית עכצ"ל שאז אין גילוי עתיק יומין ממש, וצ"ל זהו ההפרש בין שבת שנק' קדש ובין יו"ט שנק' מקרא קדש, וע' בלק"ת בד"ה מצה זו מ"ש מזה.

ד) **בע"מ** דכ"ו א' בשם האריז"ל סעודת ליל שבת מעוררת זכותו של יצחק כו' סעודת שחרית זכות אברהם סבא כו' סעודת שלישי' נחלת יעקב, מוצאי שבת דוד מלכא כו'.

ה) **בחיי** * פ' בשלח במקומו. סעודות הלילה נגד שמור בואי כלה סעודת שחרית זכור ונק' קדושא רבא כמו אהבה רבה ביום ואהבת עולם בלילה, סעודה שלישית לראשית הראשית כו' ועליו נאמר היום לא תמצאוהו כי מלת לא כמו אין, כי החכמה מאין תמצא עכת"ד. והנה מ"ש בסעודה שלישית זהו ענין זכור ושמור בדבור א' נאמרו דפי' בת"א ששם לגבי הכתר שמור וזכור שוין בהשוואה א', וזהו היום לא תמצאוהו, כי עכשיו נק' אין שאינו מושג אבל לע"ל תמצאוהו שאז יהי' גלוי הכתר סוכ"ע, וגם לפמש"ל סעיף יו"ד דמן שנמשך מבחי' הוא ולע"ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שמה שעכשיו נק' הוא היינו סוכ"ע בחי' העלם הוא דא עתיקא יומשך

וז"ל התולע"י . . מ"ש מזה: ראה גם לקמן ע' תרכא.
בחיי . . נצא השדה: ראה גם לקמן ע' תרכ.

לע"ל בבחי' זה היינו בבחי' גילוי ולכן ג"כ לע"ל תמצאוהו, ומזה יובן דדוקא בסעודה שלישית יוצאין במיני תרגימא ע"ד ואיך לא אשא להם פנים והם מדקדקים ע"ע כזית שנתבאר בלק"ת פ' נשא, ובשם אדמו"ר נ"ע כ' ג"פ היום הא' נגד בי"ע כי הנה היכלות דבי"ע נק' לילה כמ"ש במ"א, אך בשבת הם בחי' יום ועי' בהרמ"ז פ' בא שלכן לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי לפי שביום השבת לא היה בו לילה, והיום השני נגד אצי' וזהו כי שבת היום להוי' והיום הג' נגד א"ס כו' דהיינו בבחי' כתר, וזהו היום לא תמצאוהו וזהו ג"כ ענין ג' סעודות דשבת, והנה בזה יש לתרץ דהא קשה מ"ש אכלוהו היום, והלא בכל הימים היו אוכלין אותו, אלא הענין כי אכלוהו היום קאי על סעודה דליל שבת שהרי משלשה היום למדו שלש סעודות, וא"כ איך אמר על סעודה זו אכלוהו היום דמשמע בחינת יום אלא משום דאכילה דשבת גבהה במדרגה מאכילה דחול שהוא בחי' וקראת לשבת עונג ר"ת עדן נהר גן, ולכן גם סעודה דלילה נק' בחי' אכלהו היום והבירור נק' ע"ש לילה ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו', משא"כ בשבת בורר אסור כו', ולכן בלילה דבשבת לא ירד המן שהי' יורד בבחי' שראשי נמלא טל ע"י קווצותיו רסיסי לילה, משא"כ בבחי' לילה דשבת שהוא בחי' היום. ומענין שדה עמ"ש ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה בת"א פ' וישב ובד"ה ראה ריח בני כריח שדה, ועמ"ש בפי' וכל שיח השדה בהגהות לד"ה חכלילי, וע"פ ויצא יצחק לשוח בשדה, ונתתי עשב בשדך, עיניך בשדה אשר יקצרון, לכה דודי נצא השדה.

ח) **עמ"ש** בד"ה את שבתותי תשמרו שלא נדפס בענין ג' בחי' דשבת אשר מנחה דשבת זהו ענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה שהיא בחי' שלמעלה מאתעדל"ת רק באה במתנה ונק' שבת שבתון לך הודיעם כדי שיהיה הכנה ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר שיהי' שבת שבתון הוא ל' זכר, משא"כ שבת שבתון היא ל' נקבה כמ"ש במ"א.

הרמ"ז פ' בשלח דס"א ע"א שבחי' מ"ן גם ששרשו ממו"ס הוא מסוד ה' קולות חיצוניות הבינה שמשם מזון זו"נ כל ימות השנה כו', אמנם מזונא דחבריא הוא מסוד ה' קולות הפנימים שהם סוד מזון בינה בעצמה שהוא משפע ח"ס בעצם שבתוך פנימיות הבינה. ועיין בע"ח שער יוהכ"פ פ"ג ולכן כתיב למען אנסנו הילך בתורתי, ואחז"ל לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן והוא מבואר עכ"ל. וכענין חיצוניות ופנימיות שפע דמו"ס י"ל שזהו ענין השערות דע"ק מותרי מוחין השמן הטוב שבתוכם עיין ביאור ע"פ תורה צוה לנו פ"ג ודפ"ד ועיין בהרמ"ז פ' אמור דף צ"ד.

ה' קולות דתורה שהם פנימי', וזהו בן פורת יוסף פרת חשבון ה"פ קול כמ"ש במ"א. ועמ"ש בלק"ת בשה"ש בביאור צאינה וראינה הראשון עוד כ' הרמ"ז לחם גימט' ב"פ טל י"ל ב' מיני טל דע"ק ח"א, לכן היה מן באמצע ב' טל הנ"ל ועיין מענין ה' קולות בפע"ח שער יוהכ"פ.

ח) **בעה"ק** ח"ב פמ"ג האריך בענין המן ובפי' ויענך וירעיבך ויאכילך את המן למען הודיעך כו' והביאו השל"ה דכ"ג ע"א. והיוצא מדבריו שיש במן ג"כ ב' בחי' א' הרוחניות שבו שהוא מוצא פי ה' קודם שנתגשם וירד למטה וממנו היה נזון משה בהר ארבעים יום, וזהו ג"כ ענין עוה"ב שצדיקים נהנים מזיו השכינה, והב' אחר שהאור נתגשם ונעשה מן, והו מזון דור דעה דור המדבר הביאו השל"ה דכ"ג ע"א, וזהו מבואר ג"כ בציוני פ' בשלח בד"ה הנני ממטיר ופי' בזה פלוגתא דרע"ק ורי"ש פב"ת ריומא דרע"ק אומר לחם אבירים אכל איש לחם שמ"ה ניזונין בו, היינו זיו השכינה קודם שמתגשם להיות מן כו' ורי"ש תפס עליו שזו הבחי' אינו נק' לחם. עוד כ' הציוני דר' אליעזר חסמא אומר היום לא תמצאהו היום אי אתם מוצאים אבל אתם מוצאים אותו לעוה"ב והוא מבואר בילקוט רמז רס"א ור"ל שבעוה"ב יהי' קיומם ביסוד המן שהוא הזיו העליון וכמשארז"ל העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה כו' עכ"ד. ובזה א"ש מה שיש להקשות דהא בת"א מבואר הטעם שלא ירד מן בשבת כי הוא נמשך ממו"ס טלא דבדולחא ולפי שבשבת עליות העולמות אי אפשר למן לירד, וא"כ קשה איך ימצאוהו לע"ל שהוא יום שכולו שבת ונק' שבת בשבתו שהוא עליה יתירה מבשבת דעכשיו, אלא הענין דמה שא"א למן לירד בשבת זהו הבחי' הב' מה שנתגשם ונעשה מן ולחם גשמי שהגוף יהי' ניזון ממנו ומוכרח לירד דרך מעביר ע"י מט"ט כנ"ל בפי' הנני ממטיר בחי' זו א"א להיות שבשבת שאז שער החצר הפנימי' פתוח בחי' אצילות כו' ע"כ א"א שבחי' הפנימי' ירד ויתגשם, אבל לע"ל ליום שכולו שבת שאין בו אכילה ושתיה גשמיות כ"א יזונו מזיו השכינה שהוא יסוד המן כנ"ל בחי' זו ימצאוהו לע"ל דוקא וכן מצאתי בהמפרש במכילתא פ' בשלח פ"ה ח"ל אבל לעה"ב אתם מוצאים אותו פי' שבעוה"ב הוא יום שכולו שבת ואעפ"כ ירד המן כענין שאמרו בחגיגה שחקים טוחנין מן לצדיקים לע"ל והרמב"ן פי' שיהנו מזיו השכינה או מיסוד המן עכ"ל. ועמ"ש לקמן סעיף י"ג.

ט) **י"ח** דוד קי"ד יב"א השמים שלא היה להם לב ונתן להם לב ויורידו מן לישראל שהיה להם לב ושמרו התורה בכל לבבם ובכל נפשם עכ"ל. אפ"ל שיש ב' בחי' ל"ב נתיבות חכמה היינו ח"ע וח"ת כמ"ש בפרדס ערך כבוד וההמשכה מבחי' ל"ב השמים היינו ל"ב נתיבות ח"ע ומהם נמשך מן ללב ישראל ל"ב נתיבות ח"ת כו', ועמ"ש במ"א ע"פ ויכולו השמים בענין כל האומר ויכולו בע"ש.

י) **בשערי** אורה להר"י גיקטילגא ז"ל סוף שער חמישי אבל הכתר העליון כו' אין אנו קורין אותו בלשון אתה אלא בלשון הוא אנו קורין אותו כו' וסימן ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא, ודע כי המן מן הכתר עליון ירד כו' כי לא ידעו מה הוא אין לך בעולם שיודע מדת הכתר הנק' הוא (והאריך עוד מענין הוא בשער יוד) וזהו והוא רחום יכפר עון כו' והוא באחד ומי ישיבנו עכ"ל הביאו ביר"ג פ'

בשלח, והמפרש שם כ' ומי ישיבנו מי היינו בינה כי הוא נש"ב גימטריא מי והוא באחדות וקישור עם מי שהוא הבינה וממנה עם עולם כי היא הבינה חוזרת ומשיבה אליו כל הדברים עכ"ל. ועיין פרדס ערך תשובה וערך יובל, וע' בת"א ר"פ לך בפי' הוא עשנו ועפ"ז אפ"ל דהמן שבא בהגשמה שרשו מחיצוניות הכתר ולע"ל בעוה"ב שיהי' יסוד המן זהו מפנימי' הכתר, ועפי"ז י"ל פי' מן הוא ע"ד ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי כנ"ל סעיף ז', וכן פי' רש"י מן הוא הכנת מזון הוא ע"ד וימן להם המלך. כי לא ידעו מה הוא שיקראהו בשמו עכ"ל.

יא) **הש"ך** כ' מן מם נון במילואו גימטריא מקום היינו ענין עושין רצונו של מקום ואז א"צ להיות ואספת דגניך כו', ועד"ז יובן מ"ש בילקוט בפי' לדורותיכם לדורו של ירמיה שהוציא להם צנצנת המן ואמר להם הדור אתם ראו כו' ע"ש, הכוונה שאם יעשו רצונו של מקום יפרנס אותם ע"י שאחרים יעשו מלאכתם וכמו שפרנס ע"י מן כו'.

יב) **בת"א** בד"ה אכלוהו היום, פי' דאכילה דשבת זהו כענין מדרגת מן שלא היה בו פסולת וכמ"כ ארז"ל פרש חגיכם ולא פרש שבתכם. ויש להעיר ממ"ש בסידור ע"פ יום ליום יביע אומר בענין מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה חוץ מהוצאת שבת ויו"ט שאם הוסיף מוסיפין לו דהטעם משום דבשבת הוא גילוי עולם התענוג ע"כ כל דינין מתעברין וידוע דעולם התענוג זהו בחי' הכתר דהיינו עתיקא קדישא המאיר בבינה כו' ומבחי' זו נמשך המן כנ"ל, ולכן היו טועמים בו כל הטעמים שהרי עולם התענוג נק' מקור חיים מקור התענוגים שממנו נמשכים כל מיני תענוג, לכן הוא מקור לכל הטעמים, ועמ"ש מענין טעמים בד"ה חכלילי עינים מיין, כל חיך הטועם כו', חיך חכמה הטועם שמקבלים הטעמים מהכתר כו', והקצבה שרשה מקו המדה שורש הגבול לכל דבר ומה שמוסיפין לו היינו שאז גילוי מקור קו המדה שמשם נמשך הברכה וע' בת"א סד"ה ראה ריח בני ובלק"ת בביאור ע"פ כה תברכו בפי' ישא ה' פניו כו'. ועוי"ל כי יש שורש ותוספת ועיקר תוספת האור מאיר בשבת ויו"ט ולכן אם הוסיף כו'.

יג) **עוי"ל** כי הטעם שכל השפעות יורדים בשבת הוא כמ"ש במדרש לפי שאין לפניו חילוק רשויות, וזה לגבי ההשפעה חיצוניות אבל לגבי השפעה הפנימית הרי אין דומה הגילוי שבבריאה ליצירה כו' וכמ"ש מזה בד"ה למנצח על השמינית הנ"ל, ועמ"ש מזה בלק"ת פ' תזריע בד"ה למנצח על השמינית ובת"א בסופו בביאור לבסומי בפוריא דרוש השני, ולע"ל יהי' הגילוי בפנימי' ג"כ למטה כמו למעלה, כמ"ש בת"א יתרו בביאור ע"פ זכור ושמור בדבור אחד לכן יוכל מן לירד ג"כ בשבת אף בגשמיות ממש.

יד) **בפסוק** והוא כזרע גד לבן במכילתא* ר' אליעזר המודעי אומר כאגדה שמושכת לבו של אדם. הענין עפמ"ש בזח"א ויחי דף רל"ד ב'

---

* במכילתא . . ועמש"ל סעי' ד': ראה גם לקמן ע' תריז.

ע"פ האספו ואגידה רזא דחכמתא איהו. ובמק"מ שם ג' יסוד ד' מ' הטפה זהו היוד שבין ג' לד' כו' וא"כ זהו ע"ד ויגש אליו יהודה אחד באחד יגשו. וע' מענין תמונת הגימל בבה"ז בלק דר"ג בפי' רובע ישראל, ובמא"א אות ה' סכ"א הגדה בחכמה כו' רזא דחכמתא יסוד אבא נהר דנגיד עכ"ל. ועמ"ש מזה סד"ה גד גדוד יגודנו, והיינו כי הגדה זהו פנימיות התורה ואורייתא סתים וגליא וכן ישראל סתים וגליא לכן ע"י סתים שבתורה יוכל לחבר הפנימית שבישראל אל פנימי' אור א"ס מה שקוב"ה סתים וגליא היינו סובב וממלא, וה"ע אה"ר בכל מאדך שלמעלה מבחי' בכל נפשך. ואפ"ל שזהו ענין נכנס יין יצא סוד דפי' בד"ה חכלילי סוד היינו אה"ר והיא מתגלה ע"י שנכנס יינה של תורה והיינו פנימי' התורה נק' יין וחיצוניות התורה נק' לחם וע"י הפנימי' התורה יוצא סוד היינו פנימי' הנשמה שממנה נמשך אה"ר, ולכן ארז"ל והישר בעיניו תעשה אלו האגדות שזהו ע"ד מילי דחסידות שהוא כענין לחם אבירים הנ"ל שיהי' בחי' אביר לב בקדושה היינו בכל מאדך בלי גבול וכמ"ש ישר יחזו פנימו. ועמ"ש סד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה'. ומזה יובן מ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום אשר ע"י מן נמשך הכח להיות אתעדל"ת בתפלה ואתעדל"ע ע"י הלכות התורה לפי שהמן הוא מבחי' טל שעז"נ אהיה כטל לישראל, ועמ"ש מזה סד"ה האזינו השמים דרוש הראשון והמשכה זו זהו ע"י דברי אגדה פנימי' התורה והיינו שמושכת לבו של אדם שיבא לבחי' בכל מאדך כו', ופי' מושכת ע"ד משכני אחריך נרוצה, וכתיב בחבלי אדם אמשכם, וזהו גד לבן לבנונית הוא הארת הכתר, ועמ"ש בת"א ס"פ ויצא סד"ה וישכם לבן בבקר ועי"ז ויעקב הלך לדרכו. ולכן וטעמו כצפיחית בדבש כי ענין ומתוקים מדבש זהו פנימיות התורה, שעז"נ דבש וחלב תחת לשונך, וחיצוניות התורה נק' לכו לחמו בלחמי כנ"ל, אך א"א לאכול דבש בלי לחם ולכן צ"ל ב' הבחינות, וענין ועינו כעין הבדולח שעם היותו לבן יש בו קצת גוון אדום זהו ששרשו ממו"ס שבו מלובש גבורה דעתיק וזהו יאה עניותא לישראל כברזא סומקא לסוסיא חיוורא כי סוסי' חיוורא זהו אותיות שמבחי' ורב חסד בלי גבול וצ"ל לזה צמצום שלא יומשך רק בקדושה, וזהו ואהיה כטל לישראל, ועמ"ש בד"ה אשירה להוי' כי גאה גאה בפי' משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, וזהו הברזא סומקא דודי צח ואדום, וכענין לשארית נחלתו למי שמשים א"ע כשירים ולכן ויענך וירעיבך כו' לזכך החומר גופני, כי שמנת עבית כו', ועמ"ש בענין הנדרים בד"ה ראשי המטות ועמש"ל ססעי' ד'.

טו) **בפסוק** ותעל שכבת הטל עמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אכלהו היום מענין טל ובלק"ת סד"ה האזינו השמים דרוש הראשון, ולכן אבות מלאכות הם ארבעים חסר אחת שהוא מנין טל כי ע"י שנזהר מהמלאכות ותולדותיהן זוכה לבחי' טל דע"ק בשבת. ועוי"ל כי ששת ימים תעבוד שייך ברוחניות בעבודת ה' בששת ימי המעשה לברר וצ"ל חרישה חריצה כמ"ש בד"ה האזינו השמים דרוש השלישי, ודרך כלל ל"ט אבות מלאכות הם בג'

דברים מזון לבוש בית שישנם כולם בעבדה, וע"י ל"ט מלאכות אלו בחול אתעדל"ת לעורר אתעדל"ע, זוכה בשבת לבחי' טל אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא.

ויאמר משה בת"א דק"ח סע"ב. עמוד ג' שטה ב'*. ועוד דהא ארז"ל במכילתא הובא בילקוט ע"פ היום לא תמצאוהו אבל אתם מוצאים אותו לעוה"ב והרי עוה"ב הוא יום שכולו שבת ואיך ירד בו המן מ"ש משבת דעכשיו שלא ירד בו המן, הרי שבת דלע"ל שהוא יום שכולו שבת גבוה יותר מבחי' שבת דעכשיו כמ"ש סד"ה והי' מדי חודש בחדשו בפי' ומדי שבת בשבתו יעו"ש. וגם.

שטה בתורתי*. תורתי. קיצור. ענין שלא ירד מן בשבת ושיום שכולו שבת ירד, וענין איזה שייכות יש לנסיון דמן על קבלת התורה. אך הנה.

שטה כנגד ס"ר נשמות*. ועמ"ש מזה בד"ה את שבתותי תשמרו בלק"ת פ' בהר והענין.

שטה סוכ"ע* בבחי' ממכ"ע, וכמ"ש מזה בד"ה אני ישנה ולבי ער ובד"ה מנוזה מימין שהאותיות שרשם מבחי' אויר, וע' בהרמ"ז ר"פ ויקרא כי.

שטה תרכב על סוסיך* כו'. ועמ"ש בד"ה יביאו לבוש מל' בפי' וסוס אשר רכב עליו המלך שיש אותיות מבחי' כרוב, והו"ע בליליא מאי קעביד רוכב על כרוב קל שלו כו', והוא מבחי' שם מ"ה דהיינו בחי' אדם, אך כרוב היינו כשמתצמצם בבחי' יצי' מט"ט אנפי זוטרי הנק' כרוב כרבי' אבן סוס הוא אותיות מבחי' שם ס"ג שהוא למעלה מבחי' שם מ"ה, וזהו ההפרש בין אותיות חיות העולמות שהן מבחי' כרוב נער הייתי שרו של עולם אמרו, אבל אותיות התורה נק' כי תרכב על סוסיך כו', ע"ד כי גאה גאה על גיוותניא, ועמ"ש ע"פ ואתא מרבבות קודש ובד"ה לסוסתי ברכבי פרעה בת"א פ' בשלח ובשה"ש ע"פ לסוסתי. ולכן ע"י אותיות התורה נמשך גילוי אור א"ס מבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' כמראה

שטה ב' : בהוצאת קה"ת תשט"ו הוא בדף סה, א שטה : אפי' בשבת.
שטה בתורתי : שם דף סה, ב שורה : הל"ל.
שטה כנגד ס"ר נשמות : שם : נשמות.
שטה סוכ"ע : שם : מלמעלה.
שטה תרכב על סוסיך : שם : סוסים.

אדם, ולכן יהי' הגילוי למטה ממש בעשי', כמו עד"מ שע"י הסוס יכולים לרוץ למרחוק יותר ממה שהאדם יכול לרוץ, וזהו"ע כל מה שהסוס רץ ומיצל יהי' קדש לה'. ואפ"ל ענין המשכה זו מס"ג היינו יש האמיתי, כבוד אל גימט' ס"ג היינו גילוי כבוד עילאה איך שלמעלה הוא היש וכולא קמי' כ"ח, אבל אותיות המחי' עולמות הם המחי' בענין שלמטה נ' יש הדבר כו', וע' בזח"א ד"ח ע"א ע"פ השמים מספרים כבוד אל, ובפי' הרמ"ז שם שהוא בחי' ד"ע כו'.

קיצור. שהתורה היא אותיות אתא בוקר כי תרכב על סוסיך, ולמעלה מבחי' אותיות הנק' כרוב אנפי זוטרי, ואף שרשן מבחי' אדם מ"ה, אבל סוס שרשו מס"ג ממשיך גילוי יש אמיתי כבוד עילאה להנחיל אוהבי יש שלמעלה היש וכולא קמי' כ"ח, וגם כי סוס גימט' ב"פ ס"ג בחי' כי גאה גאה גאה על גיוותניא כמ"ש בת"א בד"ה וקבל היהודים.

ב) וביאור הענין הוא כי הנה ידוע. בשטה תרכב *.

שטה אמלוך, העולמות * (עמ"ש מזה בד"ה ואולם חי אני שבחי' המחשבה דאנא אמלוך הוא המשכה פרטית מבחי' כח המחשבה, וכח המחשבה זהו הנק' שמו שע"ז ארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה כי כארץ תוציא צמחה פ"ג יעו"ש) ושמו.

שטה לבדו *, ושמים. עמ"ש מזה בד"ה לכן אמור לבנ"י ובד"ה לא תהי' משכלה. שבריאת.

שטה הארה דהארה זו * (ע' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי, ומ"ש במ"א ע"פ אשר שם שמות בארץ א"ת שמות כו') הוא ע"י.

שטה נמלך *, כי בראשית בשביל ישראל שנק' ראשית, וארז"ל פ"ט דשבת דפ"ח ע"א תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם ישראל מקיימין את התורה כו', וכמ"ש ולכבודי בראתיו, וגם ארז"ל ע"פ כי זה כל האדם שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, וזהו אפריון עשה לו המלך שלמה כו', אפריון זה העולם כו', תוכו רצוף אהבה זה התורה שנאמר אילת אהבים, הפי' הוא שתכלית עשיית האפריון הוא תוכו דהיינו התורה, וכן ואהב את יעקב, וכמו האפריון שהיא החופה שתכליתה מה שאהב את הכלה כו', ועד"ז ארז"ל ע"פ ומצאת את לבבו נאמן לפניך, מה צורך הי' ליחס שם ארפכשד שלח עבר כו', אלא בשבילך אברם והוא אברהם כו', וכן

בשטה תרכב: שם: סוסים.
שטה אמלוך, העולמות: שם: מלכותו.
שטה לבדו: שם: ושמו הוא.
שטה הארה דהארה זו: שם: דהארה זו.
שטה נמלך: שם: הממשיכים.

מה צורך הי׳ לייחס פרץ חצרון כו׳, לא בשבילך מצאתי דוד עבדי בספר רות רבה כו׳ (וכש״כ שהוא כן בענין במי נמלך כו׳), ולכן נק׳ בנאים שעוסקים בבניינו ש״ע (אשר הבנין הוא ע״י אבנים שהם אותיות שתי אבנים בונות שתי בתים כו׳, וזהו״ע אימתי גדול ה׳ כשהוא בעיר אלקינו, ובפרט למש״ל שע״י אותיות התורה נמשך מבחי׳ אותיות עליונים כו׳, וזהו״ע עמל תורה שלמעלה מעמל שיחה כו׳, ועמ״ש ע״פ תבנה ותכונן עיר סיחון, וזהו עולם חסד יבנה, ובחי׳ החסד הינו מ״ש ואיש כי יקח אחותו חסד הוא, ופי׳ בזהר ואיש דא קוב״ה כי יקח אחותו דא כנס״י הינו להיות דירה בתחתונים, וזה החסד יבנה ע״י בנאים, וזהו ורב שלום בניך א״ת בניך אלא בוניך כו׳) ולכן ארז״ל פ״ק דתענית ד״ג ע״ב ופ״ק דעכומ״ז ד״י ע״ב ע״פ כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם זכרי׳ סי׳ ב׳ כשם, בשטה ארז״ל.

שטה איך, הענין כי לפי פשוטו של מקרא רחוק.

שטה הנה במשל כו׳ (עמ״ש בד״ה וארא אל אברהם גבי משא״כ לגבי קוב״ה בכבודו ובעצמו כו׳, הרי הוא רם ונשא כו׳ מגדר הקצוות גשמיות ורוחניות כו׳ ע״ש) כך.

שטה בבחי׳, הממשיכים* כו׳ (ע״ש בד״ה וארא הנ״ל גבי ונותן לנו הכח כו׳ להיות יכולים להמשיך בחי׳ יחודו כו׳ גם בבחי׳ התחלקות הקצוות כו׳ שיהא אחד ומתאחד בתחתונים עכ״ל. והוא ההמשכה מבחי׳ יחיד להיות אחד, הינו א׳ בז׳ רקיעים ובארץ וד׳ רוחות כו׳ ועמ״ש מזה ג״כ בד״ה בהעלותך את הנרות דרוש הראשון פ״ב) והינו.

שטה שהיא*, אות. והנה לפי פי׳ רז״ל בפסוק כארבע רוחות הינו רוחות הם הרוחות הנושבות שבלעדם א״א לעולם להתקיים, וכ׳ מהרש״א פ״ק דעכומ״ז שם וז״ל כי רש״י בפ״ק דתענית פי׳ כי בלא רוחות לא יוכל העולם להתקיים מרוב הבל וחמימות, אבל לפי הדמיון נ׳ כי הרוחות הם קיומו של עולם היבשה שהוא מייבש הארץ, ולולי הרוח הי׳ העולם כולו מים במים כו׳ כן הם ישראל כו׳ עכ״ל וע׳ בגמ׳ פ״ק דתענית ד״ג סע״א גבי תאנא בטל וברוחות אין מחייבין אותו להזכיר כו׳, לפי שאינן נעצרים, ופרש״י שאלמלא הן אין קיום לעולם כו׳, דטל ורוחות מועילות לארץ לתקנה ולנגבה כדבסמוך זיקא דבתר מיטרא כמיטרא עכ״ל, ואאזמו״ר נ״ע בביאור דעולת תמיד פי׳ שהוא הרוח המנשב על עפר הארץ ונכנס בתוך תוך חלקי העפר ופעולתו שהוא מחליש הקושי היבשות שיש בעפר הארץ ומרפא ארעא להיות מתלחלחת היטיב מן המטר כדי שתוציא כחה הטיב להצמיח כל צמח, ונמצא פעולתו ע״ד מלמטה

שטה בבחי׳, הממשיכים: שם: מתלבש.
שטה שהיא: שם: אות אחת.

למעלה להעלות צמח הארץ, ויש רוח מלמעלה למטה כמו משיב הרוח ומוריד הגשם כו׳, וכך הנמשל כי התורה נק׳ רוח והוא ת״ת קו האמצעי הממוצע בין חו״ג, ויש בו ב׳ בחי׳ הנ״ל הא׳ מלמטה למעלה היינו שנותן כח שיהי׳ אתעדל״ת בחי׳ אם ישים אליו לבו שנק׳ רוח כמו והרוח תשוב אל האלקים, רוח האדם היא העולה בחי׳ תשובה, ועי״ז נמשך מלמעלה למטה עד יערה עלינו רוח ממרום ונחה עליו רוח ה׳, וזהו״ע רוח אמשיך רוח ואייתי רוח, ועמ״ש מענין רוח ע״פ כי הנה יוצר הרים ובורא רוח בסידור גבי דרושים לחתונה, ומ״ש בלק״ת סד״ה והי׳ מספר בנ״י. ולהעיר מענין ואצלתי מן הרוח אשר עליך, והמכוון דכשם שא״א לעולם בלא רוחות הנושבות שעי״ז קיום העולם כך א״א לעולם בלא ישראל שהם הממשיכים בחי׳ רוח היינו רוח אייתי רוח ואמשיך רוח שיהי׳ בחי׳ כי כארץ תוציא צמחה כו׳ תדשא הארץ דשא כמ״ש ענין דשא וצמיחה זו בד״ה כי כארץ תוציא צמחה, וגם מ״ש רש״י מרוב הבל כו׳ היינו ברוחניות כי הלא כה דברי כאש שהי׳ מסתלק החיות, אך ע״י הרוח הממשיך מלמעלה למטה וכענין רו״ש אש ומים שהמחברם זהו הרוח כמ״ש בד״ה וכל העם רואים את הקולות נמצא יש ב׳ פי׳ בענין בלי רוחות הא׳ ו״ק גשמים הב׳ רוחות הנושבות, וי״ל פי׳ שלישי המורכב משני הפי׳, והוא כי גם הרוחות הנושבות הן עצמן נושבות מארבע רוחות העולם כאמרם רוח צפונית רוח דרומית רוח קדים כו׳, והנה הרוח הנושב מצפון לדרום הוא מחבר צפון עם דרום שהרי נושב מצפון לדרום וכן בכל הרוחות כו׳, וא״כ זהו״ע התכללות ו״ק שלהיות ההתכללות זהו ע״י הת״ת הנק׳ רוח כנ״ל וכך נש״י ממשיכים ההתכללות המדות ע״י התורה הנק׳ רוח הוי׳, וע׳ זח״ג נשא דק״ל ע״ב ע״פ מארבע הרוחות בואי הרוח וכענין ונחה עליו רוח ה׳ רוח חכמה ובינה כו׳, גם לפמ״ש בביאור דמזוזה מימין שרש אותיות התורה נמשכים מבחי׳ אויר שהוא אור יו״ד כו׳ ע״ש ולכן ס״ר נשמות ששרשן מס״ר אותיות התורה הן הנק׳ רוחות המקיימים העולם, ועמ״ש בביאור תורה צוה בענין משיב הרוח ומוריד הגשם.

קיצור. התהוות העולמות מאין ליש הוא מהארה דהארה וההמשכה להיות הארה דהארה זו הוא ע״י נש״י, וזהו הודו על ארץ כו׳ וירם קרן כו׳ ולכן נק׳ בנאים כשם שא״א לעולם בלא רוחות גבול המקום כך א״א כו׳ שהם ממשיכים שיהי׳ התלבשות אוא״ס בבחי׳ מקום ע״י שהם ג״כ שרש ו״ק ששה משמותם, וכן ס״ר נשמות ס״ר אותיות התורה בחי׳ סוסיך הנ״ל. ובהג״ה ענין הארה דהארה וענין בשביל ישראל כו׳, אפריון כו׳ תוכו רצוף אהבה כו׳, וענין בנאי׳ שיהיו האותיות הנק׳ אבנים אבנים יקרות בחי׳ גדול ה׳ כו׳ בעיר אלקינו כו׳ ובנין זה נק׳ עושין רש״מ, וזהו כשם שא״א לעולם בלא רוחות ו״ק מקום כו׳, כך המשכה מבחי׳ יחיד בבחי׳ אחד, והפי׳ רוחות הנשבות גורמים שיהי׳ כארץ תוציא צמחה כו׳, גם הרוחות נושבות מרוחות העולם רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, וס״ר נשמות ס״ר אותיות שרשן ג״כ מאויר ורוח.

ג) **וע"ז** נאמר בשטה שהיא* עמוד תמיד שטה ד' בבחי' שערות* (ועמ"ש מזה בד"ה ועשית בגדי קדש וסד"ה בהעלותך את הנרות דרוש הא' בענין כשמן הטוב יורד על הזקן כו', ועמ"ש בד"ה תורה צוה ספ"א בפי' וזרח משעיר למו ובהביאור שם פ"א ורפ"ד. ואפ"ל לפ"ז פי' בצאתך משעיר כו' כי בהשערות יש חיצוני' ופנימי', חיצוני' היינו עצם השערות ופנימי' היינו כשמן הטוב המלובש בהן, ובצאתך משעיר היינו גילוי הפנימי') וכל.

שטה שסיים*, ביטול (וע' בילקוט פ' יתרו רמז רפ"ו בפסוק אנכי, כשעמד המקום ואמר אנכי הי' הארץ חלה, וברבות יתרו פכ"ט) והוא.

שטה היינו בקבלת התורה* (ועוי"ל פי' חרח משעיר למו ופי' ה' בצאתך משעיר ע"ד המבואר בד"ה בשלח פרעה בפי' ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול ותלבש את יעקב בנה הקטן, וע"ד מ"ש בביאור דמחר חדש בפי' ושלשת תרד מאד, שהר"ע והייתם לי סגולה ממה שאתם מבררים מכל העמים, וכן השערות עליונים נעשים מהבירורים המתבררים מעולם התהו, כמ"ש בבה"ז פ' נשא סד"ה בחללא דגלגלתא וע' בזהר פ' בלק דקצ"ב סע"א וע"ב כו') אך הנה גם.

שטה מצרים*, סט"א (עמ"ש בד"ה וכל העם רואים בענין שמצרים נק' כור הברזל, ומ"ש ע"פ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר שארז"ל בירושלמי וברבות פ' אחרי פכ"ג שזה נמשך מהשעבוד בחומר ובלבנים, ועמ"ש סד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם, ועמ"ש עוד מענין שהמלאכים ביקשו התורה ולא נתנה להם בת"א פ' יתרו בד"ה זכור ושמור בדבור אחד נאמרו ושם נת' דעם היות שזהו מצד שהנשמות עבמ"ח, משא"כ המלאכים שרשם מהדיבור, אך עוד זאת כי הנשמות זכו לזה דוקא ע"י התלבשות הנשמה בגוף ונה"ב וע"י אתכפי' סט"א ובירור נה"ב נעשה בחי' החיות נשאות כו' ומעלת בחי' כמראה אדם שהוא התורה לבחי' אוא"ס ממש ולכן ע"י דוקא נמשך אוא"ס בתורה כו', ומזה יובן מש"כ ענין נותן התורה שבכ"י, והיינו ע"י התפלה שהיא בחי' והחיות נושאות כו'. עוד י"ל שזהו שארז"ל פ"ק דברכות ג' מתנות טובות ניתנו לישראל תורה וא"י ועוה"ב וכולם לא נתנו אלא ע"י יסורים והקשה בשל"ה דקנ"ו והלא נותן בעין יפה נותן ותירץ כי קליפה קדמה לפרי, ולכן צ"ל ע"י יסורין כדי לשבר הקליפה ועמ"ש בת"א פ' וארא בד"ה קח את מטך בענין שבירת הקליפה, ומ"ש ע"פ כי מנסה כו' לדעת כו', והיינו ג"כ כנ"ל בפי' בצאתך משעיר ובפי' וזרח משעיר למו, ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא

בשטה שהיא: שם: אות אחת.
שטה ד' בבחי' שערות: שם: לזה דמיון.
שטה שסיים: שם: זו היה.
שטה היינו בקבלת התורה: שם: סיני.
שטה מצרים: שם: שעי"ז.

דקוב"ה בבולדו עלמין, ומ"ש ע"פ הזהר ר"פ יתרו שקודם מ"ת הי' צ"ל שיודה יתרו כדי לאכפי' לסט"א, ומ"ש בלק"ת פ' אמור בד"ה וספרתם לכם שכדי להיות התגלות רצונו ית' למטה הוכרח להיות תחלה בירור נה"ב, וזהו"ע ספה"ע קודם חגה"ש שבו מ"ת) אך הנה.

שטה אדם*, ממצרים (ר"ל כמו שמ"ת הי' דוקא ע"י דאתכפיא סט"א תחלה כך ג"כ בב"י צ"ל בחי' יצ"מ כדי שיהי' בחי' נותן התורה בכ"י, ועמ"ש מזה סד"ה לכן אמור לבנ"י אני הוי' הוצאתי אתכם ובהביאור שם בסופו שבכל יום נמשכים מחין חדשים לז"א שהוא התורה וכמ"ש בזהר ע"פ כונן שמים בתבונה כונן לשון הוה, כי שמים לא זכו בעיניו מגודל החביבות נ' לו שעדיין צריך תיקון, וזהו ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד להשקות את הג"ן סדרים דאורייתא כו', ולכן נאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפיך כו' להיות ולא ימיש מעשות פרי כו' כמ"ש במ"א, ולכן צ"ל ג"כ אתכפי' סט"א בב"י בחי' יצ"מ, ועמ"ש סוף הביאור לכן אמור הנ"ל וגם כי ענין המשכת המוחין נק' לידת המוחין וצריך להרגיש צער חבלי לידה, וזהו"ע מזמור יענך ה' ביום צרה כמ"ש מזה בד"ה והיה מספר בנ"י, ועמ"ש בענין אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזהו בכ"י יהיו בעיניך כחדשים מה להלן באימה ויראה אף כאן כו', ועמ"ש בפי' אני תורתך שעשעתי בד"ה ואהי' אצלו אמון ומ"ש בפי' עוסק בתורה לשמה לשם התורה, ומ"ש בד"ה שה"ש בפי' הקב"ה יושב ועוסק בתורה כו', והיינו ע"י כלה שארי ולבבי כו') ועד"ז.

שטה הנפש* לאלקות ממש (וכמ"ש מזה בלק"ת בשה"ש בד"ה אני ישנה ולבי ער בפי' רעייתי ע"ש פ"ב, וע' בד"ה וארא אל אברהם קרוב לזה) והנה כמו.

שטה מצרף, מהללו (עמ"ש מזה בד"ה במדב"ס באוה"מ) שבמהללו.

שטה סלח*, ולדחותו. ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך את הנרות, והנה התפלה היא כמשל המאכל שנהפך לדם, ועי"ז עולה החיות מהלב למוח, ואח"כ התורה היא עד"מ מה שאח"כ ע"י העלאה זו נמשך החיות ואור השכל מהמוח ללב, ועיין זח"ג פ' שלח דקס"א ע"ב, ומכ"ז יובן ענין הילך בתורתי שהוא בחי' הליכה ממטה למעלה ע"י התפלה בחי' יצי"מ, וכמ"ש לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעייתי, ואח"כ ההליכה מלמעלה למטה ע"י אותיות התורה כי תרכב על סוסיך.

קיצור. ועז"נ בצאתך משעיר לשון שערות שהם אותיות ומזה נמשך הביטול ארץ רעשה, ועוד י"ל פי' בצאתך משעיר בירור ניצוצי תוהו שנכללו

שטה אדם: שם: ובכל יום.
שטה הנפש: שם: ממש.
שטה סלח: שם: לחוץ.

בתיקון ע״י קיום המצות ותקח רבקה כו׳ ותלבש כו׳ אך המלאכים בקשו תנה הודך כו׳ כי ישראל זכו לזה ע״י אתכפיא סט״א שעי״ז והחיות נושאות, וזהו ג״כ ענין שלש מתנות טובות כו׳, אלא ע״י יסורין לשבר הקליפה שיהי׳ חרח משעיר, וכמ״ש נותן התורה לשון הוה ע״י יצ״מ שבכל יום כונן שמים בתבונה מחין חדשים ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד כו׳ להשקות הג״ן סדדים דאורייתא, ולהיות המשכה זו צ״ל תהלה והחיות נושאות אין התורה מתקימת כו׳, ע׳ ביאור ונקדשתי בענין השרפים שעי״ז נמשך יחוד או״א כו׳, וסד״ה רני ושמחי בפי׳ שקראה אמי מוליד בחי׳ תורה כו׳, וביאור שימני כחותם, ועד״ז תקנו התפלה בכ״י אכלתי יערי עם דבשי, הבירור והפסולת נדחה לחוץ, וע״ז מבקשים סלח לנו ואז נמשך גילוי אור התורה, ומזה יובן ענין וקיבל היהודים אשר החלו במ״ת שאזי ע״י מס״נ ליהודים היתה אורה זו תורה.

ד) **והנה** כדי להיות ההילוך הנ״ל בתורה הוא ע״י אכילת המן, אך מתחלה יש להקדים ענין ההפרש בין כוונת אכילה דשבת ובין האכילה דחול כי אכילה דשבת הוא כענין אכילת מן, והענין הוא עפמ״ש צדיק אוכל בשטה אוכל.

שטה אכילות*, תחסר, וזהו ענין חיל בלע ויקיאנו ומבטנו יורישנו אל כמ״ש בת״א פי׳ חיי בד״ה יגלה לן טעמי׳, וכמ״ש בד״ה כנשר יעיר קנו פי׳ ויקיאנו ואכילת שבת.

שטה בו*, בירור כמ״ש באריכות בד״ה יגלה לן טעמי׳ הנ״ל, וכן נת׳ במ״א, כי בשבת בורר אסור אלא ע״ד בירור אוכל מאוכל נמצא פנימי׳ אכילה זו וזהו כענין המן לחם אבירים שנבלע באברים ולא הי׳ בו פסולת כלל גם בגשמיות, וכך יש.

שטה הוא*, עונג, וכמ״ש מזה בלק״ת פ׳ בלק בד״ה לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל יעו״ש, ולכן אומרים בשבת תפלה למשה כו׳, והיינו כי.

דק״ט ע״א שטה ג׳, בירור כו׳*, ועמ״ש מענין שבת בלק״ת בד״ה לבאר ענין יהב״פ, והנה להיות.

שטה מאתעדל״ת*, וכמ״ש מזה בלק״ת סד״ה האזינו השמים הא׳ בענין אהי׳ כטל לישראל יעו״ש, ובשה״ש סד״ה אני ישנה בענין שראשי נמלא טל, ומזה נמשך.

שטה אכילות: שם דף סה, ג: נפשו.
שטה בו: שם: ואין נמשך.
שטה הוא: שם החול.
שטה ג׳, בירור כו׳: שם: בשבת.
שטה מאתעדל״ת: שם: מבחי׳ אתעדל״ע.

שטה הנשמה*. וכמש"ש שזהו"ע אחותי רעייתי זהו העבודה דחול ואח"כ יונתי תמתי זהו כענין בחי' העבודה דשבת כי יונתי זהו עינייך יונים בחי' תענוג שזהו בחי' שבת, כמ"ש בד"ה חכלילי עינים מיין, וכל אלו הבחי' פתחו לי ע"י שראשי נמלא טל, שזהו האתעדל"ע להיות אתעדל"ת (הג"ה, והנה ענין מן שנאמר ויאמרו בנ"י איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא, ופרש"י מן הוא הכנת מזון כמו וימן להם המלך וא"כ הוא משרש ענין מתנה וחלק כמו ולחנה יתן מנה אחת, וכן משלוח מנות איש לרעהו, וענין זה היינו כמ"ש ברבות ע"פ ויצא מבת ציון כל הדרה וארז"ל מן בת כתיב, א"ר אחא יש לנו מנה אחת יפה זה הקב"ה שכתוב בו ה' מנת חלקי וכוסי תלים מ"ז, הגם כי נאמר ויצא מן בת ציון כל הדרה ואמרו כל הדרה זה הקב"ה שכתוב בו הוד והדר לבשת היינו שאינו נמשך בבחי' גילוי מה שהי' שורה בבהמ"ק כ"א בבחי' העלם כמ"ש בת"א בד"ה וארא אל אברהם, אבל עכ"ז יש לנו מנה אחת זה הקב"ה שהגילוי וההעלם שייך רק בבחי' האור אבל בעצמותו ומהותו אני ה' לא שניתי וכמ"ש בפי' נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', אבן לבי ובשרי ירננו אל אל חי מהו"ע בד"ה וארשתיך לי, וכמ"ש בד"ה כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו, וזהו מנה א' יפה וארשתיך לי ממש, וזהו ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי כי ענין הגורל הוא בחי' האמונה מה שלמעלה מהשכל והטעם והדעת, וכענין הגורל ביוהכ"פ לפני ה' למעלה משם הוי', והיינו ע"ד שנת' בתר"א בד"ה ויקהל משה בענין הנשמה יתירה הנמשך בשבת, כי הנה אית רצון ואית רצון כו' ובחי' אהבה ורצון זה שלמעלה מהשכל מתגלה בנה"א ביום השבת כי שער החצר הפנימי' הפונה קדים סגור יהי' ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח כו', וזהו"ע הנשמה יתירה, ושם מבואר כי כשנמשך בחי' רצה"ע הזה להתלבש ברצה"ת ביום השבת, אזי ממנו נמשך הארה ג"כ בכל ששת ימי המעשה וע' מענין ב' רצון הנ"ל בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה אשר הרצון הנמשך מהשכל זהו"ע ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א, והרצון שלמעלה מהשכל זהו"ע כתר ומו"ס כו', ובחי' זו נק' מנת חלקי וגורלי שהגורל זהו מה שאינו ע"פ דעת המושג כ"א בבחי' מו"ס, וזהו ג"כ ענין מן שנמשך ע"י טל שהוא בחי' טלא דבדולחא המלובש במו"ס והיינו בחי' מן שנאמר בו ועינו כעין הבדולח ולכן ממנו נמשך כח ההילוך בתורה כמו שהנשמה יתירה דשבת נותן כח ועוז גם בכל ימי השבת.

וזהו ג"כ ענין שהמן נק' לחם אבירים, דהנה ארז"ל ספ"ב דברכות די"ז ע"ב ע"פ שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה שכל העולם כולו ניזון בצדקה והם באים בזרוע, א"כ הם צדיקים גדולים בענין בני עלי' שהם מועטים ועד"ז פרש"י בישעי' רסי' מ"ז, והיינו כי אביר לב הוא תקיף לב למס"נ מה שלמעלה מהשכל, וכענין כי עם קשה

---

* שטה הנשמה : שם : אתעדל"ת.

עורף אתה, ח"ש אשר נדר לאביר יעקב כי לבוא לבחי' אביר לב הנ"ל וזהו ע"י הנדר סייג לפרישות שהוא מילי דחסידות, שאף שע"פ התורה מותר הוא עכ"ז מגשם הוא כו', ע"כ פורש א"ע כו' ועי"ז בא לבחי' אביר יעקב ת"ת העולה עד הכתר, ועכ"ז החכם מתיר את הנדר כי ע"י בחכמה אתברירו יוכל להעלות את המאכל שלא יגשם כלל וכמו אכילה דשבת שהוא מצוה לענגו כו', וזהו"ע המן שהוא לחם אבירים שעי"ז יבא לבחי' ומדרגת אבירי לב בבחי' תוקף הרצון לה', כמ"ש ה' מנת חלקי וכוסי כו' גורלי כנ"ל, וזהו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו בחי' מ"ה וביטול, וזהו מן הוא כי לא ידעו מה הוא, ופי' בס' שערי אורה להר"י גיקטליי' ז"ל סוף שער הה' וז"ל אבל הכתר עליון כו', אין קורין אותו בלשון אתה אלא בלשון הוא אנו קורין אותו כו', וסי' כו' מן הוא כו', כי המן מן כתר עליון ירד כו' כי לא ידעו מה הוא, אין לך בעולם שיודע מדת הכתר הנק' הוא והוא רחום יכפר עון עכ"ל, ועמ"ש בתו"א ר"פ לך לך בענין הוא עשנו, ועיין באדר"ז דר"צ מענין הוא, ומזה יובן מ"ש ברבות ע"פ הוא אחשורוש הוא חמשה לרעה וחמשה לטובה הוא נמרוד כו', הוא אברהם כו', כי הוא היינו המקיף בחי' כתר, ויש בחי' זו בקליפה כמו הגורל דהמן ג"כ בחי' עומק רע שלמעלה מהשכל, וכן בקדושה אית רצון שלמעלה מהשכל וזהו הוא אברהם כו' הוא משה ואהרן שהאיר בהם הכתר של הנשמה, ובבחי' זו נסתפק ריב"ז כו', והוא ג"כ ענין מן שנאמר בו מן הוא, והיינו כמש"ש במד"ר אית לן חד הוא דטבא מכולהו הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו שמדת רחמיו לעולם, כי ה"פ הוא לטובה הן מסט' דימינא כו', אבל הוא ה' אלקינו חד ולא בחושבן ע"ס כלל, ומשם נמשך ה' מנת חלקי כו', והיינו ענין מן הוא כנ"ל, ובס' עמה"מ שט"ז פי"א פי' ענין כי לא ידעו לפי ששרשו מת"ת דלא אתידע, והיינו כמ"ש במ"א בפי' ולא ידע איש את קבורתו לפי שהוא מבחי' שער הנון נתיב לא ידעו עיט ובלק"ת פ' עקב סד"ה ויאכילך את המן אשר לא ידעת כו' שנמשך מבחי' בהמה רבה שלמע' מבחי' אדם, וזהו"ע עומר לגולגולת דפי' בלק"ת מהאריז"ל שנמשך ע"י עמר נקי והיינו ושער רישי' כעמר נקי שהוא בחי' שראשי נמלא טל, וגם עמר נקי הוא צמר הכבשים שנמשך מבחי' כשב השין קודם לבית, זהו בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם כו', עיין בלק"ת פ' אמור בד"ה והניף הכהן אותם ומזה נמשך לגולגולת גלגלת מקיף על השכל כמ"ש ע"פ שאו כו' לגלגלתם והיינו אית רצה"ע ס'.

קיצור. והילוך זה ע"י מן כי יש ב' אכילות חול ושבת חול הוא לברך שיהי' ובטן רשעים תחסר ושבת לשובע נפשו ואכילת דשבת בפנימיותו כמו מן, וכן יש הפרש בין תפלה דחול לתפלה דשבת ושיהי' בחי' אלו זהו ע"י מן, שע"י שרשי נמלא טל וברדת הטל ירד המן פתחי לי אחותי רעייתי בחול יונתי תמתי בשבת, מן יש לנו מנה אחת, ה' מנת חלקי וכוסי לבי ובשרי ירננו, ועי"ז וארשתיך לי, וכענין בשמה יתירה בשבת מחצר הפנימי' הפונה קדים מכתר ומו"ס, ושם טלא דבדולחא שרש מן, ועי"כ נק' גודל ונק' לחם,

כי יש אבירי לב קשה עורף, וכתי' אשר נדר לאביר יעקב והמן הוא לחם אבירים הנ"ל, וזהו מן הוא בחי' הוא למעלה מבחי' אתה ומזה נמשך הוא משה ואהרן כו' כי לא ידעו, נתיב לא ידעו עיט ומזה נמשך עומר לגולגלת ע"י תיקון עמר נקי גלגלתא דחפי' על מוחא רצה"ע כו'.

ה) **והנה** איתא במכילתא* ע"פ והוא כזרע גד לבן, ר"א המודעי אומר כאגדה שמושכת לבו של אדם, הענין ע"פ מ"ש בזח"א ויחי דרל"ד ב' ע"פ האספו ואגידה רזא דחכמתא איהו ובמק"מ שם ג' יסוד ד' מ', והטפה זהו הירך שבין ג' לד' כו', ועמ"ש מזה ע"פ ע"כ לא יאכלו בנ"י את גיד הנשה וא"כ זהו ע"ד ויגש אליו יהודה אחד באחד יגשו, ועיין מענין תמונת הגימ"ל בבה"ז בלק דר"ג בפי' רובע ישראל, ובמאו"א אות ה' סכ"א הגדה בחב' כו', רזא דחכמתא יסוד אבא גהר דנגיד עכ"ל, ועמ"ש מזה סד"ה גד גדוד יגודנו, והיינו כי אגדה זהו פנימי' התורה ואורייתא סתים וגליא וכן ישראל סתים וגליא ולכן ע"י סתים שבתורה יוכל לחבר פנימי' שבישראל אל פנימי' אוא"ס מה שקודב"ה סתים וגליא דהיינו סובב וממלא, והו"ע אהא"ר בכל מאדך למעלה מבחי' בכל נפשך, ואפ"ל שזהו"ע נכנס יין יצא סוד דפי' בד"ה הכלילי סוד היינו אהא"ר והוא מתגלה ע"י שנכנס יינה של תורה, והיינו פנימי' התורה נק' יין וחיצוני' התורה נק' לחם, וע"י פנימי' התורה יצא סוד היינו פנימי' הנשמה שממנה נמשך אהא"ר, ולכן ארז"ל והישר בעיניו תעשה אלו האגדות, שזהו ע"ד מילי דחסידות שהוא כענין לחם אבירים הנ"ל שיהי' בחי' אביר לב בקדושה היינו בכל מאדך בלי גבול וכמ"ש ישר יחזו פנימו, ועמ"ש בד"ה כי תשמע בקול בפי' לעשות הישר בעיני ה', ומזה יובן מ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אכלוהו היום אשר ע"י מן נמשך הכח להיות אתעדל"ת בתפלה ואתעדל"ע ע"י הלכות התורה לפי שהמן הוא מבחי' טל שעז"נ אהי' כטל לישראל, ועמ"ש מזה סד"ה האזינו השמים דרוש הראשון, והמשכה זו זהו ע"י ד' אגדה פנימי' התורה, היינו שמושכת לבו של אדם שיבא לבחי' בכל מאדך כו', ופי' מושכת ע"ד משכני אחריך נרוצה בחבלי אדם אמשכם וזהו גד לבן לבנונית הוא הארת הכתר, ועמ"ש בת"א ס"פ ויצא סד"ה וישכם לבן בבוקר ועי"ז ויעקב הלך לדרכו, ולכן וטעמו כצפיחית בדבש כי ענין ומתוקים מדבש זהו פנימית התורה שעז"נ דבש וחלב תחת לשונך, וחיצוני' התורה נק' לכו לחמו בלחמי כנ"ל, אך א"א לאכול דבש בלי לחם לכן צ"ל ב' הבחי', וענין ועינו כעין הבדולח שעם היותו לבן יש בו קצת גוון אדום זהו ששרשו ממו"ס שבו מלובש גבורה דעתיק וזהו יאי עניותא לישראל כברזא סומקא לסוסי' חיורא כי סוסי' חיורא זהו אותיות שמבחי' ורב חסד בלי גבול, והיינו למעלה ממדריג' כי תרכב על סוסיך דבתר' ותפלה שהם אתעדל"ת ואתעדל"ע שע"י אתעדל"ת, אבל מן הוא מבחי' אותיות שלמעלה מאתעדל"ת, וכו' ענין אותיות אלו בת"א פ' בשלח בד"ה

והנה איתא במכילתא . . ועמש"ל סטעי' ד': ראה גם לעיל ע' תרו.

לסוסתי ברכבי פרעה יעו"ש, וזהו שירד ע"י טל אשר ענין טל רומז ג"כ לבחי' אותיות כמ"ש בסש"ב ח"ב ספ"ה, כי הטל הוא חלקים קטנים היינו ענין התחלקות האותיות רק שהוא בחי' אותיות עליונים מה שאין אתעדל"ת מגעת שם, וזהו"ע סוסי' חיורא, אך לזה צ"ל ברזא סומקא כדי להיות צמצום שלא יומשך רק בקדושה כמו שביקש משה ונפלינו אני ועמך, ועמ"ש כה"ג גבי פורים שמבחי' דקמי' כחשיכה כאורה נמשך ליהודים היתה אורה, וזהו יאי עניותא כי שם אין אתעדל"ת מגעת, ולכן ביקש משה ואתחנן במתנת חנם דוקא, ולכן גם משיח נק' עני רק מ"מ ע"י הביטול שמשים עצמו כשיריים וכעני הוא רק כלי שיומשך האתעדל"ע במתנת חנם, וזהו אהי' כטל לישראל דוקא ועמ"ש בד"ה אשירה לה' כי גאה גאה בפי' משפט וצדקה ביעקב אתה עשית וזהו הברזא סומקא דודי צח ואדום וכענין לשארית נחלתו למי שמשים א"ע כשירים, ולכן ויענך וירעיבך כו' כדי לזכך החומר גופני כי שמנת עבית כו' ועמ"ש בענין הנדרים בד"ה ראשי המטות ועמש"ל ססעי' ד'.

קיצור. שענין מן עכשיו זהו ד' אגדה יחוד ג' עם ד' ע"י יו"ד והיינו פנימי' התורה שעי"ז מעורר גילוי הפנימי' של הנשמה ע"ד נכנס יין יצא סוד, והישר בעיניו תעשה אלו האגדות מילי דחסידות ישר יחזו פנימו, וזהו האתעדל"ע הנותן כח שיהי' אתעדל"ת ואתעדל"ע שע"י מושכת לבו של אדם, משכני אחריך נרוצה, וענין גד ולבן כענין וישכם לבן בבוקר ועי"ז ויעקב הלך לדרכו, ועינו כעין הבדולח דגוונא סומקא אתחזי בי' שצ"ל ברזא סומקא לסוסי' חיורא בכדי שיהי' ליהודים היתה אורה דודי צח ואדום, וזהו ע"י עניותא ויענך וירעיבך ויאכילך את המן.

ו) והנה במן בת"א דק"ט ע"א, שטה הנשמה, שטה מקטני * קטנות, כאלו מקבל שפעו רק ע"י שרו של עולם הנק' נער שהוא בחי' קטנות וכדלקמן ועז"נ אי לך ארץ שמלכך נער היינו שרו של עולם, אלא שמלכך בן חורין דא קודב"ה, ר"ל שנמשך ההשפעה מהקב"ה ע"י מדרגות ומדות עליונות שלמעלה מבחי' נער, ועז"א במכילתא שם מי שברא יומו ברא פרנסתו, וזהו ע"י הילך בתורתי.

שטה נקבות *, וכמ"ש מזה בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי ברכבי, וכמו.

שטה צ"ל דבר יום ביומו *, קיצור. במן נאמר דבר יום ביומו וזהו הנסיון במן כי ההילוך בתורה היפך מבחי' קטני אמנה המקבלים רק מבחי' נער כי התורה הוא בן חורין שמקבל מבחי' אוא"ס ב"ה המלובש באצי' שמשם מתחדש השפע דבר יום ביומו, וזהו נותן התורה לשון הוה, כי הוא למעלה מהזמן ואין שייך המשכה מהיום שתחת הזמן על יומא אחרא, אלא כל יומא מקבל מלמעלה מהזמן ולכן המן לפי ששרשו מטל העליון לא הי'

שטה מקטני : שם : ודואג.
שטה נקבות : שם : זכרים.
שטה צ"ל דבר יום ביומו : שם : שלמעלה מהזמן.

באפשרי רק דבר יום ביומו כו׳, והליכה בתורה צ״ל באופן זה בכ״י יהיו בעיניך כחדשים בהתבוננות שבתפלה שהוא הילוך ממטה למעלה, וכן בהילוך שמלמעלמ״ט נותן התורה לשון הזה שבכ״י כו׳.

ז) **וזהו** היום לא, בשטה צ״ל *.

שטה שחוזר למקורו (היינו עליית ז״א לג״ר, ועמ״ש בד״ה את שבתותי תשמרו), אלא.

שטה עונג * (וע׳ זח״א ויחי דרמ״ו א׳ ע״פ מאשר שמנה לחמו, ושם דרלה״ב ובפ׳ בראשית דמ״ז ע״ב, וכן במן נאמר כטעם לשד השמן, בפ׳ בהעלותך) אבל.

שטה אחרונה אבל בשבת * לא נאמר במע״ב ויהי ערב ויהי בקר יום השביעי כמו שנאמר ביום הששי ושאר הימים כי גם ליל שבת מדריגתו גבוה יותר הרבה והרי שבת לילו כיומו לכל דבר, ולכן לא שייך בו רסיסי לילה, וזהו אכלוהו היום, בעמוד ביום שטה א׳.

שטה מחיצוני׳ *, והשרים. והם מקבלים מבחי׳ נער שרו של עולם והוא מקבל מבחי׳ דבר ה׳ ורוח פיו ית׳, משא״כ.

שטה שהוא, וצמצומים למעלה. שטה בשבת *, הנ״ל. **קיצור.** ולכן בשבת לא ירד המן כי הנה עולם ו״ק מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום, וכן בימים ששת ימי המעשה ושבת העליי׳ בפנימי׳ הוא בלמעלה מבחי׳ עולם ומבחי׳ זמן, ע׳ בד״ה לשארית נחלתו גבי תשובה קדמה לעולם, ובד״ה האזינו השמים דרוש הא׳, ושם פרק * והנה ירידת מן משרשו לעולם זהו ע״י בחי׳ רסיסי לילה שערות וצמצומים ע״ד בצאתך משעיר, אבל בשבת הוא בחי׳ שלמעלה מרסיסי הנ״ל, שלפיכך לא נאמר ביום הז׳ ויהי ערב ויהי בקר, כמ״ש הענין הרמ״ז ר״פ בא, ולכן נאמר גם על סעודת הלילה אכלוהו היום, וע״כ היום לא תמצאוהו בשדה שא״א לו לירד בגשמי בבחי׳ עולם כ״א אז מתגלה למעלה ברוחני׳ וכן בפנימי׳ בנפש כו׳ שלא ע״י צמצומים כו׳.

ח) **ובזה** יתורץ הקושי׳ דאומר במכילתא היום לא תמצאוהו אבל אתם מוצאים אותו לע״ל דק׳ הלא לע״ל הוא יום שכולו שבת וא״כ מ״ש משבת דעכשיו שלא ירד בו המן, ויתורץ בשני אופנים הא׳ עפמש״ל שהמן יש בו

בשטה צ״ל: שם: שלמעלה מהזמן.
שטה עונג: שם: אכלוהו.
שטה אחרונה אבל בשבת: שם: והיינו בחי׳.
שטה מחיצוני׳: שם: נמשכים למטה.
שטה בשבת: שם דף סה, ד: צמצומים הנ״ל.
*) חסר בכת״י ציון הפרק (וראה שם פ״ג).

ב׳ בחי׳ הא׳ כמו שהוא בשרשו למעלה ברוחניות שבחי׳ זו מתגלה בשבת דוקא, הב׳ כמו שירד למטה בגשמי׳ ע״י רסיסי לילה כנ״ל, ועיין מזה בעה״ק ח״ב פמ״ב האריך בענין המן, ובפי׳ ויענך וירעיבך ויאכילך את המן למען הודיעך כו׳, והביאו השל״ה דכ״א, והיוצא מדבריו שיש במן ג״כ ב׳ בחי׳ א׳ הרוחני׳ שבו שהוא מוצא פי ה׳ קודם שנתגשם וירד למטה וממנו הי׳ ניזון משה בהר ארבעים יום, וזהו ג״כ ענין עוה״ב שצדיקים נהנים מזיו השכינה, והב׳ אחר שהאור נתגשם ונעשה מן, וזהו מזון דור דיעה דור המדבר הביאו השל״ה דכ״ג א׳, והוא מבואר ג״כ בציוני פ׳ בשלח בד״ה הנני ממטיר ופי׳ בזה פלוגתא דרע״ק ורי״ש פב״ת דיומא, דרע״ק אומר לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת ניזונין בו, היינו זיו השכינה קודם שמתגשם להיות מן כו׳, ורי״ש תפס עליו שזו הבחי׳ אינו נק׳ לחם, ואי״כ לפ״ז יתורץ הקושיא מה שמוצאי׳ אותו לע״ל ביום שכולו שבת, דמה שא״א למן לירד בשבת זהו הבחי׳ הב׳ מה שנתגשם ונעשה מן ולחם גשמי שהגוף יהי׳ ניזון ממנו, ומוכרח לירד דרך מעבר ע״י מט״ט, כמ״ש ביר״ק בפי׳ הנני ממטיר בבחי׳ זו א״א להיות בשבת שאז שער החצר הפנימי׳ יפתח בחי׳ אצי׳ כו׳ ע״כ א״א שבחי׳ הפנימי׳ ירד ויתגשם, אבל לע״ל ליום שכולו שבת שאין בו אכילה ושתיה גשמי׳ כ״א יזונו מזיו השכינה שהוא יסוד המן כנ״ל, בחי׳ זו ימצאוהו לע״ל דוקא, וכן מצאתי בהמפרש במכילתא פ׳ בשלח פ״ה ח״ל אבל לעה״ב אתם מוצאים אותו, פי׳ שעוה״ב הוא יום שכולו שבת, ואעפ״כ ירד המן כענין שאמר בחגיגה שחקים טוחנין מן לצדיקים לע״ל, והרמב״ן פי׳ שיהנו מזיו השכינה או מיסוד המ״ן עכ״ל. וביאור הענין יובן עפמ״ש באג״ה סי׳ ט״ו ד״ה להבין משל ומליצה גבי וגם נר״ה נק׳ שחקים וריחיים ששוחקים מן לצדיקים כו׳ ע״ש ותבין ועוד י״ל באופן אחר שגם מקודם המדריגה שאין בו לא אכילה ולא שתיה כו׳ יהי׳ ירידת המן, והגם כי עכשיו לא יוכל לירד המן בגשמיות בשבת, עכ״ז לע״ל ליום שכולו שבת יוכל לירד, והוא כי הטעם שכל השפעות יורדים בשבת הוא כמ״ש במד״ר לפי שאין לפניו חילוק רשויות וזה לגבי ההשפעה חיצוני׳, אבל לגבי השפעה הפנימי׳ הרי אין דומה הגילוי שבבריאה ליצי׳ כו׳, וכמ״ש מזה בד״ה למנצח על השמינית הנ״ל ובת״א בסופו בביאור לבסומי בפוריא דרוש השני, ולע״ל יהי׳ הגילוי בפנימי׳ ג״כ למטה כמו למעלה, כמ״ש בת״א יתרו בביאור על זכור ושמור בדבור אחד, לכן יוכל מן לירד ג״כ בשבת אף בגשמיות ממש.

ועתה נבוא לענין ג׳ סעודות דשבת הנה הבחיי* פ׳ בשלח במקומו סעודת הלילה נגד שמור בואי כלה, סעודת שחרית זכור ונק׳ קדושה רבה, כמו אה״ר ביום ואה״ע בלילה סעודה שלישי׳ לראשי׳ הראשי׳ כו׳, ועליו נאמר היום לא תמצאוהו כי מלת לא כמו אין

הבחיי . . נצא השדה: ראה גם לעיל ע׳ תרג.

כי החכמה מאין תמצא עכת"ד. והנה מ"ש בסעודה ג' זהר"ע זכור ושמור בדבור א' נאמרו דפי' בת"א ששם גבי הכתר שמור וזכור שוין בהשוואה אחת ממש, וזהו היום לא תמצאוהו כי עכשיו נק' אין שאינו מושג. אבל לע"ל תמצאוהו שאז יהי' גילוי הכתר סוכ"ע, וגם לפמש"ל דמן נמשך מבחי' הוא. ולע"ל נאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה שמה שעכשיו נק' הוא היינו סוכ"ע בחי' העלם הוא דא עתיקא יומשך לע"ל בבחי' זה היינו בבחי' גילוי ולכן ג"כ לע"ל תמצאוהו. ומזה יובן דדוקא בסעודה ג' יוצאים במיני תרגימא ע"ד ואיך לא אשא להם פנים והם מדקדקים על עצמם כזית שנת' בלק"ת פ' נשא. ובשם אדמו"ר נ"ע כי ג"פ היום הא' נגד בי"ע, כי הנה היכלות דבי"ע נק' לילה כמ"ש במ"א. אך בשבת הם בחי' יום, ועיין בהרמ"ז פ' בא שלכן לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר ביום הז' לפי שביזה"ש לא הי' בו לילה. והיום הב' נגד אצי', וזהו כי שבת היום לה'. והיום הג' נגד א"ס כו' דהיינו בבחי' כתר, וזהו היום לא תמצאוהו. וזהו ג"כ ענין ג' סעודות דשבת. והנה בזה י"ל דהא ק' מ"ש אכלוהו היום הלא בכל הימים היו אוכלים אותו. אלא הענין כי אכלוהו היום קאי על סעוד' דליל שבת שהרי משלשה היום למדו ג"ס, וא"כ איך אמר על סעודה זו אכלהו היום דמשמע בחי' יום. אלא משום דאכילה דשבת גבהה במדרגה מאכילה דחול שהוא בחי' וקראת לשבת ענג ר"ת עדן נהר גן ולכן גם סעודה דלילה נק' בחי' אכלוהו היום והבירור נק' ע"ש לילה ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו'. משא"כ בשבת בורר אסור. ולכן בלילה דשבת לא ירד מן שהי' יורד בבחי' שראשי נמלא טל ע"י קווצותיו רסיסי לילה. משא"כ בבחי' לילה דשבת שהוא בחי' יום. ומענין שדה עמ"ש ע"פ והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה בת"א פ' וישב ובד"ה ראה ריח בני כריח שדה, ועמ"ש בפי' וכל שיח השדה בהגהות לד"ה תכלילי. וע"פ ויצא יצחק לשוח בשדה ונתתי עשב בשדך, עיניך בשדה אשר יקצרון, לכה דודי נצא השדה. וז"ל התולע"י * בשער שבת סי' כ', ודע כי הטל העליון והאור הגדול יורד מראשו של הקב"ה לשדה של תפוחי' ג"פ בשבת, והם סוד סעודות המלך, ע"כ ציונו חז"ל לסעוד ג' סעודות בשבת כדוגמא עליונה כו'. סעודת הלילה כו' סוד הכלה כו' סעודת הבוקר למלך סוד קו האמצעי וסעודת המנחה לעת"י כו'. וסי' לשלש סעודות אלו וקראת לשבת ענג ר"ת עדן היינו עת"י נהר סוד החתן גן סוד הכלה כו' עכ"ל. ולפי"ז צ"ל אמאי היום לא תמצאוהו בשדה כיון שנמשך הטל לשדה של תפוחים, וצ"ל דפי' אתם לא תמצאוהו בשדה כי שיומשך מחק"ת למטה צ"ל ע"י רסיסי לילה, משא"כ בשבת שגם הלילה בחי' היום כו' כנ"ל. ועמ"ש סד"ה לבאר ענין יוהכ"פ בענין שבת שבתון הוא לכם וז"ל והגם דשבת נק' ג"כ שבת שבתון כו'. אבל כאן נאמר לכם כו' במקור נש"י עכ"ל. נמצא דוקא ביוהכ"פ מאיר שבת שבתון שהוא עת"י במקור נש"י. משא"כ בשבת אין מאיר בחי' זו ממש במקור

וז"ל התולע"י . . מ"ש מזה: **ראה גם לעיל ע' תרג.**

נש״י כי עליית המל׳ עד אבא, וזהו היום לא תמצאוהו בשדה כו׳, והנה לפי׳ הנ״ל דהסעוד׳ ג׳ לעת״י, א״כ ביו״ט שאין בו ס״ג ע״כ צ״ל שאז אין גילוי עת״י ממש, וצ״ל מהו ההפרש בין שבת הנק׳ קדש ובין יו״ט שנק׳ מקרא קדש, ועיין בלק״ת בד״ה מצה זו מ״ש מזה, וזהו ע״פ קבלת הראשונים אך בכתבי האריז״ל משמע דסעודת שחרית הוא סעודתא דעת״י, אך לפי מה שביאר דבריו אדמו״ר נ״ע א״ש, ע׳ בסדור דרוש ג׳ סעודות, ובד״ה את שבתותי תשמרו דתק״ע שלא נדפס משמע דבחי׳ מנחה דשבת זהו״ע התגלות עת״י ונק׳ מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו׳.

קיצור. היום לא תמצאוהו אבל אתם מוצאים אותו לע״ל, י״ל הרוחני׳ של המן ע״ד שחקים שבו טחנין מן לצדיקים, או משום שלע״ל יזדכך עולם גשמי ג״כ שיהי׳ הגילוי למטה כמו למעלה כמ״ש סד״ה כי ההרים ימושו. ענין לא תמצאוהו לא הוא בחי׳ אין שזהו המאיר בס״ג בחי׳ נחלת יעקב עת רצון, וזהו ג״כ ענין ל״ת שהם בבחי׳ לא גבוהים ממ״ע וע״ד ולא נתכנו עלילות ולא צר, ועיין מזה בד״ה פקודי ובד״ה שימני כחותם וסד״ה לבסומי הא׳ וזהו לא תמצאוהו שתמצאו הארה מבחי׳ אין שלפעמים לא בא׳ משמש כמו לו בוי״ו כמ״ש במשנה ספ״ה דסוטה ע״פ לו איחל רק שמ״מ ההארה בבחי׳ מקיף וזהו ע״ד והחכמה מאין תמצא, אך לע״ל אתם מוצאים אותו בבחי׳ גילוי ע״ד ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו׳ ועמ״ש ע״פ רני עקרה לא ילדה בישעי׳ נ״ד שהלידה יומשך מבחי׳ לא ע״ד האדם אין היינו אדם מבחי׳ אין וזהו אשה כי תזריע וילדה זכר כו׳.

ט) **ועכ״ז** יובן מאמר המד״ר אמור פכ״ח א״ר ברכיה אמר הקב״ה לך אמור לישראל כשהיתי נותן לכם את המן הייתי נותן עומר לכא״א מכם הה״ד עומר לגולגולת ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר אין לי אלא עומר א׳ מכולכם ולא עוד אלא של שעורים, לפיכך משה מזהיר את ישראל כו׳ והבאתם את עומר עכ״ל. דלכאורה א״מ מהו ענין עומר לגולגולת של מן לעומר של שעורים. ויש להק״ת המד״ר קדושים פכ״ה גבי או מי נתן לשכוי בינה כו׳ הדא תרנגולתא כד אפרוחיא דקיקין מכנשא להון כו׳ וכד אינון רביה כו׳ כך כשהיו ישראל במדבר מ׳ שנה היה המן יורד והבאר עולה כו׳ כיון שנכנסו ישראל * אמ״ל משה כו׳ כי תבואו לארץ כו׳ ונטעתם כל עץ מאכל, והיינו שבמדבר נהג עמהם באתעדל״ע בלי אתעדל״ת כידוע בענין ופסח ה׳ על הפסח שהי׳ ההתחלה מלמעלמ״ט אבל כי תבואו אל הארץ צ״ל באתעדל״ת אתעדל״ע שז״ע ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וצ״ל ואד יעלה מן הארץ אזי והשקה והיינו המשל מהשכוי שכאשר האפרוחים גדולים א״ל זיל עדור בעצמך כו׳ וזהו ונטעתם כל עץ היא התורה שנק׳ ע״ח היא כמ״ש במד״ר תחלת פכ״ה ועד״ז הוא ג״כ המד״ר דפ׳ אמור פכ״ח כשהיתי נותן לכם את המן באתעדל״ע מצ״ע הייתי נותן

---

*) במד״ר שם: כיון שנכנסו ישראל לארץ.

כפי כחו עומר לגולגולת, ועכשיו שצ"ל אתעדל"ת שזהו"ע העומר שעורים אינו מבקש אלא לפי כחו עומר א' לכולכם כי הנה מבואר למעלה דענין ירידת המן לישראל הי' ליתן להם כח ועת להתהליכה בתורה כמ"ש למען אנסנו הילך בתורתי, וכמ"כ ענין עומר שעורים הוא הכנה לקבלת התורה שבחג השבועות יום מתן תורתינו, כמ"ש וספרתם לכם כו' מיום הביאכם כו' שבע שבתות תמימות ואזי אח"כ ביום הנ"ן הוא יום מ"ת וכמ"ש הענין בד"ה וספרתם בפ' אמור כי יצי"מ ביום א' של פסח עיקרו לנה"א והוא בחי' רצוא אבל כדי שיהי' המשכת התורה למטה שהוא בחי' שוב זה א"א כ"א ע"י בירור נה"ב ג"כ והיינו ע"י הקרבת העומר שעורים דוקא שהוא מאכל בהמה שעור ה' שממנו נמשך החיות לפני שור כו' שמשם שרש נה"ב כו', נמצא העומר שעורים זהו הכנה שיוכל להיות מ"ת כו' לכן יש לו התדמות לענין עומר של מן שהוא ג"כ כדי שיוכלו לילך בארחות התורה, אך עכ"ז אינם שוים כלל כי המן זהו אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ועומר שעורים הוא להיפך היינו אתעדל"ת לעורר אתעדל"ע ועל זה אומר שהאתעדל"ע של עומר מן הוא מבחי' גבוה מאד והאתעדל"ת שמבקש מהם הוא דבר קל מילתא זוטרתי וכמשי"ת דהנה מבואר בד"ה ויאכילך את המן ענין בהמה ואדם, בהמה זהו בחי' אה"ע וכן בירור נה"ב כנ"ל, ואדם זהו תורה רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, ויש עוד בחי' בהמה רבה שלמעלה מבחי' אדם דהיינו אה"ר שלמעלה מהשכל ח"ע מן יעו"ש והיינו כמש"ל ס"ד בענין שנק' לחם אבירים בחי' אבירי לב רעו"ד שלמעלה מהשכל כו', נמצא בחי' מן הי' המשכה ממקום עליון מבחי' בהמה רבה מל' דא"ק והוא עומר לגלגולת לבא לבחי' גלגלתא הוא הרצון שלמעלה מהשכל וזה הי' ביצי"מ, אבל עתה צ"ל אתעדל"ת לקבלת התורה וכמו בפורים וקבל היהודים את אשר החלו כו' שבמ"ת נק' רק החלו לפי שהי' ע"י אתעדל"ע לבד ובפורים וקבל ע"י אתעדל"ת שמסרו נפשם על התורה כו', ולכן עד"ז צ"ל ג"כ עומר שעורים בירור נה"ב שיהי' אח"כ מ"ת, והוא מבחי' מאכל בהמה שלמטה מבחי' אדם דהיינו חיות המרכבה שמקבלים מבחי' שעור ה' מ' דאצי' משא"כ עומר לגולגולת מן נמשך מבחי' מל' דא"ק בהמה רבה כנ"ל וג"ז הוא עומר א' מכל ישראל והיינו עכ"פ המדות שלמטה מהשכל ולא כמו בהמה רבה שהם המדות שלמעלה מהשכל אלא ענין עומר שיעור ה' הוא ע"י התבוננות בבחי' בה' בראם עלמא דאתגליא לכן נק' ראשית קצירכם מזה יבוא לברר נה"ב כו' וכמ"ש בד"ה בכ"ה בכסליו שהתפעלות נה"ב נמשך מבחי' בשכמל"ו שזה"ע בה' בראם הוא בחי' מל' לכן ע"י ענין עומר שעורים יבא בירור נה"ב, משא"כ בחי' מן עיקרו מזון נה"א בחי' לחם אבירים כו' וכן בק"ש למס"נ באחד זהו מס"נ של נה"א שלמעלה מבחי' בשכמל"ו כמש"ש בד"ה בכ"ה בכסליו הנ"ל, וכענין זה הוא יום א' דפסח ליתן כח להנה"א מיכלא דמהימנותא, וזהו ע"ד מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה כו' שהוא מילתא זוטרתי כמ"כ זהו ענין העומר שעורים כו' כי מן לחם מן השמים גבוה הרבה אף מבחי' חטה שהוא ג"כ לחם מן הארץ רק

שהיא חטה כו׳ והוא אינו מבקש רק שעורים שגם פחותה מן החטים כו׳ דשעורה זהו השגה בעלמא דאתגלייא מלכותך מכ״ע וזהו מאכל בהמה פנ״א פנ״ש כו׳ משא״כ חטה כ״ב אתוון דאורייתא מאכל אדם עה״ד חטה היתה הרי עי״ז נמשך דעת יותר מבחי׳ שעורה כו׳ והוא ההשגה בבחי׳ קודש ז״א כו׳ ועכ״ז לחם מן השמים גבוה הרבה יותר ועי״כ הוא נתן להם מבחי׳ גבוה ואינו מבקש מהם כ״א מבחי׳ היותר קל חוטרא כו׳. ואפ״ל ז״ע ג׳ בחי׳ אותיות אתוון זעירין עד״ז הו״ע שעורה שעוד ה׳ בה׳ בראם ה׳ זעירא. א״ב זהו חטה כ״ב אתוון דאורייתא. מן הנמשך ע״י טל זהו מבחי׳ פום ממלל רברבן אתוון רברבין כו׳. ועמ״ש ע״פ את חהמ״צ תשמור למועד חדש האביב וכתיב כי השעורה אביב. אביב אב י״ב בחי׳ כי אתה אבינו י״ב שבטים כו׳ והשעורה היא קודמת לכל התבאות ונק׳ ראשית תבואתה תבואת ה׳ בזח״א רכ״ו ב׳. וצ״ל ההתחלה כסדר מלמטלמ״ע דאל״כ ה״ז כענין גזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניו׳ לא מסרו לו בהי עייל.

קיצור מן גוף הדרוש שבת״א. (א) ענין הילך בתורתי אותיות התורה הם המשכות כי הנה החז על ארץ הארה דהארה והמשכה זו ע״י כי וירם קרן לעמו דכשם שא״א לעולם בלי רחות ו״ק שרש בחי׳ מקום כך א״א כו׳ כי ששה משמותם כו׳ עד שנמשכים ס״ר נשמות והם ס״ר אותיות התורה המשכות מסובב לממלא חהו עוסקים בבנינו כו׳ חהו בצאתך משעיר כו׳ שערות הם אותיות שעי״ז נמשך מסובב לממלא.

(ב) **אך** כדי להיות המשכה זו צ״ל תחלה העלאה בחי׳ אתכפייא וביטול רצון שלכך לא ניתנה התורה למלאכים ח״ע התפלה לאשתאבא כו׳ ולכן נקרא׳ אכילה אכלתי יערי כו׳ בירור כו׳ ועי״ז ההמשכה חהו נותן התורה חהו הילך בתורתי העלאה והמשכה (ועמ״ש בד״ה מהלכים כו׳).

(ג) **וענין** שייכות המן לבחי׳ הליכה זו יובן בהקדים כי כל הנ״ל זהו אכילה דחול וכן תפלה דחול שהוא לברר כו׳ ונדחה הפסולת וע״ז מבקשים בשמ״ע סלח לנו. אבל בשבת אז תתענג מה שאין בבחי׳ זו פסולת ואין שייך בירור חהו ג״כ ענין המן שלא הי׳ בו פסולת והוא מבחי׳ טל אתעדל״ע שלמעלה מאתעדל״ת ומזה נמשך הכח להיות הילך בתורתי אתערותא דלתתא ואתעדל״ע ולהיות בחי׳ תפלה דחול ודשבת כו׳.

(ד) **וענין** הנסיון במן כי ההליכה בתורה הפך מבחי׳ דואג אלמחר כי מא״ס ב״ה מתחדש דבר יום ביומו נותן התורה ל׳ הוה כי הוא למעלה מהזמן ואין שייך המשכה מהיום שתחת הזמן איומא אחרא אלא כל יום מקבל מלמעלה מהזמן ולכן המן לפי ששרשו מטל העליון לכן לא הי׳ באפשרי רק דבר יום ביומו כו׳ וההליכה בתורה צ״ל באופן זה בכי״ו יהי׳ בעיניך כחדשים בהתבוננות שבתפלה שהוא הילוך מלמטה למעלה וכן בהילוך שמלמעלמ״ט נותן התורה ל׳ הוה שבכי״ו כו׳.

(ה) **ולכן** בשבת לא ירד המן כי הנה עולם ר״ק מעומ״ט מרם צר״ד וכן בימים ששת ימי המעשה ושבת עליי׳ בלמעלה מבחי׳ עולם ומבחי׳ זמן וירידת המן בבחי׳ עולם זהו ע״י בחי׳ רסיסי לילה שערות צמצומים ע״ד בצאתך משעיר אבל שבת הוא בחי׳ אכלוהו היום שלכך לא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר יום השביעי כו׳ שהי׳ יום בלי לילה כמ״ש הרמ״ז ר״פ בא ע״כ לא תמצאוהו בשדה כו׳ כ״א אז מתגלה למעלה ברחתניות וכן בפנימי׳ בנפש כו׳ שלא ע״י צמצומים כו׳ חהו ברכו במן כו׳, משא״כ שאר השפעות שהם מחיצוני׳ אין שינוי גם בשבת. ועיין מ״ש בד״ה למנצח על השמינית.

מזה יובן ענין שבת אותיות תשב כי גם תשובה קדמה לעולם כי עולם שרשו מר״ק חהו עולם חסד יבנה משם שרש העולם מקום חמן לכן מקום ו״ק וכן זמן ו׳ ימי המעשה, משא״כ שבת יומא שביעאה בחי׳ בינה שלמעלה מבחי׳ עולם חמן כו׳ חהו ג״כ ענין תשובה כמ״ש במ״א.

ועתה נבא להבין ולהעיר מ״ש בתר״א אך הנה זאת התורה היא בחי׳ אותיות כו׳ עד וכל נשמה יש לה אות אחת בתורה שהוא המשכת אותו אות. הלא העולמות נבראו ע״י אותיות דע״מ ומה צורך להמשכת אותיות התורה. והענין כמ״ש במ״א ע״פ הזח״א נ״ט ב׳ גבי מ״ט בגין דנטרין ברית דעלמא אתקיים עלי׳ דהיינו שבחי׳ מל׳ שהן צירופי׳ אותיות הדבור שמקבלת מבחי׳ יסוד כמ״ש וצדיק יסוד עולם, והענין י״ל עדמ״ש בזח״א קנ״ז סע״ב ע״פ לכן ישכב עמך שכיבה איהי בכל אתר תיקונא דנוק׳ לגבי דכורא לאעלא בה ציורא דאתוון כולהו ודא איהו ישכב יש כ״ב יש דא איהו עלמא עילאה, כ״ב רזא דאורייתא טמירא דאתער לגבה כ״ב אתוון כו׳, ואפ״ל ע״ד מ״ש בד״ה לסוסתי בת״א ח״ל והנה יש ב׳ מיני אותיות אותיות זכרים ואותיות נקבות, אותיות נקבות היינו ההעלאה שממטלמ״ע ע״י האותיות הנ״ל באתעדל״ת ועי״ז באתעדל״ת אתעדל״ע כי רוח אמשיך רוח ואייתי רוח * המשכה מלמעלמ״ט מבחי׳ סובב שהוא בל״ג דלמת״ב למעלה מהשגה להיות בחי׳ גילוי למטה ע״י אותיות זכרים והיינו באותיות התורה להיות את השמים ואת הארץ אני מלא ממש עכ״ל, ושם בד״ה וה׳ הולך לפניהם יומם כתב עוד בזה כי הנה עולמות התחתונים נק׳ ב׳ נוק׳ בחי׳ מקבל כו׳, והנה מל׳ דאצילות מתלבשת בבי״ע שהיא מדרגה התחתונה אזי תמיד היא עולה להתעורר למעלה כו׳ ועי״ז נעשה ממילא אתעדל״ע כו׳ ח״ע אותיות נקבות ואותיות זכרים, ומזה מובן ענין לכן ישכב עמך יש כב היינו המשכת אתעדל״ע אותיות מבחי׳ סוכ״ע הנק׳ אותיות זכרים להאיר בבחי׳ מל׳ והיינו לאעלאה בה ציורא דאתוון ר״ל המשכת אותיות זכרים כו׳, וי״ל עוד בענין אותיות נקבות ואותיות דזכרים שהם אותיות דב״ן ואותיות דמ״ה והוא ע״פ המבואר בביאור ע״פ ותחת רגליו וז״ל הנה ידוע שמ״ה מברר וב״ן מתברר כו׳, ע׳ בהביאור ע״פ מי מנה, מ״ה הוא בחי׳ הביטול בעצם וב״ן הוא בחי׳ ביטול היש (וע׳ מזה

ואייתי רוח: בתו״א שם נוסף (כי דרכו של איש לחזור אחר אשה).

בסדור בדרוש בהמ"ז בענין ברכה והודאה) ומחנה מיכאל אהבה בבחי' יש להיות בבחי' ביטול בעצם (ר"ל זהו בירור ב"ן וע' בד"ה ואלה שמות בענין מיכאל עומד ומקריב נשמות הצדיקים כו') ויש לב' בחי', בחי' מ"ה ובחי' ב"ן, דבר המביאן לידי גילוי, ש' מ"ה ושם ב"ן הוא בחי' אותיות המביא לידי גילוי ביטול בעצם או ביטול היש עכ"ל, ור"ל השמות הם האותיות והם בחי' כלים להאורות דמ"ה וב"ן שהאותיות הם בחי' כלים ואו"כ י"ל אותיות נקבות הם אותיות דשם ב"ן שהם שרש התהוות בי"ע להיות יש וביטול היש, ואותיות דמ"ה הממשיכים הביטול בעצם נק' אותיות זכרים המשכות מבחי' סוכ"ע וע' בד"ה ביאור ע"פ את קרבני לחמי ס"ב שבחי' מה הוא בחי' מקיף לגבי ב"ן כו' ששרש מ"ה הוא ממצחא דא"ק בחי' רצון כו' ע"ש משם מובן דאותיות דשם מ"ה זהו המשכה מבחי' סוכ"ע מבחי' המקיף משא"כ אותיות דשם ב"ן כו' וע' בד"ה וארשתיך לי בענין חצר ובית ושניהם מאבנים שהם בחי' אותיות וע' בדרוש המלוים בענין ש' מ"ה שהוא במילוי אלפין ושם ב"ן מילוי ההי"ן כו', ועוד יובן ע"ד ענין חותם שקוע וחותם בולט המבואר בסדור ובלק"ת בד"ה שמני כחותם, וע"ע בבה"ז ויקרא בענין אתוון תתאין ואתוון עילאין וע' במא"א א' נ"ב אות נק' היסוד כי הוא אות ברית קדש נשמע דהמשכת האותיות עליונים במל' זהו ע"י שיהי' בבחי' צדיק ע"י דנטרין ברית כמ"ש בזהר ר"פ נח הנ"ל, ואותיות רברבין ביסוד בינה (ר"ל הם המשכות מבחי' ע"ק סוכ"ע המאיר בבינה וע"ש אות פ' ס"ב בענין פום ממלל רברבין) ואותיות בינונים ביסוד ז"א ואותיות קטנים ביסוד דמל' עכ"ל וח"ע בהבראם ה' זעירא וע' בד"ה בכ"ה בכסלו בענין ושם הקטנה רחל ה' קטנה ויש להעיר לענין ג' בחי' אותיות רברבן בינונים קטנים כמ"ש בפתח אליהו בענין חד אריך וחד קציר וחד בינוני כו' ונת' במ"א, ועכ"פ מכ"ז יש לבאר מ"ש בתו"א כאן בענין אותיות התורה שבהם וע"י קיום העולם שע"י נמשך האור והחיות בע"מ כי הע"מ שהן מבחי' אותיות הדיבור שהוא במל' הם מבחי' שם ב"ן ונז' בהן רק שם אלקים אבל אותיות התורה הם מבחי' שם מ"ה שהוא המשכת אא"ס ב"ה הסוכ"ע, ועמ"ש בד"ה ואתא מרבבות קדש שההמשכה שע"י התורה באה מרבבות קדש שלמעלה מבחי' חיות העולמות שעז"נ ויהיו חיי שרה מטרוניתא מבחי' מאה כו', אמנם י"ל ואתא זהו מל' אותיות כמש"ש בהביאור ע"פ תורה צוה רפ"ב, וא"כ המכוון שבחי' האותיות הנמשכים בתורה שרשם בא מבחי' רבבות קדש ע"ד אתוון רברבין ולמעלה מעלה ממדריגת חיי שרה שהם האותיות של חיות העולמות כנ"ל, ולכן ע"י עסק התורה מקיים עלמא כמ"ש במד"ר בשה"ש ע"פ ונשמחה בך בכ"ב אותיות התורה כו', גם כמ"ש בד"ה וספרתם לכם דחה"ש בענין שעורה וחטה שעור ה' בחי' בה' בראם דנק' עדיין מאכל בהמה פנ"א פנ"ש י"ב בקר כו' ע"ש פ"א ופ"ב, אכן אותיות התורה נקרא חטה לכו לחמו בלחמי מאכל אדם כו' ע"ש, נמצא מכ"ז מובן איך שע"י ס"ר נשמות שהם כנגד ס"ר אותיות התורה שכ"א ממשיך אות שלו מאותיות התורה שהם המשכות מבחי' סוכ"ע ומבחי' רבבות קדש ע"י"ז מקיימים

עלמא הנמשך מבחי' אותיות דעש"מ שמבחי' ממכ"ע ע"ד ותקם את דבריך כי צדיק אתה, צי"ע כו', עמ"ש עוד מענין אותיות בד"ה יביאו לבוש מל' בענין וסוס כו', ובד"ה וקבל היהדים.

קיצור. ענין שע"י התורה מקיים עלמא ע"ד דנטרי ברית דעלמא אתקיים עלייהו, ממשיך בה כ"ב אותיות, (וע' במא"א כ' ב' כוכב נק' היסוד שממשיך כ"ו היינו שם הוי' וכ"ב היינו כ"ב אותיות, וע' מזה ברע"מ כי תצא רפ"א סע"ב, וזהו ארבה את זרעך ככוכבי השמים, ואפ"ל פי' כוכב כו' זהו האור היינו שם הוי' כמ"ש ה' אורי כ"ב אותיות זהו הכלי לכן יש מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם כנגד כ"ו כ"ב הנ"ל, וכן הי' מ"ח קרשים במשכן מ"ח נביאים, ועזח"א קכ"ה א' ובהרמ"ז שם באופן אחר), ישכב יש להנחיל אוהבי יש, כ"ב היינו כ"ב אותיות ענין לסוסתי סוסין נוקבין הם אותיות נקבות וסוסין דוכרין הם אותיות זכרים, מל' המחי' בי"ע נק' נוקבי' בחי' מקבל וההיכלות דבריאה נק' בתולות אחריה, ואותיות זכרים משפיעים והו המשכה מבחי' סוכ"ע (עמ"ש ע"פ אתה ה' לבדך את עשית את השמים, אתה הא' בה' ל' זכר אתה הב' חסר ה' לשון נקבה כו', בנחמי' ט' ו', וכמ"ש רש"י בחומש ואתחנן ה' כ"ד ע"פ ואת תדבר אלינו, התשתם את כחי כנקבה, נמצא אותיות זכרים זהו ע"ד המשכה ממקום גבוה והיינו מעלמא דדכורא ושרשו י"ל מבחי' אתה ה' לבדיך וע' בסד"ה שבת שבתון הוא וזהו שעי"ז מתקיים עלמא שנמשך בבחי' את עשית את השמים שחסר ה', ועי"י ה' חומשי תורה ממשיכים מבחי' אתה הוא כו' וכמ"ש במ"א, וזהו ענין בקידוש לבנה א"א הלכך צריך למימרינהו מעומד כי בקידוש לבנה ממשיכים בסיהרא מבחי' קדש העליון עלמא דדכורא ע"כ הוא מעומד, ע' זח"ב קפג"א כ"כ במג"ע) וח"ע אותיות דשם מ"ה ואותיות דשם ב"ן מ"ה גימט' אדם ב"ן גימט' בהמה (עמ"ש מענין מ"ה בהביאור ע"פ מי מנה פ"ב, והנה רוח האדם הוא העולה למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה עמ"ש מזה יתקע בשר"ג פ"ד וע' בד"ה האבות הן הן המרכבה מענין אדם שהוא מ"ה, גם מענין מה שמו מה שם בנו כו') מ"ה בחי' מקיף ב"ן פנימי, גם חותם בולט חותם שוקע, ענין אתון רברבין כו' ע"ד חד אריך כו' ואתא מרבבות קדש שלמעלה מבחי' חיי שרה מאה שנה, נגילה ונשמחה בך בכ"ב אותיות התורה, גם כענין שעורה שעור ה' מאכל בהמה ש' ב"ן חטה מאכל אדם מבחי' מ"ה.

———•———

קיצור מד"ה אכלוהו היום בבוך המתחיל הגהות על ד"ה כל המשמח את החתן דקכ"ט ע"א. כי הנה הודו על ארץ כו' והמשכה ז ע"י וירם קרן והיינו לפרש עד"ז מזמור הללו את ה' מן השמים שמדבר שם במעשה שמים וארץ וכל צבאם ואח"כ מסיים הודו כו' וירם קרן כו' לומר שזהו קיום בעולם חהו ע"ד מארז"ל ע"פ כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה ועמ"ש מענין לצוות לזה בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות ויש להעיר לזה ממאמר הזהר ר"פ תולדות דקל"ד ע"ב עלמא עלמא אנת ונימוסך לא קיימין אלא על אורייתא כו' ת"ח כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא כו' דהא כמה דב"נ איהו מתפליג שייפין כו' ה"נ עלמא כו' וכולא כגוונא דאורייתא ובזח"מ שם כי כמו שהאדם מתחלק ברמ"ח אברים כמו"כ כל בריות שבעולם דרך כלל הוא שיעור קומה א' וע' באדר"ז ס"פ ל"א ויצד באדם כל מה שברא בעולמו כו' וכמו"כ התורה היא בחי' אדם רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דמלכא כו' ונמצא העולם מקשר היטיב ע"י האדם כי הוא אמצעי בין התורה ובין העולם וע"י שעסקו בתורה מוריד ומשפיע ברכה לעולם בכללו ובפרטיו עכ"ד ובסה"מ סי' קנ"ב ד"פ ע"א פי' שגם למעלה באצי' יש בחי' אדם ובחי' עולם אדם הוא ז"א דאצי' ועוד יש בחי' שני' והוא עולם האצילות עצמו הנחלק בשבעה היכלות שבתוכם עומד האדם העליון כו' ההיכלות מצטיירים ג"כ בציור אדם כו' ונק' זה אדם חיצון בדרך אדם פנימי כו' וכן דוגמתן הקליפות ויצה"ר אדם פנימי ואדם חיצון שהם ההיכלות דחטאת ויצה"ר כו' וע"ש בבה"ז דבחי' התורה היא המוחין דז"א שהם ג"כ ציור האדם והם נמשכים מחכמה עילאה שבה דוקא שורה איא"ס כו' נמצא המכוון שהאדם עליון שהוא ז"א ממשיך החיות לעולם האצילות והיינו התורה שהיא ח"ע ואפ"ל שבתר"ב מאיר ע"ק כי ג"ר חשובות כא' וא"כ ע"י התורה נמשך חיות מע"ק להעולם והיינו ע"י ז"א הנק' אדם וכמו"כ למטה הגשמיות שרשן מז"א והן הממשיכות חיות להעולם שהוא בי"ע והוא ג"כ ציור אדם שהרי למ"ד כלים דזו"נ נעשו נשמה לבי"ע וגם בכלל נק' בי"ע לבושים מחדו"מ והלבוש צ"ל דומה להאדם כו' והמשכה זו זהו ע"י התורה שהיא מחו"ב עילאין וע' באגה"ת פ"ד י"ל בחי' העולמות אף שהם ג"כ בחי' אדם י"ל חיותן נמשך משם אלקים ובחי' אדם נמשך משם הוי' וא"כ מש"ל שע"י האדם נמשך החיות בהעולם היינו שממשיך משם הוי' בשם אלקים ואז החיות בעילוי רב וע' בת"א פ' וארא בד"ה וידבר אלקים כו' וארא בענין גדול הוי' כו' בעיר אלקינו כו' ומזה יובן ענין והבאת שלום בין אדם לחבירו שעי"ז ממשיך חיות מהתורה הנק' אדם בהעולם הנק' ג"כ אדם כו'. וע"ש באגה"ת פ"ו בענין ובפשעכם שולחה אמכם כו' שנתלבשה השפעתה בע"ס דנוגה כו' מ"מ ההשפעה באה ע"י האדם העליון ע' זח"ג פ' אחרי דס"ט א' בענין ושפחה כי תירש כו' וע' בת"א ר"פ בשלח בענין כמה ארך אפיים כו' וע' בת"א פ' תולדות בד"ה ראה ריח בני בענין עת אשר שלט כו'.

ומ"ש כשם שא"א לעולם בלא רוחות ו"ק כך כו' י"ל שגם באדם הפנימי בנינו ו"ק כי הגוף וב' ידים הם חג"ת וב' רגלים עם ברית קודש הם נה"י וזהו ו"ק כו' וגם הם ס"ר היינו הוי"ו כשכלול מי"ה היינו ה' פעמים יו"ד פעמים וא"ו כמ"ש במ"א וגם דרך כלל שרש האדם זהו וא"ו שבשם כו' וע' בסידור ע"פ תהלתו בקהל חסידים נזכר ג"כ מענין כשם שא"א לעולם בלא רוחות.

והנה מ"ש בענין האותיות התורה יש להעיר ממ"ש בד"ה ויקהל משה דתקס"ז בענין אותיות התורה שהם עדות ורמיזא והאותיות שרשם מיסוד וכמ"ש על בהז"פ אלה תולדות נח בענין יסוד קיומא דעלמא שמכניס במ' כ"ב אותיות וממ"ש בזח"א קנ"ו בענין לכן ישכב עמך יש כ"ב אותיות התורה, וזהו שא"א לעולם דכמו הרוחות הנמשכות מקיימים העולם ואם לא ע' מהרש"א כמו"כ ישראל ממשיכים אותיות התורה שהם אויר ורוח בד"ה מזוחה מימין וגבוהים מהאותיות שבהם נבה"ע שהם מבחי' מ' בהבראם ה' זעירא וכמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה לסוסתי שיש אותיות נקבות ואותיות זכרים גם כנ"ל שהמשכת אותיות התורה נק' אותיות זכרים א"כ צ"ל תחלה העלאת מ"ן ע"י התפילה שנק' אותיות נוקבין ומ"ש ולכן נק' בנאים עמ"ש ע"פ וכל בניך לימודי הוי' בענין שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות גם עיקר בנינו של עולם שיהי' העולם מקבל מהתורה ולא יהי' אלביש שמים קדרות כו' כ"א אני אענה את השמים והם יענו את הארץ כי בחטא עה"ד נתקלקל העולם וע"י התורה הוא תיקון העולם כו' ועמ"ש בד"ה אלה החוקים בפירוש הליכות עולם לו עוי"ל בפי' בנאים שממשיכים מסוכ"ע בממכ"ע וממשיכים יחוד קוב"ה דהיינו ג"כ בחי' שמים וארץ כמ"ש בד"ה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ע"פ המד' פ' ויצא דקנ"ז ע"ב, אך בששת ימי המעשה ההכנה ובשבת בבחי' פנימי', ומש"ל שהמשכה נ ע"י התורה שהוא אדם היינו אדם זה היינו וא"ו או חכמה שהוא בחי' שמים שם מ"ה כו'.

ומ"ש בסעיף ב' אך כדי להיות המשכה זו צ"ל תחלה העלאה בחי' אתכפייא וביטול הרצון והודאה שכדי שיהי' המשכה הנ"ל מבחי' השמים סוכ"ע בבחי' ממכ"ע הנק' ארץ צ"ל תחלה העלאה מבחי' ארץ רצוא וביטול רצון כמ"ש בד"ה כי כאשר השמים החדשים בת"א פ' בראשית וע' מזה בד"ה לבבתיני אחותי כלה ושם פ"ג והיינו ע"י בחי' ביטול רצון שבק"ש באחד כו' ואז עולה ומקבל החיות באוא"ס ב"ה הסוכ"ע כו' ומשם נמשך החיות ואא"ס ב"ה בתפילת י"ח כו' וכן פי' בד"ה אני ישנה ולבי ער ושם פ"א שזהו ענין שבתחלה יקבל עליו עומ"ש ואח"כ יקבל עליו עול מצות ובמ"א נת' דעומ"ש ועול מצות זהו ענין רו"ש גם ע"ד על שלא ברכו בתורה תחלה והיינו ע"י התפלה וא"כ נותן התורה ע"ד ברכו בתורה. מ"ש סעיף ג' וזהו ענין אכילה דשבת היינו בשבת לחם משנה חיבור לחם פנג שמבחי' סוכ"ע לחם מן השמים בלחם עוני לחם מן הארץ זח"א ויחי דרמ"ו רע"א.

מענין טל בשה״ש בד״ה לסוסתי ובימי החול הבירור והמשכת סוכ״ע בבחי׳ מקיף אבל בבחי׳ פנימי זהו בשבת וזהו ע״ד מי שטרח בע״ש יאכל בשבת ופירוש יאכל י״ל ע״ד ואוכלת עמו מליל שבת כו׳ וע׳ בד״ה ראו כי בענין שני שבתות כהלכתן.

טל במא״א אות ריש סעיף ג׳ גבי ראש צדיק שזהו״ע שראשי נמלא טל והיינו המשכה הנמשך מבחי׳ יה״ו לה׳ תתאה כי יו״ד הא וא״ו גימט׳ טל כמ״ש במא״א אות טית סי״ד ובפרדס ערך טל ביאר ג״כ יותר, ועמ״ש שזהו״ע ראש המטה וזהו הנמשך בשבת ולכן בבחי׳ זו ליכא פסולת וזהו פתחי לי כו׳ שראשי כו׳ וגם מן לחם מן השמים הוא בחי׳ זו. ואפ״ל כי ב׳ הענינים א׳ שהרי בפרדס כ׳ ששרש המשכה זו באה מן הכתר עליון דרך הספירות ואו״כ בשרשו הוא טל אורות וכשנמשך בבחי׳ ראש צדיק זהו בחי׳ מים ותק׳ מ״ד, וע׳ בסידור ד״ה הללויה הללו אל בקדשו כו׳ מענין ג׳ בחי׳ אור מים רקיע כו׳ ומ״ש שזהו אתעדל״ע המעורר אתעדל״ת י״ל זכר שרשו בכתר עמ״ש מענין פותח את ידיך יודיך ומשביע לכל חי רצון ע׳ בלק״ת פ׳ שלח דמ״ו סע״ב, ובביאור ואתחנן פ״א ובד״ה אלה מסעי השלישי בענין ויכתוב משה גם עצם היחוד י״ל שזהו בחי׳ שלמעלה מאתעדל״ת כמ״ש בבה״ז חיי קל״ג א׳ בענין תפלת ערבית רשות וע״י יחוד זה נמשך נשמה יתירה שנק׳ נשמת כל חי דפרחא מחיי העולמים ונשמה יתירה זו שהוא הרצון רעו״ד כמ״ש בד״ה ויקהל משה דאית רצון ואית רצון כו׳ הרי מובן שע״י הטל וכן מן נמשך הכח לבחי׳ הילך בתורתי כו׳. והנה במש״ל ס״א י״ל עוד כי ו״ק מקום זהו ו״ק דאצי׳ רוחות ו״ק דישראל הם ו״ק דאבא ששם שורש הנשמות ו׳ של מילוי יו״ד וע׳ בה״ז בלק ה״ג ע״ב בענין כי מראש צורים אראנו וגם י״ל כי י״ב ג״א שרשם מו״ק דא״א במק״מ ס״פ וישלח דקע״ו ובזח״ג נשא קל״ד ב׳ בענין אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם וע׳ לק״ת מסעי ויורד הגבול לכן הם הממשיכים שורש בחי׳ ו״ק ע׳ בפרדס ערך מקום בת״ת או בכתר ועמ״ש ע״פ ברוך כבוד הוי׳ ממקומו.

מה גאולה בכל יום אף פרנסה בכל יום.

מן מבחי׳ טל י״ל אותיות זכרים שלמעלה מאתעדל״ת.

קיצור דקיצור. (א) הילך בתורתי המשכת הודו על ארץ כו׳ ע״י וירם קרן כשם שא״א לעולם בלי רוחות.

(ב) וצ״ל תחלה העלאה ביטול רצון ולכן לא ניתנה תורה למלאכים וזהו נותן התורה וזהו הילך בתורתי הליכות עולם הלכות.

(ג) שייכות המן להליכה זו כי כל הנ״ל זהו תפילה דחול וכן אכילה דחול אבל שבת אז תתענג מן בלי פסולת (וג״כ שני שבתות כהלכתן) ומזה נמשך הכח שיהי׳ הילך בתורתי בחול כו׳.

(ד) **הנסיון** במן שיהי' בכל יום בעיניך כחדשים כו' בשבת לא ירד המן כי זהו למעלה מבחי' רסיסי לילה שהרי בשבת לא נזכר ויהי ערב ויהי בקר כו'.

(**בענין** סעדה שלישית שהיא גבוה יותר מהב' סעודות דלילה ויום בחי' עדן שלמעלה מגן ונהר ויוצאים בה במיני תרגימא כבר הערותי מזה בבוך שמות פ' בשלח ע"פ אכלוהו היום ע"ד איך לא אשא פנים לישראל כו' שמדקדקים ע"ע לברך על כזית אעפ"י שאין בו כדי שביעה מזה נמשך מבחי' ישא הוי' פניו שמשם יכול להמשיך ג' ברכות דבהמ"ז אף על כזית כו' עיין בלק"ת בהביאור סה תבדנו מזה וע"ד בעשי"ת בהמצא אף ליחיד כו' וע"ד מעיין מטהר בכ"ש מה שבמקוה צריך ארבעים סאה, והנה האכילה הו"ע השגה נמצא דצריך לאוכלם ע"כ בזו"נ שייך קצת השגה ע"כ ב' סעודות אלו גם למטה צריך לאכול לחם ממש משא"כ בג"ר דליכא השגה אין חיוב אכילת לחם ממש ותדע דבשבת שבתון אין בו אכילה ושתיה כלל מפני שגבוה יותר לכן גם במנחה דשבת אף שאינו בחי' זו ממש מ"מ אין האכילה לחם שהיא השגה כו' זהו בחי' היום לא תמצאוהו והחכמה מאין תמצא ולא השגה גמורה כו' רק יס"א כברק המבריק כו'.

ביאור הדברים ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום כו'.

א) **הנה** כללות ההשתלשלות העולמות שנאצלו ונבראו נבחנים לג' מדריגות דרך כלל, והוא מ"ש בזהר פ' בשלח דקנ"ט ע"א תלת עלמין אית לי' לקוב"ה כו' ע"ש ופי' הרמ"ז וסדרן מלמטה למעלה הא' בחי' עולמות בי"ע שהם עולמות הנפרדים, והוא מ"ש בזהר שם ההוא עלמא תתאה מינייהו דאשתכח בי' פרודא וכנודע ממ"ש ומשם יפרד כו', (וכמ"ש בפ' בלק בביאור ע"פ מי מנה כו') והם בעלי גבול והם ג"כ בגדר מקום וזמן כי גם במלאכים יש היכר זמן שביום אומרים קדוש ובלילה אומרים ברוך רק שאין אצלם כמו זמן יום ולילה שלנו הגשמי' ולכן גם בבחי' מל' דאצי' נזכר מלך מלך וימלוך שהוא ענין בחי' זמן הוה עבר ועתיד וכמ"ש בלק"ת פ' בראשית גבי טעם למה נשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא והיינו לפי שהמל' דאצילות מתלבשת בבי"ע ומחיה ומהוה אותם לכן מצד היותה מקור לבי"ע שייך לומר בחי' זמן שהוא ית' מלך מלך וימלוך וכן בבחי' המקום שהוא ית' מלך למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כו', וכמ"ש בתניא ח"ב פ"ז והמדרגה הב' הוא בחי' אצי' שהוא למעלה מבחי' זמן הי' הוה ויהי' ברגע א' וכן למעלה מבחי' מקום כמ"ש הנה מקום אתי, אבל מ"מ יש שם מדת

חסד וגבורה הגבלת האורות בכלים ע"פ קו המדה, ולכן נק' המדות דאצי' ששת ימים כי אע"פ שאין שייך שם בחי' זמן מ"מ הרי כיון שהם בחי' מדות אשר כל מדה בחי' מדה ומדריגה בפ"ע כמו חסד הרי הוא היפך מבחי' ומדת גבו' ולכן שייך בהם כמו בחי' קדימה ואיחור שהרי תחלה נאצלה ונתהוה מדת החסד ואח"כ כשהי' צ"ל אצי' מדת הגבורה שהיא הפכית ממדת החסד הוא ע"י שנפסק אצי' מדת החסד ע"פ קו המדה לומר עד פה יהי' אצי' החסד בכלי שלו ואח"כ יומשך מדת גבורה ואח"כ ת"ת כו' וכן בכל המדות ולכן נקראו ששת ימים אע"פ שהן למעלה מהזמן רק דשם שייך התחלקות מדרגו' כו' (ועיין בתשו' הרשב"א סי' תכ"ג), ועז"נ כולם בחכמה עשית דהיינו שמחכ' שהוא ראשית ההשתלשלות ולמטה לבחי' עשי' יחשב נגד עצמות המאציל ית' אשר הוא למעלה מבחי' ע"ס או"כ וכמ"ש בס"י לפני אחד מה אתה סופר וכמאמר ולאו מכל אינון מדות כלל, וכמ"ש אני הוי' לא שניתי בין קודם ההשתלשלות לאחר ההשתלשלות, ואמנם ההשפעה מעצמות המאציל לנאצלים מאחר שאין ערוך ביניהם צ"ל ע"י בחי' ממוצעת והוא בחי' הכתר (וכמ"ש בע"ח שמ"א פ"ג) שנק' אין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא, וזהו בחי' המדרגה הג' שהוא הבחי' שלמעלה מאצי' כי אצילות הוא בחי' חכמה בכלל כי אבא מקנן באצילות, ולכן אדם דאצי' נק' אדם דעשיה כמ"ש כולם בחכמה עשית, ומה שלמעלה מאצילות הכל בכלל כתר דאצילות (וכמ"ש בפ' וירא ע"פ מאמר הזהר פתח אליהו, וזהו ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז, פי' כי בריאה שהוא עולם הג' מתלת עלמין הנ"ל נק' עוה"ז והתהוותו מבחי' ה' בינה מקננא בבריאה ובכלל זה יצירה ועשי' ועולם האצילות מקבל מבחי' חכמה שהוא יו"ד והוא העוה"ב כי שם מדור הצדיקים הגדולים וגם בג"ע נמשך הארת האצילות עיין בת"א פ' חיי שרה ע"פ ואברהם זקן כו' ותחה"מ זהו מבחי' כתר קוצו של יו"ד נמצא ביו"ד נברא העוה"ב כי היו"ד וקוצו של יו"ד הן שרש עולם הנשמות ושרש עולם התחייה ועכ"ם כללות תלת עלמין הנ"ל נבראו ונמשכו מבחי' אותיות יו"ד ה"א וכמ"ש הרמ"ז בפ' שלח. ועפ"ז יובן ג"כ הא דבתחה"מ שהוא עולם העשי' יתגלה בחי' קוצו של יו"ד שלמעלה מהיו"ד עצמו שהוא עולם הנשמות, נמצא עולם הא' מתלת עלמין הנ"ל נמשך ומתגלה דוקא בעולם השלישי יותר מבאצי' שהוא עולם האמצעי והוא כמשל שיש ג' אוירין ואויר התחתון חם כמו אויר הסמוך לשמש כו', ועיין עוד בת"א פ' לך לך שהה"א שרשו מקוצו של יו"ד דהיינו ששרשו מלמעלה מעצם היו"ד והוא ע"ד הנ"ל כי בה"א נברא העוה"ז כו'), שהוא הממוצע להיות התהוות בחי' אצילות ע"ס חכמה כו' ח"ש היש ה' בקרבנו אם אין ופי' בזהר (פ' בשלח דס"ד ב' ובאד"ר דקכ"ט א' ובפ' שלח דקנ"ח ב') שרצו לידע מקור שפעם אם הוא משם הוי' המהוה הכל כי הוי' בחכמה ראשית ההשתלשלות שהוא בחי' אצי' כנ"ל או שהוא מבחי' כתר הנק' אין שהוא למעלה מהחכמה כנ"ל, (ואף שבודאי גם מבחי' אין נמשך ע"י האצי' אך ר"ל שנמשך ועובר דרך מעבר באצילות וכדפי' הרמ"ז בפ' שלח שם שב' מיני שפע הם כו' ע"ש) אך לגבי עצמות המאציל גם כתר אינו אלא

הארה בעלמא וכמאמר כ״ע אע״ג דהוא אור צח כו׳ אוכם הוא קדם עילת העילות, והנה בבחי׳ כתר שם הוא מו״ס דא״א שהוא בחי׳ חכמה שבכתר והיינו בחי׳ טלא דבדולחא אשר משם שרש המן דכתיב בו ועינו כעין הבדולח וכתיב וברדת הטל כו׳ ירד המן עליו נמצא שרש שפע המשכות המן הוא מבחי׳ אין שלמעלה מהאצילות (וכמ״ש ג״כ באד״ר דקכ״ח ב׳) לכן נאמר במן דבר יום ביומו מאחר שמקורו מבחי׳ כתר הממוצע בין המאציל לנאצלים כו׳ אשר שם הארה מחודשת תמיד. ופי׳ דבר יום ביומו הענין כי בח״ס דא״א שם הוא בחי׳ קו המדה להיות מודד שיעור לכל התהוות האצילות. וכמ״ש מי מדד בשעלו מים כו׳ וקו המדה זה נמשך מבוצינא דקרדוניתא היינו גבו׳ דע״י המלובש בח״ס והיינו שנק׳ טלא דבדולחא הווא סומקי אתחזי בי׳ לכן אחר שיורד הטל בהשתלשלות למטה לכן הי׳ דבר יום ביומו כי מתחלה נמשך מבחי׳ מו״ס באצי׳ לכל מדה משמשה מדות דאצילות הנק׳ ששת ימים כו׳ שהם המקבלים המשכה זו מבחי׳ אין אשר שם הוא למעלה מן שרש השתלשלות והתחלקות. רק כשנמשך דרך האצילות הרי נמשך ע״י המדות דאצי׳ הנק׳ ז״א שהם נק׳ ששת ימים כנ״ל ואז אח״כ נמשך מאצילות לבי״ע בבחי׳ זמן ממש והיינו דבר יום ביומו שכל יום משמשה מדות דאצי׳ משפיע שפע המן למטה בבי״ע ביום שלו יום ראשון בחי׳ חסד כו׳. וכמ״ש בזהר בשלח דס״ג ע״ב ובפ׳ יתרו דפ״ח ע״א. (הג״ה. והיינו כי זו״נ דאצי׳ נק׳ סדר זמנים כמ״ש במא״א ס׳ כ״ב ח״ל סדר זמנים הם זו״נ שם הם הזמנים כו׳ עכ״ל אבל אינם זמן ממש משא״כ ג״ר הם למעלה מסדר זמנים וההמשכה ממו״ס שלמעלה מבחי׳ זמן נמשך בתחלה לבחי׳ ו״ק דאצי׳ הנק׳ סדר זמנים ומשם נמשך אח״כ לבחי׳ זמן ממש. וזהו דבר יום ביומו שיום שבבחי׳ זמן ממש מקבל מיומו שית יומין עילאין הנק׳ סדר זמנים עכ״ה), מה שאין כן שאר ההשפעות הנמשכים מלמעלה אף שאין לך עשב שאין לו מזל כו׳ וגבוה מעל גבוה שומר כו׳. מכל מקום שרש שרשם מבחינת דבר ה׳ ורוח פיו שהוא בחינת מלכות דאצילות המתלבשת בבי״ע וכמ״ש ע״פ כי תצא למלחמה כו׳. אשר בבי״ע שייך בחי׳ זמן וכן בבחי׳ מלכותו ית׳ שהוא חיות הזמן והמקום כו׳. לכך השפעה זו אינה דוקא דבר יום ביומו לבד כ״א מיום לחבירו שהתבואה גדילה היום לכל השנה כי גם שרש התבואות והמזל שלהם מלמעלה הוא מבחי׳ בי״ע שהם תחת הזמן ונמשך מבחינת ו״ק דיצירה מט״ט שנקרא שרו של עולם. לא כן המן אשר שרשו מבחינת אין ששם הוא למעלה מהזמן והארה מחודשת תמיד אלא שנמשך ע״י המדות דאצי׳ ומאצי׳ לבי״ע לכן הוא דבר יום ביומו שכל יום משית יומין דאצי׳ משפיע ביומו וביום מחר נמשך מן הארה מחודשת מהמדה דאצי׳ ששולט ביום ההוא כו׳ מה שקיבל מבחי׳ אין. וזהו ענין כי נער הייתי גם זקנתי שרו של עולם אמרו שהוא בחי׳ מט״ט שהוא בבי״ע דשם יש בחי׳ זמן משא״כ קמי׳ קוב״ה מי איכא זקנה מאחר שהוא למעלה מהזמן. ולכן ארז״ל בכ״י יהיו בעיניך כחדשים לפי שעכשיו בכ״י נמשך מלמעלה מהזמן בזמן. וזהו״ע דבר יום ביומו כו׳. וכמ״ש גבי

מן למען אנסנו הילך בתודתי דכמו המן נמשך דבר יום ביומו, כך בתורה צ״ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כי התורה שרשה מבחי׳ כתר תרי״ג מצות דאורייתא עם ז׳ דרבנן הם כתר שהוא בחי׳ אין ולכן יסוד התומ״צ הוא להיות ביטול היש לאין כמ״ש במ״א ע״פ את שבתותי תשמרו כו׳.

קיצור הנה כללות העולמות נבחנים לג׳ בחי׳ א׳ בי״ע ב׳ אצי׳ ג׳ למעלה מהאצי׳ והוא בחי׳ כתר הממוצע ושם מו״ס טלא דבדולחא ומשם שרש המן ונמשך ע״י ששה מדות דאצי׳ דבר יום ביומו שכל מדה מקבל בפ״ע ממו״ס ע״י קו המדה ומשפיע ביומו למטה משא״כ שאר השפעות שרשם מבי״ע אשר שם יש זמן ולא כמו המן ששרשו ממו״ס שהוא למעלה מהזמן ולכן בכי״ו כחדשים כו׳.

ב) **ומעתה** יובן ג״כ למה לא ירד המן בשבת. כי הנה ששת ימי המעשה הם ו״ק דיצי׳ המתחדשים מהארת ו״ק דאצי׳ הנקראים ששת ימי בראשית היינו ששה מדות עליונות דאצילות שמקורן היא החכמה דאצילות הנק׳ ראשית והם יורדים בימי החול להתלבש בו״ק דיצי׳ ועשי׳ וכמ״ש אף עשיתיו וכתיב נעשה אדם וכמ״ש בתניא ח״ב פ״י ביום ראשון משימ״ב נגלית מדת החסד כו׳ וכן ביום שני נגלית מדת גבורה כו׳ (והגם שנת׳ למעלה שהמדות דאצילות הם ג״כ למעלה מהזמן עכ״ז החסד מתגלה דוקא ביום ראשון וביום שני הוא מדת גבורה וביום ג׳ ת״ת כו׳ דכבר מבואר התירוץ על כיוצא בזה במ״ש דחצות לילה הוא עת רצון עם היות הרצה״ע עצמו הוא למעלה מהזמן אעפ״כ התגלותו למטה הוא בחצות דוקא, וכך הוא בענין גילוי הארת ו״ק דאצי׳ בבי״ע שעם היות הו״ק דאצי׳ עצמן למעלה מהזמן אעפ״כ התגלות והתלבשות כל מדה ממדות הנ״ל בבי״ע הוא כלי א׳ ביום מיוחד כנ״ל והיינו לפי שבבי״ע שייך בחי׳ זמן).

והנה ידוע מאמר דאליהו לאחזאה איך אתנהיג עלמא בצדק ובמשפט כו׳ כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך כו׳ מכל אלין מדות כלל. והיינו כמשנת״ל שבחי׳ מדות וספי׳ זהו שייך בעולם האצילות אבל למעלה מהאצילות הוא בחי׳ לאו מכל אינון מדות כלל וכמ״ש לך הוי׳ הגדולה והגבורה כו׳ פי׳ שבחי׳ גדולה וגבורה בטלים לו ית׳ שאין נקראים בשם גדולה וגבורה כלל (וכמ״ש ר״פ וארא בדבור הראשון וארא אל אברהם כו׳) אלא שכדי להיות התהוות העולמות הוא דוקא ע״י המדות ו״ק, וזהו שארז״ל כשם שא״א לעולם בלא רוחות כו׳, אמנם בשבת כתיב שבת להוי׳ שבחי׳ שבת הוא העלאה ממטה שהמדות דאצילות עולין מהתלבשותן ביצי׳ ועשי׳ בעצמותן בבחי׳ אצי׳ וגם למעלה מהאצי׳ בבחי׳ אין כו׳, ח״ש ויכלו השמים כו׳ ויכל אלקים כו׳ לשון כלתה נפשי כי האור חוזר למקורו (וגם העולמות בי״ע מתעלים כו׳) כמו אדם ששובת ונח מהתפשטות שכלו ומדותיו שנתלבשו תחלה באיזה עשי׳ שחוזרים ומתעלים אל בחי׳ עצמותן, וא״כ אין ירידה והשתלשלות מהמדה דאצי׳ למטה בעשי׳ וכמ״ש בפע״ח שער פ״ז ולכן לא ירד המן בשבת למטה בעשיה כיון דבשבת אין בחי׳

ירידה והשתלשלות למטה כ״א אדרבה המדות דאצילות עולים למעלה בבחי׳ אין כו׳ וא״ת הרי שאר השפעות יורדים למטה גם בשבת והרי שרשן ג״כ מלמעלה שהקב״ה מוריד גשמים ומצמיח דשאים בשבת, אך הענין מבואר ממ״ש למעלה כי שרש המשכת המן אינו דומה כלל לשאר השפעות גשמי׳ שמלמעלה והמופת לזה כי במן לא הי׳ בו פסולת כלל כי שארי השפעות שרשם הם מבחי׳ חיצוני׳ כי שרשם מהמזלות ששרשם משמרי האופנים ושרשם מבחי׳ חיצוניות החיות והשפע שמשפיע א״ס ב״ה להחיות העולמות ובחי׳ זו נק׳ בשם רוח פיו עד״מ כמ״ש בתניא באגרת התשובה פ״ד (ובאגה״ק ד״ה ויעש דוד כו׳ שבחי׳ ההבל ורוח פיו ית׳ הוא בחי׳ חיצוניות הבלים דמל׳ דאצי׳ שיורדים ונעשים נשמה לעולם העשי׳ כו׳) אבל המן אשר שרשו מטלא דבדולחא למעלה גם מהאצי׳ לכן לא הי׳ בו פסולת כלל כי לא ירד ונשתלשל להיות גשמי ממש כי וחם השמש ונמס כי לא הי׳ כשארי דברים גשמי׳ רק נתלבש בלבוש גשמי׳ כזרע גד (והו כעין החילוק שכ׳ הרמ״ז בפ׳ שלח דקנ״ח כהובא לעיל שב׳ מיני שפע הם א׳ הולך ומתעבה כו׳ והמין השני כו׳ עד נגיד ואתמשיך לא בבחי׳ מיעוט ועיכוב כו׳ ע״ש) ולכן הי׳ נבלע באברי׳ כי שרשו מבחי׳ פנימי׳ דח״ס שהוא נק׳ עצמותו ומהותו לגבי האצי׳ כי היא בחינת אין שלמעלה מהחכמה דאצילות ולכן בשבת שחוזר הכל בבחינת מנוחה לעצמותו ומהותו כביכול לא יש כלל בחינת ירידה מבחינת השפעה פנימי׳ הנ״ל ולכן לא ירד המן למטה בשבת רק בששת ימי המעשה אז ירד למטה על ידי שנמשך מקו המדה גבו׳ דע״י המלובש בחכמה סתימאה שיומשך בחכמה דאצילות הנקראת ראשית ההשתלשלות ומהחכמה מקבלים הששה מדות דאצי׳ הנק׳ ששת ימי בראשית ומכל מדה דאצי׳ נמשך המן למטה דבר יום ביומו, (וע׳ לקמן דהמדות דאצילות מקבלים שפע הטל ומן בשבת דוקא ע״י עלייתם למעלה כו׳ אלא שלהיות נמשך מהם למטה זהו בששת ימי המעשה דוקא שאז הם בבחי׳ ירידה והמשכה בבי״ע ע״כ יורד מהם המן שקיבלו בשבת דבר יום ביומו, משא״כ בשבת א״א להיות מהם המשכה זו למטה), אבל בשבת חוזר הכל למהו״ע כביכול לא הי׳ שום ירידה כלל כי חוזר למקורו טלא דבדולחא למעלה מן מקור ושרש ההשתלשלות עצמו׳ עונג העליון. (משא״כ שארי השפעות עוה״ז אפי׳ ירידות גשמי׳ כו׳ כיון שהם מבחי׳ חיצוני׳ השפע יוכלו לירד גם בשבת, ויובן עוד עד״מ המבואר במ״א דהנה יש בחי׳ סדר ההשתלשלות שהעצמות העליון יורד ומתלבש בתחתון כמו שעצמו׳ השכל או המדות מתלבשי׳ בהמח׳ וכן המח׳ בהדבור ולכן לא יוכל לחשוב אז מחשבה אחרת, ויש לפעמים מאיר רק הארה חיצוני׳ מהעליון ולא העצמי׳ ממש כמו עד״מ שלפעמים אדם טרוד באיזה מחשבה ואעפ״כ משיב דבר לשואלו אף שעצם מחשבתו שקועה במחשבת הענין שחושב, ונמצא בהדבור שמשיב לשואלו נמשך רק הארה חיצונית בעלמא מן המח׳ ולא ממהות ועצמו׳ המחשבה שבחי׳ עצמית המחשבה לא יוכל להתלבש אז בהדבור כיון שטרודה בהלבשת איזה שכל עמוק וכיוצא, ועכ״ז הארה חיצוני׳ ממנה יוכל לימשך ממנה אז ג״כ והיינו לפי שהארה חיצוני׳ זו אינה רק כמו בחי׳ טבלות ואחורים לבד מהמחשבה כו׳ לכך אין לה מניעה מלירד ולימשך בהדבור אף בעת שעצמות המח׳ בבחי׳ טרדא לבלוע מהשֵכֶל או מהמדות עד״מ ואין שייך ע״ז אגב דטרוד למבלע לא

פליט כיון שהמשכה רק מבחי' נובלות כו' מה שאינו ערוך לעצמות המחשבה כו'. וכך עד"ז זה יובן הנמשל דבשבת הוא עלי' פנימי' העולמות והכלים למעלה כ"א לפי מדרגתו הוא בבחי' עלי' עד שהמדות דאצי' עולים בבחי' כתר שהוא בחי' אין, ולפיכך א"א להיות מהם אז ירידה והמשכה מבחי' זו כ"א ע"י עלי' כו' שמתעלים פנימי' העולמות כ"א לפי מדרגתו לקבל מבחי' פנימי' החיות דרך עלי' כו'. ואעפ"כ אין זה מניעה לשלא יומשך בבחי' ירידה וההמשכה ההשפעה שמבחי' חיצוניות החיות שהוא רק בחי' חיצוני' לבד וכלא חשיבא כו' עד שאין זה בגדר אידי דטריד למבלע כו' וכנ"ל במשל).

קיצור וזהו ג"כ שלא ירד המן בשבת לפי שאז הששה מדות דאצי' הם עולים למעלה לבחי' עתיקא ולכן לא נמשך מהם המן למטה, ואעפ"ש ששארי השפעות שרשן ג"כ מלמעלה ויורדין בשבת אך לפי שהם מבחי' חיצוני' ע"כ זה יוכל לימשך גם בשעת העליי' וכמשל הדבור חיצוני' כו' משא"כ המן שהוא מבחי' פנימי' ולכן לא הי' בו פסולת כו'.

ג) **ולתוספת** ביאור (בע"א קצת) יובן עפמ"ש בזהר פ' בשלח דס"ג ע"ב ע"פ איש אל יותר ממנו עד בקר. אמר ר' יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עילאה דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה, וכל יומא יהיב מההוא ברכה דקביל ביומא דיליה, וע"ד משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר בגין דלא יהיב ולא יוזיף יומא דא לחברי', פי' כי הנה בשבת הו"ק שהם שיתא יומין יש להם עלייה בבינה שהוא מקור הו"ק והוא יומא שביעאה וכמ"ש בפרד"ס בערכי הבינויים גבי שבת דבינה הוא בחי' שבת הגדול והוא ענין שבת שבתון כו'. והענין כנודע דבינה נק' עתיקא לפי שהתגלות עתיק הוא בבינה כמשל התגלות התענוג בההשגה כשמשיג ומבין איזה שכל לאשורו ועומקו, כי הנה התענוג עצמו הוא למעלה מהחכמה ובינה וכמו שאנו רואים כי אחר שנתמלא מהשגה נופל לו תענוג ומתמלא תענוג א"כ התענוג הוא למעלה מההשגה אלא שמתגלה בההשגה, ולכן נק' בינה עוה"ב עולם התענוג, וחכמה נק' עדן שהוא תענוג הנעלם ועתיק הוא מקור התענוג שנעתק ונבדל ע"ד המעתיק הרים, וזהו ענין המתנשא מימות עולם כו' שהוא למעלה מעלה מבחי' ימות עולם הן שש מדות דאצי' הנק' ימות עולם כי עולם היינו ו"ק מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום אלא שאעפ"כ נמשך ומתגלה בבינה שנק' יומא שביעאה וכמ"ש לקמן שהשבת הוא למעלה מבחי' זמן כו' וגם שבת אותיות תשב ותשובה קדמה לעולם, והכל ענין א' כי תשובה הוא תשוב ה' עילא' שהוא למעלה מבחי' ו"ק הנק' עולם וכמ"ש במ"א (ע' ע"פ מי אל כמוך כו') וז"ש שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה הוא בחי' בינה שהוא שביעאה מלמטה למעלה וכמ"ש במק"מ, והוא ג"כ ע"ד מ"ש בזהר גבי שבעה היכלות דהיכל השביעי שהוא היכל ק"ק הוא בחי' בינה, וכמ"ש בזהר פקודי דרנ"ח ע"ב, אלא דבאמת אינו בחי' בינה לבד אלא כללות ג"ר כח"ב, כמ"ש בע"ח שער כסה"כ פ"א ולכן הן רק שבעה היכלות אע"פ שיש ע"ס והיינו משום דהיכל השביעי שהוא היכל ק"ק כולל ג"ר כולם אלא שנק' ע"ש הבינה כי היא ראשונה לג"ר מלמטה למעלה וכתר וחכמה

מתלבשים שם בהיכל השביעי, ועד"ז ג"כ שבת שנק' יומא שביעאה והוא בחי' בינה אין ר"ל בינה לבד אלא כללות ג"ר כח"ב, וזהו שנאמר ג"פ ביום השביעי בפ' ויכלו השמים נגד ג' בחי' כח"ב המתגלים ביומא שביעאה, וכמ"ש בפרד"ס שם ב' רע"מ שזהו"ע ש' דשבת כו', וזהו ג"כ ענין ג' סעודות דשבת (וגם י"ל דג"פ ביום השביעי הוא ע"ד מ"ש בזהר פקודי דר"ס ע"ב ולקשרא שביעאה בשביעאה כו'. כי הנה מבואר למעלה דכללות ההשתלשלות נבחן לג' בחי' ונק' תלת עלמין היינו הא' בי"ע הב' אצי' הג' בחי' שלמעלה מהאצילות, והנה בכל אחד יש בחי' שביעאה היינו הא' מלמטה למעלה הוא היכל ק"ק דבריאה, וזהו ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו, והבחי' הב' דשביעאה הוא בינה דאצי' וכמ"ש בע"ח ובמ"ח שבאצי' גם כן הם ז' היכלות כו', והבחינה הג' הוא למעלה מאצילות שם גם כן שייך בחינת שביעאה שהוא גם כן ג"ר דע"י כו'. והנה בשבת הוא עליות העולמות שהבריאה מתעלה באצילות עד בחינת בינה דאצילות והאצי' עולה בבחי' שלמעלה מהאצילות עד שגם ע"ק עולה למעלה יותר כו'. וזהו"ע ולקשרא שביעאה בשביעאה, ולכן נאמר ג"פ ביום השביעי לפי שדרך כלל נבחן כללות ההשתלשלות לג' בחי'. ומזה יש להבין קצת מ"ש במ"א בד"ה האזינו השמים שיוהכ"פ שנק' שבת שבתון הוא למעלה במדרגה מבחי' שבת כו' יעו"ש באריכות. והענין כי עם היות שנת' דביומא שביעאה נכלל ג"כ כל ג"ר היינו בדרך התלבשות שהכתר נמשך ומתלבש בבינה וכענין הוא דא עתיקא כנ"ל, אבל יוהכ"פ שנק' יום העשור היינו שהוא התגלות הכתר כמו שהוא בעצם ממש, ולכן נק' שבת שבתון לגבי בחי' יומא שביעאה אלא שגילוי זה מבחי' כתר ממש כמו שהוא בלי התלבשות א"א להיות רק פ"א בשנה לבד ביוהכ"פ ולכן בו לבד נכנס כה"ג לפני ולפנים בבית קה"ק אשר הוא ג"כ קדושה עשירית שבעשר קדושות שנשנו בפ"א דמס' כלים, משא"כ בשאר ימות השנה א"א להיות שום גילוי מבחי' הכתר כמו שהוא בלתי התלבשות ולכן אין שום חשבון כלל יום העשירי רק יום השבת ואח"כ יום ראשון כו' כי בשבת שהוא יומא שביעאה הוא העלי' בלמעלה מהזמן עד שגם בחינת כתר מתגלה בו ולכן נק' ג"כ שבת שבתון אך מ"מ גילוי זה הוא ביומא שביעאה דוקא, וכנ"ל דהיכל השביעי כולל ג"ר ואין היכלות יותר משבעה כו' רק ביוהכ"פ לבד הוא התגלות הכתר כמו שהוא בעצם כו', וע"כ הוא עיקר בחי' שבת שבתון, וזהו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות להוי' כו' עלי עשור כו', פי' אע"פ דשבת הוא יומא שביעאה שהוא בחי' בינה אין ר"ל שהוא בחי' בינה לבד, אלא שגם הכתר נמשך ומתגלה בו ממש שזהו בחי' עלי עשור כו' שהוא קדושה עשירית שבעשר קדושות כו' רק דהיינו על ידי התלבשות ביומא שביעאה וכנ"ל, וזהו ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה פירוש כנודע דכל העליות הוא על ידי הירידה למצרים ויציאת מצרים וכמ"ש בק"ש אני ה' כו' מאמ"צ להיות לכם לאלקים שע"י יצי"מ זכו לבחי' עלי' עד שבחי' הוי' יהי' כמו בחי' שם אלקים לפי שיהי' גילוי אור א"ס ב"ה ממש שלמעלה משם הוי', וכמ"ש בנעילת יוהכ"פ הוי' הוא האלקים ואיתא במ"ח דהפי' ז"א בעלותו לגבי עתיקא כאלקים יחשב וכן בשבת נאמר אז תתענג על

הוי' וזהו ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה שע"י בחי' מצרים זכו לגילוי בחי' שביעאה שהוא יום השבת ולבחי' יוהכ"פ שהוא בחי' עשור כו'. עוד יש לומר הא דבהיכלות הוא רק שבעה היכלות ובספירות יש עשר ספירות כי ההיכלות הן בחינת בית אשר אף על פי שהוא למטה מבחינת העשר ספירות מכל מקום שרשו גבוה יותר מבחינת המקיפים עליונים וכמ"ש במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית, ועמ"ש ע"פ השמים כסאי כו' איזה בית כו'. ולכן בבחי' בתים והיכלות א"א להיות גילוי רק ז' בחי' אע"פ שבספי' יש ע"ס כו') ומלמעלה למטה המל' הוא שביעאה (ובשבת הוא עליות המל' שנק' שביעאה מלמעלה למטה כו' בבינה שהוא שביעאה מלמטה למעלה, וזהו ג"כ פי' שבת ש' בת שהמל' שנק' בת עולה בבינה שנק' שי"ן ע"ש כללות ג"ר). וז"ש בזהר בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עילאה היינו ממדה א' מז"ק דאצי' שנק' יומא עילאה שיום ראשון מאיר בחינת חסד דאצילות ומתברך העולם ממנו דלא כמק"מ שפירש יומא עילאה בינה, כי זה אינו, דבינה זהו יומא שביעאה, אכן יומא עילאה היינו ששת ימים שהן ו' קצוות דאצילות כו'. והדר מפרש דמהיכן נמשך הברכה לבחינת היומין עילאין עצמן שהן ו' קצוות דאצילות וע"ז מפרש דהאי כל שיתא יומין מתברכין מהאי יומא שביעאה דהיינו מיום השבת שו"ק עולים ג"כ לבינה ביום השבת, ושם נמשך הברכה מאוא"ס ב"ה ממש וכמ"ש ויברך אלקים את יום השביעי וכנ"ל שבשבת נמשך ג"כ התגלות עתיק ולמעלה מעלה עד א"ס כו' וכל יומא מהו"ק יהיב מההוא ברכה דקביל בש"ק ביומא דילי' יום ראשון מאיר בחי' חסד כו', ובזה יובן מאמר הזהר, דהנה ענין המן שלא ירד בשבת היינו לפי שלא נתלבש וירד בבי"ע רק נשאר באצי' מפני ששבת הוא עליות ו"ק בבינה ויברך אלקים את יום השביעי כו' הוא רק תוס' ברכה באצי' וכמשל החבית שמוציאין ממנה תחלה בכלים גדולים ואח"כ מחלקים מכל כלי גדול לכלים קטנים הרבה כו'. והוא כמבואר בזהר בפ' יתרו דפ"ח ע"א ר' יצחק אמר כתיב ויברך אלקים את יום השביעי וכתיב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהי' בו כיון דלא משתכחי בי' מזונא, מה ברכתא אשתכח בי', אלא הכי תאנא כל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, פי' בינה, ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דהאי יומא מתברכאין מיניה כל שיתא יומין עילאין וכל חד וחד יהיב מזוני לתתא כל חד ביומו והאי ברכה דאתבריך ביומא שביעאה והפי' הוא כי הנה במן כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים שמים היינו ז"א דאצי' שמשם הי' יורד ונמשך המן למטה דבר יום ביומו היינו מכל מדה מו"ק דז"א הי' מאיר ביומו וע"כ נא' איש אל יותר ממנו עד בוקר, וכמ"ש בזהר בשלח שם בגין דלא יהיב ולא יחזיף יומא דא לחברי' אבל ירידת המן לבחי' שמים שהוא ז"א דאצי' הי' ביום השבת דוקא על כל הששה ימים, וז"ש ויברך אלקים את יום השביעי, ואיתא בב"ר פי"א ברכו במן והקשה הזהר כאן וכי מאי ברכתא הוה בי' שהרי לא ירד בו המן, אך הענין הוא כנ"ל שירידת המן על כל הששה יומין הי' ביום השבת שם למעלה לבחי' שמים, וז"ש דההוא יומא מתברכאן מיני' כל שיתא יומין עילאין כו' שהם הנק'

שמים. והענין כי הנה י"ל כי הנה השבת נקרא יום השביעי ובאמת הלא משׁשת ימי בראשית כבר חלפו ועברו כמה ימים ושבועות ולפי המספר היה נמנה שבת הב' י"ד יום ושבת הג' כ"א וכן כולם. ולמה נקרא יום השביעי גם עתה. והענין הוא כי בכל שבת נמשך השפעה חדשה על כל ששה יומין מן היו"ד מאמרות דהיינו שנמשך שפע מבחי' בינה שנק' יומא שביעאה לכל הו"ק שהן ששה יומין עילאין שמקבלים שפע ביומא שביעאה מכללות העש"מ ואח"כ כל יום מאיר ביומו מהמאמר השייך לו יום א' יהי אור כו' וכן ביום השני עד יום הששי ועד בכלל ואז נאמר ויכולו השמים והארץ כו' בחי' עליות העולמות כנ"ל למקורן ושרשן, וכמ"ש שבת וינפש, בחי' רצוא כו', ואח"כ נמשך בחי' שוב השפעה חדשה על כל הששה יומין. וזהו שנסמכה פ' שבת לפ' המן ובב"א נאמרו. והענין הוא כמו שבת הוא למעלה מהזמן דלכך כל יום שאחר השבת נק' יום א' ואע"פ שחלפו ועברו כמה ימים ושנים רבים כנ"ל מ"מ כל יום א' הוא יום ראשון והיינו לפי שכל שבת הוא יומא שביעאה בחי' בינה הוא למעלה מהזמן וכמ"ש אז תתענג על הוי' למעלה מבחי' השתלשלות כי הוא העלי' בבחי' כתר שלמעלה מהאצי' כו', ולכן כל שבת הוא נק' יום השביעי ויום שאח"כ נק' יום א' בשבת כנ"ל. כן המן נמשך ג"כ מבחי' שלמעלה מהזמן והעולם הוא טלא דבדולחא כנ"ל רק בירידת המן למטה נתגשם עד שדכו במדוכה ומ"מ לא הי' פסולת בו כו', אבל שם במקורו גם המלאכים ניזונים בו וכמ"ש לחם אבירים אכל איש כו', ולכן המשכת המן ממקורו בחי' אין לבחי' שמים הוא בשבת דוקא שאז נמשך ומתגלה הבחי' טלא דבדולחא שלמעלה מהזמן שגילוי בחי' זו הוא בשבת דוקא שהוא למעלה מהזמן כנ"ל וזהו"ע טל השמים פי' טלא דנטיף מעתיקא לז"א, וזהו ויברך את יום השביעי ברכו במן והיינו הברכה וההמשכה דמ"ן באצי', אבל למטה בבי"ע לא ירד בשבת כי כדי שיומשך בבי"ע הוא דוקא כמשל שיחלקו מכלי גדול לכלים קטנים שע"י כלים הקטנים יומשך לבי"ע והן למ"ד כלים דזו"נ שמתלבשי' בבי"ע ובשבת אין ההמשכה התחלקות בכלים קטנים הנ"ל כ"א בכלים גדולים דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד הם הכלים כמו שהם באצי' עיי' בהרמ"ז דקנ"ח פ' שלח שבהיותן באצי' הם כולא חד ממש ה"ז עד"מ כלי גדול כו' משא"כ כשיורדי' לבי"ע הם כל כלי בפ"ע והם עד"מ כלים הקטנים כו', ועמ"ש ע"פ הזהר פ' אמור דצ"ד תלתא זמנין מקדש כו' החילוק בין חיצוניות ז"א שזהו ענין יומין דחול לפנימי' ז"א שהוא ענין יום השבת כו' (ועמ"ש ע"פ הזהר ר"פ ויצא בענין במאנין דילך כו' שהם כלים דבי"ע כו') וזהו גם כן ענין כלים גדולים וכלים קטנים כי פנימי' ז"א הוא כללות ז"א הרי זה כמו כלי גדול מה שאין כן חיצוניות ז"א כל כלי בחינות פרטי' כו'.

קיצור וז"ש בזהר דשית יומין מתברכין מיומא שביעאה שהוא בינה שנק' עתיקא אשר בשבת עולים הו"ק דאצי' לבינה (ת"ע היכל קד"ק וענין ג"פ ביום השביעי וענין יוהכ"פ ויחי יעקב כו' שבע עשרה כו') ואח"כ כל מדה מו"ק הנ"ל מאיר ביום א' משׁשת ימי המעשה ח"ש במדרש ברכו במן כי המשכת המן לבחי' שמי' ו"ק הי' בשבת שאז מקבלים הו"ק מהבינה, וכמשל

החבית שממלאים ממנה תחלה כלים גדולים כי שבת הוא בחי' שלמעלה מהזמן ע"כ כל שבת נק' יום השביעי והוא בחי' עתיקא ולכן המשכת המן ממו"ס שלמעלה מהזמן לו"ק נמשך בשבת ואח"כ בששת ימי המעשה נמשך מכל מדה ביומו למטה כמו מכלי גדול מחלקים לכלים קטנים כו' ולא יזיף יומא לחברי' מטעם הנ"ל דכי"ו קיבל בפ"ע מיומא שביעאה כו'. וגם בע"מ נמשך כח בכל יומא שביעאה כו'.

ד) והנה הא דביום הששי לקטו לחם משנה שני העומר שיום הששי מבין לשבת דלכאורה קשה דאע"ג שבשבת א"א להיות ירידת והמשכת המן מטעם הנ"ל עכ"ז אינו מובן איך יכול לירד ביום ששי על ב' ימים. כיון שבחי' המן נמשך דבר יום ביומו וא"א שיומשך מיומא למחרת כי כל יום הוא מדה עליונה דאצי' ונמשך בכל מדה בפ"ע מבחי' מו"ס ששם שרש המן ולא נמשך על יום מחר שהוא מדה אחרת, וא"כ איך ביום הששי נמשך וירד על ב' ימים שהם ב' מדות יסוד ומל' כי המל' נק' ג"כ שביעאה, אך הענין לפי שנעוץ תחב"ס וסבת"ח, והנה יום הששי הוא סוף דששת ימי המעשה כי יום השביעי הוא בחי' מובדלת מששת ימי המעשה כי הן בבחי' ירידה והמשכה מאצי' לבי"ע מלמעלה למטה, משא"כ השבת שהוא בחי' עלי' מלמטה למעלה מבי"ע לאצי' עד שהעלי' הוא למעלה מהזמן ע"כ יום הששי נק' סופן דששת ימי המעשה ולכן לפי שנעוץ תחב"ס ע"כ יש מעלה יתירה ביום הששי מבכל הימים עד שהוא מכין לשבת, כי הנה בגמר יום הששי נכנס יום השבת היינו שבסוף הירידה נעשה בחי' או"ח ועלי' חהו"ע בה"ש דע"ש, ויובן זה ממשל אור השמש, דהנה למעלה מעלה האויר חם מאד וגם למטה על הארץ וסמוך לה האויר חם ובאמצע האויר קר מאד כידוע בספרי התכונה, ולכאורה תמוה דהרי אויר התחתון הוא רחוק יותר מן השמש מהאויר האמצעי, ומדוע האויר האמצעי הוא קר, ואויר התחתון שהוא רחוק יותר הוא חם *. אך הטעם מפני שמהכאת השמש על הארץ שהוא בסוף המדרגה של התפשטות אור השמש אז דוקא נעשה בחי' או"ח ע"ד נתחב"ס שנמשך חום השמש כאשר בתחלתה באויר הראשון הסמוך לשמש, וכך הוא ביום הששי שהוא בחי' סופן נעשה בחי' או"ח ועלי' וזהו יום הששי ויכולו השמים לשון כלות הנפש ועלי' כו' נמצא ב' בחי' אלו מתחברין יחד ממש היינו יום הששי ועלי' דשבת כו', ולכן ביום הששי נמשך מן על שני ימים משא"כ בשאר הימים א"א להיות כן רק דבר יום ביומו כו'. ומזה יובן ג"כ מה דבענין שבעה היכלות הנה היכל לבנת הספיר כולל יסוד ומל' כמ"ש בע"ח שער כסה"כ פ"ג שהם בחי' יום הששי ויום השבת כי המל' נק' שביעאה מלמעלה למטה אלא דבשבת הוא העלי' מבחי' מל' לבחי' בינה שהוא שביעאה מלמטה למעלה כו' והוא היכל קה"ק שכולל כח"ב כו' (ועי' בת"א פ' משפטים מענין לבנת הספיר) וזהו"ע נעוץ סבת"ח תחילתן היינו כח"ב כו', וזהו ענין ויגש אליו יהודה ובמדרש איתא שעז"נ אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם כי יוסף הוא יסוד ויהודה

ומדוע האויר . . הוא חם: בכתי"ב: ומדוע האויר התחתון הוא חם והאויר העליון שהוא קרוב יותר מהשמש הוא קר.

הוא מל' והם אחד באחד יגשו וכנ"ל דהיכל לבנת הספיר כולל שניהם, וע' בת"א ע"פ יהודה אתה דיהודה הוא היכל קה"ק והוא ע"ד נעוץ סופן בס' ועליות המל' בשבת כך הוא ג"כ בכל יום בחי' שמו"ע כי שמו"ע הוא הארת שבת שבכל יום כו'.

קיצור ואעפ"כ ביום הששי ירד לחם משנה כי הוא סוף ו' ימי המעשה וע"כ נתב"ס ונמשך או"ח וזהו בחי' שבת, וזהו ג"כ דהיכל לבנ"ה כולל יסוד ומל', ויגש אליו יהודה כו'.

ה) והנה על פי המבואר למעלה בענין ויברך אלקים את יום השביעי ברכו במן, דלמעלה לבחינת שמים היה יורד המן בשבת דוקא כי שרש המן ושבת הוא בחי' אחד שהוא בחינת אין שלמעלה מהזמן כו' הנה על פי זה יובן גם כן ענין אכילת שבת וחול וגם ענין תפלת שבת וחול, כי הנה ידוע דעיקר ו' ימי החול הם לברר בירורי נוגה והן ל"ט מלאכות הזורע כו' עד האופה תיקון המאכל לברר מן הפסולת, ואח"ז ע"י האכילה מתברר באצטומכא ובכבד ועולה המובחר ללב ולמוח והפסולת נדחה לחוץ, וכמו כן בבחינת אכילה שלמעלה בחול דהיינו התפלה שהאדם מתפלל שנק' אכילה, כמ"ש אכלתי יערי יוצר אור עם דבשי קריאת שמע כו', וזהו ענין רעיתי פרנסתי כו' היינו הכח הנתברר מהמאכל הגשמי תכלל באדם, וכשאדם מתפלל בכח האכילה ההיא במסירת נפש באחד הרי זה גם כן בחי' אכילה ובירור על דרך משל מבירור שעל ידי האכילה בגשמי' שהמובחר עולה ללב ולמוח והפסולת נדחה כו' וכך כשלבו ומחו של האדם מתפעלים בתפילה והוא רוצה לאשתאבא בגופא דמלכא שרש נשמתו, ע"ד שכח המאכל נכלל באדם כך רצונו ליכלל בגופא דמלכא להיות בחי' רעיתי כו' ה"ז כמו עד"מ המובחר עולה כו' וגם מה שמכיר פחיתותו אז כי בהיותו קרוב יותר לה' מכיר יותר ריחוקו כל היום ובאותו רגע ממש נברר גם נדחה הפסולת שבו ומכיר בעצמו פחיתותו ואתכפי' סט"א וז"ש סלח לנו כו', וכמשל המאכל שכל שהוא מתעכל יותר אזי מתברר יותר הטוב מהפסולת ונדחה הפסולת לחוץ והמובחר עולה כך הוא ענין תפילת החול שהרוח תשוב אל האלקים בעילוי אחר עילוי להיות בבחינת רעייתי כו', וכך גם כן אכילת האדם בחול הכל לברר בירורי נוגה, וזהו בטן רשעים תחסר פירוש שעל ידי הבירור מוציאין הניצוצין מבטן הקליפות כו', אמנם בשבת בורר אסור ואין אכילה דשבת לברר בירורי נוגה כי עם היות המאכל דשבת גם כן מבחינת נוגה שהרי הוא לחם ובשר שהוא מק"נ, אך בשבת יש עלי' לק"נ שנכללת בקדושה ממש ולכן ממילא אין צריך בירור, ועיין בתו"א פ' חיי שרה מ"ש בשם הזהר דלכך ופרש שבתכם לא קאמר כו', וז"ש המגיד להב"י כי המלאך הממונה על המאכל בשבת קודש הוא קודש ובחול הוא חול כו', ולכן האכילה דשבת הוא אינו לברר בירורי' ע"ד אכילה דחול רק אכילה דשבת הוא המשכת וירידות התגלות האור והוא ע"ד אכילה דמן וכידוע בכוונת י"ב לחמים שהם י"ב חיוורתא דרישא דא"א (בסעודת שחרית) כי שרש בחי' שבת הוא בחי' עצמי' עונג העליון הפשוט שעשוע המלך בעצמותו, וכמו

הגומר בנין עד"מ שמשתעשע מגמר המלאכה עד שאח"כ בא לעונג עצמי, ועד"ז נאמר וירא את כל אשר עשה והנה טוב מאד וכמ"ש במ"א ובחי' המשכה זו להיות בגילוי אור הינו דכתיב אז תתענג על הוי' דא היא סעודתא דע"ק, וכנודע דבי"ב חיוורתא דרישא דא"א מלובשים נו"ה דעתיק כו' ונו"ה נק' לחמו בלחמי כמ"ש האריז"ל גבי שתי הלחם דשבועות, וזהו שרש השני חלות דלחם משנה שהם נצח והוד דעתיק אלא שבהתלבשותם בא"א הן י"ב חיוורתא וזהו ענין י"ב לחמים כו', וזהו ענין שאכילה דשבת אין בזה ע"ד בחינת בירור פסולת כי שם ח"ו לא שייך שום פסולת רק הוא המשכות אור העונג העליון מלמעלה למטה או בבחינת העלאה ממטה למעלה לקבל שם גילוי עונג העליון כו' ולכן נק' שבת מתנה טובה שהוא בחי' אשר למעלה מאתעדל"ת והוא ממש כמו ענין המן שנמשך מבחינת טל אשר הוא למעלה מאתעדל"ת ועד"ז ג"כ תפילה דשבת שהתפלה נק' ג"כ אכילה כנ"ל אינו ע"ד תפלה דחול לברר כו' כי הוא בחי' התענגות על הוי' וזהו"ע דיעקב וישראל כי ישראל הוא בחי' שיר אל שיר ותענוג כו', וגם אל כי בשבת כ"ד שעות ועוד ו' שעות מתחברי' לשבת מימי החול ו' מע"ש מחצות היום ואילך וא' במ"ש שמוסיפין מחול על הקודש כו' רק מ"מ כדי שיומשך מתנה זו בשבת הוא ע"י מי שטרח בע"ש כו' היינו אחר שהכין וטרח ובירר כל מה שצריך לברר ועשה כלי מוכן אז יורד ונתגלה מעצמו כדרך מתנה עונג העליון של שבת וזהו צדיק אוכל לשובע נפשו שזהו אכילה דשבת שהוא להשביע נפשו בעונג העליון שבמאכל כמו שהוא קודם שנפל בשבה"כ כו' ואין בו פסולת כו' והוא ע"ד ההפרש בין מן לשארי השפעות כי שארי השפעות הן מלמטה דרך השתלשלות מבירורי נוגה אבל בחי' המן הי' השפעתו מלמעלה מהשתלשלות מלמעלה משבה"כ, ולכן היה נבלע באברי' בלי שום פסולת כי בא מלמעלה מבחי' עונג העליון כנ"ל, שלכן בשבת כשחזר למקורו לשרשו לעונג העליון לא ירד המן למטה כו' וא"כ כיון דבחי' שבת זהו מקור ושרש עונג העליון שמשם נמשך המן לכך אכילה דשבת הוא ע"ד בחי' זו כו', אלא דהיינו ע"י קדימת תפילת שבת. כי הנה לכאורה עדיין אינו מובן איך ע"י אכילת שבת ממשיכים ת"ע י"ב חיוורתי הלא עם היות שבשבת המאכל עצמו נכלל בקדושה עכ"ז לא דמי כלל להמן שהוא לחם אבירים שאין בו פסולת כלל לפי שלא ירד כלל דרך נוגה רק מאצי' לבי"ע דרך הקדושה משא"כ מאכל שלנו אף גם בשבת הרי הוא בנוגה רק שהוא טוב שבנוגה שנכלל בקדושה ומ"מ לא דמי כלל לעצם הקדושה שהוא ענין המן בשגם המן שרשו מבחי' אין ממש ות"ע שלמעלה משבה"כ משא"כ המאכל דנוגה גם בשבת אינו ערוך לבחי' זו וא"כ איך ע"י אכילת אדם ותענוג המאכל ממשיך בשבת ת"ע די"ב חיוורתי שזהו בחי' המן, אך הענין הוא שאין זה מצד המאכל עצמו רק מצד קדושת שבת וקדושת נה"א שבשבת שהרי ענין השבת עצמו הוא בחי' ת"ע הנ"ל וגם הנה"א שרשו גבוה מאד וגם בשבת נמשך נשמה יתרה ולזאת ע"י שביע' ועינוגא שהאדם מתענג מהמאכל בשבת הרי גם בגשמי' האכילה מתענגת הנה"א כיון שהיא מלובשת בנה"ב כמא' תמרא וריחא פקחין מרחיבין דעתו של האדם וכה"ג א"ר נחמן עדיין לא צלינא דעתאי מחמת שלא שתה יין כו' והנה"א היא מעלה מ"ן לתענוג העליון ע"י י"ב

לחמים ידו״ן ווי״ן ממשיכים מקור התענוג בשביעאה וכמ״ש צדיק אוכל לשובע נפשו כו׳ והינו ג״כ מפני שהאדם שרשו משם מ״ה ושם מ״ה מלגאו דאיהו אדרח אצי׳ לכן ע״י שהאדם מתענג מן המאכל בשבת ממשיך ג״כ למעלה המשכת ת״ע משם מ״ה דע״ק בשביעאה כו׳ וכדי שיגיע האדם לבחי׳ זו הוא ע״י התפלה דשבת שהוא ג״כ בבחי׳ וקראת לשבת עונג וכמ״ש במ״א ע״פ כי הוא יברך הזבח הוא כמ״ש בע״ח של״ט דרוש ג׳ שכל בחי׳ מעשה הוא בחיצוני׳ וכל בחי׳ דיבור ותפלה הוא בפנימי׳ כו׳ ע״ש, ולכן ע״י קדימת התפלה בתחלה ממשיך אחר כך ע״י המעשה שהם הסעודות דשבת כו׳.

קיצור וכיון ששבת הוא למעלה מהזמן אשר שם שרש המן לכך אכילה דשבת הוא בחי׳ א׳ עם בחי׳ המן כי אכילה דחול לברר בירורים וכן התפלה דחול שהיא אכילה לאדם העליון כנודע מענין רעייתי לאשתאבא כו׳, אך בשבת אין שייך בירורים וגם ק״נ מתפרד מהרע שבה מע״ש ולכן אכילה דשבת המשכת התענוג מבחי׳ עתיקא י״ב חיוורתא דשם שרש המן ועד״ז גם תפלה דשבת שיר אל כו׳ ומ״מ מי שטרח בע״ש כו׳, וגם ע״י תפלה דשבת תחלה שהיא מיכלא דאדה״ע אז עי״ז ממשיך גם בהמאכל דטוב שבנוגה שיהי׳ ע״ד אכילת המן כו׳ כי התפילה פנימיות והאכילה חיצוני׳ כו׳.

ז) **והנה** על פי זה יובן מאמר רז״ל פרק ב׳ דביצה (דף י״ו ע״א) אבל הילל הזקן כו׳, דלכאורה הא דבית שמאי עדיף (וכמו שכתב הט״ז סוף סימן רמ״ב), ואם כן קשה למה לא עשה הלל כן. אך הענין כי הנה מבואר למעלה דגבי מן נאמר דבר יום ביומו וכמ״ש בזהר בשלח דס״ג דלא יחיף מיומא לחברי׳ רק בע״ש ירד ב׳ עומר כו׳, הטעם מבואר למעלה דכל יום הוא מדה א׳ מו״ק דאצי׳ אמנם הרי משארי לחם שמהארץ הרי גידול התבואה נמשך דוקא מיום לחברי׳ אלא במן דוקא נאמר דבר יום ביומו והיינו מטעם הנ״ל שהמן לא ירד דרך נוגה רק מאצילות לבריאה דרך הקדושה כו׳ וגם נק׳ לחם מן השמים שהוא מבחינת יחודא עילאה לכך נמשך ממש משית יומין דאצילות ולמטה לכך כל יום הוא בחינה בפני עצמו כו׳, מה שאין כן בלחם מן הארץ שיורד דרך נוגה וכתיב אני אענה את השמים והם יענו את הארץ אם כן כיון שלא נמשך ההשפעה למטה מבחי׳ שמים שהן ו״ק שית יומין הנ״ל, כ״א מבחי׳ ארץ ע״כ אין שייך לומר דבר יום ביומו דוקא שזהו דוקא בלחם מן השמים שהן ו״ק הנ״ל שית יומין עילאין כו׳ אשר כל יום מדה א׳ מו״ק משפיע ממש למטה דרך מעביר בי״ע ולכן לא יחיף יומא לחברי׳ כי כל מדה מקבלת בפ״ע ממו״ס ואין שייך שתקבל מיום ומדה דאתמול כו׳, משא״כ בהשפעה שמהארץ אשר נמשך מיצירה ועשי׳ ושם בחינת זמן ויורד ע״י נוגה כו׳, ולכן ס״ל לב״ש דכמו״כ בהכנת המזון הגשמי׳ מחד בשבתא להכין לשבת דל״ד למן שאין צריך להכין רק מיום ו׳ מטעם הנ״ל משא״כ הכא א״כ משום כבוד שבת עדיף להכין מחד דשבתא וכו׳, אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה בו שהי׳ מזכך כ״כ מעשיו להיות אכילת לחם מן הארץ ע״ד

לחם מן השמים, וכענין חולין שנעשו על טה"ק, והיינו לעשות הגילוי ביחו"ת כמו ביחו"ע, ולכן בענין הכנת המזונות אמר ברוך ה' יום יום ע"ד דבר יום ביומו וז"ש אבל הלל כו' שהי' בו מדת הבטחון כ"כ להמשיך האור למטה גם בלחם מן הארץ מבחינת יומין עילאין דאצילות וזהו ברוך ה' יום יום, וגם שמאי לא אמר מחדא בשבא לשבא רק משום כבוד שבת דוקא אבל בשאר עניני האדם ופרנסתו גם לשמאי האמת האמיתי הוא שאין לאדם לדאוג כלל מה יהי' למחר ומה יהי' פרנסתו כי דאגת פרנסתו הוא מניעת עבודתו ית', והעצה לזה הוא שיאמר האדם בכל יום או לפרקים פ' המן בכוונה להתבונן היטיב מ"ש בו היינו לקטו דבר יום ביומו, אל יותר ממנו עד בוקר, שהוא האמת שאין לאדם לדאוג רק על יום א' ולא יותר, והיינו יום ביומו, וגם זה שיחשוב על יום א' הוא ג"כ רק מפני שלמעלה הוא ג"כ כולם בחכמה עשית, המחדש בכל יום תמיד חן את כל העולם כו', ומי שרוצה לדבקה בו ית' הוא כדרך זה יום ביומו (וזהו"ע חולין שנעשו על טה"ק), אבל מ"מ מי שאינו רוצה בזה יוכל להיות שיכין מזונו על כל השנה או על כמה שנים אבל באמת הרצון לזה הוא מפני התרחקותו מה' ע"י כמה השתלשלות עד שנמשך ומתלבש בלבוש הטבע כו' כי מחדש בטובו בכל יום הוא למעלה בעולם א' כולם בחכ' עשית כו' אלא שבאוכלי המן שהי' משה מנהיגם והמה היו מבחי' משה, לחם מן השמים שבזכות משה לא הי' באפשרי כ"א על יום א', ומי שהותיר למחר כתי' ויבאש תולעים כו', מה שאין כן בלחם מן הארץ אף שהרוצה לדבקה בו יתברך יוכל להמשיך בבחינה זו גם כן גילוי יומין עילאין להיות ברוך ה' יום יום מכל מקום מי שאינו רוצה כו' וזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה כי עני ואביון אני ואיתא בזהר אמר לו הקב"ה וכי לאו מלכא אנת מלכא דמלכא אנת כו' ושוי לנפשי' עני מחמת זה כי רצה להיות קרוב לה' בבחי' מס"נ ולקבל מבחי' המחדש בכל יום דבר יום ביומו, ע"כ לא הי' חושב את מה שיש לו שהוא שלו רק הצריך לו ליום א' וכל שיש לו הוא ביד הקב"ה עד שינתן לו דבר יום ביומו, וז"ש במן הילך בתורתי אם לא, פי' וענין הליכה זו שמתחלה צריך האדם להיות בבחי' הליכה לילך מעניניו לדבקה בו ית', וכמ"ש לכו לחמו כו' לכו דוקא ואז לחמו בלחמי שיהי' גם בבחי' לחם מן הארץ ברכת ה' מיומין עילאין דבר יום ביומו, וזהו טעמו דהלל שאף משום כבוד שבת עם כי קדוש היום מאד לא רצה להניח בחינה זו דדבר יום ביומו לפי שהי' מובטח שהקב"ה יזמין לו לכבוד שבת גם מלחם מן הארץ ובשר כו', על דרך שהי' בלחם מן השמים דבר יום ביומו כו', ולכן אפילו בעסק התורה איתא (סנהדרין דף כ"ו) מחשבה מועלת ולחד פירוש היינו שלא יחשוב כך וכך אלמוד בימים הבאים כו', והיינו משום כי אורייתא וקוב"ה כולא חד והוא למעלה מן הזמן אשר משם נמשך דבר יום ביומו כנ"ל ולכן אין לו לעשות מסקנא וסדר על יום שלא בא עדיין, וכתיב בפי' גבי מן דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי כו', כ"א ילקוט דבר יום ביומו בודאי תתקיים התורה בידו ומ"מ איתא שם דאם עוסקים לשמה אינה מועלת, והוא ע"ד שכתבו המפרשים דמשום כבוד שבת יש לעשות כב"ש.

קיצור ובזה יובן מחלוקת שמאי הלל כי במזון שמהארץ לא שייך דבר יום ביומו דשם אין נמשך למטה מיומין עילאין שהוא ו"ק דאצי' הנק' שמים כ"א מיומין תתאין אשר שם יש זמן, ולכן ס"ל לשמאי מחד בשבא מכין לשבת, והלל אומר ע"ד משכו יומין עילאין ליומין תתאין שגם בלחם מן הארץ יומשך מבחי' שמים כימי השמים על הארץ וא"כ יהי' כמו במן דבר יום ביומו, וגם כי נת' דלגבי עצמותו ית' הרי שו"א שוין וגם לחם מן השמים ולחם מן הארץ שוין כמ"ש סד"ה להבין ענין לחם משנה לכך גם בהנהגת לחם מן הארץ יוכלו להמשיך דבר יום ביומו כו', ועד"ז י"ל מארז"ל עתידה אשה שתלד בכי"ו כו', וגם שמאי לא נחלק ע"ז רק משום כבוד שבת כו' כי זה שמכין לשבת ממשיך ג"כ מבחי' שבת על המזון שמהארץ ושבת גבוה ממן כו'. הגה, ענין הדואג אלמחר מקטני אמנה אף כי בשאר השפעות אין נמשך דבר יום ביומו כמו במן, אך הענין דצ"ל באמת הלא גם בשאר השפעות המחדש בכי"ו מע"ב שבכי"ו מאיר מדה א' אלא כי זהו ע"ד לחדש הישינות במו המזון שמחי' את הגוף כו' שבזה הוא ממש המחדש בכי"ו כו', אבל מ"מ בחיצוני' העולם הרי השמים והארץ עומדים מו' ימ"ב בשוה אלא שחיותן מתחדש בכי"ו וזה אינו ניכר בחיצוני' כמו הגוף אין ניכר בו שינוי מיום לחבירו ומ"מ באמת חיותן ע"י המזון שבכי"ו כו' וע"כ גם גידול התבואות אינו דבר יום ביומו אף שבאמת המחדש בכי"ו מ"מ בחיצוני' אינו ניכר כו' וזהו שמצינו ג"כ יומו של הקב"ה אלף שנה הרי כל אלף שנה אינו רק יום א' שזהו בעצם ההתהוות שלהיות התחלקות זמן אלף שנה הוא רק מבחי' יום א' דאצי' ומ"מ בפנימי' המחדש בכי"ו כו' ע"כ גידול התבואות אינו דבר יום ביומו שהרי מצד החיצוני' הרי גם אלף שנה אינו רק יום א' אכן זהו רק בחיצוני' ממש אבל בפנימי' הרי באמת המחדש בכי"ו כו' שנמשך לתבואה זו ממש בכי"ו חיות מיום השייך ליום ההוא וע"כ אין שייך לדאוג מהיום אלמחר מאחר שבאמת המחדש בכי"ו כו' וההזדמנות לאדם אינו בחיצוני' בגידול התבואה לכן בזה ג"כ יכולים להמשיך ג"כ דבר יום ביומו ממש אך היינו ע"י עסק התורה התפילה שבכי"ו יהיו בעיניך כחדשים וא"כ מעורר וממשיך מא"ס ב"ה אשר משם נמשך לכל יום הארה מתחדשת מא"ס ב"ה שלמעלה מהזמן משא"כ מבחי' שרו ש"ע שהוא תחת הזמן כו' וז"ע למען אנסנו הילך כו' והיינו משכו יומין עילאין ליומין תתאין כו' עכ"ה.

ז) **ומעתה** י"ל ענין ה' בצאתך משעיר כו' שהוא בחינת שערות וכן גבי טל כתיב שראשי נמלא טל קווצותי' רסיסי לילה כו' ועל חדך זה הוא המשכות המן דכתיב וברדת הטל לילה ירד המן ולכן בשבת שהוא למעלה מבחינת שערות וצמצומים שהכל חוזר למקורו למעלה מבחי' צמצומים ע"כ לא ירד המן כו'. והענין דהנה האותיות נמשלו לשערות כמו עד"מ השערות גשמי' הן חלולי' ובתוך חלל השערה נמשך הארה ויניקה מן המוח, והשערה עצמה הוא לבוש להארה זו, והנה בודאי אין יחוס וערך זל"ז לגבי עצמי' המוח כי היניקה הוא רק ממותרי מוחין ולכן כשיחתוך השערה לא יכאב למוח כלל.

וכדוגמא זו הוא באותיות הדיבור לגבי אור השכל הנמשך ונתלבש בהן כי הרי גוף אותיות הדיבור הם גשמי' ממש שהם בחי' הבל וקול הכלול מאש רוח ומים, ואף על פי כן מתלבש בהן אור השכל והוא כדמיון יניקה שמהמוח המתלבש בתוך השערה וכמו כן באותיות הכתב על דרך משל השכלת ודבר חכמה מפרשי הש"ס המובן על ידי אותיות הכתובים בדיו גשמי' ובודאי האותיות מצד עצמן אין בהם השכלה רק שאור השכל מתגלה על ידן, ואם כן גוף האות נמשל לעצם גשמי' השערה, ואור השכל המובן על ידי האותיות התיבות הוא כמו הארה שמהמוח הנמשך בתוך חלל השערה, והנמשל מזה יובן למעלה באותיות עליונים בדבר ה' שמים נעשו אשר אין ערוך בין הנאצלים לעצמות המאציל ולכן א"א להיות ההמשכה מן המאציל אוא"ס ב"ה לנאצלי' רק בחי' הארה בעלמא כמו עד"מ היניקה שנמשך מן המוח לחלל השערה שאינו נוגע לעצמיות המוח כלל, וזהו והחכמה מאין תמצא וגם ההארה הזאת תבא בהתלבשות דרך אותיות שנמשלו לשערות לומר שהן נבדלים בערך ואין ערוך ול"ז ועדז"נ ושער רישי' כעמר נקי כו', וזהו"ע מדלג על ההרים כו' כי א"א שילך האור ההשפעה דרך עו"ע שהעלול יש לו ערך וקירוב ויחס להעילה רק בדילוג המדריגות דרך שערות ואותיות ולכן נק' האותיות ג"כ סוסים כי תרכב על סוסיך כו' כמו הסוס שמוליך רוכבו בדילוג דהיינו למקום שלא יוכל לבא בעצמו בהדרגת הילוכו כך בחי' הארת אא"ס הבאה ומתלבשת בבחי' אותיות בדילוג שלא בהדרגה נק' כי תרכב על סוסיך והיינו במ"ת דכתיב וירד ה' על הר סיני שלא בהדרגה מדלג על ההרים כו', וזהו"ע ה' בצאתך משעיר שיצא האור בבחי' שערות בבחי' אותיות שבתורה בדילוג המדרגות לכן ירידת האור והשפעתו מלמעלה למטה נק' סוסים זכרים והעלאות האור מלמטה למעלה שלא בהדרגה נק' סוסים נקבות והיינו אותיות התורה והתפלה (וכמ"ש ע"פ לסוסתי כו').

והנה המלאכים ביקשו תנה הודך על השמים, כי המלאכים נקראים עומדים שאין להם בחינת הילוך (וכמשנ"ת על פסוק כה אמר ה' כו' ונתתי לכם מהלכים בין העומדים בתורה אור פ' וישב) ולכן בקשו שתנתן להם התורה שעל ידי אותיות התורה הנק' סוסים שמוליכים כו' יוכלו להתעלות להיות בבחינת מהלכים, וכמ"ש הילך בתורתי שיש בחי' אותיות שהן מעלים מלמטה למעלה שלא בהדרגה ויש שהן ממשיכים האור מלמעלה למטה שלא בהדרגה כו'. והנה הקב"ה השיב להם כלום יצר הרע יש ביניכם, ולהבין זה דהא ודאי לא בקשו המלאכים שתנתן להם התורה כמו שירדה למטה בציצית גשמי' כו' רק כמו שהיא למעלה ואם כן מה התשובה על זה כלום יצר הרע כו'. אך הענין הוא דהנה כתיב לכו לחמו בלחמי שהתורה נק' כביכול לחמי (וענין זה נתבאר במ"א בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות), דהנה כמו עד"מ הלחם שמחיה את האדם ופעולתו שבו ועל ידו תתחבר ותתאחד הנפש הרוחני' עם הגוף הגשמי' והכח הזה בהמאכל לפי ששרשו מעולם התהו שהוא למעלה מנפש האדם ששרשה מעולם התיקון, וכך עד"מ למעלה איתא איהו וחיוהי וגרמוהי חד פי' גרמוהי הן הכלים וחיוהי הוא האור והנשמה

והוא ג"כ בחי' חכמה כמ"ש בע"ח שמ"א פ"ז איהו היינו אא"ס ב"ה שלמעלה מהחכמה כו', ולכן נק' חסד דרועא ימינא בחי' גופי' כו', ולכן בבדי שיהי' התחברות והמשכות האור בהכלים זהו ענין התורה שנק' לחמי שהוא בחי' ר"ע וח"ע ע"כ נמשך ממנה חיות לאדם העליון ז"א דאצי' או"כ כו' והמשכה זו הוא דוקא ע"י מעשה המצות שנתלבשו בדברים גשמי' צמר דציצית וקלף דתפילין ששרשם מק"נ ששרשו מעולם התהו וע"י אתכפי' יצה"ר של האדם שבהם וע"י דוקא יומשך אתעדל"ע מבחי' רצה"ע ולכן הן הן הנק' לחמי. וזהו התשובה שהשיב הקב"ה למלאכים כלום יצה"ר יש ביניכם כי הנה שרש היצה"ר הוא בא ונסתעף משבה"כ מעולם התהו כו' וידוע דעולם התהו הוא קודם לתיקון ולכן אמרו טוב מאד זה מלאך כו', וכאשר אתכפי' סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא הרי נתברר היצה"ר משבה"כ ועולה לשרשו שקודם השבירה לפני מלוך מלך כו', והיינו כאשר נתברר שם ב"ן ונעשה ס"ג דבינה ואזי נעשה אחעט"ב שהוא שם מ"ה נקבה תסובב גבר, לכן ישראל דוקא שנתלבשו הנשמות בגוף שיש להם יצה"ר יוכלו לברר בירורים דתהו, וזהו עיקר התורה לברר בירורי נוגה וכמ"ש להבדיל בין הטמא ובין הטהור כי היא מתלבשת למטה לברר, שע"י בירורי' דתהו ממשיכים גילוי ר"ע כו', אבל המלאכים שאין להם יצר הרע שהם בירורים דתהו, לא יוכלו לקבל התורה כי עם היות שכוונתם שינתן להם התורה ברוחני' שהוא כח המשכות רצון עליון וחכמה עילאה, אך באמת הרי הא בהא תליא דהמשכה זו הוא דוקא על ידי בירורי נוגה שעל ידי אתכפי' ואתהפכא כו' רק ישראל שיש בהם יצה"ר וגם נשתעבדו בחומר ובלבנים בגלות מצרים שזהו בחי' זיכוך נה"ב והיצה"ר ואתכפיא סט"א זכו לקבל התורה ואפילו אברהם לא קיים רק ברוחניות ולא בגשמיות, כמו שזכו ישראל מטעם גלות מצרים כנ"ל.

קיצור ח"ע בצאתך שנאמר גבי מ"ת כי האותיות נמשלו לשערות דילוג מדלג על כו' ולכן נק' סוסים שמוליכים למקום רחוק, וע"כ המלאכים שהם עומדים בקשו אותיות התורה סוסים שעי"ז יהי' להם הילוך, והשיב להם הקב"ה כלום יצה"ר כי זה שע"י התורה נמשך רצה"ע מדלג כו' זהו ע"י בירור היצה"ר עולם התהו וכענין שהלחם מחי' את האדם מה"ט וזהו לכו לחמו בלחמי כו'.

ח) **אמנם** עדיין אינו מובן זה דהנה ודאי גם המלאכים ידעו זה שכח ההמשכה אתערותא דלעילא הוא ע"י אתעדל"ת מבירור ק"נ ואתכפיי' סט"א ומאחר שבחי' זו לא שייך אצלם א"כ מה בקשו תנה הודך כו'. אך הענין דהנה כמו בלחם גשמי' יש ב' בחי' לחם מן הארץ ולחם מן השמים שהוא המן כמו"כ בתורה שנק' לחמי יש ב' מדרגות הנ"ל, דהנה בתורה יש ב' בחי' סתים וגליא חיצוני' ופנימי' דהיינו תורה הנגלי' איסור היתר כו' הוא בחי' חיצוני' כי נתלבשה וירדה בגשמי' ממש לברר בירורי' ולהבדיל האוכל מן הפסולת בירורי שבה"כ שזהו"ע כשר או פסול ולהעלות הניצוצי' שנתבררו, וזהו בחי' לחם מן הארץ שהוא כמו לחם מאכל גשמי' שנברר ג"כ האוכל ואז הפסולת נדחה לחוץ

והמובחר עולה ללב ולמוח כנ"ל וכך הוא ענין עלי' בירורי' דתהו ע"י התומ"צ שמתעלי' לשרשן לפני התיקון ועל ידי זה הם בחינת לחמי לאדם דתיקון כו' וכנ"ל בענין עלי' ב"ן לס"ג שהוא למעלה מבחינת מ"ה דתיקון הנק' אדם וכענין אשת חיל עטרת בעלה וזהו ענין גליא שבתורה לברר בירורים ונק' לחמי אך הוא לחם מן הארץ ר"ל מה שנמשך מבחינת שמים לבחינת ארץ והארץ תוציא הלחם כמו"כ הוא המשכת חכמה עילאה בחכמה תתאה לירד בבי"ע לברר ולהעלות הניצוצין שעיקר הבירור ע"י תושבע"פ שנק' ארץ וח"ת שבה נתפרש היטיב איך הוא כשר ואיך הוא פסול כו', ותושבע"פ מקבל מתושב"כ הנק' שמים וח"ע כו', ואמנם ענין לחם מן השמים שבתורה הוא דהנה כמו עד"מ האדם לאחר שהמאכל נברר ועולה ללב ולמוח אזי אח"כ יורד המשכה מעצמו' הנפש למוח וללב ולכל הגוף כמו"כ אחר שיתבררו ויתעלו הניצוצי' על ידי חיצוני' התורה כשר ופסול כו' ויתעלו הבירורי' דתהו לשרשן אזי יהי' גילוי האורות מלמעלה למטה פנימי' טעמי תורה כדפי' רש"י על פסוק ישקני מנשיקות פיהו שלעתיד לבא יתגלה פנימי' התורה מה שלעת עתה הן נעלמי' וסתומים למעלה, וזהו"ע לחם מן השמים שהוא מה שאין שייך בו בחי' בירורי' כי הוא רק המשכות אורות עליונים מלמעלה למטה וכמו"כ בגשמי' לחם מן השמים שהוא המן שירד הוא שרשו מפנימי' מוחא סתימאה ולכן לא הי' בו פסולת כלל כי מה שכתוב ויתד תהי' לך כו' זה בדברים שתגרי אוה"ע היו מביאין להם (עיין באגה"ק סד"ה והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ח"ל עיקר עסק התורה והמצות הוא לברר הניצוצות כו' ובחכ' דייקא אתבריר והיינו ח"ע שבאצי' בסוד אבא יסד ברתא כו' אבל בצאת השכינה מק"נ אחר שיושלם בירור הניצוצות כו' אזי לא יהי' עסק התורה והמצות לברר בירורין כ"א לייחד יחודים עליונים יותר להמשיך אורות עליונים יותר למעלה* מהאצילות כמ"ש האריז"ל והכל ע"י תורה פנימי'* לקיים המצות בכוונות עליונות שמכוונות לאורות הנ"ל כי* שרש המצות הוא למעלה מעלה בא"ס ב"ה עכ"ל. לפי זה מבואר דבחינת פנימי' התורה זהו המשכות אורות עליונים שלמעלה מאורות הנמשכים על ידי בירורים דתהו כי האורות והמ"ד הנמשך ע"י בירורי הניצוצי' זהו מעולם האצי' וכמו עד"מ הלחם שמחבר הנשמה שבתוך הגוף עם הגוף כך ע"י בירור ניצוצי' מייחד או"כ דאצי' חיוהי וגרמוהי וא"כ גם המשכות שנמשך אורות עליוני' עכשיו באצי' ע"י קיום המצות ובירורי נוגה שעי"ז מוסיפים אורות באצי' הנה המשכה זו היא ג"כ בכלל בחי' לחם מן הארץ ר"ל שע"י לחם ובירור ניצוצי' נמשך המ"ד כו' כמו שנמשך הכח מהנפש במוח ולב וכל הגוף ע"י המאכל שנברר כו', אכן ענין פנימי' התורה שהוא בחי' לחם מן השמים הוא מה שאינו נמשך כלל ע"י הבירורי' דהיינו אורות עליונים מלמעלה מהאצי' וע' בת"א פ' בראשית ע"פ כי כאשר

למעלה: באגה"ק שם אין תיבה זו.

תורה פנימי': שם: פנימיות התורה.

לאורות הנ"ל כי: שם: לאורות עליונים כו' כי.

השמים החדשים כו׳ וכמו המן ששרשו מפנימי׳ מו״ס מה שלמעלה מהבירורי׳ כו׳. ועפי״ז יובן מה שבקשו המלאכים תנה הודך על השמים דאף שאין שייך בהם בירור ניצוצי׳ וכמ״ש באגה״ק שם שהעליוני׳ אין בהם כח לברר ולהעלות מהשבירה שבק״נ אלא התחתונים לבד לפי שהם מלובשים בגוף חומרי מק״נ משכא דחויא והם מתישים כחה בשבירת התאות ואתכפי׳ סט״א כו׳ עכ״ז בקשו המלאכים התורה ע״ד פנימ׳ התורה שהוא המשכו׳ אורות עליונים שלא ע״י בירור ניצוצי׳ מסט״א כ״א ע״י קיום המצות בכוונות עליונות שמכוונות לאורות הנ״ל כו׳. וזהו אשר תנה הודך, אשר הוא תענוג העליון כנודע מענין אשר קדשנו כו׳ והשיב להם הקב״ה כלום יצה״ר יש ביניכם כי א״א להיות המשכות אורות הנ״ל ע״י פנימ׳ התורה אלא אחר שיהי׳ העלאת מ״ן והמשכת מ״ד שע״י בירור ניצוצי׳ יען שעי״ז יתתקנו עולמות בי״ע להיות כמו עולם האצילות דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בבחי׳ ביטול אז אח״כ יומשך ג״כ אורות העליונים שלמעלה מהאצילות, וכענין דאיתא גבי מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה שהוא בחי׳ מה שלמעלה מאתעדל״ת ומ״מ אין נותנים מתנה זו אלא למי שטרח בע״ש כו׳ כמ״ש במ״א, וזהו כלום יצה״ר יש ביניכם וא״א לכם לקיים ההעלאה וההמשכה דחיצוני׳ התורה וממילא א״א שיותן לכם הפנימי׳ בעצמו כי הא בלא הא לא סגי כו׳. ועד״ז ג״כ מי שטרח בע״ש דוקא יאכל בשבת אשר בחינת שבת הוא המשכות תענוג עליון מעצמו שלא ע״י בחי׳ בירורי׳ כנ״ל ועבודת החול הוא לברר בירורים ולכן כשטרח בע״ש לברר בירורים ע״י אתכפי׳ ואתהפכא אז דוקא יומשך בשבת ג״כ הבחי׳ שלמעלה מבירורי׳ כו׳ ומבחי׳ שבת נמשך ג״כ הכח שיוכל לעבוד בחול וכמ״ש ושמרו בנ״י כו׳ לעשות כו׳ כמ״ש במ״א וזהו ג״כ שירידת המן הי׳ כדי שעי״ז יוכלו להלוך בתורה הנגלית כי מבחי׳ זו שלמעלה מאתערותא דלתתא נמשך כח וסיוע שיוכלו לברר המ״ן על ידי חכמה כו׳ כי אבא מקבל ממו״ס כו׳), וזהו הנני ממטיר לכם לחם מן השמים דוקא ששם נמשך טלא דבדולחא, וזהו וברדת הטל ירד המן כו׳ למען אנסנו כו׳ כי ירידה הנ״ל הי׳ צורך עלי׳ הילך בתורתי שעל ידי זה יוכלו להלוך בתורה ולברר בירורים כמו הלוך ונסוע כו׳ (וכענין מ״ש במדרש בפי׳ את האלקים התהלך נח, דמה שהי׳ לו כח להיות מתהלך זהו ע״י סיוע מלמעלה מש׳ אלקים כמ״ש ויתן לך האלקים מטל השמים כו׳ כי טלא דבדולחא הוא גבו׳ דע״י שנק׳ אלקים כו׳) שזהו ע״י חיצוני׳ התורה ובעבור זה ירד המן ירידת אור האלקי מעצמו שלמעלה מבחי׳ בירורי׳, ומאחר שיקבלו מבחינה זו ממילא יוכלו אח״כ לילך בתורה הנגלית ולהעלות בירורי׳ משבה״כ ונמצא ענין התגלות המן הוא כמו אתעדל״ע הנמשך ליתן כח שיהי׳ אתעדל״ת שבאמת אתעדל״ע זו הוא מבחי׳ שלמעלה מאתעדל״ע שע״י אתעדל״ת כיון שנמשך ממילא ומעצמו וכמ״ש במ״א (בביאור דפ׳ ציצית בפי׳ קדושים תהיו יכול כמוני כו׳) ומ״מ המשכה זו הוא לצורך אתעדל״ת כו׳. והנה עיקר המשכות מ״ן למעלה בבחי׳ שמי׳ ז״א דאצי׳ הוא בשבת שאז נמשך טלא דנטיף מעתיקא אך למטה בבי״ע לא נמשך בשבת כי הנה המשכה זו בבי״ע זהו ע״י שערות וצמצומים והוא ענין שראשי נמלא טל שהוא בחי׳ שערות דז״א ועי״ז

יורד בבי"ע ליתן כח לברר בירורים כו', אכן בשבת בורר אסור כי אז ממילא מופרד הרע מהטוב דק"נ כו' כי בו שבת וינפש שעולה הכל בבחי' עצמות עונג העליון מה שלמעלה מבחי' התלבשות ולמעלה מבחי' שערות וצמצומים דז"א לכן היום לא תמצאוהו בשדה להתלבש למטה בבי"ע כי שבת היום להוי' שעשוע המלך בעצמותו כו'.

קיצור אך א"כ מאי קס"ד דהמלאכים אך כי בתורה יש פנימי' וחיצוני' היינו לברר בירורים כמו עד"מ לחם מן הארץ תושבע"פ ועי"ז יתגלה אח"כ פנימי' התורה מה שלמעלה מהבירורים כמו לחם מן השמים בלי פסולת ובחי' זו דפנימית בקשו המלאכים אע"פ שאינם יכולים לברר והקב"ה השיבם דא"א לבוא לבחינה זו כ"א ע"י החיצוני' תחלה שהוא הבירורי' כמו מי שטרח בע"ש דוקא יאכל בשבת וז"ש במן הילך בתורתי כי מבחי' זו שהיא אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת נמשך כח שיוכל להעלות אתעדל"ת ולברר כו' וכן משבת נמשך כח לעבודה דו' ימי המעשה והמשכה בחי' זו למטה נמשך ע"י שערות שראשי נמלא טל כו' ובשבת נמשך בפנימי' בלי צמצומים לכן לא ירד המן בגשמיות כ"א ברכו במן היינו רוחני' השפע אתעדל"ע הנותן כח לאתעדל"ת.

בשלח ט"ז כ"ט

ראו כי. רבות בשלח ס"פ כ"ה קמ"ב ג', והוא בירושלמי פ"ג דנדרים. זח"ב בשלח ס"ג א' ב' ויקהל ר"ז א', בהר דק"י ע"ב. ש"ך פ' בשלח במקומו דף נ"ד סע"ג. של"ה שי"ג ב'. בחיי פ' ויחי דף ס"ג סע"ג שבו איש תחתיו כענין רבץ כארי' וכלביא מי יקימנו פ' וארא ע"ה ד', במקומו פ' בשלח פ"ט ג' בשם מדרש תלים סי' צ"ב מהו ראו א"ר יוסי מרגינתא דיהבת לכון א"ר יצחק כל עיסקא דשבתא כפול כו', יש להעיר מענין כנס"י יהי' בת זוגך כו'.

ראו כי ה' נתן לכם את השבת וגו'. הנה ארז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו'. משמע דשבת הוא בחי' מתנה שהוא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת משא"כ אתעדל"ע שע"י אתעדל"ת נק' קנין וכמבואר במ"א בענין א"י שנק' כנען, כי הוא משום שעיקר קיום התומ"צ הוא בא"י דוקא כמו פיאות ותרומות ומעשרות וקרבנות ולכן נק' ארץ כנען ל' סוחר ותגר שיש בזה משיכה

וכסף המשיכה היא העלאת הניצוצי׳ מטורא דפרודא מר״ה לרה״י להעלותם לבחי׳ איהו וגרמוהי חד והכסף הוא המשכת אור האהבה עליונה וחסד עליון מאור א״ס ב״ה הנמשך ע״י העלאה זו ולכן נק׳ זה בשם קנין וזהו ויקחו לי תרומה כו׳. ולכן נאמר יערוף כמטר לקחי כו׳ לשון קיחה הוא בחי׳ קנין כמארז״ל גמר קיחה קיחה משדה עפרון כו׳ וכך הוא בכל המצות, וזהו בחי׳ ארץ כנען ל׳ סוחר וכמ״ש ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר שהם בחי׳ ת׳ עלמין דכסופין דירתין צדיקיא לע״ל הם נמשכים ע״י בחי׳ קנין וסוחר דבחי׳ ארץ כנען ל׳ סוחר, וכ״ז הוא בחי׳ אתערותא דלעילא הנמשך על ידי אתערותא דלתתא ואם כן השבת שנק׳ מתנה טובה היינו משום שהוא בחי׳ המשכה ממקום עליון גבוה יותר מה שאין אתערותא דלתתא מגעת שם כלל כי אם רק בבחינת מתנה מאליו ומעצמו, וצ״ל דהא כתיב לעשות את השבת ופירוש לעשות היינו שישראל עושין את השבת, וזהו זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב שמור את יום השבת זכור ושמור הם עשה ול״ת, כי זכור עם י״ה הוא רמ״ח מ״ע ושמור הוא ל״ת כמארז״ל כל מקום שנאמר השמר אינו אלא ל״ת והיינו שע״י קיום המצות בו׳ ימי המעשה עי״ז עושים וממשיכים קדושת השבת ע״ד מארז״ל מי שטרח בע״ש יאכל בשבת, וזהו וקראת לשבת עונג וקראת דוקא שקוראין וממשיכין את העונג כו׳, וגם ידוע דשבת אותיות תשב שהוא בחי׳ תשובה והיינו שע״י התשובה בוי״מ ע״ד כל ימיו בתשובה עי״ז יבא בשבת לבחי׳ תשובה שלימה ועד״ז נק׳ יוהכ״פ שבת שבתון ע״ש שהוא עיקר יום התשובה וא״כ מזה מבואר דשבת הוא בחי׳ אתעדל״ע שע״י אתדל״ת מי שטרח בע״ש כו׳, וזהו שאומרים בברכה מעין ז׳ בערבית ברוך קונה שמים וארץ כו׳ שאז נגמר הקנין והמו״מ מכל ו׳ ימי המעשה שהוא ירידת והמשכת צורך העלי׳ בשבת ונתגלה הריוח, וכיון שכן למה נק׳ מתנה כנ״ל.

ב) **והנה** להבין זה צריך להקדים ענין תורה ותפלה דלפעמים משמע דתורה גדול מתפלה וכמארז״ל ות״ת כנגד כולם ומי שתורתו אומנתו פטור מתפלה, ולפעמים משמע דתפלה גדולה כמארז״ל ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו, וחסידים הראשונים היו שוהים תשעה שעות בכל יום על התפלה, גם עוד זאת אנו רואים שהצדיקים הגדולים ע״י התפלה פועלים שינוי הטבע להיות רפוא חולים וירידת המטר כו׳ הרי כ״ז הוא ע״י התפלה דיקא שעי״ז ניכר ההשתנות למטה בעוה״ז ממש שירד המטר ויתרפא החולה, משא״כ ע״י התורה הוא רק המשכה למעלה, נמצא יש בתפלה מעלה יתירה כו׳, עוד צ״ל בענין נש״י דלפעמים ארז״ל ישראל מתקשראן באורייתא הרי התורה למעלה מנש״י, ובמ״א משמע להיפך דאיתא במד״ר ר״פ בראשית התורה קדמה לכסא הכבוד שנאמר ה׳ קנני ראשית דרכו וגו׳ ומחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר הרי שקדמה לתורה, וז״ש קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתו, תבואתו היינו התורה שנק׳ חטה וכ״ב אותיות התורה וכן יין ושמן, ונש״י הם ראשית לבחי׳ תבואה זו. הנה כתיב אתי מלבנון כלה, פי׳ תורה נק׳ חתן כמאמר ביום חתונתו זה מ״ת וכנס״י נק׳ כלה ע״ש כלתה נפשי דהיינו מחמת שהנשמה תיצוץ האלקי׳ שבכל א׳ מלובש בנה״ב והגוף ובעל

כרחו הנשמה מלובשת בהם לחשוב ולדבר בענינים גשמיים ה"ז ירידה וגלות גדול להנשמה אשר קודם ירידתה נאמר בה חי ה' אשר עמדתי לפניו ועל ירידה זו נאמר כרחל לפני גוזזי' נאלמה כו', ולכן היא בבחי' כלתה נפשי שתשוקתה לעלות ולהתכלל בא"ס ב"ה וכן הוא במקור נש"י המתלבשת בבי"ע להחיות הע' שרים בבחי' גלות השכינה כרחל לפני גוזזיה כו' שהם יש ודבר נפרד ואינם בטילים כלל ה"ז כמשל שגוזזים השערות שהוא בחי' המשכת אלקות הנמשך להחיותן ומפרידין אותן לעשות א"ע יש ודבר נפרד, לכן היא בבחי' כלה ותשוקה נפלאה לצאת מהגלות, והתורה נק' חתן ל' חות דרגא שהיא המשכת אלקות ממש כי אוריתא מח"ע נפקת שבה שורה א"ס ב"ה ממש, ונתלבשה התורה בעניני' גשמיים וזהו חות דרגא, והיינו להיות גילוי והמשכה זו לנש"י הנק' כלה שכלתה נפשם להתכלל בא"ס ב"ה וע"י התורה נמשך להם ממש המשכת אור א"ס ב"ה וזהו ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקודב"ה ולכן התורה היא למעלה מנש"י שנק' חתן ומשפיעים לבחי' כלה.

ג) **אך** (ד"ה יונתי) הנה בתורה נאמר ודברת בם מל' ידבר עמים שהוא ל' הנהגה והמשכה, והנה המשכה זו שממשיך גילוי ח"ע לא בחכמה ידיעא שתהי' שורה ומתלבשת למטה בעניני' גשמיים שהוא ירידה גדולה, וזהו מארז"ל כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו. אך עיקר פי' הנהגה והמשכה זו הוא ע"ד עוסק בתורה לשמה לשם התורה כדי שתהי' בבחי' תורה שיהי' אור א"ס ב"ה שורה ומתגלה בה כי אוריתא מחכמה נפקת והרי א"ס ב"ה הוא רם ונשא לאין קץ מבחי' חכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית עשי' גשמיות כו', והנה המשכה זו להיות התלבשות אוא"ס ב"ה בחכ' הוא ע"י אתעדל"ת בק"ש ובתפלה אם ישים אליו לבו כו' רוח איתי רוח ואמשיך רוח כו', וזהו לעשות את כל דברי התורה הזאת שישראל הם העושים את התורה וממשיך גילוי זה למטה על נפשו וזהו עוסק בתורה לשם התורה ממש, אך הכח הזה באתדל"ת דנש"י להמשיך גילוי אור א"ס ב"ה בתורה שזהו לכאורה למעלה ממדרגתם שהרי אמרו ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא מתקשרא' בקוב"ה וא"כ איך ישראל ימשיכו האור בתורה כיון שהם רק מתקשראן ומקבלים מהתורה, אך הענין הוא כי הנה נודע שלא כל הנשמה כולה בכללה היא מלובשת בגוף האדם למטה אלא קצת הארה מן הנשמה היא מלובשת בגוף וכל הנשמה היא למעלה בבחי' מקיף ונק' מזל בל' רז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי, וזהו שאומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי פרט ארבעה דברים בנשמה נתת בראת יצרת נפחת בי לפי שמקור חוצבה הוא הגבה למעלה וכדי שתרד פלאים להתלבש בגוף צריכה להתצמצם בכמה מיני צמצומים והתפשטות ודרך כלל נחלקים לד' בחי' כנגד ד' אותיות ש' הוי' שהיו"ד בחי' צמצום ה' התפשטות ואח"כ ו"ה המשכה והתפשטות ורק הארה ממנה לבד שנמשך ע"י צמצום היו"ד הוא המתפשט ונמשך להתלבש בגוף ולכן נק' יעקב י' עקב, אבל כל בחי' הנשמה נשאר למעלה בבחי' מקיף (ע' ד"ה אז ישיר) וענין ההפרש בין פנימי למקיף כי האו"ס

שייך בו התחלקות עד״מ בהתלבשות הנפש בגוף יש התחלקות בחי׳ ומדרגות שכל ומדות ומחדומ״ע שכל בחי׳ הוא מהות בפ״ע ונק׳ ג״כ בשמות מחולקים נפש רוח ונשמה כו׳ משא״כ המקיף אין בו התחלקות בחי׳ כלל, והיינו לפי שבחי׳ המקיף של הנשמה הוא בטל במציאות במקורו בבחי׳ סוכ״ע מקור כל המקיפים ולכן הוא בחי׳ אין רק אח״כ כשנמשך בבחי׳ או״פ שייך התחלקות מדרגות ולכן נאמר עליה ד׳ לשונות נתת בראת יצרת נפחת כנגד ד׳ בחי׳ נרנ״ח המתלבשים בבחי׳ או״פ, ובחי׳ המקיף נק׳ יחידה שאין בה שום התחלקות מדרגות כו׳ ומקבלת מבחי׳ יחיד הוא סוכ״ע.

ד) **והנה** בחי׳ זו נק׳ מזליה דהנה כתיב ונוזלים מן לבנון פי׳ ע״ד והחכמה מאין תמצא כי החכ׳ תחי׳ שהיא ראשית התפשטות החיות הוא נמשך מבחי׳ שלמעלה מהשכל שהוא בחי׳ מקיף והוא בחי׳ אין שאינו מושג וזהו בחי׳ לבנון וממנו נוזל ונמשך ההשפעה לבחי׳ חכמה, וזהו דאיתא באדרא (דקל״ד א׳) הכל תלוי במזל ואפי׳ ס״ת בהיכל כי אורייתא מחכמה נפקת ומקור התהוות החכמה הוא כמ״ש ונוזלים מן לבנון דהיינו מאין תמצא, והיינו ג״כ ע״ד הנ״ל שבתורה יש ג״כ פנימי ומקיף כי מה שנתלבש בבחי׳ פנימי׳ נק׳ כד כמ״ש ותמלא כדה ותעל כמו שממלאים כד מן הים כך כ״ד ספרין דאורייתא הם רק כמו כד ממקור החכמה שנק׳ אין והוא נק׳ בחי׳ מקיף על התורה וזהו נובלות חכמה שלמעלה תורה, וכמבואר במ״א באריכות בענין לא בשמים היא כו׳ דלשם מבואר ענין מקיף ופנימי שיש בהתורה, וזהו שארז״ל על ר״מ שהי׳ אומר על טמא טהור ומראה לו פנים ועל טהור טמא ומראה לו פנים, כי הנה מבואר למעלה ההפרש בין פנימי למקיף שבהפנימי הוא בחי׳ התחלקות משא״כ בהמקיף אין בו התחלקות כלל, לכן כמו״כ בהתורה דכשנמשכה מבחי׳ לבנון בבחי׳ או״פ ניתנה במ״ט פנים טהור מ״ט פנים טמא, שבחי׳ טהור נמשך ממדת החסד להקל ולטהר, ובחי׳ טמא נמשך ממדת הגבורה, וע״כ א״א לטהר הטמא ולא לטמא הטהור אבל בעוד התורה בבחי׳ מקיף ששם אין שום התחלקות והו״ג כלולים יחד ממש, ע״כ יוכל להמשיך מבחי׳ חסד גם על מדת הגבורה ויומשך מזה לטהר הטמא כו׳ או להיפך שימשיך מבחי׳ גבורה לטמא הטהור כנ״ל, ור׳ מאיר שהי׳ יחיד בדורו השיג בבחי׳ המקיף של התורה כו׳ ולכן לא קבעו הלכה כמותו כי ההנהגה היא כמו שנמשכה בבחי׳ פנימי דוקא שטמא וטהור הם ב׳ הפכיים, וזהו בחי׳ ונוצר חסד לאלפים, כי התורה היא קדמה לעולם אלפים שנה בחי׳ אאלפך חכמה כו׳ ומקור בחי׳ זו נמשך מבחי׳ ונוצר שנק׳ מזליה בזוה״ק שם באד״ר, ובזה יובן מ״ש צוארך בחרוזים כו׳ שהוא תכשיט של אבנים טובות ומרגליות הנקובים וחלולים ותלוים בחוט על הצואר והחוט הוא נכנס לתוך חללן כו׳ וכך עד״מ אותיות התורה נק׳ אבנים כמ״ש בס״י והחוט הנמשך בהן הוא בחי׳ מזל הח׳ ונוצר שנק׳ באדרא שם חוטא יקירא קדישא וכו׳ ע״ש, ועד״ז יובן ג״כ ענין בחי׳ מזלי׳ של הנשמה וזהו עד יעבור עם זו קנית, כי שרשן מבחי׳ ונקה שהוא אותיות קונה, קונה

הבל, אותיות כלה, וזהו אתי מלבנון כלה וכמ״ש ונחלים מן לבנון. והנה ארז״ל איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, נמצא הנקבה נלקחה בשרשה ממקום גבוה יותר דהיינו מהאב שהרי איש מזריע תחלה יולדת נקבה משא״כ הזכר שרשו מהאם והיינו לפי שהאב גבוה יותר לכך יוכל להשתלשל השפעתו למטה יותר שיהי׳ מתהוה ממנו הנקבה, וזהו בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא, אבל כונן שמים בתבונה, וכאיש אשר אמו תנחמנו כתיב, וכמ״כ יובן למעלה דהתורה הוא בחי׳ חתן ודכר ונש״י נק׳ כלה הנה בשרשן שרש נש״י נלקחו ממקום גבוה יותר ע״ד הנ״ל דאיש מזריע תחלה אזי דוקא יולדת נקבה והיינו שבחי׳ מזלי׳ דנש״י שרשן ממקום עליון מבחי׳ הכל תלוי במזל דס״ת כו׳ (ע׳ בפע״ח דבחי׳ מזל הי״ג ונקה שהוא שרש נש״י שרשו גבוה ממזל ונוצר כו׳), וזהו שאמרו מחשבתן של ישראל קודם לכל דבר דהיינו אפילו לתורה, ולכן עפ״ז יובן ענין ודברת בם ל׳ הנהגה וההמשכה שישראל ממשיכים אור א״ס ב״ה בהתורה, והיינו ע״י ששרשן במח׳ הקדומה למעלה מבחי׳ תורה ואורייתא מחכמה נפקת שהרי איש מזריע תחלה יולדת נקבה ע״כ נאמר ודברת בם להמשיך גלוי אור א״ס בתורה, וזהו דלפעמים אמרו דנש״י גבוהים מתורה והרי אמרו ישראל מתקשראן באורייתא, דהנשמה כמו שהיא בחי׳ נברא היא מתקשרא׳ באורייתא, אבל בשרשן ומקורן בחי׳ מזלי׳ הם למעלה מהתורה וכמ״ש במ״א בד״ה יונתי כו׳.

ה) **אך** הרי הנשמה המלובשת בגוף הרי ירדה עשר מעלות משרשה העליון מאד הגבה למעלה כ״כ ואיך תוכל לעורר המשכת אור א״ס בתורה, אך זהו עיקר ענין ק״ש ותפלה שנק׳ סולם מוצב ארצה כו׳ שבו ועל ידו תתחבר הנשמה בשרשה, כמו שעולה בסולם מלמטה עד למעלה מעלה עד שמגיע בק״ש לומר שמע ישראל הוי׳ אלקינו ישראל הוא ישראל העליון דהיינו הנשמה שבבחי׳ מקיף (ונק׳ בזהר ישראל סבא ששרשו בבחי׳ מזלות דדיקנא כו׳) ושם הוי׳ אלקינו בבחי׳ ביטול במציאות ממש עד שהוי׳ אחד בבחי׳ יחודא עילאה כו׳, וזהו בחי׳ תשובה עילאה ע״ד והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה דהיינו למעלה מבחי׳ שנתת בי כו׳ אלא לבחי׳ ונוזלים מן לבנון כמ״ש בד״ה האזינו השמים כו׳. והנה הסולם הזה יש בו ד׳ מדרגות דרך כלל וכמ״ש ואחר הרוח רעש והוא בחי׳ והאופנים ברעש גדול ואחר הרעש אש זהו בחי׳ ק״ש והוא בחי׳ אהרן כה״ג דכתיב בהעלותך את הנרות שממשיך בחי׳ אה״ר בנש״י וזהו בחי׳ ואהבת בק״ש ואחר האש קול דממה דקה הוא בחי׳ שמו״ע שהוא בחי׳ יראה עילאה שלמעלה גם מבחי׳ אה״ר כי האהבה היא עדיין יש מי שאוהב אבל יראה עילאה היא ביטול במציאות וזהו בחי׳ משה שהוא בחי׳ מ״ה ביטול לגמרי, וע״ז נאמר עד יעבור עמך הוי׳ כי ד׳ מדרגות הנ״ל הם בחי׳ השם הוי׳ וכשמגיע לשרשם לבחי׳ אין היינו שעברו למעלה משם הוי׳ עד יעבור עם זו קנית כנ״ל בענין קונה הכל אותיות ונקה כו׳ ועמ״ש במ״א בפי׳ כי תקנה עבד עברי ברוך קונך

כו׳, וז״ש ממעמקים קראתיך והקשה בזהר פ׳ בשלח דס״ג והכתיב בכל לבי דרשתיך כו׳ ע״ש, והתירוץ כי בכל לבי זהו בחי׳ אה״ר אבל ממעמקים עומק אחר עומק בא לרבות בחי׳ יראה עילאה שהוא למעלה מאה״ר ועי״ז דוקא ממשיכים ממקורא ועמיקא דכולא ולכן ע״י התפלה דוקא נמשך ההתחדשות ושינויי הטבע שזהו דוקא ע״י ההמשכה ממקורא דכולא כו׳ וז״ש בחנה ותתפלל על הוי׳ כו׳ רק שפתיה נעות כו׳, וזהו מ״ש שהתומ״צ שבכל יום מתעלים למעלה ע״י התפלה כי בחי׳ יראה עילאה זהו למעלה ממדרגת התורה שהתורה נק׳ אצלה תרעא לדרתא וכמ״ש ויצונו את כל החוקים האלה ליראה כו׳, והיינו שיראה זו נמשך מבחי׳ מזלייהו חזי כמ״ש בחברי דניאל אבל חרדה גדלה כו׳ משום דמזלייהו חזי, וכבר נת׳ שבחי׳ מזלייהו דנש״י גבוהים מהתורה, והנה לכך אמרו ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו כו׳, ומ״מ ות״ת כנגד כולם כי א״א להגיע ליראה עילאה זו רק ע״י התומ״צ וכמ״ש ויצונו כו׳ שעי״ז נבוא ליראה כו׳ כי ע״י התורה תתחבר הנשמה שבגוף לשרשה כי רמ״ח מ״ע רמ״ח אברים דמלכא הם המגדילים הנשמה כו׳, והגם שהתפלה נק׳ סולם אך בסולם זה צריך להיות כסדר והוא ע״י התורה כו׳ ומי שתורתו אומנתו פטור מהתפלה ע״י שמגיע ליראה עילאה זו בעסקו בתורה.

ו) **ומעתה** נבואה לענין בחי׳ שבת. כי הנה בשבת יש נשמה יתירה, וענין נשמה זו היינו כי שבת אותיות תשב שאז הוא עיקר בחי׳ תשובה עילאה והרוח תשוב כו׳ ונמשך בהנשמה מבחי׳ המקיף ומזל שלה, והתפלה שבכל יום הוא רק הארה מבחי׳ שבת וכמו נר לגבי אבוקה כך ערך הגלוי שבכל יום בתפלה לגבי שבת, ושבת אותיות בשת כי בחי׳ יראה עילאה נק׳ בשת כו׳, והנה כ״ז הוא בחי׳ אתדל״ע הנמשך ע״י אתדל״ת ששרש אתדל״ע זו מבחי׳ ב׳ המזלות הכל תלוי במזל אפי׳ ס״ת כו׳ ומקור נש״י כו׳ שעד שם מגיע האתדל״ת דתומ״צ ובחי׳ תשובה והרוח תשוב כו׳ שאתדל״ת זו מגיע לשרשם ומקורם הנ״ל, אמנם יש עוד גלוי בחי׳ בשבת ממקום עליון מאד שאין אתדל״ת מגיע לשם כלל, והוא נק׳ בזהר טלא דנטיף מעתיקא שבחי׳ טל זה נטיף בשבת, והיינו כמשארז״ל דטל לא מיעצר כי הוא בחי׳ שאין אתדל״ת מגיע לשם כלל שנמשך ממקום עליון שלמעלה משרש הנשמות ומזליהם העליון כו׳, ועי״ז נאמר מתנה טובה יש לי בבית גנזי, מתנה דוקא שלא ע״ד באתעדל״ת אתעדל״ע והיא בבית גנזי סדכ״ס כו׳, משא״כ בחי׳ אתדל״ע שעי״ אתדל״ת נק׳ קונה הכל כו׳, ונמצא יש בשבת ב׳ בחי׳ הא׳ בחי׳ לעשות את השבת ע״י מי שטרח בע״ש כו׳ וזהו שאומרים בערבית דשבת ברוך קונה שמים וארץ, הב׳ מה שאח״כ נמשך אתדל״ע מבחי׳ טלא דנטיף כו׳ שהוא למעלה מאתדל״ת, ואתדל״ע זו הוא הנותן כח ועוז להיות אתדל״ת וזהו ראו כי הוי׳ נתן לכם את השבת, כי הנה במשה כתיב וירא ראשית לו שהוא בחי׳ ראי׳ מקרוב משא״כ שמיעה היא מרחוק ולהיותו מרחוק שייך צמאון ואהבה כו׳ אבל בבחי׳ ראי׳ מקרוב נמשך הביטול

וכמו קול דממה דקה משום דתמן קאתי מלכא, וזהו בחי' שבת יראה בשת וכן בחי' שמו"ע ולזה א' ראו כלומר שיהי' הגלוי בנפש בבחי' ראיה ממש וכמ"ש והוי' עליהם יראה כו' וכמ"ש ראו כי טוב ה' והוא למעלה מבחי' שמיעה וכמו שמו"ע הוא בחי' ברוך שהוא גלוי ממש אבל בק"ש שמע ישראל בחי' שמיעה כו', אך איך יבא האדם גשמי לזה ע"כ אומר כי ה' נתן לכם את השבת שהוא בחי' זו דראיי' וכמ"ש ויברך אלקים את יום השביעי ברוך הוא בחי' גלוי והיינו משום דבשבת נמשך נשמה יתירה מבחי' מזלייהו והרי ארז"ל מזלייהו חזי ששם הוא בחי' ראיי' ממש רק למטה בהתלבשות הנשמה בגוף הגוף מכסה ומסתיר שיהי' נראה העולם ליש ודבר נפרד, אבל בשבת שיש גלוי הנשמה מבחי' מזלייהו חזי, ע"כ יוכלו לבא לבחי' ראו להיות נקבע הביטול כאלו רואה בראיי' חושית ממש, ועוד כי ה' נתן לכם את השבת נתן בחי' מתנה דוקא מבחי' טלא דנטיף כו' שלמעלה גם מבחי' מזלייהו ומקור דנש"י והוא הנותן כח ועוז בב' בחי' הנשמה להיות מאירים למטה גם בגוף כו' (והוא כמ"ש בענין ק"ס שהוא לידת הנשמות מאצי' לבריאה הוא בעתיקא תליא שגבוה מאצי' ומבריאה ע"כ הוא מחבר שניהם שיומשך האצי' בבריאה ונהפך הים ועלמא דאתכסיא ליבשה ועלמא דאתגלייא וזהו כי גאה גאה אדון הנפלאות כו' וכך עד"ז כדי שיהי' בחי' מזלי' של הנשמה מאיר בהנשמה הוא ע"י בחי' הגבוה משניהם שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא שהוא המחבר שניהם כו' ועמ"ש במ"א בענין אבנט של כה"ג המחבר הכתונת עם הגוף כו') ומ"מ כתיב נתן לכם, לכם דוקא דהיינו למי שטרח בע"ש כו' שעם היותו בחי' מתנה אין נותנין מתנה זו אלא למי שטרח בע"ש כו' וכמ"ש במ"א ע"פ מארז"ל ואני אפתח לכם כפתחו של אולם כו' שפתחו של אולם לא היו בו דלתות מ"מ לא יוכלו ליכנס בו רק מי שעבר הפתחים שיש בהן דלתות, והנה מהשבת נמשך הארה ג"כ מבחי' טלא הנ"ל לכל יום והוא בתפלת שמו"ע שהוא ג"כ בחי' גלוי ממקום שלמעלה מאתדל"ת כמ"ש במ"א ע"פ איזה בית אשר תבנו לי כו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח כו' אביט היינו כמ"ש ראו כו' וכתיב עין ה' אל יראיו כו', וע' בר"ח סוף שער היראה.

מענין ת' עלמין דכסופין מבואר באדר"ז דרפ"ח סע"א ובהפי' מהאריז"ל שם מבואר שהם מא"א, אבל טלא דנטיף מעתיקא הוא מע"ק ממש שלמעלה מא"א.

ראו כי ה׳ נתן לכם את השבת וגו׳. במדרש תלים סי׳ צ״ב מהו ראו. א״ר יצחק כל עסקא דשבתא כפול עומר כפול שני העומר לאחד, קרבנו כפול וביום השבת שני כבשים כו׳, אזהרותיה כפולות זכור ושמור כו׳. (על״ק סעי׳ ה׳ בהגה״ה שהוא ע״ש ענין יחוד סובב וממלא הנק׳ יחוד קבה״ו. ועיין בת״א פ׳ חיי בד״ה יגלה לן טעמי, כפילא) וברבות בשלח פכ״ה ששקולה שבת כנגד כל המצות כו׳ ע״ש וכ״ה בירושלמי ספ״ג דנדרים, הנה יש להבין למה אומרים בשבת קדשנו במצותיך דרך בקשה לעתיד כו׳ ובכל ברכות שבחול וגם בכל ברכת המצות אומרים אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו לשעבר כו׳. (על״ק ססעי׳ ד׳) אך הענין יובן ע״פ הקדמה להבין הטעם שנק׳ התורה ומצות בשם דרך ה׳ כמ״ש ושמרו דרך הוי׳ לעשות צדקה, דרכיה דרכי נועם, כל ארחות ה׳ חסד ואמת. (ע׳ בפרדס ערך דרכים ובמא״א אות ה׳ סעיף יו״ד) דהנה כתיב כי בי״ה הוי׳ צור עולמים ביו״ד נברא העוה״ב כידוע, ויש להבין איך יתכן שום ציור למעלה כמו ציור אות יו״ד שבו נברא כו׳ שהרי אין שם גשם צורה ח״ו. אך הנה דביו״ד מאמרות נברא העולם כו׳ ושרשם הוא יו״ד דברות בחכמה ותבונה ודעת כו׳ (והם עשר ספירות) כמ״ש במ״א וגם זאת להאיר רק ע״י צמצומים רבים כי באמת הוא ית׳ למעלה מעלה מן החכמה והתבונה כו׳ (כמ״ש בענין נפלאותיך ומחשבותיך כו׳ אין ערוך אליך כו׳).

(קיצור. עיסקא דשבתא כפול יחוד, קדשנו לשון עתיד אשר קדשנו ל׳ עבר, ושמרו דרך ה׳, בי״ה צור, ביו״ד נברא העה״ב, ענין ע״ס, כאן פי׳ ביו״ד נברא העוה״ב ביו״ד הוא צמצום גדול, ואפשר לחבר ב׳ הפירושים יחד כי ע״ס זהו מה שעל ידן מאיר בבחי׳ גבול כמ״ש בעה״ק ח״א פ״ח א״כ הוא צמצום גדול), כי אמרתי עולם חסד יבנה, כי עמך מק״ח (ע׳ בפי׳ עמך בד״ה ונקדשתי בתוך בנ״י) ביו״ד נברא העוה״ב צמצום גדול כמו יו״ד.

בשלח י״ז ח׳

ויבא עמלק. פי״ו דשבת דקי״ח ע״ב א״ר יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהם אומה ולשון שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט, בשלח י״ו כ״ז, וכתיב בתריה ויבא עמלק, וע״ש במהרש״א שהקשה דהא פ׳ מסה ומריבה מפסקת ביניהם ותירץ, וי״ל דאתיא עם מ״ש אח״כ אלמלא שמרו ישראל ב׳ שבתות כהלכתן מיד נגאלין ופירשו בו דהיינו ב׳ שבתות שיש בכל שבת היינו שבת תתאה ושבת עילאה אשר שבת עילאה בינה שבה התגלות עתיק תענוג עליון

והוא מקום הדרור עלמא דחירו ע״כ מיד נגאלין, וכיון שכן א״כ מכ״ש אם שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן כו׳.

ב) **ועוי״ל** הנה שבת הוא להוי׳, ושבת תתאה זהו ענין עליות ה׳ תתאה לבחי׳ ו׳, ושבת עילאה הוא י״ה, וגם ר״ה מתעלות להיות כמו י״ה, והנה עמלק הוא כס י״ה שהוא הקליפה המכסה על בחי׳ י״ה שלא יתגלה בבחי׳ ו״ה, ולכן אין השם שלם עד שימחה כו׳, אכן אם שמרו שבת להוי׳ שיהי׳ בהם גילוי שם הוי׳ ממש, א״כ לא הי׳ יכול כלל עמלק לבוא להיות כיסוי לבחי׳ י״ה כו׳.

ג) **ועוי״ל** עמלק מלחמתו רק עם הנחשלים אחריך בבחי׳ אחוריים וכמו ומלק ראשו ממול ערפו, והנה שבת בבחי׳ פב״פ כמ״ש בד״ה שובה ישראל עד ובד״ה לבאר ענין שבת שבתון א״כ עי״ז הי׳ נקלט בנפשם בחי׳ פב״פ ע״י השבת שהי׳ מאיר הארה גם ביומין דחול וא״כ אין מקום לעמלק כלל להלחם ועמ״ש בד״ה זכור דעמלק ובד״ה לא הביט און ביעקב בענין ולא ראה עמל בישראל ועמל הוא עמלק עמל ק׳ כו׳ כקוף בפני אדם.

ד) **בעמה״מ** ש״ו פמ״א וז״ל ופירושן של דברים להיות שכשירדו בשבירות אלו האורות של ז״א למטה שהם שמות, ונתהוה מהם שרש הקליפות כו׳ שהם אלקים אחרים כל אחיזתם באלקים קדושים ובקדושה יש ק״כ צירופי אלקים כו׳ ויש בהם ימין ושמאל בסוד כסא רם ונשא וכנגדם בקליפה פרי מר עמלק כו׳, והנה מדבריו י״ל ג״כ פי׳ הגמ׳ דשבת פי״ו אלמלא שמרו כו׳ כי זה שיונקים מצירופי אלקים, היינו דוקא כשאין שם הוי׳ מאיר ומתגלה בשם אלקים אזי יש להם מקום לינק מחמת רבוי הצמצומים אבל בשבת כתיב ויכל אלקים היינו ששם אלקים מתייחד ממש עם שם הוי׳, ועי״ז הוי׳ יחתו מריביו ולכן לא שלטה בהן כו׳.

ה) **רבות** בשלח פכ״ו קמ״ג א׳ אם בקשתם לבדוק אותי יבא הרשע ויבדוק אתכם כו׳ משל לתינוק כו׳, וכן איתא בסדר חקת פי״ט דרע״ה ב׳ כיון שאמרו היש הוי׳ בקרבינו מיד ויבא עמלק כו׳, וברבות באיכה בפסוק תבא כל רעתם לפניך דס״ט ע״ד חטאו ביש דכתיב היש הוי׳ בקרבינו ולקו ביש דכתיב אם יש מכאוב כמכאובי ומתנחמין ביש דכתיב להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, והנה בזהר פי׳ שבקשו לבדוק אם שם הוי׳ מאיר בקרבם או בחי׳ אין שהוא א״א, א״כ לפ״ז אינו מובן כלל מהו החטא כ״כ, והרמ״ז פ׳ שלח דקנ״ח ע״ב כ׳ וזה עון גדול מעין אותם שאומרים שהשגחת הש״י הוא על השמים לבד והשמים שולטים על הארץ כו׳, כך נסתפקו שמא אין השגחת אריך אנפין בעצמה שולטת עליהם כו׳, ולדבריו אין החטא כלל במה שאמרו ואם אין, וזהו דוחק גדול אבל הנראה כי עיקר החטא במה שאמרו ואם אין דאף שפי׳ אין הוא א״א וסוכ״ע מ״מ הם סברו שבחי׳ זו אינה מאירה בגילוי למטה כלל בהשגחה פרטית כ״א שמקיף וסובב לכל העולמות בהשואה אחת, ושם

כחשכה כאורה ואם צדקת מה תתן לו כו׳ וההשפעה למטה נמשכה מבחי׳ כחות ושמות אלקים אלקים גימט׳ הטבע, אבל כשיש הוי׳ בקרבינו זהו מעלה עצומה כי אני הוי׳ כולא חד, וכדרך שנתבאר בת״א בד״ה וארא אל אברהם דבגלותא סליק קוב״ה לעילא לעילא לגבי מהותו ועצמותו בחי׳ יחיד כו׳ ואינו שורה ומתגלה יחודו ואחדותו בתחתונים כו׳ ולכן לע״ל כתיב ביום ההוא יהיה הוי׳ אחד כו׳ ע״ש, ועל כן נענשו מדה כנגד מדה שבא עמלק, שהוא ממש מבחינה זו כנז׳ בד״ה ויאבק איש בענין פי׳ אם תגביהי כנשר שיניקתם מבחי׳ הסתלקות ורוממות כענין עורה למה תישן הוי׳ בחי׳ רם על כל גוים ה׳ שהוא בבחי׳ רוממות והסתלקות כנז׳ בת״א פ׳ וארא סד״ה וידבר אלקים כו׳ וארא ובפ׳ מקץ בד״ה כי עמך מקו״ח ולכן עמלק גימ׳ רם כו׳, וזהו חטאו ביש, וכמ״ש אכן יש הוי׳ במקום הזה, דהיינו גלוי שם הוי׳ ממש כי חה שער השמים הממשיך הגילוי בפנימיות ממש, כמ״ש בזח״א ויצא דק״ן סע״א וע״ב וע׳ מענין יש שם דקנ״ו סע״ב ובמא״א אות יו״ד סל״ה ובפרדס בערך ישׁ, ונראה כי הנה המל׳ נק׳ אני אותיות אין שהוא הארה בעלמא בחי׳ שם וחיו, ומבחי׳ זו מקור חיות העולמות ולכן נק׳ הבריאה יש מאין, אבל אכן יש הוי״ה יש ממש זהו יסוד הממשיך מבחי׳ חכמה עילאה ממש קנה חכמה קנה בינה גימ׳ יש, ועי״כ חטאו ביש שנסתפקו שאין עצמות שם הוי׳ מאיר בקרבם רק החיות מבחי׳ אין שהוא הארה בעלמא, ולקו ביש היינו ביש ודבר הנפרד עמלק שהוא רצועות מרדות לישראל, ומתנחמין ביש היינו לע״ל יהי׳ גילוי יש האמיתי ועז״נ להנחיל אוהבי יש, וכעין זה פי׳ בבחיי בפי׳ היש כו׳ או אין דפי׳ שאין היא היראה ויש זהו מ״ש אכן יש הוי׳ כו׳ והם הפרידו בין שני מדות אלו ועי״כ מיד ויבא עמלק כו׳, ומה שאמרו ויבדוק אתכם כי הנה כמו דקודב״ה סתים וגליא שהם ב׳ בחי׳ הנ״ל שרצו לבדוק היש הוי׳ בקרבינו בחי׳ סתים שהוא בחי׳ פנימיות שער החצר הפנימיות, אם אין בחי׳ חיצוניות ואחוריים, כמ״כ בישראל יש פנימיות וחיצוניות וזהו ענין ישראל ויעקב כנזכר בזח״א וישלח דף קע״ד, ואם תהיו בבחי׳ פנימיות הרי ישראל הוא כי שריתי עם אלקים ועם אנשים ולא יוכל עמלק לנגוע בכם, כי עמלק לא נגע רק בבחי׳ הנחשלים אחריך כנזכר בת״א פ׳ תצוה ע״פ זכור את אשר עשה כו׳ והיה בהניח כו׳.

ו) **רבות** ברות בפסוק בימי שפוט השופטים ד״מ ע״ד לבן מלך כו׳ והיה עולה אצל אביו במרוצה (נ׳ שזהו במיעוט דרך ארץ דלא כפי׳ המ״כ) א״ל אביו כו׳ הפליג דעתו מהם קימעא כו׳ ויבא עמלק וילחם כו׳.

ז) **באסתר** קכ״ז א׳ ויבא עמלק מהיכן בא שבא מאצל בלעם הרשע שבא ליטול עצה ממנו כו׳. אפשר כמ״ש שבעמלק יש אותיות עמל מבלעם כו׳ וגם בלעם דעת דקליפה ועמלק ג״כ קליפה שכנגד הדעת כו׳.

ח) **בילקוט** בשם המכילתא אחרים אומרים אין רפידים אלא רפיון ידים לפי שרפו ידיהם מדברי תורה לכך השונא בא עליהם לפי

שאין השונא בא אלא על רפיון ידים מן התורה כו׳, ונראה משום שנאמר שממית בידים תתפש דהיינו במ״ש והידים ידי עשו כמ״ש ברבות פ׳ תולדות ס״פ ס״ו, אך כשהקול קול יעקב אזי אין הידים כו׳ אבל כשאין הקול קול כו׳ וכן מבואר בהדיא ברבות שם כשיעקב מרכין בקולו ידי עשו שולטות וילונו העם מיד ויבא עמלק וע״ש במ״כ. וביאור הענין יובן עפמ״ש בד״ה וכל בניך בפי׳ ורב שלום, שלהיות מבחי׳ ורב שהוא עשו שאמר יש לי רב יהי׳ שלום זהו דוקא ע״י בוניך ת״ח שעוסקים בתורה כי בתכמה אתברירו כו׳ והחכמה הוא דין קו המדה שלא יומשך להם יותר מדאי כו׳ מהמדות, ולכן כשאין ממשיכין החו״ב בהמדות נק׳ רפיון ידים וע׳ בד״ה השמים כסאי שע״י התורה ממשיכים חו״ב בהמדות וע׳ בסדור בענין נטילת ידים להמשיך בהמדות מים דחכמה כו׳, גם בפסוק וידבר אלקים דעשה״ד יש כ״ח אותיות שהם ב״פ יד והיינו ימינך ה׳ נאדרי בכח ימינך ד׳ תרעץ אויב כח היינו חכמה כח מה מזה נמשך הכח שיהי׳ ב׳ בחי׳ יד ב״פ ימין ועי״ז ימינך ד׳ תרעץ והיינו שעי״ז אתכליל שמאלא בימינא, ומזה יובן משארז״ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו כו׳.

בשלח י״ז ט׳

ויאמר משה אל יהושע כו׳ מחר אנכי נצב. פ״ה דיומא דנ״ב סע״א איסי בן יהודה אומר חמש מקראות בתורה אין להם הכרע (לדעת היכן הן נוטין) שאת, משוקדים, מחר (צא והלחם בעמלק מחר, או צא והלחם בעמלק מיד ומחר אנכי נצב והיום אי אתה צריך לתפלתי) ארור וקם. וכ׳ מהרש״א ובחומש פרש״י גבי צא והלחם בעמלק מחר בעת המלחמה אנכי נצב עכ״ל, וכ׳ הרא״ם דלא כאיסי שאמר ה׳ מקראות אין להם הכרע כו׳ עיין שם, ומיהו במשוקדים פירש״י בחומש כאיסי שאין לו הכרע, ול״נ דבחומש פירש לפי מה שהוא פשוטו ביותר ובמשוקדים אין לו הכרע כלל גם לפי פשוטו עכ״ל, ועיין מזה בשל״ה במסכת שבועות שלו דקפ״ז סע״ב ודקפ״ח ע״א, וע״ש דשט״ו ע״ב.

ב) **רבות** נשא פי״ד דרנ״ט ב׳ במלחמה זו מיתת הסייף וכל הדומות לה כד״ד צא והלחם בעמלק וכתיב ויחלוש יהושע וגו׳ לפי חרב.

ג) **ר״פ** שלח דרס״ו ב׳ גבי שלח לך אנשים ובכל מקום שנאמר אנשים בני אדם צדיקים הם שכן הוא אומר ויאמר משה ליהושע בחר לנו אנשים, והאיש בימי שאול זקן בא באנשים שמואל א׳ סי׳ י״ו ונתת לאמתך זרע אנשים, שם סי׳ א׳, והנה בפ״ה דברכות דל״א ע״ב פירשו זרע אנשים

ששקול כשני אנשים משה ואהרן כו׳, א״כ אף כאן בפי׳ בחר לנו אנשים י״ל שיהי׳ בהם מבחי׳ משה ומבחי׳ יהושע, כי הם חטאו באומרם היש הוי׳ בקרבינו כו׳, ולכן הפליג דעתו מהם הפך ממ״ש ידע לכתך כו׳ והנה המשכת שם הוי׳ זהו ע״י משה כמ״ש וארא כו׳ ושמי הוי׳ לא נודעתי להם כו׳ לכן אמור לבנ״י אני הוי׳ כו׳ וגם משה בחי׳ דעת כו׳ ועמ״ש בביאור ע״פ ואלה המשפטים אך צ״ל ג״כ העלאת מ״ן וזהו בחי׳ יהושע פני יהושע כפני לבנה דל״ל מגרמה כלום כ״א בבחי׳ ביטול לבחי׳ שמש הוי׳ כו׳.

ד) **רבות** ס״פ בשלח ס״פ כ״ו בחר לנו אנשים מהו אנשים אנשים של חכמה וביראת חטא, וצא הלחם בעמלק מכאן אתה למד שהיו תחת ענני כבוד שאין אומרים צא אלא למי שהוא שרוי מבפנים, ויש להעיר מפסוק כי תצא למלחמה על אויביך כו׳, ושם נתבאר שצ״ל על אויביך בבחי׳ שאין לו יניקה משם הוא בחי׳ סוכ״ע, וי״ל שזהו בחר לנו אנשים שיהי׳ בהם מבחי׳ משה יחודא עילאה כו׳, ועוד נת׳ פי׳ על אויביך היינו שרשו ומקורו שבקדושה היינו שרש נה״ב נלקחה מפני שור כו׳ ומשם המתקת הדינין דנה״ב, וא״כ לכן המלחמה ע״י יהושע בחי׳ לבנה שרש ומקור י״ב בקר דבריאה כו׳ אך צ״ל ונתנו ה׳ אלקיך בחי׳ אדם שעל הכסא תומ״צ הנותן כח בכסא כו׳ וזהו ע״י משה כו׳, אך צ״ע דעמלק רע גמור אין זה דומה למלחמת נה״ב דהא אין בו בירור כ״א מחה אמחה כו׳, ומ״מ שם בד״ה כי תצא נתבאר שמלחמה זו דעמלק ה״ע מלחמה דנה״א עם נה״ב כו׳.

ה) **ר״פ** מטות דרפ״ג א׳ ע״פ החלצו מאתכם אנשים לצבא, אנשים צדיקים ולהלן הוא אומר בחר לנו אנשים, וכן בנפול תרדמה על אנשים, והנה בד״ה החלצו מאתכם נתבאר שיש בהשבטים י״ב בחי׳ דנוק׳ גם י״ב דדכורא שבטי י״ה וצ״ל מב׳ הבחי׳ כו׳, ואפשר עד״ז כאן י״ל ענין בחר לנו אנשים לנו דוקא, כי הנשמה שבגוף היא בחי׳ פני לבנה בחי׳ יהושע אך שרשה ומקורה בחי׳ מוליה שבטי י״ה זהו נמשך ע״י משה כו׳.

ו) **באסתר** קכ״ז א׳ בכתב המן היה לו תלמיד אחד יהושע בן נון שמו והיה אכזרי עד מאד ולא היה לו רחמים אמר לו אותו משה בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק איני יודע אותן אנשים שבחר אם בעלי כשפים הן או אם גבורי מלחמה כו׳, הענין דאיתא ברבות אמור פכ״ו שמת שאול על שחמל על אגג כו׳ ובמ״א אמרו על זה אל תהי צדיק יותר מבוראך כו׳ כי עמלק הוא מג״ק הטמאות שאין לו בירור וע״כ צ״ל אכזרי לבער הרע ואין כאן מקום החמלה, וזהו ענין שחורות כעורב ואמרו כל המרחם על הרשעים לסוף נעשה אכזרי על הצדיקים ע״כ זהו מעלת יהושע שהי׳ אכזרי עד מאד בבחי׳ זו נגד עמלק כו׳, ועד״ז הוא ג״כ בחר לנו אנשים כו׳.

ז) ומטה האלקים בידי. זח"א בראשית ד"ו ע"ב ופי' הרמ"ז שם שא הוצרך להאיר כח הגבורה להתגבר על עמלק ושם פי' דשרש המטה מגבורות דיסוד אבא כו'.

ח) זח"ב בשלח דס"ה ע"ב ענין בחר לנו אנשים וצא כו' והקשה אמאי סליק משה א"ע ממלחמה זו, ותירץ כי משה הזמין א"ע לשרש המלחמה שהיא למעלה, ויהושע ילחם למטה ופי' במק"מ כי עמלק הוא בדעת דקליפה ומרע"ה הוא בדעת דקדושה כנודע ולכן מרבע"ה היה נלחם עם דעת דקליפה שמשם שרש עמלק, ויהושע שהוא בחי' מט"ט נער לא ימיש מתוך האהל שהוא מל' הוא נלחם לתתא עם ס"מ כו' ואפ"ל כי מט"ט היינו ו"ק דיצירה וזהו המלחמה עם ו"ק דקליפה שהוא המלחמה במדות, ועיין מזה ג"כ בר"פ ויקהל דף קצ"ד סע"ב ובהרמ"ז שם די"ל לעילא בדעת ולתתא ביסוד, ויש לפרש למעלה ע"ד אם תגביהי כנשר לינק מעצמות אא"ס דקמיה כחשיכה כאורה כענין המן שהפיל פור כו' ועמ"ש בד"ה ויאבק איש, ועז"נ משם אורידך נאום הוי' וזהו ע"י משה שנאמר בו ויקרא הוי' הוי' כו' וזהו ונפלינו אני ועמך כו' כמ"ש סד"ה והגדת לבנך בפי' בעבור זה עשה הוי' לי כו', ומלחמה זו דעמלק היא עם ז"א לכן זהו ע"י משה כו' ומעורר בחי' הוי' איש מלחמה ד' שמו, ופי' למטה לינק מבחי' נוק' ממ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים ע"ד וכל הבת תחיון כו' ולכן מלחמה זו ע"י יהושע שהוא מבחי' מלכות כו', עוי"ל דוגמת מט"ט שנק' שר צבא ה' כמ"כ היה יהושע לגבי משה כו'.

ט) עוי"ל כי יהושע דוגמת בשכמל"ו יחר"ת ביטול היש ומשה אחד יחו"ע, והרי אין הלכה כאנשי יריחו כו', וזהו המתפלל צריך שיתן עיניו מלמטה וכו' ולכן המלחמה ע"י יהושע וכנ"י נק' אשת חיל דכל מאני קרבא הם תחת ידה כמ"ש בזח"ב בשלח דנ"א ע"א וע"ש נ"ד א' נ"ו א', והנה פי' חיל הם ב"פ כ"ד אתוון דבשכמל"ו כו', אבל משה בחי' שכינתא עילאה ביטול לגמרי אין שייך שם מלחמה אלא שמשם נמשך הכח לשכ"ת לנצח המלחמה כו' ועמ"ש ע"פ הזח"א ר"פ ויצא קומה ה' למנוחתיך בחי' מנוחה למעלה מבחי' מלחמה ועד"ז בחי' משה כו' וזהו כענין שבת שממנו נמשך כח בששת ימי המעשה לברר כו', עוי"ל דמ"מ מלחמת משה למעלה ע"ד מ"ש ה' איש מלחמה ועיין זח"ג תזריע מ"ט א' בהאי איש אגח בהו קרבא כו' ומשה נק' איש וברבות שמות פ"ג וכשאני נלחם עם הרשעים אני נק' צבאות והיינו מלשון אנשים לצבא שיהי' מאיר בהם הוי' צבאות הנלחם ברשעים כו' וצבאות בנו"ה בחי' נצח וקשיות לעמוד לנגד כו' וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כי לא אדם הוא כו' ועמ"ש ע"פ קומה ד' ויפוצו אויביך בלק"ת בד"ה לבאר ענין המסעות ומ"ש מזה ע"פ הזהר ר"פ ויצא ע"פ קומה כו'.

בשלח י"ז י"א

והיה כאשר ירים. א) לשון והיה מבואר במדרש בכמה מקומות שזהו מעלה ושמחה, ע"ד והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס כו' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ושרשו ומקורו נובע ממ"ש יעקב והיה הוי' לי לאלקים, כמ"ש ברבות ויצא פ"ע אתה אמרת והיה הוי' כו' חייך שכל טובות כו' א"כ גם כאן פי' והיה כאשר ירים כו' הרמה זו להיות והי' הוי' לי לאלקים דהיינו ז"א בעלותו לגבי עתיקא כו' וכיון ששם הוי"ה הוא בבחי' אלקים עי"ז וגבר ישראל, היינו ישראל דלעילא ז"א כמשל"ק בשם הזהר והיינו שמאיר בו הארת עתיקא שמשם כח הגבורה כנודע מענין שמשון הגבור שהוא ע"י שערו שהי' נזיר לפי שהנזירות ממשיך מבחי' שערות דעתיקא לכן מזה נמשך הגבורה כמ"ש טוב ארך אפים מגבור כו', וזהו ענין גבורה של תורה ה' עז לעמו יתן כמ"ש מענין עז ע"פ ואלה המשפטים, וגם התורה שנק' עוז נק' תושיה שמתשת כח נה"ב כמ"ש בד"ה בחדש השלישי וכמ"כ כאן עי"ז נמשך ויחלוש יהושע את עמלק כי שרש כח יניקת עמלק מק"כ צירופי אלקים כנ"ל, אבל ע"י והיה הוי' לי לאלקים ששם הוי' מאיר ע"ד שמאיר שם אלקים א"כ משם הוי' אין לו שום יניקה כו' וכדכתיב משם אורידך נאום הוי'.

בבחיי פ' משפטים דף ק"ה ב' כ' בשם הרמב"ן וגבר ישראל מרומז בו שר גבריאל, ויש לפרש כי גבריאל היינו גבורה שבחסד שלכן בסופו שם אל ושרש גבורה שבחסד זהו גבורה דעתיק יומין, ועמ"ש מענין גבריאל בבה"ז פקודי דרל"ג ומבחי' גבורה דע"י שרש כפיית כל הדינין, ועמ"ש בענין ושמתי כ"ד כ"ד גבריאל אומר ישפה כו'.

ד) * **רבות** כי תשא פמ"א קנ"ה ג' אין קול ענות גבורה והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ואין קול ענות חלושה ויחלוש יהושע. וכ"ה בקהלת רבה ק"ח ג' בד"ה שבתי וראיתי כי לא לקלים המרוץ כו', י"ל הפי' כנ"ל כי התורה נק' עוז ותושיה כמ"ש בת"א בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י, שהיא קול ענות גבורה לנפש האלקית ע"ד וגבר ישראל והיא קול ענות חלושה להחליש ולהתיש כח נה"ב ע"ד ויחלוש יהושע כו'.

ה) **פ"ג** דר"ה במשנה דכ"ט והיה כאשר ירים כו' בזמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה כו' עמ"ש בד"ה ויעש משה נחש נחשת.

ו) **של"ה** שער האותיות אות ק' סד"ה בידים דף ע"ד א' אבל בברכות אמצעיות צריך שיהיו ידיו פרושות כדל השואל, דאשכחן בתפלת אברהם הרמותי ידי אל ה' ותרגומו ארימת ידי בצלו, ובתפלת משה ס"פ

ד) : לא נסמנו בהכי"ק סעיפי ב' וג'.

וארא אפרוש כפי אל ה׳ וס״פ בשלח כאשר ירים משה ידו. ובתפלת שלמה ויפרוש כפיו השמים. מצוה נשיאת כפים לכהנים לברך את העם וירום ימין על השמאל וכן נכון ע״פ הקבלה עכ״ל. ואפ״ל כי ב׳ ידים חו״ג והם זו״נ ומהם יש יניקה לחיצונים מהצפרנים וזהו שממית בידים תתפש. אבל כאשר ירים ידו גורם העלאת ו״ה שיהיו בבחי׳ י״ה. וכמו בשבת עליות כלים דזו״נ במקום או״א. גם ע״ד שאו ידיכם קדש המבואר בד״ה צאינה וראינה.

ז) **ע״מ** מ״ח ד׳ ח״א פכ״ב עוד אמר בטל רצונך כטעם כאשר יניח ידו ופי׳ בספר הבהיר שאסור לעמוד בנשיאת כפים יותר משלש שעות והכונה שלא להטריח כלפי מעלה אלא כדי שלש ברכות יברכך יאר ישא כו׳ כדי שיבטל רצון אחרים. המבקשים להתגבר באותה שעה על ה׳ ועל משיחו כטעם וגבר עמלק בפרוח רשעים כמו עשב. וימשך בטולם מפני רצונך שכוונתך לשמים. להשמדם עדי עד ואז יהיה השם שלם והכסא שלם עכ״ל.

זח״ב בשלח ס״ו א׳ והיה כאשר ירים משה ידו. כאשר ירים דזקיף ימינא על שמאלא ואתכוון בפרישו דידוי וגבר ישראל ישראל דלעילא כו׳ עכ״ל.

בבחיי ס״פ בשלח ד״צ ע״ד והיה כאשר ירים משה ידו וכתיב רום ידיהו נשא בחבקוק סי׳ ג׳ ט׳ כו׳ והכוונה למשה או לכהן בנשיאת כפים כי בפרישת העשר על הכוונה הזאת היו מתקדשים כל העשר והשפע נמשך בהם כו׳ עכ״ל ועמ״ש ע״פ עלי עשור. ואפ״ל ע״פ מ״ש בזח״ג ויקרא י״א ע״פ עשרה עשרה הכף עשרה מאמרות ועשה״ד כו׳. כי ע״מ שהם חיות העולמות נק׳ ב׳ ידים כמ״ש ידי יסדה ארץ וימיני טפחה כו׳. והנה הע״מ נק׳ מילין דהדיוטא לגבי א״ס ב״ה וצריך לחברם ולקשרם בעשרת הדברות בחי׳ הפונה קדים כו׳ וזהו ענין הרמת העשר אצבעות כו׳ וכ״מ בזח״ב ר״פ יתרו דס״ז א׳ דרומז לעשרה אצבעות כו׳. וע׳ בבחיי פ׳ ויחי ע״פ שכל את ידיו כו׳. פ׳ שמיני קל״ט ד׳ גבי וישא אהרן את ידיו. ידו כתיב לפי שהיה הימין יותר נכבד כו׳ ירים משה ידו. ויהי ידיו אמונה.

ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד יחו״ע ומזה אחד יחו״ת כן שמעתי בשם רז״ל ועמ״ש בצאינה וראינה ע״פ שאו ידיכם קדש שהוא יחו״ע ויחו״ת ועיין בזהר ר״פ יתרו. ויהי׳ ידיו אמונה י״ל דאמונה נמשך מיד הרמה כתר שלמעלה מיחו״ע ויחו״ת. וצ״ע לקשר ענין זה לשעי״ז הי׳ מפלת עמלק.

בשלח י"ז ט"ו

ויבן משה מזבח. פרש"י ה' נסי הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול א"כ נסי פירושו לשון נס, כענין על הנסים וכן תרגם אונקלס דעביד ליה נסין, ומ"ע ספורנו פי' נס לשון רוממות כלומר ה' הוא יהיה מעלתי ורוממותי על כל מתקומם, וכ"כ בעה"ט שקרא להקב"ה נסי ודגלי, וע' בסידור בד"ה מזמור לתודה כי נס הוא לשון רוממות דהיינו רוממות שם אלקים להתעלות בשם הוי' שמזה נמשך הנס ועמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה כי אתה נרי בפי' ארוממך אלקי המלך כו' וע' זח"ג בלק קצ"ג ב' ע"פ ה' אלקי אתה ארוממך, ברבות וירא פנ"ט ס"ה ג' משה עשה ניסן של ישראל דכתיב לכל האותות כו' ומי הוא ניסו של משה הקב"ה דכתיב ויבן כו' ה' נסי א"כ מפרש ג"כ נס לשון אות ומופת, והנה משה נק' איש האלקים שהוא איש ומושל על שם אלקים כי הוא בחי' ת"ת אסה"מ ע"כ עושה ניסן של ישראל כי שם אלקים גימט' הטבע והנס שהוא למעלה מהטבע זהו ע"י שנק' איש האלקים, ומי הוא ניסו של משה הקב"ה י"ל הבינה כדלקמן סעי' ד'. רבות נשא פ"י רל"ו ד'.

ב) **במכילתא** ס"פ בשלח ה' נסי, אמר משה הנס הזה שעשה המקום בגיני עשאו (נ' שצ"ל בגינו כדמסיק א"נ ע"ד שאמר משה ונתתי עשב) וכן אתה מוצא כל זמן שישראל בנס כביכול הנס לפניו שנאמר ה' נסי, צרה לישראל כאלו צרה לפניו שנאמר בכל צרתם לו צר, שמחה לישראל כאלו שמחה לפניך שנאמר שמחתי בישועתיך, זח"ג ויקרא י"ח סע"א כד"א ואל עמים ארים נסי, ויקרא שמו ה' נסי.

ג) **פ'** צו ד"ל ע"ב ויבן משה מזבח לקבל ההוא פנימאה (בינה) בנה האי, וע"ד אתקרי ה' נסי, דרשים רשימא דאות קיימא קדישא, עיין במא"א אות נו"ן סכ"ב נס נק' היסוד כו' וכנשוא נס כו' כי ה"ס הקמת הברית כו', ושייכות בחי' זו למזבח פשוט ועיין זח"א פ' נח דס"ו ע"ב ע"פ וירפא את מזבח, וכבר נתבאר כי נס ורוממות הכל א' כמ"ש בפ' פנחס במדבר כ"ו יו"ד, ויהיו לנס ות"א לאות וכן פרש"י לאות ולזכרון, ועמ"ש ע"פ והבריח התיכון, סעיף ד' בענין בנס היה עומד.

ד) **והנה** בפרדס ערך נס כתב בתקונים משמע כי היסוד בהיותו למעלה מנצח והוד נקרא נס שהוא עומד עליהם לנס עכ"ל, והנה במא"א נ' כ"ב כ' נסים מצד הבינה ונפלאות נ' פלאות מצד נש"ב שלה, והיא מאיר במ"ה ואדני גימ' נס עכ"ל, ור"ל מ"ה היינו ש' הוי' במלוי אלפין, וא"כ הנס נמשך מהבינה הנק' לפני הוי' תטהרו, כי בהבינה התגלות ע"ק, והנה גבי יוסף במצרים, יפה תואר ויפה מראה ר"ת יתום, והיינו שהיה יתום מאמו, אשר בינה רק עד הוד מתפשטת, והיינו בגלות הוא יתום מאמו, ובזמן בהמ"ק אינו נק' יתום כמ"ש בסדור ע"פ יתום ואלמנה

יעודד ולפי שהוא יתום מאמו ע״כ אין הנסים מצוים בימי הגלות כנ״ל דהנסים מבינה כו׳ משום שבה דוקא מאיר ע״ק, ומ״מ גם בגלות נאמר יתום ואלמנה יעודד כו׳, ועפ״ז י״ל מ״ש כי ה׳ אלקיכם הוא אלקי האלקים כו׳ עושה משפט יתום ואלמנה.

שייך לקמן ג׳ מצות*, מלך בר״ה המלך המשפט ע׳ זח״א ד״ג עלמא צריך למלכא וע״ש בסה״מ סי׳ ה׳ ימלוך כו׳ כי בא סוס, זהו מלוכה משא״כ כשאין בידינו משלוות הרשעים כו׳ זהו מלכא סליק לעילא לעילא, והנה ע״י דוד ושלמה שנאמר ד׳ יתן עת למלכו וישב שלמה על כסא, עי״ז כי לה׳ המלוכה ומושל בגוים, מלך אין באדום ע׳ מדרש אסתר ע״פ כשבת, וע׳ זח״ג ר״פ עקב בענין מלך בתר דגחין תו לא זקיף, ענין מלך וכהן דמשמש תחותי׳, ועי״ז ימשיך למחות זרעו של עמלק כי בהמשכת וישב ד׳ מלך לעולם אזי המלך המשפט כו׳ וכל אויבי עמך מהרה יכרתו כו׳ ואזי מתרומם קרן צדיקים ובונה ירושלים כו׳, בחי׳ דירת קבע, ולכן המלחמה בעמלק מדר דר, ולא לדור דור, כי בהמ״ק קומה ד׳ למנוחתיך ואין שייך עוד מלחמה, וזה אילו הכריתו זרעו של עמלק משא״כ כשחמל על אגג לא נמשך בבהמ״ק דירת קבע ולכן מלחמה לה׳ בעמלק, כי ראיתי בבניו לי מלך, רמה קרני מלך ישראל ז״א רמ״ח מ״ע רמ״ח אברין דמלכא בד״ה תקעו הראשון עמ״ש באריכות ע״פ זכור את אשר עשה לך עמלק דתקס״ג, בנייר בוגין.

בשלח י״ז ט״ז

ויאמר כי יד על כס. פב״ת דברכות דף נ״ח סע״א לך ה׳ הממלכה זו מלחמת עמלק (ופרש״י דכתיב בה כסא מלכות כי יד על כס י״ה, כלומר ע״י מלחמה לה׳ בעמלק יתעלה כסאו) וכ׳ מהרש״א וז״ל ובמדת מלכות דהיינו לך ה׳ הממלכה היתה מלחמת עמלק וגו׳ שנאמר על כס י״ה וגו׳ הכסא מורה על המל׳ ולא יהי׳ שלם עד שיכרית זרעו של עמלק לעתיד עכ״ל, וי״ל לכן הי׳ מלחמת עמלק ע״י יהושע שהוא פני לבנה בחי׳ מלכות, ואפשר להעיר לזה ממ״ש ברבות בשלח ר״פ כ״ג ע״פ אז ישיר הה״ד נכון כסאך מאז כו׳ משל למלך שעשה מלחמה ונצח

---

*) בגבתי״ק בא קטע זה לפני ד״ה ויאמר כי יד על כס.

ועשו אותו אגוסטוס כו' ואגוסטוס יושב כו' נתיישבה מלכותך וכסאך נכון כו' עכ"ל. ומבואר במ"א באריכות דפי' עומד כשנמשך השפע דרך העלם ע"י נה"י ורגליה יורדות כו', משא"כ כשיושב על כסא ויש הדום רגלי כו' כמ"ש בת"א ר"פ בראשית ע"פ השמים כסאי, וזהו כשהוא אגוסטוס מלך רב שהמל' היא במדרגת הבינה אשר השמים ז"א הוא כסא לבינה כו' וכענין מ"ש ברבות שמות פ"א קי"ח א' בענין ויתן עוז למלכו על דוד שרימם הקב"ה את מלכותו כו', ובפ' יתרו פכ"ז פי' על שלמה כו' והיינו כי שלמה מלך שהשלום שלו כמו או"א תרין ריעין דלא מתפרשין בחי' י"ה משא"כ בחי' ו"ה כו', והנה הגם שבקי"ס נכון כסאך מאז עכ"ז ע"י עמלק אין הכסא שלם כו', וזהו ג"כ על כס י"ה לשון התכסות בחי' י"ה ששם מלך שהשלום שלו משא"כ בבחי' זו"נ ולכן ע"י מלחמת עמלק דכתיב הוי' יחתו מריביו, מריביו דוקא כי מלחמה להוי' בעמלק אזי ויתן עוז למלכו להיות הכסא שלם.

פ"ב דסנהדרין ד"כ ע"ב ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ למנות כו' ואח"כ להכרית כו' ואח"כ לבנות בהמ"ק, כי הנה שום תשים שימות הרבה כדאיתא רפ"ב דכתובות י"ז א' כי הנה במלך אומרים שחלק מכבודו ליראיו שנק' יראיו שירא את הש"י ביתר שאת כמו שהוזהר במצות יותר משאר העם כמ"ש וכתב לו את משנה התורה כו' למען ילמד ליראה את ה' כו' שתהי' היראה בבחי' יראו את ה' קדושיו את היינו שיהי' טפל ובטל כמ"ש במ"א ועי"ז גם כל ההמון יבואו ליראת הקב"ה עכ"פ ע"ד ייראו מה' כל הארץ כו', והי"ע יר"ת ויר"ע כו' ולשון שום ע"ד ואלה המשפטים אשר תשים כו' ושם דרך כו' וזהו משימות הרבה, ואחר שיבואו ליראה זו שהיא אתכפיא צ"ל אח"כ ובערת הרע וזהו ענין מלחמת עמלק כו' והיינו ע"י אתהפכא בבחי' אהבה וזהו והיה בהניח כו' ואח"כ צריך לבוא לבחי' יראה עילאה שלמעלה מבחי' אהבה וזהו ע"י בהמ"ק כי ומקדשי תיראו כתיב, וגם זהו ענין יראו את ה' קדושיו כו' קדושיו היינו ע"י בהמ"ק וזהו אם אין יראה אין חכמה היינו תחלה צ"ל יראה תתאה ונק' שום תשים כו', שיראה זו נמשך מבחי' מלכותך מלכות כל עולמים כו' מפתחות החיצוניות ואזי אח"כ והיה בהניח כו' כנ"ל, ואח"כ ע"י החכמה שהיא התורה שהיא בחי' מקדשי כי ד"א של הלכה כו' עי"ז יבואו ליראה עילאה יראו את כו', עוי"ל ג' מצות אלו הא' מלמטה למעלה בחי' מל' ונק' אשה יראת ה', ולהכרית כו' זהו ע"י בחי' ד"א כי האיש דוקא דרכו לכבש כו' והוא ע"י אהבה זכר חסדו כו', הג' בהמ"ק זהו בחי' בינה כו' ועמ"ש בד"ה מה טובו בענין ג' בחי' תשובה כו', עוי"ל בחי' הא' מדרגת יעקב בחי' הב' ישראל כי שרית עם כו', ובחינה הג' זהו ישורון.

מדברי העקדה שער חמשים מובן שהענין כי המשכן הי' דירת עראי משא"כ בנין בהמ"ק דירת קבע של הקב"ה ע"ד אהל בל יצען

כו' וכדי להיות דירה זו צ"ל תחלה להכרית בחי' עמלק דהיינו ובערת הרע כו' בשגם כי הם המחטיאים כו' ודפח"ח. ועמ"ש בביאור כי על כל כבוד חופה שכדי שיהי' הגילוי מבחי' סוכ"ע מו"ס א"א להיות עד שיהי' ובערת הרע כו'.

במ"ע ק"מ כי בהמ"ק נק' כסא. כמ"ש כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו בירמי' סי' ז' ושיהי' הכסא שלם היינו דירת קבע אהל בל יצען וכנ"ל בענין אגוסטוס יושב זה א"א להיות עד שימחה זרעו של עמלק לכן צ"ל מלחמת עמלק תחלה כו' והיינו ע"י מלך עומד כו'.

יר"ק אותיות א"ב סעיף ל"ד וז"ל דע דמלת והנחש דבר גדול ו"ה הוא חצי של שם הוי' מה לו עם הנחש אלא זהו כי יד על כס י"ה. והנחש הוא הוי"ו של יעקב שנתן לעשו ו"ה האחרון שהתחבר בשעת השפעת הנחש וכל זה כי האדם מגורש מג"ע. ובזמן הגאולה ישאר נחש כי אז יתחבר ו"ה עם י"ה וכשישאר נחש פשטו חיילותיו עכ"ל.

עמה"מ שי"ד פ"ב ס"ח ב'. מדר דר חסר כתיב בלא וי"ו. במא"א אות ד' ס"י דור נק' הנוקבא ודור דור הם ב' נוקבין לאה ורחל עכ"ל. והיי"נ העיר ממ"ש בפע"ח שער ר"ה בפי' לדור ודור המליכו לאל. עו"ש במא"א ססעי' ט' דרדר נוק' דס"מ שבה נכללים ב' נקבות הנק' בקדושה דור ודור והזכר נק' קוץ עכ"ל. ובאות קוף ססעי' ט' כתב קוץ נק' דכורא דקליפה ובליעל כקוץ וכל ספירותיו נק' קוצים והנקבה נק' דרדר וסימן וקוץ ודרדר עכ"ל. וברבות בראשית פ"כ דף כ"ג סע"ד דרדר זה קנריס שהיא עשויה דרין דרין. י"ל שורות שורות כדמשמע בגמרא ספ"ב דנדה ד"כ ע"א תלתא דרי הוה כו' ע"ש ברש"י. והנה הרד"א פי' לדור ודור המליכו ע"ש ועד דור ודור אמונתו בתלים סי' ק'. וא"כ י"ל פי' מלחמה כו' מדר דר. כי נגד דור דור אמונתו יש בחי' קוץ ודרדר כנ"ל וע"ז מלחמה לה' בעמלק.

זח"א בראשית דכ"ה ע"א מאי מדר דר דא משה דאתמר ביה דור הולך ודור בא כו'.

עמוד קנ"ז זכאה איהו מאן דירית נשמה מכורסיא כו' ותמן שריא שכינתא עילאה ולית ה' בלא יו"ד. ובג"ד כי יד על כס י"ה. ח"ב משפטים ק"כ ע"ב. ח"ג נשא קכ"ב ב' שיש ב' בחי' כסא היינו הלב והפה. וזהו ענין על כס י"ה והרמ"ז פי' לפי שעמלק הוא מאחורי הדעת והתפארת ע"כ השפלתו ושיהי' מחה אמחה הוא בהבלים היוצאים מב' בחי' כסא הנ"ל. ועפ"ז י"ל משארז"ל ע"פ זכור את אשר עשה לך עמלק. זכור בפה לא תשכח בלב ועמ"ש סד"ה כי המצוה הזאת כו' בפי' בפיך ובלבבך לעשותו. ופי' לעשותו לבחי' הדבר. וכן גבי מחיית עמלק נאמר הקימותי את דבר ה'. ואפ"ל כי בלב נגד מה שאין השם שלם ובפה כנגד מה שאין

הכסא שלם עיין בת"א פ' תצוה בביאור זכור דעמלק. פנחס דרי"ט ע"ב, דרמ"ה ע"ב. פ' בהר ק"ט ב', ת"ז ד' ב' פי' כי יד היינו י"ד אותיות דג' שמות הוי' אלקינו הוי' שבפסוק ראשון דק"ש ועמ"ש בד"ה וירא ישראל את היד הגדולה. י"א א' תיקון ב' דמ"ג סע"ב פי' כי יד היינו ארבעה עשר בניסן שבו קרבן פסח. מ"ד א' כל הנשמה תהלל י"ה כי יד על כס י"ה. מ"ז א' על כס י"ה כו' ומתגברין על ישראל כו' הה"ד ויגברו המים כו', וא"כ יש להעיר ממ"ש חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים כו' והיינו שהגיע הפגם בי"ה ועמ"ש בענין ט"ו ווין דאמת ויציב שהם להמשיך בחי' י"ה כו' ועמ"ש בענין רגל ישרה דמלאכים ת"ק עם י"ה כו' שזהו עבודת המלאכים להמשיך בחי' י"ה בשמים שהם ת"ק שנה כו' ונודע כי השמים כסאי כו'. ריש תיקון כ"ח ע"ב א', ב' ידות הם כ"ח העונה איש"ר בכל כחו ועוד יש בחי' יד הוי' ג' שמות הוי' אלקינו הוי' וסימן אור לארבעה עשר בודקין את החמץ ועז"נ כי יד על כס י"ה כו'. ובכס"מ פי' כי ג' שמות הנ"ל הם חב"ד ובת"א בד"ה לבסומי בפוריא פי' שזהו ענין יד רמה כו'. תיקון ס"ט ק"ז ב' כמ"ש בת"א עמוד קנ"ז הנז' לעיל. בילקוט בשם המכילתא בענין מדור דור, הרבה פירושים וא' מהן חיי העוה"ז וחיי העוה"ב כו' ועו"ש בשם הפסיקתא, ויש להעיר מפסוק וזה זכרי לדור דור, ומפסוק לדור ודור כסאך תלים פ"ט ה', ומפסוק מעון אתה היית לנו בדור ודור תלים סי' צ' פסוק א', גם מפסוק קורא הדורות מראש בישעי' מ"א ד' דהיינו מבחי' א"ק מחשבה הקדומה כו' וא"כ משם נמשך ג"כ הכח לבחי' מלחמה כו' מדר דר, בישעי' סי' למ"ד יוד מדר לדר תחרב ופי' שם באילה שלוחה דהיינו מדור דור דגבי עמלק. ברבות סוף איכה ע"פ אתה ה' לעולם תשב כסאך לדור ודור וכי יש ישיבה בלא כסא ויש מלך בלא מטרונה. עוי"ל ע"פ מ"ש במ"א בפי' מלכותך כו' וממשלתך בכל דור שמלוכה נק' ומלכותו ברצון קבלו עליהם ע"י ביטול היש וכמו אמרו לפני מלכיות בר"ה כו' ה' מלך גאות לבש כו' אבל בכל דור יש דורות רשעים שלא קבלו עליהם עומ"ש נק' רק ממשלה בע"כ, וזהו ג"כ זה שמי לעולם ע"ד מלכותך מלכות כל עולמים וזה זכרי לדור דור ולכן צ"ל לדור ודור המליכו להיות ומלכותו ברצון כו' וזהו כסאך לדור ודור כו' ואין מלך בלא עם שהם עם בערכו כמ"ש סד"ה אתם נצבים ובבל דור ודור עומדים עלינו כו' וע"ז מלחמה לה' בעמלק מדור דור שיהי' כסאך לדור ודור ולא וממשלתך לבד כו', וע' ברבות אמור פ"ל ע"פ תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל י"ה כו' והיינו שיהי' גלוי בחי' י"ה, ע"י כי יד על כס י"ה מלחמה כו', ובסידור ע"פ דור לדור ישבח מעשיך פי' שהם כל ההשתלשלות דאבי"ע וע"פ וממשלתך בכל דור ודור פי' כמ"ש לעיל דמלכותך בבריאה ויצירה כו' וממשלתך בעשיי' כו', וברבות בקהלת ע"פ והארץ לעולם עומדת, פי' דור הולך מלכות נכנסת כו' והארץ ישראל לעולם עומדת, וזהו ג"כ פי' מלחמה כו' מדר דר כו'.

בשל"ה במסכת פסחים דף קע"ג ע"א בתוך דרוש ששי מצה עשירה פי' מ"ש כי דר תהפוכות המה כי כתוב בתורה ד' דאחד רבתי וריש דלא תשתחוה לאל אחר. והם מהפכים ד' בריש וריש בדל"ת ע"כ נק' דור תהפוכות וצריך האדם שלא יתהפך הד' לרי"ש והרי"ש לדל"ת.

בשופטים סי' ה' מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' צדקות פרזונו בישראל. וארז"ל רפ"ח דפסחים דפ"ז ע"ב צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרן בין האומות כו'. ולהבין זה הטיב מהו הצדקה במה שפזרם כו' ועוד דלפ"ז הל"ל צדקת פזרונו ומפני מה נאמר פרזונו כו'. אך הענין דהנה כתיב לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, וארז"ל פ"ט דברכות דף נ"ח ע"ב והנצח זו ירושלים פי' בהיות ידוע כי גדול ה' ומהולל מאד בריבוי ההשתלשלות עולמות אין מספר ובכל עולם נבראים פרטים מינים ממינים שונים אין קץ ואין חקר כלל כמ"ש היש מספר לגדודיו וארז"ל דמ"ש אלף אלפים ישמשוניה וריבוי רבבן קדמוהי יקומון זהו מספר גדוד אחד, אבל לגדולתו אין חקר שמרומם לבדו ומתנשא מימות עולם בבחי' אין ערוך אליו שהוא סוכ"ע בשוה השוה ומשוה קטן וגדול, כחשכה כאורה שוים כנודע וכדכתיב כי עמך מקו"ח שמקור חיים של כל הנפעלים שבכל סדרי ההשתל' כולן הוא רק עמך טפל ובטל אליך (כמ"ש בלק"ת פ' ראה בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו) שהוא בחי' הודו חיו בלבד המתפשט בתוך כל עלמין להחיותם אבל מהותו ועצמותו מרומם ונשגב לבדו שא"א לתפס בגדר עלמין דאיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה כו' וכמ"ש בתפלה וכל החיים יודוך סלה שכל מציאות החיים הנמצא בכל ההשתל' ממקור החיים ב"ה יודוך סלה בבחי' ביטול במציאות לגבי מהותו ועצמותו ית' ונאמר בתפלה והכל ירוממוך סלה וכמ"ש בקדיש יתגדל ויתקדש שמי' רבא כו' עד לעילא מכל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא, פי' שכל הברכות הם המשכות השפע עליונה שנמשכו בכל סדרי השתלשלות העולמות כולן בכל יום מע"ב הם רק מבחי' כבוד מלכותו ית' הממכ"ע להחיותם אבל מהותו ועצמותו ית' הוא לעילא מכל ברכתא ושירתא כו' דאמירן פי' הוא לשון הוה שנמשכים תמיד בעלמא כו' שא"א להמשיך ממנו בתוך העולמות כנ"ל, וזהו לך הוי' הגדולה שמדת הגדולה שמתפשט על כל העולמות אין מספר כי גדול ה' ומהולל מאד כנ"ל, הוא טפל ובטל אליך כי הוא לעילא מכל ברכתא כו' המרומם לבדו עד שמדת הגדולה בטילה אליו, וכמארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שהגדולה עצמה היא

בחי' ענוה ושפלות לגבי ב"ה המשפילי להתלבש במדת הגדולה שנקרא הגדול הגבור כו' כי אין ערוך אליו כלל. (הג"ה. ואף לפמ"ש במ"א ההפרש בין חסד לגדולה שהחסד הוא ממדות דאצי', אבל הגדולה הוא ממדות שלמעלה מאצילות דהיינו למעלה מהחכמה מ"מ באמת גם מדות אלו כלא חשיבא לגבי עצמותו ית' כי כתר עליון אע"ג דאיהו אור צח אוכם הוא קדם כו' וצ"ע מפסוק הבו גודל לאלקינו. ובמא"א אות ג' סעיף ז' אימא מגדלת לז"א, וזהו הבו גודל לאלקינו, אלקינו בינה עכ"ל וי"ל ודאי בז"א שייך הבו גודל שממשיכים בו מוחין דגדלות מאור א"ס ב"ה המלובש בחו"ב ויש גדלות ראשון וגדלות שני, ועמ"ש ע"פ כי הגדיל הוי' וכמ"ש ועתה יגדל נא כח אדנ"י וארז"ל כשישראל עושים רש"מ מוסיפים כח בגבורה שלמעלה היינו ג"כ שממשיכים תוספות אור באצילות ובשם אד' שהוא בחי' מל' מקור דבי"ע, אבל לגבי אור א"ס ממש נאמר לך הוי' הגדולה שלגבי עצמותו כלא חשיב כל בחי' הגדולה, ונמשך ממנו ע"י שם הוי' יו"ד צמצום כו' ומצמצום זה נמשכו מוחין דגדלות ז"א, ולכן יו"ד דיגדל נא הוא יו"ד רבתי היינו שנמשך בבחי' היוד שהוא הצמצום מא"ס נמשך בו תוספות וריבוי אור כו' והיינו כי יו"ד הוא חכמה דאצילות ויו"ד רבתי הוא חכמה שבכתר מר"ס, ועיין מענין לך ה' הגדולה בזח"א בראשית דל"א סע"ב, ויחי דרמ"א סע"א, ח"ג אמור דצ"ב ע"א דפ"ט ע"ב, נשא קלז"ב, האזינו דרצ"ה סע"א, זח"ב פ' בא מ"ב סע"ב משפטים קיז"א, כי כל בשמים משפטים קטז"א נשא קמ"ח א' פ' שלח קסח"ב פנחס דרכ"ז סע"א, רבות ר"פ משפטים קמ"ד ב', ר"פ תרומה קנ"א ב' קמה"ב, במדבר פ"א דר"י ע"א, ושם אמרו שכשם שיש לי תלוי ראש על כל באי העולם שנאמר לך הוי' הגדולה כו', א"כ יש לפרש פסוק זה בשני אופנים, הא' לך הוי' היינו אוא"ס ממש, ואז הפי' לך הוי' הגדולה שהגדולה בטל במציאות אצלו כנ"ל, הב' הפי' הוי' היינו אצילות ואזי הגדולה היינו שנמשך בו תוספת אור מא"ס ע"ד ועתה יגדל נא כח אד' הבו גודל לאלקינו, ולכן ארז"ל בברכות הגדולה זו קי"ס, וכמ"ש גבי קי"ס ימינך ה' נאדרי בכח כי להיות קי"ס זהו ע"י המשכה והתגלות סוכ"ע כי גאה גאה כו', וזהו ענין שיש לי תלוי ראש על כל כו' משא"כ כשאין עושים רש"מ ע"ז נאמר צור ילדך תשי שאין גילוי אלקות בעולם, וזשארז"ל פ"ז דיומא דס"ט ע"ב ע"פ ויברך עזרא את ה' האלקים הגדול בנחמיה סי' ח' ו' מאי הגדול שגדלו בשם המפורש, רב גידל אמר ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם היינו כי יש ב' שמות הוי' הא' שם הוי' דלעילא דהיינו בחי' סוכ"ע תק' בזוהר ע"ק, הב' בחי' ממכ"ע תק' ז"א, וא"כ פי' ברוך הוי' היינו שיומשך גילוי סוכ"ע בממכ"ע ואזי נק' ה' האלקים הגדול כי ז"א נק' זעיר לשון קטנות, וזהו ענין הכרובים ונק' כמראה אדם אבל א"א נק' האדם הגדול כו' ולכן ע"י שממשיכים אור א"א בז"א זהו ענין הגדולה, וכמ"ש במ"א בפי' יהא שמי' הגדול מבורך כו' וזהו הפי' הב' והיינו כנ"ל שבאצי' נק' חסד אבל למעלה מאצילות נק' החסד גדולה שהחסד נמשך מצד הגדולה

שהיא ארך אפים וכשממשיכים מא״א בז״א נאמר לך הוי׳ הגדולה הבו גודל, וזהו ענין קריעת ים סוף שהוא ענין שנמשך מעלמא דאתכסיי׳ בבחי׳ גילוי ע״ד ברוך ה׳ מן העולם ועד העולם כו׳, אך המשכה זו זהו ע״י לך ה׳ הגדולה כפי׳ הראשון וכנ״ל, והיינו כענין בכל קראינו אליו, אליו ולא למדותיו ואח״כ להמשיך בהשמות והמדות כמ״ש במ״א, ואפ״ל שזהו ענין משארז״ל פ״ד דמגילה דף כ״ז א׳ ע״פ ואת כל בית גדול חד אמר מקום שמגדלין בו תורה, וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה כי תפלה הוא העלאה מלמטה למעלה והיינו בכל מאדך בלי גבול ועי״ז לך הוי׳ הגדולה כפי׳ הראשון שהגדולה בטל במציאות, וזהו שמגדלין בו תפלה והוא עליית המל׳ הנק׳ תפלה ע״ד ארוממך אלקי המלך מלך יחיד כו׳ ואח״כ ע״י שמגדלין בו תורה ממשיכים בחי׳ לך הוי׳ הגדולה מלמעלה למטה.

קיצור. ענין לך הוי׳ הגדולה שמדת גדולה היא ענוה והשפלה לגבי א״ס ב״ה ויש עוד פי׳ ע״ד ועתה יגדל נא כח אדנ״י הבו גודל שיש לי תלוי ראש, האלקים הגדול ברוך ה׳ מן העולם ועד העולם, יהי׳ שמו הגדול מבורך ושני הפירושים אמת וזהו נמשך ע״י שמגדיל תפלה ומגדלים תורה ע״כ הג״ה).

ב) והנה כמ״כ לך הוי׳ הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כולם הם מדותיו ית׳ שהם לך הוי׳ שבטלים אליו בתכלית הביטול.
אך הנה ארז״ל והנצח זו ירושלים וההוד זו בהמ״ק כו׳ והיינו כמו עד״מ במלך בשר ודם שמקבץ ומאסף אוצרות רבות סגולות מלכים ממשך כמה שנים רבות וגנוזים באוצר המלך, אך כשיקרה איזה מלחמה שיקום עליו שונאו מלך אחר להלחם בו אזי יקח כל אוצרותיו מאוצר המלך ומבזבז אותם בשביל ניצוח המלחמה לגרש השונא מארצו ולכבוש מדינתו תחת ממשלתו, הגם שהאוצרות היו יקרים מאד אצלו שכמה יגיעות יגע בהן עד שקיבץ אותם והכניסם לבית האוצר להחבא, רק מצד הנצחון זה שקם השונא לנגדו הוא מבזבז כל אוצרותיו ואוצרות אבותיו בכדי לנצח את המלחמה ולהתגבר עליו ולכבוש את מדינתו ואותו לגרש משם כו׳ שזה גורם טבעית מצד מדת הנצחון שטבעה כשעומד השונא לנגד דוקא אזי יתמרמר עליו ולבזבז כל אוצרותיו היקרים בעיניו אשר לא עשה זאת בלא״ה רק בכדי לנצח אותו, כך עד״מ למעלה דכתיב לך הוי׳ הנצח שמדת הנצח הוא לך בטלה בתכלית הביטול, כי הוא מרומם לבדו אך הוא משפילו להתלבש במדת הנצח שלמעלה. (הג״ה, וגם כאן י״ל ב׳ פירושים הנ״ל דבעצמות האור א״ס לא שייך מדות אלו כלל לכן הם לך הוי׳ בבחי׳ ביטול ממש, אבל באצילות ממשיכים שיהי׳ בחי׳ הנצח והיינו שיתלבש אור א״ס בבחי׳ נצח, והנה הנצח הוא ענף הגדולה שמי שהוא אדם גדול יותר יהי׳ הנצחון שלו גדול יותר להיות מעמיד דבריו ושיהי׳ דידיה נצח משא״כ בשפל אנשים. ועד״ז יובן למעלה שיש נצח דז״א ויש נצח מבחי׳ גבוה יותר וכמו נצח דא״א ועי״ז נאמר וגם נצח ישראל לא ישקר כו׳ כי לא אדם הוא להנחם

ולכן משם ממשיכים גדולת הנצח, וע״ש בד״ה למנצח על השמינית שע״י יהי׳ גילוי האוצרות עליונים כדי לנצח המלחמה כו׳ עכ״ה), והיינו דהנה ארז״ל ע״פ יראת ה׳ היא אוצרו שאין להקב״ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים כו׳ שהוא בחי׳ אוצר המלך מלכי המלכים הקב״ה שהוא בחי׳ סדכ״ס דלית מח׳ תפיסא בי׳ כלל וכמ״ש ישת חשך סתרו שהוא בחי׳ חושך העליון טמירא דכל טמירין שא״א להתגלות למטה שזהו בחי׳ אוצר המלך ב״ה. (הג״ה. לכאורה יראת שמים הוא מל׳ וא״כ איך הוא נמשך מסתימו דכל סתימין שהוא כתר כי חו״ב נקראו סתימין כמ״ש בד״ה אלה פקודי בענין משכן העדות, והכתר שהוא למעלה מחו״ב נק׳ סדכ״ס, וצ״ל כי אע״פ שהיראה היא בבחי׳ מלכות מ״מ כדי שיהי׳ נמשך היראה למטה צ״ל מקוד ההמשכה מבחי׳ כתר כמ״ש סד״ה שובה ישראל עד בפי׳ כי עמך הסליחה למען תורא שביטול היש הגשמי היותר תחתון במדריגה הוא ע״י הארה והמשכה יותר עליונה, וזהו ויצונו כו׳ את כל החוקים ליראה כו׳. וזהו מי יתן והי׳ לבבם זה להם ליראה אותי כו׳ שכדי להיות יראה זו הוא ע״י מי יתן כי הכל בידי שמים שהן המדות עליונות אש ומים חו״ג שבהן הנהגת העולמות חוץ מיראת שמים שהוא נמשך מלמעלה מהמדות והיינו מבחי׳ מי הוא בחי׳ עתיקא כו׳ מענין מי ברא אלה כו׳, וכמ״ש בלק״ת בדרושי שבועות בביאור בשעה שהקדימו ישראל נעשה. ולכן נאמר אוצר של י״ש ואוצר ע״ד מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו׳ ויש להעיר בפי׳ אוצר מענין ע״ס הגנוזות במאצילן כמ״ש מזה בביאור ולא אבה גבי ויהפוך ה׳ אלקיך לך כו׳ שהם למעלה מע״ס דאצילות, וזהו ענין הוי׳ הוי׳ ופסיק טעמא בגויהו, והנה כמו״כ באדם יש נשמה המלובשת בגוף ויש בחי׳ מזליה שהוא שורש ומקור הנשמה בחי׳ אין ומשם נמשך היראה כי מזלי׳ חזי כמ״ש גבי חברי דניאל אבל חרדה גדולה כו׳ משום דמזלייהו חזי, כמ״ש במ״א ע״פ וידבר אלקים כו׳ אנכי הוי׳ כו׳ וכדי שיהי׳ גילוי מבחי׳ מזליהו זהו ע״י האור וגילוי מבחי׳ האוצר של ע״ס הגנוזות במאצילן שהם שורש ומקור של הע״ס ע״ד מזל של הנשמה לגבי הנשמה, ועמ״ש מזה בד״ה כי ביום הזה יכפר בענין ושמתיך בנקרת הצור כו׳. וע״י גילוי זה בע״ס יתרבה ויתגלה האור בנשמות עד שיאיר מבחי׳ מזליהו לבא לידי יראה כו׳ וגם כי יראה תתאה שהיא מל׳ שרשה מיראה עילאה שהוא בחי׳ ח״ע ומו״ס ונק׳ יראה בושת ע״ד כתר עליון כו׳ אוכם כו׳, ועמ״ש בד״ה שימני כחותם ובד״ה ויאבילך את המן שמבחי׳ ארי׳ שהוא מדת גדולתו של הקב״ה נמשך למטה היראה, וזהו ענין ימים נוראים ארי׳ שאג מי לא ירא כו׳ ע״ש, ועמ״ש סד״ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו מגורי לשון יראה ולשון אוצר, אוצר של יראת שמים כו׳ ושם משמע דהוא בינה שהיא ארץ מגורי אביו ח״ע אך י״ל שורש אוצר המל׳ הוא ממו״ס כמ״ש הרמ״ז ר״פ וישב ובפ׳ קדושים ד״פ שיראת הרוממות נמשך מגבורה דעתיק שבמו״ס, וזה״ע מגורי אביו ולכן על משיח נאמר ונחה עליו רוח חכמה כו׳ רוח דעת ויראת ה׳ ומבואר בזח״ג נשא דק״ל שזהו ע״י המשכה ממו״ס,

גם כמ"ש והריחו ביראת ה' והריח הוא מבחי' מקיף עליון כו' ועמ"ש סד"ה וידעת היום בפי' אל עליון כו' מובן דענין יראה הנ"ל נמשך מבחי' כתר שלמעלה מחו"ב ולכן משם נמשך התכללות אהוי"ר כו' ע"ש, דהיינו מבחי' והנורא והו"ע נורא תהלות אדון הנפלאות. ומכ"ז יובן דא"ש איך יראה נק' אוצרו של הקב"ה, ועיין בפרד"ס ערך אוצר, והוא אחר ערך אור פי' אוצר החיים בינה שהוא אוצר לחיי התכמה החכמה תחי', ובמא"א אות אלף סעיף קי"ז אוצר נק' יסוד דנוק' ששם הדברים נאצרים ונגנזים יראת ה' היא אוצרו עכ"ל, ועיין זח"א מקץ דר"ד ע"ב, ובפ' פקודי דרכ"ג ע"א. ועיין מענין יראת ה' היא אוצרו ברבות משפטים פ"ל קמו"ד כי תשא פרשה מ' קנ"ד ד' ובפ' קרח דער"ב א' יראת ה' היא אוצרו אין בכל המדות גדול מיראה וענוה ועיין בהקדמת ת"ז דף ה' סע"א ודי"ב ע"א ודיש תיקון שני דף י"ד סע"א ועמ"ש בענין אם אין יראה אין חכמה בד"ה וידבר דעשרת הדברות הנ"ל ועיין בגמ' פ"ב דשבת דל"א ע"א ובפ"ה דברכות דל"ג ע"ב ועמ"ש סד"ה כי תשמע בפי' הנה עין ה' אל יראיו דלפי' הזהר נשא דק"ל ע"א זהו גבוה מבחי' עיני ה' אל צדיקים יעו"ש.

קיצור. ענין והנצח, ופי' לך הוי' הנצח ג"כ בשני אופנים וע"י הנצח מבוזבז האוצרות לנצח את שכנגדו, וענין אוצר של יראת שמים מוליכהו חוי וענין ע"ס הגנחות כי מי יתן והי' לבבם זה להם ליראה אותי, שורש יראה ממו"ס מגורי אביו, רוח דעת ויראת ה' והריחו ביראת ה', והנורא אל עליון אם אין יראה אין חכמה הנה עין ה' אל יראיו ע"כ הג"ה).

ג) ולכן הנה כדי שיהי' הגילוי מלמעלה אוצר של יראת שמים מבחי' והנורא אל עליון זהו כאשר ישראל שלמטה עושים תשובה ממעמקי הלב לאתהפכא מחשוכא לנהורא ולאכפיא לסט"א לעמוד נגד כל מתע מבית ומחוץ ולהתגבר על יצרו ולהכניע לאתהפכא כל המדות רעים של תאות עוה"ז שיהי' לו רק לב אחד לאביו שבשמים שצעק יצעק לבו אל ה' ב"ה מהיפך שהי' מקודם שיהי' הצעקה מעומקא דליבא ותעלומות לב אזי ע"י"ז מעורר למעלה מדת הנצח שיתגלו אוצרות עליונות הגנחות בבחי' סדכ"ס בבחי' גילוי ממש מצד הנצח שמתעורר למעלה על המנגדים המסתירים עליהם ומתעים מעבודת ה' והם נתגברו עליהם בחוזק והתגברות לנצח המלחמה ולאכפיא לסט"א ע"י"ז באתדל"ע מדת הנצח שיתגלה דוקא אוצרות עליונים הגנחים בהעלם בבחי' סדכ"ס בבחי' גילוי ממש, מצד הנצחון של המלחמה כנ"ל, וזהו בעשי"ת עד יוכ"פ שאומרים ממעמקים קראתיך שהוא זמן התשובה של ישראל מעומק עומק הלב שע"י"ז מעוררים למעלה בבחי' העומקים העליונים. (הג"ה. שהם ע"ס הגנחות במאצילן שהם העשר עומקים הנזכר בס"י עומק ראשית עומק אחרית כמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה בפ' תצא ובמ"א פי' שהם הי"ד כתרים של הע"ס דאצילות והם הנקראים עומקים ע"כ הג"ה) הגנוזות באוצרותיו ית' בבחי' העלם והושך שיתגלו

בבחי' גילוי וכדכתיב מגלה עמוקות מני חושך וגו' פי' כמו עד"מ למטה עומקא דבירא, הוא מקום חושך ואפל מה שבתחתית התהום כו' כך עד"מ למעלה בחי' עמוקות העליונות הם אוצרותיו ית' שהם בבחי' העלם סתימא דכל סתימין גנוזות בתוך חושך העליון דכתיב ישת חשך סתרו דלית מח' תב"כ, זולת ע"י התשובה בבחי' ממעמקים קראתיך מעומקא דליבא שהוא ג"כ גילוי מה שהיה סתום ונעלם בחי' תעלומות לבו שיוצא מההעלם אל הגילוי לנצח המלחמה לאכפיא לסט"א ולאהפכא מחשוכא לנהורא כו' אז מעוררים עי"ז מדת הנצח לגלות העמוקות מני חשך העליון בבחי' גילוי ממש, והכל מצד הנצחון של המנגדים דוקא בשביל נצחון המלחמה שמנצחים ישראל ע"י התשובה. (הג"ה, וזשארז"ל ברבות אמור פ"ל גבי לולב דאמר ולקחתם לכם ביום הראשון משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח כו' עד שנצחו ישראל בדין ונמחלו עונותיהם כו' שנאמר וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם בש"א סי' ט"ו כ"ט, הוא שדוד אומר נעימות בימינך נצח, הרי מבואר דזמן הניצוח הוא בחודש השביעי והיינו ע"י התשובה שנמשך גילוי האוצרות מבחי' י' עומקים שעי"ז הוא הנצח לנצח היצה"ר המונעים ומסתירים כו', ועיין מענין וגם נצח ישראל בזח"א פ' בראשית דכ"א ע"ב שע"י ההוא צולע על ירכו נפגם הנצח ושמואל תיקן מדת הנצח, וזהו וגם נצח ישראל לא ישקר כו' והיינו כי ענין צולע שפוסח על שתי הסעיפים היינו ק"נ שכלול מהטוב והרע יש לו יניקה מהנצח, אבל תיקון הנצח שהוא עמוד הימיני כו' בל ימוט, ועיין בעה"מ ובזח"ב בשלח דס"א ע"פ והאזנת למצותיו פי' וגם נצח ישראל לא ישקר היינו שלא יבא על הכותית כו', ובזח"ג נשא קל"ו ב' פי' וגם נצח ישראל היינו כשמאיר מצח דז"א כי מצח תנצח אחד והוא בחי' כי לא אדם הוא שבו מאיר נצח דעתיק, דע"כ לא ינחם שהוא בחי' לא שניתי, ועמ"ש מזה בשה"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה ועיין בת"ז דף ה' ע"ב כ"ד ב', ומזה יובן הפי' השני בפירוש לך ה' הנצח שממשיכים בשם הוי' דז"א מבחי' נצח דעתיק שמאיר במצחא דז"א ועי"ז יגדיל כח הנצח להיות וגם נצח ישראל לא ישקר כו' והמשכה זו הוא ע"י ביטול רצון שבנפש למעלה מהשכל כענין מצח שהוא גילוי הרצון מבחי' גלגלתא דחפיא על מוחא שהוא מה שלמעלה מחב"ד, וזהו בחי' ראש השנה, דאש היינו גלגלתא כמ"ש בד"ה תקעו בחודש, ובשל"ה דרנ"ט א' גבי חנוכה נזכר מענין וגם נצח ישראל אגב גררא ודרס"ב א' גבי פורים האריך בזה ועי"ש ס"פ בא שיג"ב, ובממ"י דס"ט ע"ג מלכיות לנצח, והיינו דאמר לי' שמואל לשאול וגם נצח ישראל לא ישקר כו' וכיון דעברת על מימרא דא אשתכח דשקרת בנצח ואיהו לא בעי דישקרון ביה ומש"ה מלכותא אעידו מינך עכ"ל.

ומזה יובן האדם ק"ו שלתיקון והתעוררות מדת הנצח עליון זהו ע"י שיהי' גבר תקיף בכולא להתנצח על עבודת ה' נגד כל היצה"ר המונע מבית ומבחוץ, ולכן שאול שלא נלחם בעמלק כדבעי פגם בנצח כו'

כנ"ל יעו"ש בממ"י מתניתין לנצח ובריתות להוד, ובספר שערי אורה ג' שער ג"ד וז"ל עמוד הימין הוא הנק' נצח כו' שמעמיד חסדו לישראל כאומרו ואפס לנצח חסדו תלים ע"ז, וזהו מקום שגוזר גזירות טובות לישראל בדבקו בכתר עליון ואינו חוזר בו לעולם, וז"ש וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כו', והטעם לפי שכבר עלתה מדת הנצח למקום שאינו נקרא אדם, והוא המקום הנק' כתר כו' לפי שצריכין ישראל תמיד להדבק ולהתחזק במדת נצח היינו לנצח המלחמה עם היצה"ר לפיכך הוצרך דוד לומר בספר תהלים למנצח כו' הוא כנגד מדת נצח, עוד ביאר שם איך הנצח והוד עלתה חנה בתפילתה בבחי' ותתפלל על הוי' למעלה משם הוי' כו', וזהו שהזכיר תחלה ה' צבאות שהוא בנצח עכת"ד. ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי איך שרש נצח והוד הוא מהכתר יעו"ש באריכות, ולכן ע"י הלולב ומיניו נתגלה שנצחו כי ערבי נחל הם נו"ה והם קשורים עם ההדסים והלולב היינו כנ"ל שהנצח מעמיד החסד לישראל מהכתר כו' וזהו ע"י הלולב שגבוה במינו ונמשך למטה בהאתרוג שהוא כנס"י כו', וזהו שובע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח כו'.

קיצור שע"י התשובה ממעמקים ממשיכים גילוי עשרה עומקים ע"ס הגנוזות ולכן נקראים ימים נוראים מבחי' והנורא אל עליון, והיינו ע"י הנצח שמנצחים המלחמה עם היצה"ר וזהו ולקחתם לכם וגם נצח שמואל תיקן מדת הנצח, והיינו עלית הנצח להתקשר בהרצון עליון שלמעלה מהשכל בחי' כתר וזהו כי לא אדם הוא ועד"ז יובן בעבודה בבחי' זו ועמ"ש בד"ה ועשית ציץ בענין מצח אהרן מצח אותיות נצח ע"כ הג"ה).

ד) וז"ש בתפילת מוסף של יו"ט והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם כו' מפני שאחר שנצחו המלחמה ע"י התשובה דעשי"ת מר"ה עד יוהכ"פ אזי מגלה עמוקות מני חשך עליון בבחי' גילוי למטה שזהו בחי' חג הסוכות שאחר יוהכ"פ שהוא בחי' וימינו תחבקני שהוא התגלות העמוקות עליונים מני חשך למטה ואח"כ הוא שמיני עצרת ושמחת תורה שסוכות הוא מהבנה בלבד בבחי' מקיף כו' כנ"ל, ולכך הוא זמן שמחתינו שהשמחה הוא בחי' התגלות מצד התגלות העמוקות מני חשך לאור וגילוי, וזהו כוונת מארז"ל והנצח זו ירושלים שע"י הנצח מתגלה השמחה עליונה בירושלים של מעלה כמ"ש ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם, שזהו לאחר ניצוח המלחמה שאז המלך שמח וטוב לב ומברכים לפניו בכל כלי שיר כו' כך מלכותא דרקיע שהוא כעין מלכותא דארעא שלאחר שנצחו ישראל המלחמה ע"י התשובה דעשי"ת ויוהכ"פ לאהפכא מחשוכא לנהורא כו' אזי נתגלה בחי' שמחה עליונה בירושלים של מעלה מקור כנס"י שלמטה. (הג"ה, והרד"א כ' והביאנו לציון עירך ברינה ע"ש ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם בישעי' סי' ל"ה י' וסי' נ"א י"א, וזהו ג"כ ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם, ואו"כ עיין מזה פ"ט דברכות נה"ב פ"ט דשבת פח"א סנהדרין פרק חלק דק"י ע"ב פ"ד

דסיכה מח״ב. רבות קלא״ד קמ״ג רסח״א רפה״ב. וח״ב קס״ב. שלי״ה יב״ב כב״ב כז״א לו״א קכא״ב. ע״מ לה״א. תד״א ח״ב פ״ד, והיינו פ״ט דברכות שם נזכר רישי׳ דקרא ופדויי ה׳ ישובון ובאו ציון דהיינו גבי שלש פדיות שאומרים בהטבת חלום, פדה בשלום נפשי כו׳ ויש להעיר כי גלות בבל נמשל לחלום כמ״ש בשוב ה׳ את שיבת ציון היינו כחולמים, וע׳ מענין פדיון במא״א אות פ׳ ס״ג שהגאולה גבוה מבחי׳ הפדייה ועמ״ש ע״פ כי פדה ה׳ את יעקב וגאלו כו׳, ואפ״ל לפירושו כי יש כמה מדריגות בנשמות שיש שיזכו לבחי׳ גאולה ויש לבחי׳ פדייה, ומפסוק ציון במשפט תפדה משמע ודאי שהפדייה בחי׳ גבוה, ועמ״ש וע״ז בלק״ת ר״פ דברים, ובפ״ט דשבת דפ״ח סע״א ארז״ל ענין ושמחת עולם על ראשם זהו השמחה שמעולם על ראשם, דהיינו השני כתרים שקשרו להם אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע שפרקו אותם בחורב ויחזרו לע״ל, וכ״ה בתד״א ח״ב פ״ד ומבואר במ״א שני כתרים אלו שרשם מב׳ הבחינות שבכתר ע״י וא״א, ע״מ מח״ד ח״ב פ״ד, אלשיך תשא, כלי פז ישעי׳ ל״ה, ובכלי פז בישעי׳ סי׳ ל״ה יו״ד ופדויי ה׳ ע״ד כי לא בחיפזון תצאו כו׳ כי הולך לפניכם ה׳ משא״כ ביציאת מצרים שהי׳ ע״י משה כו׳, גם פי׳ ושמחת עולם שיחזור העולם לתיקונו כמו שהי׳ קודם חטא עה״ד כו׳, בסנהדרין דק״י פי׳ ופדויי ה׳ קאי על דור המדבר שנפדו ממצרים שכמר״כ יבואו לעוה״ב, ברבות בא פט״ו קלא״ד עשרה דברים עתיד הקב״ה לחדש לעתיד לבא כו׳ העשירי שאין עוד לא אנחה ולא אנקה ולא יגון אלא הכל שמחים שנאמר ופדויי ה׳ ישובון ובאו ציון ברינה עכ״ל. ובבשלח פכ״ג דק״מ וע״ג, אבל לע״ל אין עוד צרות בו כו׳ וכתיב ששון ושמחה ישיגו, באותה שעה אומ׳ שיר לשון זכר עכ״ל. ועיין מענין שיר זכר בהרמ״ז פ׳ תשא קפ״ח ע״ב דפי׳ שיהי׳ ההמשכה מבחי׳ עתיק דלית שמאלא בהאי עתיקא והיינו כי בחי׳ נקבה זהו בחי׳ גבורה ושמאל, אבל בעתיק נאמר אין אלקים עמדי שכולו חסד ורחמים גדולים, משא״כ באצילות יש מדת הדין ולכן לע״ל יהי׳ ושמחת עולם על ראשם כו׳, רבות ס״פ שלח וס״פ מסעי, ובעה״ק פמ״ב מחלק העבודה פי׳ ושמחת עולם על ראשם זהו מארז״ל צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם הוא עטרת תפארת המקיימת אותם כו׳ הביאו בשל״ה דכ״ב ע״ב, וכ״כ שם דכ״ב בשם הרמב״ם הרי הוא אומר ושמחת עולם על ראשם, ואין השמחה גוף שתנוח על הראש כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הדעת כו׳, וקרובים הדברים למ״ש בגמרא פ״ט דשבת ושמחת עולם הם שני הכתרים כו׳ ובשל״ה דל״ו ע״א הביא גמרא זו ופי׳ שהשני כתרים הם תושב״כ ותורה שבע״פ, והרמ״ז ר״פ תולדות פי׳ שעטרותיהם בראשיהם הם נשמות חדשות שיתגלו לע״ל מה שלא נבללו באדה״ר, והיינו מפנימיות שזהו ענין השמים החדשים כו׳ אור חדש כו׳, וזהו ענין ושמחת עולם וכמ״ש במ״א ע״פ אז ימלא שחוק פינו כו׳ וח״ב יתרו ד״צ סע״ב, והנה גילוי שמחת עולם זו שמבחי׳ עתיק שהוא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות הנה הוא נמשך ומתגלה לעתיד לבוא ע״י גמר ניצוח המלחמה בהיום לעשותם, וזהו ענין והנצח זו ירושלים, ואזי

אח"כ וההוד זה בהמ"ק דהיינו ענין ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם זהו הנמשך ע"י הנצח שנצחו המלחמה עם הסט"א היצה"ר כו' שאזי אח"כ נמשך וההוד זה בהמ"ק היינו והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם שהם גילוי ב' כתרים הנ"ל והי"ע וההוד שהרי ע"ז אמרו מה"ש תנה הודך על השמים, וגם יש לפרש כי ירושלם יראה שלם דהיינו שלימות היראה זהו נמשך ע"י הנצח שעי"ז נמשך גילוי אוצר של י"ש שמבחי' סדכ"ס, ועי"ז נעשה בנין ירושלים יראה שלם שהוא נמשך מגילוי אור א"ס דקמי' כולא כלא חשיב, ועמ"ש סד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה כו'.

קיצור ואחר שנצחו נגד היצה"ר בעשי"ת נמשך השמחה ביו"ט דסוכות זמן שמחתינו והביאנו כו' בשמחת עולם, וז"ש בישעי' ל"ה ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם, ובגמ' השני כתרים וברבות שאין עוד צרות שיר זכר ע"י גילוי סכ"ע שאין שם דין, וזהו ענין ועטרותיהם בראשיהם ונמשך אחר הניצוח שאזי מתגלה השמחה, וזהו והנצח זו ירושלים וגם כי עי"ז גילוי יראה שלם וזהו ויצוונו כו' ליראה כו' ע"כ הג"ה).

ה) אך הנה כתיב לך ה' הנצח שבאמת עצמות המאציל מרומם לבדו פשוט בתכלית הפשיטות דלאו ביה מאינון מדות כלל רק הוא פעל ועשה את מדת הנצח הבטילה לגביו בתכלית הביטול שיהי' נמצא במציאות מדת הנצח למעלה ויהיו מנגדים העומדים לנגד כו' שהכל הוא ית' פעל ועשה בכדי שיתקיים מדת הנצח ויתגלה עי"ז עמוקות מני חשך (וכי באמת מי יעמוד נגד כו' ועיין זח"ב תרומה קס"ג ועמ"ש בלק"ת פ' חקת בד"ה ויעש משה נחש נחשת) אך הכל ברא לכבודו בכדי שיהי' מתקיים מדת הנצח ע"י העומדים לנגד שמכניעים אותם ויהי' אח"כ התגלות השמחה כו' שהוא כענין הקניגיא שעושים השרים להיות הדוב נלחם עם הזאב כו' או הארי עם הנמר כו' ויהי' אחד מהם גובר שכ"ז הוא מחמת העושה המלחמה ויתחזק אחד על חבירו רק שנראה כאילו הם עצמם נלחמים והאחד גובר מעצמו כו' כמ"ש במ"א וכ"ז המלחמה והנצח זהו במלחמת האדם עם היצה"ר וסט"א ועמ"ש בתו"א פ' וישלח בד"ה ויאבק איש עמו וכענין מלחמה לה' ובד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק ובד"ה כי תצא למלחמה על אויבך ולכן בעבודת האדם תליא ע"י הנצח שלו בעבודת ה' עי"ז ממשיך לך הוי' הגדולה כו' והנצח כו'). וזהו צדקת פרזונו בישראל וגו' צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפזרם בין העכומ"ז והיינו כדי שעי"ז יבואו לבחי' נצח בעבודת ה', כמשל בגשמיות שעיקר הנצח באדם מתעורר דוקא כשיש מנגד, וכמשל המים כשמעכבים את הילוכם הם מתגברים יותר כמשי"ל שבשביל זה פעל ועשה שיהי' מנגדים דהיינו היצה"ר שעי"ז יהי' ענין הנצח, וכמ"ש במ"א בפירוש אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' שכנגדו דוקא דהיינו שעי"ז מתגלה הנצח, והענין שבזמן חורבן בהמ"ק ראשון ושני שקלקלו מעשיהם מאד שבלתי אפשר הי' לתקן הפגמים שפגמו למעלה להמשיך

ממקום גבוה מאד נעלה מאוצרות המלך מה״מ הקב״ה שיגלה עמוקות מני חשך וא״א להמשיך בחי׳ זו אלא ע״י תשובה מאהבה בבחי׳ ממעמקים מעומקא דליבא ולפי שאין ביכולת כל אדם להגיע לזה לכן צדקה גדולה יחשב וחסד גדול עשה עמהם שפזר אותם בין העכומ״ז בכדי שיהי׳ להם מניעות ומנגדים העומדים לנגד כמו טרדת פרנסה משעבוד מלכיות ודומיהן, ואזי כשיתחזקו להתגבר לעמוד נגד כל מונע לאכפיא לסט״א עוררו למעלה בחי׳ מדת הנצח שלמעלה לגלה עמוקות מני חשך שאז ירפאם משחיתותם לתקן המעוות שעוותו מקודם כדכתיב ארפא משובותיכם כמשל הרפואה לחולי הגוף שהסם החיים שרשו למעלה מאדם מאחר שיחלימהו ויחייהו ממש כך ע״י התשובה שמתגלה בחי׳ עמוקות מני חשך סתרו שהוא הגבה למעלה מאד נעלה מסדר ההשתלשלות עד שעי״ז יהי׳ מרפא לנפשם לתקן הפגמים שפגמו בעונותם (וכן ע״י הנצח שהוא בחי׳ אתכפיא כמו ע״י התשובה ממעמקים שהוא בחי׳ אתהפכא חשוכא לנהורא ואדרבה בבחי׳ אחד יש יתרון לבחי׳ אתכפיא יותר כמ״ש בת״א פ׳ ויקהל בד״ה קחו מאתכם תרומה כי זהו ענין ביטול רצון שמבטל היש בעודו בתוקפו ועושיהו לאין, וכמשל גידול התבואה זהו ע״י שהזרע שהיתה יש נעשית אין וכך העלאת מ״ן הנ״ל דאתכפיא וביטול רצון מעורר למעלה בבחי׳ סכ״ע וכן מבואר בתניא פכ״ז והשנית כד אתכפיא סט״א בעודה בתוקפה וגבורתה ומגביה עצמה כנשר ומשם מורידה ה׳ באתדל״ת ע״י הבינונים שהם בבחי׳ אתכפיא, וזהו עיקר הנצח כשמורידה בעודה בתוקפה כו׳ לכן עי״ז נמשך גילוי עמוקות והוא התענוג עליון שהוא פנימי׳ הכתר, נמצא האתכפיא מעורר למעלה כמו התשובה ממעמקים, ומטעם זה הל״ת גבוהים ממ״ע כמ״ש בד״ה אלה פקודי המשכן כו׳ עכ״ה). ולכך צדקה עשה עמהן במה שפזרן כו׳ (הג״ה, כי הצדקה היינו כמ״ש ושמרו דרך הוי׳ לעשות צדקה ומשפט שמבחי׳ דרך וגילוי המשכת שם הוי׳ למטה זה ע״י הצדקה להחיות רוח שפלים ולהאיר את החושך, וזהו ענין שמש בשבת צדקה לעניים כמ״ש בד״ה מי יתנך כאח לי וכדי שיבואו לבחי׳ דרך הוי׳ זהו ע״י שפזרן, וכמ״ש ברבות ס״פ מצורע ס״פ י״ט בירושלים לא קיימתם כו׳ ועתה אתם מקיימים כו׳ על אותה שעה אומר כולך יפה רעייתי כו׳ ע״ש, נמצא זה שפזרם הוא שיבואו לבחי׳ ושמרו דרך הוי׳ והוא הוא הצדקה, (ועוד הנה בזח״א בראשית דל״ב סע״א פי׳ צדקת פרזונו דא צדיק דעלמא דאיהו קיים וקדוש ואיהו שאיב תטל כולא ומפזר לגבי ימא רבא איתון מיין עילאין עכ״ל. ופי׳ כמ״ש במא״א אות פ׳ סעיף נ״ז פזר גדול נק׳ היסוד בעת הזיווג שמפזר ונותן ולכן נק׳ פרזון עכ״ל, והיינו שהוא הממשיך העמוקות מחכמה עילאה המקבלת מהכתר כמ״ש מאד עמקו מחשבותיך ומחכ׳ ומחשבה נמשך השפעת העמוקות אל היסוד, כמ״ש בזח״ג ויקרא ד״ה ע״ב שכמו עד״מ למטה בהטפה מלובש מעצמיות המוחין להוליד בדומה לו ממש כך עד״מ ההשפעה עליונה ע״י יסוד עולם נמשך בו מבחי׳ ג״ר כח״ב כו׳ ולכן נק׳ פזור שממשיך בוויתור ושפע רב, וכמ״ש עוד מזה בזח״א ויגש דר״מ ע״א ע״פ פזר נתן לאביונים כו׳ והיינו כנ״ל שמפזר האוצרות הגנוזים

בבחי' ישת חשך סתרו הנה הוא מפוז האוצר מחמת הנצח וממשיך אותו בגילוי בבחי' מל' ע"כ נק' פזר נתן, ובפרד"ס שכ"ט הוא שער הטעמים פ"ב פזור גדול הטעם הזה הוא העיקר בתפארת עם כללות ו"ק שבו ונק' פזור גדול ע"ש פזר נתן לאביונים כי הוא הזן ומפרנס לשני אביונים שהם יסוד עני ומלכות עניה ושניהם אביונים ותאבים לכל מה שישפיע עכ"ל, וזהו ע"ד הרע"מ ר"פ כי תשא העשיר דא עמודא דאמצעיתא כו' והדל דא צדיק כו' ונתבאר הענין במ"א דכאשר היחוד נמשך ע"י תפארת נמשך שרש ההמשכה מלמעלה יותר והינו מהכתר ומבחי' דעת עליון, עו"ש בפרדס הנ"ל ובמ"א פי' כי הפזור ביסוד, ואפ"ל כי כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף כי אחר שהוא משפיע ביסוד נעשה היסוד מפזר ונוסף עוד וגו' יורה, הזרע היורה כחץ והוא זורקו במלכות כנודע עכ"ל. ועמ"ש ע"פ בן פורת יוסף וענין הפזור הזה י"ל זהו נק' בזמן שישראל עושים רש"מ כמ"ש מזה בד"ה והתהלכתי בתוככם הינו שממשיכים הגילוי מבחי' סוכ"ע בממכ"ע להיות הגילוי בבחי' פנימי', וזהו ענין הפיזור והויתור שהרי נמשך גילוי אור הסוכ"ע שהוא בחי' בלי גבול, משא"כ כשאין עושים רש"מ ואין נמשך הגילוי מבחי' סוכ"ע ממש כ"א בבחי' ממכ"ע שנמשך רק במדה וגבול ובבחי' גבורות וצמצומים וכנודע דאית חסד ואית חסד, וכמ"ש באג"ה בד"ה חסדי ה' והיינו ג"כ כמבואר לעיל ההפרש בין חסד ובין גדולה שהגדולה היא ההשפעה בויתור גדול להיות וגדל חסד, והיינו ע"י שנמשך מבחי' הכתר, וזהו ענין הפזור נתן כו' ולכן כדי שיבואו לידי גילוי בחי' פזר הנ"ל שמלמעלה זהו ג"כ ע"י האתעדל"ת מבחי' שפזרן כו'), ועוד כמ"ש בסידור בד"ה תהלתו בקהל חסידים שהוכרחו להתפזר ניצוצי החסדים שזה ענין מתה מספר לכוכבים בשביל לברר ניצוצים דתהו שנתפזרו כו' נדחך בקצה השמים, וכמ"ש ברבות בשיר השירים בד"ה קול דודי שהוא משעבדנו בשבעים אומות כו' לכן דוקא ע"י שפזרן וילקטו הניצוצים אזי יקבצך כו' ואזי והטיבך והרבך מאבותיך כו' ע"ד הנה ישכיל עבדי כו' מאד ועמ"ש בענין קהת ע"ש ולו יקהת עמים בד"ה נשא, וזהו ענין הפיזור הגדול דאיתא בכוונת ערב סוכות שאז הגבאי צדקה הוא יסוד אבא ונותן בויתור יותר וכ"ש בהתגלות יסוד דא"א, וכמ"ש ע"פ וחסדי כו' וברית שלומי לא תמוט כו' והינו ע"ד אא"פ וגדל חסד והינו שיומשך השפע בעשיה כמו באצילות וזהו פזור גדול כו', ולכן זה נמשך ע"י שפזרן כו' וזהו ורב להושיע כל רב מבבל כו' ומזה יומשך להיות ורב שלום כו' והינו ע"י שמבררים בחי' ורב שהוא בירור ניצוצים דתהו כו'.

קיצור ענין לך ה' הנצח כי לאו מכל אלין מדות אלא שהכל עשה לכבודו. והינו ע"י הנצח בעבודה אינו דומה שונה פרקו כו', וזהו צדקה שפזרן שהנצח נמשך מבחי' כנגדו וזהו גבוה כמו התשובה ממעמקים שהוא אתהפכא כי בבחי' א' אתכפיא גבוה מאד, הצדקה שעי"ז ישמרו דרך הוי' פרזונו דא צדיק פזר נתן שממשיך מבחי' עמקו מחשבותיך ובפרד"ס פזר

גדול תפארת עשיר עורש״מ כי אית חסד ואית חסד גם כי תהלתו בקהל שהניצוצים דתהו נתפזרו וצריך לאוספן ע״י ניצוצים שם מ״ה שנתפזרו ולו יקהת עמים ואזי הטיבך פזר גדול שיהי׳ הגילוי מעשיה כמו באצילות וזהו ע״י שפזרן ורב להושיע ורב שלום עכ״ה).

ו) אך מ״ש פרזונו ולא נאמר פזרונו. הענין כדכתיב פרזות תשב ירושלים וגו׳ והיינו בהיות נאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו׳ פי׳ חומותיך היינו שהחומה של ירושלים הוא בחי׳ התותם דיוהכ״פ וחב״ח והו״ר, וזהו חומותיך דמשמע שני חומות שחותם הוא צירוף אותיות תחום כו׳ שהכל א׳ שזהו התחום והחומה שסביב לה מיניקת החיצונים שלא יינקו משם כמו עיר המלוכה שגנוזים בתוכה אוצרות המלך אזי מוקפת חומה סביב שלא יבואו שודדי לילה או לסטים לשלול שלל מהם כו׳ שהחומה מגין עליהם לשמור (הג״ה. ויש להעיר מענין כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, ובטו״ב ה׳ מגילה סי׳ תרפ״ח פי׳ שזה״ע נקבה תסובב גבר והיינו כשהן שוין בקומתן משא״כ כשאינן שוין, וזהו אם חומה היא כו׳ אם דלת הוא כו׳ וברבות בשה״ש אמרו אם מעמיד דבריו כחומה ע״כ הג״ה), כך עד״מ למעלה ממשיכים ביוהכ״פ ובהושענא רבא בחי׳ חותם שהוא החומה להגן מיניקת החיצונים שלא לינקו מאוצרות העליונים שנתגלו עמוקות מני חשך כו׳ אך בשמיני עצרת מבטלים להחומות והחותם ההוא שאין יראה מיניקת החיצונים כפי שיהי׳ לע״ל דכתיב פרזות תשב ירושלים אך א״א להיות בלי חומה כלל ולזאת יהי׳ לע״ל חומה אחרת למעלה מחומה זו והיינו כמ״ש ואני אהי׳ לה חומת אש סביב לה ולכבוד אהי׳ בתוכה שהחומה זו שעתה תבטל ויהי׳ חומת אש סביב לה נאום הוי׳ שנאום הוי׳ בעצמו הוא יהי׳ חומת אש סביב ולכבוד אהי׳ בתוכה כו׳, וזהו צדקת פרזונו דוקא כי פרזות תשב ירושלים. וביאור הענין היינו כמארז״ל פ״ח דפסחים ע״פ אני חומה זו תורה, והענין דהנה נאמר בברכת יוצר אור המלך המרומם לבדו כו׳ והמתנשא מימות עולם כו׳ אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עוזינו צור משגבינו מגן ישעינו משגב בעדינו כו׳ והיינו כי באמת מהו״ע ית׳ מרומם לבדו ואין ערוך אליו כלל שהוא קדוש ומובדל מגדר סדר ההשתלשלות העולמות כולן דלית מחשבה תפיסא ביה כלל וכנ״ל אות א׳ בענין לך הוי׳ הגדולה, ומעתה כשיתבונן המשכיל בכל הדברים האלה אז ימר לבבו במאד איך שהוא רחוק מאוד פני מלך חיים ב״ה ולא יהי׳ שמח בחלקו להסתפק במועט מה שמשיג בגדולת ה׳ ב״ה ומתפעל באהוי״ר כו׳ שבאמת כל חפצם לא ישוו בה, וז״ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי פי׳ בחי׳ עמך והיינו כי מקור חיים לא חפצתי כי הוא רק עמך טפל ובטל לך כביטול אור חיו השמש לגבי השמש עצמו וכמ״ש במ״א ולכן ידאג לבבו מזה מאד שלעולם לא יגיע חשקו אל עצמותו ית׳ המרומם לבדו ולית מחשבה תפיסא ביה וכולא קמי׳ כלא חשיב. ולא סדמיון וטעות ההמון שהעוה״ז נראה ונחשב אצלם ליש ודבר מה והיראי׳ בוחרים בעוה״ב כו׳ שבאמת הכל כלא

חשיבי ולא יחשוב בשום דבר בעוה"ז ובעוה"ב זולתי לה' לבדו וזה א"א להשיג לזאת ימר לבבו מאד ויעורר עליו רחמים רבים מבעל הרחמים. וזהו ענין מארז"ל אין מוסרים רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו היינו בחי' דאגה זו. וז"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו ברחמיך דוקא כי אתה יודע יותר גודל הרחמנות שעלינו כי אין אנו מכירים כ"כ גודל הרחמנות כי באמת לא עלינו בלבד גדולה הרחמנות כ"א אפילו על עולמות עליונים הרוחניים כמ"ש ברוך מרחם על הבריות שהבריות הם המלאכים ועירין קדישין עליונים שאף עליהם גדלה הרחמנות ושמקבלים רק מזיו השכינה ב"ה בלבד ויתר על כן אפילו על העולמות הגבוהים יותר תגדל הרחמנות כמארז"ל מים תחתתים בוכים אנן בעינן למיהוי קדם מלכא כו' כידוע (ועמ"ש מזה בלק"ת סד"ה במדבר סיני באוהל מועד ובד"ה כי ההרים ימושו) אך באמת א"א להיות נמשך מעצמותו יתברך זולת דרך מקיף החומה בלבד, וז"ש אח"כ אדון עוזינו צור משגבינו מגן ישעינו משגב בעדינו כו' צור הוא אבן החלמיש (קרעמין בל"א) והיינו כמו החומה הגשמי העשוי מאבנים ועפר נעשה מקיף ומגן להאדם אעפ"י שהאדם הוא מדבר שלמעלה מאבנים הדומם כו' כך עד"מ למעלה התורה נק' חומה שנתלבש בה בחי' מקיף העליון הנמשך מעצמותו יתברך אעפ"י שנתלבשה בענינים גשמיים שבעוה"ז בתרומות ומעשרות שנמשלה לחומת אבנים ועפר נדמה שהיא למחסה ולמסתר ולמגן על ישראל (הג"ה. וזהו שנזכר כאן ג' דברים צור מגן ומשגב היינו נגד ג' בחי' בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם ג' בחי' תלמוד משנה ומקרא ועמ"ש מזה בלקו"ת בביאור ע"פ ועתה יגדל נא עכ"ה). וז"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני פי' בעניי שימר לבבו מאד מגודל עוצם רחוקו מעצמותו ית' זאת נחמתי כי אמרתך הם צירופי אותיות התורה שהוא אמרתך דוקא חייתני שנעשה בחי' חומה של אבנים לכנס"י וזהו צור משגבינו מגן ישעינו כנ"ל אך כ"ז בעניי בזמן הגלות אבל לע"ל כתיב פרזות תשב ירושלים וגו' שתבטל החומה זו של אבנים ועפר שלא יוסתר אורו ית' ולא יכנף עוד מוריך בלבושים הגשמי' של תורה ויהי' נגלה כבודו עין בעין יראו כו' אך החומה תהי' של אש סביב לה דהיינו מבחי' האש דרצוא ושוב שראה יחזקאל שהיא מדריגה עליתה יהי' נעשה אז לחומה סביב לה ולכבוד אהיה בתוכה. (הג"ה. דהנה לע"ל כתיב וברחמים גדולים אקבצך, והיינו גילוי מפנימית עתיק שנק' רחמים גדולים וע"ד הנ"ל בפירוש לך ה' הממלכה משא"כ עכשיו א"א להמשיך אפי' בי"ג מדה"ר כ"א מחיצוניות עתיק. והנה י"ג מדות שהתורה נדרשת נמשכו מי"ג מדות הרחמים כמ"ש בלק"ת פ' שופטים ע"פ הרועה בשושנים ולפי שעכשיו מקור ההמשכה מחיצוניות עתיק ע"כ נמשלה התורה לחומה של אבנים. ועמ"ש בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית אבל לע"ל שיהי' גילוי פנימית התורה שהוא מפנימי' אבא שהוא פנימית עתיק לכן יהי' חומת אש ע"ד כי ה' אלקיך אש כו' שנתבאר בלק"ת בד"ה אתם נצבים שהוא בחינה שלמעלה מסדר ההשתלשלות לכן נק' אש כמו אש שמסתלק למעלה ואינו

נמשך ויורד למטה כמו המים כו׳ אבל לע״ל יומשך ויתגלה בחי׳ זו להיות חומת אש, ועמ״ש בלק״ת סד״ה והי׳ מספר בני ישראל בענין ד׳ יסודות ארמ״ע שלע״ל יהי׳ בחי׳ אש גבוה מבחי׳ רוח כו׳ אף שברוח נאמר עד יערה עלינו רוח ממרום שהוא ח״ע כו׳ עכ״ז יהי׳ אש גבוה יותר ומבחי׳ זו יהי׳ החומה, וזה יש לפרש ג״כ כדברי הטו״ב סי׳ תרפ״ח הנ״ל.

קיצור מ״ש פרזונו כי עכשיו חומותיך חותם וחב״ח וענין כרך מוקף חומה חזהו יוהכ״פ והוש״ר, ועמ״ש בת״א פ׳ בראשית בד״ה להבין ענין הברכות וענין פותח בברוך וחותם בברוך אבל בשמיני עצרת מבטלים החומה ע״ד פרזות תשב וזהו ע״ד הנזכר שם שמטבע קצר פותח בברוך ואינו חותם לפי שמטבע קצר רומז לעלמא דאתכסיא ע״ד תפלה קצרה דכה״ג שרומז לעולם העקודים עקוד בכלי אחד, וזהו ענין לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה יו״ד דשם ושם א״צ חותם ולכן בשמע״צ זהו שמבחי׳ ו״ה שהם עלמא דאתגליא הם במדריגת עלמא דאתכסיי׳ י״ה ע״כ א״צ חותם וזהו ענין פרזות תשב, אך א״א להיות בלי חומה לגמרי ע״כ נאמר ואני אהי׳ לה נאום ה׳ חומת אש דהיינו כמו בעלמא דאתכסיי׳ י״ה נק׳ הבינה חומת אש, ועוד ביאר כי אותיות התורה הם נקראים אבנים ומהם נעשה החומה, וזהו צור משגבינו מגן ומשגב ולע״ל שיהי׳ גילוי פנימית התורה לא תצטרך חומת אבנים אלא חומת אש ועפי״ז י״ל המגיד מראשית אחרית הוא יתן שם טוב ושארית כי ראשית היינו כמ״ש יראת ה׳ ראשית דעת ראשית חכמה יראת ה׳ פי׳ הראשית של החכמה, כי התורה נק׳ נובלות חכמה, אבל ראשית חכמה זהו פנימית החכמה שהוא ח״ס כמ״ש בלק״ת פ׳ הברכה בביאור ע״פ תורה צוה ושם הוא יראת ה׳ כמש״ל אות ב׳, שיראה עילאה שרשה מגבו׳ דעתיק שבמו״ס, וזהו מגיד לשון המשכה כמו דנגיד ונפיק מראשית חכמה לבחי׳ אחרית שהוא מלכות שרש יראה תתאה להיות המשכת היראה למטה, וזהו יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב פותח את ידיך יודיך ועי״ז הוא יתן שם טוב ושארית היינו בחי׳ שארית יעקב אשר בקרב עמים רבים שפזרן כו׳ שיתעלו להיות בבחי׳ פרזונו פרזות תשב ושארית אותיות ראשית וגם פי׳ מגיד מראשית אחרית להיות שהוא בחי׳ גבוה ששם הוא הידיעה מה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת, והידיעה אינה מכרחת הבחירה כי דעת עליון זהו רק בבחי׳ מקיף לבד, אלא שעז״נ מי יתן כו׳ ליראה כו׳ כמ״ש בלק״ת בביאור ע״פ בשעה שהקדימו ישראל נעשה לכן משם דוקא נמשך הכח להיות שם טוב ושארית, וכמ״ש והי׳ שארית יעקב כו׳ כטל כו׳ עכ״ה).

ז) ולבאר ענין חומת אש י״ל עפמ״ש בת״ז תיקון מ״ב בענין בראשית ברית אש והיינו כנודע ענין כריתות ברית שהוא בין שני הפכים דוקא כשרוצים להתחבר יחד אז כורתין ברית דבר א׳ לשנים כו׳ (ועמ״ש מזה ע״פ אתם נצבים ובסידור שער ר״ה) כמו אבימלך כרת ברית עם אברהם מצד שהיו שני הפכים וכן יעקב עם לבן כו׳ אבל כשהם בלא״ה

מהות אחד ומיוחד מה צורך לכריתות הברית כך עד"מ למעלה בכריתת הברית העליון אשר כרת ה' עמנו שעיקר ההתחברות הוא ע"י בחי' אש הוא הרצוא של כנס"י בהעלאת מ"ן למעלה שע"ז ממשיכים מ"ד מלמעלה להתחבר יחד וכמו ב' אנשים שאחד עומד בהר גבוה והשני במדרון כשרוצים להתקרב אזי כשהתחתון מתחיל לעלות מלמטה מעורר בזה העליון שירד למטה להתקרב, או כמו ב' נרות הא' כבויה ונעשית פחם והשנית למעלה דולקת כשעשן הנר הכבויה עולה מלמטה ממשכת מהנר הדולקת אש אלי' כו', כך בעבודת ה' שעיקר כריתת הברית העליון הוא ע"י אש דרצוא בחי' העלאת מ"ן שלמטה שיחפוץ האדם להתקשר בו ית' שהחפץ הזה גורם המשכת מ"ד מלמעלה לחברו אליו ית', וזהו ברית אש שנרמז בתיבת בראשית שזהו התחלת העבודה (הג"ה ובכס"מ תיקון י"ב פי' ברית אש הוא גבורות דיסוד אבא ומשה הי' מבחי' זו לכן נראה לו בסנה בלבת אש, ויש להעיר ממ"ש והי' ביום ההוא תקראי אישי, ועמ"ש מענין אש בלק"ת פ' בהר בד"ה כי תבואו אל הארץ כו' ובשה"ש ע"פ נאוו לחייך בתורים ומ"ש בד"ה והי' לכם לציצית בפירוש לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה ומ"ש בד"ה ואשה כי תידור ומכ"ז יש להעיר לענין חומת אש סביב.

בס"ד דרוש שני לפסוק מקול מחצצים (שופטים סי' ה')

מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות הוי' צדקת פרזונו בישראל.

א) **כתב** הכלי יקר ע' רש"י ז"ל והרד"ק והרלב"ג ומהרי"א ז"ל פירשו מ"ם מקול מחצצים מ"ם התמורה כמו שפירש האפוד והק' תמורת הקול שהיו נותנים המחצצים מורי החיצים לאנשי ישראל היוצאים לשאוב מים תמורת אותו הקול יבא קול שבח והודאה ששם יתנו צדקת ה' שעשה צדקה שחזרו הפרזות והכפרים לישובן כי עתה ירדו לשערים אותם הפרזות ירדו עם ה' לשכון שם או יהי' אז ירדו לשערים עם ה' שילכו אורחותיהם מעיר לעיר או משער לשער מה שאמר לשערים עכ"ל הכלי יקר ובפי' שני הביא בשם תד"א ח"א פ"י דפי' מקול מחצצים הם קול העוסקים בתורה שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור הלכות שבת חגיגות ומעילות ודיני חצצים בין משאבים שלומדים ושואבים ד"ת שם יתנו כו' ודורש מקול מחצצים לשון חציצה שעושים חציצה בין טמא לטהור ז"ש ראשונה מחצצים שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור ואח"כ אמר הלכות שבת שצריך מחיצות להתיר המבוי וזהו מחצצים ל' מחיצות שצריך האדם לחוצץ בין קדש לחולין שלא למעול כו' ואח"כ אמר דיני חציצה באדם פשוט לענין טבילה

ודרש בין משאבים מלשון בינה שלומדים ומבינים ואח"כ שואבים לאחרים דברי תורה עכ"ל וכן עד"ז הביא מאמר הזוהר פ' בראשית דל"ב ע"א לפי"ז מ"ם מקול מחצצים אינו מ"ם התמורה אלא אדרבה מקול מחצצים ר"ל ע"י קול מחצצים נמשך שיתנו צדקת הוי' כו'.

ב) אדמו"ר ז"ל בדרוש צדקת פרזונו דתקס"ט פי' פרזונו מל' ערי הפרזי שבלי חומה מקפת וכמ"ש פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה כו' בזכרי' סי' ב' ח' ופרש"י שלא יהיו לה קצב ושיעור כו' ותגדל מיום אל יום כו' וכ"כ במצ"ד וכאילו לא יכילם מקום וגדר (הג"ה ואפ"ל מפני אשר ירושמ"ט שהוא מל' עולם הדיבור תהי' כמו ירושמ"ע בינה מח' עילאה ששם נביעות האותיות והבתים תמיד ואין שייך חומה ותחום כי בבינה התגלות עתיק עכ"ה) ולמע' הו"ע אור הבלתי מוגבל בכלים כי הכלים מגבילים את האור אבל האור שאינו מתיישב בכלי אין לו דבר המגביל אותו (הג"ה וכמו האור המקיף סוכ"ע ולע"ל שיומשך סוכ"ע בגילוי זהו פרזות תשב עכ"ה) וזהו"ע פרזות שאין לו חומה המגביל אותו והיינו כמו אורות דתהו שהן בחי' אורות הבלתי מוגבלים בכלים, וזהו עיקר ההפרש בין בחי' התוהו לבחי' התיקון שבחי' אורות דתוהו הן למע' מההתלבשות בכלים ובבחי' התיקון האורות מתלבשים בכלים דוקא והיינו מפני שהאורות דתהו הן גבוהים ועליונים יותר ע"כ לא יכול הכלי לסבול את האור (הג"ה ועמ"ש בתו"א ע"פ ויהי בשלח פרעה בענין וימנע מרשעים אורם משמע שערך התיקון לגבי התוהו כמו חכמה לגבי כתר הנק' ארך אפיים כו' ועוד כי בע"ח שמ"א פ"ג ביאר כי תוהו זהו ההיולי שרש הד' יסודות ארמ"ע ואמר כי ד' יסודות הם חו"ב תו"מ וההיולי הכוללם זהו הכתר שהוא מקור ושרש לחו"ב ותו"מ נמצא לפי"ז שייך בחי' תוהו לבחי' כתר וגם יובן מעלת ריבוי האור מערך אור שנברא ביום ראשון שהי' האדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו משא"כ באור השמש לפי שאור השמש הוא מיעוט האור לגבי אור שנברא ביום הראשון עכ"ה) ונש"י הם מעולם התיקון אתם קרוים אדם ש' מ"ה ופי' פרזונו בישראל היינו שיומשכו אורות דתוהו שבלי גבול הנק' פרזונו ויאירו בישראל שהוא פנימיות הכלים דתיקון וצדקת פרזונו היינו שזהו נמשך ע"י הצדקה וכמ"ש וצדקה תרומם גוי אלו ישראל ועמ"ש מזה בתו"א ר"פ בראשית בד"ה השמים כסאי גבי והארץ הדום רגלי ורוממות זו היינו שיאירו בהם האור שבלי גבול כו', ויובן זה עוד ע"ד המבואר בתו"א בד"ה ויהי בשלח פרעה דר"ל שפרעה ישלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה את העם דהיינו שע"י שיעבוד מצרים בירור הניצוצי' שנפלו בשבה"כ מעולם התהו ועי"ז נמשך אורות דתוהו שבלי גבול להאיר בנש"י וזהו עצמו ענין צדקת פרזונו בישראל כו', ולפי"ז אפשר לפרש ג"כ מקול מחצצים כפי שני הפירושים לפי' האחד תמורת... את לבם של ישראל לאביהם שבשמים זהו מקול מחצצים שמזה אדרבה נמשך שם יתנו צדקת פרזונו ולפי' השני מקול מחצצים קאי על עסק התורה היינו כי בחכמה אתבירירו והיינו שזה

יהי' בירור הניצוצי' שנפלו בשבה"כ כדי שעי"ז יומשכו אורות דתוהו בירור זה הכל הוא ע"י התורה, והנה בתו"א שם פי' ארוכה מארץ מדה שהתורה יש לה מדה שהיא מבחי' חכ' קו המדה וע"י הבירור שמבררים ניצוצי' דתוהו ע"י מעשה המצות נמשך בחי' פרזונו בישראל מה שלמעלה מהמדה וזהו מעשה גדול בלי גבול כי ע"י המעשה עיקר הבירור כו' ואעפ"כ תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שהבירור הוא ע"י התורה כו' ובמד"ר פ' בראשית פ"ו משמע שהתורה אין לה מדה והיינו גילוי פנימי' התורה ובחי' זו יומשך אחר הבירור דתוהו כמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה.

ג) עוי"ל לענין פרזות תשב ולענין פרזונו בישראל, דהנה חומת אותיות חותם ומבואר בתו"א פ' בראשית בד"ה ענין הברכות אשר מטבע קצר שהוא עלמא דאתכסייא פותח בברוך ואינו חותם לפי ששם אין שטן ואין פגע רע ע"כ א"צ חותם משא"כ במטבע ארוך עלמא דאתגלייא צריך חותם כדי שלא יינקו מעיקר השפע כ"א מהמותרות כו' והנה עלמא דאתכסייא זהו עולם האצי' בכלל ועלמא דאתגלייא שורש בי"ע עולם הפירוד כו' ולע"ל שיתעלו בי"ע ג"כ להיות כמו אצילות ע"כ פרזות תשב ירושלים וא"צ חותם שהוא חומה רק ואני אהיה לה חומת אש ע"ד הפרסא שבאצי' בין כתר לחו"ב ובין אימא לז"א שנק' ג"כ מי ברא אלה אבל אינן מסתירים להיות הבריאה יש ונפרד אלא ע"ד שהחכ' דאצי' נק' בריאה יש מאין כמ"ש והחכ' מאין תמצא כו' כמ"ש בד"ה את שבתותי תשמרו שבלק"ת בפי' בורא קדושים כו' וזהו ג"כ ענין צדקת פרזונו בישראל שלא יצטרכו לחומת וחותם כו' וע"ד שנת' עפ"י מאמר הזוהר ר"פ ויצא ע"פ קומה ה' למנוחתיך ענין המנוחה אשר מחמת המשכת גילוי אוא"ס בתוס' וריבוי אור ממילא מתבטלים החיצונים וכביטול הנר בפני האבוקה כו' וזהו ענין וישבתם לבטח והיינו ענין ונתתי שלום בארץ השלום זהו תוס' וריבוי אור הסוכ"ע בממכ"ע שלום בפמשמ"ע ומזה ממילא נמשך השלום בפמשמ"ט שיהי' בטלים לגבי הקדושה כו' ושרש המשכה זו הוא מהכתר שמשם ההשקט והמנוחה וכמו השבת נק' יום מנוחה שבו התגלות ע"ק הנק' מו"ס דשקיט ושכיך כו' וע"ז נאמר ירושלים נוה שאנן כו' וזח"ג נשא דקל"ז ולכן פרזות תשב וא"כ יש לקשר ב' הפירושים דהא דפרזות תשב וא"צ לחומת שזהו ענין המנוחה הרי זהו נמשך מפני תוס' וריבוי האור מאוא"ס ב"ה וזהו ענין פרזונו בישראל שהוא המשכת האור דתוהו שלמע' מהכלים המגבילים זהו עצמו ענין ריבוי ותוס' האור ולכן ע"י פרזונו בישראל עי"ז פרזות תשב ירושלים ואפ"ל פי' מרוב אדם היינו ע"י גילוי והמשכה מאדם עילאה אבא וא"א ע"ד מרוב אונים וכן מרוב בהמה פי' בהמה רבה כו'.

ד) ובגמרא דפ"ח דפסחים דרשו פרזונו ל' פורונו והנה ענין יש מפזר הפיזורים זהו כשנותן ברוח נדיבה ואינו מדקדק כמ"ש פזר נתן לאביונים והענין י"ל ע"ד דאית חסד ואית חסד היינו יש חסד דז"א ויש ורב חסד דא"א כמ"ש באגה"ק סי' י' ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו וכן

בעבודה יש מדות הנמשכים עפ״י השכל וההתבוננו׳ ויש מדות שלמעלה מהשכל בחי׳ בכל מאדך בלי גבול ועד״ז נק׳ אברהם נדיב וזהו בת נדיב היינו ע״ש שהתנדב בגופו ונפשו ומאודו לאהבת ה׳ ולמס״נ כו׳ והנה י״ג מדה״ר הן הן מדות הוויתור בלי דין כו׳, וזהו במה הארכת ימים וותרן בממוני הייתי שעי״ז ממשיך מא״א ונק׳ הארכת ימים כו׳ וזהו המאריך באחד מאריכין לו ימיו ובתו״א ע״פ בשלח פרעה ענין ורב חסד הוא בחי׳ שלמעלה מהצמצום שעפ״י החכ׳ והחשבון כו׳ וזהו ג״כ פזרונו בישראל ישראל היינו ז״א שיומשך בו מדות דא״א שמשם נמשך הפיזור להיות פיזר נתן לאביונים נר״ה כו׳ וע״ד ומתנות לאביונים כו׳ והיינו שיומשך הברכה בקו המדה מבחי׳ שהוא בעצם למעלה מהמדה וכמ״ש בתו״א סד״ה ראה ריח בני בענין... ליעקב ובלקו״ת פ׳ נשא בביאור כה תברכו גבי ישא ה׳ פניו אליך כו׳ ובעבודה פזרונו בישראל... בחי׳ בכל מאדך כו׳ שנמשך מטורי חשוכא כו׳ ועי׳ במ״א בפי׳ גשם נדבות תניף כי הגשם והמטר זהו המשכת מ״ד ע״י אתעדל״ת ויבא כגשם לנו לכן בא ע״י רעמים וברקים אך גשם נדבות זהו כשנמשך מהכתר ולכן ת״י טלא דתחייתא ומטרין דרעוא שהטל הוא אתעדל״ע שלמעלה מאתדל״ת ועד״ז ענין גשם נדבות ששרש המשכות המ״ד בא ונמשך מלמעלה מע׳ כו׳ ע״כ נק׳ נדבות שמתנדב מעצמו ברוח נדיבה כו׳ יותר מהמגיע וכענין מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו׳ וכ״ז הו״ע פזרונו בישראל ואי׳ בפרד״ס שער הטעמים פ״ב בענין פזר גדול ובמא״א פנ״ז ובזח״א דל״ב סע״א דאיהו מפזר והוא ע״ד ויוסף הוא המשביר כו׳ וענין יוסף הוא תוס׳ וריבוי האור כמ״ש במ״א ע״פ בן פורת יוסף כו׳ ובזה א״ש ענין צדקת פזרונו שזה נמשך ע״י הצדקה ע״י שמרחם על העני להיות פזר נתן לאביונים כמו״כ מעורר מלמע׳ גילוי י״ג מדה״ר הנמשכים מהכתר וכמ״ש בתו״א פ׳ מקץ בביאור ע״פ כי אתה נרי בענין והוי׳ יגיה חשכי והנה כפשוטו ענין שפזרן לארבע רוחות שעי״ז מבררים שבה״כ דתוהו שנפלו הניצוצי׳ לכל העולם ע״י בירור זה יבא בחי׳ פרזות תשב וגילוי אורות דתוהו ועמ״ש מזה ע״פ כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם בזכרי׳.

ה) **בדרוש** והנצח זו ירושלים פי׳ אדמו״ר נ״ע ענין פרזונו ע״ד החותם ביוהכ״פ שלפי שמצד עצמו׳ אא״ס קמי׳ כחשיכה כאורה לכן צ״ל חותם שלא יומשך השפע רק בקדושה והחותם שרשו מה״ג דעתיק וההו״ע חותם בברוך ולמטה החותם אותיות התורה שהן אני חומה שלא ינקו החיצוני׳ והאותיות הם אבנים אותיות חומת חותם כו׳ וזה החומה נצרך עכשיו אבל לע״ל שיבוער רוח הטומאה וכתיב ביום ההוא יהיה שבחי׳ ו״ה יהיה כמו בחי׳ י״ה ע״כ א״צ לחותם כי שם אין שייך יניקת החיצונים כו׳ וענין פזרונו גילוי האוצרות סדכ״ס כו׳ ושם נת׳ דעד״ז ביוהכ״פ והו״ר חותם ובשמע״צ נמשך מבחי׳ שלמעלה מהחותם אלא ע״ד חומת אש וקורין פ׳ בראשית ברית אש.

ח) **ובענין** מקול מחצצים י"ל שמחלקים הטוב מהרע ומבררים ק"נ ועמ"ש בדרוש חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו תורה קנין א' ועמ"ש בזה בענין מפרסת פרסה שתי פרסות שזה מורה ג"כ על חילוק הטוב מהרע ולא כמו בג"ק שהטוב אסור וקשור בהרע שא"א להפרידו כו' ובירור זה ע"י התורה שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור כו' וכמ"ש ע"פ ויצוום אל פרעה כו' ועמ"ש בד"ה מזמור לתודה בפי' הריעו לה' כל הארץ ר"ת הלכה, עוי"ל פי' מחצצים ע"ד אתא חסד ופרש גזעין ענין הנסירה שלא יהא כותל א' לשתיהן כי כותל א' זהו מפני מיעוט האור ביותר שלכן אין ניכר הפרש בין המשפיע ובין המקבל אלא ע"י תוס' האור נעשה הפרש וזהו ענין מקול מחצצים כו'.

ז) **זח"א** בראשית דל"ב ע"א פתח ואמר מקול מחצצים בין משאבים פי' מקול מחצצים דא קול יעקב מחצצים כמד"א איש הביניים בש"א סי' י"ז ה' פי' קול יעקב היינו ת"ת שהוא הממשיך מהבינה בהמל' כמבואר בזהר בראשית ד"נ ע"ב יעו"ש ומש"ש וקול יעקב דאיהו אורייתא אחיד בתרי נוקבי ע' בזח"ב ר"פ וארא דכ"ב א' בפי' עד תאוות גבעות עולם ובפ' תרומה דקכ"ו ע"ב ע"פ מי זאת כו' וע' מענין קול יעקב בתו"א סד"ה וישב יעקב ומ"ש כמד"א איש הביניים היינו כי פי' איש הביניים ע"ש שמתמת כחו עמד בין שני המחנות בין מחנה ישראל למחנה פלישתים כו' יעו"ש בפרש"י ומ"צ וכך הת"ת עומד בין חו"ג שהחו"ג הם ב' הפכים והוא מחברן ע"י כחו ר"ל ע"י שבו מאיר הארת הכתר כו' ועד"ז פי' בזהר ס"פ וישלח דקע"ז ע"ב ענין ישורון בגין דנטיל שורה להאי סט' ולהאי סט' ובגין אינון תרין שורין אקרי ישורון ודא איהו ישראל והכוונה ב' שורין היינו ג"כ חו"ג או חח"ן קו הימין בג"ה קו השמאל ודת"י קו האמצעי והנה בגמ' רפ"ח דסוטה דמ"ב פי' איש הביניים שמבונה מכל מום גם לשון בינוני וכן י"ל בת"ת שמקבל מהבינה כנ"ל בזהר בראשית ד"נ ע"ב גם לשון בינוני כי קו האמצעי נק' בינוני כנודע מענין חד אריך וחד קציר וחד בינוני בתו"א פ' וירא סד"ה פתח אליהו ואפ"ל לפי"ז מחצצים הם חו"ב שהם תרדל"מ והם מקור חו"ג והם ג"כ קו המדה לחלק כל דבר במדה כו' ולכן נק' חוקקי ישראל בזהר ס"פ וירא דס"ו א' ובמא"א ח' נ"ב וע"ש רפ"ו בענין חצות לילה ובאות מ"ם סנ"א בענין מחצית השקל... עמל שיחה להמשיך עשרה מאמרות ועמל תו' ח"ע להבדיל בין הטהור לטמא והבדלה זו ע"י הפרסא המפסיק בין הקדושה ובין ק"נ שמה שיוצא דרך הפרסא זהו כפסולת כמו זיעתן של חיות כו' וזהו אם אין דיעה הבדלה מנין ועמ"ש עפ"י המד"ר פ' שמיני פי"ג ע"פ זאת החיה אשר תאכלו משל לרופא שנכנס לבקר שני חולים א' לחיים כו' ע"ש והענין עפמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע ובחרת בחיים כו' ולכאורה תמוה מי הוא אשר לא יבחר בחיים אך הפי דחיים זהו החיים אמיתי' ע"ד והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ומות נק' הגשמי שהוא כלה ונפסד ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים דרוש הא' ושורש הבדלה זה נמשך מהפרסא

המפסקת כמארז"ל ע"פ מחצתי ואני ארפא המחיצה שעשיתי בין העליונים ובין התחתונים שהעליונים חיים כו' נמצא זה שהתחתונים מתים נמשך מצד המחיצה והפרסא כו' ושרש כל הדברים האסורים נמשך מלמט' מהפרסא ושרש הדברים הטהורים נמשך מלמעלה מהפרסא ולכן החולה אשר לחיים נאמר לו זאת החיה אשר תאכלו כו' וזהו מקול מחצצים שעושים מחיצה והבדל להבדיל בין טמא לטהור כדי להיות ובחרת בחיים כו' וכן דורש בתד"א מחצצים ג"כ ל' מחיצה כמש"ל סעי' א' ועד"ז יזכו לבחי' ואני ארפא המחיצה שיהי' חיים בתחה"מ חיים נצחיי' כו', בין משאבים פי' בזהר שם דאיהו יתיב בין אינון דשאבין מיא מלעילא הם חו"ג ופי' דשאבין מיא כי הנה מבואר בזהר בראשית די"ח א' בפי' יקוו המים בארח קו למיהוי בארח מישור ור"ל כי התיקון הוא שיומשכו בבחי' קוין חח"נ קו ימין כו' נמצא ע"י שהם בבחי' קוין יש התחברות לחו"ג עם חו"ב שיהי' הג"ר כח"ב מאירים בחג"ת ולא יהיו המדות נפרדים בפ"ע שאז נק' אין השם שלם כו' דהיינו שאין י"ה מאירים בו"ה כמ"ש בלקו"ת פ' ראה בד"ה ראה אנכי נותן אבל שיהי' השם שלם ויאירו הג"ר בז"ת זהו"ע הקוין וזהו ג"כ ענין מי ברא אלה מי היינו בינה יאיר בבחי' אלה שהם ו"ק וזהו"ע הקב"ה שהוא ז"א מניח תפילין מוחין דאו"א וזהו ג"כ ענין כוונת ג"פ קדוש דהיינו ג"כ שיומשך בחג"ת מבחי' קדוש ומובדל הוא כח"ב ששם גילוי אא"ס כו' וזהו דשאבין מיא מלעילא שחו"ג מושכין השפע מחו"ב וזהו ענין ושאבתם מים בששון היינו חו"ב ממעיני הישועה הם ב' מזלות ונוצר ונקה מקור חו"ב ועיקר ענין דשאבין מיא כי התורה היא כד מים החכ' והיא המשכת חו"ב הנק' אלפים שקדמה התורה לעולם להתלבש בחו"ג שמשם נמשך התורה מ"ע מחסד ומל"ת מגבורה וכמ"ש בתו"א ר"פ בראשית בפי' השמים כסאי וזהו ושמתי כדכד ב"פ כד י"ל תושב"כ ותושבע"פ ועמ"ש במ"א בפי' כמים הפנים לפנים כו' שע"י בחי' מים הנ"ל שהוא עסק (התו' כנ"ל) מאירים הפנים דע"ס הגנוזות בפנים דע"ס דאצי' וזהו הפנים לפנים ע"ד ישר יחזו פנימו בזח"ג ויקרא דט"ו דר"ל שיאירו פנים דע"ק בפנים דז"א וכן באדם כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו נמצא ע"י המים דתורה נמשך הפנים לפנים כו' ובחי' קול דיעקב הנ"ל הוא בין משאבים פי' בין ע"ד איש הבינים הנ"ל שהוא בין חו"ג והוא עיקר הממשיך מע"ק בז"א כמ"ש סד"ה כי תשמע בקול כו' לעשות הישר היינו בחי' ישר יחזו פנימו כו' עי"ש וז"ש גבי רבקה ותרד העיינה ותשאב עמ"ש מזה בלקו"ת בביאור ע"פ תורה צוה ובש"א סי' ז' ר' וישאבו מים וישפכו לפני ה' אי' בילקוט שם וכי מים שאבו אלא מלמד ששאבו ד"ת וישפכו לפני ה' ששפכו לבם כמים בתשובה וכן ת"י ושפיכו לבהון בתיובתא כמים קדם ה' נמצא פי' בין משאבים יש לפרשו על שאיבת ד"ת ועל תשובה ובמד"ר ברות ע"פ ושתית מאשר ישאבון הנערים זו בית השואבה ולמה נק' שמה בית השואבה ששם היו שואבים רוה"ק ובש"ב סי' כ"ג י"ו ויבקעו כו' וישאבו מים מבור בית לחם ע' ילקוט שם יש לפרש מה ששואבים בירור כח"ב דתוהו שנפל בשבה"כ כמ"ש ע"פ הזהר

שלח דקע"א ע"פ והי' ביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים ולכן הוצרכו לבקוע מחנה פלישתים כדי לבקוע לשאוב מים הנ"ל ועמ"ש ע"פ הזהר פ' תזריע דמ"ז ע"פ שיש יתרון לחכ' מן הסכלות כו' והנה הוא ית' נק' מקור מ"ח ושאיבת המים היינו ממקור מ"ח וזהו הקול יעקב הוא בין אינון דשאבין מיא מלעילא כו' והוא נטיל בתרין סטרין וכליל לון בגוי' שהמים הנמשכים בחו"ג הם מחו"ב וכמ"ש במאו"א אות מ' סט"ז מים בבחי' החסדים וגם בבחי' הגבו' כו' מים קרים הם החסדים כו' מים רבים בינה בבחי' גבורות שבה גם כי ונהר יוצא מעדן זהו מים דבינה הנק' נהר ויש בחי' מים דחכמה שהוא מעיין מקור הנהר כו' ומעיין מבית ה' יצא כו', וע' בזהר חוקת דקפ"א ע"א ע"פ המשלח מעיינים בנחלים ר"ל מה שאור אבא מאיר בבינה נמצא יש ב' בחי' מים והם ה"ח וה"ג הנמשכים מאו"א והת"ת כולל ב' הבחי' והיינו שהוא בין משאבים בין דוקא שנמשך בו ב' מיני שאיבה הנ"ל והוא כענין חיבור תושב"כ ותושבע"פ שהם חו"ב ב' בחי' מים הנ"ל.

ח) **וזהו** ענין מ"ש מקול מחצצים בין משאבים כו', ופי' באליהו רבה פי' מקול מחצצים אלו האומרים על טמא טמא ועל טהור טהור הכל במקומו ובזמנו והלכות שבת בשבת כו' עד ודיני חצצים באדם. ולכאורה אינו מובן מה ענין האומרים על טמא טמא ועל טהור טהור למחצצים דדוחק לומר דמחצצים קאי רק על דיני חציצה. אך הענין ע"פ מ"ש בזח"א ל"ב א' מקול מחצצים דא קול יעקב מחצצים כמד"א איש הבינים, ופי' במק"מ קול יעקב ת"ת שמכריע בין חו"ג לכן נק' מחצצים, ור"ל דפי' מחצצים מלשון ויחץ את העם, ויחצם לשלשה ראשים שופטים ט' מ"ג, ועד"ז איתא בתרגום יונתן באיוב כ"א כ"א ומספר חדשיו חצצו ומנין ירחוי אתפליגו והיינו כי חו"ג הם מים ואש שהם ב' הפכים והתפארת שהוא קו האמצעי עושה שלום ביניהם ומכריע ביניהם וענין הכרעה זו היינו ליתן מקום לזה וגם לזה כי ע"פ החסד הי' נמשך גם לשאינו הגון כלל וע"י הגבורה הוא הדקדוק ביותר עד שגם שמים לא זכו בעיניו ותפארת הוא מדה ממוצעת כמו איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה וע"פ רוב מטה כלפי חסד, ואעפ"כ נותן מקום גם לגבורה ומדה"ד כו', נמצא הוא מחצה ומחלק ונותן לכל בחי' חלק הראוי לו וע"י מדה זו הוא התנהגות העולמות, וזהו ענין התורה כשר ופסול היינו כשר הוא נמשך ממדת החסד ופסול ממדת הגבורה, וכמ"ש בתניא בהקדמה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתי בחגוי וההכרעה מה יהי' כשר ומה יהי' פסול זהו ע"י ת"ת ומוחין דאו"א הנמשכין בז"א כו', לכן נק' עסק התורה מקול מחצצים שעושים שכל בחי' ובחי' על מקומו יבוא ועי"ז גורם ג"כ להפריד הקליפות מהקדושה כמו באומרו שהוא חייב או פסול הרי דבר ה' הוא הגוזר ואומר ששורש בחי' זו לא יגביה א"ע למקום שאינו ראוי לו להתעלות כו' ע"ד מלך במשפט יעמיד ארץ, עיין מזה בד"ה המגביהי לשבת ונתבאר עוד באריכות ע"פ פדה בשלום נפשי והבח הזה בקול העוסק בתורה וזהו ואשים

דברי בפיך כו׳ ח״ש בא״ר מקול מחצצים אלו האומרים על טמא טמא ועל טהור טהור שע״ז גורם כמו״כ למעלה להבדיל בין טמא לטהור וכדפי׳ בד״ה רני ושמחי גבי ובחי׳ אחותי שזהו ענין אם תגביהי כנשר כו׳ משם אורידך כו׳ ע״ש היטיב ומ״ש מזה בד״ה ויאבק איש והבדלה זו זהו ענין מקול מחצצים כו׳ ועיין בזח״ג דמ״א ב׳ כלל כל מה דאית עשר כתרין דמהימנותא כו׳, ועי״ד כתיב והתקדשתם כו׳, ועמ״ש סד״ה והבדילה הפרוכת ועיין בזח״א די״ז א׳ גבי ויהי מבדיל עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל בינייהו ואפריש מחלוקת ואסכים לתרין סטרין כו׳ וגיהנם נחית לתתא ושמאלא אתכליל בימינא כו׳ ועיין דצ״ב סע״ב ע״פ חצות לילה אקום כו׳ קרייה לקוב״ה חצות לילה כו׳ עד דינקי מתרי גותי כו׳ ובפ׳ בא דל״ו ב׳ שזהו ענין ויחלק עליהם לילה כו׳, להיות חסדים לישראל וגבורות למצרים נגוף ורפוא כו׳, ועד״ז הוא ג״כ ענין מקול מחצצים ואפשר דהיינו ע״י הקימה בחצות לילה כו׳ ואפשר שזהו ענין כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים פי׳ מחלוקת לשון חלוקה והבדלה להבדיל בין הטמא לטהור כו׳ וסופה להתקיים ועמ״ש בד״ה ציון במשפט תפדה שהמשפט להיות כל דבר על מקומו והקליפות לא יתפרדו לעלות למעלה כו׳, וזהו ג״כ ענין מחצצים מאי מחיצה פלוגתא כו׳, ועיין עוד ברע״מ ר״פ תשא בענין מחצית השקל איהו כגון חצי ההין ודא ו׳ ממוצע בין שני ההין דהפי׳ כי ב׳ ההין בינה ומל׳ וחצי ההין היינו המחלק ב׳ ההין הוא ו״ו פי׳ הקול שמחבר וממשיך מה׳ עילאה שהיא מחשבה עילאה לה׳ תתאה שהיא הדיבור כו׳ וע״כ נק׳ חצי ההין והיינו ממש ענין קול מחצצים כו׳ גם י״ל ע״ד מ״ש ח״א לא״א ואפריש לון לכתר בגין לאתכללא דא בדא הה״ד ויבדל כו׳, וע׳ ח״ג ע״ז ב׳ גבי אתא חסד אפריש לון כו׳, וענין מ״ש בא״ר והלכות שבת בשבת והלכות מועד במועד, היינו דהא גם בין קדושת שבת לקדושת יו״ט שייך הבדלה המבדיל בין קדש לקדש וכמ״ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. והנה כל המצות צריך לקיימן במעשה וגם במחשבה ודיבור וכמ״ש בד״ה ואמרת אליהם את קרבני לחמי ודבור היינו ע״י עסק התורה נמצא כשעוסק בתורה בשבת בהלכות שבת ממשיך אור השבת עליו ע״י הדבור, ועד״ז הלכות מועד במועד וע״כ נק׳ מקול מחצצים להמשיך כל דבר בעתו עת לכל חפץ תחת השמים כו׳ וזהו תן חלק לשבעה וגם לשמונה, ופי׳ במדרש קהלת לשבעה אלו ז׳ ימי השבת וגם לשמונה אלו שמונת ימי מילה כו׳ ועוד שם לשבעה אלו ז׳ ימי הפסח וגם לשמונה אלו שמונת ימי החג, ופי׳ תן חלק להמשיך לכל א׳ חלק הראוי לו ע״י קיום התומ״צ, וזהו ואנכי איש חלק כי חלק הוי׳ עמו כו׳ ה׳ מנת חלקי כו׳ וכ״ז לפי פי׳ דמחצצים לשון מחצית, אמנם רש״י והרד״ק פירשו בע״א, רש״י הביא ב׳ פירושים האחד שהוא לשון מסדרי קרב כמו מלך אין לארבה ויצא חוצץ כולו במשלי ל׳ כ״ז, והוא ענין גדוד וקיבוץ, הב׳ לשון אבני חלוקי הנחל כמו ויגרס בחצץ שיני באיכה ג׳ י״ו והרד״ק פי׳ שהוא לשון חצים וכן בתלים סי׳ ע״ז י״ח אף חצציך יתהלכו

פרש"י כמו חציך ויש שפי' שם שהם הברקים שהם ג"כ חציו של מקום וכמ"ש ויצא כברק חיצו. והנה ענין חצים היינו תיבות התפלה כמ"ש בסידור ע"פ אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ות"א בצלותי ובבעותי. וע"ש שזהו ענין קול דממה דקה וזה מקול מחצצים. וגם י"ל כן על תיבות התורה כי הנה ויצא כברק חיצו היינו במ"ת וכמ"ש ואת הקולות ואת הלפידים כו' וכמ"ש במ"א ע"פ אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות דהמגדלות מורות בחיצים כו' וע' בלק"ת בשמואל גבי דרוש יהונתן ודוד בענין שלשת החצים כו' וגם מה שפרש"י אבני חלוקי הנחל ידוע שהאותיות נק' אבנים כו' וכתיב ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן הנחל ופי' בזח"ג פ' פנחס דרמ"ז א' ובפ' עקב דרע"ב ע"א ע"ש שהם ה' תיבות דשמע ישראל ה' אלקינו הוי'. ובת"ז תיקון כ"א דף י"ט ע"א שהם ה' מדות לך ה' הגדולה והגבורה והת"ת והנצח וההוד והנחל הוא יסוד שבו נמשכים מדות אלו ולכן מן הנחל לקח ה' חלקי אבנים ונחל זהו ג"כ תיבות אחד שבפסוק שמע ישראל ושוי לון בקירטא שהיא מל' להעלותן לא"א וע"י נטבע האבן במצחו של הפלשתי הוא רצון זר הנק' מצח אשה זונה היפך מצח דקדושה כו' הנזכר בד"ה ועשית ציץ ואולי יש לומר חמשה חלקי אבנים כנגד חמשה חומשי תורה עמ"ש ע"פ תורת ה' תמימה ה' תיבות על כל סדר משסה סדרי משנה אשר הא"ו מקבל מה"א עילאה ובמא"א א' ד' ה' חלקי אבנים ה"ג שביסוד דנוק' ויש להעיר מענין ה' אותיות מנצפ"ך וה"א מוצאות הדיבור ע' במא"א ה' סי' כ"ו כ"ט ובאות מם סכ"ד מנצפ"ך הם ה"ג כו' וע"י הקלע מעלה המדות דז"א למדות דא"א שלמעלה מהשכל וכן העלאת האותיות לשרשן בד"ה מזחה מימין.

מראה מקומות

מראה מקומות

לפסוקי תנ"ך

(נערכו ע"י הרב התמים ר' אהרן שי' חיטריק)

א

ואנשי קודש תהיון לי : **שמות כב, ל.**
וארא והנה רוח סערה באה : **יחזקאל א, ד.**
ואשא אתכם על כנפי נשרים : **שמות יט, ד.**
ואת רוח הטומאה אעביר : **זכרי׳ יג, ב.**
ואתא מרבבות קודש : **דברים לג, ב.**
ואתה הרם את מטך : **שמות יד, טז.**
ואתה מחיי : **נחמי׳ ט, ו.**
ואתם תחרישון : **שמות יד, יד.**
ובאבוד רשעים רנה : **משלי יא, י.**
ובאו במערות צורים : **ישעי׳ ב, יט.**
ובאו האובדים והנדחים : **ישעי׳ כז, יג.**
וביום השבת שני כבשים : **במדבר כח, ט.**
ובלילה שירה עמו : **תהלים מב, ט.**
ובן כסיל תוגת אמו : **משלי י, א.**
וברא ה׳ על מכון : **ישעי׳ ד, ה.**
וברדת הטל על המחנה לילה : **במדבר יא, ט.**
וגילו ברעדה : **תהלים ב, יא.**
וגם נצח ישראל לא ישקר : **שמואל״א טו, כט.**
וגר זאב עם כבש : **ישעי׳ יא, ו.**
ודבק באשתו והיו לבשר אחד : **בראשית ב, כד.**
והחיות רו״ש : **יחזקאל א, יד.**
והיה ביום ההוא יטפו : **יואל ד, יח.**
והיה ביום ההוא יצאו מ״ח מירושלים : **זכריה יד, ח.**
והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול : **ישעי׳ כז, יג.**
והיה טעמו כטעם לשד השמן : **במדבר יא, ח.**
והיה טרם יקראו ואני אענה : **ישעי׳ סה, כד.**
והיה מדי חודש בחדשו : **ישעי׳ סו, כג.**
והיה כאשר ירים : **בשלח יז, יא.**
והישר בעיניו תעשה : **שמות טו, כו.**
והיתה נפש אדוני : **שמואל״א כה, כט.**
והמים להם חומה : **שמות יד, כב.**
והנה נער בוכה : **שמות ב, ו.**
והניף ידו על הנהר : **ישעי׳ יא, טו.**
והרוח תשוב אל האלקים : **קהלת יב, ז.**
והריחו ביראת ה׳ : **ישעי׳ יא, ג.**
והשביע בצחצחות נפשיך : **ישעי׳ נח, יא.**
והשענו תחת העץ : **בראשית יח, ד.**
וזה לכם הטמא : **ויקרא יא, כט.**
וזרעתי את ב״י זרע אדם : **ירמי׳ לא, כז.**

וזרעתיה לי בארץ : **הושע ב, כה.**
וחם השמש ונמס : **שמות טז, כא.**
וחמושים עלו בני ישראל : **שמות יג, יח.**
ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו : **בראשית כד, ב.**
ויאמר בועז אל רות : **רות ב, ח.**
ויאמר משה אל העם אל תיראו : **שמות יד, יג.**
ויאמר משה אליהם אכלוהו היום : **שמות טז, כה.**
ויאסוף רגליו אל המטה : **בראשית מט, לג.**
ויאר את הלילה : **שמות יד, כ.**
ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים : **שמות יז, ח.**
ויבן ה׳ אלקים את הצלע : **בראשית ב, כב.**
ויהושע בן נון נער : **שמות לג, יא.**
ויהי בשלח פרעה את העם : **שמות יג, יז.**
ויהי האדם לנפש חי׳ : **בראשית ב, ז.**
ויהי הענן והחושך ויאר : **שמות יד, כ.**
ויהרוג ה׳ כל בכור : **שמות יג, טו.**
ויובל אבי כל תופש כנור : **בראשית ד, כא.**
ויולך ה׳ את הים ברוח קדים : **שמות יד, כא.**
ויוסף הוא המשביר : **בראשית מב, ו.**
ויושע ה׳ ביום ההוא : **שמות יד, ל.**
ויזרע יצחק בארץ ההיא : **בראשית כו, יב.**
ויטע ה׳ אלקים גן : **בראשית ב, ח.**
וה׳ הולך לפניהם : **שמות יג, כא.**
וה׳ המטיר על סדום : **בראשית יט, כד.**
וה׳ סביב לעמו : **תהלים קכה, ב.**
ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם : **במדבר לג, ב.**
וימלא כבוד ה׳ את כל הארץ : **במדבר יד, כא.**
וינס ויצא החוצה : **בראשית לט, יב.**
וינער ה׳ את מצרים : **שמות יד, כז.**
ויסב אלקים : **שמות יג, יח.**
ויסך בדלתים ים : **איוב לח, י.**
ויסע מלאך האלקים : **שמות יד, יט.**
ויספו ענוים בה׳ : **ישעי׳ כט, יט.**
ויעל אברם ממצרים : **בראשית יג, א.**
ויענך וירעיבך ויאכילך את המן : **דברים ח, ג.**
ויעקב הלך לדרכו : **בראשית לב, ב.**
ויצא בן אשה ישראלית : **ויקרא כד, י.**
ויצא מבת ציון כל הדרה : **איכה א, ו.**

ויקח חמאה וחלב: **בראשית יח, ח.**
ויקח לו יעקב מקל לבנה: **בראשית ל, לז.**
ויקרא שמו ה׳ נסי: **בשלח יז, טו.**
וירא אלקים את האור כי טוב: **בראשית א, ד.**
וירא ישראל את היד הגדולה: **שמות יד, לא.**
וירא מלאך ה׳ אליו בלבת אש: **שמות ג, ב.**
וירא ראשית לו: **דברים לג, כא.**
וירד ה׳ על הר סיני: **שמות יט, כ.**
וירח את ריח בגדיו: **בראשית כז, כז.**
וישא יעקב רגליו: **בראשית כט, א.**
וישב הים לפנות בוקר לאיתנו: **שמות יד, כז.**
וישח אדם וישפל איש: **ישעי׳ ב, ט. ה, טו.**
וישימו עליו שרי מסים למען ענותו: **שמות א, יא.**
וישמן ישורון ויבעט: **דברים לב, טו.**
וישע ה׳ אל הבל: **בראשית ד, ד.**
וישתחוה ישראל על ראש המטה: **בראשית מז, לא.**
ויתד תהי׳ לך: **דברים כג, יד.**
ויתן עוז למלכו: **שמואל־א ב, י.**
ויתעצב אל לבו: **בראשית ו, ו.**
וכאיש אשר אמו תנחמנו: **ישעי׳ סג, יג.**
וכל אדם לא יהי׳ באהל מועד: **ויקרא טז, יז.**
וכרחל לפני גוזזי׳ נאלמה: **ישעי׳ נג, ז.**
וכתב לו את משנה התורה: **דברים יז, יח.**
וכתתו חרבותם לאתים: **ישעי׳ ב,ד.**
ולא יכנף עוד מוריך: **ישעי׳ ל, כ.**
ולכבודי בראתיו יצרתיו: **ישעי׳ מג, ז.**
ומגיד לאדם מה שיחו: **עמוס ד, יג.**
ומדברך נאוה: **שה״ש ד, ג.**
ומי כעמך ישראל: **שמואל־ב ז, כג.**
ומל ה׳ את לבבך: **דברים ל, ו.**
ומלק ראשו ממול ערפו: **ויקרא ה, ח.**
ומלתם את ערלת לבבכם: **דברים י, טז.**
ומתחת זרועות עולם: **דברים לג, כז.**
ונגלה כבוד ה׳ וראו כל בשר: **ישעי׳ מ, ה.**
ונוזלים מן לבנון: **שה״ש ד, טו.**
ונחה עליו רוח ה׳: **ישעי׳ יא, ב.**
ונתתי לכם לב חדש: **יחזקאל לו, כו.**
וסביביו נשערה מאד: **תהלים נ, ג.**
וסוכה תהי׳ להם לצל יומם: **ישעי׳ ד, ו.**
ועוז מלך משפט אהב: **תהלים צט, ד.**
ועינו כעין הבדולח: **במדבר יא, ז.**
ועל יובל ישלח שרשיו: **ירמי׳ יז, ח.**
ועמדו רגליו ביום ההוא: **זכרי׳ יד, ד.**
ועשית שנים כרובים זהב: **שמות כה, יח.**
ועשתה צפרניה: **דברים כא, יב.**
ועתה יגדל נא: **במדבר יד, יז.**
ועתה ישראל מה ה׳ אלקיך שואל מעמך: **דברים י, יב.**
ועתיק יומין יתיב: **דניאל ז, ט.**
ופני לא יראו: **שמות לג, כג.**
ופני אדם לארבעתם: **יחזקאל א, י.**
ופסח ה׳ על הפתח: **שמות יב, כג.**
ופרע את ראש האשה: **במדבר ה, יח.**
וצבא השמים לך משתחוים: **נחמי׳ ט, ו.**
וצדיק יסוד עולם: **משלי י, כה.**
וצדקה כנחל איתן: **עמוס ה, כד.**
ורוח אלקים מרחפת: **בראשית א, ב.**
ורחל היתה יפ״ת: **בראשית כט, יז.**
וריח שלמותיך כריח הלבנון: **שה״ש ד, יא.**
ושם הגדולה לאה: **בראשית כט, טז.**
ושמו אותם איש איש על עבודתו: **במדבר ד, יט.**
ושמי הוי׳ לא נודעתי: **שמות ו, ג.**
ושמרו דרך ה: **בראשית יח, יט.**
ושמרתם את השבת: **שמות לא, יד.**
ושפחה כי תירוש: **משלי ל, כג.**
ותורתך בתוך מעי: **תהלים מ, ט.**
ותחסרהו מעט מאלקים: **תהלים ח, ו.**
ותמלא כדה ותעל: **בראשית כד, טז.**
ותעמוד לגורלך לקץ הימים: **דניאל יב, יג.**
ותקח רבקה את בגדי עשו: **בראשית כז, טו.**
ותקם את דבריך: **נחמי׳ ט, ח.**
ותקש בלדתה: **בראשית לה, טז.**
ותקם בעוד לילה: **משלי לא, טו.**
ותרד העיינה ותשאב: **בראשית כד, מה.**
ותשר דבורה וברק: **שופטים ה, א.**

ז

זה אלי ואנוהו: **שמות טו, ב.**
זה השער לה׳: **תהלים קיח, כ.**
זכור את יום השבת לקדשו: **שמות כ, ח.**
זכרתי לך חסד נעורייך: **ירמי׳ ב, ב.**
זמיר עריצים: **ישעי׳ כה, ה.**

כרחל לפני גוזזי' נאלמה: **ישעי' נג, ז. (וכרחל).**
כשושנה בין החוחים: **שה"ש ב, ב.**
כתובים באצבע אלקים: **שמות לא, יח.**
כתפארת אדם לשבת בית: **ישעי' מד, יג.**

ל

לא ימוש ספר התורה הזה מפיך: **יהושע א, ח.**
לא ידעתי את ה': **שמות ה, ב.**
לא יחפוץ כסיל בתבונה: **משלי יח, ב.**
לא ישב אדם שם: **ירמי' ב, ו.**
לא לנו כו' כי לשמך: **תהלים קטו, א.**
לא תוסיף תת כחה לך: **בראשית ד, יב.**
לא תשתחוה לאל אחר: **שמות לד, יד.**
לגוזר ים סוף לגזרים: **תהלים קלו, יג.**
להבדיל בין הטמא: **ויקרא יא, מז.**
להנחיל אוהבי יש: **משלי ח, כא.**
לך אמר לבי בקשו פני: **תהלים כז, ח.**
לכו לחמו בלחמי: **משלי ט, ה.**
לכתך אחרי במדבר: **ירמי' ב, ב.**
למען אנסנו הילך בתורתי: **שמות טז, ד.**
למען יזמרך כבוד ולא ידום: **תהלים ל, יג.**
למען תהיה תורת ה' בפיך: **שמות יג, ט.**
לסוסתי ברכבי פרעה: **שה"ש א, ט.**

מ

מגלה עמוקות מני חשך: **איוב יב, כב.**
מגיד מראשית אחרית: **ישעי' מו, י.**
מה רב טובך אשר צפנת ליראיך: **תהלים לא, כ.**
מה רבו מעשיך: **תהלים קד, כד.**
מה תצעק אלי: **שמות יד, טו.**
מוליך לימין משה: **ישעי' סג, יב.**
מזה ומזה הם כתובים: **שמות לב, טו.**
מטה עוזך ישלח ה' מציון: **תהלים קי, ב.**
מי זאת עולה מן המדבר: **שה"ש ג, ו.**
מי הוי' אשר אשמע בקולו: **שמות ה, ב.**
מי יתן מציון ישועות ישראל: **תהלים נג, ז.**
מי כמוכה באלים ה': **שמות טו, יא.**
מים גנובים ימתקו: **משלי ט, יז.**
ממצרים קראתי לבני: **הושע יא, א.**
ממשבצות זהב לבושה: **תהלים מה, יד.**
מן המים משיתיהו: **שמות ב, י.**
מעוז חיי: **תהלים כז, א.**
מפני שיבה תקום: **ויקרא יט, לב.**
מצרף לכסף וכור לזהב: **משלי יז, ג.**
מקול מחצצים: **שופטים ה, יא.**
מרוב אונים: **ישעי' מ, כו.**
משכיל לאיתן האזרחי: **תהלים פט, א.**
משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: **תהלים צט, ד.**
משתאה לה: **בראשית כד, כא.**

נ

נאום ה' לאדוני: **תהלים קי, א.**
נודע בשערים בעלה: **משלי לא, כג.**
נודע ה' משפט עשה: **תהלים ט, יז.**
נחלה מבוהלת בראשונה: **משלי כ, כא.**
נחמו נחמו עמי: **ישעי' מ, א.**
נטית ימינך תבלעמו ארץ: **שמות טו, יב.**
נכון כסאך מאז: **תהלים צג, ב.**
נער הייתי גם זקנתי: **תהלים לז, כה.**
נעשה אדם בצלמנו: **בראשית א, כו.**
נצב לריב ה': **ישעי' ג, יג.**
נקבה תסובב גבר: **ירמי' לא, כא.**
נתיב לא ידעו עיט: **איוב כח, ז.**

ס

סולם מוצב ארצה: **בראשית כח, יב.**
סומך ה' לכל הנופלים: **תהלים קמה, יד.**
סוס ורוכבו רמה בים: **שמות טו, א.**
סלסלה ותרוממך: **משלי ד, ח.**

ע

עד שהמלך במסיבו: **שה"ש א, יב.**
עוד כל ימי הארץ זרע וקציר: **בראשית ח, כב.**
עולם חסד יבנה: **תהלים פט, ג.**
עין בעין יראו: **ישעי' נב. ח.**
עיני האדם לא תשבענה: **משלי כז, ב. (ועיני).**
עת אשר שלט האדם: **קהלת ח, ט.**

פ

פזר נתן לאביונים: **תהלים קיב, ט.**
פיה פתחה בחכמה: **משלי לא, כו.**

מראה מקומות

למאמרי רז"ל

(נערכו ע"י הרב התמים ר' אהרן שי' חיטריק)

עמוד שנא

בגמרא ר"פ חלק: **סנהדרין צב, ב.**

עמוד שנג

בשה"ש רבה ע"פ במנך ערימת חטים: **ז, ג.**

עמוד שנד

בפסח על התבואה: **ר"ה טז, א. תנחומא האזינו ד.**

עמוד שנה

ישראל לי ראש: **תו"א ס"פ שמות. ולקו"ת ס"פ שלח בארוכה.**

העוה"ב אין בו לא אכילה: **ברכות יז, א. זח"ג רלו, ב.**

עמוד שנו

יפה שעה אחת: **אבות ד, יז.**

פב"ת דפסחים: **קיט, ב.**

עמוד שנז

שתוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר: **ב"ר סא, ד.**

ישראל עלו במחשבה: **ב"ר א, ד. ת"ז ת' ו בסופו.**

שעורה שיעור ה': **זח"ג קפח, ב.**

עמוד שס

כברייתו של עולם: **שבת עז, ב.**

ואורייתא דנפקא מחכמה: **זח"ב קכא, א.**

עמוד שסא

עשרה דורות מאדם עד נח: **אבות ה, ב.**

וקרו לי' אלקא דאלקי': **מנחות קי, א.**

עמוד שסב

בואו ונחשוב חשבונו של עולם: **ב"ב עח, ב.**

משארז"ל מגיד לאדם: **חגיגה ה, ב.**

במד"ר באסתר ע"פ אחר הדברים האלה: **ז, א.**

עמוד שסג

הנזכר בס"י: **פ"א מ"ז.**

שהקריב את לבם לאביהם שבשמים: **תנחומא בשלח ח. שמו"ר כא, ה. שהש"ר ב, ל.**

עמוד שסד

רמ"ח פקודין..דמלכא: ראה ת"ז תי' ל.
דלית שמאלא בהאי עתיקא: זח"ג קכט, א.

עמוד שסה

רפ"ק דנזיר: ב, א.

עמוד שסח

אסור לאדם: ברכות לא, א.

עמוד שסט

לעולם ירגיז אדם יצ"ט: שם ה, א. זח"א רב, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר השיחות ה'תש"א ע' 59.

עמוד שע

כי טוב לגנוז: חגיגה יב, א.
אין הברכה שורה: תענית ח, ב. ב"מ מב, א. זח"א רב, א.
דבר ה' זו גילוי שכינה: ראה שבת קלח, ב.

עמוד שעג

סייג לחכמה שתיקה: אבות ג, יג.
בקושי התירו לדבר: ראה ירושלמי שבת פט"ו, ה"ב.
אבא יסד ברתא: זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, ב. ת"ז תי' כ"א (סא, ב).

עמוד שעד

בירושלמי פ"ו דשבת: ה"ד.
בצלותי ובבעותי: תרגום אונקלוס בראשית מח, כב. וראה ב"ב קכג, א.
ויקח רמח.. רמ"ח תיבין דק"ש: במדבר כה, ז. זח"ג ברע, א. וראה זח"א קא, א. לקו"ת תצא לח, א.
לעולם ירגיז אדם: נסמן לעיל ע' שסט.

עמוד שעה

ועמ"ש ע"פ כי תצא: ראה אוה"ת שם.
הנותן מטתו בין צפון לדרום: ברכות ה, ב.

עמוד שעז

כשגלו למצרים שכינה עמהם: מגילה כט, א.
הישן תחת המטה בסוכה: סוכה כ, ב.

עמוד שעח

וכוס של ברכה: זח"א א, א. ת"ז תי' מד (דף פד, ב).

עמוד שעט

בגבורה של תורה: שבת י, א.
אנכי ולא יהי' לך: מכות כד, א.
מה ירך בסתר: מו"ק טז, א.

עמוד שפ

פ' במה אשה: שבת סג, א.
מכילתא הובא בילקוט: פ' בשלח רמז רכז.
לא ניתנה תורה רק לאוכלי המן: מכילתא בשלח יז. תנחומא שם כ.
פ"ח דב"ק: צב, ב.
ז"א בעתיקא אחיד ותלי': זח"ג רצב, א. ונתבאר בתו"א בד"ה בביאור לד"ה זכור את יום השבת. וד"ה להבין בי' ענין האבות הן הן המרכבה. לקו"ת ס"פ שמיני ועוד.

עמוד שפה

אלקים גימטי' הטבע: פרדס שי"ב פ"ב. בשל"ה שער האותיות (פט, א) משמע קצת שכן הוא בזהר.

עמוד שפו

נובלות חש"מ תורה: ב"ר יז, ז. נתבאר בע"ח שער הכללים ספ"א.
אני ובית דיני: שמו"ר יט, ו.

עמוד שפז

אימתי גדול: זח"ב רלה, א. ראה זח"ג ה, א. (זהר חדש תשא מד, א. חקת נא, ד).

עמוד שפח

בקהלת רבה ע"פ טובה חכמה: ט, יח.

עמוד שסט

יותר ראתה שפחה על הים: **מכילתא בשלח ב. ורש״י שם טו, ב. זח״ב סד, ב. זח״ג כב, ב.**

ביוצר אור ימשמש בתפילין של יד: **ע״ח שער הכוונות ענין יוצר אור.**

עמוד שע

כל מה שיש ביבשה: **חולין קכז, א.**

עמוד שעא

משה שהוא בחי׳ דעת: **ראה מאורי אור אות מ׳ סעיף נה ובי״נ שם.**

עמוד שעב

בבריאה . . מיס״ס ביו״ד: **מגדל דוד להרדב״ז שערי גן עדן שער האותיות א דרך ד.**

ביו״ד נברא העוה״ב: **מנחות כט, ב.**

מס״ס וסנדל קושר כתרים לקונו: **זח״א קסז, ב. זח״ב נח, א. זח״ג רנב, ב. וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמ׳ תש״ח ע׳ רב.**

נהפך התנין למטה: **ראה שמות ז, י.**

עמוד שעג

אלא לשון ברא: **ראה ראב״ע שכתב שכן אמרו רובי המפרשים, והשיג עליהם.**

בגמרא דחגיגה פ״ב: **יב, א.**

אשר ברא אלקים לעשות ופי׳ לתקן: **ראה פרש״י לבראשית רבה פי״א, ז.**

עמוד שעה

בעשרה מאמרות נברא העולם: **אבות ה, א.**

עמוד שעו

ואין אמת אלא תורה: **ירושלמי ר״ה פ״ג ה״ח.**

עמוד שעט

שראתה שפחה על הים: **נסמן לעיל בע׳ שסט.**

עמוד ת

מי כמוך באילמים: **גיטין נו, ב.**

שרו של עולם אמרו: **יבמות טז, ב. זהר חדש פ׳ יתרו סה, ב.**

עמוד תא

אבא יסד ברתא: **זח״ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת״ז תי׳ כא (סא, ב).**

בפ״ה דכתובות: **נט, ב.**

עמוד תב

איתא בזהר: **ת״ז תי׳ ע.**

עמוד תו

מ״ש בזהר דאית חסד: **זח״א ריס, א.**

ממ״ש רבינו ע״פ כאשר השמים: **תו״א פ׳ בראשית.**

עמוד תח

ורחל שהיא כנסת ישראל: **בראשית רבה פב, יא.**

עמוד תט

ע״פ ותשתחון לאלומתי: **ראה אוה״ת פ׳ וישב דף ערב, ב.**

לעבור תחלה את הנהר: **ראה לקו״ת פ׳ צו דף יא, ד.**

וכמ״ש בזהר: **פ׳ בשלח מח, א.**

עמוד תי

דלקמן ע״פ אלו פינו: **בעמוד תיא.**

עמוד תיא

יכול כמוני: **ויק״ר כד, ט.**

עמוד תיב

תר״ך עמודי אור: **פרדס ש״ח פ״ג.**

וכמ״ש בע״ח . . שהמקיף מצחצח: **שער ב ענף ג. תו״א דף צא, ג. המשך תרס״ו בתחילתו.**

ואבא יונק ממזל הח׳: **ראה זח״ג רפט, ב ובכ״מ.**

עמוד תיד

שה״ש בפסוק דומה דודי לצבי: **ב, ט.**
וקי״ס בעתיקא תליא: **זח״ב מח, א.**
בד״ה האזינו השמים: **ראה גם באוה״ת שם ע׳ א׳תרמו.**

עמוד תטו

לחכימא ברמיזא: **זח״ג רכט, ב.**
בביאור ע״פ ולא אבה: **לקו״ת פ׳ כי תצא ובאוה״ת שם הגהות ע״ז.**
שזהו המקל של יעקב אבינו ע״ה: **מדרש אגדה וישלח פב.**

עמוד תטז

מחדו״מ.. מיוחדים בנפש: **ראה לקוטי תורה ויקרא ד, ב.**
על שלשה דברים העולם עומד: **אבות א, ב.**
תפלה שכנגד קרבנות: **ברכות כו, א. זח״ג כח, ב.**
למוציאיהם בפה דוקא: **עירובין נד, א.**

עמוד תיז

אית רצון ואית רצון: **ראה תו״א ר״פ ויקהל.**

עמוד תיח

ואיתא בזהר: **זח״ג קנז, א.**
ויעקב הוא בריח התיכון: **זח״ג קפו, א. ראה זח״ב קעה, ב.**
יעקב אותיות יבקע: **זח״ג קד, א. ראה ע״ח שער הכללים פ״י. שער הארת המוחין פ״א.**

עמוד תיט

בג׳ פסוקים ויסע ויבא ויט: **שמות יד, יט, כ, כא.**
שבת ש׳ בת: **ראה לקו״ת שה״ש לח, א.**
מקבלת מהשין ג׳ אבות: **ת״ז תי׳ נא.**
תפילת ערבית רשות: **ראה ברכות כז, ב. זח״א כג, ב. קלב, ב. רכט, ב. זח״ב קל, א. קסב, א. זח״ג רמב, א. רסה, א.**

עמוד תכ

ע״פ מזמור לדוד: **יהל אור ע׳ קיא.**

ח״י חוליות.. ח״י ברכאן דצלותא: **ברכות כח, ב.**
בקי״ס אמרו רז״ל: **שמו״ר פכ״ג.**
ש״יצחק.. מלמטה למעלה: **ראה יהל אור ע׳ קיא.**

עמוד תכא

בקי״ס ל״ב גזרים: **תרגום יונתן בן עוזיאל. מכילתא ותנחומא ע״פ ואתה הרם.**

עמוד תכב

התורה נק׳ נובלות חכמה: **ב״ר יז, ז. נתבאר בע״ח שער הכללים ספ״א.**
בקהלת צ״ג א׳: **ג, יח.**

עמוד תכד

ישראל ישר א־ל: **ת״ז בהקדמה.**

עמוד תכה

בגלותא סליק לעילא: **זח״ג ז, ב. כ, ב.**
במצרים מיצר מי: **ראה לקו״ת להאריז״ל פ׳ וישב ד״ה ועתה כו׳ יוסף.**
קרו לי׳ אלקא דאלקי׳: **מנחות קי, א.**

עמוד תכו

אנכי ולא יהי׳ לך: **מכות כד, א.**

עמוד תכז

דלית שמאלא בהאי עתיקא: **זח״ג קעט, א.**

עמוד תכח

בבוך שמות ויקרא במד׳ פ׳ בשלח: **ראה המאמר שלאח״ז.**

עמוד תכט

בבינה התגלות עתיק: **ראה זח״ג קע״ח, ב. תו״א ר״פ לך לך.**
וכ״מ שנאמר לי: **ויק״ר ב, ב. ובספרי בהעלותך יא, טז.**

עמוד תל

בינה שבה התגלות עתיק: **נסמן לעיל בע׳ תכט.**

שיעור שופר ספח: **ר״ה כז, ב. שו״ע אדה״ז סי׳ תקפ״ו סעי׳ יג.**

עמוד תלא

בבוז שמות פ׳ בא: **ראה לקמן ע׳ תנח, והמאמר שלאחריו.**

עמוד תלב

כמאמר רז״ל פ״ט דשבת: **פו, א.**

עמוד תלג

אנת הוא חכים ולא בחכ׳ ידיעא: **ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).**

בגין דישתמודעון ליה: **זח״ב מב, ב.**

דבראשית נמי מאמר הוא: **ר״ה לב, א.**

מארז״ל בחגיגה: **יב, א.**

עמוד תלד

ספ״ג דפסחים: **ג, א.**

ועשיתם אתם כו׳ כאלו עשאוני: **ויקרא כו, ג. זח״ג קיג, ב. וראה ויק״ר לה, ז.**

על ג׳ דברים העולם עומד: **אבות א, ב.**

עמוד תלה

תפלה במקום קרבנות: **ברכות כו, ב. זהר ח״ג כח, ב.**

נטה שמאלו וברא ארץ: **ראה פרדר״א פי״ח. זח״ב כ, א. לז, א. פה, ב.**

רוח צפונית מנשבת: **מדרש תהלים כב, ח.**

ארי׳ דאכיל קרבנין: **זח״א ו, ב. זח״ב רעח, א. זח״ג יז, א.**

עמוד תלו

עולם ברור ראית: **ב״ב י, ב.**

כל הקורא ק״ש: **ברכות יד, ב.**

עמוד תלז

ועמ״ש ע״פ כל הולך על גחון: **ראה אוה״ת ויקרא ע״פ זה.**

דאורייתא וקוב״ה כולא חד: **מובא בתניא רפכ״ג בשם הזוהר. וראה זח״א כד, א. זח״ב ס, א. לקו״ת נצבים רד״ה כי קרוב אליך — ולהעיר ג״כ מתיקונים תי׳ ו ותי׳ כב. (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ת״ש ע׳ 66).**

אפילו שיחת חולין שלו: **ע״ז יט, ב.**

שנובלות חש״מ תורה: **נסמן לעיל עמוד שפו.**

עמוד תלח

וכמ״ש בזהר: **זח״ג קמט, ב.**

אבא יונק ממזלא: **דאה זח״ג רפט, ב ובכ״מ.**

שתלת קשרין מתקשרין: **צ״ע דבזהר (ח״ג עג, א) לא נאמר ג׳ קשרין, כי אם ג׳ דרגין כו׳ אמנם בודאי נמצא באיזה מקום בזהר או בתי׳ בל׳ ג׳ קשרין, וכפי הנראה אדמו״ר הזקן אמר בכל פעם בלשון ג׳ קשרין שכן נזכר הל׳ בכל הדרושים (ד״ה ובכן יתקדש תרנ״ז בהחלק שלא הועתק) (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאי ת״ש ע׳ סא) ובספר המפתחות עמוד 470 מציין כ״ק אדמו״ר שליט״א וז״ל „באגה״ק חסדי ה׳ — מהד״ק — פוטו גכתי״ק אדה״ז הל׳ ג׳ דרגין״ עכ״ל.**

ז״א בעתיקא: **נסמן לעיל ע׳ שס.**

עמוד תמ

אין מלך בלא עם: **עמק המלך שער שעשועי המלך רפ״א. ס׳ החיים פ׳ גאולה פ״ב. בחיי וישב לח, ל. תניא ח״ב פ״ז.**

עמוד תמא

ראתה שפחה על הים: **נסמן לעיל בע׳ שפט.**

כל מה שיש ביבשה: **חולין קכז, א.**

עמוד תמב

ארז״ל ע״פ ותחסרהו: **ר״ה כא, ב.**

התגלות עתיק הוא בבינה: **ראה זח״ג קעח, ב. תו״א ר״פ לך לך.**

עמוד תמג

ישראל ישר א־ל: **ת״ז בהקדמה.**

עמוד תמד

אורייתא מחכמה נפקת: **זח״ב קכא, א.**

שארז״ל ע״פ כי בי״ה ה׳ צור עולמים: **מנחות כט, ב.**

עמוד תמו
דאבא יונק ממזל : ראה זח״ג רסט, ב ובכ״מ.

עמוד תמז
ס״ם וסמ״ך שבלוחות : שבת קד, א.

עמוד תמח
בינה יתירה ניתנה באשה : נדה מה, ב.

עמוד תנ
תר״ך עמודי אור : פרדס ש״ח פ״ג.
ויפה שעה א׳ : אבות ד, יז.

עמוד תנא
נק׳ מצות המלך : ראה לקו״ת פ׳ במדבר ביאור לד״ה וידבר גו׳ אנכי ס״ב ופ׳ ואתחנן ד״ה למען תירא ועוד ולהעיר מב״ב קנט, א, ותוספתא נגעים פ״ג : גזירת מלך היא, מנוסח הברכות : מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ועוד. (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בסה״מ ת״ש ע׳ מח).

עמוד תנד
אין רע יורד מלמעלה : ב״ר נא, ה. תנחומא וירא יח. מדרש תהלים קמט, א.

עמוד תנה
אר״י עילאה דאכיל קרבנין : נסמן לעיל בע׳ תלה.
אפר א׳ פר כמ״ש במ״א : ראה לקו״ת חקת ס, ב.

עמוד תנו
במד״ר בשה״ש ע״פ מי זאת עולה : ג, ו.
לית שמאלא בהאי עתיקא : זח״ג קכט, א. ראה שם רפט, א.
ועשיתם אתם כאלו עשאוני : נסמן לעיל בע׳ תלד.
אין מעידין אלא על פ״פ עם החוסם : יבמות קכ, א, וש״נ.
בספד״צ רפ״ב : זח״ב קעז, א.

עמוד תנח
פר שהקריב אדה״ר : ע״ז ח, א.
בסידור . . והנה להבין : בהוצאת קה״ת (ברוקלין תשכ״ה) הוא בדף רפח, ב.
במופלא ממך : חגיגה יג, א. זח״ב ער, ב.

עמוד תנט
אהרן שודמ״ס : זח״ג כ, א. קעז, ב. קס, ב.

עמוד תס
בת נדיב בתו של אברהם : חגיגה ג, א.
ע״פ ושחט כו׳ צפונה כו׳ : אוה״ת ויקרא ע׳ ד.
על ג׳ דברים העולם עומד : אבות א, ב.

עמוד תסא
קדושה מביאה לידי ענוה : ע״ז כ, ב.
בעשרה דברים נבה״ע : חגיגה יב, א.

עמוד תסב
במאמר אחד יכול להבראות : אבות ה, א.
ועשיתם אותם אתם כתיב : ויק״ר לה, ז.

עמוד תסג
תפלה במקום עבודת הקרבנות : ברכות כו, א. זח״ג כח, א.
לעולם ירגיז אדם : נסמן לעיל בע׳ שסט.
וכמארז״ל . . זהו הבושה : מכילתא שם. נדרים כ, א.
ארי׳ דאכיל קרבנין : נסמן לעיל בע׳ תלה.
עולם ברור ראית : ב״ב י, ב.

עמוד תסד
במדרש ע״פ ותהילתי : שמו״ר כט, ט.
דשיחת חולין של ת״ח : ע״ז יט, ב.

עמוד תסה
האבות . . בכל מכל כל : סוטה ה, א. ב״ב יז, א. זח״ג רנז, א.

עמוד תסו
בעצרת על פירות האילן : ר״ה טז, א.

עמוד תסז
וזשארז"ל . . מן העצרת עד החג : **ירושלמי שבת פ"ב ה"ו.**

עמוד תסח
שכל מה שיש ביבשה : **חולין קכז, א.**

עמוד תסט
ברבות בשה"ש : **ה, י.**
אעא דלא סליק ביה נהורא : **זח"ג קסח, א.**
ישראל לי ראש : **תו"א ס"פ שמות. ולקו"ת ס"פ שלח בארוכה.**

עמוד תע
בשה"ש רבה ע"פ אל יחסר המזג : **ז, ג.**

עמוד תעב
אהרן שושדמ"ס : **זח"ג כ, א. קעז, ב. קס, ב.**
בת נדיב בתו של אברהם : **חגיגה ג, א.**
ע"פ ושחט אותו : **אוה"ת ויקרא ע' ד.**
במד"ר ע"פ ויזכור אלקים את רחל : **ב"ר עג.**
על ג' דברים העולם עומד : **אבות א, ב.**
דקי"ס בעתיקא תליא : **זח"ב מח, א.**

עמוד תעג
דורשי רשומות אמרו : **ב"ק פב, א. סנהדרין קד, ב.**
שכר מצוה מצוה : **אבות ד, ב.**

עמוד תעד
ברמ"ח תי' דק"ש הוא רומ"ח : **נסמן לעיל בע' שעד.**
אמר המעתיק : **זהו לשון כ"ק אדמו"ר הצ"צ.**

עמוד תעה
הפלוגתא שבגמרא : **ברכות יג, א וש"נ.**

עמוד תעז
דלאו מכל אינון מדות איהו כלל : **ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).**
ופי' בזהר דכליל כולהו : **זח"א יס, א.**
רמ"ח מ"ע הם רמ"ח אברים דמלכא : **ראה ת"ז תי' ל.**
כהדין קמצא : **ב"ר כא, ה.**

עמוד תעח
נוגע ואינו נוגע : **ירושלמי חגיגה ב, א.**

עמוד תפ
נמלך בנשמותיהן של צדיקים : **רות רבה פ"ב ג.**
כשתגיעו לאבני שיש : **זח"א כו, ב. חגיגה יד, ב.**
בגמ' פ"ק דב"ב : **טז, ב.**

עמוד תפג
אצילות . . מלשון ויאצל : **ראה תו"א פ' וירא יד, א.**

עמוד תפד
בדרוש דמגדל דדור הפלגה : **תו"א דף י, ב.**

עמוד תפו
ובפ"ק דברכות : **ד, ב.**

עמוד תפז
מיכאל מקריב נשמות : **זח"א פ, א. ז"ח פ' לך לך כד, א. וראה תוספות סוף מנחות.**
לאשתאבא בגופא דמלכא : **זח"א ריח, ב.**
נהורא תתאה קארי תדיר : **ת"ז תי' ה.**

עמוד תצ
א"ת מורשה אלא מאורסה : **ברכות נז, א. פסחים מט, ב.**
וישראל מתקשראה באורייתא : **זח"ג עג, א.**
כל העוסק בתורה לשמה : **תענית ז, א. זח"א קפד, ב.**
בראשית בשביל התורה : **ראה ב"ר פ"א ד. ויק"ר פל"ו ד. רש"י ורמב"ן בראשית א, א.**
מהתורה דמחכמה נפקת : **זח"ב קכא, א.**

עמוד תצא
ועשיתם . . כאלו עשאוני : **נסמן לעיל בע' תלד.**
מה שראתה שפחה על הים : **נסמן לעיל בע' שסט.**

עמוד תצב

ישראל ישר א־ל: ת״ז בהקדמה.

ברא כרעא דאבוה: יונת אלם רפ״ב. וראה התוס׳ יבמות ג, א ד״ה מקמי.

עמוד תצד

שקי״ס בעתיקא תליא: זח״ב מח, א.

מחשבתן של ישראל: ב״ר בתחלתה.

ע״פ הזהר ויצא: קמח, ב.

משה זכה לבינה: ראה ר״ה כא, ב.

עמוד תצה

קשה לזווגן כקי״ס: סוטה ב, א. סנהדרין כב, א.

עמוד תצח

סד״ה שמאלי.. שבפ׳ תשא: תורה אור דף פה, ג.

עמוד תצט

התגלות עתיק הוא בבינה: ראה אוה״ת דרושים ליוהכ״פ ע׳ א׳תקצג.

עמוד תק

במקום גדולתו: מגילה לא, א. (ע״פ הגירסא בילקוט שמעוני תהלים רמז תשצד. פיה״מ להרמב״ם אבות פ״ד מ״ד. פחד יצחק בערכו. פסיקתא זוטרתי עקב יו״ד, יז. בחיי עקב יוד, יח. עבודת הקודש ח״ג פ״ב. של״ה פ׳ קרח ופ׳ עקב. רוקח בהקדמה. נוסח ויתן לך — במקום שאומרים זה בויתן לך — שדה צופים על מגילה, ועוד. וראה באיי הים שדוקא גירסא זו מדוייקת — ואו״כ אין צורך למה שנדחק בנודע ביהודה מהדו״ת או״ח סי׳ כ׳). (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ת״ש ע׳ 40).

עמוד תקג

צח לי ואדום למצרים: שהש״ר ה, ט.

כמארז״ל ע״פ ואלה המשפטים: שמו״ר ל, ב

עמוד תקד

כינור של ימוהמ״ש: ערוכין יג, א.

עמוד תקה

קי״ס בעתיקא תליא: זח״ב מח, א.

מי יעלה לנו השמימה ר״ת מילה: ת״ז בהקדמה בתחלתה. תי׳ כב (סה, ב. סו, א). תי׳ ע׳ (קלא, א).

עמוד תקח

אם אני כאן הכל כאן: סוכה נג, א.

עמוד תקי

וארז״ל בה׳ בראם: מנחות כט, ב.

עמוד תקיא

כמה ארך אפיים לפניו: אבות ה, ב.

עמוד תקיג

וכמארז״ל ע״פ רמה בים: מכילתא ע״פ זה.

צח לי ואדום למצרים: שהש״ר ה, ט.

ע״פ ויהי בישורון מלך: ראה אוה״ת פ׳ וזאת הברכה ע׳ א׳תתסא.

אין עצבות לפני המקום: חגיגה ה, ב. זח״א קסג, א.

עמוד תקיד

ובקהלת רבה ע״פ דברתי עם לבי: א, טז.

ומ״ש בענין שמחת חו״כ: ראה תו״א בהוספ׳ דף קו, א.

ע״פ ויצוום: אוה״ת פ׳ וארא ע׳ קצו.

שמש בשבת צדקה לעניים: תענית ח, ב.

תרי״ג מצות.. תר״ך עמודי אור: פרדס ש״ח פ״ג.

ועשיתם אותם אתם כתיב: ויק״ר לה, ז.

רמ״ח מ״ע.. דמלכא: ראה ת״ז תי׳ ל.

עמוד תקטו

בד״ה לסוסתי בהביאור: תו״א פ׳ בשלח דף סה, א.

בד״ה אז ישיר: שם דף סב, ד.

תפילין דמארי עלמא: ברכות ו, א. זח״א דסו, ב.

עמוד תקטז

וכברייתו של עולם: שבת עז, ב.

ועמ״ש ע״פ ששת ימים: **ראה באוה״ת פ׳ יתרו ד״ה זה.**

ומש״כ שמקור המשכה: **תו״א דף סג, א.**

במדרש איכה: **ג, ט.**

עמוד תקיז

ואהבת גימט׳ ב״פ אור: **ע״ח שער הכוונות כוונת ק״ש. פע״ח שער הק״ש פכ״ג וכ״ה.**

ומש״כ וזהו אדון הנפלאות: **תו״א דף סג, א.**

מ״ש והנה דביקת הנפש: **שם.**

ישראל עלו במחשבה: **ב״ר א, ד. ת״ז ת׳ ו בסופו.**

עמוד תקיח

מש״כ שעלי׳ זו: **תו״א דף סג, א.**

דאבא יסד ברתא: **נסמן לעיל בע׳ תא.**

עמוד תקיט

ומש״כ וזהו ענין קי״ס: **תו״א דף סג, א.**

מש״כ וכמו . . להיות שם הוי׳: **שם דף סג, א וב.**

עמוד תקכ

נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, א. סנהדרין לח, א. זח״ג לט, א.**

ערבים עלי ד״ס: **ע״ז לה, א.**

מ״ש כי העצבות: **תו״א דף סג, ג.**

אין עצבות לפני המקום: **חגיגה ה, ב. זח״א קסג, א.**

עמוד תקכא

אין השם שלם: **רש״י בשלח יז, טז. תנחומא תצא בסופו.**

וכמשארז״ל ס״פ חלק: **סנהדרין קיא, ב.**

ומש״כ בענין ולהיות בחי׳: **תו״א דף סג, ג.**

פרעה . . מעורף דא״א: **בס׳ המאמרים ש״ת עמוד נז מציין על זה כ״ק אד״ש: פע״ח. משנת חסידים וסידור האריז״ל בפי׳ עבדים היינו. — נתבאר בארוכה בסידור ע״ם עבדים היינו, תורת חיים ע״ס שמות ד״ה והי׳ כי יביאך. בס׳ המצות להצ״צ מצות קרבן פסח.**

והנה בלקו״ת להאריז״ל ובשער הפסו׳ פ׳ וישב, במאו״א ובכ״מ איתא שפרעה יונק מעורף ז״א. — ולכאורה זהו משנ״ת בכ״מ שיניקת החיצונים היא מחיצוניות המקיף ומריבוי הצמצומים דפנימי׳. וכן משמע בדא״ח במקומות הנ״ל. אבל במ״ח וכו׳ מוכח דז״א נמצא במצרים מפני שפרעה עומד בעורף א״א, וא״כ הא בהא תלי׳, ואכמ״ל, עכ״ל.

עמוד תקכב

מס״ט קושר כתרים: **נסמן לעיל בע׳ שצא.**

עמוד תקכו

ישראל מתקשראן באורייתא: **זח״ג עג, א.**

שהתורה נק׳ כלה: **ברכות נז, א. פסחים מט, ב. וראה שמו״ר לג, ח.**

עמוד תקכח

מעיין שמטהר בכל שהוא: **תו״כ שמיני יא, לו. מקואות פ״א מ״ו. ראה בהערות וציונים לאוה״ת פ׳ וישלח ע׳ 924 לדף רלט, ב.**

עמוד תקל

א״ת מה אלא מאה: **מנחות מג, ב.**

יפה שעה אחת: **אבות ד, יז.**

יבא זה זה משה: **מנחות נג, ב.**

עמוד תקלא

קשר של תפילין: **ברכות ז, א.**

עמוד תקלב

ואין עוז אלא תורה: **ראה ויק״ר פל״א ה. יל״ש בשלח רמז רמד. ועייג״כ זבחים קטז, סע״א. — ומ״ש בקהלת יעקב מערכת עוז: לא מצינו בדרז״ל כו׳ צע״ק (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בסה״מ התשי״א ע׳ 181).**

עמוד תקלג

פושעי ישראל מלאים מצות: **עירובין יט, א וש״נ.**

מס״ט קושר כתרים: **נסמן לעיל בע׳ שצא.**

אין יסורים בלא עון: **שבת נה, א.**

עמוד תקלד

משה נתנבא בזה: **ספרי מטות ב.**

עמוד תקלה

מים תחתונים בוכים: **ת״ז תי׳ ה.**

צהבו פניו: **ירושלמי שבת פ״ח ה״א.**

עמוד תקלו

נהר היוצא מעדן יובל שמו: **בראשית ב, י. זח״ב סג, א. זח״ג נח, א. וראה ג״כ בכורות נה, ב. ויק״ר ספכ״ב.** (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים ת״ש ע׳ סג).

עמוד תקלט

אדמו״ז נ״ע בד״ה לסוסתי: **לקו״ת שה״ש יא, ג.**

עמוד תקמא

לית שמאלא בהאי עתיקא: **זח״ג קכט, א. וראה שם רפט, א.**

עמוד תקמב

נסה שמאלו וברא ארץ: **ראה פדר״א פי״ח. זח״ב כ, א. לז, א. פה, ב.**

עמוד תקמו

לית שמאלא: **נסמן לעיל בע׳ תקמא.**

עמוד תקנ

מיכאל מקריב נשמותיהם: **נסמן לעיל בע׳ תפז.**

רזא דקורבנא: **זח״ב רלט, א. זח״ג כו, ב.**

במד״ר בשה״ש: **ב, טז.**

עמוד תקנא

מים תחתונים בוכים: **ת״ז תי׳ ה.**

בכה״מ ר״ת בכים: **ע״ח שער הכללים פ״ב.**

עמוד תקנב

כמ״ש בזהר ע״פ מה תצעק: **פ׳ בשלח מח, א.**

במ״א בילקוט: **אולי הכוונה לתהלים רמז תשב ע״פ אליך ה׳.**

עמוד תקנג

בראשית בחוכמא: **תרגום ירושלמי שם.**

עמוד תקנה

מל׳ דאצילות... בשם כבוד: **ראה פרדס שער ערכי הכינויים, ומאורי אור מע׳ כבוד, ונת׳ בלקו״ת ד״ה האזינו (השלישי) פ״ג.**

עמוד תקנו

קארי תדיר לנהורא עילאה: **ת״ז תי׳ ה.**

עמוד תקנז

כנודע שהוא ענין אחליפו: **ראה דרך מצותיך בשרש מצות התפלה פרק יב.**

עמוד תקנח

אבא יונק ממזל החי׳: **ראה זח״ג רפט, ב ובכ״מ.**

עמוד תקסד

ע״פ במדבר סיני: **ראה אוה״ת פ׳ במדבר בתחלתו.**

עמוד תקסה

אשרי מי שבא לכאן: **יבמות קט, ב.**

עמוד תקסז

ועד שהוא אחד בחילופי אתוון: **זח״ב קלד, א. — הוא״ו מתחלף באל״ף בחילוף אהו״י והעיי״ן בחי״ת באותיות אחע״ה (רמ״ז הובא בנצוצי אורות שם) — נתבאר בארוכה ע״פ דא״ח באמרי בינה שער הק״ש פס״ב ואילך, בשרש מצות התפלה להצ״צ פל״ח, ועוד. (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ח ע׳ 242).**

כ״מ שנאמר לי: **מדרש שוחר טוב פי״ט. ועד״ז ג״כ בספרי בהעלותך יא, טז. ויק״ר ב, ב. ונתבאר בלקו״ת במדבר ד״ה ביאור מעט ע״פ וארשתיך לי.**

ע״פ ואולם חי אני: **אוה״ת פ׳ שלח ע׳ תקי.**

עמוד תקסח

באיכה גבי מעשה במרים בת נחתום: **א, נ.**

כל מה שיש ביבשה: **חולין קכז, א.**

עמוד תקע
אנכי ולא יהיי לך : מכות כד, א.
אורייתא סתים וגליא : זח״ג עא, ב. עג, א. צח, ב. קנס, א.

עמוד תקעב
כתר עליון איהו כתר מלי : ת״ז בהקדמה (פתח אליהו).

עמוד תקעג
בפ״ג דפסחים : דף ג, א.

עמוד תקעח
ע״פ ויסע מלאך אלקים : הכוונה להנדפס לעיל.
בעתיקא תליא : זח״ב מח, א.
תפילת ערבית רשות : נסמן לעיל בעי תיט.

עמוד תקעו
שהסליחה מופקדת : מדרש תהלים קל, ב.
נהר . . יובל שמו : נסמן לעיל בעי תקלו.

עמוד תקפא
ערבים עלי ד״ס : ע״ז לה, א.

עמוד תקפב
תשובה קדמה לעולם : מדרש תהלים צ, יב.
תורה קדמה לעולם : ראה מדרש תהלים צ, ד. ב״ר פ״ח, ב. ויק״ר פי״ט, א. תנחומא וישב ד. זח״ב מט, א. קסא, א. זח״ג קכח, א. קנט, א.
לחכימא ברמיזא : זח״ג רכט, ב.
אורייתא סתים וגליא : נסמן לעיל בעי תקע.

עמוד תקפג
ערבים עלי ד״ס : ע״ז לה, א.

עמוד תקפד
מלאך רע עונה אמן בע״כ : שבת קיט, ב.
בכל לבבך בשני יצריך : ברכות נד, א.

עמוד תקפה
א״ת בניך אלא בוניך : סוף ברכות וש״נ.

פרש שבתכם : זח״ב פח, ב.
גדולה תשובה : יומא פו, ב.
רשעים בחייהם קרוים מתים : ברכות יח, ב.

עמוד תקפו
אר״י מסר בשביל יחיד : תענית ט, א.
ע״פ כי ברבים : יהל אור ע׳ 208.
שרו של עולם אמרו : יבמות טז, ב.
התורה קדמה : נסמן לעיל בעי תקפב.

עמוד תקפז
אית חסד ואית חסד : זח״א ריט, א.
בביאור ואתחנן : לקו״ת שם ג, א.

עמוד תקפח
נדרים סייג לפרישות : אבות ג, יג.
באתריי לאו אורחא למיכל : זח״ג רמא, ב.

עמוד תקפט
חטה עה״ד : ב״ר טו, ח.
שאין התינוק יודע : ברכות מ, א.
בבוץ שמות : הכוונה להמאמר דלעיל.

עמוד תקצ
שעורה שעור ה׳ : זח״ג קפח, ב.
וחטה כ״ב אתוון דאורייתא : זח״ג קפח, ב. ראה חגיגה יד, א. ב״ר מג, ז.

עמוד תקצג
מט״ט קושר כתרים : נסמן לעיל בעי שצב.

עמוד תקצד
מד״ר בקהלת דקי״ג ע״א : יא, א.
זה רוחו של משיח : ב״ר פ״ב, פ״ח. וראה בתשובות המיוחסות להרמב״ן סי׳ רפד.

עמוד תקצה
עתיד הקב״ה : סוף עוקצין.
אין לך עשב : ראה ב״ר פ״י, ו. זח״א רנא, א. מו״נ ח״ב פ״י. אגה״ק סי׳ כ.
איתא במדרש : ב״ר פ׳ יא.
ע״פ למנצח על השמינית : לקו״ת תזריע כא, ג וראה בסידור שער המילה.

עמוד תקצו

ס״ר אותיות כנגד ס״ר נשמות: **מגלה עמוקות אופן קפו, וראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ח ע׳ רמא.**

כשם שא״א לעולם בלי רוחות: **תענית ג, ב. זח״ב ד, ב.**

עמוד תקצז

בראשית כו׳ בשביל ישראל: **נסמן לעיל בע׳ תצ.**

המלאכים בקשו את התורה: **שבת פח, ב.**

שבכ״י ויום חייב: **ראה ספרי דברים ו, ו. ושם יא, ג. פרש״י שם. ערוך מע׳ פרוזדגמא בשם ילמדנו. רש״י שמות יט, א.**

דאני ישנה בגלותא: **זח״ג צה, א.**

עמוד תקצח

ואהבת בשני יצריך: **ברכות נד, א.**

נק׳ בזהר: **זח״א ריז, ב.**

עמוד תקצט

ובחכמה אתברירו: **הובא באגה״ק סכ״ח בשם זוה״ק, וראה ע״ח שי״ח פ״ה. של״ט ד״א. סהמ״צ להצ״צ מצות מחצית השקל. שם איסור אכילת בע״מ (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״א ע׳ 79).**

וכמארז״ל שמה שנאמר: **יומא עה, ב.**

עמוד תר

מארז״ל . . דכנס״י שאלה: **תענית ד, א.**

טל דלא נפסק לעולם: **תענית ג, א.**

מי שיש לו פת בסלו: **סוטה מח, ב.**

שרשו של עולם נק׳ נער: **יבמות טז, ב.**

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים: **נסמן לעיל בע׳ תקצז.**

עמוד תרג

הוא דא עתיקא: **זח״ג קעח, ב.**

עמוד תרד

בד״ה את שבתותי תשמרו שלא נדפס: **בהמאמר דלקמן סוף סעי׳ ח מציין שמאמר זה הוא משנת תק״ע.**

מתנה טובה יש לי: **שבת י, א. זח״ג קכב, ב.**

אשה מזרעת תחלה: **ברכות ס, א. נדה לא, א.**

לא ניתנה תורה: **מכילתא בשלח יז. תנחומא שם כ.**

עמוד תרה

העוה״ב אין בו לא אכילה: **ברכות יז, א.**

כענין שאמרו בחגיגה: **יב, ב. זח״ג כו, א. קכח, ב. ריז, ב. רלו, א. רצב, ב.**

ע״פ ויכולו: **אוה״ת פ׳ בראשית דף מג, ב.**

עמוד תרו

פרש חגיכם: **זח״ב פח, ב.**

כמ״ש במדרש: **ב״ר פ׳ יא.**

עמוד תרז

ואורייתא סתים וגליא: **נסמן לעיל בע׳ תקע.**

נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, א. סנהדרין לח, א. זח״ג לט, א.**

יאה עניותא לישראל: **חגיגה ט, ב. ויק״ר יג, ד ע״ש ג״ י העין יעקב.**

עמוד תרח

בליליא מאי קעביד: **ע״ז ג, ב.**

נער הייתי שרו של עולם אמרו: **יבמות טז, ב.**

גאה על גיוותניא: **תרגום אונקלוס שמות טו, ב.**

ע״פ ואתא מרבבות קודש: **אוה״ת פ׳ וזאת הברכה.**

עמוד תרט

עד שלא נבה״ע: **פדר״א פ״ג.**

בראשית בשביל ישראל: **נסמן לעיל בע׳ תצ.**

וגם ארז״ל . . שכל העולם: **ברכות ו, ב. זח״ג מח, א.**

אפריון זה העולם: **במדב״ר יב, ד.**

ארז״ל . . מה צורך הי׳: **רות רבה ח, ג.**

עמוד תרי

שתי אבנים: **ספר יצירה פ"ד מ"ד.**
אימתי גדול ה': **נסמן לעיל בע' שפז.**
ופי' בזהר ויש דא קוב"ה: **פ' ויקרא ז, ב.**
א"ת בניך אלא בוניך: **סוף ברכות וש"נ.**

עמוד תריא

רוח אמשיך רוח: **זח"ב קסב, ב.**
שא"א לעולם בלי רוחות: **תענית ג, ב. זח"ב ד, ב.**
ס"ר נשמות: **נסמן לעיל בע' תקצו.**

עמוד תריב

מ"ש בביאור דמחר חדש: **אוה"ת פרשה בראשית דף כב, א.**

עמוד תריג

בכ"י יהיו בעיניך כחדשים: **נסמן לעיל בע' תקצז.**

עמוד תרטז

הנדר סייג לפרישות: **אבות ג, יג.**
בחכמה אתברירו: **נסמן לעיל בע' תקצט.**

עמוד תריז

ואורייתא סתים וגליא: **נסמן לעיל בע' תקע.**
נכנס יין יצא סוד: **עירובין סה, א. סנהדרין לח, א. זח"ג לט, א.**
יאי עניותא לישראל: **נסמן לעיל בע' תרז.**

עמוד תריח

ואתחנן במתנת חנם: **ספרי ר"פ ואתחנן.**
משיח נק' עני: **פסיקתא רבתי לה, ב.**
ועז"א במכילתא שם: **פ' מסעי פ"ב.**

עמוד תרכג

שעורה.. שיעור ה': **זח"ג קפח, ב.**

עמוד תרכד

חטה כ"ב אתוון דאורייתא: **זח"ג קפח, ב. ראה חגיגה יד, א. ב"ר מג, ז.**
עה"ד חטה: **ב"ר טו, ח.**

עמוד תרכה

שבת אותיות תשב: **אגה"ת פ"י. ועי' ביפה תואר בראשית רבה סוף פכ"ב.**
מ"ש בתו"א אך הנה זאת התורה: **דף סה, ב.**
רוח אמשיך רוח: **זח"ב קסב, ב.**

עמוד תרכו

ס"ר נשמות: **נסמן לעיל בע' תקצו.**

עמוד תרכח

מארז"ל.. כל העולם: **ברכות ו, ב. זח"ג מח, א.**

עמוד תרכט

ומ"ש כשם שא"א: **תו"א דף סה, ב שורה המתחלת: בבנינו של עולם.**
מי שטרח בע"ש: **ע"ז ג, א.**

עמוד תרלא

בבוך שמות פ' בשלח: **ראה המאמר דלעיל.**
מעין מטהר בכ"ש: הו"כ **שמיני יא, לו. מקואות פ"א מ"ו. ראה בהערות וציונים לאוה"ת בראשים ע' 924 לדף רלט, ב.**

עמוד תרלב

ולאו מכל אינון מדות כלל: **ת"ז בהקדמה (ד"ה פתח אליהו).**
אבא מקנן באצילות: **להעיר מסוף תי' ו. וצ"ע עפמ"ש בע"ה שער סדר אבי"ע פ"ג פי' ל' מקננא, דלכאורה אינו שייך באבא (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בס' המאמרים תש"ח ע' פא).**
ביו"ד נברא העוה"ב: מנחות **כט, ב.**
בינה מקננא בבריאה: **ת"ז תי' ו.**

עמוד תרלג

כ"ע אע"ג דהוא אור צח: **ת"ז תי' ע.**
שאין לך עשב: **נסמן לעיל בע' תקצה.**
נער הייתי.. שרו ש"ע אמרו: **יבמות טז, ב.**
בכל יום יהיו בעיניך כחדשים: **נסמן לעיל בע' תקצז.**

עמוד תרלד
תרי"ג מצות . . כתר: **ראה פרדס ש"ח פ"ג.**
מאמר דאליהו: **ת"ז בהקדמה (ד"ה פתח אליהו).**
כשם שא"א לעולם בלא רוחות: **תענית ג, ב. זח"ב ד, ב.**

עמוד תרלו
דבינה נק' עתיקא: **ראה זח"ג קעה, ב. תו"א ר"פ לך לך.**
שבת אותיות תשב: **נסמן לעיל בע' תרכה.**
ותשובה קדמה לעולם: **מדרש תהלים צ, יב.**
תשובה הוא תשוב ה' עילאה: **רע"מ זח"ג קכב, א.**

עמוד תרמ
ובמדרש איתא: **ר"פ ויגש.**

עמוד תרמב
ישראל הוא בחי' שיר אל: **ת"ז בהקדמה.**
חמרא וריחא פקחני: **יומא עו, ב.**

עמוד תרמג
ושם מ"ה מלגאו: **ת"ז בהקדמה (ד"ה פתח אליהו).**

עמוד תרמד
בכל יום . . פ' המן: **ראה טור או"ח סי' א. שו"ע אדה"ז (מהדורא תניינא) שם סעי' ט. ובמהדו"ק שם סעי' י.**
אורייתא וקוב"ה כולא חד: **נסמן לעיל בע' תלז.**

עמוד תרמה
עתידה אשה: **שבת ל, ב.**
הדואג אלמחר מקטני אמנה: **סוטה מח, ב.**
יומו של הקב"ה: **ב"ר ה, ב. זח"ב קמה, ב.**

עמוד תרמו
המלאכים בקשו: **שבת פח, ב.**

עמוד תרמז
טוב מאד זה מלאך: **ב"ר ט, יב. זח"ב קמט, ב. קסג, א.**
בתורה . . סתים וגליא: **נסמן לעיל בע' תקע.**

עמוד תרמח
בדברים שתגרי אוה"ע: **תענית ד, א.**
אבא יסד ברתא: **נסמן לעיל בע' תא.**

עמוד תרמט
מתנה טובה יש לי: **שבת י, א. זח"ג קכב, ב.**
מי שטרח בע"ש: **ע"ז ג, א.**

עמוד תרנ
מתנה טובה יש לי: **נסמן לעיל בע' תרמט.**
כנען ל' סוחר ותגר: **ע' בתו"א ד"ה וישב יעקב דף כו, ג. ובלק"ת בפ' עקב בד"ה ולהבין שורש טעם וקישור, ובאוה"ת פ' ואתחנן ע' קרס, ובפ' עקב עמוד תקלג.**

עמוד תרנא
גמר קיחה קיחה: **קידושין ב, א.**
כל מקום שנאמר השמר: **עירובין צו, א.**
מי שטרח בע"ש: **ע"ז ג, א.**
דשבת אותיות תשב: **נסמן לעיל בעמוד תרכה.**
ות"ת כנגד כולם: **פאה א, א.**
ומי שתורתו אומנתו: **שבת יא, א. או"ח סי' קו. ובשו"ע אדמוה"ז שם ס"ק ד.**
ולוואי שיתפלל כל היום כולו: **ירושלמי שבת א, ב.**
וחסידים הראשונים: **ברכות לב, ב.**
ישראל מתקשראן באורייתא: **זח"ג עג, א.**
ביום חתונתו זו מ"ת: **תענית כו, ב.**

עמוד תרנב
אורייתא מח"ע נפקת: **זח"ב פה, א. וראה שם קכא, א.**
כל הקורא ושונה: **ראה תדא"ר רפי"ח.**
רוח אייתי רוח: **זח"ב קסב, ב.**

אע״ג דאיהו לא חזי : **מגילה ג, א.**
יעקב י׳ עקב : **זח״ג קג, א.**

עמוד תרנג

נובלות חכמה : **ב״ר יז, ז. נתבאר בע״ח שער הכללים ספ״א.**
שארז״ל על ר״מ : **עירובין יג, ב.**
התורה היא קדמה לעולם : **נסמן לעיל בע׳ תקפב.**
נק׳ אבנים כמ״ש בס״י : **פ״ד מי״ב.**

עמוד תרנד

איש מזריע תחלה : **ברכות ס, א. נדה כה, ב.**
אבא יסד ברתא : **נסמן לעיל בע׳ תא.**
מחשבתן של ישראל : **ב״ר בתחילתה.**
ק״ש ותפלה שנק׳ סולם : **זח״א רסו, ב. זח״ג שו, ב. ת״ז תי׳ מה.**

עמוד תרנה

שהתורה . . תרעא לדרתא : **שבת ל, ב.**
משום דמזלייהו חזי : **מגילה ג, א.**
רמ״ח מ״ע רמ״ח אברים : **ראה ת״ז תי׳ ל.**
ומי שתורתו . . התפלה : **שבת יא, א.**
שבת אותיות תשב : **נסמן לעיל בע׳ תרכה.**

עמוד תרנו

דטל לא מיעצר : **תענית ג, א.**
קול דממה . . קאתי : **ת״ז תי׳ ה.**
ועמ״ש במ״א בענין אבנט : **ראה אוה״ת דרושים לסוכות ע׳ א׳תשטו. ובפ׳ ויקרא ע׳ רפט.**

עמוד תרנז

ביו״ד נברא העוה״ב : **מנחות כט, ב.**

עמוד תרנח

אין השם שלם : **רש״י בשלח יז, טז. תנחומא תצא בסוף.**
וברבות באיכה בפ׳ תבא כל רעתם : **א, נז.**
אלקים גימט׳ הטבע : **נסמן לעיל בעמוד שפה.**

עמוד תרנט

אני אותיות אין : **פרדס שער הטעמים פרק א. ראה מאו״א אות א׳ סי׳ סה.**
דקודב״ה סתים וגליא : **זח״ג רכז, ב.**
באסתר קכ״ז א׳ : **ז, יג.**
בחכמה אתברירו : **נסמן לעיל בע׳ תקצט.**

עמוד תרס

כל המקבל עליו עול תורה : **אבות ג, ח.**
שאת, משוקדים, מחר . . ארור וקם : **בראשית ד, ז. שמות כה, לד. יז, ט. בראשית מט, ז. דברים לא, טז.**

עמוד תרסא

בחר לנו אנשים . . מבחינת משה ומבחינת יהושע : **ראה בחזקוני כאן בשם מדרש שבחר לנו אנשים שנולדו באדר שני, וכ״ה בס׳ והזהיר פ׳ יתרו לד.**
פני יהושע כפני לבנה : **ב״ב עה, א.**
באסתר קכ״ז, א : **פ״ז.**
אל תהי צדיק : **קה״ר ז, לג.**

עמוד תרסב

המתפלל צריך שיתן עיניו מלמטה : **יבמות קה, ב. זח״ג רכט, ב. רס, ב.**
ועמ״ש מזה ע״פ הזהר קומה : **ראה אור התורה פ׳ ויצא ע׳ קעז, א.**

עמוד תרסג

התורה שנק׳ עוז נק׳ תושיה : **מכילתא בשלח טו, ב. ויק״ר פל״א, ה. סנהדרין כו, ב.**

עמוד תרסה

אלקים גימט׳ הטבע : **נסמן לעיל ע׳ שפה.**
בהבינה התגלות ע״ק : **ראה זח״ג קעח, ב. תו״א ר״פ לך לך.**
בינה רק עד הוד איתפשטת : **ע״ח שער כט פ״ח. טעמי מצות להרח״ו ס״פ שמיני ועוד. נתבאר ע״פ דא״ח בביאורי הזהר פ׳ כי תשא ע״פ והדל לא ימעיט (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ד ע׳ נג. ובתש״ח ע׳ קיח).**

עמוד תרסז
אם אין יראה: **אבות ג, יז.**
האיש דוקא דרכו לכבוש: **יבמות סה, ב.**

עמוד תרסח
זכר בפה לא תשכח בלב: **מגילה יח, א.**

עמוד תרסט
אמרו לפני מלכיות: **ר״ה טז, א.**
אין מלך בלא עם: **נסמן לעיל בע׳ תמ.**
וברבות בקהלת ע״פ והארץ לעולם עומדת: **קה״ר א, ו.**

עמוד תרע
וארז״ל דמ״ש אלף אלפים: **חגיגה יב, א.**
במקום גדולתו: **נסמן לעיל בע׳ תק.**

עמוד תרעא
כתר עליון אע״ג דאיהו: **ת״ז תי׳ ע.**

עמוד תרעב
אליו ולא למדותיו: **פרדס שער הכוונות רפ״ב בשם הספרי.**

עמוד תרעג
שאין להקב״ה בעולמו: **ראה ברכות ח, א. זח״ג רב, א.**
מתנה טובה יש לי: **שבת י, א. זח״ג קכב, ב.**

עמוד תרעז
צדיקים יושבים: **ברכות יז, א.**
במ״א ע״פ אז ימלא: **יהל אור ע׳ תצג.**

עמוד תרעט
שמש בשבת: **תענית ח, ב.**

עמוד תרפ
דאית חסד ואית חסד: **זח״א ריס, א.**
כל רב מבבל: **סדר תנאים ואמוראים בסופו.**
אגרת רב שרירא גאון. הקדמת ספר התיקונין כת״י הובא ונתבאר בתחלת שער מאמרי רשב״י. ע״ח שי״ט פי״ג. נתבאר ע״פ דא״ח בהוספות לתו״א אסתר
ד״ה להבין למה לעתיד פ״ג (הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בספר המאמרים תש״ח ע׳ קכא).

עמוד תרפא
פ״ח דפסחים: **פז, א.**

עמוד תרפב
אין מוסרים רזי תורה: **ראה חגיגה יג, א.**
מים תחתונים בוכים: **ת״ז תי׳ ה.**
מפנימי׳ אבא: **ראה הערת כ״ק אדמו״ר שליט״א בקונטרס לימוד החסידות ע׳ ו.**

עמוד תרפג
לעולם ישנה אדם לתלמידו: **פסחים ג, ב. וש״נ.**
פותח את ידיך יודיך: **ת״ז בהקדמה.**

עמוד תרפו
ר״פ ויצא ע״פ קומה: **ראה אוה״ת שם דף קעז, א.**
דאית חסד ואית חסד: **זח״א ריס, א.**

עמוד תרפז
מתנה טובה יש לי: **שבת י, א. זח״ג קכב, ב.**
במ״א ע״פ בן פורת יוסף: **ראה אוה״ת פ׳ ויחי.**

עמוד תרפח
בדרוש חמשה קנינים: **אוה״ת דרושים לחג השבועות.**
ועמ״ש . . בענין מפרסת פרסה: **אוה״ת פ׳ שמיני ע׳ מה.**
אם אין דיעה הבדלה מנין: **ירושלמי ברכות ה, ב.**
עפ״י המדר פ׳ שמיני: **אוה״ת ויקרא ע׳ נא.**

עמוד תרפט
כל הקורא ושונה: **ראה תדבא״ר רפי״ח.**

עמוד תרצא
כל מחלוקת: **אבות ה, יז.**